

POLSKA
Pięknieje

POLSKA
Pięknieje
7 CUDÓW FUNDUSZY EUROPEJSKICH

Śladem Funduszy Europejskich

PRZEWODNIK TURYSTYCZNY

Wydawca:

Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju

ul. Wspólna 2/4

00-926 Warszawa

Departament Informacji i Promocji

tel. 22 273 74 00

www.mir.gov.pl

www.funduszeuropejskie.gov.pl

www.facebook.pl/FunduszeUE

Realizacja:

Daunpol Sp. z o.o. Wydawnictwo Kartograficzne, www.daunpol-pilot.com.pl (ed. I-II),

Smartlink Sp. z o.o., www.smartlink.pl (ed. III-V)

Koordynacja i redakcja:

Jerzy Gontarz (ed. III-IV), Iwona Gutowska (ed. IV), Agata Rokita (ed. III, V)

Projekt graficzny:

Marek Klimek (ed. I-III), Maciej Pachowicz (ed. IV-V)

Skład:

Marek Klimek (ed. I-II), Maciej Pachowicz (ed. III-V)

Autorzy tekstów:

Wanda Michalska, Jolanta Sieradzka-Kasprzak, Joanna Zaborowska (ed. I-II),

Jerzy Gontarz, Joanna Gontarz, Dorota Hammermeister, Dorota Kornacka,

Piotr Koziróg, Barbara Kozłowska, Robert Robaszewski, Agata Rokita,

Andrzej Szoszkiewicz, Łukasz Szoszkiewicz, Monika Wierzyńska (ed. III-V)

Prace kartograficzne:

Daunpol (ed. I-II), Mariusz Mamet/Mac Map (ed. III-V)

ISBN 978-83-7610-553-6

Egzemplarz bezpłatny

Warszawa 2015

Wydanie piąte zmienione i rozszerzone o projekty z VIII edycji konkursu

„Polska Pięknieje – 7 Cudów Funduszy Europejskich”

MINISTERSTWO
INFRASTRUKTURY
I ROZWOJU

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Publikacja współfinansowana przez Unię Europejską w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007-2013

Publikacja współfinansowana z funduszy norweskich i EOG, pochodzących z Islandii, Liechtensteinu i Norwegii

OBIEKT TURYSTYCZNY

1. Ogród Doświadczeń im. Stanisława Lema w Krakowie.....	16
2. Stacja narciarska Dwie Doliny Muszyna-Wierchomla.....	19
3. Restauracja Szczere Pole w Sobótce	22
4. Muzeum Sztuki w Łodzi.....	25
5. Muzeum Śląska Opolskiego w Opolu	28
6. Podziemna Trasa Turystyczna w Rzeszowie	31
7. Centrum Sztuki Współczesnej „Znaki Czasu” w Toruniu	34
8. Muzeum Miejskie we Wrocławiu.....	37
9. Pensjonat Villa Neve w Ustrzykach Dolnych	40
10. Centrum Nauki Kopernik w Warszawie	43
11. Szlak turystyczny po podziemiach Rynku Głównego w Krakowie.....	46
12. Lotniczy Park Kulturowy w Krakowie	49
13. Uzdrowisko Kopalnia Soli w Bochni	52
14. Skansen Archeologiczny „Karpacka Troja” w Trzcinicy.....	55
15. Muzeum Fryderyka Chopina w Warszawie.....	58
16. Muzeum Podróżników w Toruniu	61
17. Galicyjski Rynek w Parku Etnograficznym w Sanoku	64
18. Muzeum Kultury Ludowej Pomorza w Swołowie.....	67
19. Gdańskie Centrum Muzyczno-Kongresowe	70
20. Interaktywne Centrum Historii Ostrowa Tumskiego w Poznaniu.....	73
21. Kościański trakt rekreacyjny.....	77
22. Muzeum Dom Rodzinny Jana Pawła II w Wadowicach.....	81

REWITALIZACJA

23. Centrum Wystawienniczo-Regionalne Dolnej Wisły w Tczewie	87
24. Zabytkowe Stare Miasto w Zamościu.....	90
25. Teatr „Baj Pomorski” w Toruniu	93
26. Centrum „Hewelianum” w Gdańsku	96
27. Zamek Piastowski w Gliwicach.....	99
28. Park im. Karola Augusta Dittricha w Żyrardowie.....	102
29. Wyspa Młyńska w Bydgoszczy.....	105
30. Krakowskie Przedmieście w Warszawie	108

31. Miejska Biblioteka Publiczna w Mikołowie	111
32. Miejska Biblioteka Publiczna w Opolu	114
33. Skansen Olenderski „Olandia” w Prusimiu.....	117
34. Plac Narutowicza i ulica Fabryczna w Bełchatowie.....	120
35. Bulwar Nadwarciański w Gorzowie Wielkopolskim.....	123
36. Exploseum – Centrum techniki wojennej DAG – Fabrik Bromberg w Bydgoszczy.....	126
37. Muzeum Sztuki Współczesnej MOCAK w Krakowie.....	129
38. Ośrodek Kultury Morskiej w Gdańsku	132
39. Biblioteka Akademicka w Katowicach	135
40. Park Miejski i Plac Niepodległości w Zakopanem.....	138
41. Regio Ferrea – zabytkowa huta żelaza w Starachowicach	141
42. Centrum Edukacji, Turystyki i Kultury w Stroniu Śląskim.....	144
43. Dworzec kolejowy w Ostródzie.....	147
44. Etckie Centrum Rewitalizacji Społecznej	151
45. Centrum Rozwoju Zawodowego Krzywy Komin we Wrocławiu.....	155

ZABYTEK

46. Kalwaria Wejherowska.....	161
47. Muzeum Zamkowe w Pszczynie	164
48. Kompleks dworsko-parkowy w Kąsnej Dolnej.....	167
49. Opactwo Benedyktynów w Tyńcu	170
50. Opactwo Cystersów w Krzeszowie	173
51. Zamek w Lublinie	176
52. Śląskie Centrum Edukacji Regionalnej w Koszęcinie	179
53. Zespół pałacowo-parkowy w Żmigrodzie	182
54. Klasztor Ojców Kamedułów w Krakowie.....	185
55. Galeria Sztuki Polskiej XIX wieku w krakowskich Sukiennicach	188
56. Stary Zamek i park Habsburgów w Żywcu.....	191
57. Dwór Kossaków w Górkach Wielkich.....	194
58. Sanktuarium Maryjne w Świętej Lipce	197
59. Synagoga w Zamościu	200
60. Synagoga w Ostrowie Wielkopolskim	203

61. Dwór obronny w Szymbarku.....	206
62. Synagoga w Dąbrowie Tarnowskiej.....	209
63. Barokowy Ogród Branickich w Białymstoku.....	212
64. Kaplica Trójcy Świętej, Wzgórze Zamkowe i Brama Krakowska w Lublinie	215
65. Europejskie Centrum Numizmatyki Polskiej w Krakowie	218
66. Zachodniopomorski Urząd Wojewódzki w Szczecinie	221

KULTURA I SZTUKA

67. Siedziba Narodowej Orkiestry Symfonicznej Polskiego Radia w Katowicach	226
68. Ośrodek Dokumentacji Sztuki Tadeusza Kantora Cricoteka w Krakowie.....	230
69. Europejskie Centrum Muzyki Krzysztofa Pendereckiego w Lusławicach	234

PRODUKT PROMOCYJNY

70. „Design Alive!”, Żywa galeria designu w Cieszynie	240
71. Promocja powiatu gnieźnieńskiego	243
72. Beskidzki Cyberfolklor	246
73. Beskidzka 5	249
74. Ostróda Reggae Festival.....	252
75. Turystyka kulturowa Wielkopolski	255
76. Promocja Dolnego Śląska	258
77. Promocja województwa śląskiego	261
78. Strefa MTB w gminie Głuszycza	264
79. Festiwal Sztuk-Mistrzów w Lublinie.....	267
80. Promocja produktów turystycznych województwa śląskiego.....	270
81. Etnodizajn Festiwal w Krakowie	273
82. Kampania promocyjna Suwalszczyzny	276
83. Mrągowo – wyrzeźbione miasto	279
84. Centrum Dziedzictwa Szklą w Krośnie	282
85. Narodowe Centrum Polskiej Piosenki w Opolu	285
86. Promocja województwa pomorskiego.....	288
87. Królewskie Gniezno	291
88. Literacka Małopolska	294

EDUKACJA

89. Park rekreacji Zoom Natury w Janowie Lubelskim	298
90. Centrum Kultury i Edukacji Szkoła Łacińska w Malborku	302
91. Centrum Nauki EXPERYMENT w Gdyni	306

TURYSTYKA AKTYWNA

92. Jarmark Folkloru i Jadła Kresowego w Suwałkach	312
93. Śląska sieć na rzecz wzornictwa w Cieszynie	315
94. Jezioro Drwęckie w Ostródzie	318
95. Narciarstwo biegowe w Parku Narodowym Gór Stołowych	321
96. Narodowe Centrum Żeglarstwa w Gdańsku	324
97. Nordic Walking w gminie Barlinek	327
98. Baseny termalne w Mszczonowie	330
99. Park Północny w Sopocie	333
100. Droga królewska dla niepełnosprawnego turysty w Krakowie	336
101. Jezioro Wielewskie w Wielu	339
102. Ośrodek „Piaski-Szczygliczka” w Ostrowie Wielkopolskim	342
103. Narciarstwo biegowe na Magurce Wilkowieckiej	345
104. Przystanie kajakowe na rzece Redze	348
105. Strefy sportowo-rekreacyjne w Złotoryi	351
106. Uzdrowisko termalne w Uniejowie	354
107. Szlak turystyki konnej w województwie łódzkim	357
108. Wojewódzki Ośrodek Sportu i Rekreacji Szelment	360
109. Bory Tucholskie – w labiryntach natury	363
110. Odra dla turystów 2014	366
111. Centrum Sportowo-Rekreacyjne „Ukiel” w Olsztynie	370
112. Ośrodek Sportów Wodnych Dojlidy w Białymstoku	374

TURYSTYKA MOBILNA I WIRTUALNA

113. Wirtualne Muzeum Barokowych Fresków na Dolnym Śląsku	380
114. Śląski System Informacji Turystycznej	384
115. Otwarta brama w Dolinę Bugu	388

TURYSTYKA TRANSGRANICZNA

116. Szlak twierdz nadbałtyckich.....	393
117. Turystyka w regionie Puszczy Białowieskiej.....	396
118. Szlak zamków gotyckich.....	399
119. Jarmark Jagielloński w Lublinie.....	402
120. Szlak architektury art déco Stalowa Wola – Lwów.....	405
121. Muzeum Regionalne w Stalowej Woli.....	408
122. Lublin – Lwów miasta filmowe.....	411
123. Prom „Bez Granic” w Gozdowicach.....	414
124. Okolice Kanatu Augustowskiego i rzeki Niemen.....	417
125. Miejskie Trasy Turystyczne czesko-polskiego pogranicza.....	420
126. Międzynarodowe Złoty Morsów w Mielnie.....	423
127. Via Fabrilis – szlak tradycji rzemieślniczych.....	426
128. Transgraniczna turystyka lotnicza Warmia – Mazury – Litwa.....	429
129. Szlakiem czarownic po czesko-polskim pograniczu.....	432
130. Czesko-polski singltrek pod Smrkem w Górach Izerskich.....	435
131. Kuchnia Pachnąca Tradycją Augustów – Druskienniki.....	438
132. Promenada pomiędzy Świnoujściem i gminą Heringsdorf.....	441
133. Transgraniczny Ośrodek Edukacji Ekologicznej w Zalesiu.....	444
134. Rowerowa Kraina w Szklarskiej Porębie.....	447

OBSZARY WIEJSKIE

135. Centrum Wikliniarstwa w Rudniku nad Sanem.....	451
136. Zespół parkowo-pałacowy w Działoszynie.....	454
137. Leśne Apartamenty w Bielskiej Strudze.....	457
138. Zagroda Albrechta w Swołowie.....	460
139. Garncarska Wioska w Kamionce.....	463
140. Centrum Edukacji Regionalnej w Warcinie.....	466
141. Szlak drewnianych kościołów wokół Puszczy Zielonka.....	469
142. Ośrodek aktywnej rekreacji w Łękuku Małym.....	472
143. Ośrodek turystyczno-rekreacyjny w Przysieczy.....	475

MIEJSCA PRZYJAZNE RODZINIE

144. Ekspozycja Giganty Mocy w Bełchatowie.....	480
145. Baśniowy Szlak na Suwalszczyźnie	484
146. Centrum Kulturowo-Archeologiczne w Nowej Słupi	488

MIEJSCA PRZYJAZNE DZIECIOM

147. JuraPark w Krasiejowie.....	493
148. Pacanów Europejską Stolicą Bajek	496
149. KOTEK – komputerowe okno tarnogórskiej edukacji kulturalnej.....	499
150. Park Orientacji Przestrzennej w Owińskach	502
151. Ogród Zoologiczny w Zamościu	505
152. Miejska Biblioteka Publiczna we Włodawie.....	508
153. Świętokrzyski Szlak Archo-Geologiczny.....	511
154. Park Miniatur w Inwałdzie.....	514

WYRÓŻNIENIA SPECJALNE

155. Ścieżka turystyczna na terenach obozów jenieckich w Żaganii	519
156. Pałac Ogińskich w Siedlcach	522
157. Park Zdrojowy w Kudowie-Zdroju	525
158. Region Wielkich Rzek Ziemi Lubuskiej	528
159. Hotel Klasztor Cedynia.....	531
160. Teatr im. Stefana Jaracza w Łodzi	534
161. Ośrodek Turystyczno-Wypoczynkowy w Kamieniu Śląskim.....	537
162. Kampania „Move Your Imagination”	540
163. Rewitalizacja w budowie na terenie Poznania	543
164. Europejskie Centrum Solidarności w Gdańsku.....	546

OBJAŚNIENIA ZNAKÓW NA MAPACH

	Obiekty sakralne
	Hotele, zajazdy, motele
	Pałace i dwory
	Zamki
	Twierdze
	Ośrodki wypoczynkowe
	Muzea
	Szpitala
	Pogotowia
	Przejścia drogowe
	Przejścia kolejowe
	Turystyczne przejścia graniczne
	Parkingi
	Źródła
	Termy, baseny kąpielowe
	Punkty widokowe
	Przystanie
	Ośrodki sportów wodnych
	Rezerваты przyrody
	Obiekty UNESCO
	Informacja turystyczna
	Kawiarnie
	Restauracje
	Poczty
	Straż pożarna
	Stacje benzynowe
	Policja
	Kina
	Amfiteatry
	Skalki
	Podziemne trasy turystyczne
	Schroniska turystyczne
	Campingi
	Pola namiotowe
	Skanseny
	Pomniki
	Drzewa zabytkowe
	Młyny
	Kopalnie
	Stadniny koni
	Grodziska
	Jaskinie
	Leśniczówki
	Promy rzeczne
	Lotniska
	Lądowiska
	Dworce autobusowe

Orientacyjne odległości do atrakcji turystycznych mierzone są od miejsca projektu bądź od siedziby Beneficjenta, jeśli projekt ma charakter regionalny lub ponadregionalny.

Wysokość dofinansowania projektów zgłoszonych w I-VII edycji konkursu, podana w zaokrągleniu, zgodnie ze stanem na II kwartał 2014 r. Wysokość dofinansowania projektów zgłoszonych w VIII edycji, podana w zaokrągleniu, zgodnie ze stanem na II kwartał 2015 r.

Inspiracje nie tylko na wakacje – oto nasza idea. Nie musisz czekać na długi urlop. Z tym przewodnikiem nawet kilkudniowy wyjazd czy weekendowy wypad z rodziną zamieni się w fascynującą przygodę.

W przewodniku „Śladem Funduszy Europejskich” oprócz niewymagających reklamy turystycznych hitów opisujemy miejscowości, które dopiero czekają na odkrycie – ciekawe, niebanalne, intrygujące, a często zaskakujące. Są wśród nich tajemnicze zamczyska, malownicze ruiny, okazałe pałace, fascynujące kompleksy przemysłowe przekształcone w centra kultury, enklawy nieskażonej przyrody i maleńkie wioski będące ostoją tradycji. Zapraszamy na barwne festiwale, jarmarki, koncerty, imprezy folklorystyczne, degustację regionalnych przysmaków i spotkania z unikalną sztuką

ludową. Prezentujemy nowoczesne, interaktywne muzea, w których podróżowanie w czasie okazuje się dziecinnie proste, a sztukę poznaje się wszystkimi zmysłami. Miłośnikom aktywnych form wypoczynku proponujemy liczne szlaki piesze, kajakowe, rowerowe, konne i trasy narciarskie. Wszystkie prowadzą przez najbardziej malownicze zakątki Polski. Tym, którzy szukają kontaktu z naturą i wytchnienia od zgiełku cywilizacji, polecamy ośrodki i pensjonaty ukryte wśród gór, lasów i jezior.

Polska jest piękna i wciąż pięknieje. Najlepiej przekonać się o tym osobiście, przyjmując zaproszenie do podróży z naszym przewodnikiem. Zamieszczone w nim opisy atrakcji, mapy oraz użyteczne wskazówki dotyczące bazy turystycznej pozwolą zaplanować niezapomnianą wyprawę.

15

86

160

225

239

297

311

379

392

450

479

492

518

OBIEKT TURYSTYCZNY

OBIEKT TURYSTYCZNY

EDYCJA I

GŁÓWNA NAGRODA

OGRÓD DOŚWIADCZEŃ IM. STANISŁAWA LEMA W KRAKOWIE

Projekt: Utworzenie Ogrodu Doświadczeń im. Stanisława Lema w Krakowie w ramach projektu „Nowa Huta – Nowa Szansa”

Projektodawca: Krakowski Zarząd Komunalny w Krakowie oraz Stowarzyszenie „U Siemachy”

Lokalizacja: Kraków, woj. małopolskie

Program: Inicjatywa Wspólnotowa EQUAL

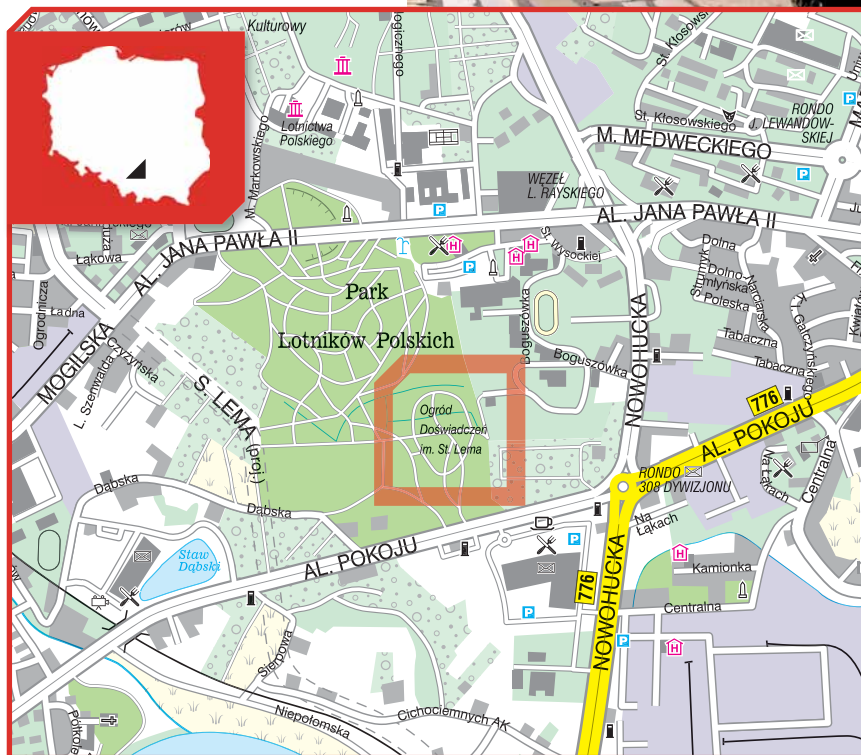
Dofinansowanie z UE: ok. 1,39 mln zł

www.ogroddoswiadczen.pl

Ogród Doświadczeń – to brzmi tajemniczo i intrygująco... I tak właśnie jest w niezwykłym królestwie fizyki, któremu nieprzypadkowo patronuje Stanisław Lem, światowej sławy pisarz science fiction.

Krakowski Ogród Doświadczeń to siedmiohektarowa zielona kraina zabawy, nauki, eksperymentów i relaksu, przeznaczona dla odkrywców w każdym wieku. Tu tajemnice przyrody zgłębia się osobiście, w dodatku w plenerze i bawiąc się znakomicie. Można na przykład samodzielnie wywołać wir wodny, rozszpecić promień słoneczny w pryzmacie, dotknąć dźwięku czy zagrać na kamiennych cymbałach. Tutaj wirują kratery, grają rury, tarasy pływają, a prostokąty... oddychają. Szczególnych wrażeń dostarcza wizyta we wnętrzu ogromnego kalejdoskopu, w którym obrazy tworzy się... własnym ciałem. Nie mniej fascynujące są lustra prezentujące efekt nieskończoności. Zaciekawiają już same nazwy urządzeń służących do

STACJA NARCIARSKA DWIE DOLINY MUSZYNA-WIERCHOMLA

Projekt: Rozbudowa stacji narciarskiej Wierchomla.

Wzrost zatrudnienia. Rozwój działalności. Poprawa usług

Projektodawca: Dwie Doliny Muszyina-Wierchomla Sp. z o.o.

Lokalizacja: Wierchomla, woj. małopolskie

Program: Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw

Dofinansowanie z UE: ok. 2,85 mln zł

www.wierchomla.com.pl

Wierchomla Mała to niewielka wieś w Beskidzie Sądeckim, lokowana na początku XVII w., zamieszкана niegdyś przez Łemków. Dziś jest miejscowością turystyczną w Popradzkim Parku Krajobrazowym, a od kilku lat – mekką narciarzy. O Wierchomli zrobiło się głośno w związku z budową stacji narciarskiej Dwie Doliny. To nowatorskie połączenie systemu wyciągów i tras narciarskich dwóch dolin – od strony Wierchomli oraz Muszyny. Turystom dostęp do wyciągów z każdej strony umożliwia wspólny karnet.

Miasto Muszyna dysponuje bazą noclegową na ponad 5 tys. miejsc, która może z łatwością obsłużyć w sezonie zimowym 100 tys. narciarzy. Połączenie Wierchomli z Muszyną to strategiczna inwestycja w Beskidzie Sądeckim. Stacja Narciarska Dwie Doliny Muszyna-Wierchomla stała się początkiem rozwoju zimowej turystyki w gminie Piwniczna-Zdrój. Ruch turystyczny

wzrósł do poziomu 200 tys. turystów rocznie. Dodatkową zaletą przedsięwzięcia jest bezpośrednie sąsiedztwo Krynicy, popularnego kurortu uzdrowskiego, gdzie działa drugi duży ośrodek narciarski – Jaworzyna Krynicka. W malowniczej dolinie Wierchomli zbudowano całoroczny ośrodek wypoczynkowy. Teraz obydwie miejscowości i stacje tworzą zaplecze narciarskie, którego nie ma żaden inny region w Polsce. Dodatkowym atutem są uzdrowskie tradycje regionu, w którym znajdują się liczne, słynne w kraju źródła mineralne.

Stacja narciarska oferuje 13 km nartostrad obsługiwanych przez 11 wyciągów, w tym dwa wyposażone w czteroosobowe krzesła. Wyciągi zapewniają bardzo dużą przepustowość tras, szacowaną na ponad 12 tys. osób na godzinę. Wszystkie nartostrady są sztucznie naśnieżane i ratrakowane, a dwa główne stoki są dodatkowo

oświetlone. Trzykilometrowa nartostrada do Muszyny dała możliwość szusowania z jednej do drugiej miejscowości. Najdłuższy w Polsce wyciąg krzeselkowy jest czynny także latem.

Odbývają się tu liczne cykliczne imprezy sportowe – narciarskie, rowerowe, wyścigi psich zaprzęgów. Trzy trasy uzyskały atest

FIS i można na nich rozgrywać zawody sportowe. Przy stacji działa wypożyczalnia i przechowalnia sprzętu narciarskiego, szkoła nauki jazdy z wydzielonym, bezpiecznym stokiem oraz zaplecze gastronomiczne. Jest też nowoczesny, oświetlony snowpark (przy trasie FIS w dolinie Wierchomli). Działa tu również wypożyczalnia sprzętu i szkoła jazdy na snowboardzie.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Piwniczna-Zdrój**, sploty Doliną Popradu do miejscowości Rytro / ok. 10 km
- **Piwniczna-Zdrój**, Leśny Park Zdrojowy, położony w centrum uzdrowiska kompleks leśny, miejsce spacerów i wypoczynku / ok. 12 km
- **Muszyna**, ruiny zamku starostów państwa muszyńskiego nad rzeką Poprad i podzamkowy zespół dworski, ul. Krzywa 1 / ok. 28 km
- **Krynica-Zdrój**, Muzeum Nikifora w willi Romanówka z najbogatszą w Polsce ekspozycją twórczości artysty, Bulwary Dietla 19 / ok. 38 km

- **Krynica-Zdrój**, filia Muzeum Zabawek „Bajka”, kolekcja zabawek regionalnych, historycznych i innych, ul. Piłsudskiego 2 / ok. 38 km
- **trasa piesza** „Szlak im. Wincentego Pola” (zielona): Muszyna – Złockie – Jaworzyna – Krynica-Zdrój – Huzary – Mochnaczka Niżna – Lackowa – Wysowa-Zdrój / dł. ok. 35,7 km
- **trasa rowerowa** „Turystyczna Pętla Muszyńska” (czerwona): Muszyna – Leluchów – Dubne – Powroźnik – Muszyna / dł. ok. 32 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Kraków, Balice, ul. Medweckiego 1 / ok. 147 km
- **PKS**: Piwniczna-Zdrój, Rynek (przystanek) / ok. 12 km
- **PKP**: Wierchomla Wielka, Wierchomla Wielka 1 / ok. 6 km

Lokalny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Nowy Sącz, ul. Wazów 3, tel. 18 442 25 78, 18 442 25 79, fem_nowysacz@umwm.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Muszyna, ul. Krzywa 1, tel. 18 534 91 61, cit@muszyna.pl, www.muszyna.pl

OBIEKT TURYSTYCZNY

EDYCJA I

NOMINACJA

RESTAURACJA SZCZERE POLE W SOBÓTCE

Projekt: Budowa lokalu gastronomicznego w Sobótce

Projektodawca: PUH „Lubińscy” s.c. J.T.K.Sz. Lubińscy

Lokalizacja: Sobótka, woj. dolnośląskie

Program: Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego 2004-2006

Dofinansowanie z UE: ok. 111,19 tys. zł

www.szczerepole.com.pl

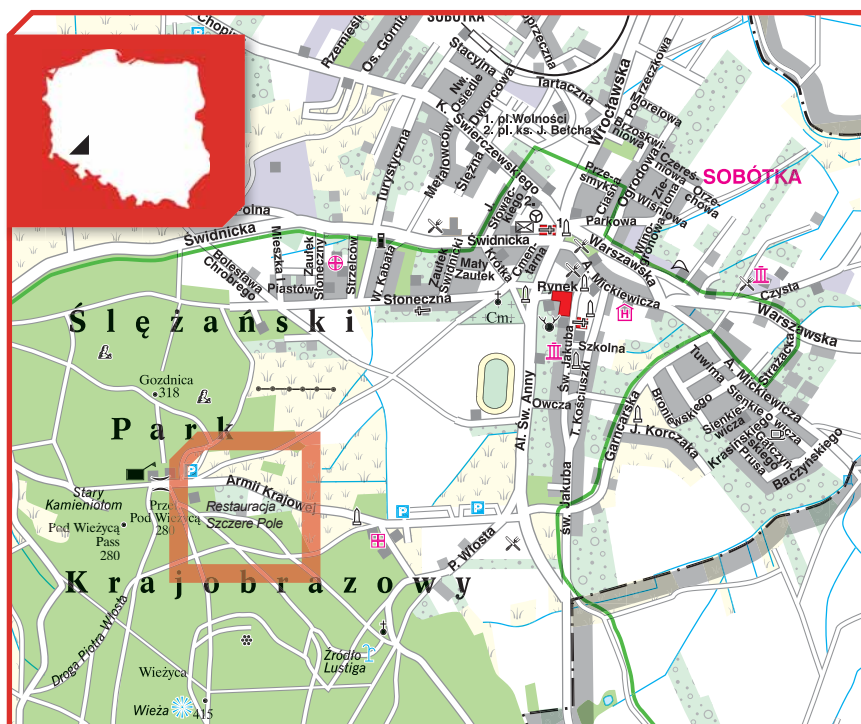
Miejsce tajemniczych obrzędów ku czci słońca i innych potęg natury, siedziba ich bogów i ośrodek kultu religijnego – góra Ślęza, bo o niej mowa, owiana jest legendą i mgiełką tajemnicy. By zrównoważyć działanie magicznych sił, w 1852 r. na szczycie „śląskiego Olimpu” wzniesiono kościół pw. Nawiedzenia Najświętszej Marii Panny. Jest tam także schronisko z początku XX w.

U stóp Ślęzy leży Sobótka, która nazwę swą zawdzięcza sobotnim targom, jakie odbywały się tutaj już w średniowieczu. W Sobótce, w Domu Opata mieści się ślężańskie muzeum, w którym warto prześledzić dzieje pogańskiego kultu. Miejscowość ma też wiele innych walorów. Owalny rynek przypomina o tradycjach najstarszej na Śląsku osady handlowej. Minione wieki przywołują także ciekawe zabytki: kościół św. Jakuba, sanktuarium św. Anny, zespół patacowo-klasztorny należący niegdyś do augustianów, a później przekształcony w świecką rezydencję.

Miasto jest świetną bazą wypadową na liczne szlaki turystyczne oraz trasy rowerowe w Ślężańskim Parku Krajobrazowym. Podczas wędrówek uwagę przyciągają urokliwe kapliczki, kamienne rzeźby kultowe i średniowieczne krzyże pokutne.

Po zwiedzeniu miasta lub powrocie z górskiej wycieczki trzeba zregenerować siły.

Idealnym miejscem jest „Szczerze Pole”. Nazwa nie kłamie – to naprawdę szczerze pole, a więc cisza, przestrzeń i przyro-

da. Restauracja specjalizuje się w kuchni europejskiej, serwuje także znakomite staropolskie dania z kaszami i świetnie przyrządzonymi mięsami w roli głównej. Ale oferta „Szczerzego Pola” nie ogranicza się do uciech kulinarnych. Odbywają się tu imprezy plenerowe, koncerty, zawody sportowe, zabawy, warsztaty ceramiczne i taneczne, a także spotkania artystyczne. Gospodarze organizują również całonocne wycieczki z przewodnikiem, połączone ze zwiedzaniem. A jeśli komuś marzą się leniwe chwile na świeżym powietrzu, ma do dyspozycji wielki ogród. Na najmłodszych czeka plac zabaw – drewniana wioska ze starymi wózekkami.

„Szczerze Pole” to coś więcej niż restauracja z ogrodem. To gościnne centrum życia warzyskiego i kulturalnego w Sobótce.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Sobótka**, Muzeum Ślązańskie, zbiory archeologiczne, przyrodnicze i historyczne, ul. św. Jakuba 18 / ok. 1 km
- **Sobótka**, kościół Nawiedzenia Najświętszej Marii Panny Matki wybudowany w stylu gotyckim w XIV w., ul. Świdnicka / ok. 1 km
- **Będkowice**, współczesny skansen osadniczy w owalnym średniowiecznym grodzisku / ok. 3 km
- **Świdnica**, Kościół Pokoju, świątynia ewangelicko-augsburska umieszczona na Liście Światowego Dziedzictwa UNESCO, pl. Pokoju 6 / ok. 23 km

- **Wrocław**, Muzeum Miejskie Wrocławia (s. 37), Rynek 1 / ok. 34 km
- **trasa piesza (żółta)**: Sobótka – Ślęza, najpopularniejszy szlak na szczyt Masywu Ślęży, z wieży widokowej wspaniałe widoki na Karkonosze i Góry Sowie / dt. ok. 7,6 km
- **trasa rowerowa „Szlakiem Pałaców”**: Sobótka – Kunów – Stary Zamek – Ręków – Solna – Wierzbice – Królikowice – Krzyżowice – Żerniki Małe – Tyniec Mały – Biskupice Podgórne – Nowa Wieś Wrocławska – Zabrodzie – Wrocław Klecina / dt. ok. 41 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Wrocław, Strachowice, ul. Graniczna 190 / ok. 34 km
- **PKS**: Wrocław, ul. Sucha 1-11 / ok. 34 km
- **PKP**: Wrocław Główny, ul. Piłsudskiego 105 / ok. 35 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Wrocław, Wybrzeże Słowackiego 12-14, tel. 71 776 95 01, 71 776 96 51, pife@dolnyslask.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Sobótka, Rynek 1, tel. 71 335 12 42, promocja@sobotka.pl, www.it.slezanie.eu

OBIEKT TURYSTYCZNY

EDYCJA II

GŁÓWNA NAGRODA

MUZEUM SZTUKI W ŁODZI

Projekt: Modernizacja i adaptacja XIX-wiecznego budynku pofabrycznego dla Muzeum Sztuki w Łodzi

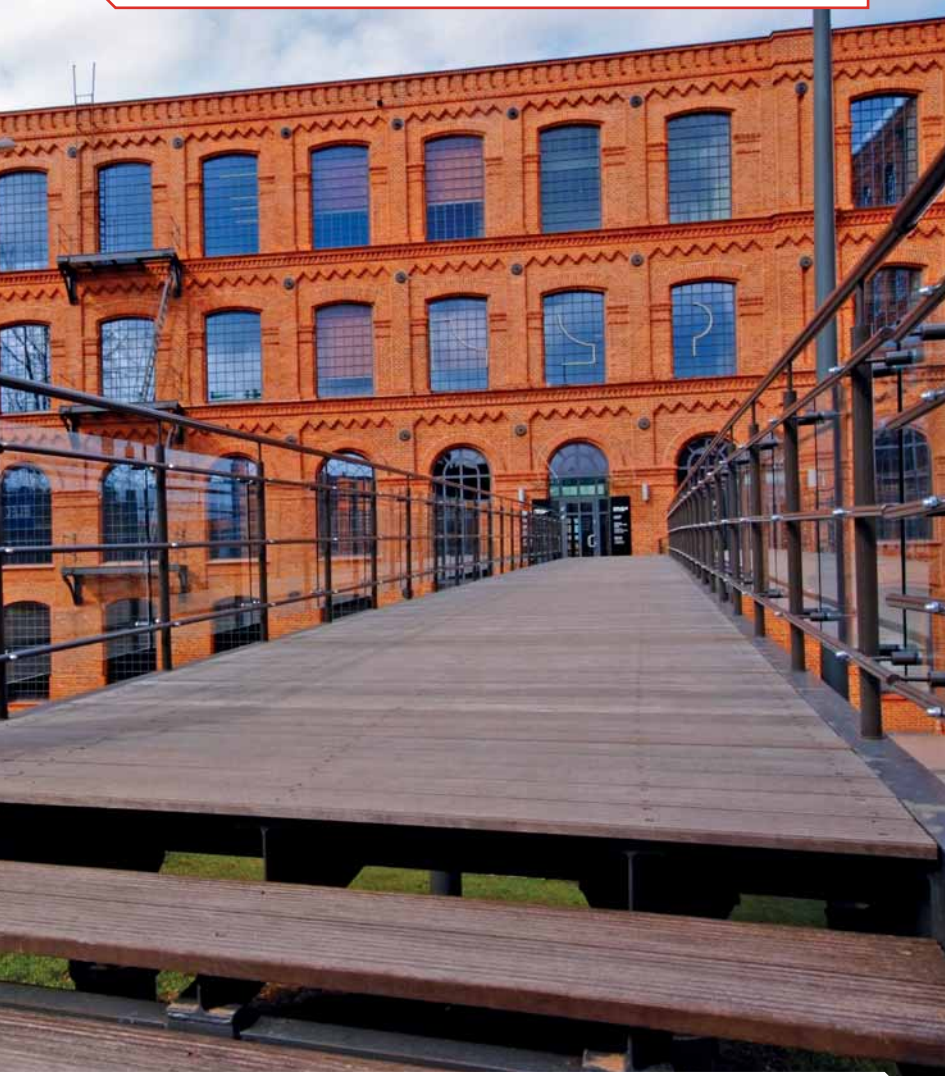
Projektodawca: Muzeum Sztuki w Łodzi

Lokalizacja: Łódź, woj. łódzkie

Program: Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego 2004-2006

Dofinansowanie z UE: ok. 16,8 mln zł

www.msl.org.pl

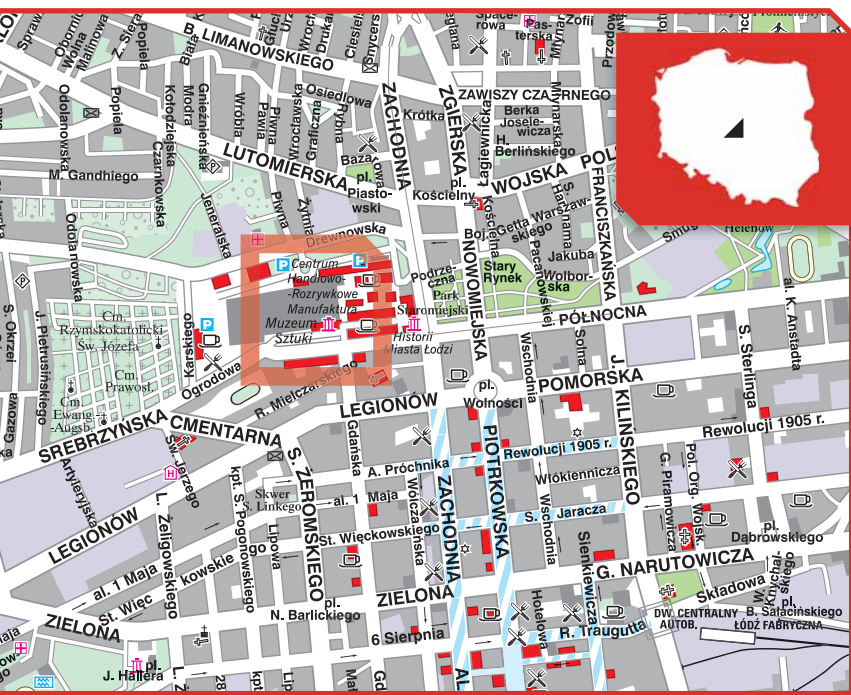

Niezwykła przestrzeń wystawowa w dawnej tkalni mieści zbiory Muzeum Sztuki w Łodzi. Oddział, noszący nazwę ms², został otwarty w zmodernizowanym XIX-wiecznym budynku należącym niegdyś do imperium łódzkich fabrykantów – Pożnańskich.

Zmiana ekspozycji była pozytywnym bodźcem dla publiczności, choć na jej brak łódzka placówka nigdy nie narzekała. Trzon prezentowanych tam eksponatów stanowi dziś Międzynarodowa Kolekcja Sztuki Nowoczesnej. Początki zbiorów sięgają 1929 r., kiedy to awangardowa grupa artystów i poetów a.r. rozpoczęła ich kompletowanie. Głównym inicjatorem i animatorem akcji pozyskiwania dzieł od malarzy i rzeźbiarzy był Władysław Strzemiński, awangardowy malarz i teoretyk sztuki. W imieniu grupy w 1931 r. przekazał on zebraną kolekcję na rzecz Miejskiego Muzeum Sztuki. Otwarto wówczas galerię, która uplasowała Łódź jako trzecie miasto na świecie – po Hannoverze (Gabinet Abstrakcyjny El

Lissitzkiego) i Nowym Jorku (Museum of Modern Art) – ze stałą ekspozycją sztuki awangardowej. Kolekcja składała się z ponad stu dzieł – obrazów i rzeźb abstrakcjonistów, kubistów, dadaistów, surrealistów, futurystów czy formistów. Jak większość polskich zbiorów, ucierpiała w czasie II wojny światowej, ale po wojnie stale się rozrastała, by w końcu przekształcić się w unikatową Kolekcję Sztuki z przełomu XX i XXI w., złożoną z malarstwa, rzeźby, obiektów przestrzennych, rysunku, grafiki oraz fotografii i technik wizualnych.

Oprócz ekspozycji stałej dodatkowe 600 m² przeznaczono na wystawy czasowe. W siedzibie muzeum jest miejsce na działania edukacyjne, performance, spotkania z artystami i pokazy filmowe. Mieści się tu również kawiarnia i księgarnia artystyczna. Artyści, projektanci i architekci zapraszani są do tworzenia projektów specjalnie z myślą o budynku ms². Powstałe w ten sposób realizacje zasilają stałą kolekcję.

Muzeum prowadzi także działalność edukacyjno-popularyzatorską, obejmującą zarówno warsztaty plastyczne dla najmłodszych, jak i spacerów tematycznych dla dorosłych. Kilka razy w miesiącu odbywają się panele dyskusyjne, pokazy filmów, promocje książek i koncerty.

Modernizacja i adaptacja tkalni polegała przede wszystkim na zachowaniu ceglanej

struktury ścian i oryginalnych eklektycznych dekoracji oraz wykorzystaniu szklanych konstrukcji jako symbolu nowoczesności. Zagospodarowano także teren całego kompleksu – wykonano drogi, chodniki oraz infrastrukturę podziemną. W ms² na powierzchni ponad 3 tys. m² zaprezentowano – rezygnując z układu chronologicznego – stałą kolekcję, poszerzoną o sztukę najnowszą, co stworzyło możliwości jej reinterpretacji.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Łódź**, ulica Piotrkowska z usytuowanymi wzdłuż niej zabytkowymi kamienicami, rezydencjami i pałacami / ok. 1 km
- **Łódź**, Teatr im. Stefana Jaracza (s. 534), ul. Kilińskiego 45 / ok. 1,8 km
- **Łódź**, Studio Filmowe Se-Ma-For, wystawa bajkowych postaci z filmów, fragmenty scenografii, sprzęt filmowy, wejście od ul. Tuwima 54 / ok. 4 km
- **Łódź**, Szlak Turystyki Konnej (s. 357), ul. Wycieczkowa 86 / ok. 8,4 km
- **Uniejów**, Kompleks Termalno-Basenowy (s. 354), ul. Zamkowa 1 / ok. 60 km
- **trasa piesza** „Szlak Lasu Łagiewnickiego” (niebieska), ulubiony teren spacerowy mieszkańców Łodzi / dł. ok. 15 km
- **trasa rowerowa** „Szlak Parku Krajobrazowego Wzniesień Łódzkich” (czarna), wiedzie przez najatrakcyjniejsze obszary parku / dł. ok. 74 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Łódź, ul. Maczka 35 / ok. 9 km
- **PKS**: Łódź, al. Włókniarzy 227 / ok. 3 km
- **PKP**: Łódź Kaliska, al. Unii Lubelskiej 3/5 / ok. 3 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Łódź, ul. Moniuszki 7/9, tel. 42 663 31 07, 42 663 34 05, 42 291 97 60, gpilodz@lodzkie.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Łódź, ul. Piotrkowska 87, tel. 42 638 59 55, cit@cit.lodz.pl, www.cit.lodz.pl

MUZEUM ŚLĄSKA OPOLSKIEGO W OPOLU

Projekt: Mons Universitatis. Rozbudowa i remont Muzeum Śląska Opolskiego w Opolu

Projektodawca: Muzeum Śląska Opolskiego w Opolu

Lokalizacja: Opole, woj. opolskie

Program: Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego 2004-2006

Dofinansowanie z UE: ok. 13,3 mln zł

www.muzeum.opole.pl

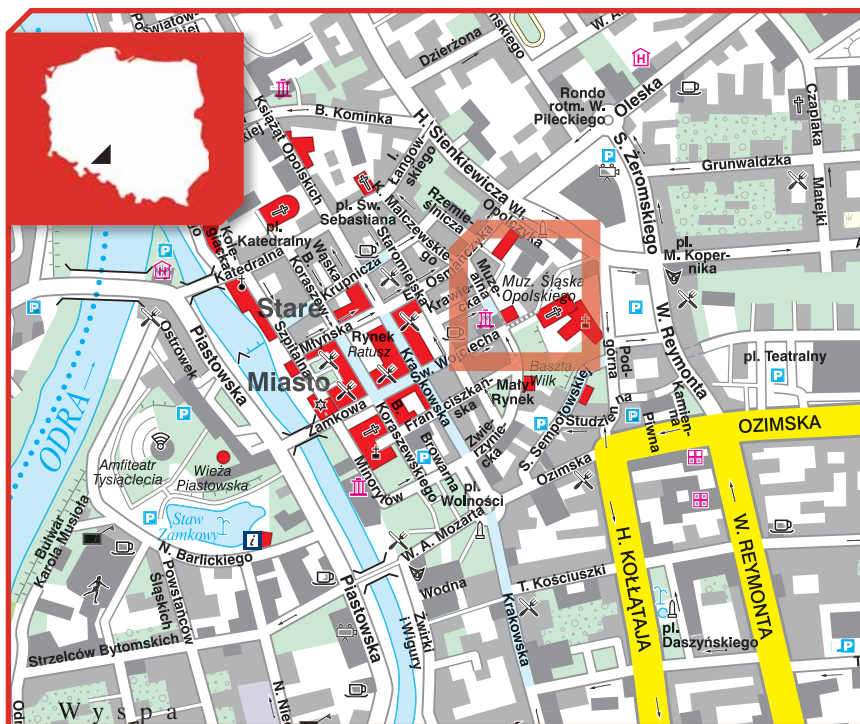

Cenne zabytki dokumentujące złożoną historię ziem, które na przestrzeni wieków tworzyły barwną mozaikę kulturową, gromadzi od ponad stulecia Muzeum Śląska Opolskiego. Placówka szczyti się imponującymi zbiorami, które dzięki przeprowadzonej rozbudowie znalazły godną oprawę.

Przed rozbudową muzeum zajmowały obiekty dawnego kolegium jezuickiego

z XVII w. Powstało ono poprzez połączenie dwóch średniowiecznych domów mieszkańczyńskich. Z biegiem lat wiekowe kamienice zaczęły wymagać generalnego remontu. Co więcej, dla bogatych zbiorów zaczęło brakować miejsca. Rozwiązaniem okazała się rozbudowa i modernizacja starego budynku. Nowy, dwupiętrowy pawilon wystawowy wyrósł na tyłach dawnego kolegium. Jego architekturę

umiejętnie wkomponowano w zabudowę otoczenia, a wejście ulokowano w przeszklonym łączniku między starym i nowym budynkiem. Po obu stronach fasady powstały wąskie szklane wykusze, z których można podziwiać widok na Stare Miasto. We wnętrzu znalazła miejsce stała galeria malarstwa polskiego z XIX i XX w. Są tu także sale wystaw czasowych i pracownie konserwatorskie. W piwnicy zaaranżowano wystawę archeologiczną „Pradzieje Opolszczyzny”.

W dawnym kolegium jezuickim (ul. Mały Rynek 7) miłośnicy porcelany mogą podziwiać imponującą kolekcję porcelany tułowickiej. Wielbicieli starych mikstur nie zawiedzie wystawa „W kręgu farmacji”, nawiązująca do tradycji dawnej jezuickiej apteki.

Dumą opolskiego muzeum jest unikatowy w skali kraju skansen miejski mieszczący się w dawnej kamienicy czynszowej

(ul. św. Wojciecha 6). Przeprowadzony remont przywrócił pierwotny układ pomieszczeń z 1890 r. Dziś można tu podziwiać rekonstrukcje pięciu mieszkań odzwierciedlających style panujące w meblarstwie w latach 1890-1965. Zgromadzono tu meble, bibeloty i przedmioty codziennego użytku, które tworzyły wystrój i atmosferę dawnych mieszkań.

Muzeum systematycznie poszerza swoją ofertę. W 2010 r. wzbogaciło się o kolejną stałą wystawę zatytułowaną „Opole – gród, miasto, stolica regionu”, prezentującą historię okolicy za pomocą multimedii.

Muzeum Śląska Opolskiego jest dziś kulturalną wizytówką miasta i regionu. Organizuje się w nim coraz więcej warsztatów i spotkań o zasięgu regionalnym i międzynarodowym, które przybliżają dziedzictwo regionu, aktywizują środowiska twórcze, a także zacieśniają kontakty z młodymi odbiorcami kultury i sztuki.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Opole**, Miejska Biblioteka Publiczna (s. 114), ul. Minorytów 4 / ok. 500 m
- **Opole**, Narodowe Centrum Piosenki Polskiej (s. 285), ul. Piastowska 14 / ok. 500 m
- **Opole**, Opolska Wenecja, zabytkowe kamieniczki nad brzegiem kanału Młynówka / ok. 1 km
- **Opole**, Obserwatorium Astronomiczne Solaris, teleskop umożliwia obserwację aktualnego obrazu tarczy Słońca i Księżyca, planet, komet oraz mgławic, pl. Kopernika 16 / ok. 1 km
- **Opole**, Muzeum Wsi Opolskiej, skansen, ponad 40 obiektów budownictwa wiejskiego, ul. Wrocławska 174 / ok. 6 km
- **trasa piesza** „Trasa historyczna” wiedzie przez najciekawsze atrakcje Opola, zaczyna się i kończy na moście Piastowskim / dt. ok. 4,6 km
- **trasa rowerowa** „W krainie dzikich zwierząt – Wyspa Bolko”, rozpoczyna się na ul. Wrocławskiej w Opolu, dalej prowadzi pętlą wokół ogrodu zoologicznego / dt. ok. 17,7 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Wrocław, Strachowice, ul. Graniczna 190 / ok. 100 km
- **PKS**: Opole, ul. 1 Maja 4 / ok. 1 km
- **PKP**: Opole Główne, ul. Krakowska 48 / ok. 1 km

.....
: **Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich**: Opole, ul. Barlickiego 17,
tel. 77 440 47 20, 77 440 47 21, 77 440 47 22, info@opolskie.pl,
www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

.....
: **Informacja turystyczna**: Opole, Rynek 23, tel. 77 451 19 87, mit@um.opole.pl, www.opole.pl

PODZIEMNA TRASA TURYSTYCZNA W RZESZOWIE

Projekt: Realizacja II części Podziemnej Trasy Turystycznej wraz z rekonstrukcją płyty Rynku Staromiejskiego w Rzeszowie

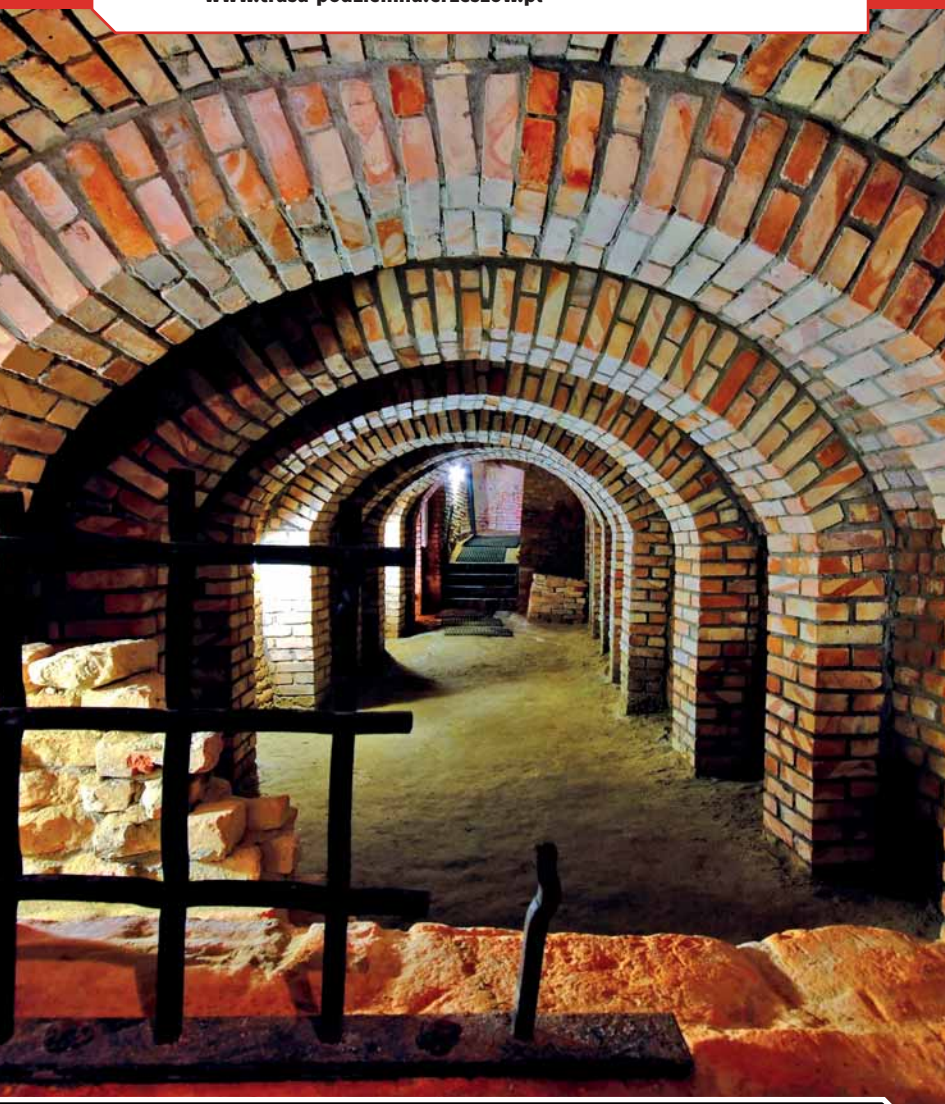
Projektodawca: Gmina Miasto Rzeszów

Lokalizacja: Rzeszów, woj. podkarpackie

Program: Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego 2004-2006

Dofinansowanie z UE: ok. 4,84 mln zł

www.trasa-podziemna.erzeszow.pl

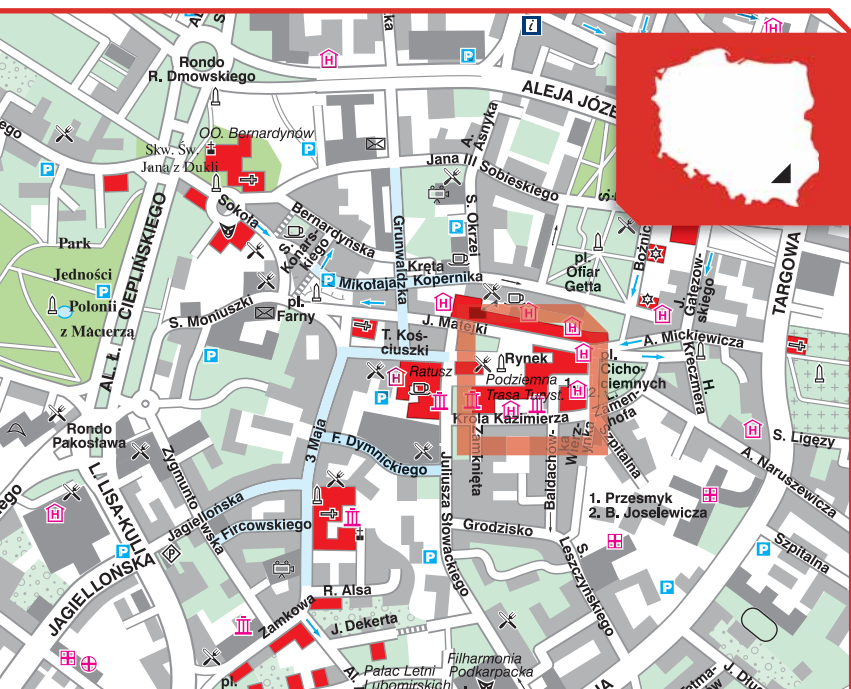
Największa atrakcja turystyczna Rzeszowa kryje się pod ziemią i ma genezę w średniowieczu. Przebiega na głębokości 0,5-10 m pod kamienicami i płytą Rynku Starego Miasta. Składa się z 15 korytarzy i 25 piwnic. Na szlaku można zobaczyć relikty średniowiecznych murów, ślady pożarów, pozostałości żelaznych krat i zawiasów, ukryte przejścia. Atrakcyjności dopełnia ekspozycja historyczno-edukacyjna, m.in. repliki zbroi rycerskich, broni białej i palnej, wystawa ceramiki użytkowej i ceramicznych zabawek. Zwiedzanie odbywa się wyłącznie w grupach z przewodnikiem. „Rzeszowskie piwnice” są również miejscem koncertów, spotkań poetyckich i wystaw. W obrębie Rynku Starego Miasta – z dominującym, wolno stojącym w południowo-wschodnim narożu ratuszem – działa wiele sklepików, a zwłaszcza kawiarenek, tutaj bowiem nie tylko podczas uroczystości czy imprez skupia się życie towarzyskie.

w 1354 r., kwitły handel i rzemiosło. Funkcję magazynów, sklepów i zakładów produkcyjnych pełniły piwnice pod kamienicami, rynkiem i przyległymi ulicami, tworzące nieregularną sieć komór i korytarzy położonych na różnych głębokościach. Drażono je w miękkim podłożu lessowym, następnie wzmacniano drewnem dębowym, kamieniami lub ceglami. Podziemne magazyny w trakcie wojen i kataklizmów zapewniały mieszkańcom Rzeszowa schronienie.

W miarę upływu czasu, pod wpływem wody skała lessowa straciła jednak stabilność. Grunt zaczął się obniżyć, powodując zapadanie się powierzchni rynku i osiadanie kamienic. Podjęto więc prace zabezpieczeniowe i rewaloryzacyjne, które przebiegały – w 4 etapach – do końca 2007 r. Następnie odrestaurowano piwnice oraz korytarze, które posłużyły do utworzenia Podziemnej Trasy Turystycznej „Rzeszowskie piwnice”.

Powróćmy jednak do historii. W Rzeszowie, lokowanym na prawie magdeburskim

Ostatnia faza projektu objęła kompleksową przebudowę płyty Rynku Starego Miasta,

przedłużenie Podziemnej Trasy Turystycznej oraz wzniesienie nowoczesnego centrum informacyjno-kulturalnego przy wejściu do podziemi. Towarzyszył temu remont mieszkańskich kamienic wokół rynku. Trasa wciąż jest wzbogacana nowymi ekspozycjami, w większości przedmiotami znalezionymi w trakcie odbudowy podziemi.

Komory znajdujące się obecnie najpłycej pod rynkiem to pozostałości średnio-wiecznego domu mieszkalnego, w którym zachowały się relikty ceglanego sklepienia krzyżowo-żebrowego, kamienny portal, kamienne okno oraz fragment oryginalnej posadzki. To najstarsza zachowana część miasta.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Rzeszów**, Muzeum Dobranocek, miejsce pełne lalek i pacynek związanych z bajkowymi postaciami dobroć, ul. Mickiewicza 13 / ok. 100 m
- **Rzeszów**, Muzeum Etnograficzne, bogate zbiory sztuki i wytwórczości ludowej, Rynek 6 / ok. 100 m
- **Krosno**, Centrum Dziedzictwa Szkła (s. 282), ul. Blich 2 / ok. 55 km
- **Trzcina**, Skansen archeologiczny „Karpacka Troja” (s. 55), Trzcina 646 / ok. 69 km
- **Sanok**, Muzeum Budownictwa Ludowego – Park Etnograficzny (s. 64), ul. Traugutta 3 / ok. 76 km
- **trasa piesza** „Ścieżka przyrodnicza im. W. Szafera”, wiedzie wzdłuż Wisłoka i składa się z 9 przystanków / dt. ok. 6 km
- **trasa rowerowa** (zielona): Matysówka Górna – Święty Roch – Stare Budy – Wzniesienie Maria Magdalena – Kozia Górka – Wola Rafałowska – Wzniesienie Borówki – Zawodzie – Chmielnik – Matysówka Górna / dt. ok. 29 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Rzeszów, Jasionka, Jasionka 942 / ok. 13 km
- **PKS**: Rzeszów, ul. Grottgera 1 / ok. 1 km
- **PKP**: Rzeszów Główny, pl. Dworcowy 1 / ok. 1 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Rzeszów, al. Ciepłńskiego 4, tel. 17 747 64 15, 17 747 64 82, zapytaj@podkarpackie.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Rzeszów, ul. Asnyka 6, tel. 17 852 46 11, rcit@comback.pl, www.rcit.res.pl

OBIEKT TURYSTYCZNY

EDYCJA III

GŁÓWNA NAGRODA

CENTRUM SZTUKI WSPÓŁCZESNEJ „ZNAKI CZASU” W TORUNIU

Projekt: Projektowanie i budowa Centrum Sztuki Współczesnej

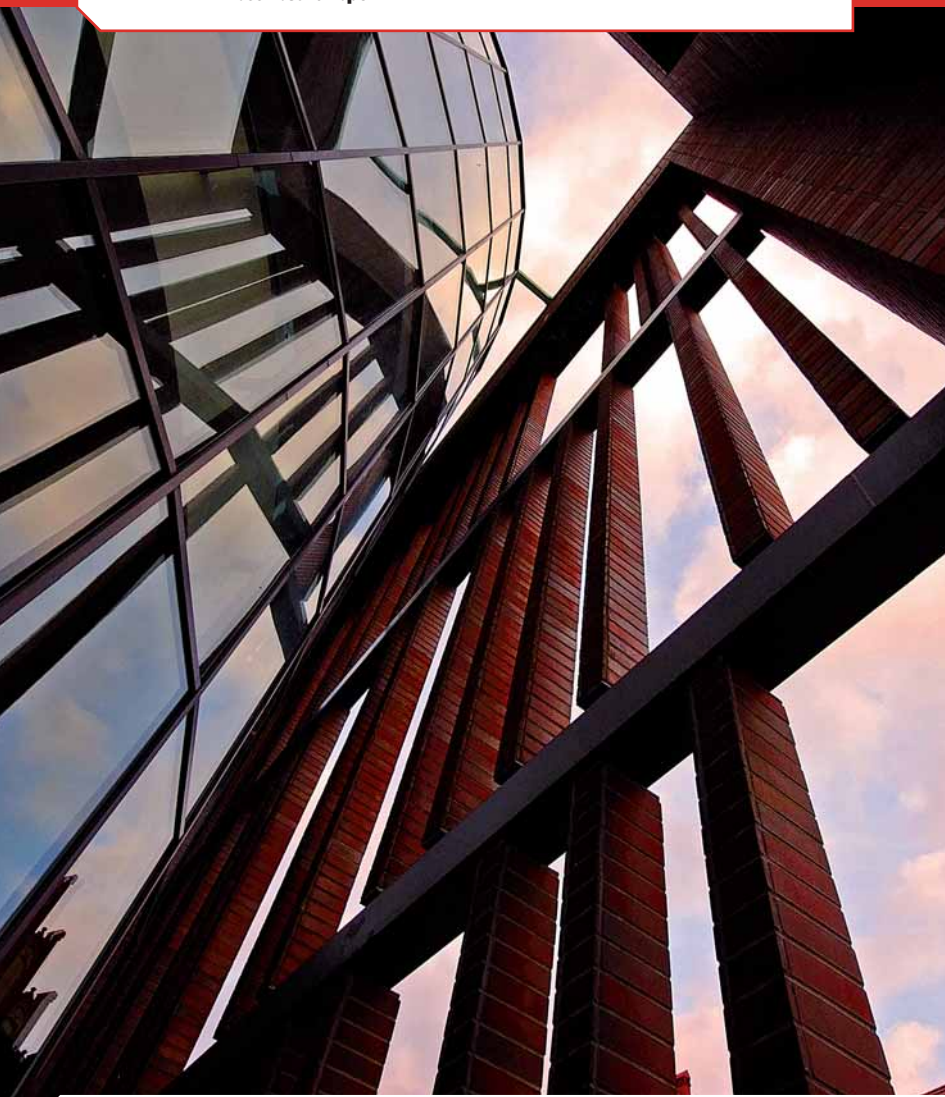
Projektodawca: Gmina Miasta Toruń

Lokalizacja: Toruń, woj. kujawsko-pomorskie

Program: Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego 2004-2006

Dofinansowanie z UE: ok. 29,65 mln zł

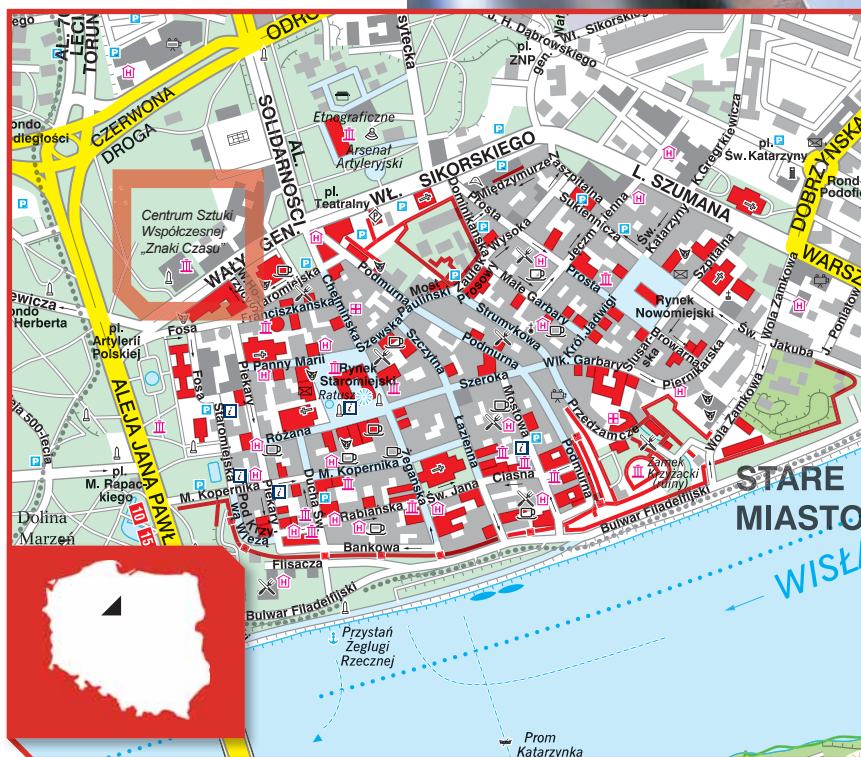
www.csw.torun.pl

Gdyby możliwe były wędrówki w czasie, a Mikołaj Kopernik miałby szansę pojawić się w XXI w., nie poznałby swego ukochanego miasta. Lista turystycznych atrakcji Torunia jest imponująca. Na jej czele znajdują się gotyckie zabytki, starówka wpisana na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO oraz słynne pierniki, które doczekały się atrakcyjnego muzeum. Od 2008 r. wizytówką miasta jest też Centrum Sztuki Współczesnej „Znaki Czasu”.

Centrum nie jest ani muzeum, ani galerią w tradycyjnym znaczeniu. To miejsce spotkań artystycznych i społecznych, dialogu ze współczesną sztuką i jej swobodnej kontemplacji.

Najważniejszym jego celem jest budowanie stałej kolekcji najciekawszych dzieł sztuki XX i XXI w., twórców regionalnych i pozaregionalnych. Szeroka formuła Centrum przybliży zwiedzającym współczesne malarstwo, rzeźbę, grafikę, rysunek,

performance i fotografię. Jednocześnie pozwala odkryć arkana sztuki wideo i technik komputerowych. Inspiruje muzyką, multimediami, filmem, teatrem, tańcem, architekturą i designem. Otoczenie dzieł sztuki zachęca do niezależnego myślenia i twórczego działania. Tym właśnie celom służy pracownia „Sztuka Cię Szuka!“. Odbywają się tu warsztaty, spotkania, słuchowiska i gry muzealne, umożliwiające odbiorcom w różnym wieku kontakt z mediami, jakimi posługują się dzisiejsi artyści. Ciekawą inicjatywą jest „Pokój z kuchnią” – funkcjonalna przestrzeń kreatywnego wypoczynku, a jednocześnie galeria designu. To miejsce integracji lokalnej społeczności, wspólnego celebrowania codzienności i jej małych rytuałów, jak jedzenie, czytanie, pogawędki przy kawie, zabawy z dziećmi, udział w warsztatach i innych wspólnych działaniach.

Wszystkie te atrakcje znajdują się w jednym miejscu, blisko toruńskiej starówki.

Sąsiedztwo to z jednej strony zobowiązuje i ogranicza, z drugiej rzuca wyzwanie do przełamywania stereotypów. Twórcy koncepcji architektonicznej Centrum Sztuki udało się stworzyć ponadczasowe dzieło. Bryła, która z jednej strony nawiązuje do historycznych budowli, jednocześnie jest manifestem nowoczesności. Efektem tego połączenia jest kubiczny, podzielony na moduły gmach ze szklanym walcem osłaniającym krętą klatkę schodową. Do gotyckiego dziedzictwa nawiązują elewacje z ciemnoczerwonej klinkierowej cegły i skośne dachy.

W środku, na trzech kondygnacjach powstały obszerne przestrzenie ekspozycyjne, sale wystawowe, wewnętrzny amfiteatr, multimedialne audytorium, sala do zajęć edukacyjnych, księgarnia, biblioteka z czytelnią, a także kawiarnia i taras widokowy. Pozbawiony barier architektonicznych obiekt jest w całości dostępny dla osób niepełnosprawnych.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Toruń**, Skansen Etnograficzny, zbiory sztuki, folkloru, gospodarki i rzemiosła, ul. Wały Sikorskiego 19 / ok. 100 m
- **Toruń**, Muzeum Podróżników (s. 61), ul. Franciszkańska 11 / ok. 300 m
- **Toruń**, Teatr „Baj Pomorski” (s. 93), ul. Piernikarska 9 / ok. 900 m
- **Toruń**, rejs statkiem wycieczkowym po Wiśle, 40-minutowa wycieczka po rzece, nadrzeczna panorama toruńskiej starówki, Bulwar Filadelfijski / ok. 1 km
- **Toruń**, ruiny zamku krzyżackiego, malownicze ruiny warowni i podziemia, ul. Przedzamcze 3 / ok. 1 km
- **trasa piesza** „Szlak Forteczny Twierdzy Toruń” (czarna), wiedzie po XIX-wiecznych zabudowaniach obronnych miasta / dł. ok. 44 km
- **trasa rowerowa** (żółta): Toruń – jezioro Kamionki – Młyniec / dł. ok. 28 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Bydgoszcz, Szewerowo, ul. Grodzka 12 / ok. 48 km
- **PKS**: Toruń, ul. Dąbrowskiego 8/24 / ok. 500 m
- **PKP**: Toruń Miasto, pl. 18 Stycznia 4 / ok. 1,4 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Toruń, pl. Teatralny 2, tel. 56 621 83 41, 56 621 84 09, ue.konsultacje@kujawsko-pomorskie.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Toruń, Rynek Staromiejski 25, tel. 56 621 09 30, it@it.torun.pl, www.it.torun.pl

MUZEUM MIEJSKIE WE WROCŁAWIU

Projekt: Remont i modernizacja Muzeum Miejskiego Wrocławia – etap II

Projektodawca: Miasto Wrocław

Lokalizacja: Wrocław, woj. dolnośląskie

Program: Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego 2004-2006

Dofinansowanie z UE: ok. 4,53 mln zł

www.muzeum.miejskie.wroclaw.pl

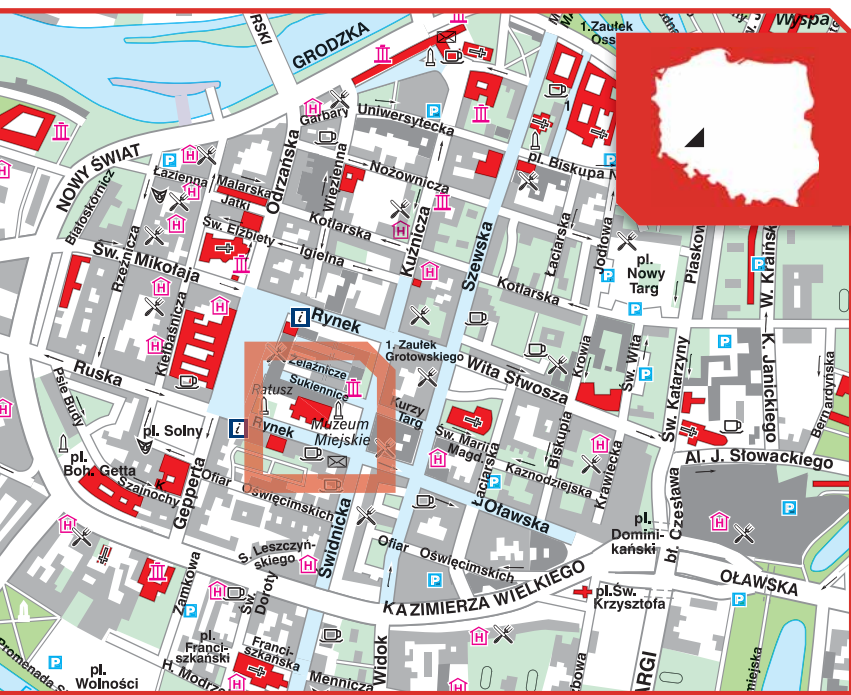
We wrocławskim pałacu królewskim współistnieją dziś historia i sztuka, prezentowane w nowoczesny, efektowny i intrygujący sposób. Zabytkowa budowla jest siedzibą Muzeum Miejskiego Wrocławia. Dzieje miasta w telegraficznym skrócie można poznać już na dziedzińcu. Okalające go niskie filary to symboliczne kamienie milowe z datami najważniejszych wydarzeń w dziejach grodu. Ich wyboru dokonali wrocławianie w plebiscycie zorganizowanym przez lokalną gazetę.

Muzeum przeprowadziło się tu w 2008 r. W efekcie modernizacji powstało nowoczesne centrum wystawiennicze prezentujące pod wspólnym dachem kolekcje trzech oddziałów wrocławskiej placówki: Muzeum Historycznego, Muzeum Sztuki Medalerskiej i Muzeum Sztuki Mieszczańskiej. Skrzydła środkowe i wschodnie zajmuje stała wystawa zatytułowana „1000 lat Wrocławia”. Ciekawie zaaranżowane sale i 3 tys. eksponatów zapewniają pełną wrażeń wyprawę w głąb dziejów, zaczynając od wczesnego średniowiecza, a kończąc na czasach

współczesnych. Ogromne zainteresowanie wzbudzają zrekonstruowane z najdrobniejszymi detalami komnaty rezydujących tu niegdyś władców oraz oryginalne wnętrza Pokoju Beyersdorffów. Skrzydło zachodnie przeznaczono na galerię dzieł sztuki wrocławskich artystów ostatnich dwóch stuleci.

Komfortowi zwiedzania sprzyjają nowoczesne udogodnienia: audiowizualny system oprowadzający, sprzęt pozwalający na symultaniczne tłumaczenie na języki angielski i niemiecki, a także starannie zaprojektowane oświetlenie. Wszystkie eksponaty opisano w trzech językach: polskim, niemieckim i angielskim.

Monitoring, wykorzystujący 100 kamer, zaawansowane systemy zabezpieczeń, klimatyzacja spełniają najwyższe standardy muzealne, co pozwala na przyjmowanie w depozyt cennych skarbów z innych placówek, a także od prywatnych kolekcjonerów. Zmodernizowane muzeum wzbogaciło się o księgarnię i salę edukacyj-

ną wyposażoną w urządzenia multimedialne, a w podziemiach urządono stylową kawiarenkę. Obiekt został w pełni dostosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych. Po pełnej wrażeń wizycie w muzealnych salach warto odpocząć we wspaniale zrewitalizowanym ogrodzie. Można tu podziwiać obiekty małej architektury, m.in. fontannę z rzeźbą przedstawiającą dwóch chłopców igrających z delfinem, alegorię

czterech pór roku i zabytkowe obeliski. Wrażeń estetycznych dostarczają też przepięknie skomponowane kwiatowe kobierce, pergole i ozdobne kraty, oplecione pnączami.

W przyszłości nowa siedziba muzeum wraz z niedawno odnowioną Operą Wrocławską oraz powstającą Salą Koncertową utworzy atrakcyjną wyspę kultury.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Wrocław**, Panorama Racławicka, panoramiczny obraz olejny rozpięty we wnętrzu rotundy, ul. Purkyniego 11 / ok. 2 km
- **Wrocław**, rejs po Odrze, wycieczka po rzece statkiem, katamaranem, parostatkiem lub gondolą / ok. 1 km
- **Wrocław**, Ogród Zoologiczny w parku Szczytnickim, ul. Wróblewskiego 1-5 / ok. 4 km
- **Wrocław**, fontanna obok Hali Stulecia, pokazy multimedialne, widowiska wody,

świata, laserów i dźwięków muzyki, ul. Wystawowa 1 / ok. 4 km

• **Żmigród**, zespół pałacowo-parkowy (s. 182), ul. Parkowa / ok. 49 km

• **trasa piesza** „Wokół Starego Miasta”, początek i koniec na ul. Świdnickiej / dt. ok. 5 km

• **trasa pieszo-rowerowa** „Szlak dookoła Wrocławia im. dr. Bronisława Turonia” (żółty), przebiega w pobliżu miasta po Nizinie Śląskiej / dt. ok. 141 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Wrocław, Strachowice, ul. Graniczna 190 / ok. 11 km
- **PKS**: Wrocław, ul. Sucha 1-11 / ok. 3 km
- **PKP**: Wrocław Główny, ul. Piłsudskiego 105 / ok. 3 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Wrocław, Wybrzeże Słowackiego 12-14, tel. 71 776 95 01, 71 776 96 51, pife@dolnyslask.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Wrocław, Rynek 14, tel. 71 344 31 11, info@itwroclaw.pl, www.wroclaw-info.pl

PENSJONAT VILLA NEVE W USTRZYKACH DOLNYCH

Projekt: Stworzenie pensjonatu wypoczynkowego w Ustrzykach Dolnych

Projektodawca: PHU SKOLE Dorota Kasperczyk SJ

Lokalizacja: Ustrzyki Dolne, woj. podkarpackie

Program: Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego 2004-2006

Dofinansowanie z UE: ok. 167,73 tys. zł

www.villaneve.pl

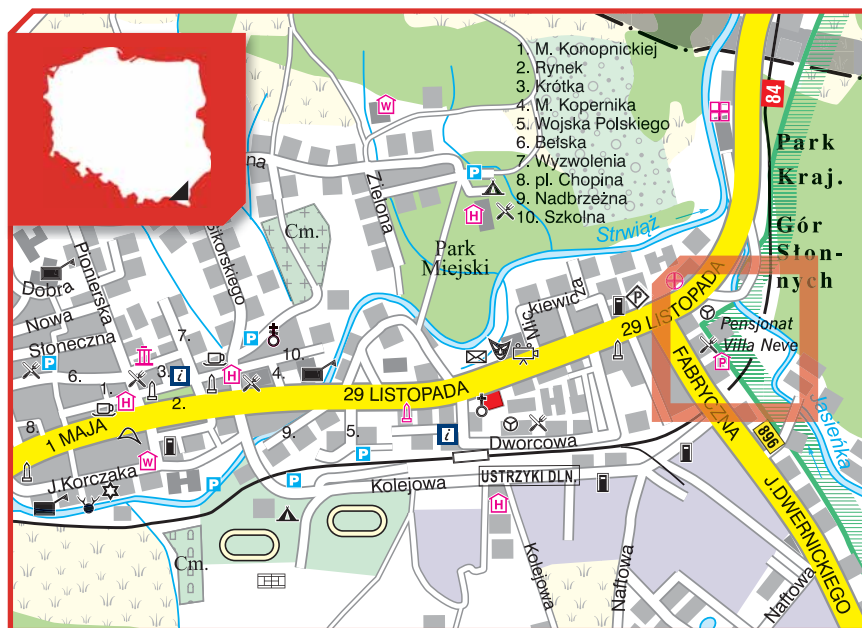

Ustrzyki Dolne nazywane są często zimową stolicą Bieszczad. Miłośnicy sportów zimowych bardzo cenią tu trasy i stacje narciarskie. Jednak miejscowość jest atrakcyjna nie tylko zimą. To znakomita baza wypadowa na górskie wyprawy piesze i rowerowe. Nie brakuje też amatorów wyjazdów nad Solinę – przepiękny zalew wśród gór, oferujący znakomite warunki do letniego wypoczynku. Turyści, którzy

bardziej od uroków bieszczadzkich schronisk, pól kempingowych i letnich kwaterek cenią sobie komfort i luksus, znajdują w Ustrzykach wymarzoną przystań – pensjonat we włoskim stylu.

Villa Neve, bo o niej mowa, to małe rodzinne przedsięwzięcie. Zabytkowy budynek, w którym dziś działa pensjonat, powstał w 1926 r. jako siedziba jednego z tutejszych

rodów. Zniszczony i zaniedbany, w 2004 r. trafił w ręce obecnych właścicieli. Dziś, perfekcyjnie odremontowany pod czujnym okiem konserwatora zabytków, prezentuje się imponująco. Staranne wykończenie, boniowania, gzymsy, obramowania okien, kute balustrady balkonów – zadbane o każdy detal.

We wnętrzu przygotowano 12 gustownych i komfortowo wyposażonych pokoi. W każdym są łącza internetowe, telewizor, łazienka, a także antyalergiczna pościel. Najmłodszy mają do dyspozycji zestawy specjalne: kosz zabawek, kolorowanki, kredki, książeczki, a także łóżeczko, waniek, podgrzewacz do butelek. Pomyślano też o udogodnieniach dla osób niepełnosprawnych.

Ulubionym miejscem gości pensjonatu jest przylegający do budynku przeszklony pokój z kominkiem. Jest także taras

i miejsce do grillowania. Dla amatorów zimowych szaleństw przygotowano wygodne pomieszczenie z suszarnią butów narciarskich. W willi dobrze czują się również uczestnicy szkoleń i konferencji. Przygotowano dla nich dwie nowoczesne sale konferencyjne.

Wszyscy cenią sobie panującą tu rodzinną atmosferę, komfortowe warunki i świetną kuchnię. Gospodarze robią wszystko, by pobyt w Śnieżnej Willi był przyjemny. Zawsze uwzględniają upodobania kulinarne swych podopiecznych – jeśli trzeba, organizują śniadania nawet o bardzo wczesnej porze, z czego chętnie korzystają biznesmeni w podróży służbowej. Dla większych grup przygotowują kolacje regionalne oraz ucztę grillowe, a także pokazy wikliniarstwa, bibułkarstwa i inne oryginalne rozrywki. Organizują też wycieczki górskie z przewodnikiem oraz wyjazdy do Lwowa i Stanisławowa na Ukrainie.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Ustrzyki Dolne**, Bieszczadzkie Muzeum Młynarstwa i Wsi, eksponaty związane z rolnictwem i życiem na wsi, ul. Fabryczna 12 / ok. 200 m
- **Ustrzyki Dolne**, Bieszczadzkie Muzeum Przyrodnicze, wystawy dotyczące historii Bieszczadów, geologii, hydrologii, klimatu i głęb gór, ul. Betska 7 / ok. 1 km
- **Solina**, Elektrownia Wodna, podczas zwiedzania poznajemy proces produkcji energii oraz historię budowy największej w Polsce zapory betonowej / ok. 17 km
- **Manasterzec**, ruiny średniowiecznego zamku Sobień, rezerwat Góra Sobień / ok. 28 km
- **Sanok**, Muzeum Budownictwa Ludowego – Park Etnograficzny (s. 64), ul. Traugutta 3 / ok. 39 km
- **trasa piesza** „Salamandra”, ścieżka przyrodnicza wiedzie z Ustrzyk Górnych do torfowiska „Wołosate” / dt. ok. 4 km
- **trasa rowerowa** „Okolice Ustrzyk Dolnych” przebiega łagodnymi wzniesieniami przez lasy mieszane / dt. ok. 70 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Rzeszów, Jasionka, Jasionka 942 / ok. 130 km
- **PKS**: Ustrzyki Dolne, ul. Dworcowa 1 / ok. 600 m
- **PKP**: Ustrzyki Dolne, ul. Dworcowa 1 / ok. 600 m

Lokalny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Krosno, ul. Staszica 20, tel. 798 771 192, 798 771 620, zapytaj@podkarpackie.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Ustrzyki Dolne, Rynek 16, tel. 13 471 11 30, cit@ustrzyki-dolne.pl, www.cit.ustrzyki-dolne.pl

OBIEKT TURYSTYCZNY

EDYCJA IV

GŁÓWNA NAGRODA

CENTRUM NAUKI KOPERNIK W WARSZAWIE

Projekt: Budowa Centrum Nauki Kopernik w Warszawie

Projektodawca: Miasto Stołeczne Warszawa

Lokalizacja: Warszawa, woj. mazowieckie

Program: Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko
2007-2013

Dofinansowanie z UE: 207 mln zł

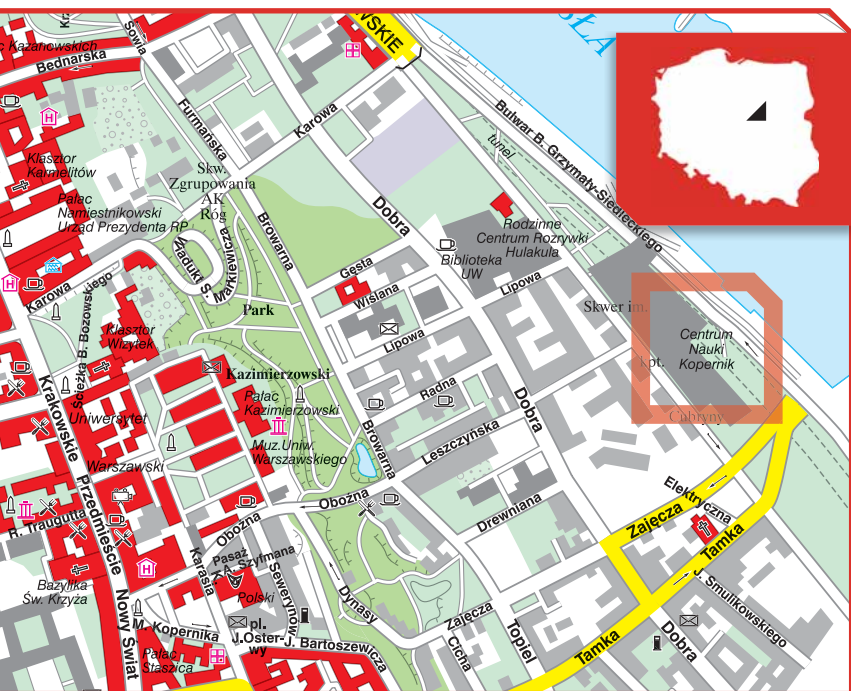
www.kopernik.org.pl

Centrum Nauki Kopernik jest jedną z najnowocześniejszych placówek tego typu w Europie. Można tu przeprowadzać doświadczenia w sześciu stałych galeriach. Jedną z nich jest Re-generacja, przygotowana przez sztab specjalistów: socjologów, psychologów, artystów i informatyków. Goście poddają się eksperymentom odkrywającym tajniki ludzkich zachowań, projektują miasta marzeń, zamawiają portret u artysty robota. Osoby o mocnych nerwach mierzą swą odporność na stres w Sali strachu. Inni testują talent krasomówczy, wygłaszając mowę z sejmowej mównicy przed wirtualnym audytorium. W zależności od temperamentu mówcy „słuchacze” reagują oklaskami, gwizdami, ziewaniem, a czasem... zasypiają. Jeśli ktoś woli sprawdzić się w roli kompozytora i chce nie tylko ustyszeć, ale i zobaczyć swe dzieło, ma do dyspozycji reactable – elektroniczny instrument, który generuje wybrane dźwięki i wyświetla efekty wizualne. Nie mniejszą popularnością cieszą się pozostałe galerie: Korzenie cywilizacji, Strefa światła, Świat w ruchu, Człowiek i środowi-

Wizyta w Centrum Nauki Kopernik zaczyna się od uświadomienia sobie jednego: nauka nigdy nie była tak pasjonująca! Tu każdy jest naukowcem, badaczem i eksperymentatorem. W tym miejscu nie ma czasu na nudę! Ruch, dźwięk, światło, muzyka i efekty wizualne – wszystkie ekspozycje żyją i współpracują ze zwiedzającymi.

ska oraz uwielbiana przez maluchy i stworzona specjalnie dla nich strefa zabawy Bzzz!

W CNK można też odwiedzić Niebo Kopernika. To znakomite planetarium, pozwalające przenieść się w najodleglejsze zakątki kosmosu, w głąb wulkanu czy cofnąć do początków życia na Ziemi.

Nie brakuje też chętnych do zbadania Parku Odkrywców, zielonej ogólnodostępnej

przestrzeni wokół budynku Centrum, nad samą Wisłą. Odpoczywa się tu od miejskiego zgiełku i oczywiście eksperymentuje. Na dźwiękowym ekspozycie „Szeptacze” można skomponować koncert na naturalne dźwięki: odgłosy grzmotu, wody i wulkanu, a dzięki instalacjom, takim jak „Echo”, „Konferencja” czy „Zwierciadła Akustyczne”, możliwe jest komunikowanie się na odległość. Częścią parku jest galeria plenerowa przeznaczona na imprezy artystyczne, debaty czy spotkania z autorami.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Warszawa**, Muzeum Fryderyka Chopina (s. 58), ul. Okólnik 1 / ok. 2,5 km
- **Warszawa**, Krakowskie Przedmieście (s. 108) / ok. 3 km
- **Warszawa**, Multimedialny Park Fontann, widowiska plenerowe woda-światło-dźwięk, skwer im. I Dywizji Pancерnej / ok. 3 km
- **Warszawa**, Muzeum Powstania Warszawskiego, pamiątki po powstaniu, ekspozyty, multimedia, replika samolotu, ul. Grzybowska 79 / ok. 5 km
- **Mszczonów**, baseny termalne (s. 330), ul. Warszawska 52 / ok. 50,8 km
- **trasa piesza** „Południowy Szlak Leśny” (zielona): Żelazowa Wola – Granica – Kampinos – Zaborów – Dziekanów Leśny / dł. 57 km
- **trasa rowerowa** „Nadwiślańska Ścieżka Rowerowa” (niebieska), łączy Powsin z Kampinoskim Parkiem Narodowym, Łomiankami i Białołęką / dł. ok. 37 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Warszawa, Okęcie, ul. Żwirki i Wigury 1 / ok. 12 km
- **PKS**: Warszawa, Al. Jerozolimskie 144 / ok. 7 km
- **PKP**: Warszawa Centralna, Al. Jerozolimskie 54 / ok. 4 km

Centralny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Warszawa, ul. Żurawia 3/5, tel. 22 626 06 32, 22 626 06 33, punktinformacyjny@cpe.gov.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Warszawa, pl. Defilad 1 (PKiN), tel. 22 194 31, info@warsawtour.pl, www.warsawtour.pl

SZLAK TURYSTYCZNY PO PODZIEMIACH RYNKU GŁÓWNEGO W KRAKOWIE

Projekt: Śladem europejskiej tożsamości Krakowa – szlak turystyczny po podziemiach Rynku Głównego

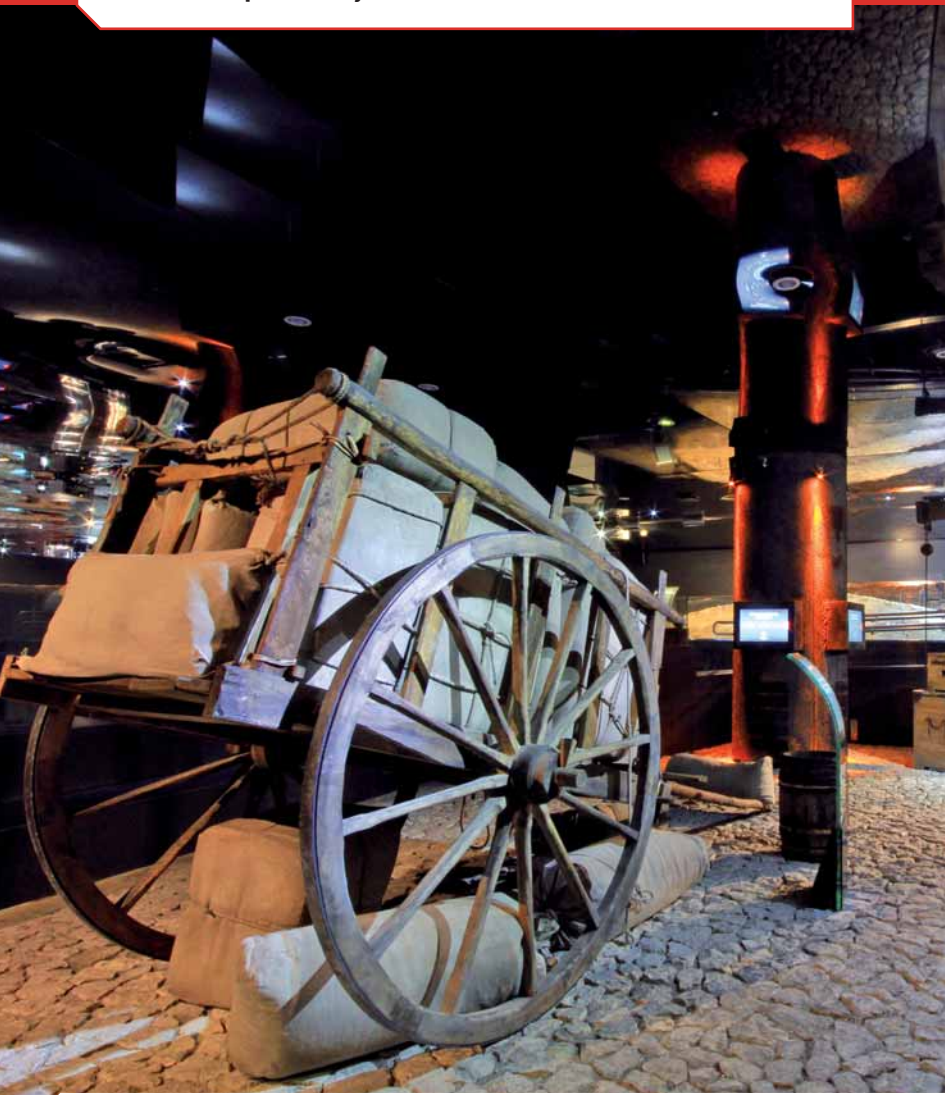
Projektodawca: Gmina Miejska Kraków

Lokalizacja: Kraków, woj. małopolskie

Program: Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka 2007-2013

Dofinansowanie z UE: ok. 13,55 mln zł

www.podziemiarynku.com

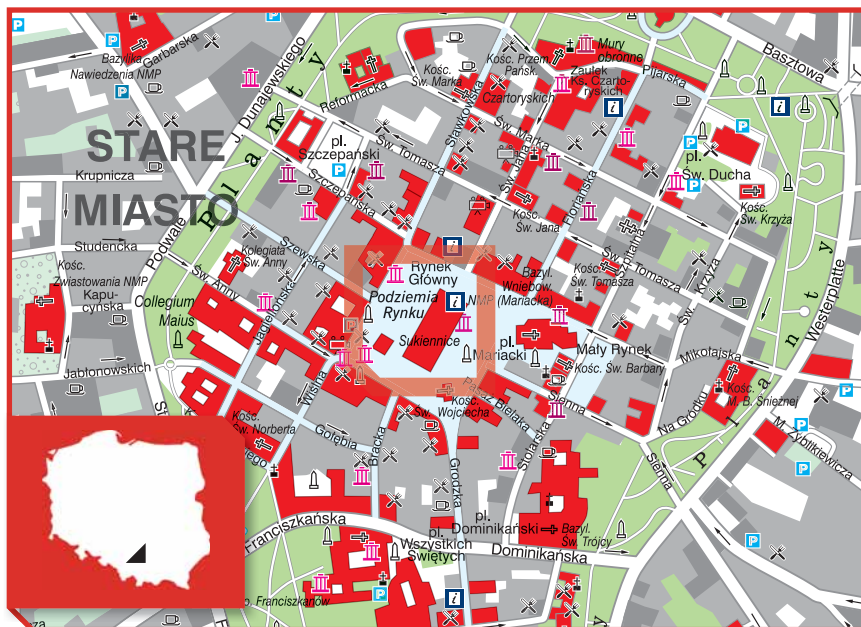
Ciągi komunikacyjne biegnące kładkami i chodnikami zawieszonymi nad średnio-wiecznymi traktami. Hałas dobywający się z warsztatów, kroki, stukot wozów na bruku czy odgłosy deszczu. Dochodzące z oddali odgłosy towarzyszące handlowi, okrzyki w kilku językach zachęcające do kupna (m.in. w polskim, niemieckim, czeskim, angielskim). Podziemia krakowskiego rynku przenoszą nas w czasie.

Kramy kupieckie zwiedza się, idąc po kładce zawieszonej nad autentycznymi pozostałościami po zabudowaniach. Przy każdej ekspozycji ekran dotykowy umożliwia zapoznanie się z dziesiątkami przedmiotów prezentowanych na każdym z odinków. Dla najmłodszych jest specjalne pomieszczenie, oddzielone szybami. Odbywają się tu lekcje muzealne, ale można też wejść i pobawić się drewnianymi narzędziami, gramy czy chociażby porysować na tablicy.

To nowoczesne muzeum historyczno-archeologiczne w Polsce powstało dzięki badaniom archeologicznym rozpoczętym w 2005 r. w obrębie krakowskiego Rynku

Głównego. Początkowo planowane na pół roku prace, ze względu na skalę i rangę odkryć trwały pięć lat. Wtedy zrodził się pomysł udostępnienia publiczności tysiącletniej historii tego miejsca poprzez stworzenie nowoczesnej podziemnej wystawy. Współczesna technika umożliwiła „podróż w przeszłość” i bezpośrednie spotkanie z nienaruszonymi w wielu miejscach relikwiami konstrukcji, obiektów i przedmiotów.

Pod nawierzchnią rynku, na obszarze 6 tys. m², utworzono wyjątkową trasę turystyczną, obejmującą rezerwat archeolo-

giczno-architektoniczny, wystawy, pokazy filmowe i prezentacje multimedialne. Do najstarszych obiektów, odkrytych podczas prac archeologicznych, należą groby z XI-wiecznego cmentarzyska (w okolicy kościoła Mariackiego).

Muzeum Podziemia Rynku Głównego znakomicie ukazuje miasto jako jedno z najważniejszych centrów handlowych, gospodarczych, finansowych i kulturalnych ówczesnego świata.

Na ekspozycji o nazwie „Śladem europejskiej tożsamości Krakowa”, zaprezentowano ponad 700 eksponatów umieszczonych w podświetlanych szklanych gablotach, z wykorzystaniem różnych technik multimedialnych, m.in. urządzeń holograficznych do prezentacji zrekonstruowanych budynków oraz 600 trójwymiarowych modeli na 37 ekranach dotykowych. Jest też ekran z pary wodnej (a na nim film ukazujący ruchliwą średniowieczną ulicę), kilkadziesiąt wyświetlaczy i projektorów, sala ze 180-stopniowym ekranem oraz pięć mniejszych salek kinowych. Trzy trasy zwiedzania (45-, 60- i 120-minutowa) dostępne są przez cały tydzień. W weekendy trzeba się liczyć z koniecznością oczekiwania w kolejce, bo muzeum nieustannie wzbudza ogromne zainteresowanie.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Kraków**, Galeria Sztuki Polskiej XIX w. w Sukiennicach (s. 188), Rynek Główny 3 / ok. 200 m
- **Kraków**, Literacka Małopolska (s. 294), ul. Olżańska 7 / ok. 2,7 km
- **Kraków**, Muzeum Sztuki Współczesnej MOCAK (s. 129), ul. Lipowa 4 / ok. 3 km
- **Kraków**, Lotniczy Park Kulturowy (s. 49), al. Jana Pawła II 39 / ok. 7 km
- **Kraków**, Klasztor Ojców Kamedułów (s. 185), al. Konarowa 1 / ok. 9,5 km

- **trasa piesza** (czarna): Modlnica – Jaskinia Wierzchowska, z podkrakowskiej wsi, gdzie znajduje się zabytkowy drewniany kościół z 1553 r., dalej doliną jurajską do udostępnianej do zwiedzania jaskini liczącej 950 m / dł. ok. 12 km
- **trasa rowerowa** Kraków – Ojców – Jaskinia Wierzchowska – Dolina Kluczwody – Kraków / dł. ok. 48,6 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko:** Kraków, Balice, ul. Medweckiego 1 / ok. 17 km
- **PKS:** Kraków, ul. Bosacka 18 / ok. 4 km
- **PKP:** Kraków Główny, pl. Nowaka-Jeziorańskiego 3 / ok. 4 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Kraków, ul. Wielicka 72b, tel. 12 616 06 16, 12 616 06 36, fem@umwm.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Kraków, Rynek Główny 1/3, tel. 12 433 73 10, sukiennice@infokrakow.pl, www.infokrakow.pl

OBIEKT TURYSTYCZNY

EDYCJA V

GŁÓWNA NAGRODA

LOTNICZY PARK KULTUROWY W KRAKOWIE

Projekt: Budowa Lotniczego Parku Kulturowego w Krakowie,
w tym Gmachu Głównego Muzeum Lotnictwa Polskiego

Projektodawca: Muzeum Lotnictwa Polskiego

Lokalizacja: Kraków, woj. małopolskie

Program: Małopolski Regionalny Program Operacyjny na lata
2007-2013

Dofinansowanie z UE: ok. 35,24 mln zł

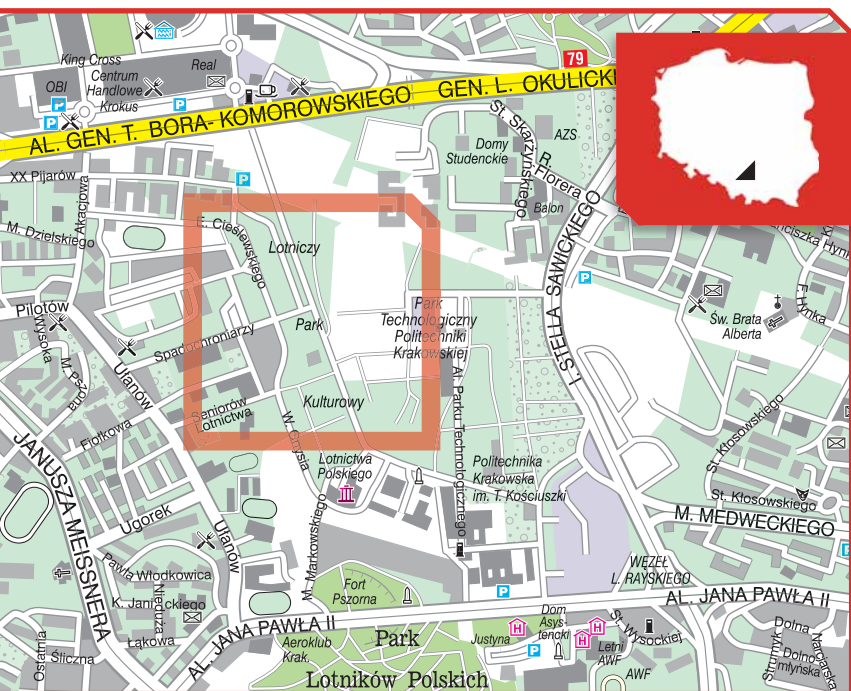
www.muzeumlotnictwa.pl

Lotniczy Park Kulturowy w Krakowie rozciąga się na obszarze dzielnic Rakowice i Czyżyny, na terenie lotniska – najstarszego w Polsce i jednego z najstarszych w Europie. U uruchomiono je w 1912 r. dla potrzeb lotnictwa Austro-Węgier, później, wielokrotnie rozbudowywane, było wykorzystywane również przez Niemców, Rosjan i Polaków. W 1963 r. formalnie zakończyła działalność.

Dzięki miłośnikom awiacji jego niewielki fragment wraz z kilkoma przedwojennymi obiektami (m.in. duży hangar, garaże, magazyny) uratowano przed zniszczeniem, a po kilku latach dzięki wsparciu z funduszy europejskich przekształcono w Muzeum Lotnictwa Polskiego. W tym samym czasie pozostałe fragmenty lotniska ulegały dewastacji: powstała tu chaotyczna zabudowa, wysypisko śmieci

i dzięki ogródki działkowe. W 1992 r. zrodził się pomysł utworzenia Lotniczego Parku Kulturowego. W efekcie powstał jeden z najnowocześniejszych, stworzonych od podstaw obiektów muzealnych w Polsce. Cały teren uporządkowano i otoczono wałem ziemnym, tworząc bardzo atrakcyjne miejsce. Spacerując po dawnym lotnisku, można podziwiać 200 samolotów (w tym szybowce i śmigłowce) – niektóre z czasów I i II wojny światowej.

W parku szczególną uwagę przyciąga nowoczesny i ekspresyjny budynek ekspozycyjny, który z lotu ptaka przypomina wirujące śmigło. Zaprojektowano go ze szczególną dbałością o wygodę zwiedzających, uwzględniając potrzeby niepełnosprawnych. Oprócz sali wystawowej, gdzie zaprezentowano 21 statków powietrznych, znalazły się tam: sala i kino edukacyjne, stanowiska internetowe, biblioteka naukowa z czytelnią.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Kraków**, Ogród Doświadczeń im. Stanisława Lema, (s. 16), al. Pokoju 68 / ok. 3,5 km
- **Kraków**, Droga Królewska dla niepełnosprawnego turysty (s. 336), Barbakan / ok. 5,6 km
- **Kraków**, Krakowski Tramwaj Wodny, rejs szlakiem wodnym po Wiśle od klasztoru w Tyńcu do mostu Kotlarskiego / ok. 6 km
- **Kraków**, Etnodizajn Festiwal (s. 273), ul. Krakowska 46 / 6,5 km
- **Wieliczka**, Kopalnia Soli, kilkusetletnie podziemne miasto z wykutymi, zdobnymi komnatami, ul. Daniłowicza 10 / ok. 15 km
- **trasa piesza** „Szlak Dwoch Kopców” (zielona): Salwator – Kopiec Kościuszki – Sikornik – Panieńskie Skąty – Kopiec Piłsudskiego – Zakamycze – Kryspinów / dł. ok. 11 km
- **trasa rowerowa** przyrodniczo-historyczna „Dookoła Tyńca i Bielan” / dł. ok. 65 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Kraków, Balice, ul. Medweckiego 1 / ok. 18 km
- **PKS**: Kraków, ul. Bosacka 18 / ok. 6 km
- **PKP**: Kraków Główny, pl. Nowaka-Jeziorańskiego 3 / ok. 6 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Kraków, ul. Wielicka 72b, tel. 12 616 06 16, 12 616 06 36, fem@umwm.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Kraków, Rynek Główny 1/3, tel. 12 433 73 10, sukienice@infokrakow.pl, www.infokrakow.pl

UZDROWISKO KOPALNIA SOLI W BOCHNI

Projekt: Utworzenie innowacyjnej w skali Europy Środkowej ekspozycji multimedialnej w zakresie głównego produktu turystycznego Uzdrawisko Kopalnia Soli Bochnia

Projektodawca: Uzdrawisko Kopalnia Soli Bochnia Sp. z o.o.

Lokalizacja: Bochnia, woj. małopolskie

Program: Małopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2007-2013

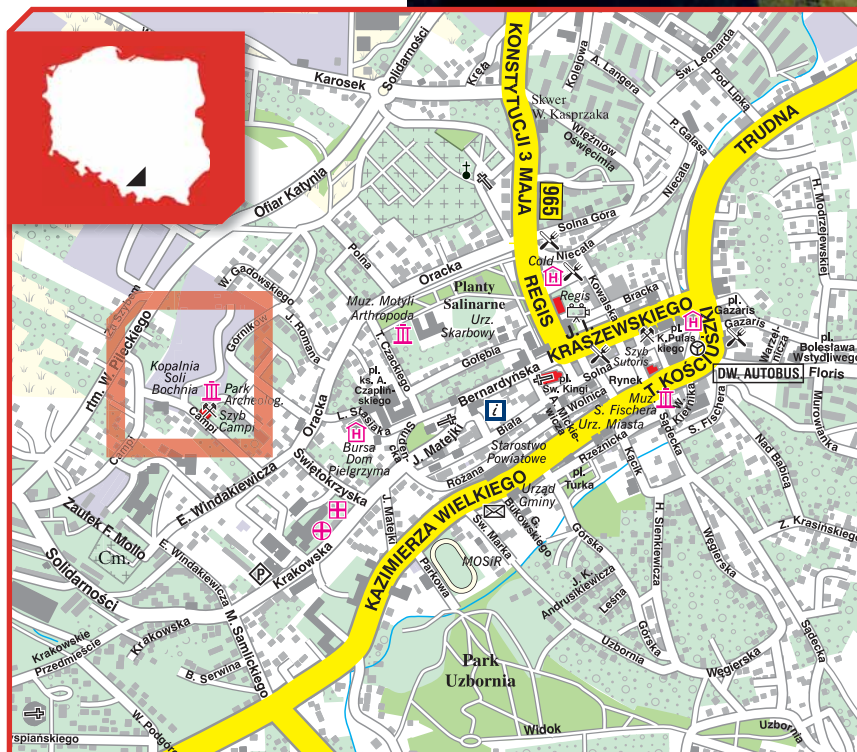
Dofinansowanie z UE: ok. 686,35 tys. zł

www.kopalniasoli.pl

Największą atrakcją turystyczną Bochni jest najstarsza na ziemiach polskich kopalnia soli kamiennej – jej początki sięgają 1248 r. Wydobycia soli na skalę przemysłową zaniechano tu dopiero na początku lat 90. XX w. Kopalnia przekształciła się wówczas w obiekt turystyczny i leczniczy. Specyficzny mikroklimat solnych komór sprzyja leczeniu schorzeń górnych dróg oddechowych. W podziemnym sanatorium na szczególną uwagę zasługuje komora „Ważyń” na głębokości 250 m – największa w Europie, będąca dziełem ludzkich rąk. Mieści się w niej sala noclegowa, dyskoteka i boisko sportowe. W zabytkowej kopalni odbywają się także konferencje, imprezy kulturalne i sportowe.

Zwiedzanie kopalni jest prawdziwą przygodą. Na kolejnych poziomach można podziwiać efektowne wyrobiska, komory, wykute w soli kaplice ozdobione rzeźbami solnymi i malowidłami. Miłośnicy historii mogą podziwiać zabytkowe urządzenia

i narzędzia górnicze, a nawet popłynąć łodzią. Jednak największych emocji dostarcza unikatowa w skali światowej Podziemna Ekspozycja Multimedialna, współfinansowana ze środków unijnych. Podczas „podróży w głąb dziejów” spotyka się polskich królów, genueńskich żupników, a nawet ducha cysterskiego mnicha – z tym zakonem wiążą się początki kopalni.

Korytarze i komory podziemnego solnego miasta wypełniają dźwięki, obrazy i zapachy, dzięki czemu można odnieść wrażenie, że kopalnia żyje, a górnicza praca w niej jak w dawnych wiekach. Wszystko to jest zasługą XXI-wiecznych osiągnięć techniki: wideoprojektorów, ekranów, kiosków multimedialnych, komputerów, głośników i tablic interaktywnych.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Bochnia**, Muzeum im. St. Fischera, ekspozycja poświęcona historii miasta, wystawa sztuki ludowej i malarstwa, Rynek 20 / ok. 500 m
- **Bochnia**, Muzeum Motyli Arthropoda, motyle i chrząszcze z Polski oraz ze świata, ul. Czackiego 9 / ok. 1 km
- **Nowy Wiśnicz**, Muzeum Pamiątek po Janie Matejce, XIX-wieczny dworek przekształcony w muzeum biograficzne słynnego malarza, Stary Wiśnicz 278 / ok. 9 km
- **Zabierzów Bocheński**, Ośrodek Hodowli Żubrów w Puszczy Niepołomickiej, stado

około 30 zwierząt można oglądać ze specjalnej wieży widokowej, Kłaj 156 / ok. 28 km

- **Kąsna Dolna**, ośrodek koncertowy oraz muzeum Ignacego Jana Paderewskiego (s. 167) / ok. 54 km
- **trasa piesza** „NaCL – Bocheński szlak solny na świecie im. Świętej Kingi”, prowadzi od szybu Sutoris po 15 miejscach związanych z górnictwem w Bochni / dł. ok. 1,6 km
- **trasa rowerowa** „Via Regia Antiqua”: Bochnia – Łapczyca – Chelm / dł. ok. 12 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Kraków, Balice, ul. Medweckiego 1 / ok. 58 km
- **PKS**: Bochnia, ul. Wojska Polskiego / ok. 1 km
- **PKP**: Bochnia, ul. Poniatowskiego 29 / ok. 1,5 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Kraków, ul. Wielicka 72b, tel. 12 616 06 16, 12 616 06 36, fem@umwm.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Bochnia, ul. Bernardyńska 10, tel. 14 612 27 62, pttkbochnia@interia.pl, www.bochnia.pttk.pl

SKANSEN ARCHEOLOGICZNY „KARPACKA TROJA” W TRZCINICY

Projekt: Skansen Archeologiczny „Karpacka Troja” w Trzcinicy
atrakcją turystyczną regionu

Projektodawca: Muzeum Podkarpackie w Krośnie

Lokalizacja: Trzcinica, woj. podkarpackie

Program: Fundusze norweskie i Fundusze EOG 2004-2009

Dofinansowanie z Funduszy EOG: ok. 7 mln zł

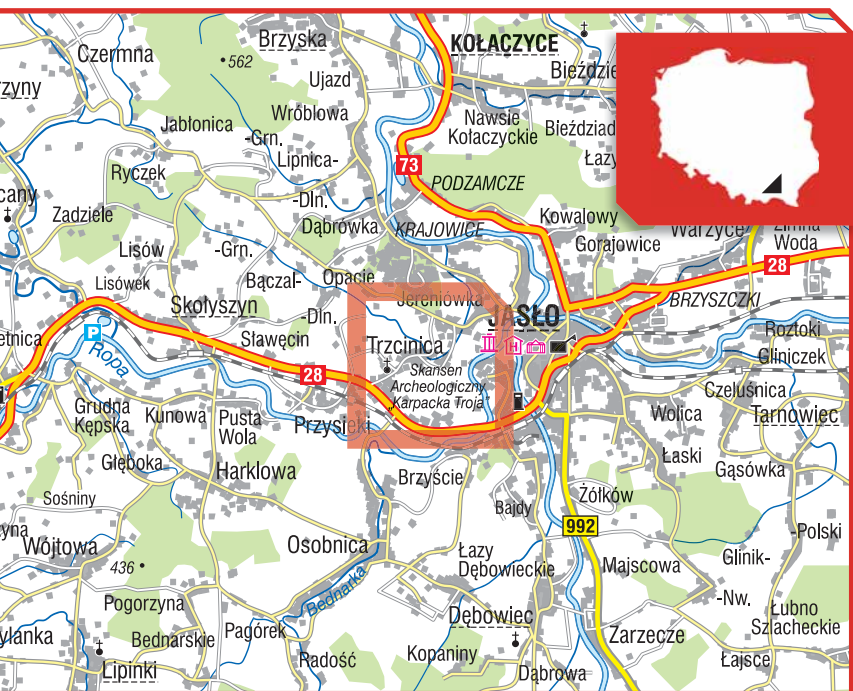
www.karpackatroja.pl

Trzcinicę, położoną na obrzeżach Beskidu Niskiego, można nazwać archeologicznym rajem. Podczas prac wykopaliskowych odkryto tu osadę zakarpackiej kultury Otomani-Füzesabony, datowaną na okres 1650-1350 p.n.e. Prowadzone badania wzbogaciły wiedzę o pradziejach Europy

Wschodniej. Słowianie, którzy pojawili się tu we wczesnym średniowieczu, wzniesli rozległy gród otoczony monumentalnymi wałami obronnymi – stanowisko to nazywano Wałami Królewskimi. Gród funkcjonował w latach 770-1030. Wykopaliska prowadzone od lat 90. XX w. odstąpiły po-

nad 160 tys. zabytków archeologicznych: gliniane naczynia, wyroby z ceramiki, kości, rogu, kamienia, brązu i żelaza. Były to przedmioty kultu, narzędzia, broń i ozdoby, a także cenny wczesnośredniowieczny srebrny skarb (monety, ozdoby, kawałki srebra i unikalne okucia pochwy miecza).

Fascynującą przeszłość tego miejsca prezentuje Skansen Archeologiczny „Karpacka Troja”. W jego granicach znalazło się grodzisko oraz park archeologiczny u jego podnóża. Zrekonstruowano ponad 150 m wałów obronnych, dwie bramy wiodące do grodu oraz sześć chat. W parku archeologicznym powstała rekonstrukcja osady z początków epoki brązu oraz wczesnośredniowiecznej wioski słowiańskiej. Powstał także nowoczesny pawilon wystawowy z salą konferencyjną, multimedialną salą edukacyjną dla dzieci oraz zapleczem gastronomicznym. W parku wytyczono ścieżki dla zwiedzających, parking oraz plac, w którym odbywają się festyny.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Jasło**, Muzeum Regionalne, ekspozycja etnograficzna i numizmatyczna, w tym monety antyczne, ul. Kadyiego 11 / ok. 5,2 km
- **Biecz**, Muzeum Ziemi Bieckiej: „Kromerówka” (historia miasta i regionu), ul. Kromera 3; „Dom z basztą” (ekspozycja aptekarska, muzyki dawnej i rzemiosła), Rynek 1; „Turma pod wieżą ratuszową” (średniowieczne lochy z salą tortur), ul. Węgierska 1 / ok. 17 km
- **Krosno**, Centrum Dziedzictwa Szkła Krosno (s. 282), ul. Blich 2 / ok. 30 km
- **Szymbark**, renesansowy Dwór Obronny (s. 206) / ok. 38 km
- **Lipiny**, Muzeum Lalek, największa kolekcja lalek japońskich stworzonych w latach 1800-1960 w Polsce i miniaturowa wieś wzorowana na reymontowskich Lipcach, ul. Grodzka 24 / ok. 39 km
- **trasa piesza**: Trzciniica-Dwór – Skotyszyn, piękne widoki na Beskidy Niskie / dt. ok. 7,5 km
- **trasa rowerowa** „Szlak architektury drewnianej”, liczne zabytki datowane od XV do XVII w. / dt. ok. 136 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Rzeszów, Jasionka, Jasionka 942 / ok. 84 km
- **PKS**: Jasło, ul. Przemysłowa 6 / ok. 5 km
- **PKP**: Jasło, ul. Metzgera 10 / ok. 4 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Rzeszów, al. Ciepłńskiego 4, tel. 17 747 64 15, 17 747 64 82, zapytaj@podkarpackie.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Jasło, ul. Floriańska 15 (PTTK), tel. 13 446 33 40, pttkjaslo@wp.pl, www.jaslo.pttk.pl

OBIEKT TURYSTYCZNY

EDYCJA VI

GŁÓWNA NAGRODA

MUZEUM FRYDERYKA CHOPINA W WARSZAWIE

Projekt: Dziedzictwo Chopina na Szlaku Traktu Królewskiego w Zamku Ostrogskich w Warszawie

Projektodawca: Narodowy Instytut Fryderyka Chopina

Lokalizacja: Warszawa, woj. mazowieckie

Program: Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2007-2013

Dofinansowanie z UE: ok. 30,7 mln zł

www.chopin.museum/pl

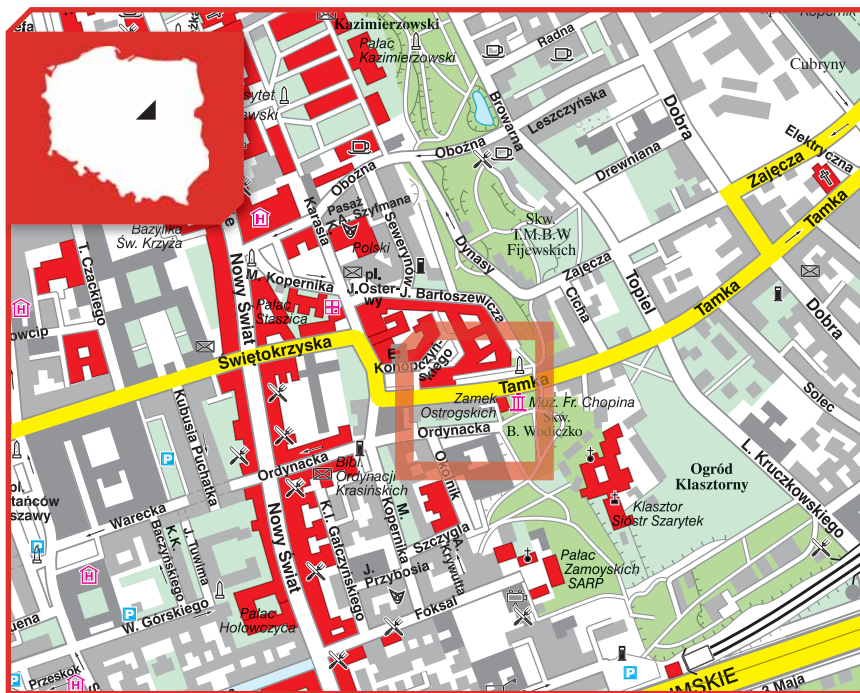

Twórcy wystawy w Muzeum Fryderyka Chopina w Warszawie nie narzucają zwiędzającą jednej obowiązującej interpretacji. W Zamku Ostrogskich wkraczamy do „muzeum otwartego”, w którym sami wybieramy ścieżkę zwiedzania. Mamy wolność w odczytywaniu i doświadczaniu Chopina nie tylko jako wybitnego twórcy, ale też niezmiernie ciekawego człowieka.

To jedno z najnowocześniejszych muzeów biograficznych w Europie. Każda sala ma swój fizyczny wymiar interaktywny. W poznawanie Chopina angażujemy wiele zmysłów: wzrok, słuch, a nawet węch. Niemal cały czas towarzyszy nam muzyka kompozytora. W ekspozycji wykorzystano nagrania z serii „The Real Chopin”, zrealizowanej przez Narodowy Instytut Fryderyka Chopina. Czasem odtwarzanie zapisu dźwiękowego uruchamiamy w nietypowy sposób, np. poprzez otwarcie na odpowiedniej stronie zeszytu z nutami lub wyciągnięcie szuflady. Listy Chopina możemy nie tylko przeczytać, ale i ich postuchać.

Chcąc poznać wszystkie elementy ekspozycji, w Muzeum musimy spędzić kilka godzin. Budynek jest zagospodarowany

od dachu aż do piwnic, gdzie na dwóch kondygnacjach znalazły się m.in. sale wystaw czasowych, koncertowa i „słuchalnia”. W każdy czwartek o godzinie 18.00 w sali koncertowej można wysłuchać recitali młodych talentów grających nie tylko Chopina.

Trzy piętra poświęcono biografii kompozytora. Rozpoczynając zwiedzanie od poziomu 0, poznajemy Fryderyka Franciszka Chopina od chwili narodzin w Żelazowej Woli. Chopinowie mieszkali tam zaledwie kilka miesięcy i jeszcze w 1810 r. przeprowadzili się do Warszawy. Tu Fryderyk dorastał, zawierał pierwsze trwałe przyjaźnie i dojrzewał jako kompozytor. W sali poświęconej temu okresowi możemy poczuć klimat XIX-wiecznej Warszawy i mieszkania Chopinów.

Wchodząc na poziom +1, przenosimy się do Paryża, dokąd Chopin wyjechał w październiku 1831 r. (wówczas jeszcze nie wiedział, że na zawsze). Poznajemy jego przyjaźnie, styl życia i związki z kobietami (najwięcej miejsca poświęcono jego przyjaźni z poetką George Sand). Wkraczając na poziom +2, wyruszamy z kompozytorem w podróż po Europie. Tu obejrzymy też należące do Chopina przedmioty osobiste. To nietypowe poznawanie twórcy kończymy w czarnej sali, w której cichnie muzyka.

Kapituła konkursu „Polska Pięknieje – 7 Cudów Funduszy Europejskich” doceniła już dwukrotnie rozmach i zasięg muzeum. Pierwszy raz, nominując projekt w IV edycji konkursu. Dwa lata później, w 2013 r., muzeum zdobyło nagrodę główną w kategorii „Obiekt turystyczny”.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Warszawa**, spacer Krakowskim Przedmieściem (s. 108), po drodze można usiąść na ławeczce Chopina i rozkoszować się muzyką płynącą z głębi kamienia / ok. 350 m
- **Warszawa**, Zamek Królewski wraz z odrestaurowanymi kilka lat temu Arkadami Kubickiego, jeden z najpiękniejszych zabytków stolicy, pl. Zamkowy 4 / ok. 1,4 km
- **Warszawa**, Muzeum Techniki, Pałac Kultury i Nauki, pl. Defilad 1 / ok. 1,5 km
- **Warszawa**, Centrum Nauki Kopernik (s. 43), ul. Wybrzeże Kościuszkowskie 20 / ok. 2,7 km

- **Żelazowa Wola**, dom urodzenia Fryderyka Chopina i przepiękny park / ok. 55 km
- **trasa piesza** „Trakt Królewski w Warszawie”, łączy dawne rezydencje królewskie: pl. Zamkowy – Łazienki Królewskie – Wilanów / dt. ok. 11 km
- **trasa rowerowa**: Warszawa – Żelazowa Wola – Brochów – Sanniki – Warszawa, miejsca związane z dzieciństwem i młodością wybitnego polskiego kompozytora / dt. ok. 170 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Warszawa, Okęcie, ul. Żwirki i Wigury 1 / ok. 12 km
- **PKS**: Warszawa, Al. Jerozolimskie 144 / ok. 5 km
- **PKP**: Warszawa Centralna, Al. Jerozolimskie 54 / ok. 1,6 km

Centralny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Warszawa, ul. Żurawia 3/5, tel. 22 626 06 32, 22 626 06 33, punktinformacyjny@cpe.gov.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Warszawa, pl. Defilad 1 (PKiN), tel. 22 194 31, info@warsawtour.pl, www.warsawtour.pl

MUZEUM PODRÓŻNIKÓW W TORUNIU

Projekt: Wykonanie remontu konserwatorskiego i adaptacji na cele muzealne budynku przy ul. Franciszkańskiej 9 w Toruniu

Projektodawca: Muzeum Okręgowe w Toruniu

Lokalizacja: Toruń, woj. kujawsko-pomorskie

Program: Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013

Dofinansowanie z UE: ok. 1,03 mln zł

www.muzeum.torun.pl

Toruń kojarzyliśmy dotychczas z Kopernikiem i piernikami. Tony Halik może się stać kolejnym symbolem miasta. Programy telewizyjne tego podró-

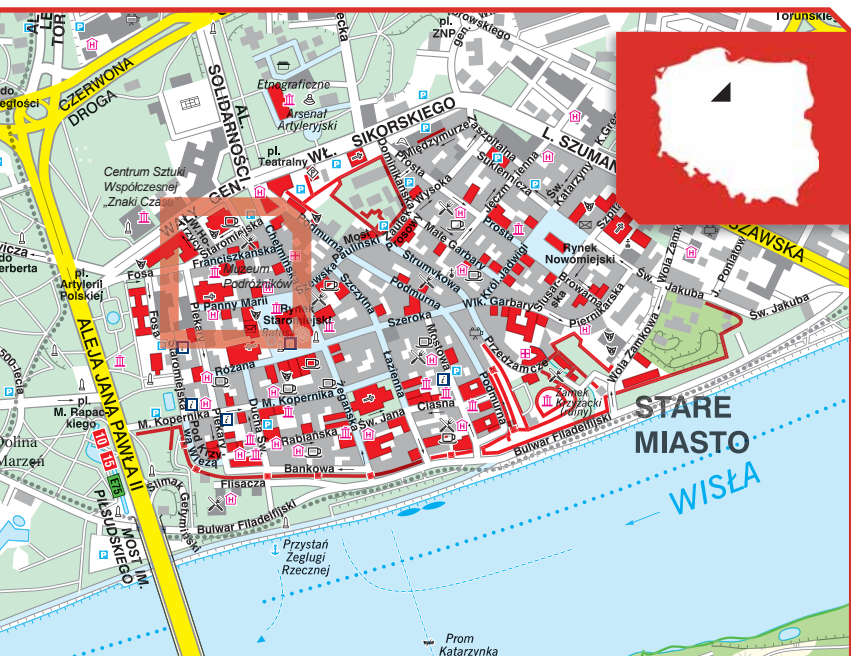
całe rodziny. Barwne opowieści prowadzone przez Tony'ego Halika i Elżbietę Dzikowską, pokazujące kulturę, sztukę i obyczaje najodleglejszych ludów świata, robiły wówczas prawdziwą furorę.

Dlatego punktem obowiązkowym najbliższej wizyty w Toruniu powinny być dwie malownicze kamieniczki pod numerami 9 i 11, zlokalizowane w samym centrum miasta, przy ulicy Franciszkańskiej. Zobaczmy tu, czym jest pasja podróŜowania. Już od wejścia czujemy klimat wielkiej przygody, oglądając kopie starych map. Jest wśród nich mozaikowa mapa z Madaby (z połowy VI w.), pokazująca Bliski Wschód i Jerozolimę. Można obejrzeć też mapy z Ebstorf (XIII w.) i Hereford (XIII w.). Do bardzo cennych okazów zalicza się mapa teologa Heinricha Büntinga (XVI w.), przedstawiająca Ziemię w kształcie liścia koniczyny.

nika, takie jak „Tam, gdzie pieprz rośnie” czy „Tam, gdzie rośnie wanilia”, w latach 80. przyciągały przed telewizory

Dokonania oraz kolekcje etnograficzne z wypraw Tony'ego Halika pozwoliły na otwarcie w 2003 r. Muzeum Podróżników. Dlaczego właśnie w Toruniu? Bo tam

w 1921 r. urodził się Tony Halik (właściwie Mieczysław Sędzimir Antoni Halik). W czasie II wojny światowej latał w Dywizjonie 201, a potem działał we francuskim ruchu oporu. Po wojnie przez ponad 30 lat pracował jako korespondent NBC. Najstynniejszą bodaj podróż odbył z pierwszą żoną Pierette jeepem z Ziemi Ognistej do Alaski. W 1976 r. razem z Elżbietą Dzikowską oraz pisarzem i odkrywcą Edmundo Guillénem dotarli do legendarnej stolicy Inków – Vilcabamby.

W Toruniu kolekcje podróżników można było oglądać w budynku przy ul. Franciszkańskiej 11 od 2003 r. Po kolejnych podróżach żony Tony'ego Halika zbiory Muzeum Podróżników tak się rozrosły, że nie starczało miejsca na ich wyeksponowanie. Na cele muzeum przeznaczono sąsiednią kamienicę (nr 9). Od końca 2012 r. możemy oglądać powiększoną wystawę (9 sal), prezentującą również najnowsze kolekcje i pamiątki подарowane przez rodziny innych polskich podróżników, m.in. Borysa Malkina.

ATRAKCJE TURYSTYCZNE

- **Toruń**, Kamienica pod Gwiazdą, ze zbiorami sztuki orientu, wschodnia pierzeja Rynku Staromiejskiego / ok. 210 m
- **Toruń**, Centrum Sztuki Współczesnej „Znaki Czasu” (s. 34), ul. Waty gen. Sikorskiego 13 / ok. 400 m
- **Toruń**, Dom Eskenów, prezentuje prehistorię okolic dzisiejszego Torunia, ul. Łazienna 16 / ok. 500 m
- **Toruń**, Muzeum Piernika, można uczestniczyć w wypiekaniu pierników, ul. Rabińska 9 / ok. 500 m
- **Toruń**, Teatr „Baj Pomorski” (s. 93), ul. Piernikarska 9 / ok. 750 m
- **trasa piesza** (niebieska): Toruń (ruiny zamku Dybów) – Suchatówka (kanał), prowadzi przez łąki nadwiślane i obszary leśne Puszczy Bydgoskiej / dł. ok. 21 km
- **trasa rowerowa** „Szlak Przyjaźni”: Bydgoszcz – Toruń, łączy dwie stolice województwa kujawsko-pomorskiego / dł. ok. 57 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko:** Bydgoszcz, Szwederowo, ul. Grodzka 12 / ok. 48 km
- **PKS:** Toruń, ul. Dąbrowskiego 8/24 / ok. 900 m
- **PKP:** Toruń Miasto, pl. 18 Stycznia 4 / ok. 1,5 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Toruń, pl. Teatralny 2, tel. 56 62 18 341, 56 62 18 409, ue.konsultacje@kujawsko-pomorskie.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Toruń, Rynek Staromiejski 25, tel. 56 621 09 30, it@it.torun.pl, www.it.torun.pl

OBIEKT TURYSTYCZNY

EDYCJA VII

GŁÓWNA NAGRODA

GALICYJSKI RYNEK W PARKU ETNOGRAFICZNYM W SANOKU

Projekt: Galicyjski Rynek – budowa sektora miejskiego
w Parku Etnograficznym w Sanoku

Projektodawca: Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku

Lokalizacja: Sanok, woj. podkarpackie

Program: Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko
2007-2013

Dofinansowanie z UE: ok. 11,7 mln zł

www.skansen.sanok.pl

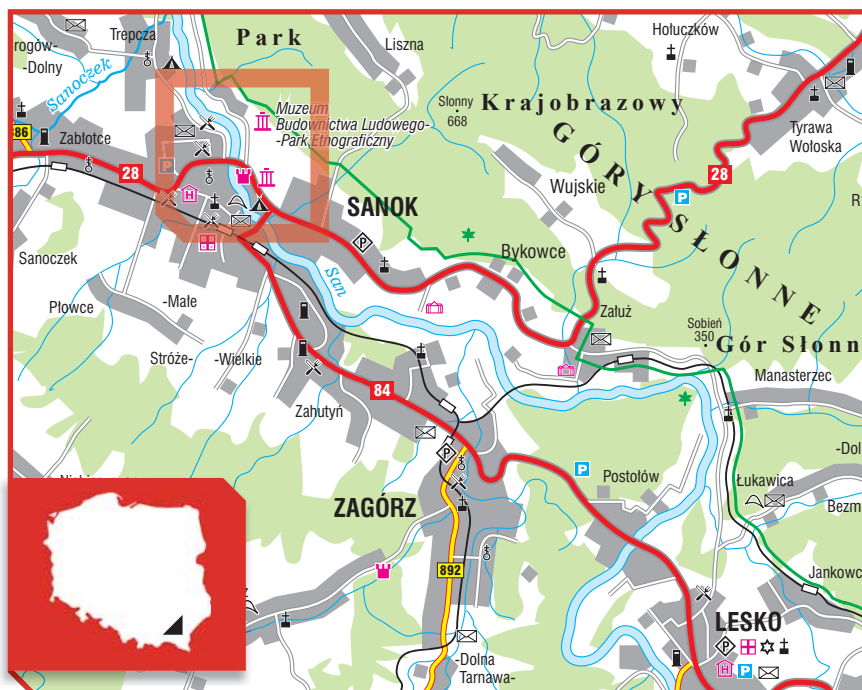

Sanocki skansen powstał w 1958 r. Gromadzone tu przez lata zbiory odzwierciedlają kulturę południowo-wschodniej Polski. Na jej pełny obraz składają się obiekty sakralne, zabudowania mieszkalne, kapliczki oraz bogaty zbiór ikon. Ekspozycja obejmuje także eksponaty prezentujące ówczesny przemysł naftowy, nierozzerwalnie związany z historią Podkarpacia.

Galicyski Rynek to sektor mieszczkański w skansenie. Jego powstanie było moż-

liwe dzięki żmudnej pracy muzealników. Nie jest on bowiem odbiciem jednego konkretnego miasta ani zlepkiem przypadkowych chatup, lecz stanowi syntezę dawnej małomiasteczkowej kultury z przełomu XIX i XX w. Twórcom koncepcji zależało na pokazaniu wszystkich funkcji rynku: kulturowych, użytkowych i społecznych z uwzględnieniem żyjących tu dawniej mieszkańców – Polaków, Żydów i Rusinów (Ukraińców). Budynki dobrano więc tak, aby wokół

rynku pojawiły się typowe dla takiego miejsca obiekty. Znajdują się tu więc karczma z kręgielnią, apteka, poczta, urząd gminy, remiza strażacka, sklep kolonialny, piekarnia, domy żydowskie oraz warsztaty: fryzjerski, stolarski, zegarmistrzowski, szewski, krawiecki, piekarski i fotograficzny.

Do skansenu przeniesiono dwa budynki (remiza i dom żydowski z Ustrzyk Dolnych) oraz pieczętowiec zrekonstruowano 27 obiektów. Ustawiono je wokół prostokątnego rynku wybrukowanego kociami łbami, otoczakami z pobliskiej rzeki San. Część ma charakterystyczne piękne podcienia. Wszystkie wnętrza wyposażono w gromadzone przez lata eksponaty, pochodzące z okolicznych miasteczek. Dzięki temu możemy dziś oglądać w pełni zachowane wyposażenie apteki, zakładu stolarskiego czy fotograficznego. W domu mieszkalnym z Jaślik urządzone centrum konferencyjne, a w budynku dawnej szko-

ły ze Starej Wsi z końca XIX w. mieści się obecnie centrum edukacyjne. Dodatkowo turyści mogą oglądać pieczętowiec odtworzone wewnątrz domu nauczyciela z Dębowca (miejsce urodzenia profesora geografii Stanisława Pawłowskiego, późniejszego rektora Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu) oraz wspaniale zrekonstruowany drewniany dwór ze Świącan – dawną siedzibę rodu Orzechowskich.

Wieczorem rynek oświetlają gazowe latarnie, co sprawia, że ma on niepowtarzalny urok. W określone dni można wziąć udział w warsztatach lub przyjrzeć się pracy rzemieślników, np. jak dawniej pieczono chleb czy tworzone wyroby z drewna. Ofertę skansenu wzbogacają też jarmarki (bożonarodzeniowe i wielkanocne) oraz „Galicyjskie graciarnie”, czyli giełdy staroci.

Projekt był również nominowany w VI edycji konkursu.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Sanok**, gotycki zamek kazimierzowski, siedziba Muzeum Historycznego, gdzie znajduje się największy zbiór prac Zdzisława Beksińskiego, ul. Zamkowa 2 / ok. 2 km
- **Sanok**, pierwszy w Polsce pomnik dobrego wojaka Szwajka, ul. 3 Maja / ok. 2,5 km
- **Myczkowce**, park z miniaturami 150 świątyń z terenu Polski i Słowacji / ok. 24 km
- **Sołonka**, Muzeum Regionalne i Strachów Polnych, w którym zgromadzono ponad 60 strachów / ok. 55 km
- **Krasiczyn**, zamek zbudowany na przełomie XVI i XVII w. przez Krasickich / ok. 60 km
- **trasa piesza** (szlak żółty): Sanok (PKP) – zachodnia część Olchowa – uroczysko „Pod Krzyżem” – Orli Kamień (518 m n.p.m.) w Górach Stonych / dt. ok. 7 km
- **trasa rowerowa** „Szlak Ikon” (szlak niebieski), prowadzi z Muzeum Ikon w Sanoku do jednej z najstarszych cerkwi w Polsce (Ulucz) poprzez liczne obiekty architektury cerkiewnej / dt. ok. 70 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Rzeszów, Jasionka, Jasionka 942 / ok. 112 km
- **PKS**: Sanok, ul. Lipińskiego 31 / ok. 3,4 km
- **PKP**: Sanok, ul. Dworcowa 4 / ok. 3,4 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Rzeszów, al. Ciepłińskiego 4, tel. 17 747 64 15, 17 747 64 82, zapytaj@podkarpackie.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Sanok, Rynek 14, tel. 13 464 45 33, citsanok@um.sanok.pl, www.gminasanok.pl

MUZEUM KULTURY LUDOWEJ POMORZA W SWOŁOWIE

Projekt: Wzmocnienie potencjału pomorskiej Krainy w Kratę – etap II – rozbudowa filii MPŚ w Swołowie

Projektodawca: Muzeum Pomorza Środkowego w Słupsku

Lokalizacja: Swołowo k. Słupska, woj. pomorskie

Program: Regionalny Program Operacyjny Województwa Pomorskiego na lata 2007-2013

Dofinansowanie z UE: ok. 5,9 mln zł

www.muzeum.swolowo.pl

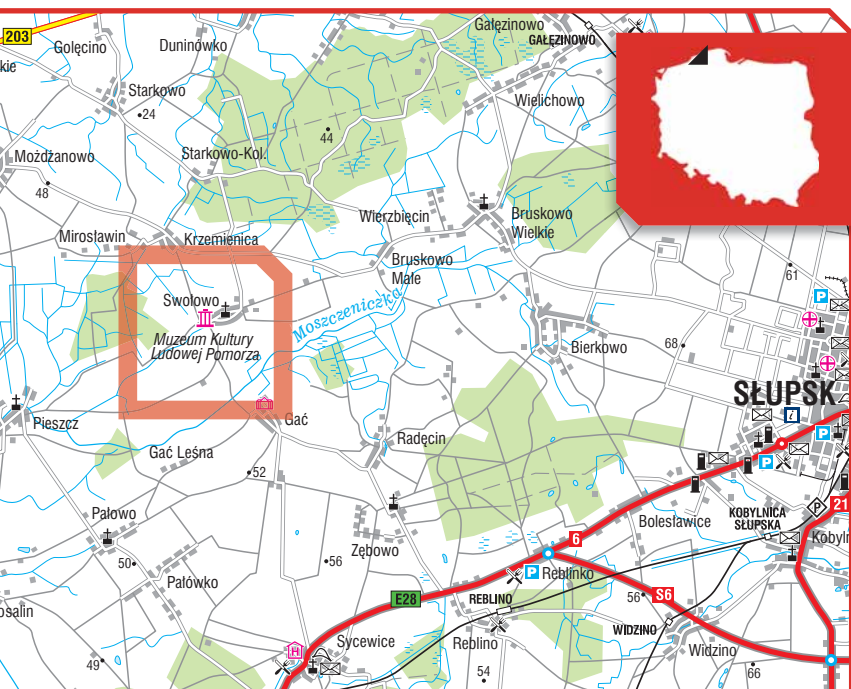

Czy centrum może się znajdować na peryferiach, z dala od głównych szlaków turystycznych? Łatwo się o tym przekonać w Swołowie, niewielkiej wsi leżącej niedaleko Słupska. Zaszczynnych tytułów stolicy Krainy w Kratę i Pomorskiej Wsi Dziedzictwa Kulturowego nie nadano jej na wyrost. Swoją przystań znajdują tu miłośnicy kultury ludowej, zwłaszcza dawnego budownictwa i rzemiosła wiejskiego.

Muzeum Kultury Ludowej Pomorza, będące oddziałem Muzeum Pomorza Środkowego w Słupsku, znajduje się w trzech zagrodach. Do zrewitalizowanej kilka lat temu Zagrody Albrechta dołączyły kolejne 12 obiektów budownictwa wiejskiego. Turysta może zwiedzić m.in. szachulcowe domy mieszkalne, stodoły, kuźnię, remizę strażacką, oborę, dom chlebowy oraz lodownię. Latem ucieszy wzrok kwitnące poletko lnu i ogródek ziółowy. W zagrodach słychać typowe niegdyś dla wsi odgłosy ptactwa gospodarskiego: kury zielononóżki, kaczkę, perliczki. Wśród nich szczególne miejsce zajmuje gęś pomorska.

Zainspirowała ona bowiem pracowników muzeum do organizowania 11 listopada kulinarnego święta „Na św. Marcina najlepsza pomorska gęśina”.

W odnowionych budynkach gospodarskich ciekawie zaaranżowano wystawy poświęcone ludowemu rękodziełu, np. przędzeniu i farbowaniu tkanin. Nowoczesne systemy multimedialne i rozwiązania audiowizualne działają na niemal wszystkie zmysły. Zdumiewa fantazja twórców ekspozycji, którzy na przykład umieścili ekrany wśród snopków słomy. Sacrum i natura wyznaczają rytm całorocznych wydarzeń organizowanych w Swołowie. Warto tu przyjechać na Niedzielę Palmową (kwiecień), Szparagowe Święto (czerwiec), Pomorskie Święto Ziół (sierpień), Plener Kowalski (sierpień), Babie lato/dożynki (wrzesień) czy Jarmark Bożonarodzeniowy (grudzień). Działająca latem „Dziecięca Zagroda” zaprasza najmłodszych na zajęcia edukacyjne, rozwijające artystyczne talenty w sielankowej scenerii. Muzeum Kultury Ludowej Pomorza zachęca też do

odkrywania fenomenów naszej kultury m.in. poprzez uczestnictwo w warsztatach tematycznych odbywających się pod hasłem „Człowiek i maska – karnawał na Pomorzu”, „Sekrety ziół” czy „Z gliny je-

steśmy”. Od 2013 r. swoją przystań mają tu także rowerzyści – organizowana w maju Wiejska Masa Krytyczna Wkoło Swołowo inspirowane do wycieczek w poszukiwaniu przemijającego świata.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Swołowo**, Zagroda Albrechta (s. 460) / ok. 100 m
- **Stupsk**, Zamek Księżąt Pomorskich, siedziba Muzeum Pomorza Środkowego z największą na świecie kolekcją prac Firmy Portretowej „Witkacy” S.I. Witkiewicza, ul. Dominikańska 5-9 / ok. 15 km
- **Ustka**, Centrum Aktywności Twórczej, ul. Zaruskiego 1a / ok. 15 km
- **Objazda**, najstarszy kościół ryglowy z 1606 r. / ok. 30 km
- **Kłuki**, Muzeum Wsi Słowińskiej, ekspozycja prezentująca kulturę Słowińców, ludności mieszkającej niegdyś nad jeziorami Gardno i Łebsko / ok. 50 km
- **trasa piesza** (szlak zielony): Łeba – Rąbka – Łącka Góra – Łeba, prowadzi na ruchome wydmy w Słowińskim Parku Narodowym / dł. ok. 20 km
- **trasa rowerowa** „Droga Księżęca” (szlak zielony): Stupsk – Żębowo – Redęcin – Gać – Swołowo – Starkowo / dł. 17 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Gdańsk, Rębiechowo, ul. Słowackiego 200 / ok. 130 km
- **PKS**: Stupsk, ul. Kołłątaja 15 / ok. 14 km
- **PKP**: Stupsk, ul. Kołłątaja 22 / ok. 14 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Gdańsk, ul. Augustyńskiego 2, tel. 58 326 81 47, 58 326 81 48, 58 326 81 52, punktinformacyjny@pomorskie.eu, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Stupsk, ul. Starzyńskiego 8, tel. 59 842 20 06, it@apr.slupsk.pl, www.ziemia-slupska.pl

GDAŃSKIE CENTRUM MUZYCZNO-KONGRESOWE

Projekt: Adaptacja i wyposażenie Gdańskiego Centrum Muzyczno-Kongresowego. Etap II

Projektodawca: Polska Filharmonia Bałtycka im. Fryderyka Chopina w Gdańsku

Lokalizacja: Gdańsk, woj. pomorskie

Program: Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego 2004-2006

Dofinansowanie z UE: 9 mln zł

www.filharmonia.gda.pl

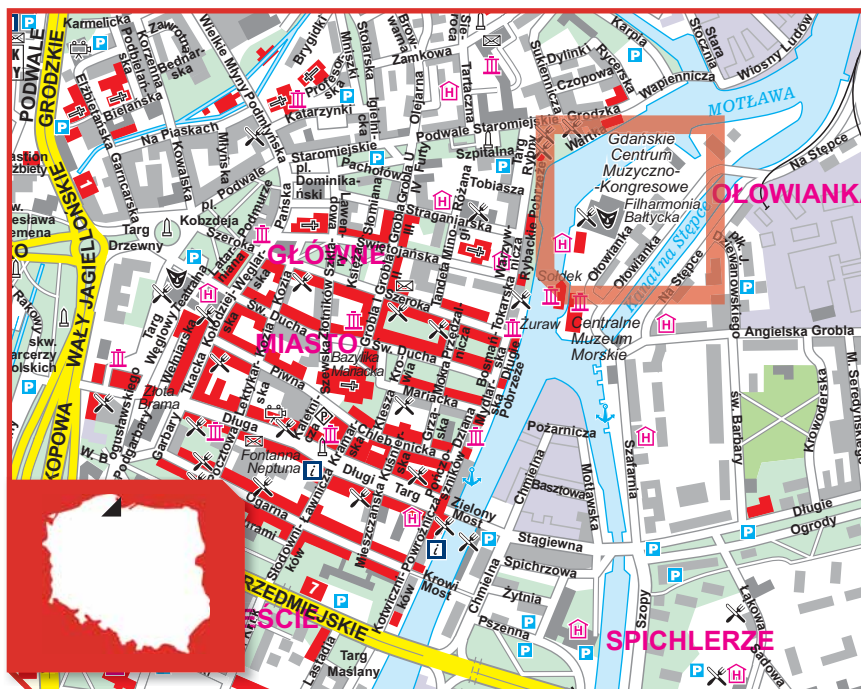
Przejdź się aleją, którą chadzali sławni artyści naszych czasów? Czemu nie. Na dziedzińcu Gdańskiego Centrum Muzyczno-Kongresowego można spacerować „Aleją Gwiazd”, gdzie swój odcisk zostawili m.in. Urszula Dudziak, Jerzy Maksymiuk, Leszek Możdżer, Paweł Mykietyn, Krzysztof Penderecki, Bobby McFerrin, Faye Dunaway, Peter Greenaway, Jean Guillou, David Lynch, Volker Schlöndorff. W ten sposób Centrum honoruje wybitnych artystów filmu, muzyki, literatury i sztuk pięknych z Polski i ze świata.

Sam budynek Gdańskiego Centrum to zabytek techniki. Przez ponad sto lat działała w nim elektrociepłownia. Po modernizacji w 1908 r. wydajność elektrowni w pełni pokrywała zapotrzebowanie miasta na energię. Później wytwarzany w niej prąd napędzał tramwaje. Łączy się z tym obiektem ciekawy epizod wojenny. W 1945 r., podczas ofensywy wojsk radzieckich, żołnierzy na linię frontu dowożono tramwajami. Do momentu, gdy zbombardowano

elektrownię – wówczas tramwaje stanęły. Ponownie uruchomiony po wojnie zakład działał aż do 1997 r. Następnie teren wraz z zabytkowymi obiektami przejęła Polska Filharmonia Bałtycka.

Obecnie organizowane są tu koncerty, wernisaże i konferencje, również o charakterze biznesowym i naukowym. Do kalendarza wydarzeń na stałe weszły już m.in. „Gdańska Jesień Pianistyczna”, „Chopin nad Wodami Motławy” i „Gdański Festiwal Muzyczny”. W 2014 r. w mieście po raz pierwszy zagościły „Promsy”, czyli koncerty promenadowe, zapoczątkowane przez BBC w 1895 r. w Londynie. Ich celem jest popularyzacja muzyki klasycznej. Centrum dysponuje też profesjonalnym studiem nagrań, obsługiwany przez zespół licencjonowanych akustyków.

Spacer do „salonu kulturalnego” – jak określa się Ołowiankę – to sama przyjemność. Choćby ze względu na urok tej zabytkowej dzielnicy miasta. Odrestaurowano

wane spichlerze, przepływająca Motława, Żuraw po drugiej stronie rzeki oraz stojący w jego sąsiedztwie nowy Ośrodek Kultury Morskiej (wyróżniony w V edycji konkursu „Polska Pięknieje – 7 Cudów Funduszy Eu-

ropejskich”) stwarzają niepowtarzalny klimat. Wszystko nabiera wyjątkowego uroku, gdy z pokładu łodzi oglądamy koncert grany na scenie letniej.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Gdańsk**, Żuraw Gdański, drewniany dźwig portowy zbudowany w 1444 r., jednoznacznie kojarzony z morską przeszłością miasta, ul. Długie Pobrzeże 32 / ok. 400 m
- **Gdańsk**, Ośrodek Kultury Morskiej (s. 132), ul. Tokarska 21/25 / ok. 500 m
- **Gdańsk**, tramwaj wodny, możliwość zwiedzania miasta drogą wodną, przystanek Nabrzeże Motławy przy Baszcie Łabędź, ul. Targ Rybny 6 / ok. 650 m
- **Gdańsk**, Centrum „Hewelianum” (s. 96), ul. Gradowa 6 / ok. 2,2 km
- **Gdańsk**, Narodowe Centrum Żeglarstwa (s. 324), ul. Stogi 20 / ok. 9,1 km
- **trasa piesza** „Śladami Güntera Grassa w Gdańsku”, miejsca związane z autorem „Blaszanego bębena”, początek ul. Lenziona 5a / czas przejścia ok. 4 h
- **trasa rowerowa**: Gdańsk – Pruszcz Gdański – Wróblewo, widoki Żuław Gdańskich / dt. ok. 31 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Gdańsk, Rębiechowo, ul. Słowackiego 200 / ok. 18 km
- **PKS**: Gdańsk, ul. 3 Maja 12 / ok. 2 km
- **PKP**: Gdańsk Główny, ul. Podwale Grodzkie 1 / ok. 1,7 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Gdańsk, ul. Augustyńskiego 2, tel. 58 326 81 47, 58 326 81 48, 58 326 81 52, punktinformacyjny@pomorskie.eu, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Gdańsk, Długi Targ 28/29, tel. 58 301 43 55, gcit@gdansk4u.pl, www.gdansk4u.pl

INTERAKTYWNE CENTRUM HISTORII OSTROWA TUMSKIEGO (ICHOT)

Projekt: Interaktywne Centrum Historii Ostrowa Tumskiego w Poznaniu – kolebki państwowości i chrześcijaństwa w Polsce

Projektodawca: Miasto Poznań

Lokalizacja: Poznań, woj. wielkopolskie

Program: Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka 2007-2013, 6.4 Inwestycje w produkty turystyczne o znaczeniu ponadregionalnym

Dofinansowanie z UE: ok. 50,5 mln zł

www.bramapoznania.pl

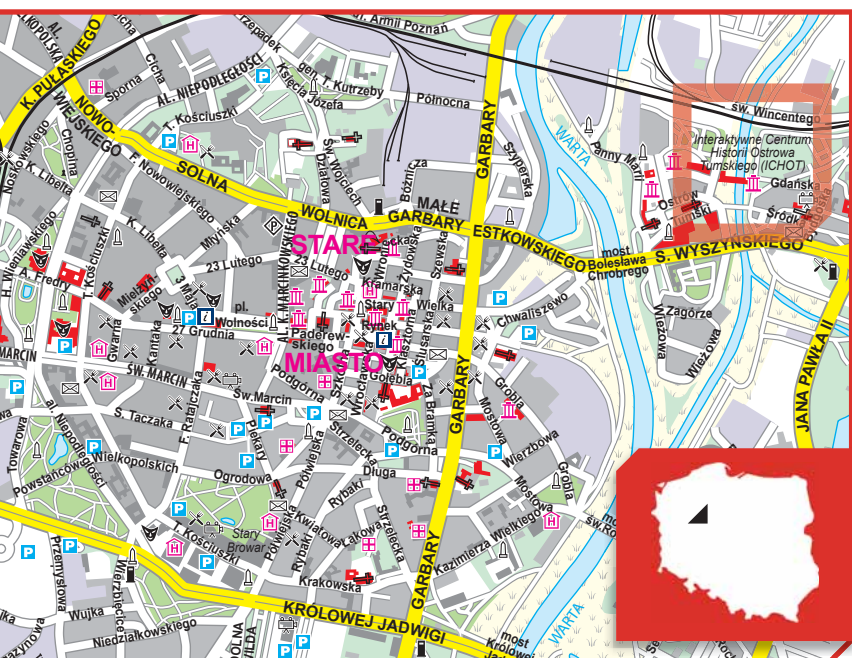

ICHOT Brama Poznania wprowadza turystów w historię naszego kraju, początki chrześcijaństwa na ziemiach polskich, a także w tkankę miejską jednego z pierwszych piastowskich grodów. Jej położenie nie jest przypadkowe – znajduje się blisko Ostrowa Tumskiego, miejsca, w którym stanęła pierwsza w Polsce katedra,

a Mieszko I prawdopodobnie przyjmował chrzest.

Wbrew oczekiwaniom, w środku nie zobaczymy ani artefaktów, ani pozostałości średniowiecznego grodu. Brama Poznania nie jest bowiem tradycyjnym muzeum, ale multimedialnym centrum prezentują-

cym początki polskiej państwowości przy wykorzystaniu najnowszych technologii – znajdziemy tutaj panele dotykowe pokazujące najważniejsze historyczne wydarzenia, posadzkę z panoramą Ostrowa Tumskiego, reagującą na kroki odwiedzających, a także wirtualną chrzcielnicę, która stwarza iluzję uczestniczenia w chrzcie Mieszka I. Duże wrażenie robi skąpana w żółtym świetle instalacja inspirowana Złotą Kaplicą z pobliskiej katedry – wysoka konstrukcję wieńczy imitacja ornamentów znajdujących się na rzeczywistym sklepieniu kopuły. Podczas wizyty w Bramie Poznania cały czas towarzyszy nam audioprzewodnik, który jest dostępny w pięciu wersjach językowych (polskiej, angielskiej, niemieckiej, francuskiej i hiszpańskiej).

Dodatkowe atrakcje przewidziano dla najmłodszych. W czasie, kiedy rodzice zagłębiają się w meandry historii Polski, ich

pociechy mogą poznawać szczegółową makietę średniowiecznego grodu, sprawdzić, jak szybko przemieszczał się konny goniec, a także skorzystać z historycznej przebieralni, gdzie warto przymierzyć stroje księżniczki, rycerza, a nawet biskupa. Dla dzieci została przygotowana również osobna wersja audioprzewodnika, która obok licznych ciekawostek zawiera zagadki do rozwiązania w każdej z czterech sal wystawowych.

Miłośników historii z pewnością zainteresuje możliwość kupienia biletu łączonego umożliwiającego zwiedzenie, obok Bramy Poznania, innych okolicznych muzeów – Rezerwatu Archeologicznego Genius Loci oraz Muzeum Archidiecezjalnego. W tym pierwszym turyści mają okazję zobaczyć pozostałości średniowiecznych murów, z kolei w drugim mogą podziwiać m.in. miecz św. Piotra, który został подарowany

przez papieża pierwszemu polskiemu biskupowi Jordanowi, a także monstrancję Władysława Jagiełły, zdobytą w czasie wielkiej wojny z zakonem krzyżackim. Warto

skorzystać z tej możliwości, tym bardziej że sama Brama Poznania w założeniu jej twórców ma być tylko wstępem do zagłębienia się w bogatą historię Ostrowa Tumskiego.

ATRAKCJE TURYSTYCZNE

- **Poznań**, zabytkowa dzielnica Śródka z niewielkim rynkiem, kościołem św. Małgorzaty Panny i Męczenniczki oraz dawnym klasztorem Filipinów / ok. 100 m
- **Poznań**, bazylika archikatedralna św. Apostołów Piotra i Pawła, ul. Ostrów Tumski 17 / ok. 400 m
- **Poznań**, Muzeum Archidiecezjalne, ul. Jana Lubrańskiego 1 / ok. 600 m
- **Poznań**, Rezerwat Archeologiczny Genius Loci, ul. Księdza Ignacego Posadzego 3 / ok. 500 m
- **Poznań**, Jezioro Maltańskie, największy zbiornik wodny w mieście, będący centrum kulturowo-rekreacyjnym / ul. Jana Pawła II 1 / ok. 1 km
- **Poznań**, Muzeum Etnograficzne (dawna loża masońska), ul. Grobla 25 / ok. 1,5 km
- **trasa piesza** „Trakt Królewsko-Cesarski”, łączący najcenniejsze zabytki Poznania między kościołem św. Jana Jerozolimskiego za Murami a kościołem Najświętszego Serca Jezusa i św. Floriana / dt. ok. 4,5 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko:** Poznań, Ławica, ul. Bukowska 285 / ok. 10 km
- **PKS:** Poznań, ul. Matyi 2 / ok. 5,5 km
- **PKP:** Poznań Główny, ul. Dworcowa 1 / ok. 5,5 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Poznań, ul. Szyperska 14, tel. 61 626 61 92, 61 626 61 93, info.wrpo@wielkopolskie.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Poznań, ul. Ratajczaka 44 (Arkadia), tel. 61 851 96 45, 61 194 31, centrum@cim.poznan.pl, www.poznan.pl/mim/cim

KOŚCIAŃSKI TRAKT REKREACYJNY

Projekt: Kościański trakt rekreacyjny

Projektodawca: Gmina Miejska Kościan

Lokalizacja: Kościan, woj. wielkopolskie

Program: Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny
na lata 2007-2013, 6.1 Turystyka uzdrowiskowa

Dofinansowanie z UE: ok. 2,7 mln zł

www.wieza.koscian.pl

Przy odrobinie szczęścia, patrząc na dach wieży ciśnień w Kościanie, można przeżyć głębokie zdumienie. Szczytowa część dachu wykonuje obrót. Zdziwienie jest tym większe, że pełny obrót o 360° ponad 10-tonowej konstrukcji dokonuje się w ciągu kilku minut. A wszystko to konsekwencja utworzenia w najwyższej części obiektu obserwatorium astronomicznego – dach obraca się podczas zmiany pozycji teleskopu.

Dziś można tu bezpłatnie prowadzić obserwacje nieba. Warto też przyjść na otwarte wykłady, prowadzone przez naukowców z Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu. Dotychczas odbyły się m.in. takie, jak: „Niebo – instrukcja obsługi”, „W poszukiwaniu drugiej Ziemi”, „Połącz kropki na

niebie” czy „Kiedy zasiedlimy obce światy?”. Duch astronomii zamieszkał w mieście, inspirując do poszerzania naukowych horyzontów. W historii miasta w 2014 r. zapisał się np. przeprowadzony przez lokalną młodzież pierwszy kościański lot w kosmos, do którego wykorzystano balon stratosferyczny.

Również wejście do wieży ciśnień gwarantuje zaskoczenie. W trakcie remontu niszczonego budynku, wyłączonego z użytku pod koniec XX w., w najniższej części obiektu urządzono ścianę wspinaczkową – jedną z najwyższych w Polsce. Najwyższe uchwyty znajdują się na wysokości 18 m. Co istotne, z pokonaniem ścianki świetnie dają sobie radę nie tylko profesjonalści, ale i amatorzy – zarówno kilkuletnie dzieci,

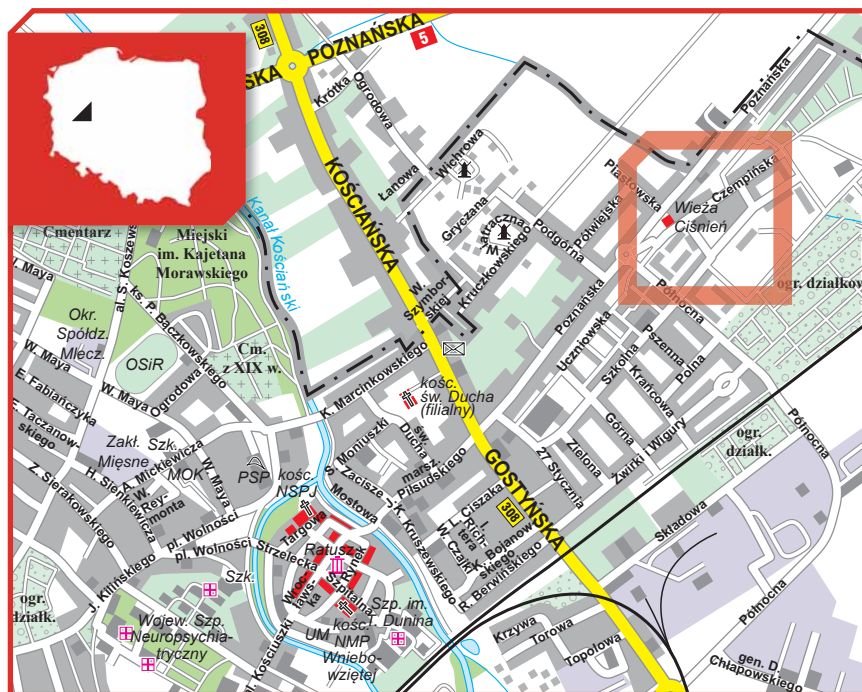

jak i kilkudziesięcioletni seniorzy. Krótkie przeszkolenie i asekuracja gwarantują bezpieczeństwo, a przez organizm przepływa porządna dawka adrenaliny.

Część środkowa budynku ma charakter muzealny. Zachowany fragment wielkie-

go zbiornika na wodę – symbol pierwotnej funkcji budynku – budzi podziw dla dawnych wynalazków techniki. Znajduje się tu także wystawa poświęcona historii obiektu z archiwalnymi zdjęciami, m.in. przedstawiającymi wieżę zniszczoną podczas II wojny światowej.

Metamorfozie wieży ciśnien towarzyszyło zagospodarowanie Parku Miejskiego im. Kajetana Morawskiego, który przez wiele lat był terenem zaniedbanym i niebezpiecznym. Kościan może się dziś pochwalić estetycznym i zadbanym miejscem rekreacji, które przyciąga wszystkie pokolenia.

Zmodernizowana przestrzeń parku zachęca biegaczy, rowerzystów, miłośników nordic walking i kajakarzy do oddawania się swojej pasji. Społeczność lokalna zyskała też miejsce integracji – odbywają się tu koncerty, zajęcia z jogi czy pikniki rodzinne.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Kościan**, kościół farny pw. NMP Wniebowziętej z XIV w., który znajdował się początkowo pod zarządem joannitów, ul. Kościelna 1 / ok. 1,4 km
- **Śmigiel**, zabytkowe wiatraki – zgodnie z miejskimi podaniami, niegdyś w Śmiglu było 99 wiatraków, które stały się symbolami miasta, ul. Kościańska / ok. 13 km
- **Soplicowo**, Skansen Filmowy z przeniesionymi tu dekoracjami z filmu „Pan Tadeusz” A. Wajdy, Cichowo 11 / ok. 23 km
- **Rakoniewice**, replika wozu Drzymały na rynku / ok. 31 km
- **Górsko**, Galeria Rzeźby Ptaków prezentuje rzeźby ponad 200 ptaków autorstwa Mariana Murka, Górsko 31 / ok. 37 km
- **trasa kajakowa**: pętla wokół Kościana kanałami Obry i Ulgi / dł. ok. 4,5 km
- **trasa kajakowa**: „Szlak Konwaliowy” zaczyna się w Boszkowie i prowadzi przez przepiękne tereny Przemęckiego Parku Krajobrazowego / dł. ok. 42 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Poznań, Ławica, ul. Bukowska 285 / ok. 47 km
- **PKS**: Kościan, ul. Dworcowa 5 / ok. 3 km
- **PKP**: Kościan, ul. Dworcowa 1 / ok. 3 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Poznań, ul. Szyperska 14, tel. 61 626 61 92, 61 626 61 93, info.wrpo@wielkopolskie.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Kościan, ul. Wały Żegockiego 2 (Oddział PTTK), tel. 65 512 16 96, biuro@koscian.pttk.pl, www.koscian.pttk.pl

MUZEUM DOM RODZINNY JANA PAWŁA II W WADOWICACH

Projekt: Przebudowa Muzeum Dom Rodzinny Jana Pawła II w Wadowicach

Projektodawca: Muzeum Dom Rodzinny Ojca Świętego Jana Pawła II w Wadowicach

Lokalizacja: Wadowice, woj. małopolskie

Program: Regionalny Program Operacyjny Województwa Małopolskiego na lata 2007-2013, 3.3 Instytucje kultury

Dofinansowanie z UE: ok. 10,3 mln zł

www.domjp2.pl

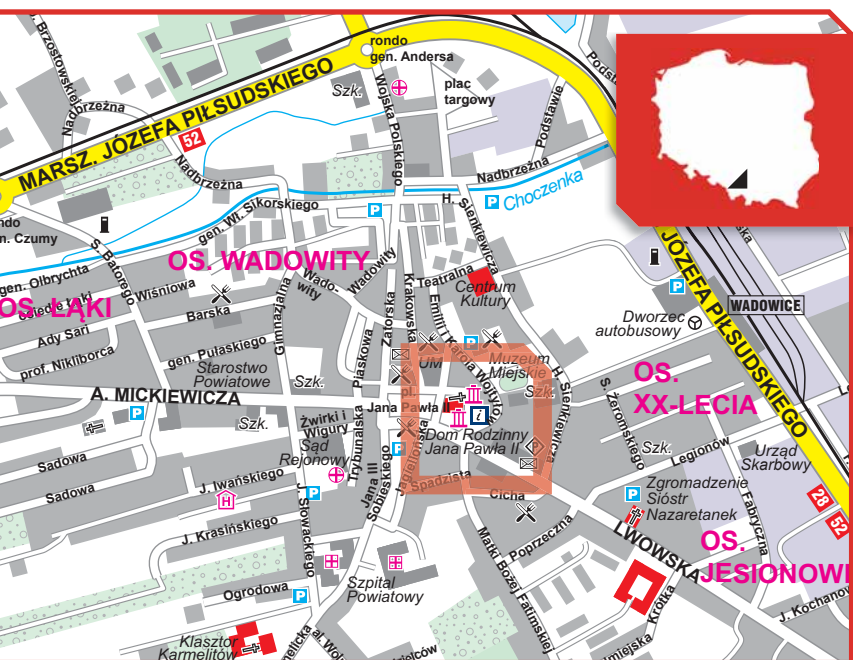

Wrażenie wywiera narzędzie zbrodni – rewolwer, z którego terrorysta turecki Mehmed Ali Agca postrzelił papieża Polaka. Między piętrami budynku wznosi się krzyż upamiętniający homilię Jana Pawła II, w której padły znamienne słowa: „Niech zstąpi Duch Twój i odnowi oblicze ziemi, tej ziemi”. Kopia Drzwi Świętych z Bazyliki św. Piotra w Watykanie przywołuje historyczny

moment wejścia Kościoła w III tysiąclecie chrześcijaństwa. Muzeum Dom Rodzinny Ojca Świętego Jana Pawła II prowadzi zwiedzających przez życie wielkiego Polaka. Porusza emocje, umysł i zmysły.

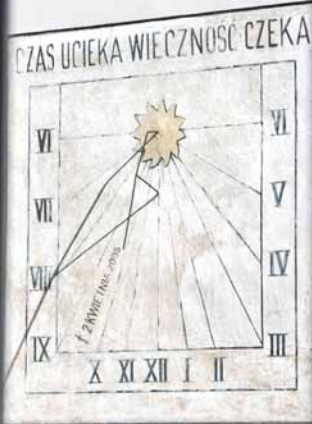
Sercem przebudowanego obiektu jest mieszkanie Wojtyłów, zajmowane przez rodzinę w latach 1919-1938 – wzruszenie

budzi pokój, w którym 18 maja 1920 r. przyszły papież przyszedł na świat. Jest tu kilka autentycznych pamiątek rodzinnych, jak obrazek z I komunii świętej Karola, torebka matki czy elementy wyposażenia kuchni. Wędrując przez pomieszczenia muzealne, poznajemy bogactwo osobowości Jana Pawła II. Sekcja „Mała ojczyzna” poświęcona jest młodzieńczym latom Karola Wojtyły, mieszkańcom Wadowic, w tym Żydom żyjącym w tym małym podkrakowskim miasteczku w okresie międzywojnia. W części „Krakowie, dziękuję ci” zwiedzający przybliżają się do lat studiów, święceń kapłańskich i kolejnych etapów pracy duszpasterskiej. W białej sali „Testament” wrażenie wywiera widok setek karteczek z prośbami skierowanymi do świętego Jana Pawła II.

W wielowątkowej narracji wykorzystano najnowsze wzorce konstruowania wystaw muzealnych. Zgromadzone i ciekawie zaaranżowane eksponaty inspirują do zgłębiania bogatej biografii papieża Polaka. Ekspozycja powiększona z 200 m² do ponad 1200 m² silnie oddziałuje na emocje – to zasługa nie tylko autentycznych pamiątek, ale też filmów, nagrań dźwiękowych (fragmentów homilii Jana Pawła II), projekcji ruchomych obrazów, symbolicznych form graficznych (jak odbijająca się w lustrze kopia połowy biblijnej barki), gry światła, ścian LED, ekranów plazmowych, stanowisk multimedialnych. Wędrówka przez poszczególne sale pozwala na spotkanie z wszechstronną osobowością Ojca Świętego. Wystawa przyciąga tłumy zwiedzających. W ciągu pierwszego roku

funkcjonowania muzeum w nowej formule przybyło tu ok. 248 tys. osób z 94 krajów świata. Warto przybyć do miejsca, gdzie „wszystko się zaczęło”. Atmosfera wyjątkowości przekracza mury budynku. Z okien widać zegar na wadowickiej bazylice z na-

pisem „Czas ucieka, wieczność czeka”, wspomniany przez Jana Pawła II podczas spotkania z rodakami w 1999 r. Wpisana na nim data 2 kwietnia 2005 r. porusza pamięć i emocje.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Wadowice**, bazylika Ofiarowania Najświętszej Maryi Panny, założona w XIV w., a odbudowana po pożarze w XVIII w., pl. Jana Pawła II 1 / ok. 20 m
- **Wadowice**, Muzeum Miejskie prezentuje historię Wadowic oraz prace lokalnych artystów, ul. Kościelna 4 / ok. 100 m
- **Andrychów**, Park Miniatur „Świat Marzeń”, ul. Wadowicka 167 / ok. 6,7 km
- **Kalwaria Zebrzydowska**, klasztor oo. Bernardynów wpisany na Listę

Światowego Dziedzictwa Kultury UNESCO, ul. Bernardyńska 46 / ok. 14 km

- **Oświęcim**, Państwowe Muzeum Auschwitz-Birkenau, ul. Więźniów Oświęcimia 20 / ok. 33 km
- **trasa piesza** „Szlak Karola Wojtyły”, wiodąca przez miejsca związane z Janem Pawłem II / dł. ok. 4,2 km
- **trasa piesza** „Dróżki kalwaryjskie” w okolicy klasztoru oo. Bernardynów w Kalwarii Zebrzydowskiej / dł. ok. 6 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Kraków, Balice, ul. Medweckiego 1 / ok. 46 km
- **PKS**: Wadowice, ul. Piłsudskiego 10 / ok. 750 m
- **PKP**: Wadowice, ul. Piłsudskiego 10 / ok. 750 m

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Kraków, ul. Wielicka 72b, tel. 12 616 06 16, 12 616 06 36, fem@umwm.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Wadowice, ul. Kościelna 4, tel. 33 873 23 65, biuro@it.wadowice.pl, www.it.wadowice.pl

REWITALIZACJA

CENTRUM WYSTAWIENNICZO-REGIONALNE DOLNEJ WISŁY W TCZEWIE

Projekt: Centrum wystawienniczo-regionalne dolnej Wisły w Tczewie

Projektodawca: Gmina Miejska Tczew

Lokalizacja: Tczew, woj. pomorskie

Program: Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego 2004-2006

Dofinansowanie z UE: ok. 6,53 mln zł

www.cwrddw.tczew.pl

Tczew to jedno z najstarszych miast na Pomorzu. Ma ciekawą historię, starówkę z uliczkami przywołującymi atmosferę minionych wieków, dwa słynne mosty i wiele cennych pamiątek przeszłości. Obiektem, który koniecznie trzeba odwiedzić, jest Centrum Wystawienniczo-Regionalne Dolnej Wisły. To prawdziwa gratka dla miłośników poprzemysłowych zabytków, atrakcja turystyczna i ważny ośrodek animacji kultury.

Tczew od najdawniejszych czasów funkcjonował i rozkwitał dzięki Wiśle. Nie przypadkiem od kilkunastu lat lokalne władze realizują program przywrócenia rzeki miastu. Zagospodarowano bulwar nad Wisłą, powstała przystań żeglarsko-pasażerska, pięknie starówka.

Jednym z najbardziej spektakularnych sukcesów jest Fabryka Sztuk – Centrum Wystawienniczo-Regionalne Dolnej Wisły.

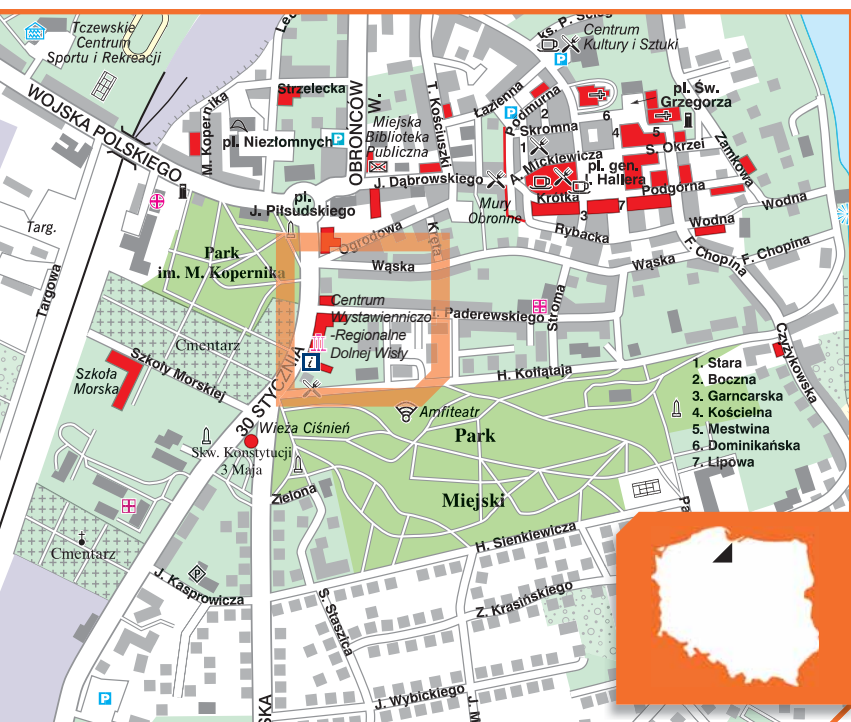
Jego siedzibą jest kompleks pofabryczny z drugiej połowy XIX stulecia. Dawniej wy-

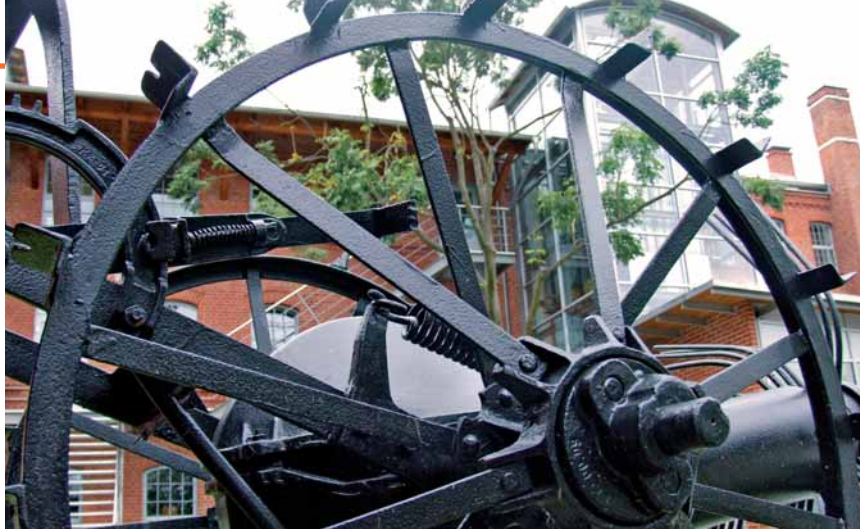
tworzono tu wyroby metalowe, podczas II wojny światowej wyposażenie na potrzeby wojskowe, a później gazomierze i sprzęt gospodarstwa domowego. W czasie okupacji funkcjonował tu również obóz dla przesiedleńców.

Od ponad trzech dekad obiekt służy kulturze. W 1984 r. otwarto w nim Muzeum Wisły – pierwszą w Polsce i czwartą w świecie placówkę muzealną poświęconą rzece.

W latach 2006-2007 zabytkowe budynki odrestaurowano. Nowoczesna aranżacja nie naruszyła ich charakteru. Wręcz przeciwnie – podkreśliła piękno XIX-wiecznej architektury przemysłowej. Jej elementy tworzą dziś oryginalną oprawę działań związanych z popularyzacją tradycji regionu, którego Tczew jest ośrodkiem.

Nowe Centrum działa niezwykle dynamicznie. Oprócz stałych ekspozycji prezentuje świetne wystawy czasowe poświęcone

historii i kulturze okolic. W części obiektu kontynuuje działalność Muzeum Wisły.

Na uznanie zasługuje także oferta edukacyjna Fabryki. Lekcje historii i regionalizmu, wykłady oraz spacer po Tczewie z przewodnikiem to tylko część propozycji. Ogromną popularnością wśród dzieci, młodzieży i dorosłych cieszą się warsztaty wprowadzające w tajniki dawnych rzemiosł

i sztuk: bursztyniarstwa, garncarstwa, czerpania papieru, malowania na szkle, tkactwa, a nawet pisania gęsim piórem!

Fabryka Sztuk jest też miejscem konferencji i spotkań z artystami i podróżnikami. Dzięki przeprowadzonej modernizacji powstała placówka, której bogata oferta przyciąga mieszkańców Tczewa i turystów.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Tczew**, ratusz, neogotycki budynek z pocz. XX w., pl. Piłsudskiego 1 / ok. 500 m
- **Tczew**, Park im. Mikołaja Kopernika, w którym znajduje się Amfiteatr im. Grzegorza Ciechowskiego, ul. Kołtątaja / ok. 500 m
- **Tczew**, zabytkowy wiatrak typu holenderskiego z 1806 r., ul. Wojska Polskiego 18 / ok. 1 km
- **Gdańsk**, Ośrodek Kultury Morskiej (s. 132), Centrum „Hewelium” (s. 96), Narodowe Centrum Żeglarstwa (s. 324), Gdańskie Centrum Muzyczno-Kongresowe (s. 70) / ok. 40 km
- **Sopot**, Park Północny (s. 333), ul. Powstańców Warszawy 12 (po lewej stronie Grand Hotelu) / ok. 57,5 km
- **trasy piesze** w plantach miejskich: „Szlak forteczny” (czerwona), „Droga widokowa” (niebieska) i „Droga spacerowa” (zielona) / dt. ok. 1-2 km
- **trasa rowerowa** „Tczewska pętla wiślana”, pętla od mostu Tczewskiego wzdłuż Wisły do mostu Knybawskiego i z powrotem drugim brzegiem rzeki / dt. ok. 12 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Gdańsk, Rębiechowo, ul. Słowackiego 200 / ok. 45 km
- **PKS**: Tczew, al. Zwycięstwa 13 / ok. 1,5 km
- **PKP**: Tczew, ul. Pomorska 18 / ok. 1,8 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Gdańsk, ul. Augustyńskiego 2, tel. 58 326 81 47, 58 326 81 48, 58 326 81 52, punktinformacyjny@pomorskie.eu, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Tczew, ul. 30 Stycznia 4, tel. 58 531 37 41, info@kociewie.eu, www.lot.kociewie.eu

ZABYTKOWE STARE MIASTO W ZAMOŚCIU

Projekt: Rewitalizacja zabytkowego Starego Miasta w Zamościu, etap I, II i V

Projektodawca: Miasto Zamość

Lokalizacja: Zamość, woj. lubelskie

Program: Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego 2004-2006

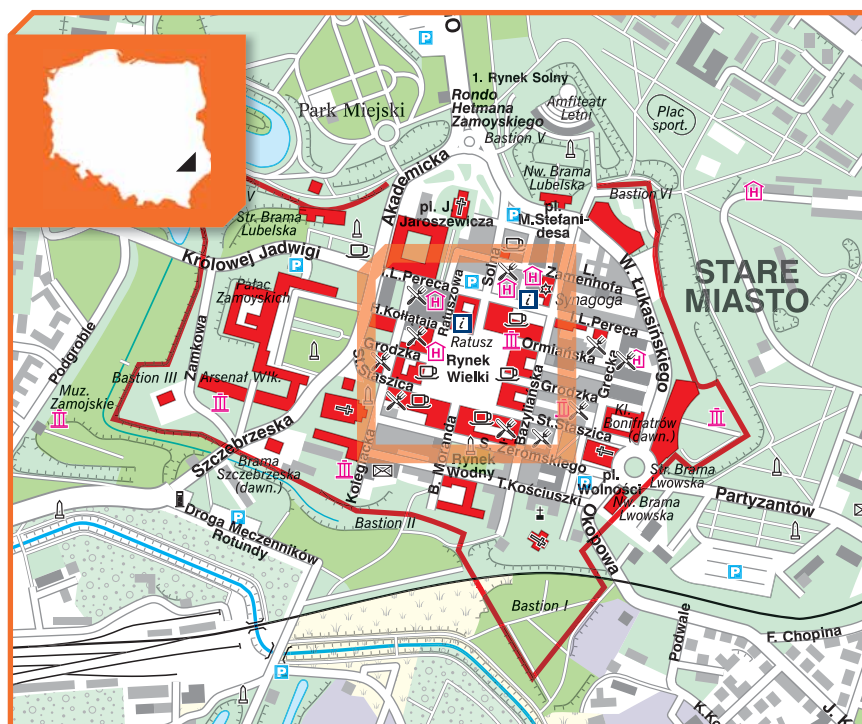
Dofinansowanie z UE: ok. 18,47 mln zł

Bliskość pięknych terenów Roztocza, w tym Rostoczańskiego Parku Narodowego, podnosi turystyczną atrakcyjność miasta. Zamość kwitnie i z roku na rok przyciąga coraz większe rzesze turystów. Stare Miasto stanowi przestrzeń dla licznych wy-

darzeń kulturalnych i stale działających galerii, kawiarenek, restauracji i sklepików. Zamość został lokowany w 1580 r. z woli potężnego polskiego magnata Jana Zamoyskiego. Włoski architekt Bernardo Morando stworzył układ urbanistyczny

oparty na koncepcji renesansowego miasta idealnego. Z tego powodu do dziś budzi zachwyt zwiedzających. Miasto zostało zaprojektowane jako twierdza obronna, ale ponieważ powstało na szlaku handlowym, zadbano o przywileje dla kupców. Obok Polaków zamieszkali tu Ormianie, Żydzi sefardyjscy, Grecy, Węgrzy i Włosi, co zadecydowało o specyficznym, barwnym kolorycie miasta, odczuwalnym do dziś. W 1992 r. Zamość został wpisany na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego UNESCO. Władze miasta rozpoczęły wówczas renowację zabytkowych obiektów.

Rewitalizację Starego Miasta podzielono na trzy etapy. Przeprowadzono remont Rynek Wielkiego i otaczających go kamienic, a także ratusza i ulic starówki.

Rynek Wielki, jeden z największych XVI-wiecznych placów Europy, zyskał nową nawierzchnię i razem z przyległymi ulicami został objęty siecią wizyjnego monitorin-

gu. Remont elewacji, detali architektonicznych i stolarki okiennej monumentalnego ratusza, symbolu Zamościa, połączone z wykonaniem bardzo potrzebnej izolacji przeciwwilgociowej. Wśród otaczających rynek budynków najtroskliwiej zajęto się pięknymi kamienicami ormiańskimi; prace objęły konserwację cennych portali, fryzów i attyk, sztukaterii na sklepieniach sieni i podcieni oraz obramowań okiennych. Gruntownej przebudowie poddano przyległe do rynku ulice, które zamieniły się w eleganckie deptaki.

Warto również wspomnieć o renowacji fortyfikacji miejskich. Zakres prac objął zachowane elementy dawnej, niezwykłej Twierdzy Zamość, zlikwidowanej w 1866 r., kiedy to wysadzono w powietrze większość murów otaczających miasto. Inwestycja objęła pięć zespołów obiektów fortecznych: Bastion VII z Nadszańcem i Bramą Lwowską, Bramę Lubelską Nową i Starą, kazamatę Bastionu I oraz Bramę Szczeprowską.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Zamość**, Centrum „Synagoga” (s. 200), ul. Pereca 14 / ok. 2 km
- **Zamość**, Ogród Zoologiczny im. Stefana Millera, (s. 505), ul. Szczeprowska 12 / ok. 2 km
- **Łabunie**, florystyczny rezerwat przyrody z rzadkimi roślinami stepowymi / ok. 12 km
- **Stawy Echo**, 4 malownicze stawy na terenie Roztoczańskiego Parku Narodowego / ok. 30 km
- **Zwierzyniec**, liczne zabytki m.in. Kościół „Na Wyspie”, browar, Pałac Plenipotenta,

ponad 68 pomników i tablic pamiątkowych / ok. 30 km

- **trasa piesza** do stawów „Echo”, biegnie wzdłuż doliny strumienia Świerszcz, ukazując łąg jesionowo-olszowy oraz bór sosnowy / dt. ok. 1,7 km
- **trasa rowerowa** „Na skraju Roztocza” (czerwona): Płoskie – Lipsko – Białowola – Skokówka / dt. ok. 43 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Lublin, Świdnik, ul. króla Jana III Sobieskiego 1 / ok. 81 km
- **PKS**: Zamość, ul. Hrubieszowska 1 / ok. 2,5 km
- **PKP**: Zamość, ul. Szczeprowska 11 / ok. 1 km

Lokalny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Zamość, ul. Partyzantów 94, tel. 84 638 02 67, 84 639 31 34, zamosc@feu.lubelskie.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Zamość, Rynek Wielki 13, tel. 84 639 22 92, zci@zamosc.pl, www.turystyka.zamosc.pl

TEATR „BAJ POMORSKI” W TORUNIU

Projekt: Modernizacja i rozbudowa Teatru Baj Pomorski w Toruniu

Projektodawca: Miasto Toruń

Lokalizacja: Toruń, woj. kujawsko-pomorskie

Program: Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego 2004-2006

Dofinansowanie z UE: ok. 2,71 mln zł

www.bajpomorski.art.pl

Bajkowe dobre wróżki, pracowite krasnoludki, piękne księżniczki i okrutne wiedźmy, walki smoków i odwieczne zwycięstwo dobra nad złem. Sentymentalny powrót do lat dzieciństwa stał się możliwy dzięki miejscom takim jak to.

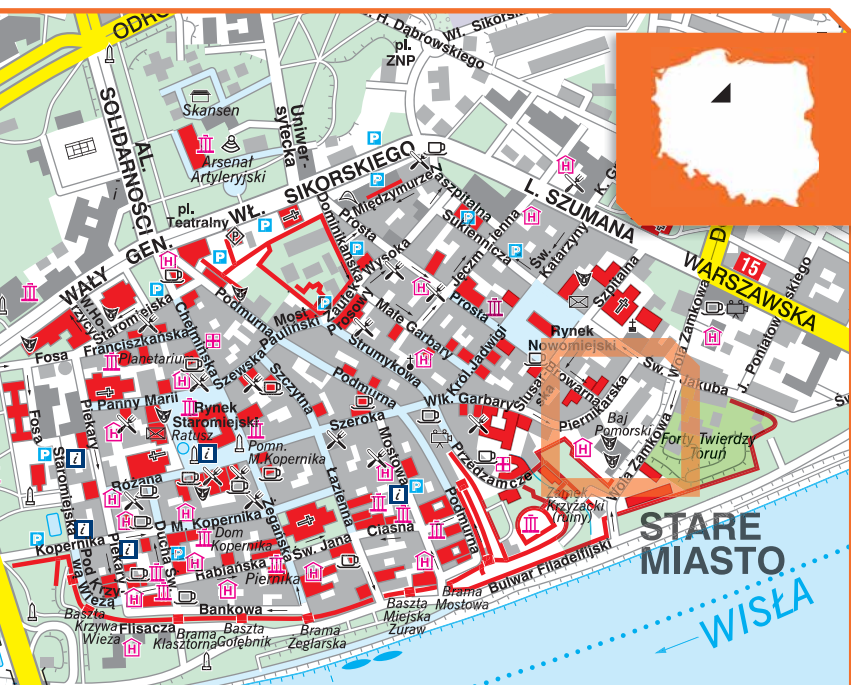

Baj Pomorski, teatr lalkowy dla dzieci, rozpoczął działalność w 1945 r. w Bydgoszczy, a rok później przeniósł się do Torunia, do budynku w pobliżu ruin krzyżackiego zamku. Od tego czasu odniósł wiele

sukcesów, rozszerzając ofertę artystyczną o ambitne propozycje dla młodzieży i dorosłych, ale jego znaczenie na mapie kulturalnej nie ogranicza się do realizacji scenicznych.

W latach 50. zainicjowano Festiwal Teatrów Lalek Polski Północnej, a w 1994 r. – Toruńskie Spotkania Teatrów Lalek, od 1999 r. odbywa się Międzynarodowe TSTL – jeden z największych festiwali sztuki animacji w Polsce. Doroczna październikowa konfrontacja gromadzi teatry z całego świata, mistrzów lalkarstwa i zespoły eksperymentalne.

Przeprowadzona w latach 2005-2006 rozbudowa i modernizacja przekształciła siedzibę Baj Pomorskiego w jeden z najciekawszych architektonicznie i najbardziej nowoczesnych budynków teatralnych w Polsce. Projektanci połączyli tradycję z nowoczesnymi rozwiązaniami. Największe wrażenie robi nowy front teatru – wielka drewniana szafa z rzeźbami bajkowych postaci.

Pojawiło się przeszklone, szerokie foyer z kominkiem, bufetem i pięknym widokiem na starówkę. Nowe wejście od strony fosalny zamkowej, dla kontrastu z dużym, zyskało formę małej szafy. Uroku wnętrzu dodają rzeźby i płaskorzeźby oraz ręcznie wykonane meble. Szerokie klatki schodowe dają wrażenie większej przestrzeni. Windy umożliwiają kontakt ze sztuką osobom niepełnosprawnym.

Na tyłach głównego budynku powstała nowa część teatru. Umieszczono w niej nowoczesne pracownie teatralne (plastyczne, krawieckie, konstruktorskie, stolarnię), pokoje gościnne, magazyny dekoracji lekkich i ciężkich oraz kostiumernię. Modernizacja dwóch sal teatralnych objęła m.in. pogłębienie scen i rozbudowanie widowni. Duża sala mieści teraz 304 osoby. Małą salę, na 120 miejsc, wyposażono w nowe fotele, umożliwiające swobodne aranżacje przestrzeni teatralnej. Na dużej scenie odtworzono orkiestron. Prace przeprowadzone wokół teatru pozwoliły na wydzielenie w ogrodzie amfiteatru na 120 osób. Teatr

imponująco wygląda również nocą, kiedy jego urodę eksponuje sterowana komputerowo kolorowa iluminacja.

Modernizacja teatru przysporzyła mu wielu nowych widzów, którzy chętnie zapuszczają się w magiczne czeluście starej szafy.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Toruń**, Centrum Sztuki Współczesnej „Znaki Czasu” (s. 34), ul. Waty gen. Sikorskiego 13 / ok. 400 m
- **Toruń**, Muzeum Piernika, pokazy wypieku tradycyjnych pierników, ul. Rabańska 9 / ok. 700 m
- **Toruń**, Dom Kopernika, gotycka kamienica uchodząca za miejsce narodzin Mikołaja Kopernika, ul. Kopernika 15/17 / ok. 700 m
- **Toruń**, Muzeum Podróżników (s. 61), ul. Franciszkańska 11 / ok. 750 m
- **Toruń**, Centrum Popularyzacji Kosmosu, planetarium i orbitarium, ul. Franciszkańska 15-21 / ok. 750 m
- **trasa piesza** „Szlak Martyrologii” (zielona): Toruń – Piwnice – Zamek Bierzgłowski – Toruń, po drodze mijamy m.in. Obserwatorium Astronomiczne i rezerwat „Las Piwnicki” / dł. ok. 35 km
- **trasa rowerowa** „Szlak im. Stanisława Noakowskiego” (czerwona): Toruń – Ciechocinek – Nieszawa / dł. ok. 41 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Bydgoszcz, Szwedkowo, ul. Grodzka 12 / ok. 49 km
- **PKS**: Toruń, ul. Dąbrowskiego 8/24 / ok. 1 km
- **PKP**: Toruń Miasto, pl. 18 Stycznia 4 / ok. 600 m

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Toruń, pl. Teatralny 2, tel. 56 621 83 41, 56 621 84 09, ue.konsultacje@kujawsko-pomorskie.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Toruń, Rynek Staromiejski 25, tel. 56 621 09 30, it@it.torun.pl, www.it.torun.pl

CENTRUM „HEWELIANUM” W GDAŃSKU

Projekt: Centrum „Hewelianum”. Budowa kompleksu edukacyjno-rekreacyjnego w Gdańsku, etap I

Projektodawca: Gmina Miasta Gdańska

Lokalizacja: Gdańsk, woj. pomorskie

Program: Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego 2004-2006

Dofinansowanie z UE: ok. 11,82 mln zł

www.hewelianum.pl

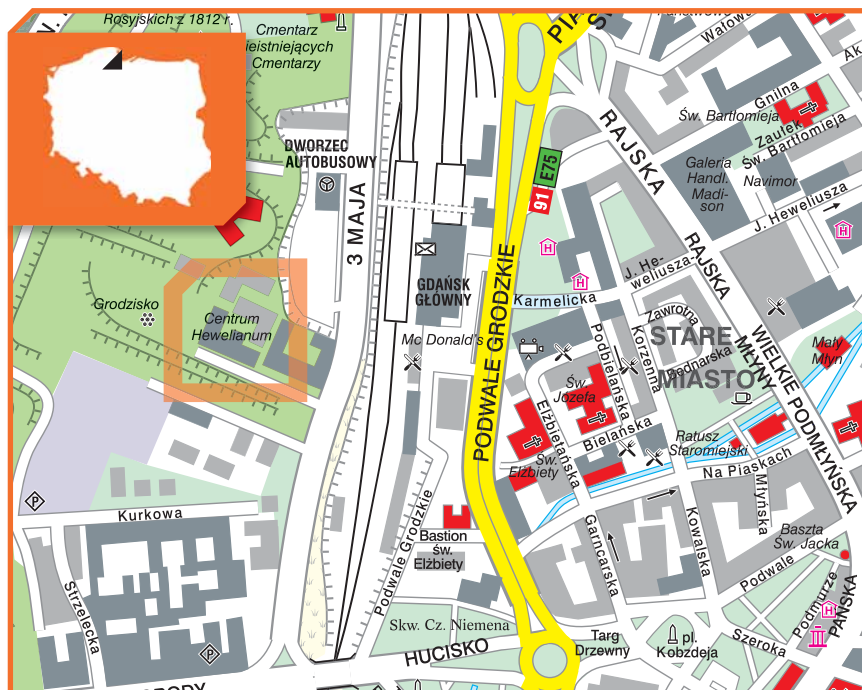

W samym centrum Gdańska, w pobliżu Dworca Głównego, istnieje miejsce, które przyciąga w sposób niemal magiczny. Jednak bardziej niż z magią związane jest z odkrywaniem tajemnic przyrody, eksperymentowaniem, testowaniem nowoczesnych osiągnięć techniki, a w szczególności urządzeń multimedialnych. Fort Grodzisko, będący areną tych działań, to zespół obiektów sprzed 200 lat: schronów, bastionów, bram i umocnień. Zachowany od ponad wieku w niemal niezmienionej formie, wzbudza coraz większe zainteresowanie miłośników zabytków militarnych. Ale nie tylko. Przybywają tu chętnie całe rodziny, uczniowie, studenci oraz turyści odwiedzający Gdańsk. Głównym magnesem jest „Hewelianum” – nowoczesne centrum łączące rekreację i edukację. Patronem placówki jest Jan Heweliusz – gdańszczanin tysiąclecia, słynny astronom, jeden z najwybitniejszych przedstawicieli XVII-wiecznej nauki.

W 2008 r. zabytkowy fort poddano gruntownej odnowie. Prace konserwatorskie

objęły 18 obiektów ceglanych o łącznej powierzchni przekraczającej 1000 m². Odrestaurowane schrony, laboratoria oraz

kaponierę wzbogacono rekonstrukcją obiektów ziemnych, opartą na XIX-wiecznej dokumentacji.

Wspólną cechą ekspozycji w Hewelium jest intrygujący sposób prezentacji. Zgłębianie nauk ścisłych, przyrodniczych i historycznych okazuje się tu fascynującą przygodą. Kaponiera Południowa zaprasza na wystawę „Energia, Niebo i Słońce”, złożoną z ponad 60 interaktywnych stanowisk. W Pracowni „Energii” bada się

m.in., od czego zależy energia fal morskich i w jaki sposób ją wykorzystać – terenem doświadczalnym są dwa potężne akwaria. Ogromne zainteresowanie wzbudzają też inne stanowiska, m.in. kołyska Newtona. W pracowni można się także dowiedzieć, dlaczego gra gitara elektryczna, jak powstaje tsunami, jak wygląda pole magnetyczne. Pracownia „Nieba” zaprasza na przygodę z astronomią, a spotkania z historią umożliwia ekspozycja zatytułowana „Wehikuł czasu”, prezentująca kolejne epizody burzliwej historii Gdańska. Wystawa odświeża tajemnicę sztuki obłączniczej, przybliży realia wojen szwedzkich i napoleońskich oraz życie koszarowe garnizonu gdańskiego w XIX w. Tu również można się przekonać, w jaki sposób w nieodległej przeszłości zagłuszano audycje Radia Wolna Europa.

Dzięki Hewelianum Gdańsk zyskał nową atrakcję turystyczną. Miejsce, gdzie nie tylko twórczo spędza się czas, ale także spaceruje i wypoczywa. Sprzyja temu uporządkowany teren, otoczenie natury i znakomite widoki na port i starówkę.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Gdańsk**, Ośrodek Kultury Morskiej (s. 132), ul. Tokarska 21/25 / ok. 1,8 km
- **Gdańsk**, Gdańskie Centrum Muzyczno-Kongresowe (s. 70), ul. Ołowianka 1 / ok. 2,2 km
- **Gdańsk**, Narodowe Centrum Żeglarstwa (s. 324), ul. Stogi 20 / ok. 11 km
- **Sopot**, Park Północny (s. 333), ul. Powstańców Warszawy 12 (po lewej stronie Grand Hotelu) / ok. 13,7 km
- **Gdynia**, Centrum Nauki Experiment (s. 306), al. Zwycięstwa 96/98 / ok. 30 km
- **trasa piesza** „Szlak źródła Marii” (czarna): Gdańsk Osowa – Gdynia Wielki Kack (przystanek na ul. Chwaszczyńskiej), po drodze mijamy dwa jeziora rynnowe: Osowskie i Wysockie / dł. ok. 10,5 km
- **trasa rowerowa** „Szlak Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego”, odcinek Gdańsk – Gdynia / dł. ok. 46 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Gdańsk, Rębiechowo, ul. Słowackiego 200 / ok. 15 km
- **PKS**: Gdańsk, ul. 3 Maja 12 / ok. 1,9 km
- **PKP**: Gdańsk Główny, ul. Podwale Grodzkie 1 / ok. 1,5 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Gdańsk, ul. Augustyńskiego 2, tel. 58 326 81 47, 58 326 81 48, 58 326 81 52, punktinformacyjny@pomorskie.eu, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Gdańsk, Długi Targ 28/29, tel. 58 301 43 55, gcit@gdansk4u.pl, www.gdansk4u.pl

ZAMEK PIASTOWSKI W GLIWICACH

Projekt: Rewitalizacja Zamku Piastowskiego – utworzenie Centrum Informacji Kulturalnej i Edukacji Regionalnej

Projektodawca: Muzeum w Gliwicach

Lokalizacja: Gliwice, woj. śląskie

Program: Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego 2004-2006

Dofinansowanie z UE: ok. 938,85 tys. zł

www.muzeum.gliwice.pl

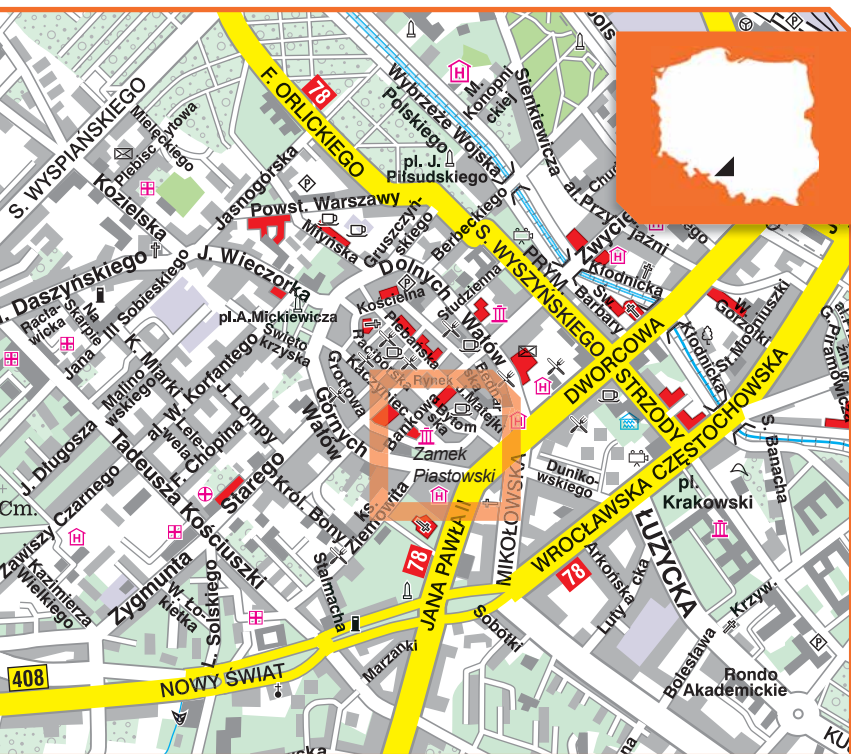
Był arsenalem, więzieniem, a nawet folwarkiem. Dziś Zamek Piastowski w Gliwicach przeżywa swój renesans. W zrewitalizowanej twierdzy mieści się oddział Muzeum Miejskiego w Gliwicach, gromadzący zbiory archeologiczne i historyczne. W zamku powstało nowoczesne Centrum Informacji Kulturalnej wyposażone w dwa kioski multimedialne. Można tu zdobyć informacje o wszystkich wydarzeniach i atrakcjach w mieście.

Zaaranżowane na nowo sale wystawowe muzeum wyposażono w nowoczesne urządzenia multimedialne, które uatrakcyjnią zwiedzanie. Jedną z sal przeznaczono na lekcje muzealne i wykłady. Z ogromnym zainteresowaniem spotyka się stała wystawa prezentująca pradzieje ziemi gliwickiej i historię miasta, zatytułowana „Gliwice – miasto wielu kultur”.

Ekspozycja archeologiczna na parterze zyskała efektowną i starannie przemyślaną

oprawę. W podłogach zamontowano podświetlane gabloty, w których pokazano przykład pochówku szkieletowego. Wystawy na kolejnych piętrach przenoszą zwiedzających w mniej odległą przeszłość. Pozwalają prześledzić, jak w ciągu wieków zmieniła się przynależność państwa miasta. Spora część kolekcji wiąże się z dawnymi cechami rzemieślniczymi (m.in. puchary i pieczęcie cechowe), które tworzyły niegdyś potęgę gospodarczą miasta. Część ekspozycji poświęcono dawnym obyczajom gliwiczian. Można zatem zobaczyć, jak się ubierali, czym się zajmowali, a także odwiedzić mieszkanie wyposażone w sprzęty sprzed 100 lat.

Zamek Piastowski to jeden z najstarszych zabytków Gliwic, którego początki łączą się z powstaniem murów obronnych, a zatem sięgają XIV w. Położenie na pograniczu i burzliwe dzieje odcisnęły piętno na architekturze i kulturze grodu nad Kłodnicą. Dzisiejszy kształt architektoniczny obiektu

jest wynikiem przebudowy przeprowadzonej w XVI w. przez ówczesnego dzierżawcę miasta, Fryderyka Cetrycza. W następnych stuleciach zmieniała się rola zamku i jego przeznaczenie. W latach 50. XX w. został

siedzibą Muzeum Miejskiego w Gliwicach, instytucji z ponadstuletnią tradycją. Placówka powstała w 1905 r. jako Muzeum Górnośląskie, a pod obecną nazwą działa od 1945 r.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Gliwice**, ratusz z wieżą strażniczą, Rynek / ok. 200 m
- **Gliwice**, maszt radiostacji, najwyższa drewniana konstrukcja na świecie zbudowana bez użycia gwoździ o wys. 111 m, ul. Tarnogórska 129 / ok. 3,1 km
- **Zabrze**, zabytkowa kopalnia węgla kamiennego „Guido” z XIX w., ul. 3 Maja 93 / ok. 10,8 km
- **Bytom**, szyb Krystyna w Kopalni Szombierki z zabytkową ceglana wieżą wyciągową typu basztowego z 1928 r., ul. Jana Pawła II 5 / ok. 22 km
- **Katowice**, Centrum Informacji Naukowej i Biblioteka Akademicka (s. 135), ul. Bankowa 11a / ok. 29,5 km
- **trasa piesza** „Szlak Ziemi Gliwickiej” (czerwona): Gliwice – Poniszowice / dł. ok. 20 km
- **trasa rowerowa** (czarna): Gliwice – Żerniki – Kąpielisko Leśne w Zabrzu / dł. ok. 8 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Katowice, Pyrzowice, ul. Wolności 90 / ok. 44 km
- **PKS**: Gliwice, ul. Bohaterów Getta 12 / ok. 1,3 km
- **PKP**: Gliwice, ul. Bohaterów Getta 12 / ok. 1,3 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Katowice, ul. Dąbrowskiego 23, tel. 32 774 01 72, 32 774 01 93, 32 774 01 94, punktinformacyjny@slaskie.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Gliwice, ul. Dolnych Wałów 3, tel. 32 231 38 55, centrum@muzeum.gliwice.pl

PARK IM. KAROLA AUGUSTA DITTRICHA W ŻYRARDOWIE

Projekt: Rewaloryzacja Parku Dittricha w Żyrardowie – I etap

Projektodawca: Miasto Żyrardów

Lokalizacja: Żyrardów, woj. mazowieckie

Program: Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego 2004-2006

Dofinansowanie z UE: ok. 2,25 mln zł

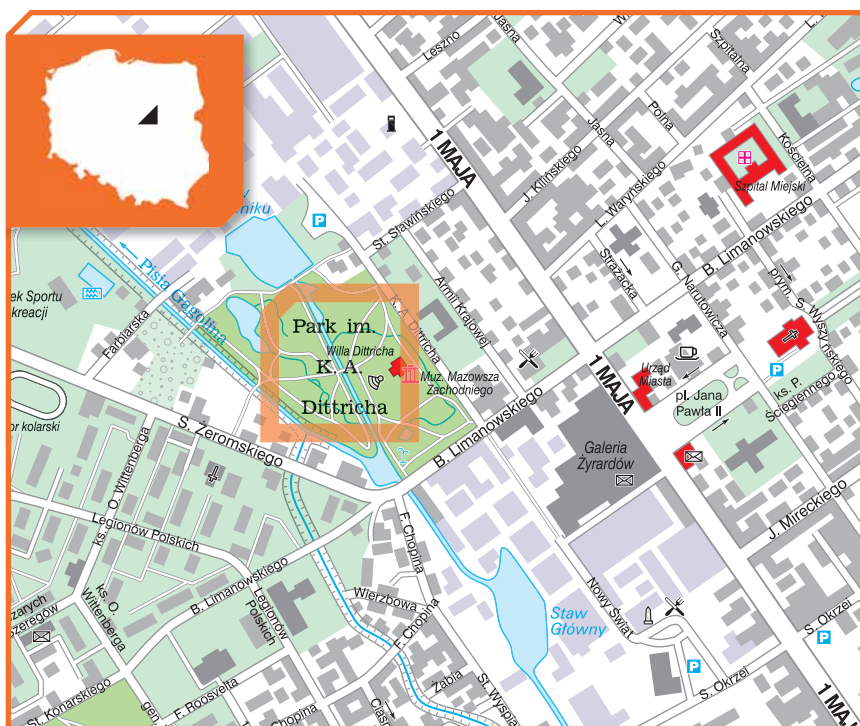

Oaza zieleni w środku miasta i unikato-
wa w skali kraju starówka to najważniej-
sze powody, dla których warto odwie-
dzić Żyrardów. Jego zabytkowa część
przeżywa dziś renesans. W budynkach
zamkniętej ponad 20 lat temu fabryki
powstają modne lofty, galerie, pracow-
nie artystyczne, kawiarnie, puby i punkty
handlowo-usługowe. Dawna osada prze-
mysłowa, przykład wzorcowej realizacji

idei miasta ogrodu, staje się coraz bardziej
znaną atrakcją turystyczną.

Miasto zawdzięcza początki fabryce in-
niarskiej, która powstała tu w 1829 r. Jego
nazwa upamiętnia francuskiego inżyniera
Filipa de Girarda, pierwszego dyrektora
technicznego zakładu, wynalazcę mecha-
nicznej maszyny przędzalniczej. W drugiej
połowie XIX w. fabryka trafiła w ręce nie-

mieckich przemysłowców, Karola Hiellego i Karola Augusta Dittricha, którzy wkrótce doprowadzili ją do rozkwitu. Wokół zakładu wyrosła osada fabryczna, zaprojektowana tak, by zapewnić pracownikom optymalne warunki życia. Zbudowano tonące w zieleni kwartały domów z ogródkami i kompletnym zapleczem: szkołami, przedszkolem, szpitalem, domem kultury, pralnią, łaźnią. Całość uzupełniały dwa kościoły i ogólnodostępny park (niezachowany do naszych czasów) – miejsce spotkań towarzyskich, rozrywki, a przede wszystkim regeneracji sił.

Chlubą miasta jest także park Dittricha. Założony pod koniec XIX w., tworzył efektowną oprawę reprezentacyjnej siedziby właścicieli. Dziś w odnowionej willi mieści się Muzeum Mazowsza Zachodniego. W holu warto się zatrzymać przed Panoramą Żyrardowa, by poznać założenie urbanistyczne miasta z końca XIX w. i porównać je z dzisiejszą zabudową.

W 2007 r. zakończyła się rewaloryzacja parku. Przeprowadzono ją w oparciu o zachowaną dokumentację, nawiązując do pierwotnego założenia angielskiego parku krajobrazowego. Uporządkowano imponujący drzewostan z pięknymi okazami drzew, spośród których aż 11 to pomniki przyrody. Pojawiły się brukowane i żwirowe alejki, ławki, altana, odnowiono kamienne mostki nad strumieniami, zainstalowano system monitoringu i stylowe oświetlenie. Na tyłach willi Dittricha powstał amfiteatr, gdzie w letnie niedziele odbywają się koncerty muzyki poważnej. W parku utworzono także plac zabaw dla dzieci.

Park kwitnie od wczesnej wiosny do późnej jesieni, mieniąc się wszystkimi barwami. Jest wizytówką miasta, ulubionym miejscem mieszkańców, a także atrakcyjnym punktem na miejskim szlaku turystycznym „Spacer po XIX-wiecznej osadzie fabrycznej”.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Żyrardów**, zabytkowy zespół XIX-wiecznej osady fabrycznej, w skład którego wchodzi budynek mieszkalny (osiedle domków robotniczych, Familijniak, Willa Dittricha), obiekty użyteczności publicznej (Kantor, Resursa) oraz fabryki / ok. 400 m
- **Żyrardów**, Pałac Tyrolski, wybudowany w latach 1867-1887, ul. Limanowskiego 41 / ok. 500 m
- **Mszczonów**, Baseny termalne (s. 330), ul. Warszawska 52 / ok. 11 km
- **Puszczza Mariańska**, rezerwat leży w obrębie Bolimowskiego Parku

Krajobrazowego i stanowi część obszaru leśnego Puszczy Korabiewskiej / ok. 12 km

- **Radziejowice**, Dom Pracy Twórczej i festiwale, takie jak „Artystyczne Ogrody dla dzieci” / ok. 16 km
- **trasa piesza** (niebieska): Radziejowice – Adamów – Kukłówka – Zarzeczne – Adamowizna – Grodzisk Mazowiecki / dt. ok. 14 km
- **trasa rowerowa**: Żyrardów – Puszcza Mariańska – Starowiskitki, typowy równinny krajobraz mazowiecki / dt. ok. 40 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Warszawa, Okęcie, ul. Żwirki i Wigury 1 / ok. 50 km
- **PKS**: Żyrardów, ul. 1 Maja 65 / ok. 1 km
- **PKP**: Żyrardów, ul. Polskiej Organizacji Wojskowej 1 / ok. 1,3 km

.....
: **Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich**: Warszawa, ul. Jagiellońska 74,
tel. 0 801 101 101, punkt_kontaktowy@mazowia.eu, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

.....
: **Informacja turystyczna**: Żyrardów, ul. 1 Maja 45, tel. 46 854 28 28, cit@zyrardow.pl,
www.resursa.zyrardow.pl

WYSPA MŁYŃSKA W BYDGOSZCZY

Projekt: Rewitalizacja Wyspy Młyńskiej w Bydgoszczy na cele rozwoju przedsiębiorczości

Projektodawca: Gmina Miasto Bydgoszcz

Lokalizacja: Bydgoszcz, woj. kujawsko-pomorskie

Program: Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego 2004-2006

Dofinansowanie z UE: ok. 2,31 mln zł

www.visitbydgoszcz.pl

Wyspa Młyńska, położona między głównym nurtem Brdy i jej odnogą Młynówką, należy do najpiękniejszych zakątków Bydgoszczy. To najstarszy, obok pobliskiej starówki, i najlepiej zachowany teren historyczny miasta. Wśród bujnej zieleni kryją się dawne spichrze, młyny i warsztaty, podlegające ścisłej ochronie konserwatorskiej.

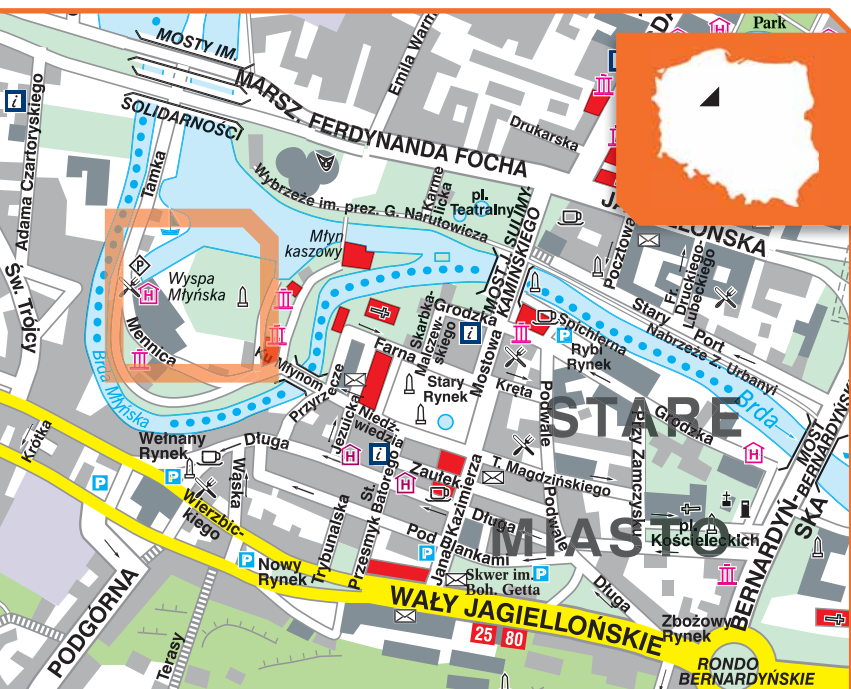
Wyspa odgrywała ważną rolę w życiu miasta już w średniowieczu, ale jej złoty wiek przypadł na lata 1594-1688, kiedy działała tu królewska mennica. Dwa stulecia później z Menniczej przekształciła się w Młyńską. Powstały liczne młyny zbożowe, warsztaty sukiennicze, szewskie i tartaki. Intensywna działalność przemysłowa i lata zaniedbań spowodowały degradację przyrody i zabytków. Na szczęście to już przeszłość.

Rewitalizacja wyspy znacznie przyspieszyła w 2006 r. Dostęp do niej ułatwiły nowe kładki dla pieszych, dostosowane stylistycznie do zabytkowej architektury otoczenia. Jedna z nich, prowadząca do

Opery Nova, została nazwana „mostem zakochanych” – liczne pary pieczętują tu swą miłość, zawieszając kłódkę i wrzucając kluczyk do rzeki. W domu przy ul. Mennica 6 znalazło siedzibę Centrum Pracy i Przedsiębiorczości, wspierające wytwórców, inwestorów i osoby poszukujące pomysłu na biznes.

Piękniejące z miesiąca na miesiąc zabytki, ciekawa oferta kulturalna, imprezy plenerowe i koncerty przyciągają coraz więcej bydgoszczan i turystów. Ulubionym miejscem spacerów są nabrzeża odtworzonego w formie kaskady Międzywodzia – kanału, który niegdyś dzielił wyspę na dwie części, a później został zasypany. Blasku nabiera także Bydgoska Wenecja na prawym brzegu Młynówki. XIX-wieczne kamienice, dawne zakłady, warsztaty i podwórka tworzą malowniczy, odbijający się w wodzie ciąg. Ten nastrojowy zakątek upodobał sobie zakochani, fotografowie i malarze.

II etap rewitalizacji objął remont pięciu zabytkowych budynków, które nie tylko

wypiękniaty, ale i zyskały nowe funkcje. W Czerwonym Spichrzu powstało interaktywne Muzeum Sztuki, w Domu Młynarza – centrum informacyjno-recepcyjne zespołu muzealnego, przy ul. Mennica 4 – Europejskie Centrum Pieniądza, a w Białym Spichrzu – Muzeum Archeologii. Przy ul. Mennica 7 zaprasza Dom Wyczółkowskiego prezentujący twórczość patrona Muzeum Okręgowego w Bydgoszczy.

Zadbano także o tereny rekreacyjne. Wytyczono ścieżki spacerowe i rowerowe, utworzono place zabaw, zbudowano nową przystań wodną, marinę jachtową z zapleczem noclegowym. Zainstalowano również nowe oświetlenie, dzięki któremu wyspa po zapadnięciu zmierzchu nabiera baśniowego uroku.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Bydgoszcz**, kamienice wokół Starego Rynku i okalające miasto mury z XV w., ul. Pod Blankami / ok. 300 m
- **Bydgoszcz**, Leśny Park Kultury i Wypoczynku „Myślęcinek”, ul. Gdańska 173-175 / ok. 5 km
- **Bydgoszcz**, Exploseum Fabryka DAG – Fabrik Bromberg (s. 126) / ok. 10,6 km
- **Rezerwat przyrody Kruszyn** w obrębie sieci „Natura 2000” Dolina Noteci / ok. 23 km
- **Solec Kujawski**, JuraPark z instalacjami odtwarzającymi sceny z prehistorii, ul. Sportowa 1 / ok. 26 km
- **trasa piesza** „Relaks” (zielona), prowadzi od dworca PKS do Ośrodka Wypoczynku Świątecznego w Chmielnikach / dt. ok. 17,6 km
- **trasa rowerowa** „Szlak im. Jeremiego Przybory” (czerwona): Bydgoszcz Fordon – Myślęcinek / dt. ok. 14,4 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Bydgoszcz, Szwederowo, ul. Grodzka 12 / ok. 3,8 km
- **PKS**: Bydgoszcz, ul. Jagiellońska 58 / ok. 2,8 km
- **PKP**: Bydgoszcz Główna, ul. Zygmunta Augusta 7 / ok. 2,4 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Bydgoszcz, ul. Jagiellońska 9, tel. 52 321 33 42, 52 327 68 84, 797 304 123, ue.bydgoszcz@kujawsko-pomorskie.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Bydgoszcz, ul. Batorego 2, tel. 52 340 45 50, bci@visitbydgoszcz.pl, www.visitbydgoszcz.pl

KRAKOWSKIE PRZEDMIEŚCIE W WARSZAWIE

Projekt: Modernizacja nawierzchni ulicy Krakowskie Przedmieście

Projektodawca: Miasto Stołeczne Warszawa

Lokalizacja: Warszawa, woj. mazowieckie

Program: Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego 2004-2006

Dofinansowanie z UE: ok. 17,36 mln zł

Trakt prowadzący od Zamku Królewskiego do Łazienek znakomicie nadawał się do budowy reprezentacyjnych pałaców magnaterii, później gmachów użyteczności publicznej czy owianych legendami hoteli. Toteż Krakowskie Przedmieście jest jedną z najcenniejszych zabytkowo ulic Warszawy, w całości wpisana do rejestru zabytków jako założenie urbanistyczne. Zwracają uwagę wzniesione przy niej pałace, kamienice i kościoły.

Z biegiem lat ta ważna arteria traciła reprezentacyjny charakter, stając się zwykłą, nieco zaniedbaną ulicą. Początek XXI w. przyniósł działania zmierzające do przywrócenia ulicy dawnej funkcji. Pierwszy etap (modernizacja pd. części) trwał od września 2006 r. do maja 2007 r.; drugi (obejmujący część północną) od sierpnia 2007 r. do lipca 2008 r.

Północna część Traktu Królewskiego (na południu ulica przechodzi w Nowy Świat) stała się szerokim deptakiem z wąską

jezdnią pośrodku, przeznaczoną tylko dla komunikacji miejskiej i taksówek. Nawiązując do wyglądu ulicy na obrazach

Canaletta, użyto specjalnego żółtawego granitu, aby imitował kolor nawierzchni z XVIII stulecia, łącząc go z granitem szwedzkim (czerwonym) i strzegomskim (szarym). Pojawiły się stylizowane ławki, kwietniki, latarnie-pastorały, świetnie wkomponowane w zabytkowe otoczenie wiaty przystankowe, kioski i słupy ogłoszeniowe. Zasadzono kilkadziesiąt drzew. Odnowione Krakowskie Przedmieście znów stało się salonem stolicy, a także przestrzenią dla tłumnie odwiedzanych imprez kulturalnych, festiwali i koncertów.

Projekt jest strategicznym elementem budowy Narodowego Produktu Turystycznego Miasta Stołecznego Warszawy „Trakt Królewski”. Stał się impulsem do podjęcia kolejnych przedsięwzięć: remontu Alei Ujazdowskich i planowanej modernizacji placu Trzech Krzyży.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Warszawa**, Pałac Krasińskich, obecnie jedna z siedzib Biblioteki Narodowej, pl. Krasińskich 3/5 / ok. 500 m
- **Warszawa**, Muzeum Fryderyka Chopina (s. 58), ul. Okólnik 1 / ok. 1 km
- **Warszawa**, Centrum Nauki Kopernik (s. 43), ul. Wybrzeże Kościuszkowskie 20 / ok. 2 km
- **Warszawa**, Pałac Kultury i Nauki, taras widokowy „trzydziestka”, pl. Defilad 1 / ok. 2 km
- **Warszawa**, Łazienki Królewskie, romantyczny zespół pałacowo-ogrodowy w Łazienkach, ul. Agrykoli 1 / ok. 6 km
- **trasa piesza** „Konstanciński Szlak Zabytków Architektury” (czarna): Konstancin-Jeziorna – Skolimów – Lasy Słomczyńskie – Królewska Góra – Konstancin-Jeziorna / dt. ok. 9 km
- **trasa rowerowa** „Szlak rezerwatów przyrody” (niebieska): Ursynów – Zalesie Górne (PKP), prowadzi przez malownicze tereny aż 7 rezerwatów / dt. ok. 30 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko:** Warszawa, Okęcie, ul. Żwirki i Wigury 1 / ok. 10 km
- **PKS:** Warszawa, Al. Jerozolimskie 144 / ok. 5,8 km
- **PKP:** Warszawa Centralna, Al. Jerozolimskie 54 / ok. 2,3 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Warszawa, ul. Jagiellońska 74, tel. 0 801 101 101, punkt_kontaktowy@mazowia.eu, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Warszawa, pl. Defilad 1 (PKiN), tel. 22 19 431, info@warsawtour.pl, www.warsawtour.pl

MIEJSKA BIBLIOTEKA PUBLICZNA W MIKOŁOWIE

Projekt: Adaptacja budynku kina na potrzeby Miejskiej Biblioteki Publicznej wraz z kinem studyjnym i sceną kameralną w Mikołowie

Projektodawca: Gmina Mikołów

Lokalizacja: Mikołów, woj. śląskie

Program: Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2007-2013

Dofinansowanie z UE: ok. 3,42 mln zł

www.bibliotekamikolow.pl

ostatnie straciło na popularności, odkąd w sąsiedztwie powstały multiplexy. Idealnym rozwiązaniem okazało się połączenie obu placówek. Połączenie kina i biblioteki było strzałem w dziesiątkę. Pierwotna siedziba biblioteki z trudem mieściła 60-tysięczny księgozbiór. Wąskie regały utrudniały dostęp do książek i poruszanie się po obiekcie. Obecnie na parterze budynku znajduje się przestronny hol oraz stanowiska bibliotekarzy. Odrestaurowana sala kinowa pełni funkcję głównej czytelni. Mieści się tu również oddział dla dzieci i młodzieży, czytelnia prasy oraz wypożyczalnia dla dorosłych. Piętro budynku zajmują biura, projektownia i serwerownia kina. Na antresoli w sali kinowej rozmieszczono regały ze zbiorami.

Mikołowska mediateka łączy w sobie funkcje biblioteki, kafejki internetowej, kina i teatru. Uruchomiona w odrestaurowanym budynku dawnego kina, szybko stała się nowym centrum kulturalnym miasta.

Wnętrze biblioteki zaprojektowano tak, aby umożliwić czytelnikom jak najlepszy dostęp do księgozbiorów. Jest nowoczesne, przestronne i wygodne. Idealnym rozwiązaniem są karty oraz czytniki, dzięki którym można wypożyczyć książki bez rejestrowania się w punkcie informacji –

Powstała na bazie małej publicznej biblioteki podupadającego kina „Adria”. To

dzieje się to automatycznie przy wyjściu. W ofercie wypożyczalni są również nowoczesne audiobooki i książki mówione na kasetach magnetofonowych. Rzędy foteli kinowych, zajmujących dawniej główną salę, zamieniono na 14 stanowisk komputerowych z bezpłatnym dostępem do internetu. Osoby początkujące mogą liczyć na pomoc bibliotekarza. Podczas projekcji filmowych pomieszczenie zamienia się w salę kinową lub koncertową. Z uwagi na dobrą akustykę organizuje się tu także liczne występy sceniczne.

W ramach Akademii Rozwoju Osobistego biblioteka organizuje warsztaty teatralne, lekcje biblioteczne, zabawy i konkursy literackie (np. „Dni Głośnego Czytania” oraz „Mikołowski Maraton Głośnego Czytania”). Można zobaczyć tu wystawy fotografii i spotkać się z autorami książek. Placówka bierze też aktywnie udział w akcji „Cała Polska czyta dzieciom”. Wychowuje sobie również przyszłych czytelników – w czasie ferii i wakacji prowadzi ciekawe zajęcia dla najmłodszych. Działają Klub Moli Książkowych oraz Koło Modelarskie. Regularnie odbywają się pokazy kina amatorskiego.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Mikołów**, neorenesansowy ratusz w zachodniej pierzei rynku z 1872 r., Rynek 16 / ok. 1,2 km
- **Mikołów**, Willa Hansa Zeumera w stylu północnoeuropejskiego neorenesansu, ul. Katowicka 22 / ok. 1,3 km
- **Katowice**, Biblioteka Akademicka (s. 135), ul. Bankowa 11a / ok. 14 km
- **Gliwice**, Zamek Piastowski (s. 99), ul. Pod Murami 2 / ok. 24,6 km
- **Pszczyna**, Muzeum Zamkowe (s. 164), Brama Wybrańców 1 / ok. 26 km
- **trasa piesza** (zielona): Pszczyna (Skansen) – Międzyrzecze (MPK) / dł. ok. 11,7 km
- **trasa rowerowa** „Zielona” z Kobióra do Radostowic, po drodze baza rakietowa Czarków i leśne pomniki stawiane w XIX i na początku XX w. na pamiątkę udanych polowań / dł. ok. 9,5 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Katowice, Pyrzowice, ul. Wolności 90 / ok. 67 km
- **PKS**: Mikołów, ul. Kolejowa 6 / ok. 500 m
- **PKP**: Mikołów, ul. Kolejowa 6 / ok. 500 m

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Katowice, ul. Dąbrowskiego 23, tel. 32 774 01 72, 32 774 01 93, 32 774 01 94, punktinformacyjny@slaskie.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Mikołów, ul. Krakowska 2, tel. 32 226 54 60, pttkmik@ka.onet.pl, www.mikolow.pttk.pl

REWITALIZACJA

EDYCJA IV

GŁÓWNA NAGRODA

MIEJSKA BIBLIOTEKA PUBLICZNA W OPOLU

Projekt: Przebudowa, rozbudowa i nadbudowa budynku na siedzibę Miejskiej Biblioteki Publicznej w Opolu

Projektodawca: Miasto Opole

Lokalizacja: Opole, woj. opolskie

Program: Regionalny Program Operacyjny Województwa Opolskiego na lata 2007-2013

Dofinansowanie z UE: ok. 6,31 mln zł

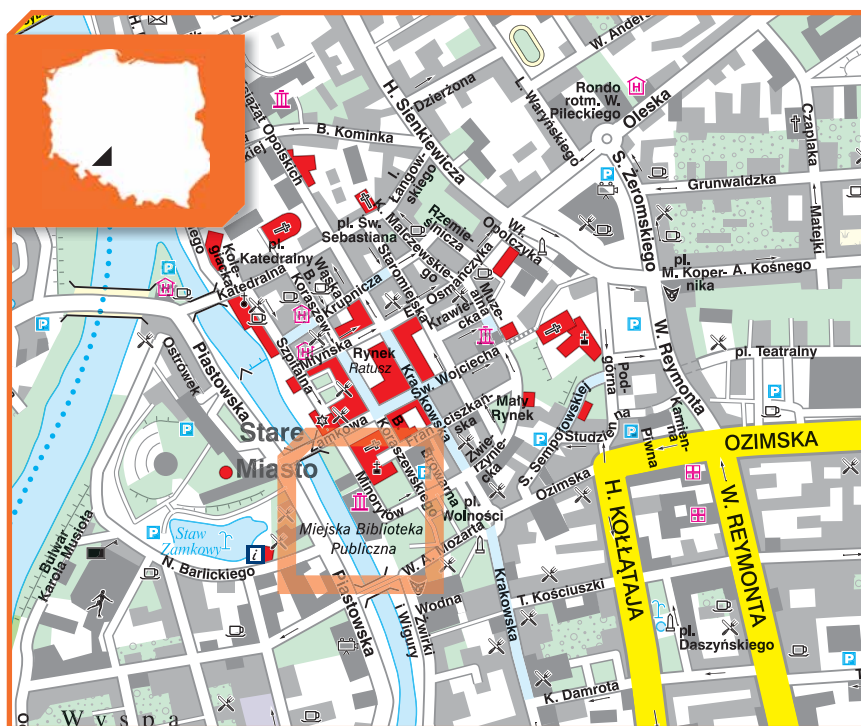
www.mbp-opole.art.pl

Nowoczesna i piękna – tak w dwóch słowach można opisać Bibliotekę Publiczną w Opolu. Jej siedziba wznosi się na skraju Starego Miasta, w pobliżu gotycko-barokowego klasztoru Franciszkanów, Muzeum Jeńców Wojennych, kanału Młynówka i parku miejskiego. Spacerując opolską starówką, warto tu zawędrować, by zobaczyć,

jak znakomity efekt może dać połączenie starej i nowej architektury, jeśli przeprowadzi się je z wyczuciem i szacunkiem dla zabytkowego otoczenia. Nowoczesna bryła spotyka się tu z dawną kamienicą czynszową i pozostałościami średniowiecznych murów miejskich.

Gmach biblioteki składa się z dwóch części – XIX-wiecznej kamienicy o neoklasycystycznej fasadzie oraz nowoczesnej przeszklonej bryły, wtapiającej się kaskadowo w otoczenie.

Obie części spaja wąski szklany łącznik doświetlający wnętrze, a komunikację między nimi zapewniają kładki i pomosty na wszystkich poziomach.

Nowa część biblioteki nawiązuje symbolicznie do jej najważniejszej funkcji – kojarzy się z tomami książek ustawionych na półce. Ciekawie prezentuje się główne wejście: szare płyty po jego obu stronach pokrywa nietypowe graffiti – wiersz Edwarda Stachury w polskiej i angielskiej wersji językowej. Gmach warto obejrzeć także od strony parku i Młynówki. Dzięki szczelinom i przeszkleniom wewnątrz otwiera się na zieleni i wodę.

W środku króluje funkcjonalność. Przestrzeń, światło, ażurowe konstrukcje z metalu i szkła sprawiają, że wnętrze odbiera się jako niezwykle przyjazne i nowoczesne. Parter funkcjonuje samodzielnie, także poza porami otwarcia biblioteki. Powstały tu m.in. czytelnia prasy, foyer, sala konferencyjna i kawiarenka. Na kolejnych kondygnacjach usytuowano m.in. wypożyczalnię dla dzieci, pokój bajek z widokiem na patio, antresolę z gablotą edukacyjną, wypożyczalnię i czytelnię dla dorosłych oraz mediatekę. Obiekt wyposażony jest w nowoczesny sprzęt multimedialny i komputerowy. Czytelnicy mogą korzystać z katalogu online oraz samoobsługowego punktu wypożyczania i zwrotu książek. Opolska biblioteka oferuje bogaty program imprez dla wszystkich grup wiekowych. Na szczególne uznanie zasługuje oferta czytelnicza przygotowana dla najmłodszych, co potwierdza nagroda przyznana bibliotece w ogólnopolskiej akcji „Cała Polska czyta dzieciom”.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Opole**, Narodowe Centrum Polskiej Piosenki (s. 285), ul. Piastowska 14 / ok. 300 m
- **Opole**, Muzeum Śląska Opolskiego (s. 28), ul. św. Wojciecha 13 / ok. 500 m
- **Opole**, Zamek Górny zbudowany ok. 1387 r., ul. Osmańczyka 22 / ok. 1 km
- **Opole**, zabytki architektury poprzemysłowej, m.in. cementownia Bolko, Odra, zespół wodociągów miejskich z neogotycką wieżą ciśnień / ok. 1,1 km
- **Krasiejów**, JuraPark (s. 493), ul. 1 Maja 10 / ok. 25 km
- **trasa piesza** (żółta): Opole – Bierkowice, prowadzi do Muzeum Wsi Opolskiej / dt. ok. 5 km
- **trasa rowerowa** „Szlak wzgórz Winowskich”, prowadzi do rezerwatu przyrody „Staw Nowokuźnicki” / dt. ok. 6,6 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Wrocław, Strachowice, ul. Graniczna 190 / ok. 102 km
- **PKS**: Opole, ul. 1 Maja 4 / ok. 1 km
- **PKP**: Opole Główne, ul. Krakowska 48 / ok. 1,2 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Opole, ul. Barlickiego 17, tel. 77 440 47 20, 77 440 47 21, 77 440 47 22, info@opolskie.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Opole, Rynek 23, tel. 77 451 19 87, mit@um.opole.pl, www.opole.pl

SKANSEN OLENDERSKI „OLANDIA” W PRUSIMIU

Projekt: Rewitalizacja terenu popołowarcznego w Prusimiu na Skansen Olenderski – etap II

Projektodawca: RTM Sp. z o.o.

Lokalizacja: Prusim, woj. wielkopolskie

Program: Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2007-2013

Dofinansowanie z UE: ok. 3,87 mln zł

www.olandia.pl

„Olandia” to gościnna kraina wypoczynku w Prusimiu, nad Jeziorem Kuchennym. Tu, w otoczeniu Puszczy Noteckiej, można się przenieść o kilka stuleci wstecz, w czasy osadnictwa olenderskiego. Nie trzeba przy tym wyrzekać się współczesnych dobrodziejstw cywilizacji.

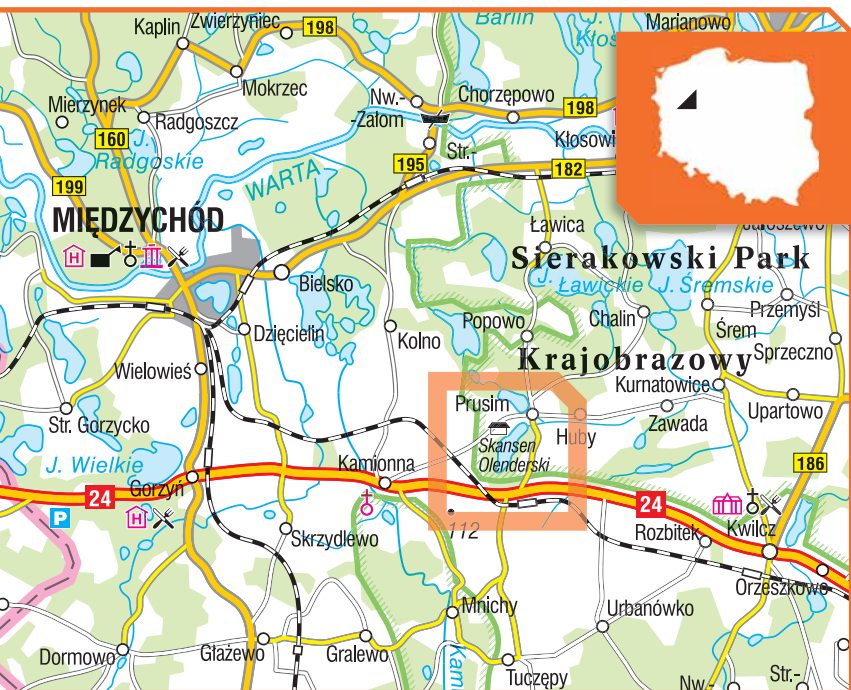
Olendrami nazywano osadników z Niderlandów i Fryzji, najczęściej wyznania mennonickiego, którzy od XVI w. przybywali do Polski, uciekając przed prześladowaniami religijnymi. Tworzyli kulturę opartą na etosie pracy i surowej moralności. Stynęli ze skromności, sąsiedzkiej solidarności, gospodarności i wysokiego poziomu kultury rolnej. Ich gospodarstwa były w zasadzie samowystarczalne.

Tradycje, kulturę materialną i codzienne zajęcia dawnych osadników przybliża „Olandia” – ośrodek wypoczynku, a jednocześnie skansen. Znajduje się on na terenie XVIII-wiecznego zespołu folwarcznego otoczonego starym parkiem. Rewitalizację gospodarstwa zaplanowano w taki sposób,

by obiekty służące turystom nawiązywały do dziedzictwa mieszkańców regionu. W odremontowanym spichlerzu oprócz rustykalnych pokoi urządzono karczmę, w której zgromadzono zabytkowe sprzęty domowe, narzędzia i inne przedmioty. Do codzienności dawnych osadników nawiązuje też wystrój pomieszczeń we Dworze. Można zamieszkać w pokoju rybaka, tkacza, pszczelarza, rolnika, kowala, młynarza czy zielarza.

Wiedzę na temat kultury materialnej i duchowej olendrów uzupełnia ścieżka edukacyjna z parkiem miniatur odtwarzającym wieś olenderską w skali 1:10.

„Olandia” zapewnia wygodne noclegi w Spichlerzu, Kamienniku i Dworze, wyborną kuchnię i znakomite trunki w swojej winiarni. Ofertę uzupełniają bogate zaplecze rekreacyjne z boiskami, placami zabaw, miejscami do grillowania, wypożyczalnią sprzętu wodnego i rowerów. Kolejnym atutem jest plaża nad czystym jeziorem, w którym można łowić ryby.

Dawny folwark, dzięki wsparciu ze środków unijnych, przekształcił się w atrakcyjny wielofunkcyjny ośrodek. To idealne miejsce na rodzinny wypoczynek, spotkania integracyjne, konferencje i działania artystyczne. Goście biorą udział w pokazach i warsztatach dawnych rzemiosł, świętach

smażenia powidel według starej receptury i wielu innych imprezach plenerowych. Popularnością cieszą się biesiady, podczas których na stołach królują apetyczne bochny, wypiekane na miejscu w piecu chlebowym, a także mięsiva z własnej wędzarni.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Orzeszkowo**, dawny zbór kalwiński, odbudowany w 1788 r., po pożarze zbór braci czeskich / ok. 7 km
- **Kwilcz**, zespół pałacowo-parkowy i folwark z początku XIX w., ul. 1 Maja / ok. 8 km
- **Międzychód**, Muzeum Regionalne, prezentacje i wystawy prac plastycznych, ul. 17 Stycznia 100 / ok. 13 km
- **Sieraków**, Mauzoleum Opalińskich, 5 sarkofagów trzech pokoleń rodziny Opalińskich, ul. Stadniana 3a / ok. 20 km
- **Pszczew**, Muzeum „Dom Szewca”, skansen pszczelarski, Ośrodek Edukacji

Pszczewskiego Parku Krajobrazowego / ok. 23 km

- **trasa piesza** „Bobrowy zakątek” w okolicy wsi Kaplin, ścieżka dydaktyczna z 11 tablicami na temat Puszczy Noteckiej / dt. ok. 5 km

- **trasa rowerowa** (czarna): Kamionna – Prusim, wspaniałe widoki m.in. na najwyższe wzniesienia w okolicy – Kozie Góry / dt. ok. 4 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Poznań, Ławica, ul. Bukowska 285 / ok. 65 km
- **PKS**: Kwilcz (przystanek) / ok. 5 km
- **PKP**: Szamotuły, ul. Dworcowa 40 / ok. 46 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Poznań, ul. Szyperska 14, tel. 61 626 61 92, 61 626 61 93, info.fe@wielkopolskie.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Międzychód, ul. 17 Stycznia 100, tel. 95 748 27 01, www.powiat-miedzichodzki.pl

PLAC NARUTOWICZA I ULICA FABRYCZNA W BEŁCHATOWIE

Projekt: Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości i otoczenia biznesu poprzez rozbudowę i przebudowę infrastruktury miejskiej Bełchatowa

Projektodawca: Miasto Bełchatów

Lokalizacja: Bełchatów, woj. łódzkie

Program: Regionalny Program Operacyjny Województwa łódzkiego na lata 2007-2013

Dofinansowanie z UE: ok. 18,18 mln zł

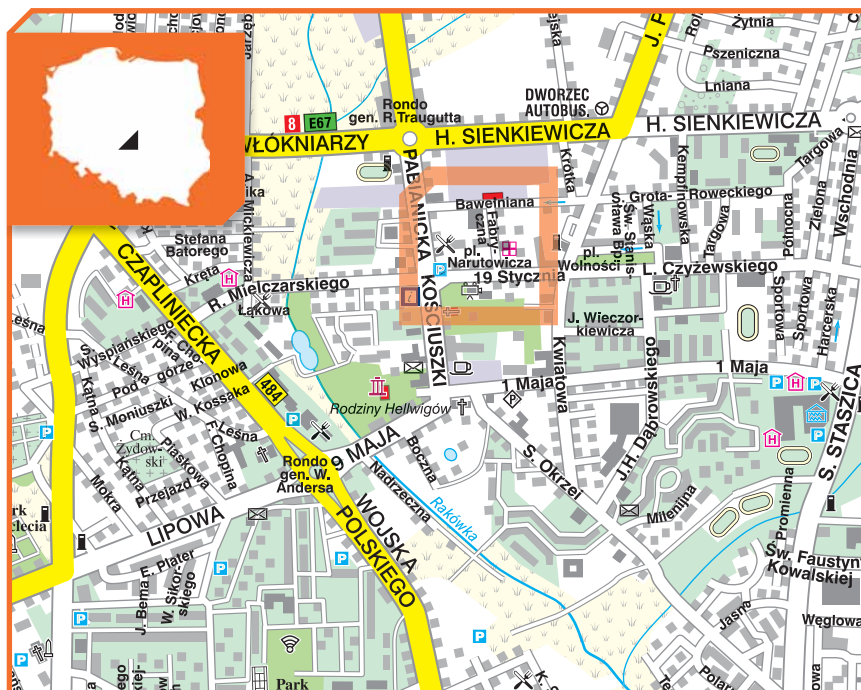

Historia osady Bełchatów sięga XIV w., a jej rozwój potwierdził przywilej miejski w pierwszej połowie XVIII w. W XIX stuleciu miasto stało się ośrodkiem włókiennictwa. Przełomem okazało się odkrycie złóż węgla brunatnego i rozpoczęcie budowy zagłębia paliwowo-energetycznego. Wydobycie w Kopalni Węgla Brunatnego „Bełchatów” rozpoczęło się w 1980 r., a rok później ruszył pierwszy blok energetyczny Elektrowni „Bełchatów”.

Inwestycje przyciągnęły kilka tysięcy młodych, wykształconych ludzi z różnych stron Polski, z różnymi tradycjami i obyczajami. Ale historia miasta wciąż trwa w zbiorowej świadomości dzisiejszych mieszkańców Bełchatowa, którzy odwołują się do niej coraz częściej i mocniej. Przykładają ogromną wagę do zachowania śladów przeszłości, należącej teraz do nich, toteż projekty rewitalizacji tkanki miejskiej wywołały duże zainteresowanie i gorące dyskusje. I właśnie to – rozbudzenie świadomości obywatelskiej – było pierwszym sukcesem tych przedsięwzięć.

Rynek w centrum miasta (w 1925 r. nazywany placem Narutowicza) funkcjonował przede wszystkim jako teren targowy, ale także kulturalny i rekreacyjny. Przed II wojną światową charakterystycznym elementem były zabudowania należące do społeczności żydowskiej. Zniszczenia wo-

jenne i późniejsze decyzje urbanistyczne (przez środek placu poprowadzono ulicę) zupełnie zatarty jego charakter.

W wyniku przebudowy pl. Narutowicza i przylegających do niego ulic powstała nowa, wolna od ruchu kołowego duża przestrzeń publiczna wśród drzew. Największą jej część przeznaczono na strefę wypoczynkowo-rekreacyjną. Obszerna płaszczyzna fontanny z wieloma podświetlonymi słupami wody błyskawicznie stała

się ulubionym miejscem dzieci (choć małuchy mają też do dyspozycji plac zabaw). Podświetlone są również nawierzchnie, przy których ustawiono siedziska i drewniane podesty zamiast ławek. Przed Miejskim Centrum Kultury powstał obszar znakomicie nadający się na organizację imprez kulturalnych, sportowych i promocyjnych. Całości dopełnia budynek centrum kulturalnego z salą teatralną na 500 miejsc. Już teraz podejmowanych jest wiele inicjatyw kulturalnych, np. Festiwal Filmów Niepoważnych „Nakręceni” dla niezależnych twórców (fabuła, dokument, reportaż i animacja).

Atrakcyjne centrum zachęciło do inwestowania, a właściciele nieruchomości skłonili do prześcigania się w pomysłach na poprawę estetyki posesji. Miasto wspiera ich, oferując zwolnienie z podatku od nieruchomości. Na terenie objętym programem rewitalizacji powstało już 11 nowych kamienic mieszkalnych z lokalami usługowymi, a właściciele starych budynków gruntownie wyremontowali 19 obiektów.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Bełchatów**, Muzeum Regionalne w późnobarokowym dworcu, ul. Rodziny Hellwigów 11 / ok. 400 m
- **Księży Młyn**, murowano-drewniany młyn wodny, fortyfikacje polowe i bunkry, linia umocnień z 1939 r. / ok. 6 km
- **Głupice**, kompleks dworsko-parkowy z przełomu XVIII/XIX w. / ok. 13,5 km
- **Piotrków Trybunalski**, Zamek Królewski, renesansowa budowla zbudowana z cegieł i piaskowca, pl. Zamkowy 4 / ok. 27 km
- **Działoszyn**, zespół parkowo-pałacowy, ul. Zamkowa 22 (s. 454) / ok. 57 km
- **trasa piesza** w rezerwacie Łuszczanowice, na ścieżce dydaktycznej umieszczono 10 tablic edukacyjnych / dł. ok. 1,7 km
- **trasa rowerowa**: Bełchatów – Księży Młyn, można zobaczyć dorzecze Rakówki i Widawki, elektrownię „Bełchatów” / dł. ok. 35 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Łódź, ul. Maczka 35 / ok. 50 km
- **PKS**: Bełchatów, ul. Przemysłowa 2 / ok. 2,7 km
- **PKP**: Piotrków Trybunalski, ul. Słowackiego 29 / ok. 25 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Łódź, ul. Moniuszki 7/9, tel. 42 663 31 07, 42 663 34 05, 42 291 97 60, gpilodz@lodzkie.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Bełchatów, ul. Kościuszki 15, tel. 44 733 51 35, www.belchatow.pl

BULWAR NADWARCIAŃSKI W GORZOWIE WIELKOPOLSKIM

Projekt: Rewitalizacja Bulwaru Nadwarciańskiego Wschodniego w Gorzowie Wlkp. poprzez adaptację infrastruktury technicznej na cele kulturowe, rekreacyjne i turystyczne

Projektodawca: Miasto Gorzów Wielkopolski

Lokalizacja: Gorzów Wielkopolski, woj. lubuskie

Program: Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubuskiego na lata 2007-2013

Dofinansowanie z UE: ok. 4,21 mln zł

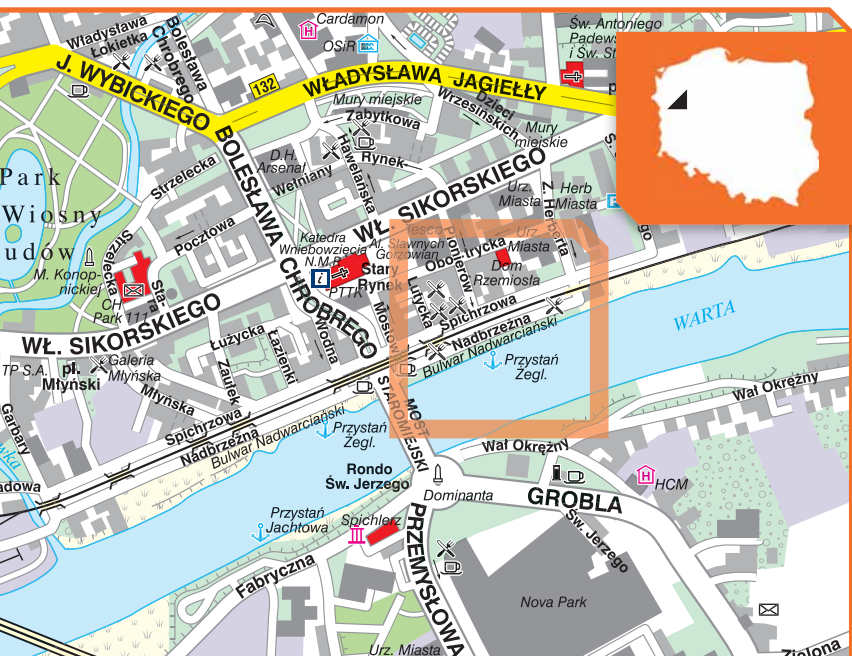

Bulwar Nadwarciański w Gorzowie Wielkopolskim to miejsce, którego może pozazdrościć każde miasto położone nad rzeką. Niegdyś zaniedbany bazar, dziś jest dla mieszkańców ulubionym miejscem spacerów i spotkań towarzyskich. Tu przychodzą rodzice z dziećmi, miłośnicy koncertów i imprez plenerowych. Znajdziemy tu wszystko, co kojarzy się z relaksem – estetyczne ciągi spacerowe, klimatyczne ka-

wiarenki z widokiem na Wartę i niewielkie sympatyczne restauracje. Tuż obok restauracji na barce, cumuje stateczek spacerowy, a po drugiej stronie mostu przytływa do przystani zabytkowy lodołamacz „Kuna”.

Przywracanie świetności bulwarowi rozpoczęto w 2006 r. od części zachodniej, gdzie powstało efektowne trzypoziomowe

nabrzeże. Następnie wypiękniata część wschodnia, na odcinku od mostu Staromiejskiego do ulicy Cichońskiego. Powstał ciąg spacerowy połączony tzw. dolnym tarasem pod Mostem Staromiejskim. Kusi on wieloma atrakcjami: pomysłową wolierą w kształcie przeszklonej kuli, placem zabaw dla dzieci oraz zegarem słonecznym. Pomyślano także o niepełnosprawnych, łącząc poszczególne poziomy nabrzeża wygodnymi podjazdami. Seniorzy mogą też odpoczywać w przytulnej altance na podgrzewanych ławkach.

Nadwarciański bulwar prezentuje się pięknie także po zmroku. Urok nastrojowego wieczornego spaceru podkreślają podświetlane pływające fontanny – po trzy po obu stronach Mostu Staromiejskiego.

Dzięki tym wszystkim zmianom nabrzeże Warty w Gorzowie Wielkopolskim stało się wizytówką miasta.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Gorzów Wielkopolski**, estakada kolejowa, fragment linii kolejowej budowanej w latach 1905-1914, najdłuższy (2116 m) w Polsce zabytek techniki, ul. Nadbrzeżna i ul. Spichlerzowa / ok. 160 m
- **Gorzów Wielkopolski**, kościół katedralny Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny, najstarsza budowla sakralna miasta, ul. Obotrycka 10 / ok. 350 m
- **Gorzów Wielkopolski**, fortyfikacje miejskie z początku XIV w., ul. Zabytkowa / ok. 600 m
- **Kostrzyn nad Odrą**, szlak twierdz nadbałtyckich (s. 393) / ok. 46 km
- **Prusim**, Skansen Olenderski „Olandia” (s. 117), Prusim 5 / ok. 70 km
- **trasa piesza** przez ponadstuletni Zabytkowy Ogród Dendrologiczny w Gorzowie Wielkopolskim, ul. Warszawska 35 / dt. ok. 900 m
- **trasa rowerowa**: pętla Gorzów Wielkopolski – Santocko – rezerwat „Dębina” – Łośno – Lipy – dolina Santoczej – Santoczno – jezioro Ostrowite – Wojcieszyce – Gorzów Wielkopolski / dt. ok. 65 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Szczecin, Goleniów, Głogów 1a / ok. 123 km
- **PKS**: Gorzów Wielkopolski, ul. Dworcowa 10 / ok. 1 km
- **PKP**: Gorzów Wielkopolski, ul. Dworcowa 1 / ok. 1 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Zielona Góra, ul. Chrobrego 1-3-5, tel. 68 456 54 54, infoue@lubuskie.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Gorzów Wielkopolski, ul. Sikorskiego 107, tel. 95 727 80 44, informatorium@wimbp.gorzow.pl, www.gorzow.pl

EXPLOSEUM – CENTRUM TECHNIKI WOJENNEJ DAG – FABRIK BROMBERG W BYDGOSZCZY

Projekt: Skansen architektury przemysłowej wraz z podziemną trasą turystyczną oraz Muzeum Zakładów Zbrojeniowych DAG – Fabrik w Bydgoszczy

Projektodawca: Miasto Bydgoszcz

Lokalizacja: Bydgoszcz, woj. kujawsko-pomorskie

Program: Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013

Dofinansowanie z UE: ok. 5,04 mln zł

www.exploseum.pl

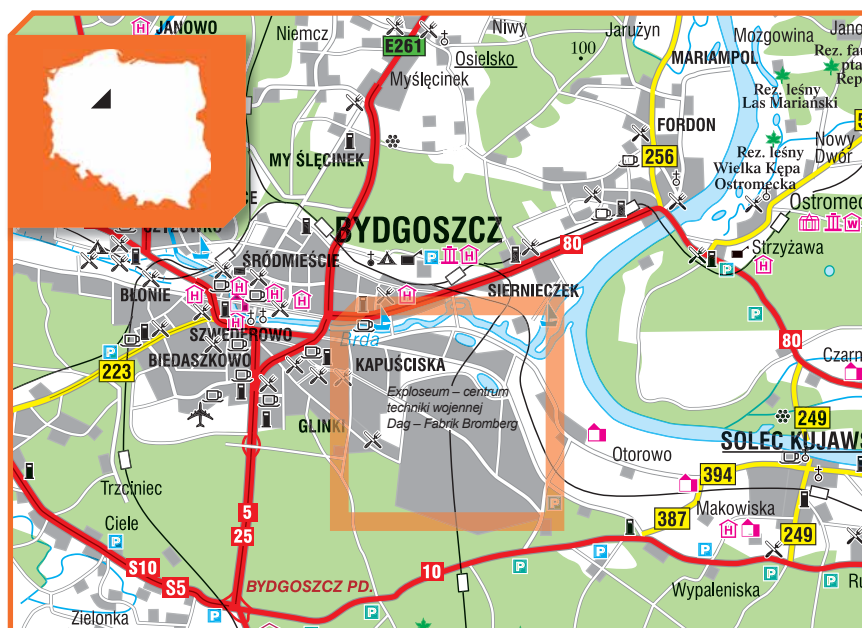

Niezwykły skansen Explozeum zaprasza na pasjonującą lekcję historii. Muzeum Zakładów Zbrojeniowych DAG – Fabrik wraz z podziemną trasą – to gratka dla miłośników sztuki militarnej, mrocznych tajemnic XX w. oraz zabytków architektury przemysłowej. Muzeum znajduje się wśród lasów Puszczy Bydgoskiej, na południowych obrzeżach Bydgoskiego Parku Przemysłowego.

na okupowanych ziemiach polskich. Przy produkcji materiałów wybuchowych pracowało tu 30-40 tys. robotników (połowę stanowili Polacy, resztę Niemcy i jeńcy wojenni z krajów Europy). Po wkroczeniu Armii Czerwonej urządzenia techniczne wywieziono do ZSRR, a spustoszony obiekt przekazano polskim władzom. Od lat 50. XX w. prowadzono tu tajną produkcję materiałów wybuchowych i chemicznych.

W czasie wojny pod nazwą DAG – Fabrik Bromberg kryło się jedno z największych przedsiębiorstw zbrojeniowych III Rzeszy

Przez lata setki ukrytych w lesie tajemniczych obiektów rozpałały wyobraźnię poszukiwaczy przygód i militariów. Dziś

mogą oni dawną fabrykę bez przeszkód zwiedzać. Exploseum to siedem budynków, w których urządzono multimedialne i interaktywne ekspozycje. Trasę zwiedzania rozpoczyna wystawa poświęcona Alfredowi Noblowi – wynalazcy dynamitu i prochu bezdymnego oraz fundatorowi Nagrody Nobla. Kolejne pomieszczenia opowiadają o produkcji nitrogliceryny, historii materiałów wybuchowych oraz niewolniczej pracy przymusowych robotników. Liczne ekspozycje przypominają o ruchu oporu na terenie zakładów – konspiracji i sabotażu. Ekscytację wzbudza również wędrowka podziemną trasą wiodącą przez tunele łączące poszczególne obiekty.

Utworzenie jedyne w swoim rodzaju skansenu, które powierzono bydgoskiemu Muzeum Okręgowemu, było możliwe dzięki dofinansowaniu ze środków unijnych.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Bydgoszcz**, Muzeum Mydła i Historii Brudu, możliwość własnoręcznego wyprodukowania mydła w wybranym kolorze, kształcie i zapachu, ul. Długa 13-17 / ok. 9 km
- **Bydgoszcz**, Muzeum Okręgowe im. Leona Wyczółkowskiego, ekspozycja archeologiczna, wystawa numizmatyczna, galeria sztuki nowoczesnej, wystawa poświęcona twórczości malarza, ul. Mennica nr 2 i 4, 7 i 8 / ok. 10 km
- **Bydgoszcz**, Wyspa Młyńska (s. 105) / ok. 10,6 km
- **Bydgoszcz**, turystyczne rejsy po Brdzie i Kanale Bydgoskim, ul. Bronikowskiego 45 / ok. 13 km
- **Bydgoszcz**, Muzeum Wodociągów, ścieżka edukacji ekologicznej opisująca działanie wodociągów i oczyszczalni ścieków w Lesie Gdańskim, ul. Gdańska 242 / ok. 14 km
- **trasa piesza** „Szlak „Wolnościowy” (czerwona), przebiega m.in. obok pomnika Ofiar Hitlerizmu / dł. ok. 27 km
- **trasa rowerowa** „Świadkowie Historii”, resztki fortyfikacji z okresu wojen szwedzkich (1655-56 r.) / dł. ok. 40 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Bydgoszcz, Szvederowo, ul. Grodzka 12 / ok. 16 km
- **PKS**: Bydgoszcz, ul. Jagiellońska 58 / ok. 8,5 km
- **PKP**: Bydgoszcz Główna, ul. Zygmunta Augusta 1 / ok. 11 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Bydgoszcz, ul. Jagiellońska 9, tel. 52 321 33 42, 52 327 68 84, 797 304 123, ue.bydgoszcz@kujawsko-pomorskie.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Bydgoszcz, ul. Batorego 2, tel. 52 340 45 50, bci@visitbydgoszcz.pl, www.visitbydgoszcz.pl

REWITALIZACJA

EDYCJA VI

GŁÓWNA NAGRODA

MUZEUM SZTUKI WSPÓŁCZESNEJ MOCAK W KRAKOWIE

Projekt: Utworzenie Muzeum Sztuki Współczesnej w Krakowie

Projektodawca: Gmina Miejska Kraków

Lokalizacja: Kraków, woj. małopolskie

Program: Małopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2007-2013

Dofinansowanie z UE: ok. 35,7 mln zł

www.mocak.pl

Wystarczyło kilkanaście miesięcy, żeby krakowskie Muzeum Sztuki Współczesnej dotoczyło do czołówki polskich instytucji kulturalnych promujących sztukę nowo-

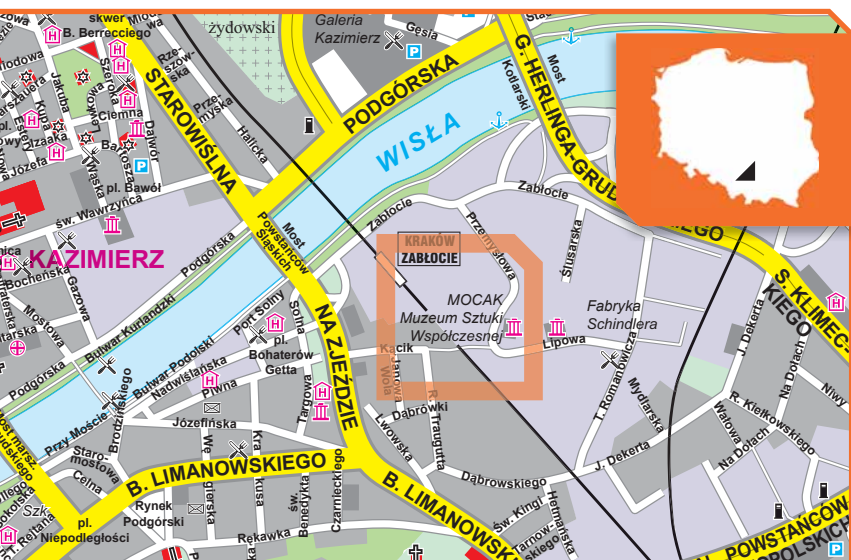
mięscem pracy tysięcy robotników. W okresie międzywojennym działała tu m.in. Fabryka Wyrobów Emaliowanych „Emalia” (podczas II wojny światowej należała do Oskara Schindlera). Po wojnie ulokowano tutaj wielkie państwowe fabryki, takie jak Miraculum (kosmetyki) czy Unitra-Telpod (elektronika). W latach 90. XX w. część zakładów upadła, a pozostałe zmniejszyły produkcję i zatrudnienie. Zaczął się odwrót mieszkańców i inwestorów z Zabłocia. Dzięki rewitalizacji udało się ten proces zatrzymać. Rozwijające się tu centrum kultury jest dziś celem wycieczek, a co za tym idzie – sprzyja rozwojowi gospodarczemu.

czesną. Muzeum MOCAK (od angielskiej nazwy Museum of Contemporary Art in Kraków) powstało na początku 2011 r. Jego budowa była kluczowym elementem planu rewitalizacji krakowskiej dzielnicy Zabłocie.

Działalność ośrodka zainaugurowała wystawa poświęcona życiu w Krakowie podczas hitlerowskiej okupacji, urządzona w odnowionym budynku administracyjnym zakładów Schindlera. Dawne hale fabryczne przeznaczono na Muzeum Sztuki Współczesnej. Autorem projektu budynku jest znany włoski architekt Claudio Nardi. Jego projekt zachował charakterystyczne dla hal fabrycznych elementy (np. kształt szedowych dachów). Projektant nie zapomniał też o potrzebach prezentacji współczesnej sztuki, umożliwiając swobodne

Przez dziesiątki lat prawobrzeżna, przemysłowa dzielnica Krakowa była

manewrowanie wielkością i kształtem pomieszczeń.

Twórcy MOCAK-u przyjęli ambitny plan wystawienniczy i edukacyjny. Oprócz ekspozycji stałych co roku można obejrzeć 5-6 prezentacji czasowych. W maju 2011 r. przygotowano wystawę „Historia w sztuce”. Rok później otwarto ekspozycję „Sport w sztuce”, nawiązującą do EURO 2012. Dalsze plany MOCAK-u także są ambitne. W 2013 r. ośrodek zaprezentował „Ekonomię w sztuce”. W następnych latach mu-

zeum chce realizować kolejne pomysły: „Sztuka w sztuce”, „Polityka w sztuce” oraz „Religia w sztuce”.

Projekty muzeum opracowywane są z myślą o zróżnicowanych grupach odbiorców. Ważnym zadaniem instytucji jest walka z uprzedzeniami wobec sztuki najnowszej. Stąd liczne warsztaty i lekcje muzealne dla dzieci i młodzieży szkolnej, a także dla studentów, osób dorosłych i seniorów. Duża ich część skierowana jest do okolicznych mieszkańców.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Kraków**, Muzeum Historyczne Miasta Krakowa – Fabryka Schindlera, wystawa pokazująca losy miasta i jego mieszkańców w okresie okupacji, ul. Lipowa 4 / ok. 20 m
- **Kraków**, Smocza Jama, jaskinia w zachodnim zboczu wzgórza wawelskiego, a przed nią ziejący ogniem smok wawelski, Al. 3 Maja 11 / ok. 2,5 km
- **Kraków**, szlak turystyczny po podziemiach Rynku Głównego (s. 46), Rynek Główny 1 / ok. 2,7 km
- **Kraków**, Galeria Sztuki Polskiej XIX w. w Sukiennicach (s. 188), Rynek Główny 3 / ok. 2,7 km
- **Tyńiec**, opactwo Benedyktynów (s. 170), ul. Benedyktyńska 37 / 18,5 km
- **trasa piesza** „Krakowski Szlak Techniki” łączy 16 budowli i kompleksów, które powstały na przelomie XIX i XX w. / dt. ok. 6,1 km
- **trasa rowerowa** po Bulwarach Wiślanych: al. Pokoju – C.H. Plaża – ujście rzeki Rudawy – Bulwar Rodła / dt. ok. 6 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Kraków, Balice, ul. Medweckiego 1 / ok. 20 km
- **PKS**: Kraków, ul. Bosacka 18 / ok. 4 km
- **PKP**: Kraków Główny, pl. Nowaka-Jeziorańskiego 3 / ok. 4 km

• **Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich**: Kraków, ul. Wielicka 72b, tel. 12 616 06 16, 12 616 06 36, fem@umwm.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

• **Informacja turystyczna**: Kraków, Rynek Główny 1/3, tel. 12 433 73 10, sukiennice@infokrakow.pl, www.infokrakow.pl

OŚRODEK KULTURY MORSKIEJ W GDAŃSKU

Projekt: Przebudowa i rozbudowa infrastruktury kulturalnej Centralnego Muzeum Morskiego w Gdańsku na potrzeby Ośrodka Kultury Morskiej

Projektodawca: Centralne Muzeum Morskie w Gdańsku

Lokalizacja: Gdańsk, woj. pomorskie

Program: Fundusze norweskie i Fundusze EOG 2004-2009

Dofinansowanie z Funduszy EOG: ok. 27 mln zł

www.cmm.pl

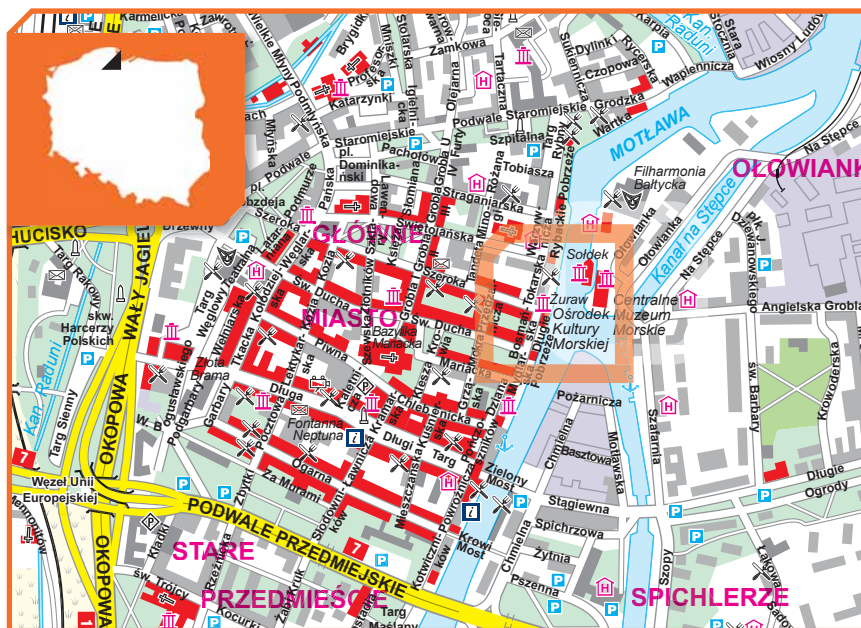

Wpływając do Gdańska Motławą, nie sposób nie zauważyć Żurawia, czyli zabytkowego dźwigu portowego, górującego między pylonami Bramy Szerokiej. Konstrukcja zbudowana w XV w. przenosiła towary o ciężarze do 4 ton. Tuż obok niego, za charakterystyczną przeszkloną fasadą, znajduje się nowo wybudowany Ośrodek Kultury Morskiej (OKM).

Ta nowoczesna placówka muzealnictwa nautologicznego powstała we współpracy z norweskim Stavanger Museum. Wymiana doświadczeń z zagranicznym partnerem pomogła stworzyć atrakcyjną ofertę i za-

projektować zadania edukacyjne dla dzieci i młodzieży. Dobrze czują się tu osoby, które lubią tradycyjny sposób poznawania eksponatów, jak i zwiedzający, którzy chętnie korzystają z multimediiów. OKM udostępnił bogatą kolekcję „Łodzi ludów świata”. Wśród eksponatów są na przykład wietnamskie łodzie koszowe z maty bambusowej. Można zobaczyć piękną wenecką gondolę, eskimoski kajak, indiańskie kanu oraz solidne skandynawskie łodzie wiostowo-żaglowe. Sposób ekspozycji pozwala w pełni dostrzec bogactwo technik budowy łodzi i poruszania się nimi.

Dzieci najdłużej zatrzymują się na wystawie „Ludzie – statki – porty”. Obfituje ona w interaktywne stanowiska i techniki multimedialne. Zwykle kolejka chętnych czeka też na możliwość pomanewrowania zdalnie sterowanymi statkami i żagłówkami, pływającymi na sporej wielkości basenie. Ze specjalnych otworów po bokach wieje prawdziwy wiatr, tak więc sterowanie żagłówką wymaga odpowiedniego ustawiania żagli i steru. Dzieci poznają tu również specyfikę pracy w porcie, technikę załadunku statku oraz tajniki nawigacji. Prawa fizyki można szybko sprawdzić, wywołując wir wodny czy falę tsunami.

Współpraca z Norwegami w dziedzinie archeologii podwodnej i eksploracji wraków pozwoliła na rozwój i wzbogacenie laboratorium oraz stworzenie wielojęzycznej strony: www.2wrecks.eu. Naukowcy badają i poddają konserwacji eksponaty wyłowione z wraku Miedziowca (podobny statek, być może wybudowany w Gdańsku, Norwegowie odkryli u swoich wybrzeży). Częściowo przeszklone ściany i stropy dają szansę zwiedzającym na podglądanie pracy muzealników, archeologów i konserwatorów.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Gdańsk**, Muzeum Bursztynu, Wieża Więzienna i Katownia, Targ Węglowy / ok. 700 m
- **Gdańsk**, Centrum Edukacji Archeologicznej „Błękitny Lew” w zabytkowym spichlerzu, tzw. Błękitny Baranek, ul. Chmielna 53 /ok. 1,4 km
- **Gdańsk**, Centrum „Hewelianum” (s. 96), ul. Gradowa 6 / ok. 2,7 km
- **Sopot**, Park Północny (s. 333), ul. Powstańców Warszawy 12 (po lewej stronie Grand Hotelu) / ok. 15 km
- **Tczew**, Centrum Wystawienniczo-Regionalne Dolnej Wisły (s. 87), ul. 30 Stycznia 4 / ok. 42 km
- **trasa piesza** „Szlak Mottawski” (czerwona), gdańska część szlaku rozpoczyna się na Szybcynie w rejonie Olszyńskiego Dworu / dt. ok. 4 km
- **trasa rowerowa** „Trójmiejski Park Krajobrazowy”: centrum Gdyni – Chwarzno – Karwiny – Sopot (Kamienny Potok) / dt. ok. 18 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Gdańsk, Rębiechowo, ul. Słowackiego 200 / ok. 16 km
- **PKS**: Gdańsk, ul. 3 Maja 12 / ok. 1,1 km
- **PKP**: Gdańsk Główny, ul. Podwale Grodzkie 1 / ok. 700 m

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Gdańsk, ul. Augustyńskiego 2, tel. 58 326 81 52, 58 326 81 48, 58 326 81 47, punktinformacyjny@pomorskie.eu, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Gdańsk, ul. Wały Jagiellońskie 2a, tel. 58 732 70 41, info@pomorskie.travel, www.pomorskie.travel

BIBLIOTEKA AKADEMICKA W KATOWICACH

Projekt: Centrum Informacji Naukowej i Biblioteka Akademska

Projektodawca: Uniwersytet Śląski w Katowicach

Lokalizacja: Katowice, woj. śląskie

Program: Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2007-2013

Dofinansowanie z UE: ok. 52,76 mln zł

www.ciniba.edu.pl

Centrum Informacji Naukowej i Biblioteka Akademicka to modelowo zarządzana biblioteka. Stanowi ona bazę naukową dla pobliskiego Uniwersytetu Śląskiego i Uni-

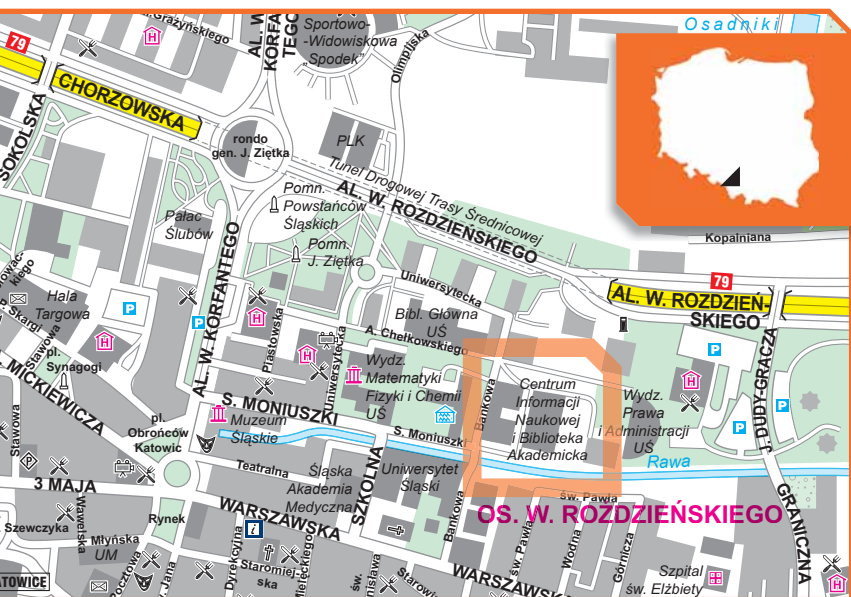
wersytetu Ekonomicznego w Katowicach, a dla mieszkańców jest miejscem, w którym można pogłębiać wiedzę.

Projekt, którego myślą przewodnią jest prostota, powstał w koszalińskiej pracowni architektonicznej HS99. Budynek zaprojektowano na planie prostokąta. W jego bryle nie ma krzywizn. Nazywany

jest „rudzielcem” ze względu na kolor fasady – budynek pokryty jest płytą z rudego piaskowca o łupanej strukturze. Dzięki kolorystyce projekt doskonale wpisuje się w kontekst miejsca – typowych śląskich budowli z czerwonej palonej cegły. Charakterystycznym elementem obiektu są 4004 wąskie okna o szerokości 20 cm. W ciągu dnia przeszlone szczeliny w elewacjach budynku zapewniają dopływ naturalnego światła. Po zmierzchu sztuczne światło przedostaje się na zewnątrz, tworząc mozaikę jasnych i ciemnych pól.

Ta jedna z najnowocześniejszych bibliotek w kraju składa się z dwóch części. Pierwszą, przeznaczoną dla czytelników, stanowi trzypiętrowa prostokątna bryła. Druga – mniejsza, ale wyższa o trzy kondygnacje – jest miejscem pracy bibliotekarzy. Na parterze ulokowano hol główny, sale konferencyjne i dydaktyczne. Dodatkowo znajduje się tu miejsce na kawiarnię, księgozbiór otwarty, wypożyczalnię i szatnię.

Centrum zapewnia dostęp do największego w regionie zasobu naukowych źródeł wiedzy w postaci elektronicznej oraz tradycyjnej (przewidziano tam miejsce na

1,8 mln woluminów, a dotychczas zgromadzono już 850 tys.). Placówka ma charakter biblioteki otwartej. Decydują o tym: przyjazna architektura, najnowsze technologie informacyjne oraz swobodny dostęp do zasobów i wiedzy. Większość dzieł udostępniana jest za pomocą urządzeń elektronicznych, skracających czas poszukiwania informacji oraz uwzględniających potrzeby osób niepełnosprawnych.

Biblioteka powstała w miejscu ruin dawnego ośrodka sportowego, który integro-

wał okolicznych mieszkańców. I do tej tradycji nawiązuje. Dzięki funkcjonalnej organizacji przestrzeni z wolnym dostępem do zbiorów, miejscami do pracy indywidualnej i grupowej można tu spędzić czas na intelektualnej rozrywce. Wydzielone są miejsca do czytania prasy i do odpoczynku. To wszystko sprawia, że nowa biblioteka stała się miejscem spotkań oraz przyjemnego spędzania czasu. Przycho- dzą nie tylko studenci, lecz także miesz- kańcy Katowic.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Katowice**, Muzeum Śląskie, cenna kolekcja m.in. malarstwa polskiego, sztuki nieprofesjonalnej, plakatu polskiego, ul. Korfantego 3 / ok. 500 m
- **Katowice**, archikatedra pw. Chrystusa Króla, największy budynek sakralny w Polsce, ul. Plebiscytowa 49 / ok. 4,5 km
- **Katowice**, Nikiszowiec, zabytkowe osiedle powstałe w latach 1908-1919 dla 1200 rodzin górniczych / ok. 8 km
- **Gliwice**, Zamek Piastowski (s. 99), ul. Pod Murami 2 / ok. 29 km
- **Pszczyna**, Muzeum Zamkowe (s. 164), Brama Wybrańców 1 / ok. 37 km
- **trasa piesza** „Szlak Moderny”, łączy 16 najcenniejszych budowli z lat 20. i 30. XX w. / dt. ok. 5,5 km
- **trasa rowerowa** nr 153, przebiega przez rekreacyjne tereny leśne, w pobliżu znajduje się pomnik przyrody Kamienna Góra (267 m n.p.m.) i rezerwat Płone Bagno / dt. ok. 5,3 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Katowice, Pyrzowice, ul. Wolności 90 / ok. 25 km
- **PKS**: Katowice, ul. Skargi 6 / ok. 1 km
- **PKP**: Katowice, pl. Szewczyka 1 / ok. 1 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Katowice, ul. Dąbrowskiego 23, tel. 32 774 01 72, 32 774 01 93, 32 774 01 94, punktinformacyjny@slaskie.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Katowice, ul. Mickiewicza 29, tel. 32 207 20 71, info@silesia-sot.pl, www.silesia-sot.pl

PARK MIEJSKI I PLAC NIEPODLEGŁOŚCI W ZAKOPANEM

Projekt: Rewitalizacja Parku Miejskiego i przebudowa Placu Niepodległości w Zakopanem w celu dostosowania do potrzeb mieszkańców i wymogów ruchu turystycznego

Projektodawca: Gmina Miasto Zakopane

Lokalizacja: Zakopane, woj. małopolskie

Program: Małopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2007-2013

Dofinansowanie z UE: ok. 4,9 mln zł

www.zakopane.eu/parkmiejski

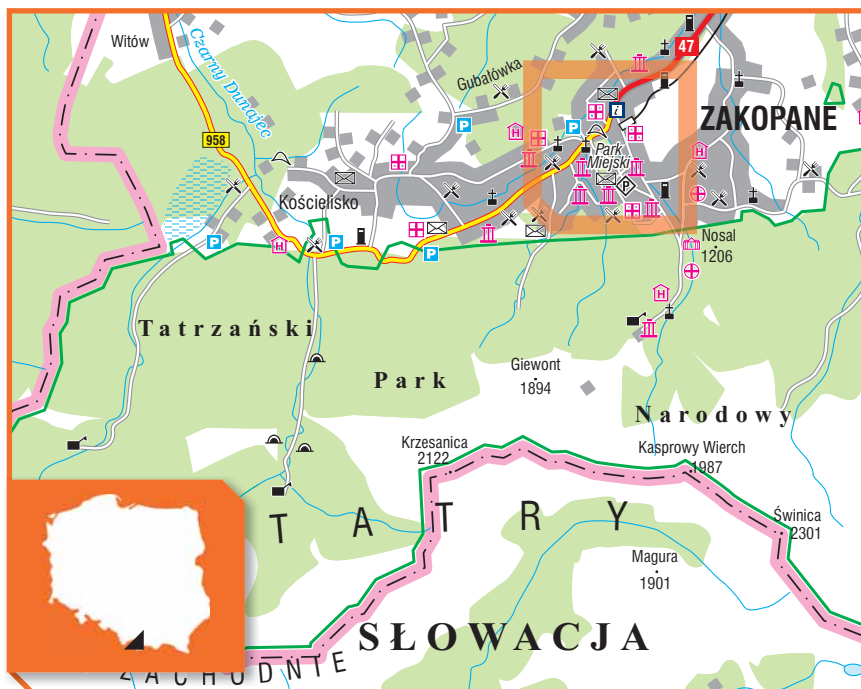

Powodów, by spędzić urlop w Zakopanem, są dziesiątki. Jedni przyjeżdżają na górskie wspinaczki, inni – by pospacerować nad Morskim Okiem lub po Krupówkach. Miłośnicy regionalnej kuchni chcą posmakować oscypka, a esteci cieszyć oko tradycyjną zakopiańską architekturą. Do tej długiej listy dołączył teraz kolejny punkt – odnowiony Park Miejski i Plac Niepodległości.

Z zapomnianego zakątka, mieszczącego się na zapleczu Krupówek, obszar o łącznej powierzchni 28 tys. m² przemienił się w miejsce tętniące życiem. Ten, kto lubi spokój i naturę, i ten, kto szuka wrażeń i emocji – każdy w parku znajdzie coś dla siebie. Na ogromnym obszarze wydzielono pięć stref. Turyści lubiący spędzać urlop aktywnie mają do dyspozycji dwa korty tenisowe i wielofunkcyjne boisko. Młodzież i dzieci mogą pojeździć na desce i rolnkach w bowl skateparku lub rozegrać tenisowy mecz na jednym z dwóch minikortów. Dla maluchów przygotowano dwa place zabaw. Melomani powinni

uważnie śledzić trasy koncertowe swoich ulubionych wykonawców – możliwe, że zagrają w tutejszym amfiteatrze. Parkowe plenery to z kolei doskonałe miejsce dla artystów. Mogą tu nie tylko tworzyć, ale też wystawiać swoje prace w plenerowych gablotach. Z kolei parkowe alejki, skąpane w zieleni, a po zmierzchu ładnie oświetlone, to doskonałe miejsce na spacer. Turyści szukający spokoju i zadumy mogą przysiąść na ławeczkach, by porozmawiać lub odpocząć, albo podziwiać zabytkową architekturę, taką jak Tatrzańskie Centrum Kultury i Sportu „Jutrzenka”, budynek w stylu witkiewiczowskim. Zakopane promuje się jako miasto położone najbliżej Tatr i rzeczywiście tutaj ta bliskość jest odczuwalna. W parkowym minialpinarium rosną rzadkie i występujące tylko w górach rośliny, np. krokusy i szarotki. Nie trzeba też iść w wysokie góry, by zanurzyć stopy w górskiej wodzie – szumi tu kamienisty potok Czarny.

Do Zakopanego warto wybrać się w okolicy świąt Wielkanocnych lub Bożego Narodze-

nia. W Parku Miejskim, na reprezentacyjnym placu apelowym odbywają się wtedy jarmarki. Można wówczas posmakować regionalnych potraw, posłuchać podhalańskiej muzyki bądź wziąć udział w warsztatach rękodziela ludowego.

W albumie każdego turysty – obok fotografii spod Gubałówki czy Wielkiej Krokwi – koniecznie musi się znaleźć zdjęcie zrobione w Parku Miejskim. A najlepiej pięć fotografii z każdej ze stref.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Zakopane**, Muzeum Tatrzańskie im. Tytusa Chałubińskiego, muzealne ekspozycje pokazują, jak w Tatrach współistnieli ludzie, góry i przyroda, ul. Krupówki 10 / ok. 950 m
- **Zakopane**, Willa Koliba, pierwszy dom w stylu zakopiańskim, zbudowany przez Stanisława Witkiewicza, ojca Witkacego, ul. Kościeliska 18 / 1,4 km
- **Zakopane**, Teatr Witkacego, twórcy teatru nawiązują do tradycji młodopolskiej bohemy, ul. Chramcówki 15 / ok. 2 km
- **Zakopane**, skocznia narciarska Wielka Krokiew, kto wejdzie na samą górę, będzie podziwiał skoczków za sukcesy i odwagę, ul. Czecha 1 / ok. 2 km
- **Zakopane**, Gubałówka (1126 m n.p.m.), na szczyt wjedziemy kolejką linowo-terenową, przy dobrej pogodzie można stąd zobaczyć najwyższe górskie wierzchołki / ok. 4,3 km
- **trasa piesza** Zakopane – Kuźnice, gdzie jeszcze w XIX w. prężnie działał ośrodek hutniczy, stąd można wjechać kolejką na Kasprowy Wierch (1987 m n.p.m.) / dt. ok. 3,8 km
- **trasa rowerowa** w Tatrzańskim Parku Narodowym (szlak zielony): Siwa Polana – schronisko na Polanie Chochołowskiej, prowadzi przez jedną z najbardziej malowniczych dolin tatrzańskich / dt. ok. 7 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Kraków, Balice, ul. Medweckiego 1 / ok. 113 km
- **PKS**: Zakopane, ul. Kościuszki 23 / ok. 1 km
- **PKP**: Zakopane, ul. Chramcówki 35 / ok. 2,6 km

Lokalny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Nowy Targ, al. 1000-lecia 35, tel. 18 540 90 32, 18 540 90 33, fem_nowytarg@umwm.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja Turystyczna: Zakopane, ul. Kościuszki 17, tel. 18 201 22 11, info@promocja.zakopane.pl, www.zakopane.pl

REGIO FERREA – ZABYTKOWA HUTA ŻELAZA W STARACHOWICACH

Projekt: Regio Ferrea – renowacja i adaptacja na cele kulturalne zabytkowej Huty Żelaza w Starachowicach

Projektodawca: Muzeum Przyrody i Techniki „Ekomuzeum” im. Jana Puzdura w Starachowicach

Lokalizacja: Starachowice, woj. świętokrzyskie

Program: Mechanizm Finansowy EOG edycji 2004-2009

Dofinansowanie z EOG: ok. 6,6 mln zł

www.ekomuzeum.pl

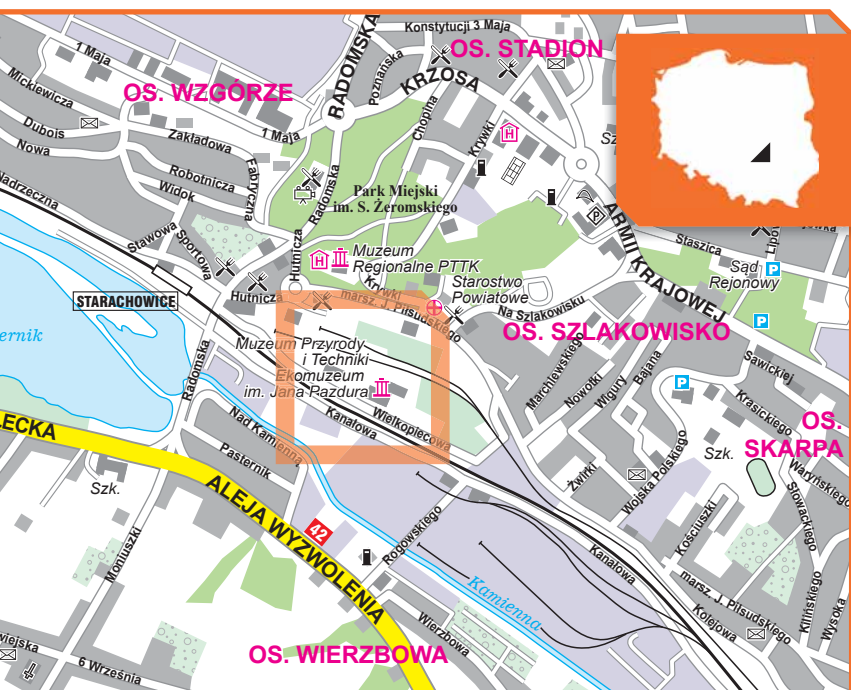

Starachowicka huta była budowana w dwóch etapach: w 1841 i 1899 r. Do dziś stanowi doskonały przykład rozwoju świętokrzyskiego hutnictwa. Na jej terenie zachował się kompletny ciąg technologiczny, poczynając od estakady kolejowej, którą dostarczano na teren zakładu materiały wsadowe, przez boks magazynowe, wieżę ciśnień, aż do wielkiego pieca. Bardzo cenna jest największa na świecie maszyna parowa, która trafiła do Starachowic z Powszechnej Wystawy Przemysłowej w Paryżu w 1889 r.

Choć muzeum powstało już 12 lat temu, dopiero kompleksowa rewitalizacja huty w latach 2008-2011 pozwoliła na nowo ożywić to miejsce. Prace remontowo-budowlane objęły aż 12 obiektów. Podczas renowacji opierano się na archiwalnych zdjęciach, wiedzy historyków i pamięci żyjących hutników. Hutnictwo w Górach Świętokrzyskich rozwinęło się w oparciu o naturalne bogactwo tej ziemi: rudę żelaza, drewno i węgiel drzewny, służące za

paliwo. Dlatego jednym z elementów wystawy jest ekspozycja paleontologiczna. Można na niej obejrzeć największą w kraju kolekcję śladów gadów i płazów pochodzących z permu, triasu i jury. Na podstawie pozostawionych tropów naukowcy dokonali rekonstrukcji zwierząt, które żyły wtedy w regionie Gór Świętokrzyskich. Na ścianach umieszczono fotopanoramy z wyobrażeniem środowiska naturalnego dla prezentowanych okazów.

Placówka realizuje bogaty program kulturalny i edukacyjny. Dawną halę spustową przekształcono w amfiteatr, w którym urządzone są m.in. „Noce teatralne”, festiwal muzyczny „Blues pod piecem” czy festyn historyczny „Od Prasłowian do Polaków”. W budynku dawnej kotłowni działa dziś kino, a w salach edukacyjnych odbywają się lekcje muzealne. Niewątpliwym magnesem przyciągającym turystów jest pomost widokowy na górnym poziomie wielkiego pieca na wysokości 25 m, z którego rozpościera się wspaniała panorama miasta.

Na terenie muzeum można też obejrzeć zrekonstruowaną osadę dymarską z początku naszej ery, w której organizowane są cykliczne pokazy wytopu żelaza. Dodatkową atrakcją jest kolekcja samochodów produkowanych w Fabryce Samochodów Ciężarowych w Starachowicach. Można zobaczyć

m.in. pierwszą z całej rodziny ciężarówek STAR 20 z 1948 r., terenowego STAR-a 266R (uczestnika X Rajdu Paryż – Dakar w 1988 r.) oraz rekonstrukcję papamobile wyprodukowanego na podwoziu STAR-a 660M2 na potrzeby pierwszej pielgrzymki Jana Pawła II do Polski w 1979 r.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Starachowice**, Starachowicka Kolej Wąskotorowa, ul. Targowa 17 / ok. 1,7 km
- **Wąchock**, opactwo Cystersów, klasztor zbudowany na przełomie XII i XIII w., jeden z najpiękniejszych przykładów architektury romańskiej w Polsce, ul. Kościelna 14 / ok. 5 km
- **Skarżysko-Kamienna**, rezerwat archeologiczny „Rydno”, obejmujący paleolityczne osady przemysłowe oraz kopalnię hematytu / ok. 16 km
- **Kielce**, Geopark Kielce – Centrum Geoedukacji (s. 511), ul. Daleszycka 21 / ok. 51 km
- **Ostrowiec Świętokrzyski**, Muzeum archeologiczne i rezerwat „Krzemionki Opatowskie”, zespół neolitycznych kopalni krzemienia pasiastego, Sudół 135a / ok. 38 km
- **trasa piesza** Starachowice – Polana Langiewicza – Wykus, malownicze jary, wąwozy oraz zakola rzeki Lubianki / dt. ok. 9 km
- **trasa rowerowa** „Śladami zabytków techniki Doliny Kamiennej” (niebieski): Skarżysko-Kamienna – Wąchock – Starachowice – Brody – Kałków-Godów – Nietulisko – Kunów – Chmielów – Ostrowiec Świętokrzyski / dt. ok. 81,5 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Rzeszów, Jasionka, Jasionka 942 / ok. 156 km
- **PKS**: Starachowice, ul. Wiosenna 5 / ok. 1 km
- **PKP**: Starachowice, ul. Kolejowa 2 / ok. 700 m

Główny Punkt Informacyjny o Funduszach Europejskich: Kielce, ul. św. Leonarda 1, tel. 41 343 22 95, 41 340 30 25, gpi@sejmik.kielce.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Starachowice, ul. Piłsudskiego 95, tel. 693 779 899, informacja@starachowice.travel, www.starachowice.travel

CENTRUM EDUKACJI, TURYSTYKI I KULTURY W STRONIU ŚLĄSKIM

Projekt: Rozbudowa z przebudową budynku PKP na Centrum Edukacji, Turystyki i Kultury w Stroniu Śląskim na działce nr 14/6

Projektodawca: Gmina Stronie Śląskie

Lokalizacja: Stronie Śląskie, woj. dolnośląskie

Program: Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013

Dofinansowanie z UE: ok. 3,2 mln zł

www.cetik.stronie.pl

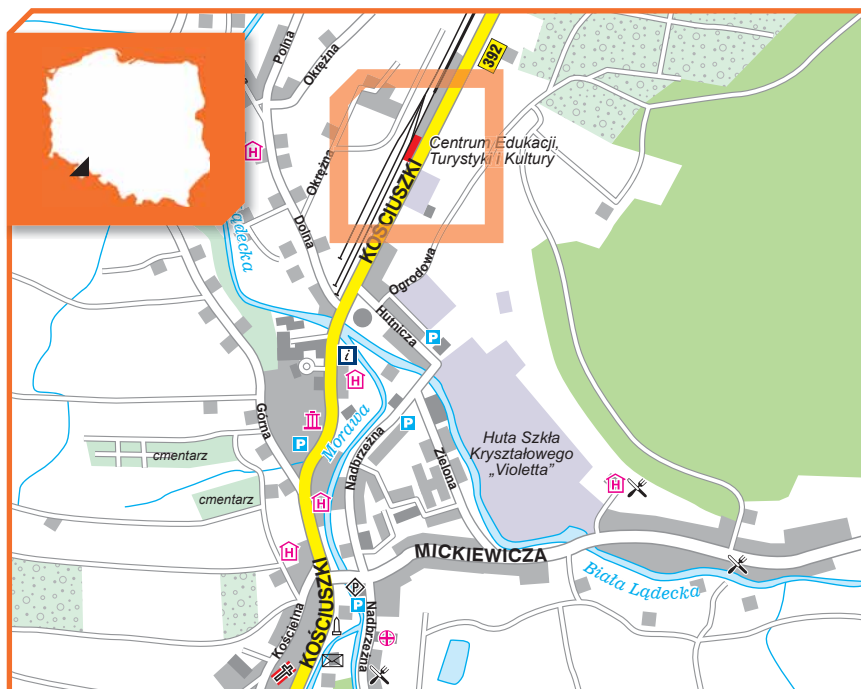

Linia kolejowa z Kłodzka do Stronia Śląskiego, zwana koleją Doliny Białej Łądeckiej, została oddana do użytku po trzech latach budowy w listopadzie 1897 r. Równocześnie powstał budynek dworca o konstrukcji ryglowej, z tynkowanym wypełnieniem z cegieł. W 1909 r. zbudowano ceglano-drewnianą kolejową wieżę ciśnieni i parterowy budynek. Przy nim zachował się stary, metalowy żuraw do podnoszenia ładunków. Budynek dworca z magazynem i wieżą ciśnieni wpisano do rejestru zabytków. Niestety w 2004 r. linia została zamknięta i obiekty dworcowe zaczęły niszczeć.

14 marca 2011 r. – po kilkunastu miesiącach prac – w zdewastowanym budynku dawnego dworca uroczyście otwarto Centrum Edukacji, Turystyki i Kultury. W trakcie gruntownego remontu bryła XIX-wiecznego budynku pozostała nienaruszona. Wchodząc do Centrum, można odnieść wrażenie, że nadal jest to dworcowa poczekalnia. O dawnej funkcji obiektu przypominają nam bowiem zachowane drzwi wahadłowe, oryginalny

wiatrołap i imitacje ławek dla podróżnych. O przeszłości budynku przypomina też widoczna z okien rampa kolejowa. Kolejne pomieszczenia przystosowane zostały jednak do potrzeb współczesnego ośrodka kultury. Na parterze znajdują się m.in. sale do zajęć plastycznych, tanecznych i teatralnych, kawiarenka internetowa, biura oraz informacja turystyczna. Dobudowany do zabytkowego dworca magazyn kolejowy przerobiono z kolei na salę widowiskową na 200 miejsc, którą wyposażono w profesjonalne nagłośnienie i oświetlenie. Dzięki temu odbywają się tu pokazy filmowe, koncerty i spektakle teatralne. Wzdłuż bocznych ścian dobudowano oszklone galerie, które wykorzystywane są do organizacji wystaw.

Budynek dawnego dworca kolejowego to obecnie kulturalne centrum miasta. Ośrodek oferuje różnorodne zajęcia dla dzieci i młodzieży, a dla starszych mieszkańców organizowane są warsztaty „Relaks z muzyką”, spotkania Klubu Seniora

i wykłady Uniwersytetu Trzeciego Wieku. Nie zapomniano też o turystach. Wielu gości z Kotliny Kłodzkiej i Czech czeka na odbywającą się tu cyklicznie Strońską Drezyniadę. Głównym punktem programu jest wyścig drezynowy z nagrodami, ale można też zobaczyć wystawę zdjęć

i pamiątek związanych z kolejnictwem lub przejechać się drezyną spalinową. Chlubą miasta są również gminne stoły wielkanocne i bożonarodzeniowe, podczas których miejscowi artyści prześcigają się w pomysłach na tworzenie ozdób i potraw świątecznych.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Stronie Śląskie**, Muzeum Kamieni i Mineratów, ul. Kościuszki 40a / ok. 120 m
- **Kletno**, podziemna trasa turystyczno-edukacyjna w kopalni uranu, działającej w latach 1948-1953, Kletno 40 / ok. 7,3 km
- **Kletno**, Muzeum Ziemi – Geologiczne Kletno, modele dinozaurów, kolekcja skamieniałych gniazd jaj dinozaurów, bogata kolekcja minerałów z całego świata, Kletno 27 / ok. 8 km
- **Kletno**, Jaskinia Niedźwiedzia, największa w Sudetach i jedna z głębszych jaskiń w Polsce / ok. 11 km
- **Kłodzko**, miejskie trasy turystyczne (s. 420) / ok. 29 km
- **trasa piesza** wokół Stronia Śląskiego, spaceruje się przez fragmenty trzech pasm górskich: Góry Złote, Góry Białskie i Masyw Śnieżnika, początek przy budynku PTTK na ul. Kościuszki / dt. ok. 5 km
- **trasa rowerowa** Stronie Śląskie – Łądek-Zdrój, biegnie doliną rzeki Białej Łądeckiej / dt. ok. 6,5 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Wrocław, Strachowice, ul. Graniczna 190 / ok. 140 km
- **PKS**: Stronie Śląskie, ul. Kościuszki 64 / ok. 550 m
- **PKP**: Bystrzyca Kłodzka, ul. Kolejowa 26 / ok. 23 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Wrocław, Wybrzeże Słowackiego 12-14, tel. 71 776 95 01, 71 776 96 51, pife@dolnyslask.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Stronie Śląskie, ul. Kościuszki 18, tel. 74 814 32 42, it.kultura@stronie.pl, www.cetik.stronie.pl

DWORZEC KOLEJOWY W OSTRÓDZIE

Projekt: Rewitalizacja budynku dworca w Ostródzie

Projektodawca: Gmina Miejska Ostróda

Lokalizacja: Ostróda, woj. warmińsko-mazurskie

Program: Regionalny Program Operacyjny Województwa
Warmińsko-Mazurskiego na lata 2007-2013,
4.2 Rewitalizacja miast

Dofinansowanie z UE: ok. 3,3 mln zł

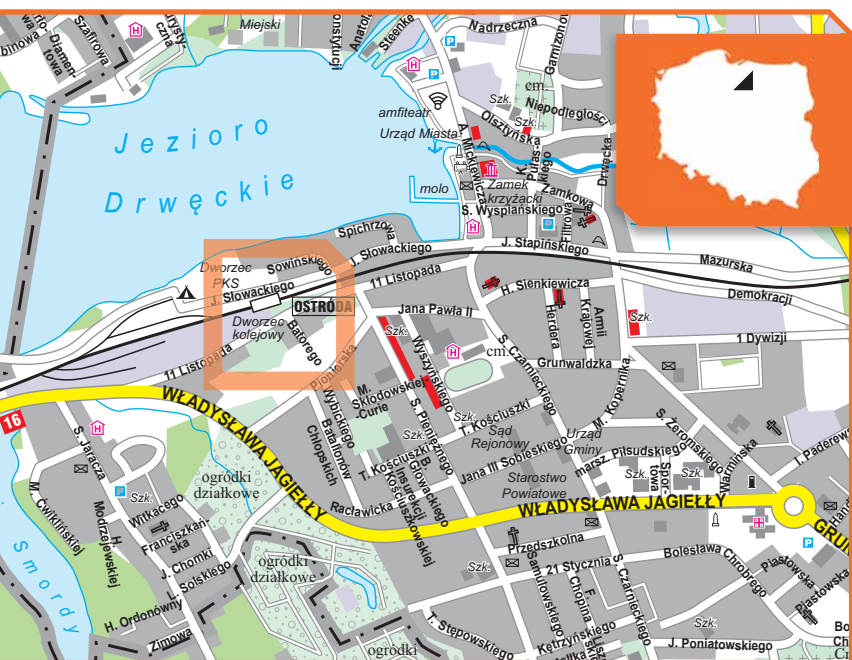
www.ostroda.pl

Popadający w ruinę zabytkowy budynek dworca kolejowego w Ostródzie zmienił się nie do poznania. Miasto postarało się o unijną dotację na gruntowny remont i znalazło oryginalny pomysł na jego dalsze funkcjonowanie. Teraz służy nie tylko pasażerom, ale także okolicznym mieszkańcom. Nieużywane pomieszczenia za-

adaptowano na funkcje kulturalne i edukacyjne. Teraz korzystają z nich: Młodzieżowe Centrum Kariery, Stowarzyszenie Inicjatyw Możliwych „Rzecz Jasna”, Klub Plastyka Amatora, a także Zakład Aktywności Zawodowej (ZAZ). Odbywają się tu wystawy artystyczne, prowadzone są różnorodne zajęcia warsztatowo-rękodzielnicze, a tak-

że spotkania dyskusyjne i wieczory tematyczne. Działający na dworcu ZAZ przygotowuje osoby z niepełnosprawnościami do wejścia na otwarty rynek pracy. W pomieszczeniach dworca prowadzi certyfikowaną niszcarnię dokumentów, produkcję ekologicznych podpałek oraz Bar Semafor.

Odremonowany dworzec stał się nową wizytówką miasta. Podziwiają go goście licznie odwiedzający Ostródę, jeden z najciekawszych ośrodków turystycznych i kulturalnych w północno-wschodniej Polsce. Tysiące fanów muzyki zjeżdżają do miasta na dwa wielkie wydarzenia: Reggae Festiwal oraz Ogólnopolski Festiwal Muzyki Tanecznej. Ten pierwszy, organizowany od

2001 r., jest największym festiwalem muzyki reggae w Polsce. Odbyna się na trzech scenach głównych oraz kilku mniejszych na terenie kompleksu powojkowego Białe Koszary.

Atutem Ostródy jest też położenie nad brzegiem Jeziora Drwęckiego. Deptak oraz moło są ulubionymi miejscami spacerów mieszkańców miasta i turystów. Dużą popularnością cieszy się wyciąg narci wodnych – jedno z pierwszych i największych tego typu urządzeń w kraju, przyciągając rzesze zarówno amatorów, jak i profesjonalistów uprawiających tę dyscyplinę sportową. Odbывают się na nim liczne turnieje klasy mistrzowskiej. Przez miasto

przebiega też Kanał Ostródzko-Elbląski – unikalny na skalę światową szlak wodny wybudowany w latach 1852-1860. Składa się on z trzech głównych odcinków o łącznej długości 129,8 km oraz z wielu odgałę-

żeń. Rejs po kanale stanowi świetną okazję do rekreacji, podziwiania mazurskiej przyrody, a także umożliwiła poznanie tajników inżynierii wodnej.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Ostróda**, Kanał Ostródzko-Elbląski, najdłuższy żeglowny kanał w Polsce, ul. Mickiewicza 9a / ok. 800 m
- **Ostróda**, tereny rekreacyjne nad Jeziorem Drwęckim (s. 318): molo, plaża, kąpielisko, wyciąg nart wodnych, tor kajakowy / ok. 800 m
- **Ostróda**, zamek krzyżacki z XIV w., obecnie działa w nim muzeum, galeria, biblioteka i centrum kultury, ul. Mickiewicza 22 / ok. 1 km
- **Olsztyn**, Zamek Kapituły Warmińskiej z XIV w., obecnie Muzeum Warmii i Mazur, ul. Zamkowa 2 / ok. 42 km
- **Święta Lipka**, Sanktuarium Maryjne (s. 197) / ok. 113 km
- **trasa piesza** „Do starego torowiska” (czerwona), szlak prowadzi przez szczyt Dylewskiej Góry (312 m n.p.m.), największego wzniesienia północno-wschodniej Polski / dt. ok. 16,5 km
- **trasa rowerowa** „Mała pętla ostródzka” (żółta), wzdłuż trasy punkty widokowe oraz zabytki / dt. ok. 22 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Gdańsk, Rębiechowo, ul. Słowackiego 200 / ok. 143 km
- **PKS**: Ostróda, ul. Słowackiego 13
- **PKP**: Ostróda, ul. Słowackiego 13

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Olsztyn, ul. Kościuszki 89/91, tel. 89 521 93 86, 89 521 93 85, gpiolsztyn@warmia.mazury.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Ostróda, pl. Tysiąclecia Państwa Polskiego 1A, tel. 89 642 30 00, cit@mazury-zachodnie.pl, www.mazury-zachodnie.pl

EŁCKIE CENTRUM REWITALIZACJI SPOŁECZNEJ

Projekt: Elckie Centrum Rewitalizacji Społecznej – Program Rewitalizacji Społecznej przeprowadzony w ramach projektu systemowego „Rewitalizacja społeczna”, realizowanego przez Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich

Projektodawca: Gmina Miasto Elk

Lokalizacja: Elk, woj. warmińsko-mazurskie

Program: Program Operacyjny Kapitał Ludzki, 1.2 Wsparcie systemowe instytucji pomocy i integracji społecznej

Dofinansowanie z UE: ok. 672 tys. zł

www.ecrs.miasto.elk.pl

Praca animatorów i ulicznych pedagogów, zwanych z angielska streetworkerami, daje świetne rezultaty. W Ełku przeszkolono kilkadziesiąt osób w zakresie streetworkingu i wprowadzono je do pracy w terenie. Najbardziej niebezpieczne obszary miasta wypełnione były szwędającą się bez celu lub przesiadującą w bramach młodzieżą. Do projektu udało się streetworkerom włączyć 150 młodych ludzi w wieku od 10 do 20 lat, których zidentyfikowano jako wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym. Działania animacyjne pozwoliły w kreatywny sposób zagospodarować im czas wolny.

Powstało 10 grup wspieranych przez animatorów i pedagogów ulicznych. Każda opracowała i zrealizowała miniprojekt oparty na własnym pomysśle. I tak na

przykład grupa z okolic ul. Chopina stworzyła reportaż „Za co kocham Ełk”, z ul. Gdańskiej wybudowała boisko, z okolic ul. Wawelskiej utworzyła świetlicę, z Magazynowej i Kościuszki opracowała teledysk, a z okolic ul. Mickiewicza i Sikorskiego – galerię fotograficzną w bramie „W moich oczach”. Dzieciaki z Orzeszkowej zorganizowały „Wielki wyścig na małych pojazdach”.

Kapitał włożony w przeszkolenie streetworkerów nie został zmarnowany. Powstało stowarzyszenie „Alternatywa”, które kontynuuje działania rozpoczęte w projekcie. Dzięki nim Ełk się zmienia. Są świetlice, gdzie można pograć w bilard czy darta. Po remoncie kamienica przy Mateckich stworzyła miejsce, w którym działa wiele organizacji pozarządowych. Tam spotykają się

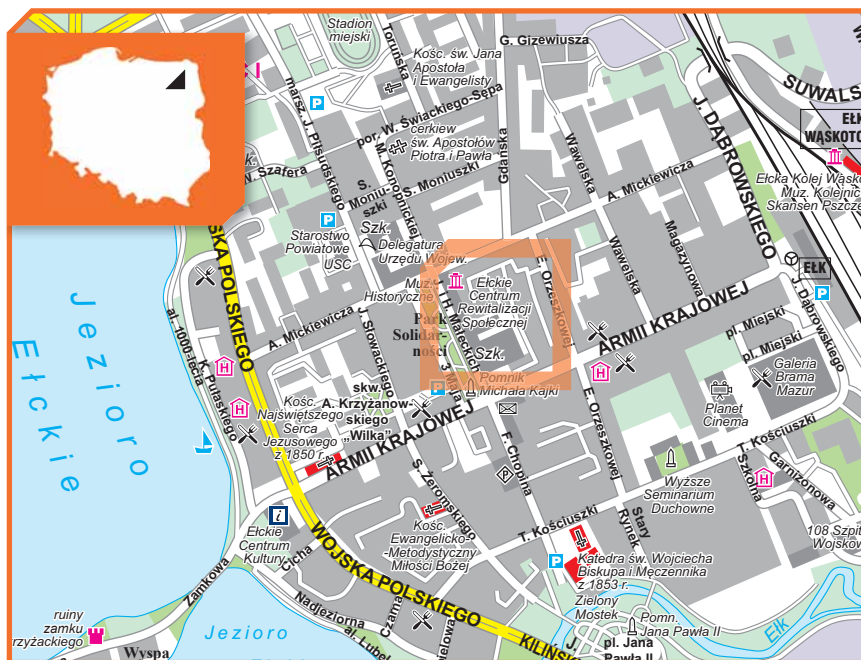

ludzie z różnych pokoleń, pomagają sobie i wymieniają się doświadczeniami. Tu działa też stworzone przez młodzież studio nagrań Co Vibe Ma.

Miłośnicy sportów ekstremalnych korzystają z wybudowanego z inicjatywy młodzieży toru rowerowego typu pumptrack,

zlokalizowanego w pobliżu dawnej jednostki wojskowej. Przechodząc stamtąd w kierunku plaży nad jeziorem Etk, natrafimy na skatepark oraz instalację do doskonalenia parkour przy ul. Parkowej. Dalej mieści się Centrum Edukacji Ekologicznej, gdzie stworzono ścieżkę edukacyjną „Śladami energii odnawialnej”.

CENTRUM ROZWOJU ZAWODOWEGO KRZYWY KOMIN

Projekt: Utworzenie Lokalnego Centrum Rozwoju Zawodowego

Projektodawca: Gmina Wrocław

Lokalizacja: Wrocław, woj. dolnośląskie

Program: Regionalny Program Operacyjny Województwa
Dolnośląskiego na lata 2007-2013, 9.1 Odnowa zdegradowanych
obszarów miejskich w miastach powyżej 10 tysięcy mieszkańców

Dofinansowanie z UE: ok. 3,3 mln zł

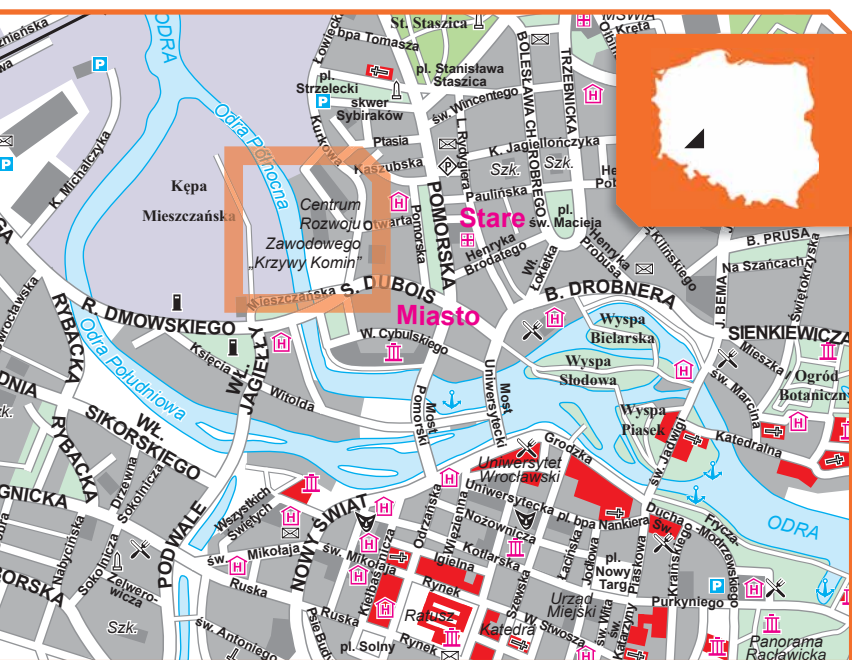
www.krzywykomin.pl

Centrum Rozwoju Zawodowego (CRZ) Krzywy Komin założono wśród zabytkowych kamienic wrocławskiego Nadodrza, w zrewitalizowanym budynku przemysłowym z 1888 r., gdzie wcześniej funkcjonowały pralnia i farbiarnia. Rzemiosło, design, kultura, sztuka i biznes – to główne kierunki działalności CRZ. W zmodernizowanym

budynku Krzywego Kominu założono pracownię kierunkowe, a wraz z nimi ruszyły warsztaty, szkolenia, wystawy, spotkania, prowadzone przez profesjonalistów, wśród których są także przedstawiciele wymierających już zawodów, jak np. zecer. Pracownia Ubioru zaproponowała dotychczas m.in. warsztaty „Redesign –

przerabiamy ubrania”, „Ubierz wnętrze domu”, podjęta się także integracji pokolenia dziadków i wnuków w projekcie „Patchwork”. W Pracowni Mebla często w renowacji mebli wykorzystywane są dawne techniki rzemieślnicze. W Pracowni Audiowizualnej organizowane były np. warsztaty animacji komputerowej bądź liternictwa.

Krzywy Komin to miejsce otwarte dla wszystkich pokoleń. Dzieci mogą się tu wcielać w rolę kucharzy w cyklu „Kids Design” lub projektować przestrzeń użytkową w ramach spotkań z architekturą. Seniorom proponowane są m.in. szkolenia z obsługi komputera, warsztaty z fotogra-

fowania czy sztuki kulinarnej. Centrum Rozwoju Zawodowego stawia też na szkolenia związane ze sztuką autoprezentacji, budowaniem wizerunku w biznesie czy kreatywnym wykorzystywaniem potencjału sporów. W obiekcie przy ul. Dubois 33-36a organizowane są także wystawy, jak np. „Dokumenta Cyclista”, połączona z prezentacją filmów poświęconych tematyce rowerowej. W ramach laboratorium filmowego przy akcji „Wroc&Roll” można tu było spróbować sił w pisaniu scenariusza, reżyserii czy montażu filmu.

Centrum Rozwoju Zawodowego jest miejscem, w którym młodzież i studenci mogą uzupełniać wiedzę i zdobywają praktyczne

umiejętności, a fachowcy poszerzają swój warsztat pracy. Ważnym elementem działań, wpisującym się w profil rewitalizacyjny miejsca, jest oferowanie bezrobotnym konsultacji z doradcą zawodowym i kursów zawodowych.

Placówka nieustannie poszukuje nowych kierunków rozwoju. W planach ma m.in. warsztaty związane ze stosowaniem zasad feng shui, czyli starożytnej chińskiej sztuki aranżacji przestrzeni, warsztaty zdobienia porcelany czy wyrabiania przedmiotów z gliny.

ATRAKCJE TURYSTYCZNE

- **Wrocław**, rynek (jeden z największych w Polsce) z późnogotyckim ratuszem, otoczony 60 zabytkowymi kamienicami / ok. 1,2 km
- **Wrocław**, gotycka katedra św. Jana Chrzciciela na Ostrowie Tumskim, pl. Katedralny 18 / ok. 2 km
- **Wrocław**, Hala Stulecia, obiekt wpisany na Listę Światowego Dziedzictwa Kultury UNESCO, ul. Wystawowa 1 / ok. 4 km
- **Wrocław**, Afrykarium w Ogrodzie Zoologicznym, ul. Wróblewskiego 1-5 / ok. 4 km
- **Wrocław**, 150-letni Dworzec Główny PKP – największy zadaszony dworzec kolejowy w Polsce, ul. Piłsudskiego 105 / ok. 4 km
- **trasa szlakiem wrocławskich krasnali**, na którym znajduje się ponad 240 figurek krasnali
- **trasa rowerowa** „Obiekty militarne Wrocławia” / dł. ok. 54 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko:** Wrocław, Strachowice, ul. Graniczna 190 / ok. 11 km
- **PKS:** Wrocław, ul. Sucha 1-11 / ok. 4 km
- **PKP:** Wrocław, ul. Piłsudskiego 105 / ok. 4 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Wrocław, Wybrzeże J. Słowackiego 12-14, tel. 71 776 95 01, 71 776 96 51, pife@dolnyslask.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Wrocław, Rynek 14, tel. 71 344 31 11, info@itwroclaw.pl, www.wroclaw-info.pl

ZABYTEK

KALWARIA WEJHEROWSKA

Projekt: Zachowanie i udostępnianie dziedzictwa Pomorza poprzez utworzenie Parku Kulturowego w Wejherowie

Projektodawca: Gmina Miasta Wejherowa

Lokalizacja: Wejherowo, woj. pomorskie

Program: Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego 2004-2006

Dofinansowanie z UE: ok. 9,35 mln zł

www.kalwariawejherowska.pl

Położone w sercu Kaszub Wejherowo jest jedną z najciekawszych atrakcji Pomorza. Otoczone morenowymi wzgórzami kilku-setletnie miasto ma rozległy rynek z pełnym wdzięku neobarokowym ratuszem. Ciekawa architektura kamieniczek, muzea i cenne zabytki, z najstarszym XVII-wiecznym kościołem św. Anny na czele, przyciągają turystów jak magnes.

Miejscem wypoczynku jest park z urokliwymi alejami prowadzącymi nad rzekę Cedron. Tuż za nim, wśród bukowych wzgórz, kryje się najstynniejszy obiekt miasta – kalwaria, której Wejherowo zawdzięcza swe początki, a także tytuł duchowej stolicy Pomorza.

Zwyczaj tworzenia miejsc upamiętniających drogę Chrystusa na Golgotę dotarł do Polski na początku XVII w. Kalwaria (*Calvaria* to łacińska nazwa Golgoty) zakładano przeważnie na wzgórzach, by ukształtowaniem terenu przypominały Jerozolimę. Licząca ponad 350 lat Kalwaria

Wejherowska powstała jako czwarta w Polsce (najstarsza jest Kalwaria Zebrzydowska z 1602 r.). Została założona, podobnie jak miasto, przez przedstawiciela jednego z najznamienitszych pomorskich rodzin, Jakuba Wejhera.

Zabytkowy kompleks tworzą kapliczki wyznaczające kolejne stacje Męki Pańskiej, połączone drózkami i schodami. Większości budowli nadano barokową formę. Do obiektów najciekawszych pod względem architektonicznym należą pałac Piłata, kościół Trzech Krzyży czy Grób Chrystusa. Zwiedzając kalwarię, nie można zapomnieć o odwiedzeniu najpiękniejszej kaplicy Spotkania Chrystusa z Matką, wzniesionej na planie róży.

Szczególnych emocji dostarczają coroczne Misteria Męki Pańskiej, wystawiane tu od 2002 r. Na inscenizacje, w których aktorzy w stylizowanych strojach odtwarzają wydarzenia Drogi Krzyżowej, przybywają rzesze pątników.

W latach 2006-2008 Kalwarię Wejherowską poddano renowacji. Odnowiono gruntownie 25 kaplic wraz z ich zabytkowym wyposażeniem, obrazami, rzeźbami i freskami. Uporządkowano dróżki i schody. Zbudowano parking i założono system monitoringu. Kalwarię warto odwiedzić także w nocy, gdy szczególny nastrój tego miejsca potęguje efektowna iluminacja.

W ramach projektu pomyślano również o centrum miasta: w Muzeum Piśmiennictwa i Muzyki Kaszubsko-Pomorskiej utworzono stałą ekspozycję poświęconą historii Wejherowa i regionu, a w ratuszu Punkt Informacji Turystycznej. W ratuszowych salach można też podziwiać makietę kalwarii.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Wejherowo**, ratusz miejski oraz pomnik założyciela miasta, pl. Wejhera 8 / ok. 140 m
- **Wejherowo**, park miejski im. A. Majkowskiego z XVIII w., ul. Parkowa / ok. 240 m
- **Wejherowo**, Muzeum Piśmiennictwa i Muzyki Kaszubsko-Pomorskiej w pałacu Przebendowskich i Keyserlingków, ul. Zamkowa 2a / ok. 260 m
- **Sopot**, Park Północny (s. 333), ul. Powstańców Warszawy 12 (po lewej stronie Grand Hotelu) / ok. 35 km
- **Gdańsk**, Ośrodek Kultury Morskiej (s. 132), Centrum „Hewelanium” (s. 96), Narodowe

Centrum Żeglarstwa (s. 324), Gdańskie Centrum Muzyczno-Kongresowe (s. 70) / ok. 52 km

- **trasa piesza** „Wielka Droga Kalwaryjska”: Obóz Cedron – II staw Pętkowickiej Strugi – I staw Pętkowickiej Strugi – Wzgórze Wolności – Stadion WKS Gryf – ul. Sportowa – Obóz Cedron / dt. ok. 6 km
- **trasa rowerowa** „Szlak Puszczy Darżlubskiej” (zielona): Wejherowo – Krokowa, prowadzi przez obszary leśne / dt. ok. 38,3 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Gdańsk, Rębiechowo, ul. Słowackiego 200 / ok. 40 km
- **PKS**: Wejherowo, ul. Kwiatowa 1 / ok. 1,4 km
- **PKP**: Wejherowo, ul. 10 Lutego / ok. 1 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Gdańsk, ul. Augustyńskiego 2, tel. 58 326 81 52, 58 326 81 48, 58 326 81 47, punktinformacyjny@pomorskie.eu, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Wejherowo, pl. Wejhera 8, tel. 58 677 70 58, turystyka@wejherowo.pl, www.wejherowo.pl

MUZEUM ZAMKOWE W PSZCZYNIE

Projekt: Renowacja kompleksu zamkowego w Pszczynie

Projektodawca: Muzeum Zamkowe w Pszczynie

Lokalizacja: Pszczyna, woj. śląskie

Program: Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego 2004-2006

Dofinansowanie z UE: ok. 5,19 mln zł

www.zamek-pszczyna.pl

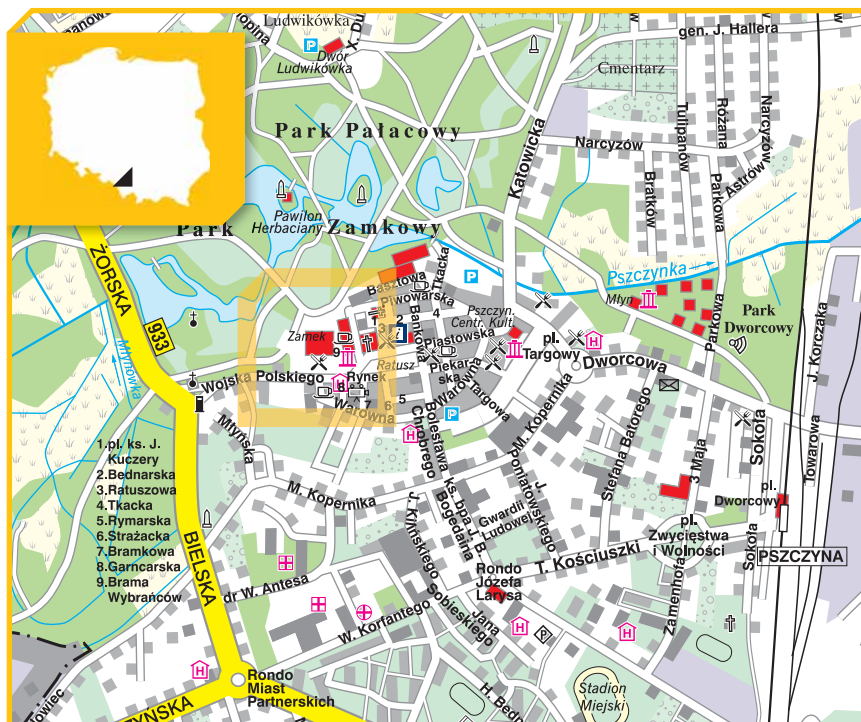
Pszczyna, zwana Perłą Górnego Śląska, ma do zaoferowania turystom wiele atrakcji. Można pospacerować po kameralnej starówce, odwiedzić rynek z ratuszem i zabytkowymi kamieniczkami, posiedzieć w ogródku nastrojowej kawiarni. Jednak największą atrakcją jest książęcy zamek otoczony zabytkowym parkiem.

Pszczynski zamek, którego początki sięgają XV w., wielokrotnie zmieniał właścicieli i wygląd. Obecny kształt nadała mu przebudowa przeprowadzona w latach 1870-1876, za czasów Hochbergów.

Zwiedzanie zamkowych wnętrz to wyprawa w świat bogactwa i luksusu sprzed 100 lat. Zachowało się tu około 80% oryginalnego wyposażenia z przełomu XIX i XX w., co w tej części Europy należy do rzadkości. Turyści podziwiają reprezentacyjne korytarze, apartament cesarski, salony, sypialnie, gabinety, bibliotekę oraz słynną dwukondygnacyjną Salę Lustrzaną. Miłośnicy militariów

odwiedzają też urządzoną w piwnicach zbrojownię.

Pod koniec pierwszej dekady XXI w. zamek wypiękniał od zewnątrz. Renowacja murów podkreśliła piękno i finezję ozdobnych szczegółów elewacji. Uporządkowano oto-

czenie zamku, w tym przylegające do niego rozległe tarasy, powstały udogodnienia dla niepełnosprawnych turystów.

Podczas prac ziemnych zamek odsłonił stare tajemnice. Odkryto tajny tunel wiodący do stojącego na skraju parku Domu

Kawalera, a na dziedzińcu przy jednej ze ścian – gotyckie wejście z czasów XV-wiecznego zamku. W przyszłości będzie ono prowadzić do piwnicy, w której zostanie zaaranżowana dawna zamkowa kuchnia.

Po wizycie w książęcej rezydencji trzeba się wybrać do Pokazowej Zagrody Żubrów w zachodniej części parku. Największe europejskie ssaki zostały sprowadzone w 1865 r. przez księcia Jana Henryka XI Hochberga. Miały uświetnić polowania z udziałem koronowanych głów Europy. Później pszczyńska linia tych zwierząt przyczyniła się do uratowania zagrożonego gatunku. Mieszkańców zagrody można obserwować ze ścieżki wiodącej w pobliżu wybiegów albo z góry – z wygodnego pomostu z ławkami i stołami piknikowymi. Dzieciom sporo radości sprawia obserwowanie karmienia zwierząt (godz. 9.00, 11.00, 13.00 i 15.00), a także wizyta w Chatce Dziadka Gajowego. Atrakcyjny jest też trójwymiarowy film o władcach puszczy, wyświetlany w sali kinowej obiektu muzealno-edukacyjnego na terenie Zagrody.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Pszczyna**, Muzeum Prasy Śląskiej, zabytkowe maszyny i urządzenia drukarskie, ul. Piastowska 26 / ok. 600 m
- **Pszczyna**, Zagroda Żubrów na terenie Zabytkowego Parku Zamkowego, ul. Żorska 5 / ok. 1 km
- **Pszczyna**, Skansen Zagroda Wsi Pszczyńskiej, ul. Parkowa / ok. 1,2 km
- **Bielsko-Biała**, Beskidzki Cyberfolklor (s. 246), Regionalny Ośrodek Kultury, ul. 1 Maja 8 / ok. 24 km
- **Inwałd**, Park miniatur (s. 514), ul. Wadowicka 167 / ok. 45 km
- **trasa piesza** „Szlak bursztynowy” (zielona): Międzyrzecze – Karyje – Jankowice – Podstarzyniec – Zagroda Wsi Pszczyńskiej / dł. ok. 12 km
- **trasa rowerowa** „Pszczynskie parki”, początek na terenie Zabytkowego Parku Zamkowego / dł. ok. 18 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Katowice, Pyrzowice, ul. Wolności 90 / ok. 76 km
- **PKS**: Pszczyna, ul. Broniewskiego 1 / ok. 2 km
- **PKP**: Pszczyna, pl. Dworcowy 1 / ok. 1,3 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Katowice, ul. Dąbrowskiego 23, tel. 32 774 01 72, 32 774 01 93, 32 774 01 94, punktinformacyjny@slaskie.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Pszczyna, Brama Wybrańców 1, tel. 32 212 99 99, bit@pszczyna.info.pl, www.pszczyna.info.pl

KOMPLEKS DWORSKO-PARKOWY W KĄŚNEJ DOLNEJ

Projekt: Renowacja zabytkowego kompleksu dworsko-parkowego w Kąśnej Dolnej – etap II remontu dworku

Projektodawca: Centrum Paderewskiego Tarnów – Kąśna Dolna

Lokalizacja: Kąśna Dolna, woj. małopolskie

Program: Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego 2004-2006

Dofinansowanie z UE: ok. 328,33 tys. zł

www.paderewski.tarnow.pl

Zabytkowy dwór w Kąsnej Dolnej w powiecie tarnowskim znany jest jako miejsce związane z wybitnym Polakiem, Ignacym Janem Paderewskim. Niegdyś letnia rezydencja słynnego pianisty, kompozytora,

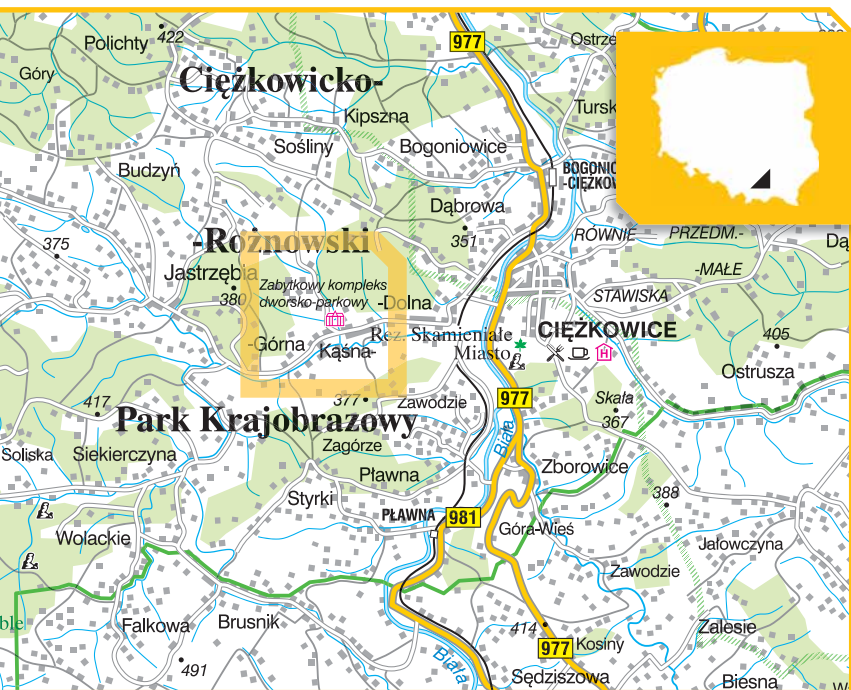
polityka, męża stanu, działacza niepodległościowego i patriotę, dziś jest muzeum jego pamięci.

Prosty w formie parterowy dwór stoi na wzniesieniu, w otoczeniu rozległego parku. Jasne ściany, otwarty ganek z kolumnami

i attyką, duże okna i proporcjonalna bryła – wszystko to budzi skojarzenia z tradycyjną staropolską siedzibą szlachecką.

W 1897 r. Ignacy Jan Paderewski kupił dwór w Kąsnej Dolnej z zamiarem przekształcenia go w rodzinne gniazdo – stylowe, wygodne, funkcjonalne i nowoczesnie wyposażone. Wiadomo, że miał wielkie plany związane z rozwojem majątku i jego okolic. Uwielbiany przez swych współczesnych artysta, nazywany poetą fortepianu, czarodziejem klawiatury i królem pianistów, spędzał w Kąsnej letnie miesiące. Tu przygotowywał się do tras koncertowych i odpoczywał po światowych tournée. Niestety, wymagający ogromnych nakładów majątek z czasem zaczął tonąć w długach i w 1903 r. został sprzedany. Po II wojnie światowej został upaństwowiony i poprzez przeróbki, stopniowo zatracił swój stylowy i zabytkowy charakter. Mieściła się w nim szkoła i ośrodek wypoczynkowy.

Dziś, dzięki staraniom najpierw Tarnowskiego Towarzystwa Muzycznego, a na-

stępnie Centrum Paderewskiego Tarnów – Kąsna Dolna, zabytkowa siedziba funkcjonuje jako miejsce pamięci po wybitnym Polaku. Pomieszczenia, którym przywrócono dawny układ i wystrój, wyglądają jak za czasów Paderewskiego. Goście mogą zwiedzać salonik, pokój chiński, gabinet pana domu, sypialnię oraz dwa salony.

Dwór w Kąsnej Dolnej to również prężnie działający dom pracy twórczej i ośrodek koncertowy. Swe talenty rozwijają tu śpiewacy, kompozytorzy, malarze, fotograficy i uczniowie szkół muzycznych. Często odbywają się plenery plastyczne, fotograficzne oraz obozy i warsztaty muzyczne. Ucztą dla melomanów są letnie „Muzyczne spotkania u Paderewskiego”, a także znakomity Festiwal Muzyki Kameralnej „Bravo Maestro” z udziałem najwybitniejszych polskich artystów.

Renowacja dworku, przeprowadzona w latach 2004-2006, objęła prace budowlane wewnątrz budynku, w piwnicach, remont

portyku kolumnowego i zewnętrznych elewacji, a także izolację ścian wewnętrznych w pomieszczeniach. Dwór w Kąsnej Dolnej pozostaje otwarty i gościnny, jak za czasów jego najstynniejszego właściciela. I jak niegdyś rozbrzmiewa znakomitą muzyką.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Ciężkowice**, skałki „Skamieniałego Miasta”, niezwykle dziedzictwo geologiczne / ok. 4,2 km
- **Bogoniowice**, park podworski, m.in. drzewa o obwodzie 6 m / ok. 4,8 km
- **Szymbark**, renesansowy Dwór Obronny (s. 206) / ok. 31 km
- **Trzcini**ca, Skansen archeologiczny „Karpacka Troja” (s. 55), Trzcini
ca 646 / ok. 52,5 km- **Jastrzębia**, Muzeum – Izba Regionalna „Grociarnia” w Domu Kultury, przedmioty

używane niegdyś na Pogórzu Ciężkowickim / ok. 6 km

- **trasa piesza** „Szlak Niepodległości im. I.J. Paderewskiego” (niebieska): Tuchów – rezerwat „Skamieniałe Miasto” – Bartkowa / dt. ok. 12 km
- **trasa rowerowa** „Widokowa pętla” (zielona), krajobrazy pomiędzy Ciężkowicami a Paleńnicą / dt. ok. 44 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Kraków, Balice, ul. Medweckiego 1 / ok. 111 km
- **PKS**: Ciężkowice, ul. Dworcowa 1 (przystanek) / ok. 4,3 km
- **PKP**: Jaworzno-Ciężkowice, ul. Dworcowa 4 / ok. 4,3 km

Lokalny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Tarnów, ul. Wałowa 37, tel. 14 628 88 12, 14 628 88 13, fem_tarnow@umwm.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Ciężkowice, Rynek 1, tel. 14 651 00 32, ckultury@ciezkowice.pl, www.ciezkowice.pl

OPACTWO BENEDYKTYNÓW W TYŃCU

Projekt: Ochrona światowego dziedzictwa kulturowego przez rewitalizację zabytkowego opactwa Benedyktynów w Tyńcu

Projektodawca: Opactwo Benedyktynów w Tyńcu

Lokalizacja: Tyniec, woj. małopolskie

Program: Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego 2004-2006

Dofinansowanie z UE: ok. 3,25 mln zł

www.tyniec.benedyktyni.pl

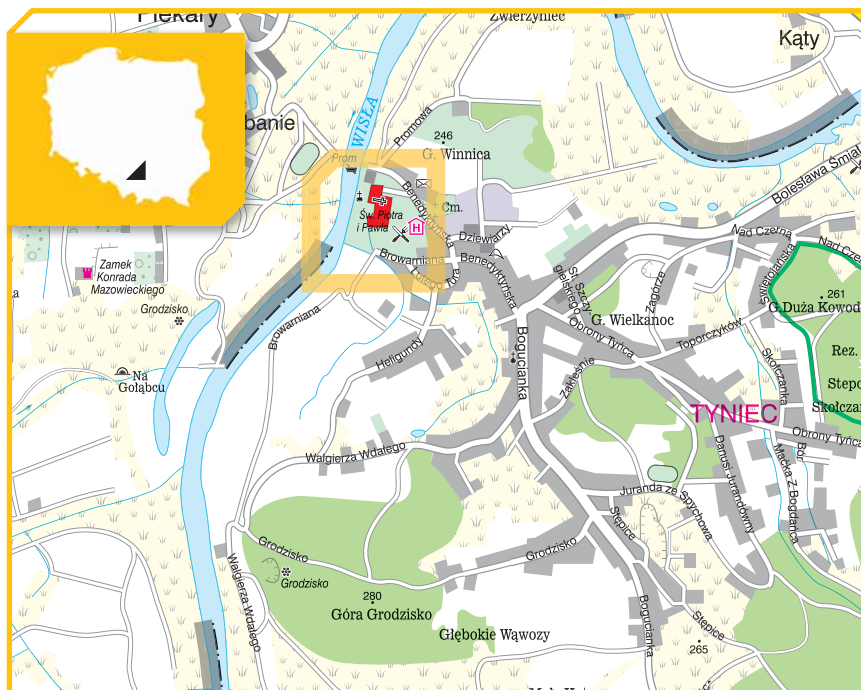

Benedyktyńskie Opactwo Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Tyńcu koło Krakowa zostało ufundowane prawdopodobnie w 1044 r. Przebudowywane i niszczone, w XIX w. było bliskie całkowitemu zniszczeniu. Po kasacji opactwa przez władze austriackie (w 1816 r.) mocno nadwyróżone budynki strawił pożar (w 1831 r.). Jednak w 1939 r. benedyktyni wrócili do Tyńca, rozpoczynając odbudowę, której nie przerwała ani okupacja hitlerowska, ani komunizm. Jej symbolicznym zwieńczeniem było powtórne podniesienie klasztoru w 1968 r. do godności opactwa. Główny etap rewitalizacji budynków klasztornych zakończyła modernizacja skrzydła południowo-zachodniego. Od 2008 r. jest ono ogólnodostępną siedzibą Benedyktyńskiego Instytutu Kultury.

W odrestaurowanych zabudowaniach przeszłość przeplata się z nowoczesnością. Oferta Instytutu to m.in. warsztaty, kursy i rekolekcje promujące benedyktyńskie dziedzictwo kultury, historii i duchowości. W piwnicach odsonięto romańskie mury,

a przeszklony podest widokowy na parterze umożliwia oglądanie relikwów archeologicznych. To część ścieżki edukacyjnej – lapidarium – ukazującej historię monastycyzmu, Tyńca i wzgórza klasztornego. W kolejnych salach można podziwiać fragmenty romańskiej i gotyckiej kamieniarki (XI-XIII w.): kapitele i bazy kolumn, fragmenty arkad pierwotnego krużganka klasztornego i płytki posadzkowe z kościo-

ła. Sala multimedialna z 16 interaktywnymi monitorami prezentuje dzieje zakonu św. Benedykta.

Pierwsze piętro zajęły pomieszczenia przeznaczone na konferencje, seminaria i realizację szerokiego programu

artystycznego. Na drugim i trzecim piętrze urządzono nowy Dom Gości – hotel oferujący noclegi w pokojach z łazienkami oraz wyżywieniem, dostępny zarówno dla uczestników rekolekcji i warsztatów, jak i turystów indywidualnych. Na terenie całego opactwa zamontowano ekologiczny system grzewczy, wykorzystujący kolektory słoneczne, geotermię, a w razie potrzeby – olej lub gaz. W zabytkowym obiekcie funkcjonuje winda dla osób niepełnosprawnych.

Po przeprowadzeniu prac remontowych wzrosła turystyczna atrakcyjność miejsca. Efekty rewitalizacji potwierdza liczba zwiedzających i nagrody, m.in.: „Kraków Mój Dom 2009”, „Miejsce Przyjazne Maluchom 2009” i „Cud Krakowa 2009”.

Do opactwa Benedyktynów można dojechać samochodem albo ścieżką rowerową poprowadzoną waleń Wisły – startując spod Wawelu (jednak z przeciwnego brzegu), dociera się tu w niecałą godzinę.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Kraków**, Galeria Sztuki Polskiej XIX w. w Sukiennicach (s. 188), Rynek Główny 3 / ok. 12 km
- **Kraków**, szlak turystyczny po podziemiach Rynku Głównego (s. 46), Rynek Główny 1 / ok. 12,8 km
- **Kraków**, Muzeum Sztuki Współczesnej MOCAK (s. 129), ul. Lipowa 4 / ok. 19 km
- **Kraków**, Ogród Doświadczeń im. Stanisława Lema (s. 16), al. Pokoju 68 / ok. 22,5 km
- **Krakowski Tramwaj Wodny**, wycieczka szlakiem wodnym po Wiśle od klasztoru w Tyńcu do mostu Kotlarskiego / ok. 5 km

- **trasa piesza** „Droga Królewska”, rozpoczyna się na Kleparzu i prowadzi przez Stare Miasto na Wawel, po drodze mijamy najważniejsze zabytki starego Krakowa / dt. ok. 2 km
- **trasa rowerowa**: Kraków – Tyniec, początek na Moście Dębnickim, potem wzdłuż Wisły do opactwa oo. Benedyktynów w Tyńcu / dt. ok. 11,5 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Kraków, Balice, ul. Medweckiego 1 / ok. 10 km
- **PKS**: Kraków, ul. Bosackiego 18 / ok. 13 km
- **PKP**: Kraków Główny, pl. Nowaka-Jeziorańskiego 3 / ok. 12 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Kraków, ul. Wielicka 72b, tel. 12 616 06 16, 12 616 06 36, fem@umwm.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Kraków, Rynek Główny 1/3, tel. 12 433 73 10, sukiennice@infokrakow.pl, www.infokrakow.pl

OPACTWO CYSTERSÓW W KRZESZOWIE

Projekt: Rewaloryzacja zespołu opactwa Cystersów wraz z otoczeniem w Krzeszowie

Projektodawca: Diecezja Legnicka

Lokalizacja: Krzeszów, woj. dolnośląskie

Program: Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego 2004-2006

Dofinansowanie z UE: ok. 9,51 mln zł

www.opactwo.eu

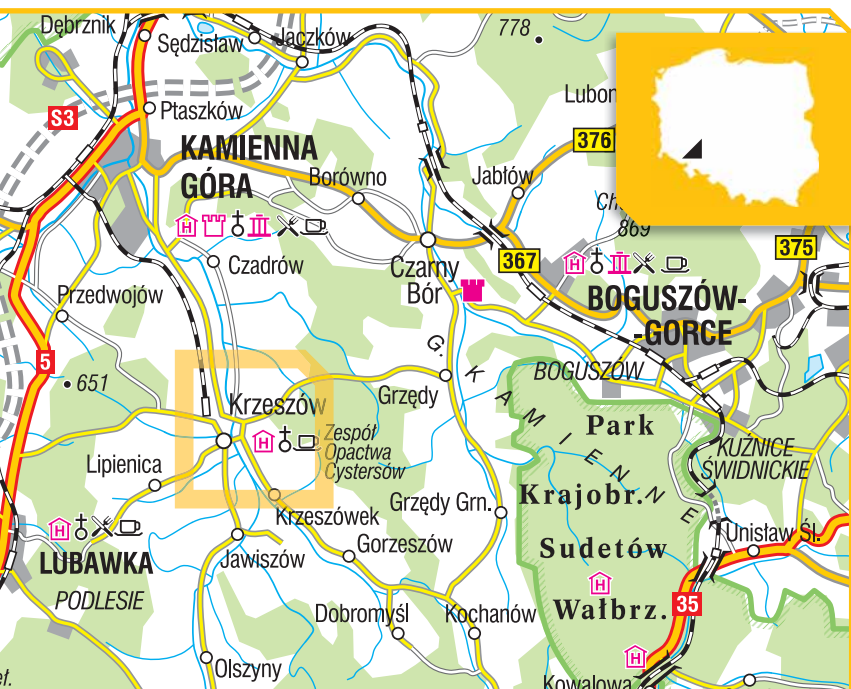
Dawne opactwo Cystersów w Krzeszowie, dolnośląska perła baroku, budzi – całkowicie zasłużenie – coraz większe zainteresowanie pielgrzymów i turystów. Jeszcze niedawno zapomniani i podupadły ośrodek stał się jednym z najważniejszych i najjaśniejszych punktów Europejskiego Szlaku Cysterskiego.

Najpierw zapadły decyzje kościelne. Krzeszów ogłoszono głównym sanktuarium maryjnym ustanowionej w 1992 r. diecezji legnickiej, w 1997 r. Jan Paweł II ukoronował obraz Matki Bożej Łaskawej, a w 1998 r. nadał tutejszej świątyni pod wezwaniem Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny godność bazyliki mniejszej. Potem przyszła kolej na renowację opactwa i udostępnienie go zwiedzającym.

Zabytki w obrębie murów dawnego klasztoru tworzą obronne miasteczko w centrum wsi. Niemal wszystkie zostały już odnowione. Do dwuwieżowej bazyliki Najświętszej Marii Panny prowadzi aleja wysadzana lipami. Po lewej stronie

jest kościół św. Józefa, a między świątyniami – Dom Pielgrzyma i miejsce obsługi turystów. Na prawo od kościoła rozpoczynają się zabudowania klasztorne. W tzw. Domu Opata (obecnie probostwo) będzie zlokalizowane muzeum ruchomych zabytków pocysterskich. Za bazyliką kryje się mauzoleum Piastów.

Na zewnątrz zwracają uwagę odnowione fasady i elewacje obu kościołów, nowe pokrycie dachu bazyliki i odrestaurowane kaplice Kalwarii Krzeszowskiej. Wewnątrz świątyni odrestaurowano polichromie ścienne, z pięknymi freskami Michała Wilimanna w kościele św. Józefa na czele, a także kaplice, ołtarze boczne, obrazy sztalugowe, stalle, ambony, ławki, konfesjonały i zespół barokowych mebli intarsjowanych w zakrystiach. Barokowe organy w bazylice budzą podziw podczas coraz częstszych koncertów. W ołtarzu głównym umieszczona jest ikona Matki Boskiej Łaskawej, zwanej również Królową Sudetów. Otoczony kultem obraz, namalowany temperą na modrzewiowej desce, pochodzi

z XIII w. i należy do najstarszych w Europie wizerunków maryjnych.

chęcą do spacerów, np. trasą Kalwarii Krzeszowskiej, liczącą 5 km.

Dla rosnącej międzynarodowej rzeszy pielgrzymów i turystów wprowadza się system audioprzewodników w kilku językach. Na gości czekają restauracje i miejsca noclegowe, m.in. w klasztorze Benedyktynek, co pozwala dłużej pooddychać atmosferą starego opactwa. Malownicze tereny za-

Przywrócenie świetności pocysterskiego opactwa zaowocowało współpracą z różnymi środowiskami, m.in. artystycznymi, co przekłada się na organizację warsztatów i konferencji, a także koncertów, plenerów malarskich i wystaw.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Gorzszów**, rezerwat przyrody „Głazy Krasnoludków” / ok. 5 km
- **Wałbrzych**, Park Wielokulturowy Stara Kopalnia, ul. Wysockiego 29 / ok. 22 km
- **Wałbrzych**, zamek Książ, kompleks zamkowo-parkowy, ul. Piastów Śląskich 1 / ok. 25 km
- **Wałbrzych**, Palmiarnia, najstarszy w Polsce Ogród Zimowy, ul. Wrocławska 158 / ok. 25 km
- **Kudowa-Zdrój**, zabytkowy Park Zdrojowy (s. 525) / ok. 53 km
- **trasa piesza** „Szlakiem Starego Grodu” (czerwona), prowadzi przez śródmieście Wałbrzycha / dł. ok. 4,5 km
- **trasa rowerowa** „Szlak wokół Ptasiej Kopy” (niebieska), łatwa trasa z licznymi panoramami Wałbrzycha / dł. ok. 14 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Wrocław, Strachowice, ul. Graniczna 190 / ok. 100 km
- **PKS**: Kamienna Góra, ul. Towarowa 43 / ok. 7 km
- **PKP**: Wałbrzych, ul. Armii Krajowej 26c / ok. 25 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Wrocław, Wybrzeże Słowackiego 12-14, tel. 71 776 95 01, 71 776 96 51, pife@dolnyslask.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Kamienna Góra, pl. Wolności 11, tel. 75 744 22 75, www.kamiennagora.pl

ZAMEK W LUBLINIE

Projekt: Ochrona i konserwacja Zamku Lubelskiego
– najcenniejszego zabytku regionu między Wisłą a Bugiem

Projektodawca: Muzeum Lubelskie w Lublinie

Lokalizacja: Lublin, woj. lubelskie

Program: Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego 2004-2006

Dofinansowanie z UE: ok. 5,48 mln zł

www.muzeumlubelskie.pl

Patrząc na elegancką jasną bryłę zamku, trudno uwierzyć, że przez długie lata pełnił on funkcje więzienia: najpierw rosyjskiego, potem hitlerowskiego, na końcu – komunistycznego. Podczas II wojny światowej przetrzymywano tu ok. 40 tys. osób, głównie członków polskiego ruchu oporu. Dziś wyremontowany, przypomina

odwiedzającym czasy swojej renesansowej świetności. Odnowione mury zamku mieszczą bogactwo zbiorów bibliotecznych oraz eksponaty muzealne. Wśród stałych ekspozycji można obejrzeć m.in. polskie malarstwo historyczne i batalistyczne, sztukę zdobniczą i zbiory numizmatyczne.

Początki lubelskiego zamku sięgają XII w., kiedy na wzgórzu wzniesiono gród umocniony drewniano-ziemnym wałem. W następnych stuleciach zamek, leżący na królewskim szlaku z Krakowa do Wilna, cieszył się zainteresowaniem i opieką Jagiellonów. W epoce renesansu powstała w nim okazała królewska rezydencja. W XVII stuleciu, w wyniku wojen, zamek uległ zniszczeniu. Ocalały jedynie dwie najstarsze budowle: XIII-wieczna wieża (donżon) i XIV-wieczna królewska kaplica pod wezwaniem Trójcy Świętej. Są one dziś najcenniejszymi elementami zamkowego wzgórza, na którym dominuje budowla w stylu neogotyku angielskiego, wzniesiona na początku XIX w.

Generalny remont zamku był wielokrotnie odkładany ze względu na wysokie koszty, a tymczasem zły stan podłoża stwarzał bezpośrednie zagrożenie dla stabilności fundamentów budowli; niektóre jej części groziły zawaleniem. W ramach projektu w latach 2006-2008 przeprowadzono pra-

ce zabezpieczające i remontowe. Wzmocniono fundamenty, odnowiono elewację, wymieniono okna i pokrycie dachowe głównej budowli. Przebudową i modernizacją objęto magazyny zbiorów sztuki oraz magazyny biblioteki. Romański donżon doczekał się konserwacji zewnętrznych murów, a na jego szczycie wybudowano taras widokowy, umożliwiający podziwianie panoramy Starego Miasta. W kaplicy Trójcy Świętej odnowiono gotyką elewację zewnętrzną, wzmocniono jej fundamenty oraz konstrukcję ścian i sklepień, wykorzystując nowatorską technologię włókien węglowych. Wykonano też podjazd dla osób niepełnosprawnych. Wewnątrz zajęto się konserwacją i specjalistycznym podświetleniem bizantyjsko-ruskiej polichromii, ufundowanej w 1418 r. przez króla Władysława Jagiełłę. Dzięki tym cennym malowidłom, pokrywającym niemal każdy skrawek ścian, sklepienia i podtrzymującego je filaru, kaplica Trójcy Świętej stanowi wybitny zabytek w skali międzynarodowej.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Lublin**, Jarmark Jagielloński (s. 402) oraz Festiwal Sztuk-Mistrzów (s. 267), Stare Miasto / ok. 450 m
- **Lublin**, Pałac Czartoryskich, wybudowany wg projektu Tylmana z Gamera w XVII w., pl. Litewski 2 / ok. 1,2 km
- **Lublin**, Uczelnia Mędrców Lublina, wyższa szkoła talmudyczna, ul. Lubartowska 85 / ok. 1,8 km
- **Zamość**, Stare Miasto (s. 90), Centrum „Synagoga” (s. 200), Ogród Zoologiczny im. Stefana Millera (s. 505) / ok. 86 km
- **Włodawa**, Miejska Biblioteka Publiczna (s. 508), ul. Przechodnia 13 / ok. 86 km
- **trasa piesza** „Szlak im. Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego” (zielona), przebiega przez teren Muzeum Wsi Lubelskiej w Lublinie i umożliwia poznanie ciekawych obiektów architektury drewnianej / dt. ok. 1 km
- **trasa rowerowa** „Szlak Doliną Nędzniczy” (niebieska), w formie pętli, biegnie z Lublina przez tereny gminy Niedzrzewica Duża / dt. ok. 12 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Lublin, Świdnik, ul. króla Jana III Sobieskiego 1 / ok. 15 km
- **PKS**: Lublin, al. Tysiąclecia 6 / ok. 1,5 km
- **PKP**: Lublin, pl. Dworcowy 1 / ok. 3,8 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Lublin, ul. Stefczyka 3b/018, tel. 81 441 68 64, 81 441 68 65, kontakt@feu.lubelskie.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Lublin, ul. Jezuicka 1/3, tel. 81 532 44 12, info@loitik.eu, www.lublintravel.pl

ZABYTEK

EDYCJA III

GŁÓWNA NAGRODA

ŚLĄSKIE CENTRUM EDUKACJI REGIONALNEJ W KOSZĘCINIE

Projekt: Śląskie Centrum Edukacji Regionalnej

Projektodawca: Zespół Pieśni i Tańca „Śląsk” im. Stanisława Hadyny

Lokalizacja: Koszęcin, woj. śląskie

Program: Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego 2004-2006

Dofinansowanie z UE: ok. 5,3 mln zł

www.zespolslask.pl

Koszęcin to najbardziej roztańczona i rozśpiewana miejscowość regionu. W pięknym i okazałym pałacu siedzibę ma Zespół

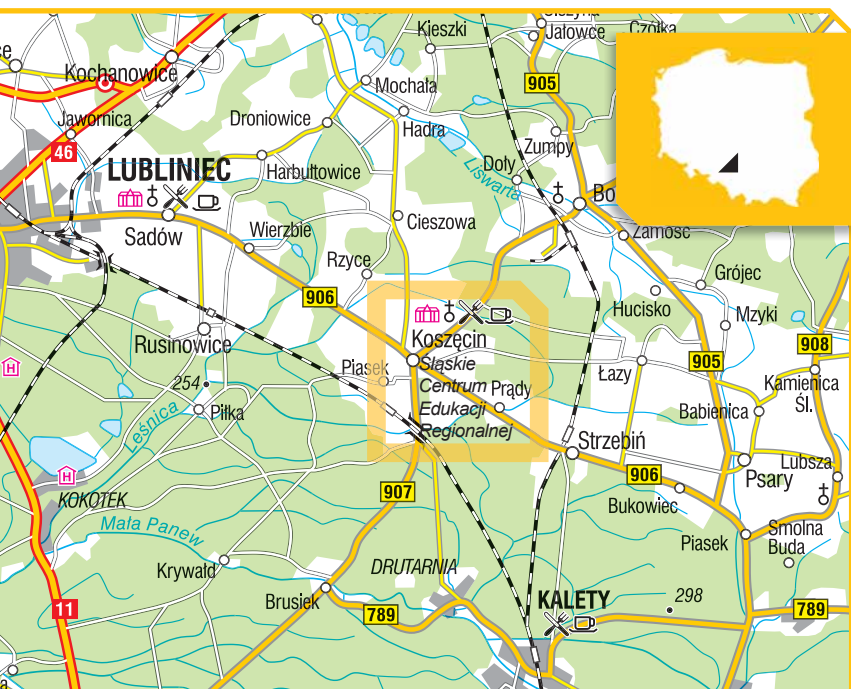

Pieśni i Tańca „Śląsk” imienia Stanisława Hadyny. Jeden z największych, najstynniejszych i najbardziej lubianych polskich zespołów folklorystycznych powstał w 1953 r. Na początku prezentował folklor

śląski, z czasem jednak repertuar objął także kulturę ludową innych regionów Polski. Śląsk koncertował w prawie pięćdziesięciu krajach na całym świecie.

Koszęcin jest jedną z największych i najatrakcyjniejszych gmin w powiecie lublinieckim. Otoczona lasami, polami i łąkami, pozbawiona zanieczyszczeń przemysłowych, wzbudza zainteresowanie turystów. W okolicy wytyczono szlaki turystyczne, przy których nie brakujeabytków sztuki świeckiej i sakralnej.

W tak malowniczej okolicy znajduje się atrakcja turystyczna. Otoczony zabytkowym parkiem angielskim, należy do największych w Polsce zespołów pałacowych utrzymanych w stylu neoklasycystycznym. Powstał w XVI w. W 1945 r. opuścili go ostatni właściciele – członkowie książęcego rodu Hohenlohe-Ingelfingenów. To właśnie za ich czasów, w latach 1829-1930, przeprowadzono przebudowę, której zawdzięczamy obecny kształt architektoniczny gmachu.

Do 1998 r. pałac był obiektem zamkniętym, przeznaczonym wyłącznie dla zespołu. Obecnie otworzył się na świat jako Śląskie Centrum Edukacji Regionalnej, a dzięki renowacji odzyskał dawną świetność.

Turystom udostępniono do zwiedzania pałacowe wnętrza, m.in. sale: Zieloną, Chóralną i Kominkową, która została zaadaptowana na reprezentacyjną jadalnię. Na poddaszu lewego skrzydła urządzono bazę noclegową, a nawet gabinet odnowy biologicznej.

Centrum jest miejscem koncertów, widowisk muzycznych i spektakli teatralnych. Przeprowadzona modernizacja umożliwiła artystom „Śląska” koncertowanie na miejscu i zapraszanie innych zespołów. Centrum prowadzi także działalność szkoleniową dla nauczycieli, animatorów kultury, młodzieży szkolnej i najmłodszych. Odbywają się tu warsztaty wokalne i taneczne dla grup folklorystycznych. Prawdziwą atrakcją jest „Letnia Szkoła

Artystyczna”, ucząca także tańca współczesnego. Koszęcin stał się miejscem spotkań środowisk artystycznych, naukowych i dziennikarskich. W zielonym otoczeniu pałacu odbywają się atrakcyjne imprezy plenerowe, m.in. majowy „Śląski Ogród Sztuk” i czerwcowy „Piknik Artystyczny”.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Koszęcin**, drewniany kościółek pw. św. Trójcy z 1724 r., ul. Świętej Trójcy 3 / ok. 1,5 km
- **Lisowice**, Muzeum Paleontologiczne ze szczątkami pierwszego polskiego dinozaura, ul. Mickiewicza 20 / ok. 17 km
- **Tarnowskie Góry**, Zabytkowa Kopalnia Srebra z podziemną trasą turystyczną o dł. 1,7 km, ul. Gliwicka 2 / ok. 30 km
- **Gliwice**, Zamek Piastowski (s. 99), ul. Pod Murami 2 / ok. 46 km
- **Katowice**, Biblioteka Akademicka (s. 135), ul. Bankowa 11a / ok. 54 km
- **trasa piesza „Klepaczka”**, ścieżka przyrodniczo-leśna z 6 przystankami / dt. ok. 3 km
- **trasa rowerowa: Koziegłowy – Pińczyce – Siewierz**, prowadzi do rezerwatu „Cisy w Hucie Starej” / dt. ok. 21 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko:** Katowice, Pyrzowice, ul. Wolności 90 / ok. 35 km
- **PKS:** Lubliniec, pl. Niepodległości 3a / ok. 13 km
- **PKP:** Lubliniec, pl. Niepodległości 3a / ok. 13 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Katowice, ul. Dąbrowskiego 23, tel. 32 774 01 72, 32 774 01 93, 32 774 01 94, punktinformacyjny@slaskie.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Częstochowa, al. Najświętszej Maryi Panny 65, tel. 34 368 22 50, mcit@czestochowa.um.gov.pl, www.czestochowa.pl

ZESPÓŁ PAŁACOWO-PARKOWY W ŻMIGRODZIE

Projekt: Modernizacja i konserwacja zabytkowej baszty oraz zespołu pałacowo-parkowego w Żmigrodzie

Projektodawca: Gmina Miejska Żmigród

Lokalizacja: Żmigród, woj. dolnośląskie

Program: Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego 2004-2006

Dofinansowanie z UE: ok. 3,87 mln zł

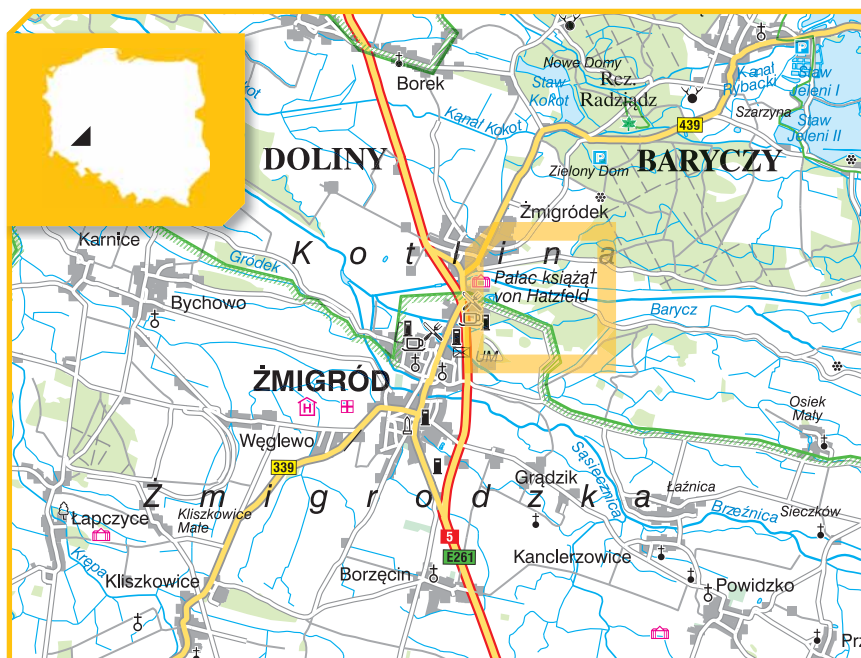
www.zpk-zmigrod.eu

O tym, jak piękne mogą być ruiny i ich otoczenie, warto się przekonać, odwiedzając Żmigród. Na turystycznej mapie Polski żmigrodzki zespół pałacowo-parkowy jest miejscem szczególnym. Położony na terenie obszarów chronionych „Natura 2000” oraz „Szlaku Dolnośląskich Zamków i Pałaców”, systematycznie przekształca się w turystyczno-kulturalną atrakcję regionu.

Udostępnione do zwiedzania malownicze ruiny podziwia coraz więcej turystów, powstał taras widokowy, ożyły parkowe alejki i dróżki. Z myślą o rodzinnym wypoczynku nad stawem utworzono polanę piknikową, a na środku największej z wysp plac rekreacyjny z miejscem na ognisko, stawkami do grillowania, pergolą i altaną. Dla zakochanych jest nawet romantyczna przystań z łódkami.

Ciekawość zwiedzających wzbudza bogata przeszłość żmigrodzkich ruin. W średniowieczu stała tu obronna warownia, w późniejszych czasach rezydowali biskupi, książęta, rycerze i kolejne pokolenia możnych rodów. Zamek był też twierdzą obleganą, a w końcu zdobytą przez Szwedów. W latach 80. XVII w. ówczesny właściciel żmigrodzkich dóbr, Melchior von Hatzfeldt, nakazał zburzyć fortyfikacje, a na miejscu zamku wznieść barokowy pałac. Okazała, imponująco wyposażona rezydencja spłonęła w styczniu 1945 r. Po dawnej świetności zostały ruiny pałacu, pamiętająca XVI w. wieża mieszkalna, mury kaplicy, a także kilkunastohektarowy park.

W latach 2005-2008 udało się wzmocnić i zabezpieczyć pozostałości budowli, przekształcając je w tzw. trwałą ruinę. Jedna z frontowych ścian, otynkowana i pomalowana, pokazuje namiastkę dawnej świetności pałacu. Wieczorem, dyskretnie podświetlona, prezentuje się szczególnie pięknie. Zagospodarowane ruiny tworzą

idealną scenierię przedstawień teatralnych, inscenizacji historycznych, wystaw, koncertów czy spektakli typu światło i dźwięk.

W ramach projektu uporządkowano także podziemia pałacu, a ich część przeznaczono na hibernakulum – miejsce zimowania nietoperzy.

Dzięki renowacji XVI-wieczna wieża mieszkalna, zwana basztą, odzyskała funkcje użytkowe. Urządzono w niej stylowo aranżowany punkt informacji turystycznej, dwie sale – konferencyjną i ekspozycyjną, a także apartament z miejscami noclegowymi. Drugi etap modernizacji objął otoczenie wieży i pozostałości pałacu. Zachowane materiały ikonograficzne pozwoliły odtworzyć XIX-wieczną kompozycję parku.

Zespół pałacowo-parkowy z miesiąca na miesiąc przyciąga coraz więcej gości, a lista atrakcji turystycznych i kulturalnych, na jakie można tu liczyć, systematycznie się wydłuża.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Żmigród**, kościół parafialny św. Trójcy (1595-1607), ul. Kościelna 1 / ok. 1 km
- **Rawicz**, Muzeum Ziemi Rawickiej, mieści się tu m.in. Sala historii Bractw Kurkowych, Rynek 1 / ok. 16 km
- **Trzebnica**, Willa „Zamek”, urokliwy zabytek w Lesie Bukowym, ul. Oleśnicka / ok. 25 km
- **Trzebnica**, rotunda Pięciu Stołów, mурowany krąg z XIII w., ul. Czeresińowa / ok. 26 km
- **Wrocław**, Muzeum Miejskie (s. 37), Rynek 1 / ok. 46 km
- **trasa piesza** „Szlak Zamkowy” (czerwona), łączy ruiny zamku w Żmigrodzie z Jamnikiem i Książęcą Wsią / dł. ok. 15 km
- **trasa rowerowa** (zielona): Żmigród – Powidzko – Dobrostawice / dł. ok. 11 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Wrocław, Strachowice, ul. Graniczna 190 / ok. 56 km
- **PKS**: Żmigród, ul. Poznańska 14 / ok. 500 m
- **PKP**: Żmigród, ul. Kolejowa 14 / ok. 1 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Wrocław, Wybrzeże Słowackiego 12-14, tel. 71 776 95 01, 71 776 96 51, pife@dolnyslask.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Żmigród, ul. Parkowa 1, tel. 71 385 39 31, it@zmigrod.com.pl, www.it-zmigrod.pl

KLASZTOR OJCÓW KAMEDUŁÓW W KRAKOWIE

Projekt: Modernizacja i adaptacja dawnego Domu Fundatora i Infirmerii w klasztorze oo. Kamedułów w Krakowie

Projektodawca: Kongregacja Eremitów Kamedułów Góry Koronnej – klasztor

Lokalizacja: Kraków, woj. małopolskie

Program: Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego 2004-2006

Dofinansowanie z UE: ok. 4,15 mln zł

www.fundajakameduli.pl

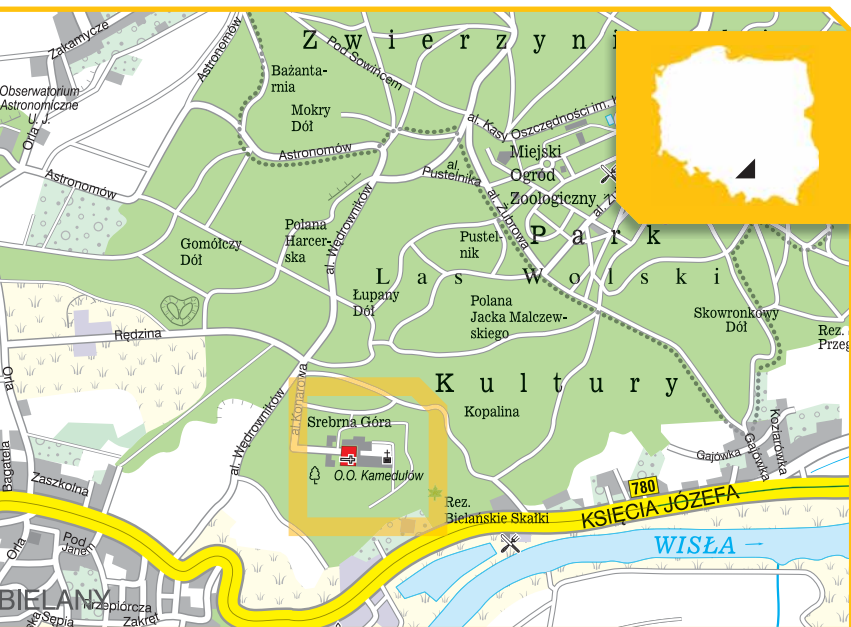

Rytm życia ojców kamedułów wyznacza surowa reguła św. Benedykta: praca, modlitwa, lektura, kontemplacja, pokuta, post, samotność i zachowywanie milczenia. Noszący białe habity mnisi mieszkają w małych domkach – pustelniach. Spotykają się jedynie podczas mszy świętych, modlitw i posiłków. Tylko pięć razy w roku mogą bez przeszkód prowadzić rozmowy i wyjść poza erem. Reguła określa również zasady zwiedzania klasztoru: mężczyźni mogą wejść na jego teren przez cały rok, ale kobiety są wpuszczane tylko przez 12 dni.

Jan Paweł II, odwiedzając erem w 2002 r., nazwał go piorunochronem, dzięki któremu Kraków od wielu stuleci stoi bezpieczny i nienaruszony. Rzeczywiście, barokowy zespół zabudowań klasztornych emanuje aurą spokoju i świętości. Ufundowany na początku XVII w. na zalesionym wzgórzu zwanym Srebrną Górą, należy do najbardziej rozpoznawalnych punktów w panoramie miasta. Uwagę przyciągają zwłaszcza trzy białe wieże kościoła Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny.

Ośrodek Kulturowy ojców Kamedułów w krakowskich Bielanych zajmuje się popularyzowaniem wiedzy o zakonie, który obecnie ma na świecie już tylko dziewięć eremów (w tym dwa w Polsce). Organizowane są w nim wystawy, prelekcje i seminaria. Realizacja projektu umożliwiła wzbogacenie oferty o rekolekcje dla osób poszukujących ciszy i skupienia, połączone z noclegami iżywieniem.

Reguła ojców kamedułów mówi, że w żadnym eremie nie powinno brakować pomieszczeń dla gości, którym trzeba zapewnić pobyt w godziwych warunkach. W tym celu klasztor rozpoczął realizację projektu polegającego na modernizacji i adaptacji dawnego Domu Fundatora Mikołaja Wolskiego oraz Infirmerii na potrzeby Ośrodka Kulturowego ojców Kamedułów.

Prace remontowo-modernizacyjne trwały w latach 2007-2008. W obu budynkach wykonano izolację fundamentów, nowe instalacje i wymieniono pokrycia dachów.

Zamontowano system geotermalnego ogrzewania, który obniżył koszty funkcjonowania klasztoru, utrzymującego się głównie z datków wiernych. Budynek zostały przystosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych. Prace prowadzono pod okiem konserwatorów zabytków, czuwających nad tym, by nic nie naruszyło cennej architektury eremu. W ramach projektu zmodernizowano również wirydarz oraz poddano częściowej renowacji XVII-wieczne ogrody wiszące, przylegające do budynku Infirmerii. Wykonano też drobne prace konserwatorskie w kościele.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Kraków**, szlak turystyczny po podziemiach Rynku Głównego (s. 46), Rynek Główny 1 / ok. 9,6 km
- **Kraków**, Muzeum Etnograficzne (s. 273), ul. Krakowska 46 / ok. 9,8 km
- **Kraków**, Muzeum Sztuki Współczesnej MOCAK (s. 129), ul. Lipowa 4 / ok. 12,2 km
- **Kraków**, Ogród Doświadczeń im. Stanisława Lema (s. 16), al. Pokoju 68 / ok. 15,3 km
- **Kraków**, Lotniczy Park Kulturowy (s. 49), al. Jana Pawła II 39 / ok. 16 km
- **trasa piesza** „Uroczysko Górka Pychowicka”, Kampus Uniwersytetu Jagiellońskiego – Uroczysko Górka Pychowicka / dt. ok. 2 km
- **trasa rowerowa** po Lasku Wolskim, pętla tramwajowa na Salwatorze (ul. Kościuszki) – Ogród Zoologiczny / dt. ok. 6 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Kraków, Balice, ul. Medweckiego 1 / ok. 8 km
- **PKS**: Kraków, ul. Bosacka 18 / ok. 12 km
- **PKP**: Kraków Główny, pl. Nowaka-Jeziorańskiego 3 / ok. 8 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Kraków, ul. Wielicka 72b, tel. 12 616 06 16, 12 616 06 36, fem@umwm.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Kraków, Rynek Główny 1/3, tel. 12 433 73 10, sukiennice@infokrakow.pl, www.infokrakow.pl

GALERIA SZTUKI POLSKIEJ XIX WIEKU W KRAKOWSKICH SUKIENNICACH

Projekt: Nowe Sukiennice. Remont i modernizacja Galerii Sztuki Polskiej XIX wieku w krakowskich Sukiennicach

Projektodawca: Muzeum Narodowe w Krakowie

Lokalizacja: Kraków, woj. małopolskie

Program: Fundusze norweskie i Fundusze EOG 2004-2009

Dofinansowanie z Funduszy norweskich: ok. 21 mln zł

www.muzeum.krakow.pl

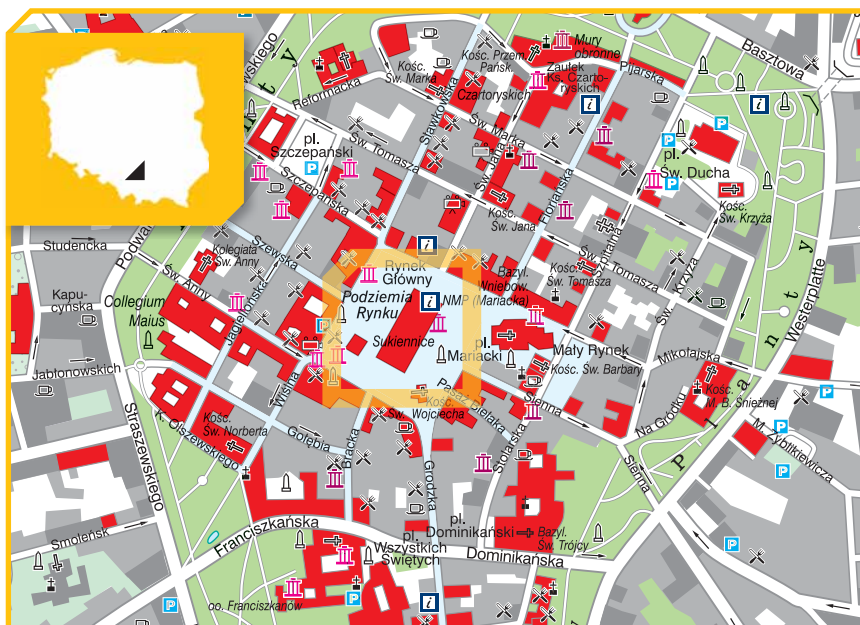

Sukiennice to architektoniczny skarb krakowskiego Rynek Główny. Uchwałą Rady Miasta Krakowa w 1879 r. w części budynku utworzono Muzeum Narodowe. Dla zapoczątkowania kolekcji Henryk Siemiradzki podarował miastu obraz „Pochodnie Nerona”. Tak powstał najstarszy oddział Muzeum Narodowego na ziemiach polskich – Galeria Polskiego Malarstwa i Rzeźby XIX w. Dziś na

ok. 1 tys. m² wystawiono kilkaset obrazów, m.in. słynne płótna Jana Matejki – „Hołd pruski” i „Bitwa pod Racławicami”, oraz kilkanaście rzeźb.

Historia Sukiennic sięga XIII w., ale wówczas były one tylko dwuszeregiem kupieckich kramów. W XIV stuleciu wzniesiono murowaną halę, a dwa wieki później renesansowy gmach z charakterystyczną atty-

ką. Ostateczny kształt Sukiennice zyskały w XIX w., kiedy dodano im neogotyckie arkady.

Projekt „Nowe Sukiennice” (2006-2010) objął generalny remont i modernizację budowli.

W czasie prac położono 2,5 tys. m² podłóg, 4 km instalacji elektrycznych, 3 km rur. Wymieniono 30 ton konstrukcji stalowych i wstawiono 25 ton urządzeń, takich jak wentylatory i klimatyzatory. Tynkami i farbą pokryto 5 tys. m² powierzchni, wstawiono 1,8 tys. m² świetlików oraz setki metrów kwadratowych nowych lub odnowionych okien i drzwi. Powstała też nowa konstrukcja dachu.

Wyremontowane pomieszczenia umożliwiają interaktywny odbiór sztuki. W sali multimedialnej (Multiteka) dzięki dziewięciu szklanym ekranom widz znajdzie się w wirtualnym świecie sprzed 130 lat. W sali

wielofunkcyjnej (Mediateka) odbywają się wykłady, a umieszczone w niej „artomaty”, czyli stanowiska komputerowe z dotykowymi ekranami, prezentują historię Sukiennic, zbiory, artystów, gry i quizy. Na potrzeby bogatego programu zajęć dla dzieci, młodzieży i dorosłych przeznaczono salę edukacyjną (Atelier). W zabytkowej klatce schodowej zainstalowano nowoczesną szklaną windę.

Projekt „Nowe Sukiennice” należy do największych inwestycji konserwatorskich w Europie. Galeria zwyciężyła w konkursie „Kraków bez barier 2010” na miejsce najlepiej przystosowane dla osób niepełnosprawnych w kategorii „Obiekty i przestrzenie zabytkowe”. W 2011 r. kampanię reklamową „Nowych Sukiennic” wyróżniono w dwóch konkursach reklamowych – Media Trendach i Polskim Konkursie Reklamowym KTR. Natomiast w 2012 r. Galeria otrzymała certyfikat „Miejsce przyjazne seniorom”.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Kraków**, Muzeum Książąt Czartoryskich, w zbiorach „Dama z gronostajem” Leonarda da Vinci / ok. 450 m
- **Kraków**, Droga Królewska dla niepełnosprawnego turysty (s. 336) / ok. 600 m
- **Tyniec**, opactwo Benedyktynów (s. 170), ul. Benedyktynska 37 / ok. 12 km
- **Zabierzów**, Rezerwat Skąta Kmita, okolice przełomu Rudawy na Garbie Tenczyńskim / ok. 14 km
- **Inwałd**, Park miniatur (s. 514), ul. Wadowicka 167 / ok. 56 km
- **trasa piesza** „Trasa zabytków żydowskich”: ulica Szeroka – Stara Synagoga – synagoga i cmentarz Remuh – synagoga Poppera – synagoga Wysoka – synagoga Izaaka (Ajzyka) – synagoga Kupa – pl. Nowy – synagoga Tempel – cmentarz Nowy / dł. ok. 10 km
- **trasa rowerowa** „Wzdłuż Rudawy”: Błonia – ul. Zakliki z Mydlnik / dł. ok. 4,5 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Kraków, Balice, ul. Medweckiego 1 / ok. 16 km
- **PKS**: Kraków, ul. Bosacka 18 / ok. 2 km
- **PKP**: Kraków Główny, pl. Nowaka-Jeziorańskiego 3 / ok. 2 km

.....
: **Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich**: Kraków, ul. Wielicka 72b,
tel. 12 616 06 16, 12 616 06 36, fem@umwm.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

.....
: **Informacja turystyczna**: Kraków, Rynek Główny 1/3, tel. 12 433 73 10,
sukiennice@infokrakow.pl, www.infokrakow.pl

STARY ZAMEK I PARK HABSBURGÓW W ŻYWCU

Projekt: Rewitalizacja i zagospodarowanie kulturalne kompleksu Starego Zamku i parku Habsburgów w Żywcu

Projektodawca: Gmina Żywiec

Lokalizacja: Żywiec, woj. śląskie

Program: Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego 2004-2006

Dofinansowanie z UE: ok. 2,81 mln zł

www.muzeum-zywiec.pl

Historia zabytkowego kompleksu w Żywcu sięga XV w. Powstał jako budowla obronna należąca do rodu Komorowskich, później przemieniono go w renesansową rezydencję o charakterze pałacowym, aż w końcu Habsburgowie przebudowali go w stylu neogotyckim i neoklasycystycznym. W skład zespołu wchodzi Stary Zamek Komorowskich ze Stajnią i Wozownią, Nowy Pałac Habsburgów oraz park angielski z elementami małej architektury. Ostatni remont generalny został przeprowadzony w połowie XIX w., potem wykonywano już tylko doraźne prace remontowe i zespół powoli niszczał.

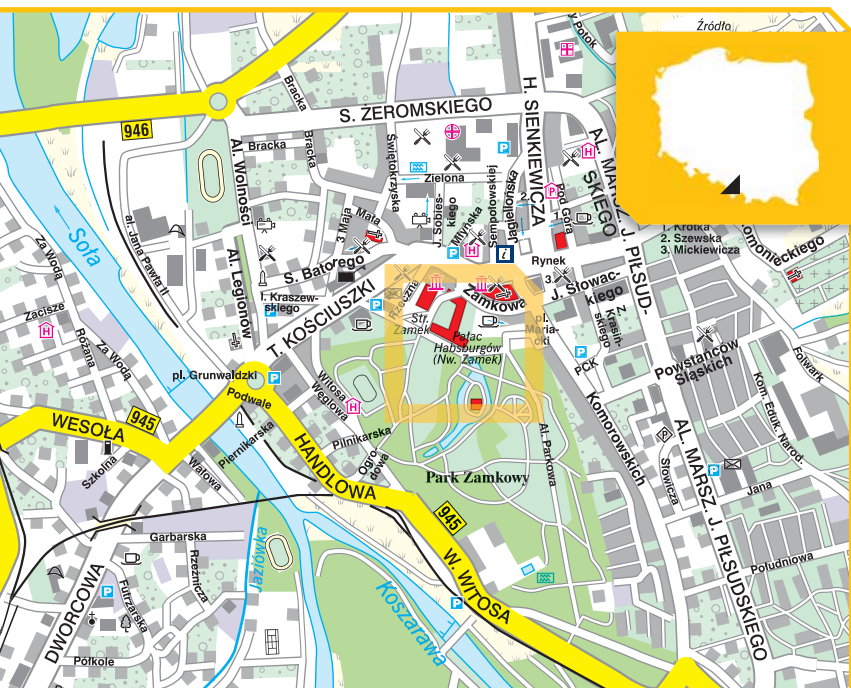
Od 2002 r. wszystko zaczęło się zmieniać. Dzięki pracom remontowym i modernizacji Stary Zamek powoli odzyskiwał historyczny wygląd, a jego część zaadaptowano dla potrzeb wystawienniczych Muzeum Miejskiego, m.in. ekspozycji historycznej i archeologicznej. Do zamkowego parku powróciła hodowla koni i ptaków, w pomieszczeniach Stajni utworzono Muzeum Łowiectwa i Powozów, a w budynku Wo-

zowni izbę regionalną, z warsztatami rzemiosła ludowego, galerią sztuki ludowej oraz zapleczem gastronomicznym.

Odnowiono m.in. wspaniały park Habsburgów, odremontowano oficyny Starego Zamku i Domek Chiński na potrzeby działalności Centrum Promocji Kultury Żywieckiej. Urządzono nowoczesne centrum informacji kulturalno-turystycznej oraz ekspozycję etnograficzną prezentującą tradycje i zwyczaje Żywiecczyzny.

Do odnowionego zamku po latach nieobecności wróciła prawdziwa księżna Maria Krystyna Altenburg (Habsburg-Łotaryńska). Tu też, w mieszkaniu urzędowym w dawnej zamkowej kręgielni, zmarła w październiku 2012 r.

Zwiedzający zespół pałacowy oprócz różnorodnych ekspozycji muzealnych mogą przyrzeć się działaniu tradycyjnej żywieckiej kuźni, pracowni garncarskiej i zrekonstruowanej mennicy, przejechać się powozem po parku, napić się herbaty

w Domku Chińskim, a wieczorem na dziedzińcu zamkowym obejrzeć spektakl typu światło i dźwięk. Organizowane są również przedstawienia teatralne i spektakle dell'arte prezentujące scenki odwołujące się do historii pałacu i miasta.

Unikatowy produkt turystyki kulturowej nawiązuje do wielowiekowej historii, kultury i tradycji Żywiecczyny (Żywiec uzyskał prawa miejskie w 1327 r.). Znacząco wpłynęła na podniesienie atrakcyjności turystycznej miasta i okolic, a co za tym idzie – ożywienie gospodarcze.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Żywiec**, Muzeum Browaru, ul. Browarna 88 / ok. 3,7 km
- **Magurka Wilkowicka**, trasy narciarstwa biegowego (s. 345) / ok. 14 km
- **Szczyrk**, Beskidzka 5 (s. 249), oferta aktywnego wypoczynku 5 gmin: Szczyrk, Ustroń, Istebna, Brenna i Wiśla / ok. 14,5 km
- **Bielsko-Biała**, Beskidzki Cyberfolklor (s. 246), Regionalny Ośrodek Kultury, ul. 1 Maja 8 / ok. 19 km
- **Górki Wielkie**, Dwór Kossaków (s. 194), ul. Stary Dwór 4 / ok. 47 km
- **trasa piesza** „Szlak wyzwolenia Żywca” (zielona): Żywiec Sporysz – Moszczanica – Żywiec, prowadzi przez wschodnie i północne dzielnice miasta / dł. ok. 9,7 km
- **trasa rowerowa** wokół jeziora Żywieckiego / dł. ok. 33 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Katowice, Pyrzowice, ul. Wolności 90 / ok. 100 km
- **PKS**: Żywiec, ul. Grunwaldzka 3 / ok. 2 km
- **PKP**: Żywiec, ul. Dworcowa 52 / ok. 2 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Katowice, ul. Dąbrowskiego 23, tel. 32 774 01 72, 32 774 01 93, 32 774 01 94, punktinformacyjny@slaskie.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

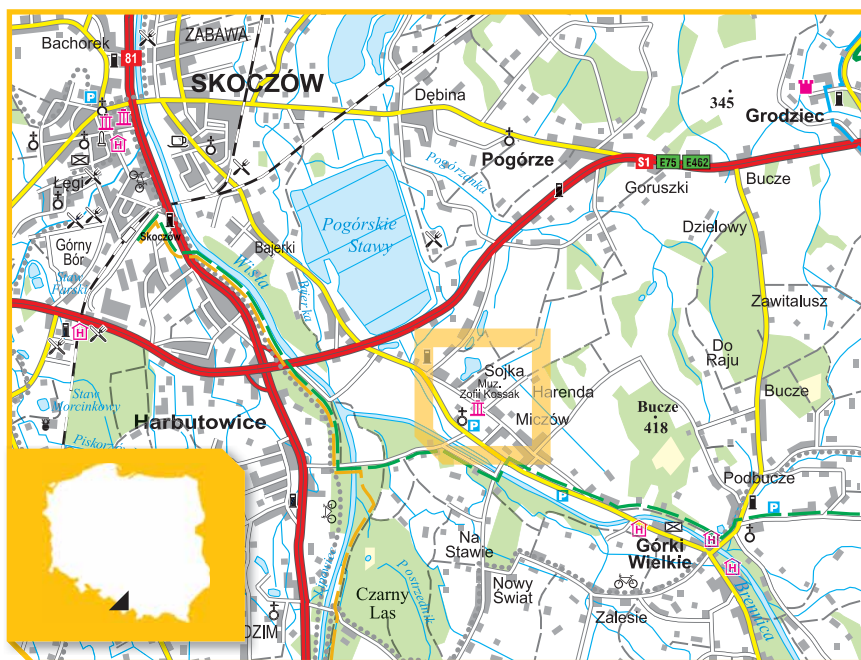
Informacja turystyczna: Żywiec, ul. Zamkowa 2, tel. 33 861 43 10, it@mosir-zywiec.pl, www.mosir-zywiec.pl

Górki Wielkie nieopodal Skoczowa, od kilku lat cieszą się coraz większym zainteresowaniem. Magnesem przyciągającym gości w te okolice jest otwarte w 2010 r. Centrum Kultury i Sztuki „Dwór Kossaków” – miejsce, w którym przez wiele lat mieszkała i tworzyła zasłużona dla polskiej kultury pisarka Zofia Kossak.

Wzniesiony w 1734 r. dwór przez długie lata był rodzinnym siedliskiem kolejnych właścicieli, później, gdy przeszedł w ręce Habsburgów, przekształcił się w spichlerz austriackiej Komory Cieszyńskiej. W 1922 r. wydzierżawili go od skarbu odradzającego się państwa polskiego Tadeusz i Anna Kossakowie, a w kolejnym roku zamieszkała z nimi młodo owdowiała córka Zofia wraz z synami. Majątek rozkwitał, dwór znów tętnił życiem, a stare mury nasiąkały kulturalną i artystyczną atmosferą. Bywali tu pisarze, m.in. Maria Dąbrowska, Jan Sztudynger, Melchior Wańkowicz, Stanisław Ignacy Witkiewicz, często zaglądał brat bliźniak gospodarza – uznany malarz Wojciech Kossak. W 1939 r. rodzina opuściła dom, który okupant przystosował do

własnych celów. W maju 1945 r. pod nieobecność właścicieli dwór spalono. Pozostały po nim ruiny, które z roku na rok coraz bardziej niszczyły.

Dzięki staraniom Fundacji im. Zofii Kossak dwór znów żyje i jak przed laty czaruje gości artystyczną atmosferą. Przeprowadzona adaptacja efektownie wyeksponowała ruiny, przypominające nieco pozostałości warownego zamczku. W środkowej części wzniesiono piętrowy budynek, a dwa boczne segmenty zachowano, pozostawiając je bez zadaszenia. W ten sposób powstały kameralne sceny pod gołym niebem, a szacowne mury stworzyły nastrojową oprawę dla odbywających się tu koncertów, przedstawień teatralnych i innych spektakli.

Adaptacja nie naruszyła charakteru tego miejsca – nowoczesnie zaaranżowany budynek tworzy z zabytkową resztą intrygującą całość.

We wnętrzu urządzono multimedialną ekspozycję poświęconą życiu i twórczości Zofii Kossak, ciekawym losom jej rodziny i samego dworu. Ściany zajmują wielkoforma-

towe wydruki, na monitorach wyświetlane są zdjęcia, można także usłyszeć nagrania z wypowiedziami pisarki i jej córki.

W jednym z pomieszczeń powstała bajkowa kraina bohatera „Przygód Kacperka, góreckiego skrzata”, który dzięki wyobraźni pisarki zamieszkał właśnie tu – w górskim dworku. Do jego komnaty wchodzi się przez... dziurkę od klucza.

W Dworze Kossaków zawsze panuje ożywienie – odbywają się warsztaty plastyczne, pisarskie, dziennikarskie, a także wystawy, przedstawienia, koncerty, plenery malarskie i wiele innych imprez organizowanych z myślą o integracji mieszkańców regionu i turystach. Ci ostatni przybywają coraz liczniej, zainteresowani nie tylko nową Kossakówką i jej urokliwym otoczeniem, ale także bogatą ofertą kulturalną tego miejsca i potencjałem rekreacyjnym okolic.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Brenna**, Beskidzka 5 (s. 249), oferta aktywnego wypoczynku 5 gmin: Brenna, Szczyrk, Ustroń, Istebna i Wiśla / ok. 14,5 km
- **Cieszyn**, Śląski Zamek Sztuki i Przedsiębiorczości (s. 240 i 315), ul. Zamkowa 3 a, b, c / ok. 18,5 km
- **Bielsko-Biała**, Beskidzki Cyberfolklor (s. 246), Regionalny Ośrodek Kultury, ul. 1 Maja 8 / ok. 21 km
- **Pszczyna**, Muzeum Zamkowe (s. 164), Brama Wybrańców 1 / ok. 30 km
- **Magurka Wilkowska**, trasy narciarstwa biegowego (s. 345) / ok. 40 km
- **trasa piesza** „Góra Bucze”, ścieżka przyrodniczo-dydaktyczna rozpoczyna się w Centrum Górek Wielkich, 7 tablic dydaktycznych / dł. ok. 4 km
- **trasa rowerowa** (niebieska): Jaworze – Górki Wielkie – Ustroń / dł. ok. 22 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Katowice, Pyrzowice, ul. Wolności 90 / ok. 100 km
- **PKS**: Górki Wielkie, ul. Kossak (przystanek) / ok. 500 m
- **PKP**: Skoczów, ul. Mickiewicza 41 / ok. 6,5 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Katowice, ul. Dąbrowskiego 23, tel. 32 774 01 72, 32 774 01 93, 32 774 01 94, punktinformacyjny@slaskie.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Brenna, ul. Wyzwolenia 77, tel. 33 858 69 71, it@brenna.org.pl, www.brenna.org.pl

ZABYTEK

EDYCJA V

GŁÓWNA NAGRODA

SANKTUARIUM MARYJNE W ŚWIĘTEJ LIPCE

Projekt: Ginący Zabytek – ratowanie Sanktuarium w Świętej Lipce

Projektodawca: Dom Zakonny Towarzystwa Jezusowego

Lokalizacja: Święta Lipka, woj. warmińsko-mazurskie

Program: Fundusze norweskie i Fundusze EOG 2004-2009

Dofinansowanie z Funduszy EOG: ok. 8 mln zł

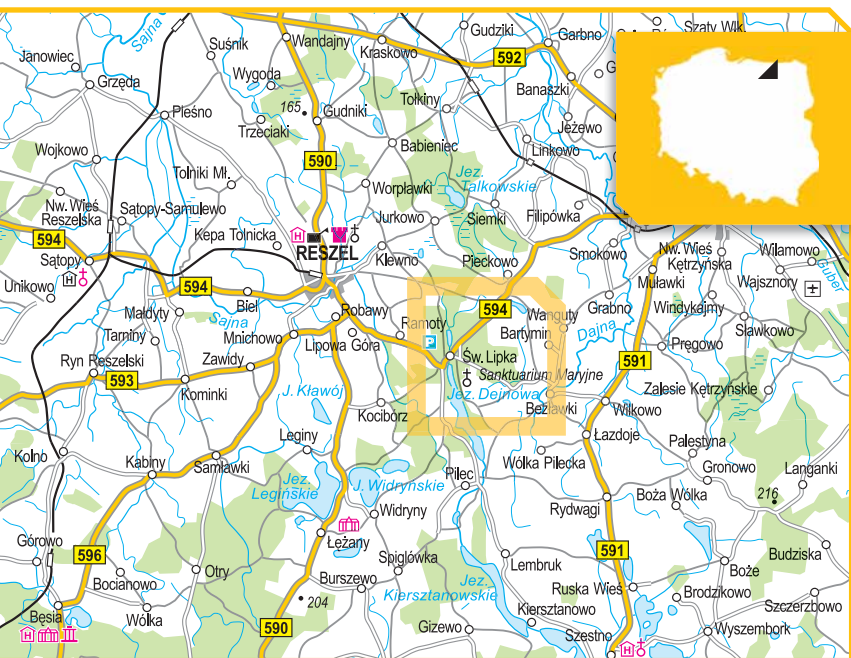
www.swlipka.org.pl

Święta Lipka położona wśród malowniczych lasów i jezior słynie z późnobarokowego sanktuarium. Jego budowę rozpoczęto pod koniec XVIII w. Już wtedy Święta Lipka była znanym ośrodkiem kultu maryjnego, przyciągającym licznych pielgrzymów. Jak głosi legenda, wszystko zaczęło się w XIV stuleciu, kiedy to pewien skazaniec uniknął śmierci dzięki figurce Matki

Boskiej z Dzieciątkiem, którą wyrzeźbił w noc przed egzekucją. Wracając szczęśliwie do domu, umieścił figurkę na rozłożonej lipie, a wkrótce miejsce to zaczęło słynąć cudami. Dziś wznosi się tu imponujący kompleks klasztorny złożony z bazyliki, otaczających ją krąganków oraz domu ojców jezuitów, którzy są gospodarzami obiektu.

Prace nad wyposażeniem i zdobieniem wnętrza klasztornej kościoła trwały kilkadziesiąt lat. Ich znakomite efekty – rzeźby, malowidła ściennie, obrazy na płótnie, witraże, a także wybitne przykłady snycerstwa, złotnictwa i kowalstwa artystycznego – ocalały do dziś.

Kompleksowa konserwacja sprawiła, że sanktuarium zmieniło oblicze. Bazylice przywrócono oryginalną kolorystykę, utrzymaną w czerwieniach i szarościach ze złocistymi elementami. W efekcie prac wypiękniły cenne XVIII-wieczne polichromie i malowidła ściennie zdobiące krużganki. We wnętrzu świątyni odnowiono ołtarz główny, rzeźby i witraże. Dawny blask odzyskał również prospekt organowy i słynne organy z czterema tysiącami piszczałek i ruchomymi figurami. Przywrócenie świetności unikatowemu instrumentowi pozwoliło znacznie poszerzyć ofertę koncertów, z których Święta Lipka jest znana od lat.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Reszel**, Zamek Biskupów Warmińskich zbudowany w latach 1350-1401, ul. Podzamcze 3 / ok. 7 km
- **Kętrzyn**, Szlak Zamków Gotyckich (s. 399), pl. Zamkowy 1 / ok. 14 km
- **Mragowo**, 14 rzeźb parkowych (s. 279) / ok. 21 km
- **Gierłoż**, Wilczy Szaniec, ruiny kwatery głównej Hitlera / ok. 23 km
- **Giżycko**, Aeroklub Krainy Jezior, transgraniczna turystyka lotnicza (s. 429), ul. Olsztyńska 15a / ok. 44 km
- **trasa piesza**: Święta Lipka – Reszel, po drodze mijamy 15 kapliczek różańcowych, kamienie milowe i średniowieczny kanał wodociągowy / dł. ok. 6 km
- **trasa rowerowa**: Giżycko (Twierdza Boyen) – Ryn (zamek krzyżacki) – Gierłoż (Wilczy Szaniec) – Kętrzyn (zamek krzyżacki) – Święta Lipka / dł. ok. 65 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Gdańsk, Rębiechowo, ul. Słowackiego 200 / ok. 217 km
- **PKS**: Kętrzyn, ul. Dworcowa 1 / ok. 14 km
- **PKP**: Kętrzyn, ul. Dworcowa 10 / ok. 14 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Olsztyn, ul. Kościuszki 89/91, tel. 89 521 93 85, 89 521 93 86, gpiolsztyn@warmia.mazury.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Reszel, Rynek 24, tel. 89 755 00 97, it@ugreszel.pl, www.reszel.pl

SYNAGOGA W ZAMOŚCIU

Projekt: Rewitalizacja renesansowej synagogi w Zamościu na potrzeby Szlaku Chasydzkiego oraz lokalnej społeczności
Projektodawca: Fundacja Ochrony Dziedzictwa Żydowskiego
Lokalizacja: Zamość, woj. lubelskie
Program: Fundusze norweskie i Fundusze EOG 2004-2009
Dofinansowanie z Funduszy norweskich i Funduszy EOG: ok. 6 mln zł

www.fodz.pl

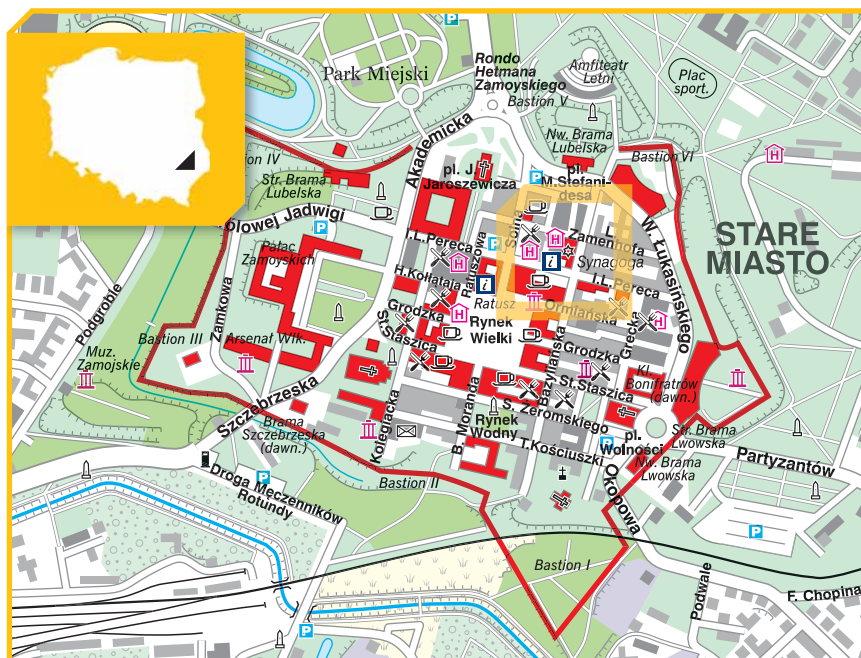

Szlak Chasydzki, biegnący przez atrakcyjne tereny południowo-wschodniej Polski, łączy miejscowości, w których przetrwały ślady dziedzictwa duchowego i materialnego osób pochodzenia żydowskiego z Lubelszczyzny i Podkarpacia. Najważniejszym punktem na szlaku jest synagoga

w Zamościu – cenny zabytek późnego renesansu i ważny ośrodek kultury.

Synagoga, wzniesiona na początku XVII w., jest integralnym elementem architektury renesansowego miasta idealnego. Zaprojektowana została przez włoskiego

architekta Bernarda Morando. Pierwotnie składała się z budynku, wzniesionego na planie kwadratu, jednak w połowie XVII w. od strony południowej i północnej dobudowano babińce. Podczas II wojny światowej hitlerowcy urządzili w bożnicy stolarnię, po wojnie budynek służył m.in. jako dom kahalny (mieszczący zarząd żydowskiej gminy wyznaniowej), dom wycieczkowy PTTK i biblioteka.

Dziś w przepięknie odnowionej synagodze działa centrum informacyjne „Szlaku Chasydzkiego”, a także Muzeum Żydów Zamościa i okolic. Placówka służy mieszkańcom i turystom jako miejsce spotkań, wystaw, koncertów, wykładów i konferencji. Rewitalizacja świątyni sprawiła, że obiekt powrócił do dawnej świetności. Co więcej, stanowi teraz ważny ośrodek przybliżający kulturę społeczności, która przez stulecia współtworzyła intelektualne, religijne i kulturowe oblicze regionu.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Zamość**, rynek z zabytkowymi kamienicami z XVI i XVII w. (s. 90) / ok. 250 m
- **Zamość**, Nadszaniec trasa turystyczna, ul. Łukasieńskiego 2 / ok. 400 m
- **Zamość**, Muzeum Barwy i Oręża „Arsenal”, od maja do września wystawa plenerowa czołgów, armat i samolotów, ul. Zamkowa 2 / ok. 1,2 km
- **Zamość**, Ogród Zoologiczny im. Stefana Millera (s. 505), ul. Szczepieszka 12 / ok. 3 km
- **Guciów**, Zagroda Guciów, pokazy pieczenia podplomyków, wyrabiania maśła, ścieżki

przyrodnicza i archeologiczna, galeria skamieniałości, Guciów 19 / ok. 28 km

- **trasa piesza** „Szlak szumów” (niebieska): początek i koniec stacja PKP Susiec, atrakcją są położone w malowniczych dolinach potoku Jeleń i rzeki Tanew małe wodospady, zwane szumami / dł. ok. 17 km
- **trasa rowerowa** „Szlak im. W. Podobińskiej” (zielona): Zamość PKP – Susiec PKP, jedna z najładniejszych krajobrazowo tras Roztocza / dł. ok. 56 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Lublin, Świdnik, ul. króla Jana III Sobieskiego 1 / ok. 81 km
- **PKS**: Zamość, ul. Hrubieszowska 1 / ok. 2,5 km
- **PKP**: Zamość, ul. Szczepieszka 11 / ok. 1 km

Lokalny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Zamość, ul. Partyzantów 94, tel. 84 638 02 67, 84 639 31 34, zamosc@feu.lubelskie.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Zamość, Rynek Wielki 13, tel. 84 639 22 92, zci@zamosc.pl, www.turystyka.zamosc.pl

SYNAGOGA W OSTROWIE WIELKOPOLSKIM

Projekt: Remont i adaptacja na cele kulturalne budynku synagogi w Ostrowie Wielkopolskim

Projektodawca: Gmina Miasto Ostrów Wielkopolski

Lokalizacja: Ostrów Wielkopolski, woj. wielkopolskie

Program: Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2007-2013

Dofinansowanie z UE: ok. 4,79 mln zł

www.centrum-ostrow.pl

z najcenniejszych zabytków sakralnych kultury żydowskiej w Polsce.

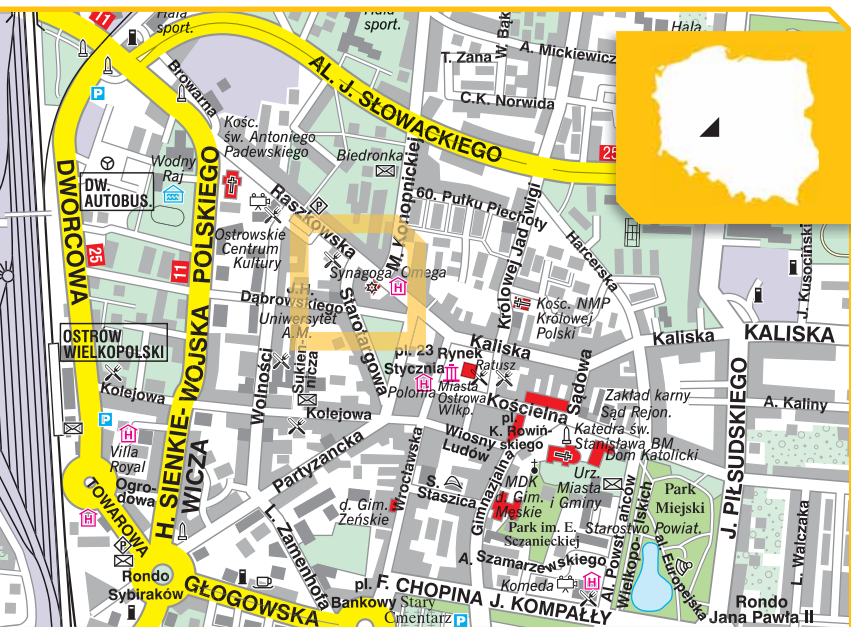
Jej pierwowzorami były okazałe bożnice na terenie Prus – w Berlinie, Kolonii, Lipsku czy Dreźnie. Ich twórcy nawiązywali do form orientalnych, podkreślając w ten sposób wschodnie pochodzenie społeczności żydowskiej. Czerpali także inspirację z biblijnych opisów świątyni Salomona w Jerozolimie.

Ostrowska synagoga szczęśliwie uniknęła losów innych żydowskich budowli, które wyburzyli hitlerowcy. Przetrwiała, gdyż ze względu na specyficzny mikroklimat panujący w jej wnętrzu urządzono w niej magazyn żywności. Po wojnie przez pewien czas mieścił się tam skład mebli, a w późniejszych latach synagoga otwierana była sporadycznie.

Przepiękna synagoga w Ostrowie Wielkopolskim znów tętni życiem. Organizując życie kulturalne miasta, stała się jego wizytówką.

Pieczotowicie odrestaurowany zabytek jest dziś chlubą i ozdobą miasta. Odzyskał właściwy wizerunek architektoniczny, a efektowna oprawa świetlna podkreśliła piękno bryły i wartość artystyczną detali architektonicznych.

Wzniesiona w latach 1857-1860 świątynia, zaprojektowana została przez Moritza Lande w stylu mauretańskim. Jest jednym

Wnętrze dawnej bożnicy zaadaptowano na cele kulturalne, tworząc Forum Synagoga. Powstała m.in. sala koncertowa dla 150 osób, a obiegające ściany empory pełnią funkcję galerii sztuki. Oprócz kon-

certów i wystaw odbywają się tu przedstawienia teatralne, konferencje naukowe, spotkania autorskie, konkursy, wykłady, lekcje historyczne i wiele innych imprez kulturalnych.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Ostrów Wielkopolski**, Muzeum Miasta Ostrowa Wielkopolskiego, ekspozycja przedmiotów związanych z przeszłością Ostrowa i powiatu, Rynek – Ratusz / ok. 1 km
- **Ostrów Wielkopolski**, Ośrodek „Piaski-Szczygliczka” (s. 342), ul. Plażowa 10 / ok. 3 km
- **Lewków**, Zespół pałacowo-parkowy Lipskich, oddział Muzeum Okręgowego Ziemi Kaliskiej, ul. Kwiatkowska 6c / ok. 7,4 km
- **Przygodzice**, chata regionalna, ul. PTR 1 / ok. 12,5 km
- **Park Krajobrazowy „Dolina Baryczy”**, chroniony w ramach Obszarów „Natura 2000” / ok. 40 km
- **trasa piesza** (czerwona): Ostrów Wielkopolski – Kottów, droga widokowa z zabytkami architektury / dt. ok. 34 km
- **trasa rowerowa** „Szlak rowerowy im. F. Chopina” (żółta): Ostrów Wielkopolski – Antonin / dt. ok. 59 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Poznań, Ławica, ul. Bukowska 285 / ok. 135 km
- **PKS**: Ostrów Wielkopolski, ul. Dworcowa 15 / ok. 600 m
- **PKP**: Ostrów Wielkopolski, ul. Dworcowa 1 / ok. 1,4 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Poznań, ul. Szyperska 14, tel. 61 626 61 92, 61 626 61 93, info.fe@wielkopolskie.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Ostrów Wielkopolski, ul. Starotargowa 5, tel. 62 736 28 17, info@turystyka.iostrow.com, www.turystyka.iostrow.com

ZABYTEK

EDYCJA VI

GŁÓWNA NAGRODA

DWÓR OBRONNY W SZYMBARKU

Projekt: Rewaloryzacja i remont renesansowego Dworu Obronnego w Szymbarku

Projektodawca: Muzeum „Dwory Karwacjanów i Gładyszów”

Lokalizacja: Szymbark, woj. małopolskie

Program: Małopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2007-2013

Dofinansowanie z UE: ok. 2,58 mln zł

www.gorlice.art.pl

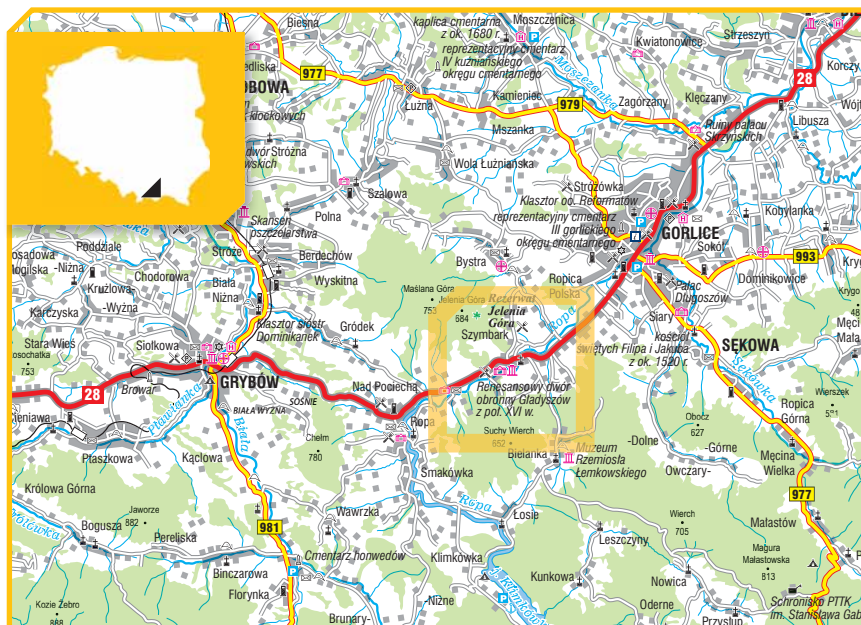
Beskid Niski należy do najbliższych pasm górskich w Polsce. Oprócz niezwykłych waleń krajobrazowych osobliwością regionu są zabytki dziedzictwa kulturowego. Turycy przyjeżdżają podziwiać cerkwie, m.in. w Kwiatoniu, Hańczowej czy Bartnem, oraz drewniane kościoły, jak świątynia w Sękowej, wpisana na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO.

Wieś Szymbark, położona w dolinie rzeki Ropy, między rozległym masywem Maślanej Góry na północy i masywami Suchego Wierchu i Bartniej Góry, przyciąga turystów za sprawą kilku osobliwości. Miłośnicy architektury drewnianej przyjeżdżają obejrzeć późnobarokowy kościół drewniany pw. św. Wojciecha z 1782 r. Warto tu jednak zatrzymać się na dłużej.

Wiele atrakcji oferuje przede wszystkim jedyny zachowany w Polsce renesansowy kasztel obronny. Wspólnie z przylegającą do niego oficyną dworską z końca XVIII w. funkcjonuje dziś jako Ośrodek Konferencyjno-Wystawienniczy „Kasztel w Szymbarku”. O wyjątkowości budowli, wzniesionej dla rycerskiego rodu Gładyszów

pod koniec XVI w., decyduje m.in. charakterystyczna attyka arkadowa, ozdobiona techniką sgraffito, dzięki której powstaje na tynku wielobarwny wzór. Przez stulecia kasztel zmieniał właścicieli, a w XIX w. stracił swe dotychczasowe znaczenie i zaczęła pełnić funkcje magazynu zbożowego i gorzelnii. Gruntowny remont, zakończony

w 2010 r., otworzył nową kartę w historii tego miejsca. Jako oddział Muzeum „Dwory Karwacjanów i Gładyszów” zaprasza turystów do zwiedzenia m.in. trzech stałych wystaw podejmujących następującą tematykę: „Historia kasztelu i jego właścicieli”, „W kręgu kultury dworskowej” oraz „W epoce średniowiecza i renesansu”.

Od 2011 r. organizowanych jest tutaj wiele imprez historycznych i kulturalnych, wy-

staw, sympozjów naukowych, konferencji. Szczególne miejsce w kalendarium wydarzeń zajmują cykliczne imprezy, takie jak „Spotkania na Węgierskim Szlaku”. Tłumy odwiedzających ściągają do Szymbarku „Międzynarodowa Galicyjska Jesień Literacka” czy „Familijne Spotkania ze Sztuką”. Miłośników muzyki przyciągają z kolei takie wydarzenia, jak „Gorlicka Jesień Muzyczna” czy „Mistrzowskie Kursy dla Kwartetów Smyczkowych”.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Sękowa**, drewniany kościół św. Filipa i Jakuba wpisany na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO / ok. 10 km
- **Bartne**, cerkiew greckokatolicka pw. św. Kosmy i Damiana z 1842 r. / ok. 24 km
- **Kąsna Dolna**, ośrodek koncertowy oraz muzeum Ignacego Jana Paderewskiego (s. 167) / ok. 31 km
- **Trzciniца**, skansen archeologiczny „Karpacka Troja” (s. 55), Trzciniца 646 / ok. 37 km

- **Nowy Sącz**, Sąddecki Park Etnograficzny, w Miasteczku Galicyjskim znajdują się repliki m.in. ratusza, dworów szlacheckich i budynków mieszkalnych, ul. Lwowska 226 / ok. 30 km
- **trasa piesza** (czarna): Szymbark Łęgi – Maślana Góra – Szymbark, wiedzie do jeziora Beskidzkie Morskie Oko / dt. 6,8 km
- **trasa rowerowa** „Wielokulturowy Szlak Rowerowy” (czerwona): Uście Gorlickie – Sędziszowa / dt. ok. 65 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Kraków, Balice, ul. Medweckiego 1 / ok. 147 km
- **PKS**: Szymbark (przystanek) / ok. 100 m
- **PKP**: Grybów, ul. Kolejowa 6 / ok. 13 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Kraków, ul. Wielicka 72b, tel. 12 616 06 16, 12 616 06 36, fem@umwm.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Gorlice, ul. Legionów 3, tel. 18 353 50 91, i.gorlice@beskidzielony.pl, www.gorlice.pl

SYNAGOGA W DĄBROWIE TARNOWSKIEJ

Projekt: Renowacja Synagogi w Dąbrowie Tarnowskiej – perły architektury Chasydów w Polsce – utworzenie Ośrodka Spotkania Kultur

Projektodawca: Gmina Dąbrowa Tarnowska

Lokalizacja: Dąbrowa Tarnowska, woj. małopolskie

Program: Małopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2007-2013

Dofinansowanie z UE: ok. 6,11 mln zł

www.oskdabrowa.pl

Zwiedzając dziś synagogę w Dąbrowie Tarnowskiej, trudno uwierzyć, że jeszcze kilka lat temu zabytkowemu budynkowi groziła

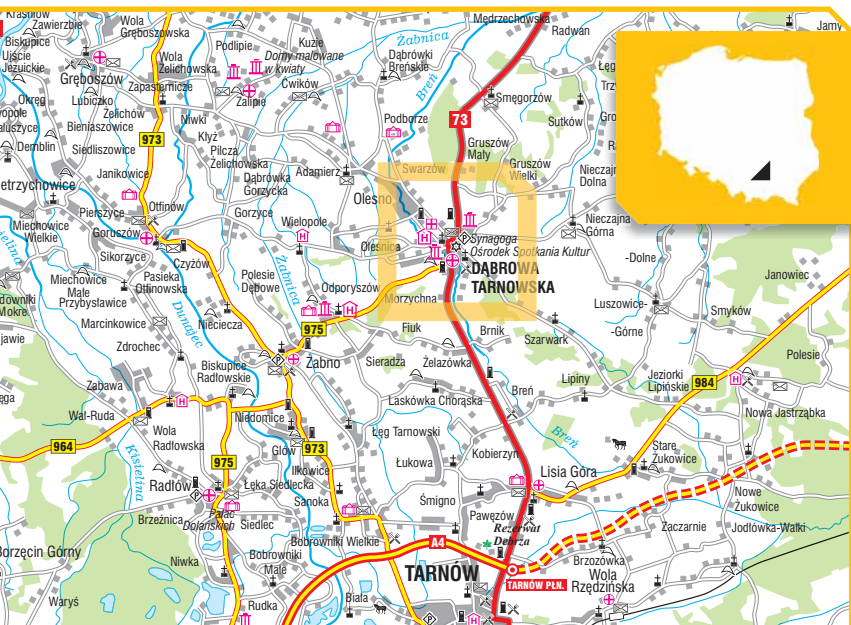
projektu architekta i inżyniera Abrahama Goldsteina. Na fasadzie znajduje się trójkondygnacyjny krużganek z dwiema wieżami. Na parterze mieszczą się sala modlitwena i dwa przedsionki, rozdzielone sienią. Na wyższych piętrach usytuowano babińce z widokiem na salę główną. Wnętrze budowli zdobi bogata polichromia autorstwa włoskich i polskich artystów. W sali modlitwonej zwracają uwagę liczne malowidła przedstawiające sceny biblijne i widoki miejsc świętych.

katastrofa budowlana. Po renowacji obiekt w pełni zasługuje na miano perły architektury chasydów w Polsce. Co więcej, synagoga jest jedną z siedmiu w Polsce, w której zachował się pełny cykl zodiakalny.

Jednonawowa bożnica została zbudowana w drugiej połowie XIX w. według

W odnowionej bożnicy urządzono Ośrodek Spotkania Kultur oraz placówkę muzealno-wystawienniczą przybliżającą różnorodność kulturową Powiśla Dąbrowskiego. Ośrodek nawiązuje do harmonijnego współistnienia trzech kultur przed II wojną światową: żydowskiej, chrześcijańskiej i ludowej. Po wojnie przekrój etniczny zmienił się diametralnie. Tylko nieliczni Żydzi przeżyli koszmar okupacji hitlerowskiej. Ich bogatą kulturę i duży wpływ na rozwój miasta przypomina wystawa w sali modlitwowej. Znajdują się tam m.in. ekspozycje pochodzące z domu ostatniego Żyda w Dąbrowie Tarnowskiej, Samuela Rotha,

który zmarł w 1995 r. Przechował on m.in. przedmioty liturgiczne z synagogi i bogaty księgozbiór, liczący ponad 200 starych egzemplarzy.

W pozostałych pomieszczeniach wyeksponowano pamiątki stanowiące zbiory Muzeum Powiśla Dąbrowskiego. Obejmują one militaria, zbiory sztuki i eksponaty pochodzące z wykopalisk archeologicznych. Schodząc do piwnic, przenosimy się w kli-

mat kultury ludowej, a ściślej – malowanej wsi Zalipie (15 km od Dąbrowy Tarnowskiej). Jest ona znana w całej Polsce z charakterystycznych motywów kwiatowych, umieszczonych we wnętrzach i na elewacjach domów.

Dawna synagoga tętni życiem, bogaty program wypełniają koncerty, spektakle teatralne oraz zajęcia edukacyjne.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Dąbrowa Tarnowska**, pozostałości dawnego pałacu Lubomirskich z XVII w. / ok. 200 m
- **Zalipie**, wieś z ornamentami przypominającymi ludowe hafty, którymi ozdobione są domy, płoty, studnie / ok. 15 km
- **Szczucin**, Muzeum Drogownictwa, pamiątki związane z budownictwem drogowym, ul. 1 Maja 39 / ok. 18 km
- **Tarnów**, układ urbanistyczny z okresu lokacji w XIV w. z czworobocznym rynkiem, w pobliżu dworca kolejowego, ciekawa fontanna astronomiczna / ok. 20 km
- **Pacanów**, Europejska Stolica Bajek (s. 496), ul. Makuszyńskiego 1 / ok. 40 km
- **trasa piesza** „Lasy Wierzchośławickie”, ścieżka przyrodniczo-leśna prowadzi przez lasy mieszane poprzecinane rzeczkami i stawami do Muzeum Wincentego Witosa / dt. ok. 2,5 km
- **trasa rowerowa**: Tarnów – Lisia Góra – Stare Żukowice – Nowe Żukowice – Jodłówka-Wałki – Pogórska Wola – Skrzyszów – Tarnów / dt. ok. 47 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Rzeszów, Jasionka, Jasionka 942 / ok. 110 km
- **PKS**: Dąbrowa Tarnowska, ul. Kościuszki 14 / ok. 1 km
- **PKP**: Tarnów, pl. Dworcowy 4 / ok. 20 km

• **Lokalny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich**: Tarnów, ul. Wałowa 37, tel. 14 628 88 12, 14 628 88 13, fem_tarnow@umwm.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

• **Informacja turystyczna**: Dąbrowa Tarnowska, ul. Polna 13, tel. 14 657 00 07, it.dabrowatarnowska@msit.malopolska.pl, www.visitmalopolska.pl

BAROKOWY OGRÓD BRANICKICH W BIAŁYMSTOKU

Projekt: Rewaloryzacja Barokowego Ogrodu Branickich w Białymstoku – Etap I

Projektodawca: Miasto Białystok

Lokalizacja: Białystok, woj. podlaskie

Program: Regionalny Program Operacyjny Województwa Podlaskiego na lata 2007-2013

Dofinansowanie z UE: ok. 6,91 mln zł

www.ogrodbranickich.bialystok.pl

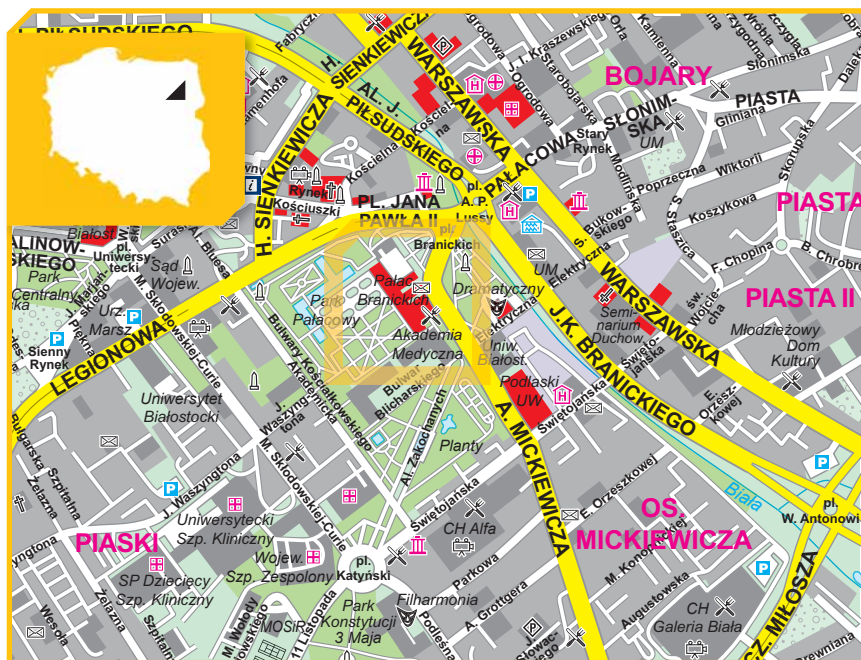
Odrestaurowany Ogród Branickich, okrzyknięty „perłą Podlasia”, należy do najważniejszych atrakcji turystycznych regionu. Wizyta w nim to punkt obowiązkowy każdej wycieczki. Z podań historycznych wiemy, że największy rozkwit Białostoku przypadł na czasy panowania Jana Klemensa Branickiego, XVIII-wiecznego właściciela miasta. Hetman wielki koronny nadał też ostateczny kształt barokowej rezydencji wraz z zespołem parkowo-ogrodowym, które już w XVIII w. saski geograf Büsching nazwał „Wersalem polskim”. Branicki gościł u siebie królów i magnatów, a nawet założył szkołę inżynieryjno-wojskową (jeszcze przed powstaniem Szkoły Rycerskiej w Warszawie). Jego dwór zyskał renomę ważnego ośrodka kultury. Działał tu teatr, w którym gościnnie występowały największe gwiazdy operowe ówczesnych czasów.

Przebieg historii sprawił, że Białystok długo nie mógł się chwalić swoim dziedzictwem. Dziś miasto znowu rozkwita. Niedawno zakończono I etap rewaloryzacji Ogródu Branickich. Kilka lat wcześniej

przeprowadzono również restaurację pałacu, gdzie siedzibę ma obecnie Uniwersytet Medyczny.

Nad odtworzeniem salonu Ogródu Branickich pracowali wysokiej klasy specjaliści, którzy oparli się na dokumentach i ikonografii z epoki. Dziedzicowi wstępnemu i ogrodowi przywrócono dawny wygląd.

Odtworzono m.in. partery bukszpanowe, kamienne balustrady, alejki i pawilony. Na miejsce wróciło kilkanaście barokowych rzeźb nawiązujących do kultury antycznej. Ogród zbudują cztery zrekonstruowane

Ortem, którego zdobienia przywołują mit o Herkulesie. W XVIII w. ta altana ogrodowa pełniła również funkcję woliery (pomieszczenia dla ptaków).

Dzisiaj Ogród Branickich to nie tylko teren do spacerów i podziwiania sztuki ogrodowej. Odbywają się tu m.in. festiwal muzyki „Pozytywne Wibracje”, „Dni Sztuki Współczesnej” czy symboliczne „Imieniny Hetmana”. Ogród jest ulubioną sceną zdjęć ślubnych i popularnym miejscem rekreacji mieszkańców.

fontanny. Dwie nowe pojawiły się także na dziedzińcu. Okazałe prezentuje się odтворzony z dbałością o detale Pawilon pod

W Bramie Wielkiej, przez którą wjeżdża się na teren rezydencji, ulokowano punkt informacji turystycznej. W dwóch pawilonach przy dziedzińcu, zwanych „studniami”, można obejrzeć filmy historyczne, a przez przeszkłone podłogi – fragmenty dawnego kanału sanitarnego. Wartość wizyty jest także pałac (ze względu na pełnioną funkcję udostępniany w ściśle określonych porach), w którym można podziwiać odnowioną Aulę Wielką i Kaplicę.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Białystok**, Katedra Białostocka, bazylika mniejsza, nazywana potocznie „czerwonym kościołem”, ul. Kościelna 2 / ok. 300 m
- **Białystok**, Ratusz, późnobarokowa budowla, Rynek Kościuszki 10 / ok. 800 m
- **Białystok**, Muzeum Podlaskie, zbiory dotyczące historii Białostoczczyzny, Rynek Kościuszki 10 / ok. 550 m
- **Białystok**, pałac Hasbachów, neorenesansowa rezydencja białostockiego fabrykanta Ervina Hasbacha, ul. Dojlidy Fabryczne 23 / ok. 3,9 km
- **Hajnówka**, Puszcza Białowieska (s. 396) /ok. 60 km
- **trasa piesza** „Szlak rodu Branickich”: Pałac Branickich – fara (Stary Kościół przy katedrze, gdzie spoczywa serce Jana Klemensa Branickiego) – rezydencja rodu w Choroszczyc k. Białegostoku, przejście zajmuje ok. 1 h
- **trasa rowerowa** „Skansen i dinozaury”: Białostockie Muzeum Wsi – Park Jurajski Dinozaurów – Sielachowskie – Osowicze – Białystok (os. Dzieścięciny) / dt. ok. 13 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Warszawa, Okęcie, ul. Żwirki i Wigury 1 / ok. 200 km
- **PKS**: Białystok, ul. Bohaterów Monte Cassino 10 / ok. 2,7 km
- **PKP**: Białystok, ul. Kolejowa 9 / ok. 4 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Białystok, ul. Poleska 89, tel. 85 66 54 516, 85 66 54 599, gpi@wrotapodlasia.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Białystok, ul. Malmeda 6, tel. 85 732 68 31, podlaskieit@podlaskieit.pl, www.podlaskieit.pl

KAPLICA TRÓJCY ŚWIĘTEJ, WZGÓRZE ZAMKOWE I BRAMA KRAKOWSKA W LUBLINIE

Projekt: Konserwacja najcenniejszych zabytków Lublina – Kaplicy Trójcy Świętej i zabudowy Wzgórza Zamkowego oraz Bramy Krakowskiej

Projektodawca: Muzeum Lubelskie w Lublinie

Lokalizacja: Lublin, woj. lubelskie

Program: Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego na lata 2007-2013

Dofinansowanie z UE: ok. 7,9 mln zł

www.muzeumlubelskie.pl

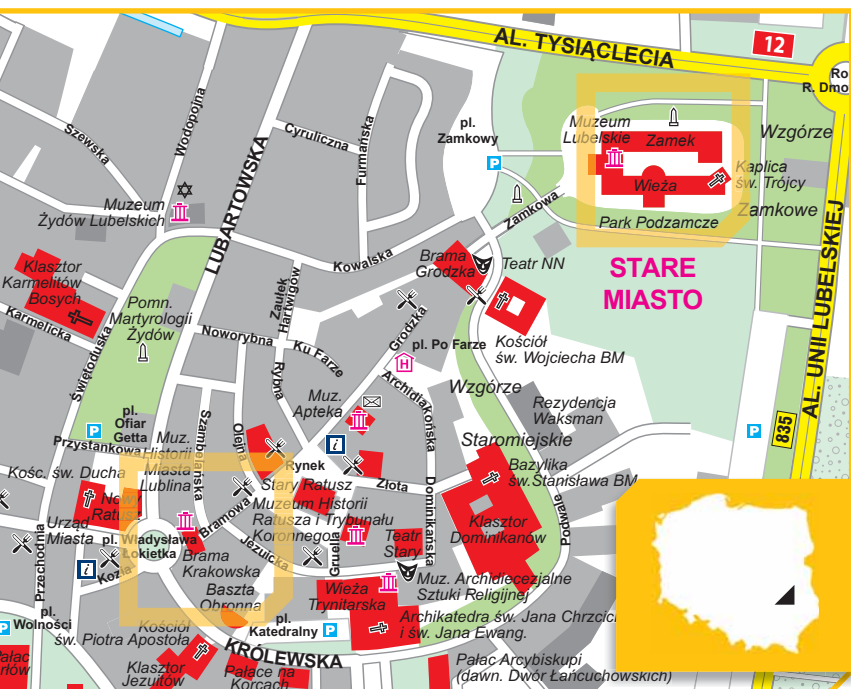

Wyprawę do Lublina warto zacząć od tego, co kiedyś stanowiło centralny punkt każdego ośrodka miejskiego – zamku.

Zamek Lubelski, w którego komnatach wychowywali się synowie Kazimierza Jagiellończyka, usadowiony jest na jednym z siedmiu okolicznych wzgórz. Przez wieki twierdza skutecznie broniła dostępu w głąb kraju Rusinom czy Tatarom i to tutaj zjechała się szlachta polska oraz litewska, by w 1569 r. uchwalić powstanie unii polsko-litewskiej. Najstarszym zachowanym do dzisiaj elementem zamku jest donżon, czyli wieża rezydencjalno-obronna. Pochodzi on z XIII w. Dał on początek całej murywanej zabudowie wzgórza zamkowego i przetrwał niejedno oblężenie. Obecnie oblegany jest przez turystów, bowiem w ramach projektu nie tylko go odrestaurowano, ale i wyposażono w taras widokowy. Turyści mogą więc stąd podziwiać panoramę Lublina.

Zapierające dech w piersiach widoki zapewnią również Kaplica Świętej Trójcy,

jeden z najbardziej wartościowych zabytków architektonicznych Lublina, posiadający Znak Dziedzictwa Europejskiego. To, co najcenniejsze, czyli bizantyńsko-ruskie freski z XV w. ufundowane przez króla Władysława Jagiełłę, zobaczymy na sklepieniu i ścianach. Nie ma pewności, kiedy dokładnie rozpoczęły się prace przy polichromii, ale wiadomo, kiedy się zakończyły – 10 sierpnia 1418 r. Świadczy o tym napis wykonany cyrylicą na tablicy fundacyjnej w tzw. łuku tęczowym kaplicy. Rozmieszczenie malowideł i ich treść nie są przypadkowe, stanowią przykład wschodniej sztuki ikonograficznej. Dzięki realizacji projektu nic nie umknie uwadze turystów. Specjalistyczne oświetlenie malowideł wydobywa z cienia nawet ich najdrobniejsze szczegóły. Konserwatorzy odnowili także pomieszczenia przyziemia, krypty i zewnętrzną elewację. Nowoczesna, cicha i bezpieczna dla wiekowych fresków klimatyzacja umożliwia utrzymanie odpowiedniego mikroklimatu bez konieczności ograniczania liczby zwiedzających.

Nawet po opuszczeniu murów Zamku i wnętrza Kaplicy turyści pozostaną w średniowiecznym klimacie. O bogatej historii nie pozwoli zapomnieć Brama Krakowska. Kamienno-ceglana budowla powstała w XIV w. po jednym z najazdów Tatarów.

Wtedy o zmierzchu strażnicy zamykały Bramę, teraz stoi otworem o każdej porze dnia i nocy, zapraszając przyjezdnych i miejscowych do zwiedzania. A kto z tego zaproszenia choć raz skorzysta, na pewno tutaj wróci.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Lublin**, bazylika oo. Dominikanów, zabytkowy zespół kościelno-klasztorny ufundowany przez króla Kazimierza Wielkiego, ul. Złota 9 / ok. 400 m
- **Lublin**, Piwnica pod Fortuną, 10 sal tematycznych w podziemiach kamienicy, multimedialne prezentacje przybliżające historię miasta, Rynek 8 / ok. 400 m
- **Lublin**, Jarmark Jagielloński (s. 402) oraz Festiwal Sztuk-Mistrzów (s. 267), Stare Miasto / ok. 450 m
- **Lublin**, Jesziwa Chachmej, dawna uczelnia talmudyczna świadcząca o dużym znaczeniu przedwojennej diaspory żydowskiej w Lublinie, ul. Lubartowska 85 / ok. 1,1 km
- **Lublin**, Cerkiew Prawosławna pw. Przemienienia Pańskiego, jedyny w mieście przykład budowli sakralnej w stylu „renesansu lubelskiego” z pojedynczą wieżą w fasadzie, ul. Ruska 15 / ok. 900 m
- **trasa piesza** „Jagielloński Szlak Unii Lubelskiej” (czerwona), rozpoczyna się przy Kaplicy Trójcy Świętej na Zamku Lubelskim i wiedzie do Pomnika Unii Lubelskiej na pl. Litewskim / czas przejścia ok. 2-3 godz.
- **trasa rowerowa** po południowych okolicach Lublina, doliną rzeki Bystrzycy, po drodze m.in. Zalew Zemborzycy, modrzewiowy młyn wodny w Osmolicach, skansen uli w Pszczelej Woli / dt. ok. 55,8 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Lublin, Świdnik, ul. króla Jana III Sobieskiego 1 / ok. 15 km
- **PKS**: Lublin, al. Tysiąclecia 6 / ok. 1,5 km
- **PKP**: Lublin, pl. Dworcowy 1 / ok. 3,8 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Lublin, ul. Stefczyka 3b/018, tel. 81 441 68 64, 81 441 68 65, kontakt@feu.lubelskie.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Lublin, ul. Jezuicka 1/3, tel. 81 532 44 12, info@loitik.eu, www.lublintravel.pl

EUROPEJSKIE CENTRUM NUMIZMATYKI POLSKIEJ W KRAKOWIE

Projekt: Europejskie Centrum Numizmatyki Polskiej
w Muzeum Narodowym w Krakowie

Projektodawca: Muzeum Narodowe w Krakowie

Lokalizacja: Kraków, woj. małopolskie

Program: Program Operacyjny Infrastruktura
i Środowisko 2007-2013

Dofinansowanie z UE: ok. 19,7 mln zł

www.muzeum.krakow.pl

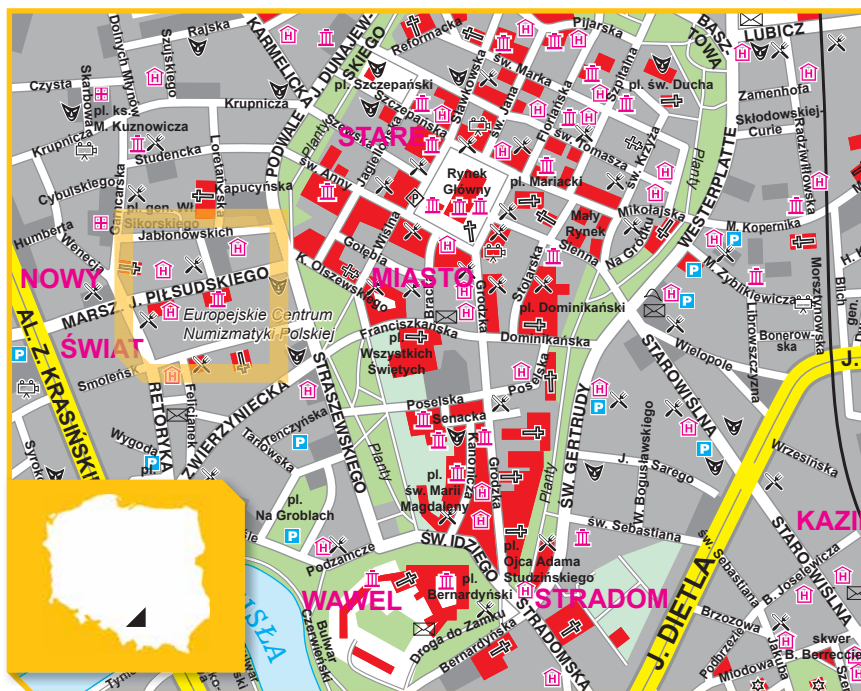

Od 2013 r. w XIX-wiecznym pałacyku przy ul. marszałka Józefa Piłsudskiego w Krakowie mieści się Europejskie Centrum Numizmatyki Polskiej. Zgromadzono tu największą kolekcję rodzimych numizmatów na świecie – ponad 100 tys. polskich monet, medali i banknotów.

Pałacyk w stylu włoskim w 1894 r. kupił Emeryk Hutten-Czapski (1828-1896), bibliofil i kolekcjoner polskich pamiątek. Nowy właściciel zlecił przebudowę pałacu, aby móc w nim wystawiać zgromadzoną kolekcję. Niestety, nie doczekał spełnienia swoich zamierzeń. Po jego śmierci żona kontynuowała dzieło i doprowadziła do otwarcia muzeum w 1901 r. Dwa lata później przekazała eksponaty Miastu Kraków, które następnie włączono do zbiorów krakowskiego Muzeum Narodowego.

Ogromna kolekcja bez najmniejszego uszczerbku przetrwała II wojnę światową. Jednak ze względu na problemy finansowe i lokalowe, z jakimi borykało się muzeum, nie była pokazywana przez prawie 70 lat.

Monety udostępniano wyłącznie na wystawach czasowych, a cały zbiór przechowywano w piwnicach. Uzyskane w 2009 r. dofinansowanie umożliwiło przeprowadzenie gruntownego remontu pałacyku i pawilonu muzealnego. Publiczność może wreszcie zobaczyć takie unikatki, jak denar Bolesława Chrobrego z ok. 1000 r., floren Władysława Łokietka z początku XIV w. czy największą złotą monetę polską – 100 dukatów koronnych Zygmunta III. Nowocześnie zaprojektowany i wyposażony Gabinet Numizmatyczny wzbogacił się też o specjalistyczną czytelnię i pokój kwerend, dostępne dla numizmatyków, kolekcjonerów i studentów. Na pierwszym piętrze wystawione są starodruki i rękopisy. Osobie wielkiego zbieracza ojczystych pamiątek, Emerykowi Hutten-Czapskiemu, poświęcono osobną ekspozycję. Odnowione zostały dziedzińce i ogrody otaczające posesję. Lapidarium, w którym umieszczono fragmenty kamiennych rzeźb z kościołów i kamienic krakowskich, zebranych podczas prac archeologicznych i remontowych, wzbogaciło się o nastrojową iluminację.

Europejskie Centrum Numizmatyki prowadzi lekcje muzealne dla młodzieży. Uczestnicy poznają podstawowe pojęcia związane z historią pieniądza i jego wpływem na rozwój społeczeństwa, a także uczą się

analizować napisy i ornamenty na monetach. W weekendy rodziny z dziećmi mogą wybrać się do Centrum na jeden z prowadzonych tu cyklicznie warsztatów „Muzealne ABECADŁO” lub „Konik Muzealny”.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Kraków**, Dom Józefa Mehoffera, muzeum w pałacyku, który należał do artysty, ul. Krupnicza 26 / ok. 500 m
- **Kraków**, Małopolski Ogród Sztuki, warsztaty, konferencje, wystawy i koncerty, ul. Rajska 12 / ok. 1 km
- **Kraków**, Muzeum Historyczne Miasta Krakowa – Fabryka Schindlera, wystawa opowiada o losach miasta i jego mieszkańców w okresie okupacji niemieckiej, ul. Lipowa 4 / ok. 5 km
- **Kraków**, Lotniczy Park Kulturowy (s. 49), al. Jana Pawła II 39 / ok. 6,5 km
- **Kraków**, Ogród Doświadczeń im. Stanisława Lema (s. 16), al. Pokoju 68 / ok. 7,4 km
- **trasa piesza** „Szlak dawnej Twierdzy Kraków” (żółto-czarny-żółty), odcinek od fortu Mogiła – Kopiec Wandy – fort Grębałów – fort Krzestawice – fort Dłubnia / dł. ok. 8 km
- **trasa rowerowa** do Kryspinowa przez Piekary, wieś Kryspinów znajduje się tuż przy zachodniej granicy Krakowa, swoją popularność zawdzięcza dwóm zalewom / dł. ok. 6 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko:** Kraków, Balice, ul. Medweckiego 1 / ok. 17 km
- **PKS:** Kraków, ul. Bosacka 18 / ok. 5 km
- **PKP:** Kraków Główny, pl. Nowaka-Jeziorańskiego 3 / ok. 4 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Kraków, ul. Wielicka 72b, tel. 12 616 06 16, 12 616 06 36, fem@umwm.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Kraków, Rynek Główny 1/3, tel. 12 433 73 10, sukiennice@infokrakow.pl, www.infokrakow.pl

ZACHODNIOPOMORSKI URZĄD WOJEWÓDZKI W SZCZECINIE

Projekt: Rewitalizacja elewacji budynku Zachodniopomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Szczecinie

Projektodawca: Zachodniopomorski Urząd Wojewódzki w Szczecinie

Lokalizacja: Szczecin, woj. zachodniopomorskie

Program: Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2007-2013

Dofinansowanie z UE: ok. 11,5 mln zł

www.szczecin.uw.gov.pl/100lecie/

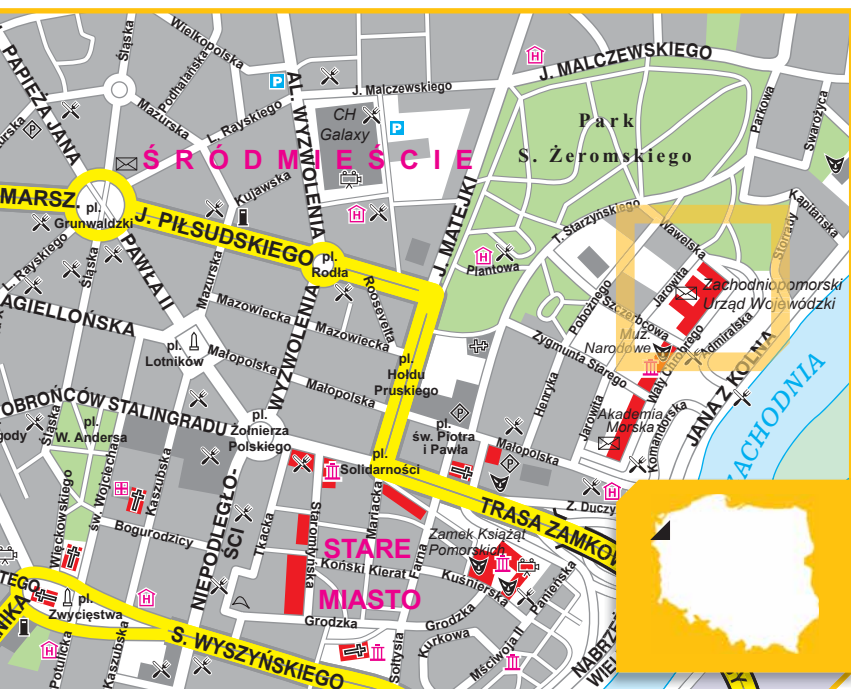

W 2011 r. minęło sto lat od wybudowania gmachu dzisiejszego Zachodniopomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Szczecinie. Początkowo był on siedzibą jednej z 25 rejencji państwa pruskiego. Obiekt postawiono w trudnych pod względem geologicznym warunkach. Różnice poziomów gruntu dochodziły do 17 metrów, a w dodatku okazało się, że w tym miejscu znajdują się głębokie pokłady torfu. Teren pod fundamenty wymagał więc dodatkowych umocnień. Budowa trwała od 1906 do 1911 r., a jej koszt przekroczył 3,5 mln marek. Gmach rejencji po II wojnie światowej stał się siedzibą władz polskich. Był to pierwszy budynek w Szczecinie, w którym 30 kwietnia 1945 r. wywieszono polską flagę.

Grupy turystów są oprowadzane po budynku przez pracowników urzędu, przeszkolonych z historii i architektury. Na trasie zwiedzania można zobaczyć okazałą Salę Rycerską, której snycerski wystrój przetrwał w niemal nienaruszonej formie. Paradną klatkę schodową z trawkową ba-

lustradą oraz niezwyklej polichromiami na suficie upodobały sobie młode pary, które chętnie się fotografują w tej scenarii. W Wieży pod Marynarzem znajduje się magazyn płaskorzeźb, zwany Salą Maszkaronów. Zgromadzono tu gipsowe odlewy wielu detali architektonicznych, które można zobaczyć na fasadzie budynku, m.in. lwy i herby Nowogardu i Goleniowa. Uwagę zwraca sugestywna płaskorzeźba przedstawiająca architekta, bankiera i porborcę podatkowego. Ta sala to również kronika naszej historii – trafily do niej również PRL-owskie orły bez korony.

Młodzi zwiedzający uwielbiają wątki sensacyjne, dlatego chętnie schodzą do podziemi, w których w okresie zimnej wojny zorganizowano schron. Znajdują się w nim urządzenia służące do pomiarów i wykrywania skażenia radioaktywnego, odzież ochronna, sprzęt do odkażania, agregat prądotwórczy oraz instalacja do nadmuchu powietrza. Wyobraźnię pobudza zejście 14 metrów poniżej poziomu holu, do komory fundamentu Wieży pod Maryna-

rzem. Znajduje się tam tajemniczy tzw. szacht do Odry, czyli wejście do tunelu, wychodzącego w stronę rzeki. Dokąd on prowadzi nie wiadomo, bowiem przejście jest zamurowane, a tunel zalany wodami gruntowymi. Z kolei wejście na szczyt wieży Me-teo i roztaczająca się stamtąd panorama wszystkim wynagrodzi trudy wycieczki.

Odrestaurowana dzięki funduszom europejskim fasada budynku – widoczna od strony Wałów Chrobrego oraz z prawego brzegu Odry – prezentuje się wspaniale zarówno w dzień, jak i w nocy. Do iluminacji gmachu wykorzystano bowiem aż 221 punktów świetlnych.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Szczecin**, Muzeum Narodowe, zbiory sztuki dawnej i współczesnej, ul. Wały Chrobrego 3 / ok. 150 m
- **Szczecin**, Wały Chrobrego, biegnące wzdłuż nabrzeża tarasy widokowe ze schodami, a także fontanną i rzeźbami nawiązującymi do kultury starożytnego Egiptu i Rzymu / ok. 250 m
- **Szczecin**, Centrum Dialogu „Przełomy”, pawilon wystawowy przeznaczony na wystawy i edukację o najnowszych dziejach Szczecina i Pomorza Zachodniego, pl. Solidarności 1 / ok. 800 m
- **Szczecin**, bazylika archikatedralna św. Jakuba, wybudowana w stylu gotyku ceglano, charakterystycznego dla krajów nadbałtyckich, ul. kard. Wyszyńskiego 19 / ok. 1,3 km
- **Zalesie**, Transgraniczny Ośrodek Edukacji Ekologicznej (s. 444) / ok. 25 km
- **trasa piesza** „Złoty szlak”, od Zamku Książąt Pomorskich przez pl. Grunwaldzki, Jasne Błonia, park Kasprowicza z jeziorem Rusałka, aż do Lasku Arkońskiego i Jeziora Głębokiego / dt. ok. 4,4 km
- **trasa rowerowa** „Siedem Młynów – Gubałówka”, droga przebiega przez urokliwy fragment lasów Puszczy Wkrzańskiej – Las Arkoński z Doliną Siedmiu Młynów / dt. ok. 4 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Szczecin, Goleniów, Glewice 1a / ok. 47,5 km
- **PKS**: Szczecin, pl. Grodnicki 1 / ok. 1,7 km
- **PKP**: Szczecin Główny, ul. Kolumba 2 / ok. 2 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Szczecin, ul. Kuśnierska 12b, tel. 0 800 34 55 34, gpi@wzp.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Szczecin, ul. Korsarzy 34 (Zamek Książąt Pomorskich), tel. 91 489 16 30, cikit@zamek.szczecin.pl, www.zamek.szczecin.pl

KULTURA I SZTUKA

SIEDZIBA NARODOWEJ ORKIESTRY SYMFONICZNEJ POLSKIEGO RADIA W KATOWICACH

Projekt: Budowa Siedziby Narodowej Orkiestry Symfonicznej
Polskiego Radia w Katowicach

Projektodawca: Miasto Katowice

Lokalizacja: Katowice, woj. śląskie

Program: Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko,
11.2 Rozwój oraz poprawa stanu infrastruktury kultury
o znaczeniu ponadregionalnym

Dofinansowanie z UE: ok. 145,6 mln zł

www.nospr.org.pl

Narodowa Orkiestra Symfoniczna Polskiego Radia (NOSPR) w Katowicach jest jednym z najnowocześniejszych tego typu obiektów w Europie. Budynek zaprojektował wybitny polski architekt Tomasz Konior, z kolei o doskonałą akustykę wewnątrz zadbali najlepsi japońscy inżynierowie. Obiekt zdobył szereg nagród w międzynarodowych konkursach, m.in. nagrodę główną European Commercial Property Awards 2010 w kategorii Public Service.

Elewacja budynku nawiązuje do XX-wiecznych osiedli robotniczych z czerwonej ce-

gły. Wokół NOSPR roztacza się przestronny park, a do obiektu prowadzi labirynt, którego korytarze odpowiadają oryginalnemu układowi ulic z przeszłości. Mosty, przerzucone nad ruchliwymi ulicami, są świetnymi punktami fotograficznymi, z których doskonale widać charakterystyczne kominy z cegły pokrytej czerwoną glazurą.

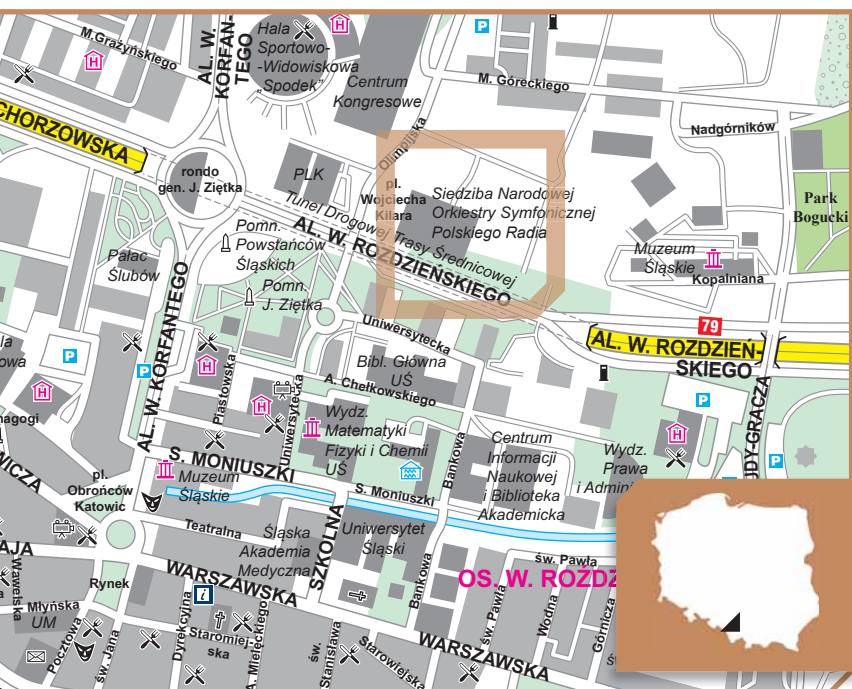
Wnętrze budynku robi nie mniejsze wrażenie – najpierw trafiamy do jasnych przestrzeni foyer (mieszczą się tutaj restauracja oraz księgarnia), a na główną salę koncertową wchodzi się poprzez korytarz wycięty

w wysokiej konstrukcji z ciemnego drewna. Sprawia to wrażenie przejścia z przestrzeni miejskiej do wnętrza instrumentu muzycznego. W sali koncertowej wrok przykuwają czarne, faliste obicia ścian, a także olbrzymi drewniany pierścień z lampami podwieszonymi pod sufitem. Sala mieści 1800 osób, a także 120-osobo-

wą orkiestrę i stuosobowy chór. Doskonała akustyka miejsca sprawia, że przyciąga ono najbardziej cenionych muzyków i zespoły muzyczne z całego świata – wystąpili tutaj m.in. Filharmonicy Wiedeńscy. Obiekt mieści również drugą, mniejszą salę kame-ralną na 300 osób.

Narodowa Orkiestra Symfoniczna Polskiego Radia jako zespół muzyczny została powołana do życia w 1935 r. Zyskała międzynarodową renomę, koncertując na całym świecie. W parze z rozwojem artystycznym nie szła jednak rozbudowa zaplecza. Do czasu otwarcia nowego budynku NOSPR

w 2014 r. orkiestra była zmuszona ćwiczyć w budynku, który powstał na potrzeby zjazdów Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej. Dzięki Funduszom Europejskim jedna z najlepszych orkiestr symfonicznych w kraju zyskała budynek pozwalający rozwinąć jej skrzydła.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Katowice**, Międzynarodowe Centrum Kongresowe, al. Korfańtego / ok. 650 m
- **Katowice**, Muzeum Śląskie, ul. Dobrowolskiego 1 / ok. 800 m
- **Katowice**, Galeria Rondo Sztuki, Rondo im. gen. Jerzego Ziętka 1 / ok. 1,5 km
- **Katowice**, Galeria „Szyb Wilson”, ul. Oswobodzenia 1 / ok. 5 km
- **Katowice, Nikiszowiec** – zabytkowe osiedle robotnicze, pl. Wyzwoliciele / ok. 6 km
- **trasa samochodowa** „Szlak Zabytków Techniki” łączy 36 miejsc związanych z przemysłowym dziedzictwem Śląska
- **trasa piesza / rowerowa** „Szlak Orlich Gniazd” łączy najciekawsze zabytki między Częstochową a Krakowem / dł. ok. 162 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Katowice, Pyrzowice, ul. Wolności 90 / ok. 30 km
- **PKS**: Katowice, ul. P. Skargi 6 / ok. 1,6 km
- **PKP**: Katowice, pl. Szewczyka 1 / ok. 1,7 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Katowice, ul. Dąbrowskiego 23, tel. 32 774 01 72, 32 774 01 93, 32 774 01 94, punktinformacyjny@slaskie.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Katowice, Rynek 13, tel. 32 259 38 08, it@katowice.eu, www.slaskie.travel

OŚRODEK DOKUMENTACJI SZTUKI TADEUSZA KANTORA CRICOTEKA

Projekt: Budowa Muzeum Tadeusza Kantora oraz siedziby Ośrodka Dokumentacji Sztuki Tadeusza Kantora – Cricoteka

Projektodawca: Ośrodek Dokumentacji Sztuki Tadeusza Kantora „Cricoteka” w Krakowie

Lokalizacja: Kraków, woj. małopolskie

Program: Małopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2007-2013, 5.2 Rozwój funkcji metropolitalnych Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego

Dofinansowanie z UE: ok. 34 mln zł

www.cricoteka.pl

W ostatnich latach pojawiło się w Krakowie kilka obiektów kultury o bardzo oryginalnej architekturze. Warto przypomnieć przeszklony i wypełniony zielenią Małopolski Ogród Sztuki, Muzeum Sztuki Współczesnej MOCAK, które powstało w dawnej hali fabrycznej, czy przypominający śmigło samolotu gmach Muzeum Lotnictwa Polskiego. Do tej listy można śmiało dopisać Cricotekę – Ośrodek Dokumentacji Sztuki Tadeusza Kantora, który od września 2014 r. działa na krakowskim Podgórzu.

Obiekt od razu wzbudza ciekawość. Łączy nowoczesną architekturę z zaadaptowanym budynkiem Elektrowni Podgórskiej, najstarszym tego typu obiektem w Krakowie. Architekci (IQ Konsorcjum z Krakowa) zainspirowali się rysunkiem Tadeusza Kantora „Człowiek niosący stół”, w którym artysta w symboliczny sposób pokazał zderzenie dwóch materii.

Budynek na Podgórzu to kolejna odsłona placówki, którą wybitny polski malarz, scenograf i reżyser wymyślił i założył w styczniu 1980 r. przy ul. Kanoniczej 5 w Krakowie.

wie. Cricoteka jest instytucją pełniącą kilka funkcji: archiwum, muzeum, galerii i placówki naukowej, w której mieszczą się unikalne zbiory kilkuset obiektów oraz kostiumów ze spektakli Teatru Cricot 2, pism teoretycznych, rysunków i projektów, rejestracji wideo, dokumentacji fotograficznej, tysięcy wielojęzycznych recenzji, czasopism, książek. Projektanci chcieli, żeby dzieło Kantora było obecne w całej przestrzeni. Dlatego co rusz można znaleźć informacje, ciekawostki i prace artysty. Zaraz po wejściu, w holu głównym, na monitorach dotykowych można się zapoznać z interaktywną prezentacją pozwalającą poszerzyć wiedzę na temat artysty i jego twórczości.

Największą powierzchnię zajmuje Sala Kantora. To miejsce stałej ekspozycji, która koncentruje się na dokonaniach teatralnych artysty. Prezentowane są tu rzeźby, obiekty, rysunki, rekwizyty, przestrzenie sceniczne ze spektakli Teatru Cricot 2. Ekspozycja sąsiaduje z salą wystaw, w której organizowane są pokazy sztuki współczes-

snej. W budynku starej elektrowni urządzo-
no też salę teatralną. Odbywają się w niej
spektakle gościnne, warsztaty teatralne,
umożliwiające zapoznanie się z metodą
pracy Kantora, historią jego dokonań te-
atralnych i plastycznych. Ważnym elemen-
tem działalności Cricoteki jest edukacja,
skierowana głównie do dzieci. Stałe zajęcia
łączą w sobie elementy plastyki, muzyki,

teatru, kładąc nacisk na zabawę w grupie
rówieśników i aktywne uczestnictwo.

Wybór lokalizacji okazał się strzałem
w dziesiątkę. Miejsce, które jeszcze nie-
dawno wydawało się zapomniane, przeży-
wa drugą młodość, wokół powstaje coraz
więcej biur, apartamentowców, instytucji
kultury.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Kraków**, Muzeum Sztuki Współczesnej MOCAK (s. 129), ul. Lipowa 4 / ok. 0,8 km
- **Kraków**, Muzeum Historyczne Miasta Krakowa. Fabryka Emalia Oskara Schindlera, ul. Lipowa 4 / ok. 0,8 km
- **Kraków**, Galeria Sztuki Polskiej XIX w. w Sukiennicach (s. 188), Rynek Główny 3 / ok. 4,3 km
- **Kraków**, Europejskie Centrum Numizmatyki Polskiej (s. 218), ul. Piłsudskiego 12 / ok. 4,4 km
- **Tyniec**, opactwo oo. Benedyktynów (s. 170), ul. Benedyktyńska 37 / ok. 19 km
- **trasa piesza** „Historyczna Trasa Podgórska” po prawobrzeżnej dzielnicy Krakowa, podczas II wojny światowej na Podgórzu hitlerowcy zorganizowali getto / dł. ok. 4 km
- **trasa rowerowa** „Kraków – Tyniec”, malownicza trasa wzdłuż Wisły prowadzi do opactwa oo. Benedyktynów w Tyńcu / dł. ok. 11,5 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Kraków, Balice, ul. Medweckiego 1 / ok. 7,4 km
- **PKS**: Kraków, ul. Bosacka 18 / ok. 3,6 km
- **PKP**: pl. Nowaka-Jeziorańskiego 3 / ok. 3,6 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Kraków, ul. Wielicka 72b,
tel. 12 616 06 16, 12 616 06 36, fem@umwm.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Kraków, Rynek Główny 1/3, tel. 12 433 73 10,
sukiennice@infokrakow.pl, www.infokrakow.pl

EUROPEJSKIE CENTRUM MUZYKI KRZYSZTOFA PENDERECKIEGO W LUSŁAWICACH

Projekt: Budowa Europejskiego Centrum Muzyki Krzysztofa Pendereckiego w Lusławicach

Projektodawca: Europejskie Centrum Muzyki Krzysztofa Pendereckiego

Lokalizacja: Lusławice, gmina Zakliczyn, woj. małopolskie

Program: Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko, 11.2 Rozwój oraz poprawa stanu infrastruktury kultury o znaczeniu ponadregionalnym

Dofinansowanie z UE: ok. 54,5 mln zł

www.penderecki-center.pl

Wjeżdżając do Lusławic od strony Zakliczyna, niespodziewanie zobaczymy nowoczesną bryłę dużego budynku położonego za płotem, na terenie dużego ogrodu. To Europejskie Centrum Muzyki, założone przez wybitnego polskiego muzyka Krzysztofa Pendereckiego. To miejsce wyjątkowe pod każdym względem, któremu od początku przyświeca naczelną ideą: inspirowanie młodych i zdolnych do doskonalenia umiejętności i dążenia ku pełnej dojrzałości artystycznej. Przez cały rok zjeżdżają tutaj muzycy z całego świata na kursy mistrzowskie, warsztaty solowe, kameralne i orkie-

strowe, seminaria oraz wykłady prowadzone przez mistrzów. Drugą sferą działalności są koncerty i festiwale (m.in. Międzynarodowy Festiwal Emanacje). Wtedy Centrum otwiera się na wszystkich melomanów, którzy tłumnie przybywają, by posłuchać arcydzieł światowej muzyki klasycznej, a także współczesnej. Oryginalny projekt architektoniczny opracowany został przez krakowskie biuro DDJM.

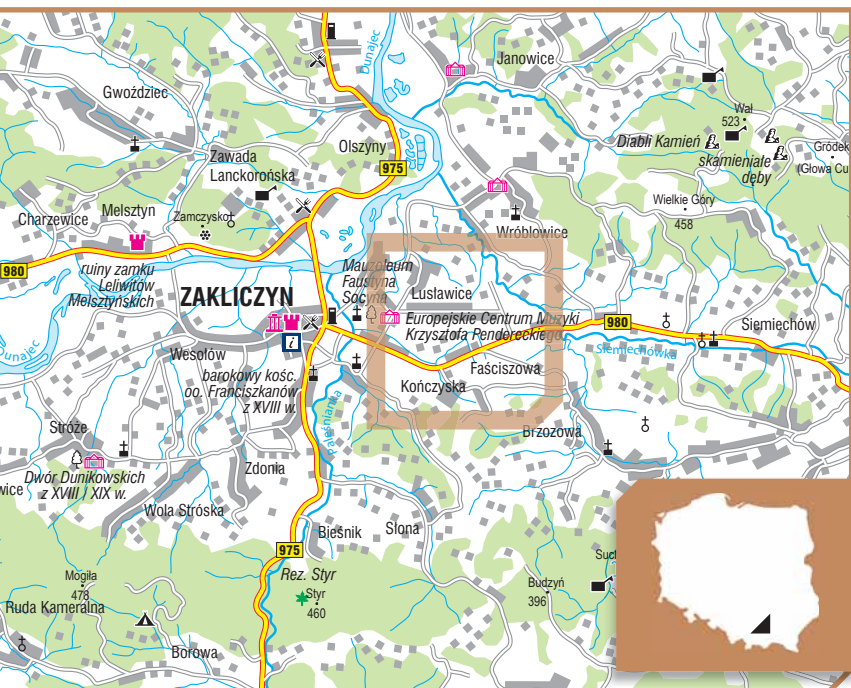
Dlaczego placówka powstała w Lusławicach, z dala od wielkich centrów kultury? To miejsce z bogatą tradycją. W latach

1560-1664 Lusławice były jednym z najważniejszych ośrodków arian (braci polskich). Działała tutaj drukarnia oraz szkoła wyższa, tzw. Szkoła Lusławicka. W latach 1923-1926 w XIX-wiecznym dworze lusławickim mieszkał wybitny malarz Jacek Malczewski, który założył tu szkółkę malarzką dla utalentowanych dzieci wiejskich. Po II wojnie opuszczony dwór popadł w ruinę. Od 1976 r. w odrestaurowanym

dworze mieszka kompozytor, prof. Krzysztof Penderecki, który w parku założył arboretum, gdzie rośnie dzisiaj ponad 1500 gatunków drzew i krzewów z całego świata. Dwór w Lusławicach wraz z ogrodem należy obecnie do najpiękniejszych tego typu w Polsce. To właśnie prof. Penderecki był inspiratorem powstania Europejskiego Centrum Muzyki. Znajduje się ono w sąsiedztwie jego posiadłości.

Sercem budowli jest sala koncertowa dla 650 słuchaczy. Należy ona do najznakomitszych obiektów o porównywalnej wielkości w Europie. Do jej konstrukcji zastosowano wyłącznie materiały naturalne – drewno dębowe i świerkowe. Akustyka spełnia najwyższe międzynarodowe standardy. Salę wyposażono w nowoczesny sprzęt studyjny umożliwiający profesjonalną rejestrację

audiowizualną wydarzeń. W części dydaktycznej Centrum realizowane są programy edukacyjne, kursy i warsztaty artystyczne. Uczestnicy programów mają do dyspozycji salę kameralną, salę konferencyjną, pokoje ćwiczeń, bibliotekę, studio nagrań, garderoby oraz kuchnię i jadalnię, a także obszerny pawilon mieszkalny z miejscami noclegowymi.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Ciężkowice**, rezerwat przyrody Skamieniałe Miasto / ok. 15 km
- **Kąсна Dolna**, kompleks dworsko-parkowy Ignacego Paderewskiego (s. 167) / ok. 17 km
- **Tarnów**, starówka z XIV-wiecznym ratuszem, jeden z najlepszych przykładów renesansowego układu urbanistycznego polskich miast / ok. 25 km
- **Tarnów**, bazylika katedralna z renesansowymi pomnikami nagrobnymi rodziny Tarnowskich, pl. Katedralny / ok. 25 km
- **Dąbrowa Tarnowska**, Ośrodek Spotkania Kultur w dawnej synagodze (s. 209), ul. Berka Joselewicza 6 / ok. 57 km
- **trasa samochodowa** „Szlak Architektury Drewnianej” – trasa wokół Tarnowa (ok. 40 obiektów) z kościołem św. Leonarda w Lipnicy Murowanej oraz wsią Zalipie / dt. ok. 150 km
- **trasa rowerowa** „Ciężkowice – duża pętla” (zielona), słynąca z pięknych widoków / dt. ok. 40 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Kraków, Balice, ul. Medweckiego 1 / ok. 88 km
- **PKS**: Zakliczyn, Rynek / ok. 5,6 km
- **PKP**: Łowczów / ok. 18,6 km

Lokalny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Tarnów, ul. Wałowa 37, tel. 14 628 88 12, 14 628 88 13, fem_tarnow@umwm.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Tarnów, Rynek 7, tel. 14 688 90 90, centrum@it.tarnow.pl, www.it.tarnow.pl

PRODUKT PROMOCYJNY

PRODUKT PROMOCYJNY

EDYCJA I

GŁÓWNA NAGRODA

„DESIGN ALIVE!” ŻYWA GALERIA DESIGNU W CIESZYNIE

Projekt: „Design Alive!” Żywa galeria designu

Projektodawca: Miasto Cieszyn

Lokalizacja: Cieszyn, woj. śląskie

Program: Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego 2004-2006

Dofinansowanie z UE: ok. 840 tys. zł

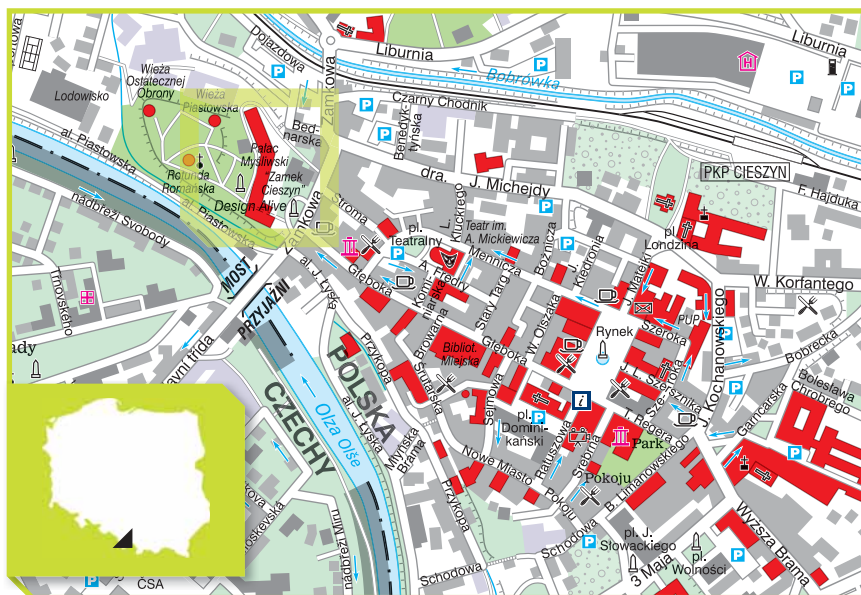
Cieszyn słynie nie tylko z malowniczego położenia, urokliwego rynku, zabytków i ciekawych imprez kulturalnych. Magnetysem przyciągającym turystów jest przede wszystkim dawny pałac Habsburgów na historycznym Wzgórzu Zamkowym, ale to nie wszystko. Miasto nad Olzą znane jest także dzięki innym działaniom Zamku Cieszyn, a konkretnie Ośrodka Badań i Dokumentacji nad Kulturą Materialną i Wzornictwem (pierwotnie Śląski Zamek Sztuki i Przedsiębiorczości).

W 2007 r. w odnowionej zamkowej oranżerii powstało niezwykle miejsce – klubokawiarnia Presso. Właśnie tu zrealizowano projekt „Design Alive!” – pierwszą w Polsce żywą galerię designu. Kanapy, fotele, krzesła, siedziska, regały, lampy, naczynia, dywany i inne przedmioty, które do tej pory podziwiano głównie w katalogach i na wystawach, funkcjonują w swym naturalnym środowisku i są wykorzystywane przez kawiarnianych gości. Przy okazji klienci mogą zwrócić uwagę na metkę z oryginalną nazwą, nazwiskiem projektanta, nazwą producenta i ceną. Galeria oswaja ze sztuką użytkową, uświadamia, że otaczanie się takimi przedmiotami nie musi być

przywilejem grupy wybrańców. Bo mebel czy sprzęt, owszem, powinien się podobać, intrygować formą, ale przede wszystkim ma czemuś służyć. Musi być funkcjonalny i wygodny w użyciu. Klubokawiarnia jest więc swego rodzaju poligonem doświadczalnym, gdzie każdy może przetestować dzieła projektantów.

Goście polubili to miejsce. Przychodzą, by porozmawiać, poczytać, delektować się wyśmienitą kawą, deserem,

a latem odpocząć w ogródku na leżaku. Często odbywają się tu wystawy, spotkania, warsztaty artystyczne i wiele innych ciekawych imprez. Co pewien czas pojawiają się nowe przedmioty, a na ścianach grafiki obiecujących artystów.

W klubokawiarni świetnie czują się też dzieci. Specjalnie dla nich przygotowano kolorowe kredy, a jedną ze ścian pokryto farbą tablicową. Okazuje się, że równie chętnie korzystają z niej rodzice – wpisują komentarze, uwagi, zostawiają wiadomości dla swoich znajomych...

Wiosną 2011 r. galeria gruntownie się przeobraziła – zmieniono wystrój i umeblowanie, pojawiło się wiele przedmiotów polskich designerów i polskich firm, a także kilka propozycji zagranicznych projektantów, dostępnych w Polsce. Inaugurację odmienionej galerii uświetnił Design Bazar – nowa propozycja w ramach projektu, polegająca na organizowaniu cyklicznych spotkań producentów, projektantów i sprzedawców z klientami.

„Design Alive!” z pewnością nie jest pustym hasłem. Galeria w klubokawiarni Presso naprawdę żyje!

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Cieszyn**, Wieża Piastowska, rozległa panorama Cieszyna i Beskidów, al. Piastowska / ok. 200 m
- **Cieszyn**, Muzeum Drukarstwa, ważny przystanek na Szlaku Zabytków Techniki Województwa Śląskiego, ul. Głęboka 50 / ok. 500 m
- **Cieszyn**, ścieżka dydaktyczna w rezerwacie „Kopce”, Markłowice / ok. 5 km
- **Górkki Wielkie**, Dwór Kossaków (s. 194), ul. Stary Dwór 4 / ok. 18 km
- **Pszczyna**, Muzeum Zamkowe (s. 164), Brama Wybrańców 1 / ok. 44 km
- **trasa piesza** „Trasa spacerowa rezerwatów” (zielona), przebiega m.in. przez „Lasek miejski nad Olzą” / dł. ok. 9,6 km
- **trasa rowerowa** „Szlak Zamków nad Piotrówką”: Kończyce Wielkie – Gołkowice, polsko-czeska ścieżka dziedzictwa narodowego / dł. ok. 25 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Katowice, Pyrzowice, ul. Wolności 90 / ok. 110 km
- **PKS**: Cieszyn, ul. Korfantego 23 / ok. 1 km
- **PKP**: Cieszyn, ul. Hajduka 10 / ok. 1 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Katowice, ul. Dąbrowskiego 23, tel. 32 774 01 72, 32 774 01 93, 32 774 01 94, punktinformacyjny@slaskie.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Cieszyn, Rynek 1, tel. 33 479 42 49, mci@um.cieszyn.pl, www.cieszyn.pl

PROMOCJA POWIATU GNEŹNIEŃSKIEGO

Projekt: Dobre miejsce, królewska tradycja – promocja produktów turystycznych Powiatu Gnieźnieńskiego

Projektodawca: Powiat Gnieźnieński

Lokalizacja: powiat gnieźnieński, woj. wielkopolskie

Program: Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego 2004-2006

Dofinansowanie z UE: ok. 398,08 tys. zł

www.turystyka.powiat-gniezno.pl

Sześć markowych produktów turystycznych: Szlak Piastowski, turystykę aktywną, turystykę pielgrzymkową, agroturystykę, Gnieźnieńską Kolej Wąskotorową i Lednicki Park Krajobrazowy, promuje wśród turystów ziemia gnieźnieńska. Projekt „Dobre miejsce, królewska tradycja” ma zachęcić

do odwiedzenia kolebki Piastów miłośników historii, pielgrzymów oraz pasjonatów wypoczynku na świeżym powietrzu.

Obszar ten oferuje nie tylko cenne zabytki historii i techniki, ale przyciąga także wa-

lorami przyrodniczymi, znakomitą ofertą dla amatorów aktywnego spędzania czasu i wymarzonymi miejscami na spokojny wypoczynek z dala od miejskiego zgiełku. Bogactwo jezior i lasów, przepiękne krajobrazy i zacisza, w których można znaleźć wytchnienie, sprzyjają rozwojowi agroturystyki, będącej już od kilku lat jednym z czołowych produktów turystycznych regionu. Na miłośników aktywnych form wypoczynku czekają kilometry tras pieszych, rowerowych, konnych i kajakowych. Można tu także uprawiać żeglarstwo, nurkowanie i inne sporty wodne.

Ziemia gnieźnieńska jest ważna też z innej przyczyny. Tu znajdowała się pierwsza stolica, tu również pierwszy władca Mieszko I przyjął chrzest. Doniosłym wydarzeniem był zjazd gnieźnieński w 1000 r., na którym cesarz Otton III zarysował wizję zjednoczonej Europy, rozpoczynając erę średniowiecznego uniwersalizmu. Miejsca, które odegrały ważną rolę we wczesnych dziejach państwa polskiego, łączy „Szlak Piastowski” – jedna z najciekawszych tras turystycznych w kraju. Wiedzie przez trzy grody stołeczne z okresu wczesnopiastowskiego – Poznań, Gniezno i Kruszwicę.

Unikatowym obiektem jest Lednicki Park Krajobrazowy, chroniący krajobraz i zabytki związane z początkami państwa polskiego. Jedną z części parku jest rezerwat archeologiczny należący do Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy.

Szczególną wizytówką powiatu jest ponad stuletnia Gnieźnieńska Kolej Wąskotorowa, obsługująca trasę z Gniezna do Ostrowa Starego, położonego w przepięknym Powidzkim Parku Krajobrazowym. Turyści podróżujący zabytkową kolejką mają do dyspozycji wagony osobowe z lat 50. minionego wieku oraz odkryte wagony „plenerowe”. W sezonie letnim uczestniczą

w cyklu imprez pod wspólną nazwą „Lato z ciuchcią”.

Okolice Gniezna są celem turystyki pielgrzymkowej. Do najczęściej odwiedzanych obiektów należy sanktuarium Matki Boskiej Licheńskiej, a Brama III Tysiąclecia w pobliżu wsi Imiółki jest miejscem religijnych spotkań młodzieży z całej Europy. Turystyczne bogactwo Gniezna i okolic prezentuje utworzona w ramach programu strona internetowa www.turystyka.powiat-gniezno.pl. Promocji służą także imprezy wystawiennicze, foldery czy konkursy na najlepszy produkt i gospodarstwo agroturystyczne.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Gniezno**, Katedra Gnieźnieńska i słynne romańskie Drzwi Gnieźnieńskie, ul. Łaskiego 9 / ok. 300 m
- **Gniezno**, Gnieźnieńska Kolej Wąskotorowa, ul. Wrzesińska 2 / ok. 1 km
- **Gniezno**, Królewskie Gniezno w sercu Wielkopolski (s. 291) / ok. 1 km
- **Lednica**, Muzeum Pierwszych Piastów, przystanek na Szlaku Piastowskim / ok. 19 km
- **Węglewo**, jeden z drewnianych kościołów na szlaku w Puszczy Zielonce (s. 469) / ok. 25 km
- **trasa piesza** wokół jeziora Winiary w Gnieźnie / dt. ok. 2,5 km
- **trasa rowerowa** „Szlak w poprzek doliny Wełny” (niebieska): Gniezno PKP – Gnieźninek – Jezioro Winiary – Wełnica – Jezioro Strzyżewskie – Strzyżewo Kościelne / dt. ok. 10,2 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Poznań, Ławica, ul. Bukowska 285 / ok. 70 km
- **PKS**: Gniezno, ul. Pocztowa 62 / ok. 1 km
- **PKP**: Gniezno, ul. Dworcowa 15 / ok. 1 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Poznań, ul. Szyperska 14, tel. 61 626 61 92, 61 626 61 93, info.fe@wielkopolskie.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Gniezno, Rynek 14, tel. 61 428 41 00, it@szlakpiastowski.com.pl, www.szlakpiastowski.com.pl

BESKIDZKI CYBERFOLKLOR

Projekt: Cyberfolklor – beskidzki folklor i sztuka ludowa

polsko-słowackiego pogranicza w internecie i fotografii

Projektodawca: Regionalny Ośrodek Kultury w Bielsku-Białej

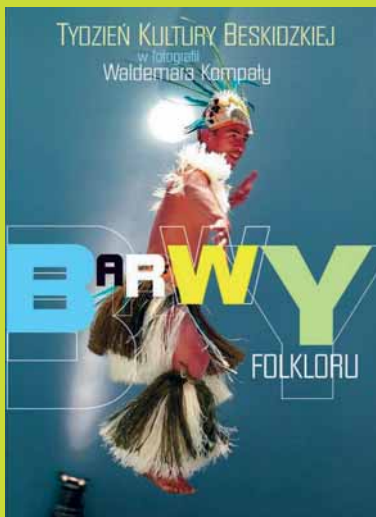
Lokalizacja: Bielsko-Biała, woj. śląskie

Program: Współpracy Transgranicznej INTERREG IIIA Polska
– Słowacja 2004-2006

Dofinansowanie z UE: ok. 91,17 tys. zł

www.etnofoto.net

Pogranicze polsko-słowackie, obejmujące Beskid Śląski i Żywiecki, Orawę i Kysuce (na Słowacji), to region wyjątkowo atrakcyjny dla turystów. Są tu liczne szlaki, wioski ukryte wśród gór, zabytki architektury drewnianej... Region słynie także z barwnych imprez folklorystycznych. Najstarszą, największą i najstynniejszą jest doroczny

sierpniowy Tydzień Kultury Beskidzkiej organizowany przez Regionalny Ośrodek Kultury w Bielsku-Białej. Uczestniczy w nim około 100 zespołów, występujących w pięciu miejscowościach: Wiśle, Szczyrku, Oświęcimiu, Żywcu i Makowie Podhalańskim. Impreza ma stałych wielbicieli, którzy każdego roku oklaskują popisy ze-

społów tańca, kapel i solistów, odwiedzają jarmarki sztuki ludowej i delektują się tradycyjnym swojskim jadłem.

Wydarzeniem zimy są „Żywieckie Gody” – styczniowy przegląd zespołów kultuwujących obrzędy i tradycje związane z Bożym Narodzeniem i Nowym Rokiem. Festiwal dostarcza wrażeń i dorosłym, i dzieciom. Maluchy z przejęciem podziwiają występy barwnie przebranych kolędników, dorośli szaleją na góralskich potańcówkach. Wszyscy razem biorą udział w zabawach na śniegu, by później degustować tradycyjne potrawy.

Inną popularną imprezą, w atrakcyjny sposób przybliżającą kulturę ludową regionu, jest czerwcowy festiwal kultury góralskiej Słowacji, Polski i Czech, który odbywa się w miejscowości Skalité. W lipcu Małatiná zaprasza na międzynarodowy festiwal kultury pasterskiej, a w listopadzie w Wieprzu koło Żywca można posłuchać ludowych gawędziarzy i koncertów na unikatowych instrumentach ludowych.

Nowoczesnemu promowaniu dziedzictwa kultury ludowej polsko-słowackiego pogranicza służy Cyberfolk, projekt zrealizowany przy wsparciu funduszy unijnych. W jego ramach powstała strona www.etnofoto.net. To wirtualne kompendium zawiera m.in. informacje o terminach poszczególnych wydarzeń, zespołach folklorystycznych i artystach ludowych. Portal posiada imponującą fotogalerię dokumentującą kolejne edycje „Tygodnia Kultury Beskidzkiej” i „Żywieckich Godów”. Moduł „Na szlakach tradycji” prezentuje polskie i słowackie muzea oraz izby twórcze, a jednocześnie pełni funkcję przewodnika turystycznego. Na stronie internetowej znalazły się również informacje o innych wydarzeniach, które są bardzo przydatne dla miłośników folkloru i wszystkich planujących wypoczynek w Beskidach, na Orawie czy Kysucach.

Cyberfolklor promuje w nowoczesny sposób to, co najciekawsze w folklorze regionu. Ułatwia także komunikację pomiędzy organizatorami imprez folklorystycznych po obu stronach granicy. Owocuje to lepszą współpracą i koordynacją imprez.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Bielsko-Biała**, Dom Tkacza, przykład dawnego drewnianego budownictwa miejskiego, ul. Sobieskiego 51 / ok. 1,9 km
- **Beskidzka 5** (s. 249), oferta aktywnego wypoczynku 5 gmin: Szczyrk, Ustroń, Istebna, Brenna i Wiśla / ok. 15,6 km
- **Żywiec**, Stary Zamek i park Habsburgów (s. 191) / ok. 19 km
- **Górkki Wielkie**, Dwór Kossaków (s. 194), ul. Stary Dwór 4 / ok. 25 km
- **Cieszyn**, Śląski Zamek Sztuki i Przedsiębiorczości (s. 240 i 315), ul. Zamkowa 3 a, b, c / ok. 40 km
- **trasa piesza** prowadząca z Bielska-Białej na Szyndzielnię (1026 m n.p.m.) i Klimczok (1117 m n.p.m.) przez Dębowiec / dł. ok. 11 km
- **trasa rowerowa** wokół jeziora Żywieckiego: Żywiec – Łodygowice – Tresna / dł. ok. 33 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Katowice, Pyrzowice, ul. Wolności 90 / ok. 95 km
- **PKS**: Bielsko-Biała, ul. Warszawska 7 / ok. 1,4 km
- **PKP**: Bielsko-Biała, ul. Warszawska 2 / ok. 1,2 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Katowice, ul. Dąbrowskiego 23, tel. 32 774 01 72, 32 774 01 93, 32 774 01 94, punktinformacyjny@slaskie.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Bielsko-Biała, pl. Ratuszowy 4, tel. 33 819 00 50, info@it.bielsko.pl, www.it.bielsko.pl

PRODUKT PROMOCYJNY

EDYCJA II

GŁÓWNA NAGRODA

BESKIDZKA 5

Projekt: Program rozwoju i promocji produktów turystycznych i kulturowych Beskidzkiej 5

Projektodawca: Miasto Ustroń

Lokalizacja: woj. śląskie

Program: Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego 2004-2006

Dofinansowanie z UE: ok. 310,76 tys. zł

www.beskidzka5.pl

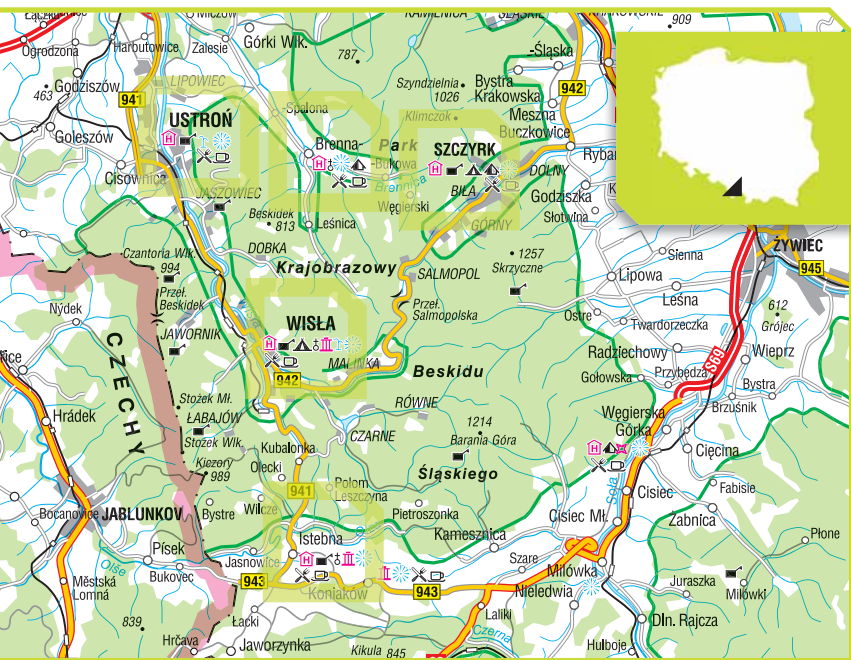
Beskid Śląski zachwyca przez 365 dni w roku! Tak głosi jedno z haseł „Beskidzkiej 5” i nie ma w nim przesady. W 2007 r. pięć turystycznych gmin – Brenna, Istebna, Szczyrk, Ustron i Wisła – zamiast rywalizować o gości i samotnie zmagać się z promocją, podpisały porozumienie. Wspólnie zapraszają do odkrywania walorów regionu o każdej porze roku. A jest co odkrywać: wspaniałe krajobrazy, skarby przyrody, zabytki, tradycje ludowe, regionalna kuchnia – to początek listy beskidzkich atrakcji.

Na miłośników aktywnych form rekreacji czekają szlaki piesze i rowerowe. Amatorów niezwykłych przeżyć zapraszają parki linowe, quady, lotnie i parolotnie. Zimą kuszą trasy narciarskie i skutery śnieżne, a tory saneczkowe są dostępne cały rok.

Region „Beskidzkiej Piątki” to także cel wyprawy po zdrowie. Wspaniały mikroklimat w połączeniu z odpowiednim zapleczem czynią cuda. Na wypoczynek, kurację i regenerację sił zaprasza m.in. uzdrowisko Ustron, którego solanki należą do najlepszych w kraju.

Ten piękny region kusi smakoszy ceniących naturalne produkty i przekazywane z pokolenia na pokolenie receptury. W każdej miejscowości są regionalne karczmy serwujące wyśmienite sery, pieczone na blasze placki ziemniaczane, kwaśnicę i inne przysmaki. Specjałów domowej góralskiej kuchni można także skosztować w licznych gospodarstwach agroturystycznych. Beskidy promują się również przez tradycyjną twórczość ludową. W galeriach i izbach regionalnych można podziwiać i kupować wyroby artystyczne i użytkowe. Można obserwować, jak powstają, i porozmawiać z ich twórcami. Ogromnym zainteresowaniem cieszą się misterne koronki, drewniane zabawki i anioły. Nie brakuje też amatorów drewnianych rzeźb i malowanych na szkle obrazów.

W regionie czeka też wiele atrakcji dla najmłodszych. Jedną z nich jest Leśny Park Niespodzianek w Ustroniu, gdzie zwierzęta, m.in. jelenie, sarny, muflony, dziki i żubry, obserwuje się w ich naturalnym otoczeniu.

„Beskidzka 5” to mnóstwo pozytywnej energii. Dotyczy to zarówno ludzi, którzy ją tworzą, jak i promowanych miejsc. Każda miejscowość ma własne hasło reklamowe, które w dwóch słowach podkreśla jej najważniejsze walory: Brenna – siła spokoju, Istebna – siła tradycji, Szczyrk – siła energii, Ustroń – siła zdrowia, a Wisła – siła źródeł.

Do sukcesów „Beskidzkiej 5” należy zaliczyć znakomitą stronę internetową. Jeśli ktoś jeszcze się zastanawia, czy warto przyjechać w Beskid Śląski, powinien kliknąć na www.beskidzka5.pl.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Ustroń**, Leśny Park Niespodzianek, gdzie można obcować z naturą i dziką przyrodą, wzdłuż Bajkowej Alejki ruchome ekspozycje ze znanych bajek, ul. Zdrojowa 16 / ok. 400 m
- **Wisła**, Muzeum Beskidzkie mieszczące się w dawnej karczynie z 1794 r., ul. Stellera 1 / ok. 8,7 km
- **Brenna**, Dworek Myśliwski „Konczakówka”, wybudowany w latach 20. XX w. z drewna bez użycia gwoździ / ok. 11 km
- **Górki Wielkie**, Dwór Kossaków (s. 194), ul. Stary Dwór 4 / ok. 14 km
- **Cieszyn**, Śląski Zamek Sztuki i Przedsiębiorczości (s. 240 i 315), ul. Zamkowa 3 a, b, c / ok. 15 km
- **trasa piesza** „Beskidzka Ścieżka Planetarna” (żółta): Kubalonka – Olecki – Wilcze – Prądowniec – Jasnowice – Jaworzynka / dł. ok. 12 km
- **trasa rowerowa** (czerwona): Przejście Graniczne Jasnowice – Bukovec – Istebna Centrum – Istebna Zaołzie – Stecówka – Przetęcz Szarcuła / dł. ok. 14 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Katowice, Pyrzowice, ul. Wolności 90 / ok. 95 km
- **PKS**: Ustroń, ul. Dworcowa 3 / ok. 1,5 km
- **PKP**: Ustroń, ul. Dworcowa 4 / ok. 1,5 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Katowice, ul. Dąbrowskiego 23, tel. 32 774 01 72, 32 774 01 93, 32 774 01 94, punktinformacyjny@slaskie.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Ustroń, Rynek 2, tel. 33 854 26 53, informacja@ustron.pl, www.ustron.pl

OSTRÓDA REGGAE FESTIVAL

Projekt: Ostróda Reggae Festival – skuteczna promocja regionu Warmii i Mazur

Projektodawca: Gmina Miejska Ostróda

Lokalizacja: Ostróda, woj. warmińsko-mazurskie

Program: Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego 2004-2006

Dofinansowanie z UE: ok. 297,93 tys. zł

www.ostrodareggae.com

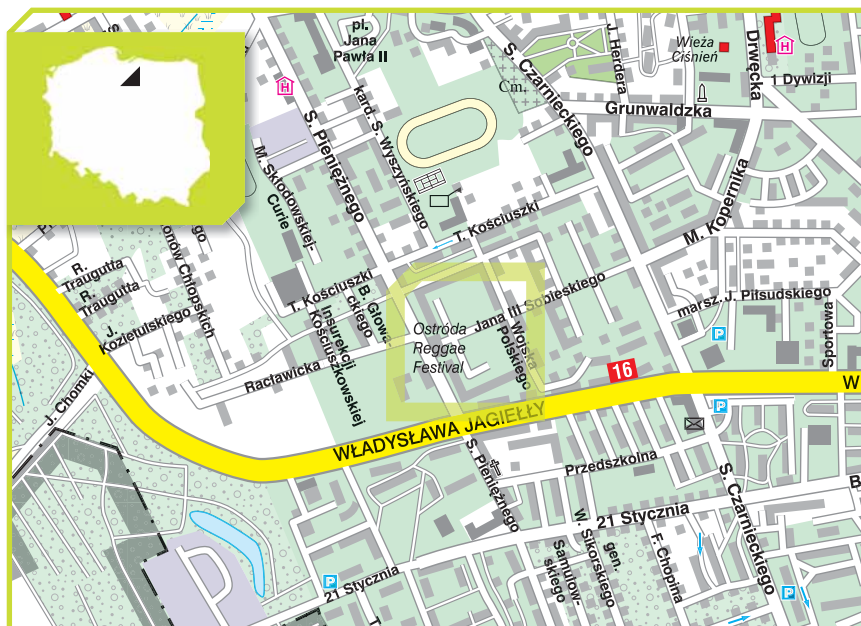

Sierpniowe święto muzyki reggae w Ostródzie co roku gromadzi kilkanaście tysięcy widzów. Wywodzi się z przeglądu młodych zespołów Ost-Rock, organizowanego w latach 1983-1989 i reaktywowanego w latach 1995 i 1996. Impreza na stałe powróciła w 2001 r. Najpierw odbywała się na dziedzińcu zamku krzyżackiego, pod nazwą Ost-Rock-Reggae, a od 2004 r. – już jako Ostróda Reggae Festival – na terenie kompleksu wojskowego „Białe Koszary”.

Tradycyjnie w programie jest konkurs młodych zespołów, towarzyszący występem światowych gwiazd. Ostróda stała się gospodarzem największego festiwalu muzyki reggae w tej części Europy. Imprezę odwiedzają najlepsi, np. w 2011 r. po raz pierwszy wystąpił w Polsce Stephen, syn Boba Marleya. Podczas dziesięciu edycji na trzech scenach gościło ponad 400 wykonawców, w tym około 140 z zagranicy – od Grecji i Portugalii po Jamajkę i Kubę. W chwilach wolnych od festiwalowych szaleństw publiczność oblega wypożyczalnie sprzętu wodnego, zwiedza zabytki, kąpie się w Jeziorze Drwęckim i korzysta z plaży miejskiej, basenu czy kręgielni. Sprawnie

funkcjonuje rozbudowana strefa caterinowa, profesjonalne pole namiotowe oraz stoiska z płytami i produktami związanymi z reggae. Region Pojezierza Iławskiego oferuje wiele atrakcji, z których największą

W ramach festiwalu działa potężna i solidnie wyposażona w sound system scena z dziesiątkami selektorów, didżejów i wokalistów z kraju i zagranicy. Stałym elementem programu są działania edukacyjne, tzw. Uniwersytet Reggae. Na terenie festiwalu działa plac zabaw, gdzie można zostawić dziecko pod opieką wykwalifikowanego personelu (dzieci do 12. roku życia nie płać za wstęp).

Od 2005 r. festiwal regularnie zwycięża w kategorii „Muzyczne wydarzenie roku w Polsce” w głosowaniu czytelników polskiego pisma reggae „Free Colours”. Impreza, promowana na stronie www.ostrodareggae.com, przyczyniła się do rozwoju miasta, zwiększając zainteresowanie inwestycjami w infrastrukturę turystyczną. Powstają nowe hotele i lokale gastronomiczne, dające zatrudnienie coraz większej liczbie mieszkańców, a miasto kojarzy się już nie tylko z malowniczymi okolicami i aktywnym wypoczynkiem.

jest całodniowy rejs statkiem po Kanale Ostródzko-Elbląskim, posiadającym unikatowy system śluz i pochylni.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Ostróda**, zamek krzyżacki z XIV w., obecnie działa w nim muzeum, galeria, biblioteka i centrum kultury, ul. Mickiewicza 22 / ok. 100 m
- **Ostróda**, Kanał Ostródzko-Elbląski z 4 śluzami i 5 pochylniami, najdłuższy żeglowny kanał w Polsce, możliwość odbycia rejsu, ul. Grunwaldzka 49 / ok. 500 m
- **Ostróda**, zachowane fragmenty średniowiecznego muru obronnego, ul. Drwęcka, częściowo przy ul. Mickiewicza i Wyspiańskiego / ok. 700 m
- **Ostróda**, wieża ciśnieni wybudowana w 1904 r., ul. Drwęcka / ok. 700 m
- **Ostróda**, Jezioro Drwęckie, centrum wypoczynku i rekreacji (s. 318) / ok. 4,5 km
- **trasa piesza** wokół jeziora Szeląg Mały, zaczyna się i kończy przy stacji kolejowej w Starych Jabłonkach / dt. ok. 9,8 km
- **trasa rowerowa** „Żółty szlak okolic Ostródy”: Ostróda – Brzydowo – Ornowo – Kajakowo – Ostróda / dt. ok. 22 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Gdańsk, Rębiechowo, ul. Słowackiego 200 / ok. 142 km
- **PKS**: Ostróda, ul. Słowackiego 13 / ok. 2 km
- **PKP**: Ostróda, ul. Słowackiego 13 / ok. 2 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Olsztyn, ul. Kościuszki 89/91, tel. 89 521 93 85, 89 521 93 86, gpiolsztyn@warmia.mazury.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Ostróda, pl. 1000-lecia PP 1a, tel. 89 642 30 00, cit@mazury-zachodnie.pl, www.mazury-zachodnie.pl

TURYSTYKA KULTUROWA WIELKOPOLSKI

Projekt: Opracowanie regionalnych produktów turystyki kulturowej w Wielkopolsce i ich promocja

Projektodawca: Wielkopolska Organizacja Turystyczna

Lokalizacja: woj. wielkopolskie

Program: Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego 2004-2006

Dofinansowanie z UE: ok. 245,37 tys. zł

www.wielkopolska.travel/turystyka_kulturowa/

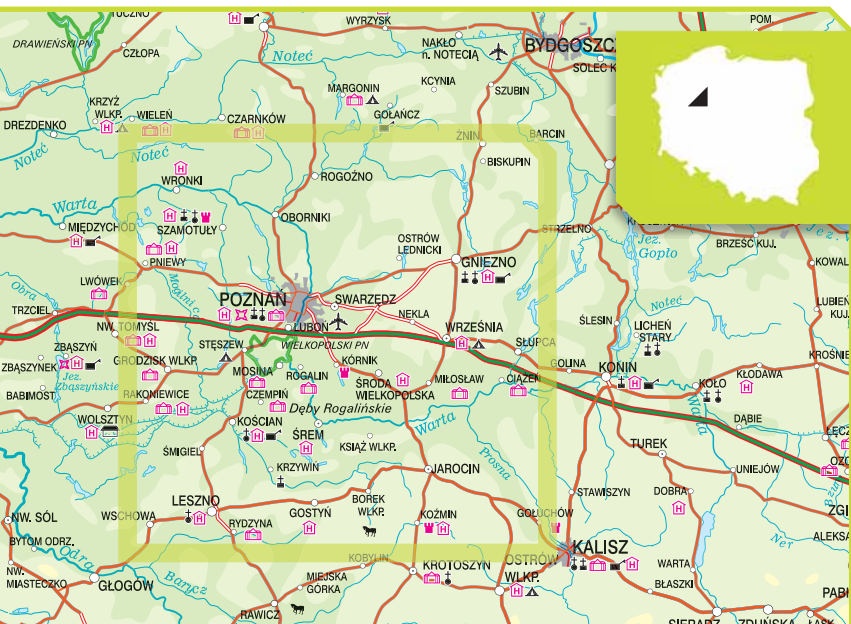
Na obszarze Wielkopolski, kolebki państwa polskiego, atrakcji turystycznych jest bez liku. Poznań, Gniezno, Biskupin, Wielko-

turysta pominąć nie może. Ale jest też wiele zakątków mniej znanych, warty odwiedzenia. Skuteczną promocję turystyki kulturowej w regionie umożliwił projekt realizowany w latach 2005-2008 przez Wielkopolską Organizację Turystyczną.

Przedsięwzięcie było kompleksowe, a jego największym osiągnięciem stało się opracowanie 10 produktów turystyki kulturowej: „Wielkopolska Piastowska – Szlak Piastowski”, „Szlak zamków, pałaców i dworów”, „Szlak budowli i kościołów drewnianych”, „Zabytkowy Poznań”, „Rozrywkowy Poznań”, „Szlak zabytków techniki”, „Zabytki wielkopolskich miast i miasteczek”, „Wielkopolska wybitnych Polaków”, „Miejsca pielgrzymkowe w Wielkopolsce”, „Muzea w obiektach zabytkowych”. Opracowanie produktów polegało na zebraniu informacji o atrakcjach turystycznych, imprezach i bazie turystycznej na obszarze danego produktu oraz połączeniu ich w kilkudniowe trasy turystyczne. Materiały posłużyły do wydania 10 folderów, które przetłumaczono na języki angielski, niemiecki i francuski. Foldery, dostępne w formie plików PDF na stro-

polski Park Narodowy, Międzyrzecki Rejon Umocniony, pałace w Rogalinie i Kórniku to miejsca, których żaden szanujący się

nie www.turystyka-kulturowa-wlkp.pl, są bogato ilustrowane, opatrzone mapkami z zaznaczonymi trasami i oprócz zwięzłego opisu poszczególnych obiektów zawierają informacje praktyczne. To niezbędne dla każdego turysty pragnącego poznać skarby Wielkopolski, ale przydaje się również mieszkańcom regionu.

Akcji opracowania produktów turystyki kulturowej towarzyszyła produkcja gadżetów promocyjnych oraz rozmieszczenie dwujęzycznych tablic informacyjnych przed zabytkami. Wielkopolska Organizacja Turystyczna zamierza wykorzystywać elementy projektu do dalszych działań. W 2010 r. opracowano kolejne cztery produkty turystyczne i foldery: „Wielkopolska wybitnych Europejczyków”, „Szlak kultury żydowskiej w Wielkopolsce”, „Szlak cysterski, pętla wielkopolsko-lubuska” oraz „Śladami Fryderyka Chopina po Wielkopolsce”. Promując region, WOT bierze udział w krajowych i międzynarodowych targach turystycznych, m.in. w Berlinie, Hamburgu, Lipsku i Barcelonie. Patronuje też wielu imprezom kulturalnym, rekre-

acyjnym i sportowym na terenie Wielkopolski – z ich szczegółowym programem można się zapoznać na wspomnianej stronie internetowej.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Poznań**, Katedra Świętych Apostołów Piotra i Pawła, najstarsza świątynia chrześcijańska w Polsce, ul. Ostrów Tumski 17 / ok. 2,9 km
- **Gniezno**, Gnieźnieńska Kolej Wąskotorowa (s. 243), ul. Wrześcińska 2 / ok. 51 km
- **Gniezno**, Królewskie Gniezno w sercu Wielkopolski (s. 291) / ok. 51 km
- **Owińska**, Park Orientacji Przestrzennej (s. 502), ul. Cysterek / ok. 28 km
- **Prusim**, Skansen Olenderski „Olandia” (s. 117), Prusim 5 / ok. 65 km
- **trasa piesza** w Lesie Marcelińskim w Poznaniu, ścieżka dydaktyczna z 8 tablicami przystankowymi / dł. ok. 3 km
- **trasa rowerowa** „Szlak drewnianych kościołów w Puszczy Zielonce” (s. 469) / pętla duża o dł. ok. 90 km, pętla mała o dł. ok. 35 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Poznań, Ławica, ul. Bukowska 285 / ok. 7 km
- **PKS**: Poznań, ul. Matyi 2 / ok. 1,7 km
- **PKP**: Poznań Główny, ul. Dworcowa 1 / ok. 1,7 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Poznań, ul. Szyperska 14, tel. 61 626 61 92, 61 626 61 93, info.fe@wielkopolskie.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Poznań, ul. 27 Grudnia 17/19, tel. 61 664 52 34, biuro@wot.org.pl, www.wotwielkopolska.pl

PROMOCJA DOLNEGO ŚLĄSKA

Projekt: Promocja markowych produktów turystycznych Dolnego Śląska

Projektodawca: Województwo Dolnośląskie

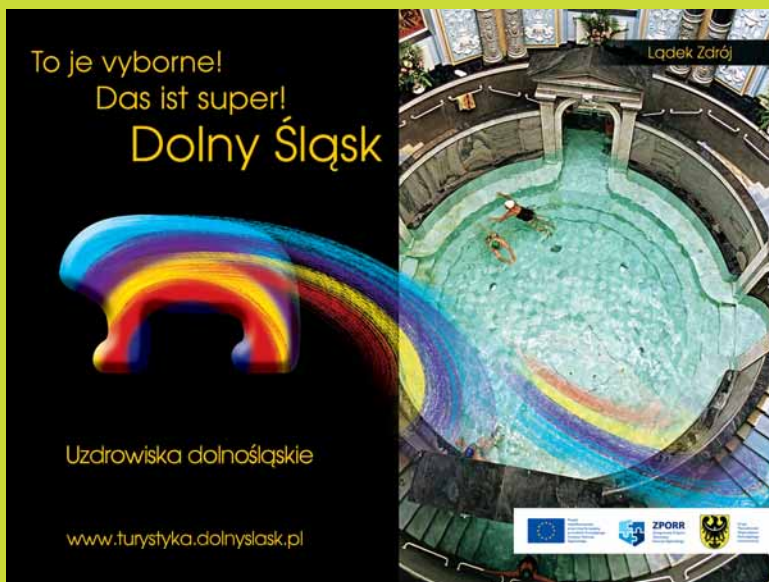
Lokalizacja: woj. dolnośląskie

Program: Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego 2004-2006

Dofinansowanie z UE: ok. 6,85 mln zł

www.turystyka.dolnyslask.pl

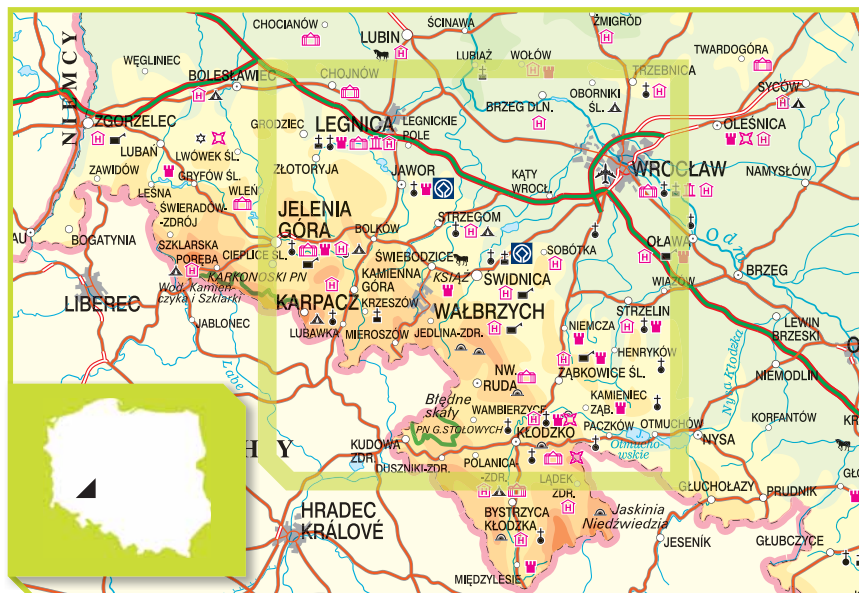

Atrakcje krajobrazowe, liczne zabytki, tereny rekreacyjne Dolnego Śląska, a także sąsiedztwo Czech sprawiają, że o każdej porze roku turyści mogą tu liczyć na udany wypoczynek i mnóstwo wrażeń.

Bogatą ofertę turystyczną Dolnego Śląska zaprezentowała kampania promocyjna. Przez dziewięć miesięcy atrakcje regionu promowano na billboardach w ośmiu naj-

wiekszych polskich miastach. Akcję wspierały reklamy w telewizji, radiu, pociągach, samolotach i na promach pływających do Skandynawii, a także na wystawach w Niemczech i Finlandii. Promocja jest kontynuowana w serwisie internetowym www.turystyka.dolnyślask.pl.

A promować było co: jednym z bogactw regionu są góry, znane ze świetnych

szlaków i zadziwiających formacji skalnych, zwłaszcza Góry Sokole i Stołowe. Nie brakuje miejscowości wypoczynkowych tętniących życiem i zimą, i latem. Do najchętniej odwiedzanych należą Szklarska Poręba, Karpacz, Czarna Góra i Zieleniec. Na miłośników sportów zimowych czekają wzorowo utrzymane trasy zjazdowe i nowoczesne wyciągi.

Nie można zapominać o skarbach dolnośląskiej przyrody. Jest tu ponad 100 rezerwatów przyrody, 16 parków krajobrazowych i 2 parki narodowe: Karkonoski i Gór Stołowych.

Dolny Śląsk to także kraina zdrowia ze słynnymi uzdrowiskami. Jest ich tu aż 11, a terapeutyczne właściwości ich wód wykorzystuje się od wieków w leczeniu wielu schorzeń. Pieczętowanie odrestaurowana zabudowa kurortów, piękne wille, pensjonaty i parki zdrojowe sprawiają, że Kudowa-Zdrój czy Szczawno-Zdrój przyciągają nie tylko kuracjuszy.

Nieodłącznymi elementami krajobrazu Dolnego Śląska są zamki i pałace. Niektóre przetrwały jako nastrojowe ruiny, inne wyremontowano. W wielu mieszczą się hotele, ośrodki rekreacyjne i centra biznesowo-konferencyjne. Do zabytków rozpalających wyobraźnię i pozwalających poczuć atmosferę minionych wieków należą zamki Książ oraz Czocho. Wielką atrakcją są organizowane w ich średniowiecznych murach turnieje rycerskie i widowiska historyczne.

Dolny Śląsk obfituje także w zabytki techniki – dawne kopalnie, huty, sztolnie, tamy, kanały i twierdze. Pielgrzymi odwiedzają sanktuaria, świątynie, a także imponujące zespoły klasztorne wzniesione przed wiekami przez cystersów w Henrykowie, Lubiążu i Krzeszowie.

Na uwagę zasługuje oferta kulturalna regionu, słynącego z nowatorskich działań artystycznych, teatrów, galerii i znakomych międzynarodowych festiwali. Ich głównym ośrodkiem jest Wrocław.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Wrocław**, Muzeum Miejskie (s. 37), Rynek 1 / ok. 60 m
- **Żmigród**, zespół pałacowo-parkowy (s. 182), ul. Parkowa / ok. 46 km
- **Złotoryja**, zespół otwartych stref sportowo-rekreacyjnych (s. 351) / ok. 90 km
- **Krzeszów**, Opactwo Cystersów (s. 173), pl. Jana Pawła II 1 / ok. 100 km
- **Bolesławiec**, Via Fabrilis – szlak tradycji rzemieślniczych (s. 426) / ok. 117 km
- **trasa piesza** „Szlak Wygasłych Wulkanów” (żółta), wiedzie przez rezerваты przyrody związane z wulkaniczną przeszłością Dolnego Śląska / dt. ok. 85 km
- **trasy rowerowe** w strefie MTB w gminie Głuszyca (s. 264) / dt. ok. 150 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Wrocław, Strachowice, ul. Graniczna 190 / ok. 11 km
- **PKS**: Wrocław, ul. Sucha 1-11 / ok. 2 km
- **PKP**: Wrocław Główny, ul. Piłsudskiego 105 / ok. 1,7 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Wrocław, Wybrzeże Słowackiego 12-14, tel. 71 776 95 01, 71 776 96 51, pife@dolnyslask.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Wrocław, Rynek 14, tel. 71 344 31 11, info@itwroclaw.pl, www.wroclaw-info.pl

PROMOCJA WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO

Projekt: Ogólnopolska kampania promocyjna województwa śląskiego

Projektodawca: Województwo Śląskie

Lokalizacja: woj. śląskie

Program: Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2007-2013

Dofinansowanie z UE: ok. 1,81 mln zł

Województwo śląskie to miejsce przyjazne, nowoczesne, atrakcyjne pod względem turystycznym, bezpieczne i piękne, a jego stolica jest ośrodkiem wielu ciekawych inicjatyw kulturalnych. Stereotyp regionu jako krainy kopalni, dymiących hut i zanieczyszczonego powietrza odchodzi już w zapomnienie.

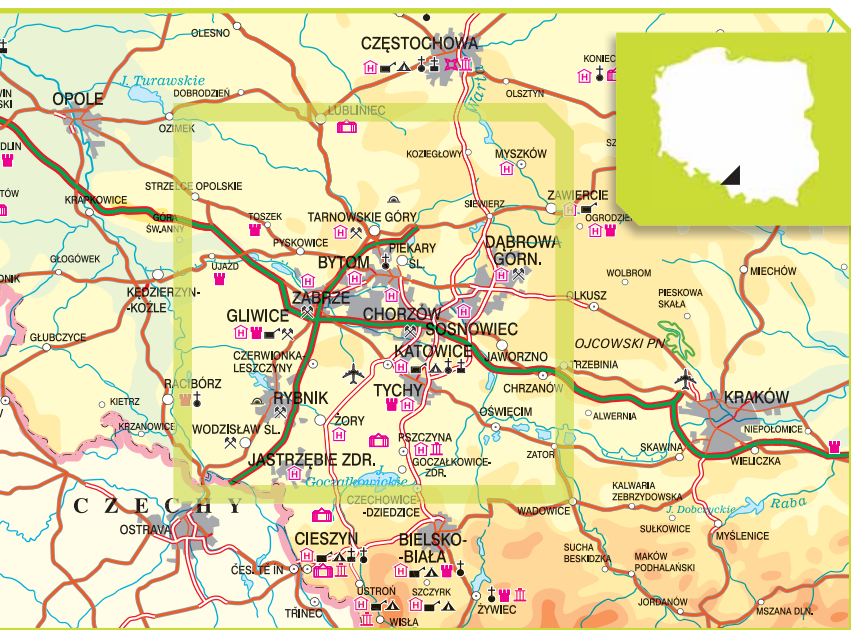
Lista śląskich atrakcji jest wyjątkowo bogata i różnorodna, podobnie jak zaplecze noclegowe, obejmujące gospodarstwa agroturystyczne, pensjonaty i luksusowe hotele, a o śląskich i góralskich atrakcjach kulinarnych, karczmach, festiwalach smaku i lokalnych przysmakach można by napisać całe tomy.

Beskid Śląski i Żywiecki zapraszają na górskie szlaki piesze i rowerowe, spotkania z folklorem i regionalną kuchnią, a w sezonie narciarskim na znakomicie przygotowane trasy. Żeglarze mają swój raj na otoczonych górami jeziorach – Żywieckim i Międzybrodzkim. Północne krańce województwa zajmuje Jura Krakowsko-Częstochowska. Wapienne formacje przyciągają amatorów

wspinaczki skałkowej. Atrakcją Jury jest także słynny „Szlak Orlich Gniazd”, łączący kilkanaście obronnych zamków. Wiele spośród nich przetrwało w formie malowniczych ruin.

Województwo śląskie ma wiele cennych zabytków sakralnych. Najstłynniejszym jest jasnogórski klasztor w Częstochowie, nazywany duchową stolicą Polski i skarbnicą narodowych pamiątek. Na uwagę turystów zasługują także piękne drewniane kościoły i inne zabytki, które można podziwiać, wędrując „Szlakiem Architektury Drewnianej”.

Kolejnym bogactwem regionu są zamki i pałace, pełniące w przeszłości funkcje obronne i reprezentacyjne. Perłą wśród nich jest zespół pałacowo-parkowy w Pszczynie. Nieopodal w Promnicach znajduje się urokliwy pałacyk myśliwski, mieszczący luksusowy hotel. O przemysłowych tradycjach regionu przypominają interesujące zabytki techniki: zabytkowa kopalnia węgla kamiennego i skansen „Królowa Luiza” w Zabrze, a w Tarnowskich Górach obiekty związane z wydobyciem srebra i ołowiu. Szczególną atrakcją

POZYTYWNE NAKREĆENIA POLECAJĄ

Śląskie. Pozytywna energia

jest wizyta w Książęcym Browarze Tychy oraz działającym przy nim muzeum piwowarstwa.

Jak widać, Śląsk można zwiedzać na wiele sposobów. Województwo konsekwentnie prezentuje swe atrakcje pod hasłem „Śląskie. Pozytywna energia”. W tym celu

prowadzona jest promocja w telewizji, radiu, internecie, a także reklama outdoorowa, konkursy czy imprezy plenerowe. Ogromnym sukcesem zakończyła się także kampania realizowana od marca do maja 2009 r. pod hasłem „Pozytywnie nakrećenia polecają – Śląskie. Pozytywna energia”.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Katowice**, Biblioteka Akademicka (s. 135), ul. Bankowa 11a / ok. 25 km
- **Gliwice**, Zamek Piastowski (s. 99), ul. Pod Murami 2 / ok. 44 km
- **Mikołów**, Miejska Biblioteka Publiczna (s. 111), ul. Karola Miarki 5 / ok. 67 km
- **Pszczyna**, Muzeum Zamkowe (s. 164), Brama Wybrańców 1 / ok. 76 km
- **Żywiec**, Stary Zamek i Park Habsburgów (s. 191), ul. Zamkowa 2 / ok. 100 km
- **Górki Wielkie**, Dwór Kossaków (s. 194), ul. Stary Dwór 4 / ok. 100 km

- **trasa piesza** „Szlak Bohaterów Wieży Spadochronowej” (czerwona): Katowice – Mikołów – Chudów, prowadzi przez ważne punkty obronne w 1939 r. / dt. ok. 38,6 km
- **trasa rowerowa** „Szlak 25-lecia PTTK” (zielona): Chorzów – Dąbrowa Górnicza – Katowice – Chorzów, atrakcją szlaku jest Wojewódzki Park Kultury i Wypoczynku w Chorzowie / dt. ok. 115 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Katowice, Pyrzowice, ul. Wolności 90 / ok. 30 km
- **PKS**: Katowice, ul. Skargi 6 / ok. 6 km
- **PKP**: Katowice, pl. Szewczyka 1 / ok. 2 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Katowice, ul. Dąbrowskiego 23, tel. 32 774 01 72, 32 774 01 93, 32 774 01 94, punktinformacyjny@slaskie.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Katowice, ul. Mickiewicza 29, tel. 32 207 20 71, info@silesia-sot.pl, www.silesia-sot.pl

STREFA MTB W GMINIE GŁUSZYCA

Projekt: Kreowanie i promocja transgranicznego produktu turystycznego – Strefa MTB

Projektodawca: Gmina Głuszyca

Lokalizacja: Głuszyca, woj. dolnośląskie

Program: Współpracy Transgranicznej INTERREG IIIA Czechy – Polska 2004-2006

Dofinansowanie z UE: ok. 210 tys. zł

www.strefamtbgluszyca.pl

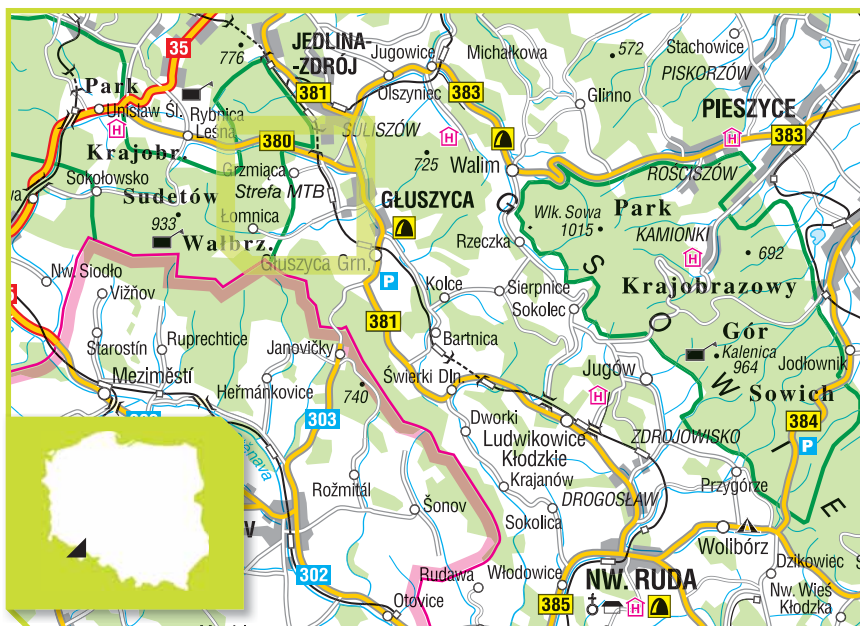

Głuszyca, miasto położone nad rzeką Bystrycą, w kotlinie między Górami Sowimi a Kamiennymi w Sudetach, postawiła na sport, a konkretnie kolarstwo górskie. Dyscyplina ta zyskuje w Polsce coraz więcej entuzjastów, do czego przyczyniły się sukcesy Mai Włoszczowskiej, wicemistrzyni olimpijskiej z Pekinu, złotej medalistki mistrzostw świata w wyścigu elity MTB oraz

maratonu MTB, mistrzyni i wicemistrzyni Europy w kolarstwie górskim. Projekt promocji głuszyckiej Strefy MTB przyciągnął w Sudety rzeszę fanów tej dyscypliny – zarówno profesjonalistów, jak i amatorów.

Dla rowerzystów przygotowano sześć szlaków: zielony („Tour de Głuszyca”; 53 km), pomarańczowy („Głuszyckie Stawy”; 11

km), żółty („Szlakiem Podziemi”; 15 km), niebieski („Waligóra”; 23 km), czerwony („Graniczny Szlak”; 20 km) oraz czarny („Zamek Rogowiec”; 20 km). Wszystkie rozpoczynają się w Głuszyca i mają różne poziomy trudności. Każdy z nich oferuje ciekawe widoki na szczyty Sudetów i atrakcje, o których można poczytać na stronie internetowej www.strefamtb.pl. Znajdują się tam szczegółowe informacje dotyczące przebiegu tras, mapki, oferta noclegowa i aktualności na temat organizowanych imprez.

Najdłuższą i najbardziej wymagającą trasą jest „Tour de Głuszyca”. Prowadzi przez Góry Sowie, Góry Suche, Rybnicki Grzbiet i ma aż 2500 m przewyższeń. Najłatwiejszy, przeznaczony nawet dla początkujących amatorów kolarstwa górskiego, jest szlak żółty. Biegnie on szerokimi, ubitymi drogami, które podczas II wojny światowej pełniły funkcję nasypów kolejowych i dróg transportowych. Jego największą atrakcją jest możliwość zwiedzenia podziemnych

sztolni Osówka, fragmentu kompleksu Riese (niem. olbrzym) – potężnych bunkrów i budowli podziemnych wydrążonych w Górach Sowich przez hitlerowców. Prace nad nimi rozpoczęto w 1943 r., a ich cel był utrzymywany w tajemnicy. Do dziś nie wiadomo, czy miała to być tajna kwatery Adolfa Hitlera, czy też hale podziemnych fabryk zbrojeniowych produkujących tajną broń.

Na szlakach Strefy odbywa się jeden z najważniejszych maratonów MTB oraz jeden z etapów konkursu MTB Challenge. Wspólnie z innymi samorządami z regionu wałbrzyskiego Głuszyca organizuje również majowe zawody „Górale, na start!”, przeprowadzane aż w 10 kategoriach wiekowych. Projekt promujący Strefę MTB przyczynił się do spopularyzowania tych imprez i nadał im charakter międzynarodowy. Jednocześnie pozwolił przybliżyć walory przyrodnicze Sudetów i zasady poruszania się na obszarze chronionego krajobrazu.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Sierpnica**, Podziemne Miasto Osówka, ok. 1,7 km podziemnych korytarzy i hal do zwiedzania, ul. Świerkowa 29d / ok. 5 km
- **Krzeszów**, Opactwo Cystersów (s. 173), pl. Jana Pawła II 1 / ok. 32 km
- **Gmina Radków**, trasy narciarstwa biegowego o łącznej dł. ok. 50 km (s. 321) / ok. 33 km
- **Kamienna Góra**, Muzeum Tkactwa Dolnośląskiego prezentujące historię tkactwa na Dolnym Śląsku, pl. Wolności 11 / ok. 34 km

- **Kudowa-Zdrój**, zabytkowy Park Zdrojowy (s. 525) / ok. 55 km
- **trasa piesza** „Szlak Martyrologii” (czarna): Głuszyca Górna – Kolce – Walim – Jugowice, prowadzi przez obiekty budowane w czasie II wojny światowej / dł. ok. 18 km
- **trasa rowerowa** wokół Masywu Włodarza: Głuszyca – Walim – Zagórze Śląskie – Jedlinka – Głuszyca / dł. ok. 32 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Wrocław, Strachowice, ul. Graniczna 190 / ok. 76 km
- **PKS**: Głuszyca Górna, ul. Kłodzka 46 (przystanek) / ok. 1,3 km
- **PKP**: Jedlina-Zdrój, ul. Dworcowa / ok. 4 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Wrocław, Wybrzeże Słowackiego 12-14, tel. 71 776 95 01, 71 776 96 51, pife@dolnyslask.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Głuszyca, ul. Grunwaldzka 20, tel. 74 845 62 20, biuro@osowka.pl, www.osowka.pl

PRODUKT PROMOCYJNY

EDYCJA IV

GŁÓWNA NAGRODA

FESTIWAL SZTUK-MISTRZÓW W LUBLINIE

Projekt: Lublin Sztuk-Mistrzów – nowy produkt kulturowy i turystyczny oraz promocja wydarzeń artystycznych

Projektodawca: Gmina Miasto Lublin

Lokalizacja: Lublin, woj. lubelskie

Program: Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego na lata 2007-2013

Dofinansowanie z UE: ok. 1,19 mln zł

www.sztukmistrze.eu

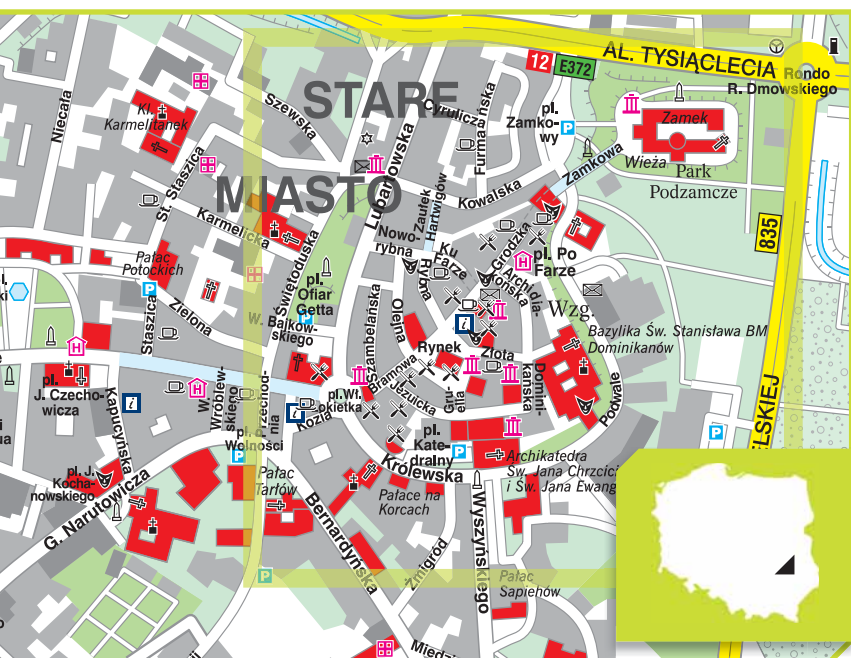

gii marketingowej „Lublin. Miasto Inspiracji”. Wydarzenie obejmuje zarówno pokazy współczesnych widowisk z kręgu nowego cyrku i kuglarskich. Obejmuje ono także spektakle teatralne i cyrkowe przedstawienia buskerów, które bardzo angażują publiczność. Na ulicach miasta organizowane są występy oraz performance i instalacje przygotowywane przez lubelskich artystów międzynarodowego formatu. W przedstawieniach biorą udział najlepsi artyści z całego świata. Stałe punkty programu to cztery widowiska teatralno-cyrkowe, kilkadziesiąt pokazów i spektakli ulicznych.

Miłośnicy literatury doskonale pamiętają iluzjonistę i akrobatę Jaszę Mazura z powieści Isaaka Beshevisa Singera „Sztukmistrz z Lublina”. Tytułowy bohater książki stał się inspiracją do realizacji projektu „Lublin Sztuk-Mistrzów”, który nawiązuje do wielokulturowej i wieloreligijnej tradycji miasta. Impreza szybko stała się wizytówką Lublina, oddającą jego duchowość, bogactwo kulturowe i magiczny klimat.

Carnaval Sztuk-Mistrzów (do 2010 r. Festiwal Sztukmistrzów) jest elementem strate-

„Scenografią” występów jest ścisłe centrum: Błonia, dziedziniec zamku lubelskiego, plac Zamkowy, Stare Miasto i jego uliczki, plac Litewski. Coroczna Wielka Parada przypomina tradycję parad karnawałowych. Wszak motto Fundacji Sztukmistrze głosi: „Gdyby świat, jaki jest, był najlepszym z możliwych światów, ludzie najpewniej nie potrzebowałiby do szczęścia zabawy i karnawału” (Michaił Bachtin). A publiczność – kilkadziesiąt tysięcy

widzów i współuczestników – przez cztery lipcowe dni potwierdza je z entuzjazmem. Organizatorzy zapraszają też do udziału w warsztatach z popularnych dyscyplin kuglarskich, akrobatycznych czy klaunady – skierowanych zarówno do profesjonalistów, jak i amatorów.

W 2012 r. Lublin gościł Europejską Konwencję Żonglerską, największe na świecie i najbardziej prestiżowe wydarzenie środowiska żonglerów amatorów-hobbystów, artystów nowego cyrku i artystów ulicy.

Konwencja jest europejska tylko z nazwy – każdego roku (od 1978) gromadzi tysiące uczestników z całego świata.

W ramach działań promocyjnych przygotowywane są ulotki, a na ulicach ustawiane są telebimy i siatki wielkoformatowe. W wielu miastach Polski billboardy zapraszają do udziału w imprezie. Więcej informacji na temat wydarzenia można znaleźć na stronie internetowej www.sztukmistrze.eu.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Lublin**, Muzeum Lubelskie i Kaplica św. Trójcy (s. 176 i 215), ul. Zamkowa 9 / ok. 100 m
- **Lublin**, Jarmark Jagielloński (s. 402) / ok. 100 m
- **Lublin**, Muzeum Wsi Lubelskiej, skansen budownictwa ludowego, ul. Warszawska 96 / ok. 5 km
- **Lublin**, obóz koncentracyjny na Majdanku – hitlerowski obóz zagłady z lat 1941-1944, ul. Droga Męczenników Majdanka 67 / ok. 5 km
- **Lublin – Lwów** miasta filmowe (s. 411) / ok. 217 km
- **trasa piesza** w Poleskim Parku Narodowym, np. ścieżka przyrodnicza „Dąb Dominik” / dt. ok. 4 km
- **trasa rowerowa** (czerwona): Lublin – Natęczów – Wąwolnica – Kazimierz Dolny / dt. ok. 62 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Lublin, Świdnik, ul. króla Jana III Sobieskiego 1 / ok. 15 km
- **PKS**: Lublin, al. Tysiąclecia 6 / ok. 1 km
- **PKP**: Lublin, pl. Dworcowy 1 / ok. 3 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Lublin, ul. Stefczyka 3b/018, tel. 81 441 68 64, 81 441 68 65, kontakt@feu.lubelskie.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Lublin, ul. Jezuicka 1/3, tel. 81 532 44 12, info@loitik.eu, www.lublintravel.pl

PROMOCJA PRODUKTÓW TURYSTYCZNYCH WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO

Projekt: Ogólnopolska kampania produktów turystycznych województwa śląskiego

Projektodawca: Województwo Śląskie

Lokalizacja: woj. śląskie

Program: Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2007-2013

Dofinansowanie z UE: ok. 3,41 mln zł

www.slaskie.travel

Andrzej z Katowic

PASJONAUCI POLEGAJĄ ŚLĄSKIE

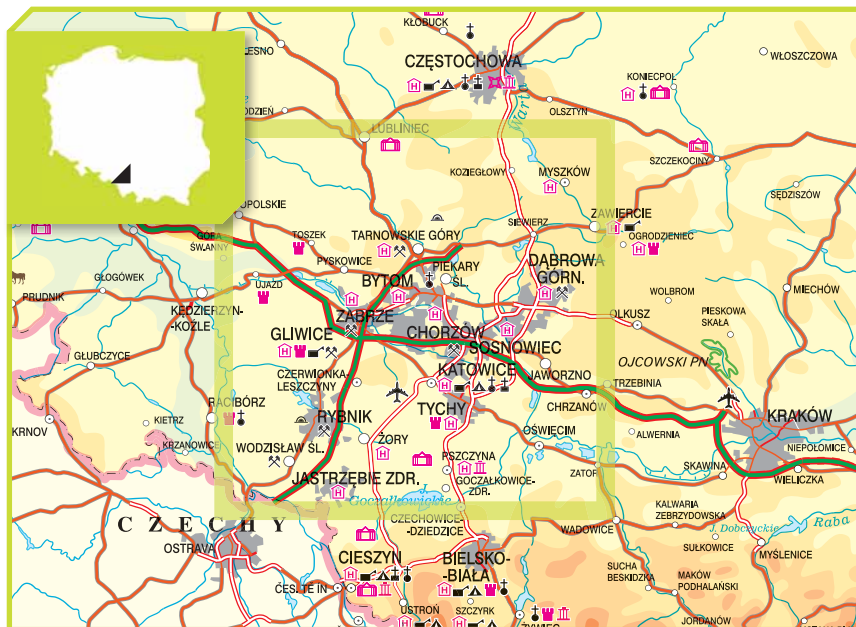
Marianna z Koniakowa

Pobyty na Śląsku – wakacyjny, weekendowy czy nawet kilkugodzinny – kojarzą się ze wszystkim, co najlepsze: aktywnością, ruchem, dynamiką, sportem, zdrowiem, zabawą. Tu szybko uzupełniają się zapasy energii: wypoczywając, zwiedzając, wędrując, jeżdżąc na nartach, pływając, latając... Słowem – z pozytywną energią.

Śląsk to miejsce, gdzie można realizować wszelkie, nawet najbardziej niezwykle

pasje! Tak jak Pasjonanci – bohaterowie i ambasadorowie świetnej ogólnopolskiej kampanii promującej atrakcje Śląska. Ich siłą jest autentyczność, zaangażowanie i pozytywny przekaz.

W dynamicznych, „kosmicznych” spotach pasjonanci – lewitując, latając czy „wisząc” nad ziemią – zachęcali do oderwania się od szarej rzeczywistości. Zapraszali do odkrywania uroków Beskidu Śląskiego

i Żywieckiego, poznawania mieszkańców gór, korzystania z ich gościnności, spotkań z barwnym folklorem i fantastycznym rzemiosłem artystycznym.

Polecali aktywny wypoczynek w Jurze. Zarówno dla amatorów wspinaczki skałkowej, jak i miłośników wędrówek historycznymi szlakami i zwiedzania malowniczych ruin.

Zapraszali na fascynujące wędrówki Szlakiem Zabytków Techniki: do tajemniczych sztolni, starych kopalni, muzeów chleba, piwa, zapatek... Obiecywali niebo w gębie, chwając niezrównane przysmaki kuchni regionalnej, serwowane przez gościnnych właścicieli pięknych karczm, gospód i gospodarstw agroturystycznych.

Dla potrzeb dynamicznie prowadzonej kampanii stworzono stronę internetową, wykorzystano niekonwencjonalne formy komunikacji. Po raz pierwszy została uruchomiona specjalna strona na Facebooku „Śląskie. Pozytywna energia”, pełniąca funkcję centrum dowodzenia całą akcją, pełnego konkursów i quizów dla użytkowników. Skorzystano też z pomocy autorów najbardziej poczytnych blogów, którzy zaangażowali się w promocję regionu.

Ogólnopolska kampania „Pasjonanci polecają Śląskie” pokazała region jako miejsce atrakcyjne turystycznie, otwarte i gościnne, zapewniające niezwykle przeżycia. Miejsce, do którego się wraca, by odkrywać nowe, fascynujące możliwości spędzania wolnego czasu.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Bielsko-Biała**, Beskidzki Cyberfolklor (s. 246), Regionalny Ośrodek Kultury, ul. 1 Maja 8 / ok. 60 km
- **Koszęcin**, Śląskie Centrum Edukacji Regionalnej (s. 179), ul. Zamkowa 3 / ok. 60 km
- **Cieszyn**, Śląski Zamek Sztuki i Przedsiębiorczości (s. 240 i 315), ul. Zamkowa 3 a, b, c / ok. 72 km
- **Magurka Wilkowiicka**, trasy narciarstwa biegowego (s. 345) / ok. 74,6 km
- **Beskidzka 5**, oferta aktywnego wypoczynku 5 gmin: Szczyrk, Ustroń, Istebna, Brenna i Wisła (s. 249) / ok. 77 km

- **trasa piesza „Szlak pustylny”** (żółta): Pustynia Błędowska – Góra Jałowce (Czubatka) – Klucze – Jaroszowiec – Zalesie – Kobylica – Golczowice – Stoki Kwaśniowskie, unikatowy krajobraz wydmy / dt. ok. 28,5 km
- **trasa turystyczna „Szlak zabytków techniki województwa śląskiego”**: Częstochowa – Katowice – Bielsko-Biała – Cieszyn, łączy 36 obiektów związanych z dziedzictwem przemysłowym regionu

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Katowice, Pyrzowice, ul. Wolności 90 / ok. 30 km
- **PKS**: Katowice, ul. Skargi 6 / ok. 2 km
- **PKP**: Katowice, pl. Szewczyka 1 / ok. 1 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Katowice, ul. Dąbrowskiego 23, tel. 32 774 01 72, 32 774 01 93, 32 774 01 94, punktinformacyjny@slaskie.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Katowice, ul. Mickiewicza 29, tel. 32 207 20 71, info@silesia-sot.pl, www.silesia-sot.pl

ETNODIZAJN FESTIWAL W KRAKOWIE

Projekt: Rzec Małopolska. Etno-dizajn Festiwal

Projektodawca: Muzeum Etnograficzne im. Seweryna
Udzieli w Krakowie

Lokalizacja: Kraków, woj. małopolskie

Program: Małopolski Regionalny Program Operacyjny
na lata 2007-2013

Dofinansowanie z UE: ok. 687,5 tys. zł

www.etnodizajn.pl

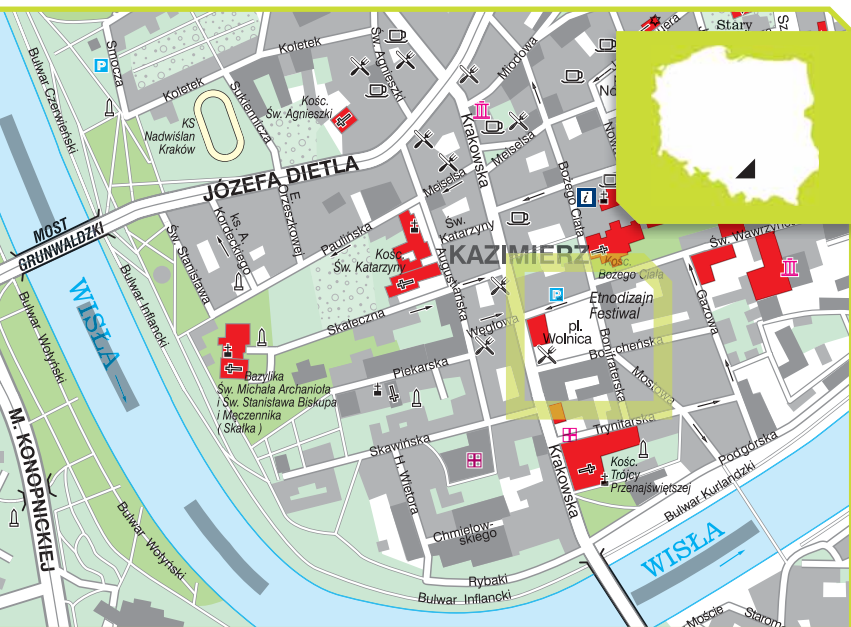

Muzeum Etnograficzne postawiło sobie za cel promocję nowoczesnego polskiego i europejskiego wzornictwa. W siedzibie pomysłodawcy, na krakowskim Kazimierzu, zainicjowano cykl imprez i prezentacji pod nazwą Etnodizajn Festiwal. Niektóre odbyły się także poza Krakowem, w Tarnowie i Nowym Sączu.

Czas był odpowiedni, bo uchwycono moment rosnącej popularności wątków etno. Wystawy, akcje plenerowe, targi i konfe-

rencje stawiały pytania o cel i motywacje towarzyszące powstawaniu przedmiotów etnodzajnerskich, stanowiących zwierciadło kultury. Festiwal, trwający w latach 2009-2010, umiejętnie połączył tradycję i nowoczesność poprzez współpracę rozmaitych środowisk, m.in. artystów z rzemieślnikami. Wyrósł z założenia, że zainteresowanie wzornictwem inspirowanym etnografią będzie rosnąć, rozwijając się w etno- i ekorzemioście oraz rozmaite usługi artystyczno-rękodzielnicze.

Dodatkowo zwrócił uwagę na fascynujące zbiory krakowskiego Muzeum Etnograficznego, zdobywającego coraz większą popularność.

Plac Wolnica zajęta plenerowa ekspozycja „Wolnica, Wolność i Wyobraźnia”. Wystawa „Co to jest etnodizajn?” pytała, jak daleko można przesuwac granice definicji tego zjawiska. Wystawę „Punkt oparcia” umieszczono w secesyjnym wnętrzu kawiarni Noworolski, gdzie zrealizowane projekty krzesel odwzorowywały wizje mistrzów polskiego wzornictwa, takich jak Stanisław Wyspiański czy Stanisław Ignacy Witkiewicz.

Na krakowskim bulwarze Poleskim nad Wisłą zlokalizowano kolejną plenerową ekspozycję – „Rzecz Małopolska. Park Wydarzeń Kulturowych”, czyli etnozabawki inspirowane zbiorami Muzeum Etnograficznego.

Znakomitym sukcesem projektu okazał się tematyczny serwis internetowy www.etnodizajn.pl. Znajduje się tam wzornik inspiracji etnograficznych, czyli

innowacyjna prezentacja ponad 800 obiektów z kolekcji Muzeum Etnograficznego. Dzięki wyszukiwarce działającej w oparciu o różne typy filtrów (kolor, ornament, materiał i forma) łatwo odnaleźć to, co interesujące. Jest to pierwsze tego rodzaju narzędzie oddane w Polsce do dyspozycji użytkowników. Oferuje też młodym projektantom udział w społecznościowej galerii etnowzorów, pozwalającej na prezentowanie własnej kreatywności.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Kraków**, Galeria Sztuki Polskiej XIX w. w Sukiennicach (s. 188), Rynek Główny 3 / ok. 1,6 km
- **Kraków**, szlak turystyczny po podziemiach Rynku Głównego (s. 46), Rynek Główny 1 / ok. 1,8 km
- **Kraków**, Klasztor Ojców Kamedułów (s. 185), al. Konarowa 1 / ok. 5,7 km
- **Kraków**, Lotniczy Park Kulturowy (s. 49), al. Jana Pawła II 39 / ok. 6,5 km
- **Kraków**, Ogród Doświadczeń im. Stanisława Lema (s. 16), al. Pokoju 68 / ok. 10 km
- **trasa piesza** wokół kamieniołomu Zakrzówek, obecnie wypełnionego wodą, niedaleko centrum Krakowa / dł. ok. 3,6 km
- **trasa rowerowa**: Kraków – Ojców – Jaskinia Wierchowska – Dolina Kluczwydy – Kraków / ok. 48,6 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Kraków, Balice, ul. Medweckiego 1 / ok. 23 km
- **PKS**: Kraków, ul. Bosackiego 18 / ok. 2,5 km
- **PKP**: Kraków Główny, pl. Nowaka-Jeziorańskiego 3 / ok. 2,2 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Kraków, ul. Wielicka 72b, tel. 12 616 06 16, 12 616 06 36, fem@umwm.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Kraków, Rynek Główny 1/3, tel. 12 433 73 10, sukiennice@infokrakow.pl, www.infokrakow.pl

PRODUKT PROMOCYJNY

EDYCJA V

GŁÓWNA NAGRODA

KAMPANIA PROMOCYJNA SUWALSZCZYNY

Projekt: Kampania promocyjna Suwalszczyzny jako jednej z marek turystycznych Województwa Podlaskiego

Projektodawca: Suwalska Izba Rolniczo-Turystyczna

Lokalizacja: cały kraj

Program: Regionalny Program Operacyjny Województwa Podlaskiego na lata 2007-2013

Dofinansowanie z UE: ok. 870,36 tys. zł

www.basniowasuwalzczyna.pl

Suwalszczyzna – kraina jak z baśni – pod takim hasłem przebiegała współfinansowana przez Unię Europejską kampania promocyjna jednego z najpiękniejszych zakątków Polski, atrakcyjnego o każdej porze roku.

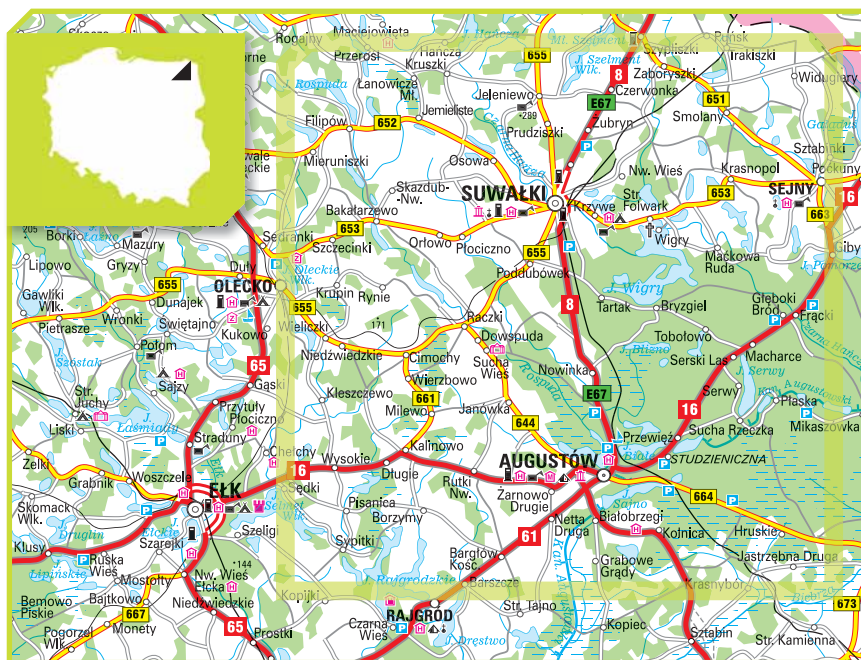
Suwalszczyzna to dziewicza przyroda, nieprzebyte lasy, czyste jeziora południowe wśród malowniczych polodowcowych tworów. Na szczególną uwagę zasługują najgłębsze jezioro w Polsce – przepiękna Czarna Hańcza, przez którą przepływa lubiana przez kajakarzy rzeka o tej samej nazwie. Oprócz szlaków wodnych baśniową krainę przecinają liczne trasy piesze i rowerowe, które zimą służą amatorom narciarstwa biegowego. Na miłośników zimowych sportów czeka także nowoczesny kompleks narciarski Szelment w pobliżu Suwałk.

Latem uroki regionu można podziwiać m.in. z pokładu statku spacerowego kursującego po jeziorze Wigry, a także z okien zabytkowej kolejki wąskotorowej wożącej turystów z Płociczna do Krusznika.

Do niekwestionowanych atrakcji Suwałszczyzny zalicza się Dolinę Rospudy, klasztor pokamedulski w Wigrach czy unikatowy w skali światowej Kanał Augustowski. Będąc w okolicy, koniecznie trzeba odwiedzić skansen w Puńsku.

Warto wspomnieć o cieszącym się ogromną popularnością letnim festiwalu bluesowym organizowanym w Suwałkach. Bogactwem regionu jest też barwny folklor

mieszkańców wielokulturowego pogranicza (Litwinów, Rosjan, Białorusinów), przybliżany na festiwalach i festynach, prezentujących rzemiosło, regionalne przysmaki oraz kulturę duchową – tańce, pieśni, obżędy i obyczaje.

W ramach promocji Suwałszczyzny powstał też portal www.basniowasuwalaszczyzna.pl z grą dla dzieci, dzięki której można poznać legendy, tradycje i historię regionu. Na stronie internetowej zamieszczono opis dziewięciu najczęściej odwiedzanych szlaków turystycznych.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Suwałki**, Jarmark Folkloru i Jadła Kresowego (s. 312), ul. Noniewicza 71 / ok. 400 m
- **Szelment**, Wojewódzki Ośrodek Sportu i Rekreacji (s. 360), Szelment 2 / ok. 14,4 km
- **Wigry**, klasztor pokamedulski, w podziemiach znajdują się katakumby, Wigry 11 / ok. 16,7 km
- **Puńsk**, skansen litewski, ul. Szkolna 67 / ok. 27 km
- **Augustów**, Kanał Augustowski (s. 417) i Kuchnia Pachnąca Tradycją (s. 438) / ok. 33 km

- **trasa piesza** „Doliną Czarnej Hańczy z Suwałk do Suwałskiego Parku Krajobrazowego” (zielona): Suwałki – Żywa Woda – Okrągłe – Rutka – Malesowizna / dt. ok. 12,7 km
- **trasa rowerowa** „Na Górę Zamkową” (niebieska): Malesowizna – Wodźitki, po drodze mijają się m.in. głązy narzutowe u podnóża Góry Zamkowej i łaźnię parową tzw. banię w Wodźitkach / dt. ok. 15 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Warszawa, Okęcie, ul. Żwirki i Wigury 1 / ok. 293 km
- **PKS**: Suwałki, ul. Utrata 1b / ok. 2 km
- **PKP**: Suwałki, ul. Kolejowa 22 / ok. 2,5 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Białystok, ul. Poleska 89, tel. 85 665 45 16, 85 665 45 99, gpi@wrotapodlasia.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Suwałki, ul. Hamerszmita 16, tel. 87 566 20 79, cit@um.suwalki.pl, www.um.suwalki.pl

MRĄGOWO – WYRZEŻBIONE MIASTO

Projekt: Mrągowo – wyrzeźbione miasto

Projektodawca: Gmina Miasto Mrągowo

Lokalizacja: Mrągowo, woj. warmińsko-mazurskie

Program: Regionalny Program Operacyjny Warmia i Mazury
na lata 2007-2013

Dofinansowanie z UE: ok. 491,9 tys. zł

www.wyrzezbionemiasto.pl

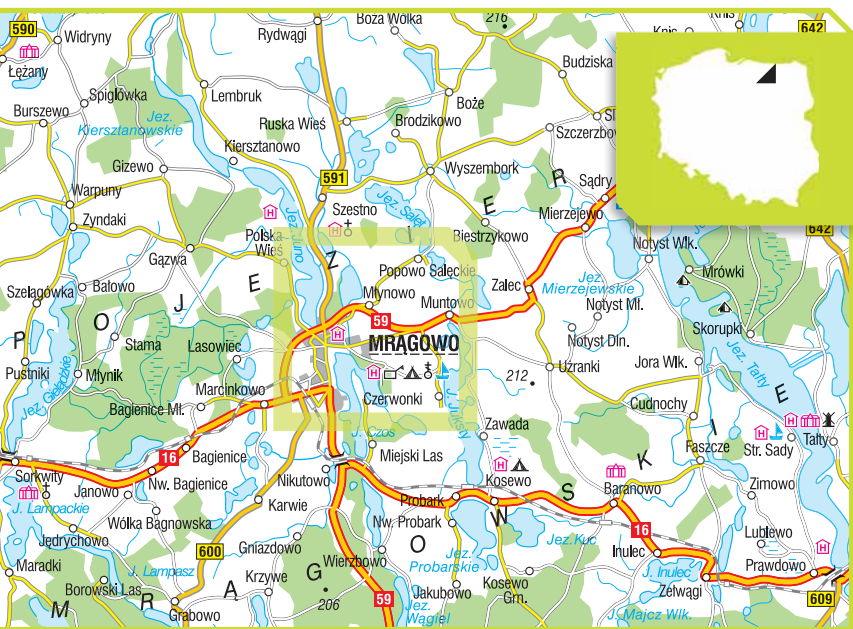

Mrażowo, położone malowniczo wśród mazurskich jezior, to jeden z najpopularniejszych ośrodków letniej turystyki. Kojarzy się z wypoczynkiem, rozrywką i atmosferą letnich festiwali, takich jak Piknik Country, Mazurska Noc Kabaretowa czy barwny Festiwal Kultury Kresowej. Każdego roku odbywają się tu koncerty muzyki jazzowej, piosenki aktorskiej, prezentacje

rekindzieta artystycznego i wiele innych. Mrażowo konsekwentnie utrwała wizerunek miasta ludzi aktywnych, miejsca oryginalnych wydarzeń artystycznych, przyjaznego twórcom i niekonwencjonalnym inicjatywom.

W 2009 r. odbyło się tu I Sympozjum Rzeźbiarskie zatytułowane „Cztery żywioły –

powietrze”. Spod dłuta młodych twórców wyszło siedem kamiennych rzeźb parkowych przedstawiających władców przestworzy – ptaki. Za tworzywo posłużył im mazurski granit narzutowy. Działania artystyczne sfinansowano z budżetu miasta. W kolejnym roku zapoczątkowano dwuetapowy projekt dofinansowany ze środków unijnych, zatytułowany „Mrągowo – wyrzeźbione miasto”. Tym razem twórcy podjęli wyzwanie zaklęcia w kamień wiatru. Żywiołem, który patronował artystom w 2011 r., był ogień, a Mrągowo wzbogaciło się o siedem kolejnych rzeźb, które, podobnie jak poprzednie, stanęły wokół Jeziora Magistrackiego, na placu PCK i w innych chętnie odwiedzanych miejscach. Centrum wydarzeń artystycznych był plac Unii Europejskiej – tam w blasku ognia odbyło się odstonięcie rzeźb. Wydarzenie zyskało efektowną oprawę artystyczną – można było podziwiać popisy szrudlarzy, występy Mrągowskiej Sceny Tańca Współczesnego, Teatru Światła czy Grupy Teatr Żywy.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Święta Lipka**, Sanktuarium Maryjne (s. 197), Święta Lipka 29 / ok. 21 km
- **Giżycko**, Aeroklub Krainy Jezior, transgraniczna turystyka lotnicza (s. 429), ul. Olsztyńska 15a / ok. 42 km
- **Olsztyn**, Zamek w Olsztynie, obecnie Muzeum Warmii i Mazur, na szlaku polskich zamków gotyckich (s. 399), ul. Zamkowa 2 / ok. 60 km
- **Łękkuk Mały**, Folwark Łękkuk Ośrodek Aktywnej Rekreacji (s. 472), Łękkuk Mały 8 / ok. 78 km
- **Kamionka**, Garncarska Wioska (s. 463), Kamionka 5 / ok. 106 km
- **trasa piesza** „Duża pętla mrągowska” (niebieska), widokowa, dookoła Mrągowa / dt. ok. 29,5 km
- **trasa rowerowa** wokół jeziora Juno (zielona): Mrągowo – Popowo Sałęckie – Szestno – Kiersztanowo – Polska Wieś – Mrągowo / dt. ok. 21 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Gdańsk, Rębiechowo, ul. Słowackiego 200 / ok. 240 km
- **PKS**: Mrągowo, ul. Kolejowa 2 / ok. 2,2 km
- **PKP**: Mrągowo, ul. Kolejowa 2c / ok. 2,3 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Olsztyn, ul. Kościuszki 89/91, tel. 89 521 93 85, 89 521 93 86, gpiolsztyn@warmia.mazury.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Mrągowo, ul. Warszawska 26, tel. 89 741 80 39, info@it.mragowo.pl, www.it.mragowo.pl

PRODUKT PROMOCYJNY

EDYCJA VI

GŁÓWNA NAGRODA

CENTRUM DZIEDZICTWA SZKŁA W KROŚNIE

Projekt: Centrum Dziedzictwa Szkła w Krośnie

Projektodawca: Gmina Krosno

Lokalizacja: Krosno, woj. podkarpackie

Program: Program Operacyjny Innowacyjna
Gospodarka 2007-2013

Dofinansowanie z UE: ok. 9,23 mln zł

www.miastoszkla.pl

Krosno jest największym ośrodkiem przemysłu szklarskiego w Polsce. Ten oryginalny potencjał miasta wykorzystano, otwierając tu w połowie 2012 r. Centrum Dziedzictwa Szklania. Placówka w interesujący sposób prezentuje tradycję produkcji wyrobów szklanych na Podkarpaciu. Centrum mieści się w wyremontowanym budynku dawnego Biura Wystaw Artystycznych, do którego dobudowano nowoczesny kilkukondygnacyjny pawilon.

Goście mogą podziwiać nie tylko piękno szklanej sztuki, lecz przede wszystkim na żywo poznać tajniki technik produkcyjnych i zdobniczych. Placówka została tak zaprojektowana, by turysta mógł przejść cały cykl produkcyjny, począwszy od przygotowania surowców do produkcji, poprzez wytop szkła i jego wydmuchiwanie. Następnie zwiedzający ogląda proces jego kształtowania, odprężania i zdobienia, a potem pakowanie gotowego produktu.

Sercem obiektu jest pomieszczenie, w którym zainstalowano prawdziwe pie-

ce hutnicze i inne urządzenia do obróbki i zdobienia szkła. W nim na oczach widzów pracownicy Centrum wytapiają szkło, by potem z bezkształtnej masy stworzyć dzbanek bądź świecznik. Goście mogą próbować samodzielnie wydmuchać szklaną formę. Dowiedzą się przy tym, że techniki ręcznego formowania szkła nie zmieniły się od kilkuset lat. Na własnej skórze mogą przekonać się także, w jakich warunkach

pracują hutnicy. Temperatura podczas wydmuchiwania dochodzi do 40°C! Dalszy program zwiedzania obejmuje warsztaty malowania na szkłe, grawerowania, produkcji witraży i produkcji szklanych figurek metodą palnikową.

W sali wystawowej można obejrzeć czasowe ekspozycje dzieł szklanej sztuki. Dużą popularnością cieszy się sklep, w którym

sprzedawane są wyroby krośnieńskich hut oraz różnorodne pamiątki wytwarzane przez pracowników Centrum. W piwnicach przedpróżnych przygotowano wystawę dzieł artystów związanych z Krosnem oraz ekspozycję edukacyjną na temat wykorzystania szkła w fizyce. Amatorzy aktywnych form zwiedzania mogą wybrać się na pieszą wycieczkę wzdłuż 14 szklanych rzeźb plenerowych w śródmieściu.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Trzcinica**, Skansen Archeologiczny „Karpacka Troja” (s. 55), Trzcinica 646 / ok. 31 km
- **Sanok**, Muzeum Budownictwa Ludowego (s. 64), ul. Traugutta 3 / ok. 42 km
- **Rzeszów**, Podziemna Trasa Turystyczna (s. 31), Rynek 26 / ok. 57 km
- **Rudnik nad Sanem**, Centrum Wikliniarstwa (s. 451), ul. Mickiewicza 41 / ok. 117 km
- **Stalowa Wola**, Muzeum Regionalne (s. 405 i 408), ul. Sandomierska 1 / ok. 130 km
- **trasa piesza** „Szlak Dziedzictwa Kulturowego Miasta Krosna” z 30 zabytkowymi obiektami / dł. ok. 9,6 km
- **trasa rowerowa** „Pogórzeńska trasa rowerowa”, po drodze mija się cerkwie oraz kapliczki / dł. ok. 19,9 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Rzeszów, Jasionka, Jasionka 942 / ok. 70 km
- **PKS**: Krosno, ul. Naftowa 1 / ok. 1,5 km
- **PKP**: Krosno, ul. Kolejowa 29 / ok. 1,5 km

Lokalny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Krosno, ul. Staszica 20, tel. 798 771 192, 798 771 620, zapytaj@podkarpackie.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Krosno, Rynek 5, tel. 13 432 77 07, pikt@muzeumrzemiosla.pl, www.krosno.pl

NARODOWE CENTRUM POLSKIEJ PIOSENKI W OPOLU

Projekt: Utworzenie Narodowego Centrum Polskiej Piosenki poprzez przebudowę Amfiteatru Tysiąclecia w Opolu

Projektodawca: Miasto Opole

Lokalizacja: Opole, woj. opolskie

Program: Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2007-2013

Dofinansowanie z UE: ok. 11,88 mln zł

www.ncpp.opole.pl

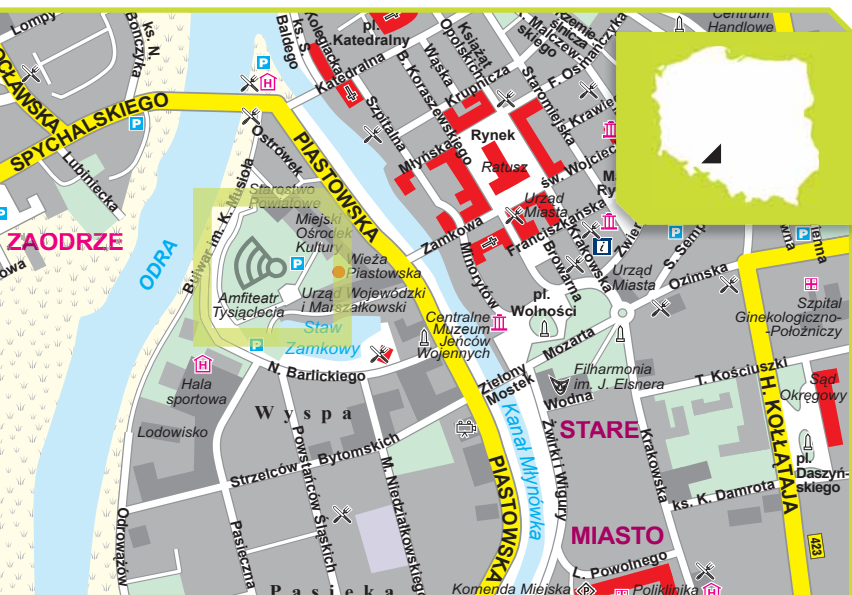

jednynki, Debiuty i Premiery, a także na Kabareton, czyli przegląd kabaretów.

Równolatkiem festiwalu jest opolski amfiteatr, w którym śpiewali najwięksi polscy artyści. Po prawie 50 latach intensywnej eksploatacji obiekt wymagał gruntownego remontu. Dofinansowanie z funduszy europejskich umożliwiło przeprowadzenie przebudowy i kompleksowej modernizacji. Dzięki temu powstał nie tylko nowoczesny amfiteatr, lecz stworzono też podwaliny pod ważną dla kraju instytucję kultury – Narodowe Centrum Polskiej Piosenki. Oprócz organizacji festiwalu, koncertów i zajęć edukacyjnych, zadaniem Centrum jest budowa muzeum piosenki.

Modernizacja pozwoliła stworzyć komfortowe warunki zarówno dla widzów, jak i artystów. Zniknęły także bariery architektoniczne, a widownia amfiteatru liczy obecnie 3655 miejsc. Sala Kameralna Narodowego Centrum Polskiej Piosenki może pomieścić 240 osób siedzących i 500 stojących. Charakterystycznym elementem jest również przeszklony pawilon obsługi widzów, pełniący funkcję hallu kasowego i foyer. Odbywają się w nim także

Opole jest dziś niekwestionowaną stolicą polskiej piosenki. Do tego statusu zaczęło pretendować w 1963 r., kiedy po raz pierwszy zorganizowano tu Krajowy Festiwal Piosenki Polskiej. Od tego czasu tylko raz, w 1982 r., impreza nie odbyła się (powodem było wprowadzenie stanu wojennego). Festiwal trwa trzy dni, podczas których można wybrać się na trzy koncerty – Super-

wystawy, wernisaże i bankiety. Ponadto zakupiony został nowoczesny, multimedialny sprzęt sceniczny, ekran oraz stały system nagłośnieniowy.

Jerzy Waldorff, zmarły w 1999 r. pisarz i krytyk muzyczny, wielokrotny gość opolskiego festiwalu, powiedział: „Kaźde miasto ma jakiś swój tytuł, który zazwyczaj dodaje się do samej nazwy, by je scharakteryzować. Chciałbym, aby Opole miało tytuł Opole – stolica piosenki polskiej”. Na tę markę miasto pracuje przez cały czas. Od połowy 2011 r. do końca 2012 r.

na deskach amfiteatru zorganizowano kilkadziesiąt dużych koncertów muzycznych najważniejszych polskich zespołów i wykonawców, m.in. Lecha Janerki, Katarzyny Nosowskiej czy Miki Urbaniak. Tłumy bawily się na koncertach O.S.T.R, T.Love czy Kapeli ze Wsi Warszawa. Oprócz występów gwiazd w opolskim amfiteatrze mnożą się inicjatywy związane z kultem polskiej piosenki. Od 2007 r. między opolskim ratuszem a kamieniczkami po wschodniej stronie rynku powstaje Aleja Gwiazd Polskiej Piosenki.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Opole**, Miejska Biblioteka Publiczna, jedna z najnowocześniejszych w Polsce (s. 114), ul. Minorytów 4 / ok. 200 m
- **Opole**, Muzeum Śląska Opolskiego (s. 28), Mały Rynek 7 (wejście od ul. Muzealnej) / ok. 500 m
- **Przysiecz**, Ośrodek Turystyczno-Rekreacyjny (s. 475), ul. Stawowa 2 / ok. 16 km
- **Krasiejów**, JuraPark (s. 493), ul. 1 Maja 10 / ok. 25 km
- **Kamień Śląski**, Ośrodek Turystyczno-Wypoczynkowy w zespole pałacowym (s. 537), ul. Parkowa 1b / ok. 29 km
- **trasa piesza** „Piaستowska”, wiedzie z wyspy Pasieki przez Rynek do wieży Zamku Górnego / dł. ok. 4,6 km
- **trasa rowerowa**: Opole – Łędziny – Suchy Bór – Dębnie – Nowa Schodnia – Krzyżowa Dolina – Krasiejów / dł. ok. 32 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Wrocław, Strachowice, ul. Graniczna 190 / ok. 103 km
- **PKS**: Opole, ul. 1 Maja 4 / ok. 1 km
- **PKP**: Opole Główne, ul. Krakowska 48 / ok. 1 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Opole, ul. Barlickiego 17, tel. 77 440 47 20, 77 440 47 21, 77 440 47 22, info@opolskie.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Opole, Rynek 23, tel. 77 451 19 87, mit@um.opole.pl, www.opole.pl

PROMOCJA WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO

Projekt: Zintegrowany System Informacji Turystycznej
Województwa Pomorskiego

Projektodawca: Samorząd Województwa Pomorskiego

Lokalizacja: Gdańsk, woj. pomorskie

Program: Regionalny Program Operacyjny Województwa
Pomorskiego na lata 2007-2013

Dofinansowanie z UE: ok. 9,05 mln zł

www.pomorskie.travel

Zwiedzanie województwa pomorskiego najlepiej zacząć od Bramy Wyżynnej przy Wałach Jagiellońskich w Gdańsku. W murach tej odrestaurowanej XVI-wiecznej budowli, zaprojektowanej na wzór Bramy św. Jerzego w Antwerpii, działa Pomorskie Centrum Informacji Turystycznej (PCIT). Tu dowiemy się wszystkiego o atrakcjach

regionu oraz planowanych wydarzeniach kulturalnych i rozrywkowych. Możemy też obejrzeć zabawny film o historii Bramy Wyżynnej. Stanowiła ona niegdyś głównej wjazd do miasta. Zaskakujące jest to, że w ciągu wieków mocno zmieniło się otoczenie tego obiektu. Dziś nie ma już na przykład śladu po fosie i umocnieniach.

W PCIT można się zaopatrzyć w mapy i przewodniki, a także skorzystać z informatów turystycznych. Elektroniczne kioski ułatwiają pobyt turystom także poza centrum. W całym regionie jest ich 245 – są dostępne w uczęszczanych miejscach, np. na dworcach, w punktach informacji turystycznej, w urzędach lub w ich sąsiedztwie, ośrodkach rekreacji, marinach etc. Mają dotykowe ekrany i system zaprojektowany tak, by łatwo i intuicyjnie każdy mógł z nich korzystać. Dodatkowo można uzyskać informację na Portalu Turystycznym Województwa Pomorskiego (pomorskie.travel). Ważnymi elementami systemu są: interaktywna mapa regionu, kalendarium czy prezentacje szlaków z interaktywnymi punktami. Zainstalowana jest tu ponadto wyszukiwarka obiektów, grup obiektów oraz przewodniki. Dzięki szczegółowej mapie województwa zapoznamy się z najbliższą okolicą miejsca i polecanymi atrakcjami. Dowiemy się, gdzie można dobrze zjeść i przenocować. Warto też skorzystać z mobilnej wersji aplikacji (m.pomorskie.travel).

Informacje są uporządkowane według kilku głównych kategorii tematycznych. Na przykład w zakładce „Aktywnie” znajdziemy informacje o szlakach rowerowych, pieszych, konnych czy kajakowych. Żeglarze dowiedzą się, gdzie czekają na nich świetnie przygotowane mariny. Zakładka „Odkrywaj” zainspiruje do poznawania lokalnych kultur i niespotykanych nigdzie indziej krajobrazów: od Trójmiasta, przez Kaszuby, Półwysep Helski, Żuławy, Powiśle, po Kociewie. W Pomorskiem nie ma czasu na nudę – codziennie można uczestniczyć w wydarzeniach kulturalnych lub sportowych.

Symbolem regionu jest bursztyn. Jest on często głównym tematem wycieczek, wydarzeń kulturalnych, pokazów mody czy warsztatów edukacyjnych. Warto odwiedzić choćby kilka najciekawszych miejsc związanych z tym kamieniem. Najwięcej z nich znajdziemy w Gdańsku, zwanym Światową Stolicą Bursztynu.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Gdańsk**, Ośrodek Kultury Morskiej (s. 132), ul. Tokarska 21/25 / ok. 850 m
- **Gdańsk**, Centrum „Hewelianum” (s. 96), ul. Gadowa 6 / ok. 1,3 km
- **Gdańsk**, Narodowe Centrum Żeglarstwa (s. 324), ul. Stogi 20 / ok. 12 km
- **Sopot**, Park Północny (s. 333), ul. Powstańców Warszawy 12 (po lewej stronie Grand Hotelu) / ok. 15 km
- **Tczew**, Centrum Wystawienniczo-Regionalne Dolnej Wisty (s. 87), ul. 30 Stycznia 4 / ok. 41 km
- **trasa piesza** „Szlak Wyspy Sobieszewskiej” (zielona): Sobieszewo – Orlinki – Świbno, biegnie równoległe do brzegu morskiego / dt. ok. 10 km
- **trasa rowerowa** „Szlak Mottawski” (czerwona): Gdańsk (Urząd Wojewódzki) – Tczew / dt. ok. 34 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Gdańsk, Rębiechowo, ul. Słowackiego 200 / ok. 16 km
- **PKS**: Gdańsk, ul. 3 Maja 12 / ok. 1,1 km
- **PKP**: Gdańsk Główny, ul. Podwale Grodzkie 1 / ok. 700 m

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Gdańsk, ul. Augustyńskiego 2, tel. 58 326 81 47, 58 326 81 48, 58 326 81 52, punktinformacyjny@pomorskie.eu, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Gdańsk, ul. Wały Jagiellońskie 2a, tel. 58 732 70 41, info@pomorskie.travel, www.pomorskie.travel

PRODUKT PROMOCYJNY

EDYCJA VII

GŁÓWNA NAGRODA

KRÓLEWSKIE GNIEZNO

Projekt: Królewskie Gniezno w sercu Wielkopolski

Projektodawca: Gmina Miasto Gniezno

Lokalizacja: Gniezno, woj. wielkopolskie

Program: Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny
na lata 2007-2013

Dofinansowanie z UE: ok. 628 tys. zł

www.krolewskiegniezno.eu

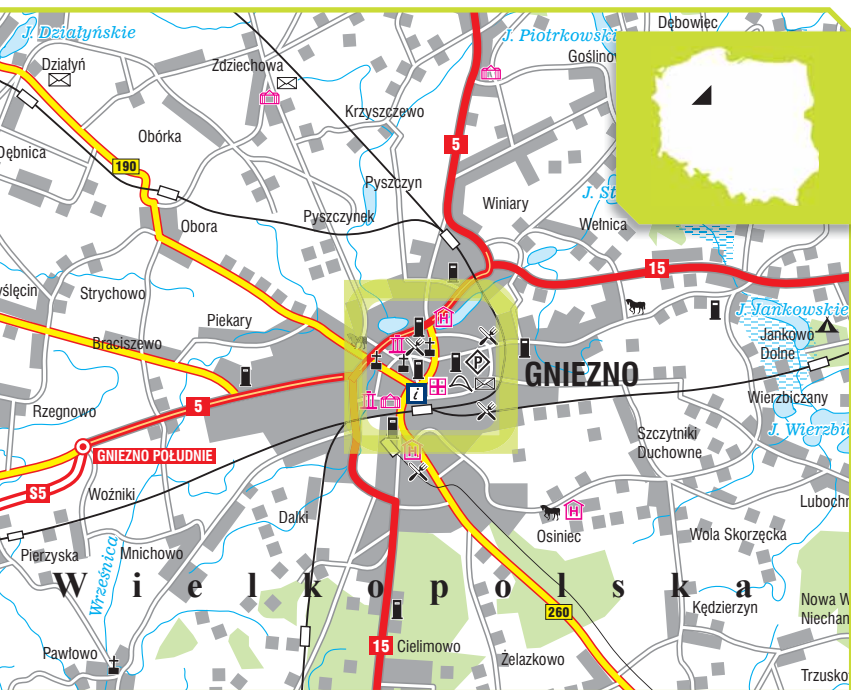
W mieście, w którym koronowano aż 5 polskich królów – Bolesława Chrobrego, Mieszka II, Bolesława Śmiałego, Przemysława II i Wacława II – każdy znajdzie coś dla siebie. Wnikliwi mediewiści, miłośnicy obiektów sakralnych, tropiciele tajemnic loży masonskiej, a nawet kibice sportów żużlowych nie zawiodą się, gdy tu przyjadą. Bo Gniezno to nie tylko miejsce ściśle związane z początkami państwa polskiego i obowiązkowy punkt na trasie szkolnych wycieczek.

Najznamienitsze karty historii Gniezna najlepiej można poznać podczas festynu „Koronacja Królewska”, który corocznie odbywa się w ostatni weekend lipca. Nie tylko dzieci marzące o tym, by choć na chwilę przenieść się w czasy wojów i rycerzy, będą zachwycone. Tradycyjny „Turniej Łuczniczy o Złoty Trzos Gnieźnieńskiego Grodu”, pokazy średniowiecznego rzemiosła i walk rycerskich, biesiady, koncerty i konkursy, a przede wszystkim odbywająca się z igrzyskami królewską pompą inscenizacja koronacji królewskiej (stąd

nazwa wydarzenia) – tego naprawdę nie można przegapić!

„Królewski Festiwal Artystyczny” to z kolei dowód na to, że Gniezno ma również artystyczne oblicze. W ciągu kilku majowych lub czerwcowych dni można uczestniczyć w kilkudziesięciu różnorodnych wydarzeniach artystycznych, zainspirowanych Miastem Królów. Wystawy, koncerty i happeningi przeplatają się wówczas z pokazami filmowymi, spektaklami teatralnymi i spotkaniami literackimi.

Fanom czarnego sportu Gniezno kojarzy się przede wszystkim z wielkimi tradycjami żużlowymi. Świadczą o tym choćby zabytkowe, pochodzące jeszcze z 1929 r. trybuny stadionu przy ul. Wrzesińskiej, gdzie rokrocznie odbywa się turniej żużlowy „O Koronę Bolesława Chrobrego – Pierwszego Króla Polski”. To międzynarodowe wydarzenie gromadzi na starcie mistrzów tej klasy, co Tomasz Gollob, Greg Hancock czy Emil Sajfutdinow.

Mało kto wie, że w tym mieście przez wieki żyli zgodnie obok siebie przedstawiciele trzech narodów: Polacy, Żydzi i Niemcy, dając świadectwo tolerancji Rzeczypospolitej i jej mieszkańców. To zaskakujące oblicze Gniezna możemy odkryć, podążając „Szlakiem Wielokulturowym”. Świadectwem tysiącletniej historii Miasta Królów, w którym koronowano pięciu władców Polski, jest z kolei „Szlak Piastowski” z katedrą na cze-

le. Podziwiać w niej można – poza słynnymi romańskimi Drzwiami Gnieźnieńskimi i relikwiami św. Wojciecha – płytę nagrobną dłuta samego mistrza Wita Stwosza. W Gnieźnie pręźnie działali też masoni. Ślady ich obecności przetrwały tu do dnia dzisiejszego w postaci pamiątek nawiązujących swą symboliką do kultu mądrości, pracy i braterstwa. Warto ich poszukać, wędrując „Szlakiem Wolnomularskim”.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Gniezno**, Katedra Gnieźnieńska i słynne romańskie Drzwi Gnieźnieńskie, ul. Łaskiego 9 / ok. 300 m
- **Gniezno**, Muzeum Archidiecezji Gnieźnieńskiej, ul. Kolegiaty 2 / ok. 350 m
- **Gniezno**, kościół św. Trójcy z późnobarokową amboną w kształcie łodzi i ruchomą figurą św. Wojciecha, błogostawiającą w południe mieszkańców i turystów z kościelnej wieży, ul. Farna 6 / ok. 400 m
- **Gniezno**, Muzeum Początków Państwa Polskiego, wystawy stałe i czasowe z ciekawymi programami edukacyjnymi dla

dzieci i młodzieży, ul. Kostrzewskiego 1 / ok. 1,3 km

- **Gniezno**, Gnieźnieńska Kolej Wąskotorowa (s. 243), ul. Wrzesińska 2 / ok. 1,3 km
- **trasa piesza** „Szlak w poprzek doliny Wełny” (szlak niebieski): Gniezno – Strzyzewo Kościelne, po drodze mijamy dwa jeziora / dt. ok. 10,2 km
- **trasa rowerowa** „Szlak pałaców i dworów powiatu gnieźnieńskiego”: Kołaczkowo – Niechanowo – Czarniejewo – Gniezno – Zdziechowa – Przysieka – Zakrzewo / dt. ok. 77 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Poznań, Ławica, ul. Bukowska 285 / ok. 70 km
- **PKS**: Gniezno, ul. Pocztowa 62 / ok. 1 km
- **PKP**: Gniezno, ul. Dworcowa 15 / ok. 1 km

• **Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich**: Poznań, ul. Szyperska 14, tel. 61 626 61 92, 61 626 61 93, info.fe@wielkopolskie.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

• **Informacja turystyczna**: Gniezno, Rynek 14, tel. 61 428 41 00, it@szlakpiastowski.com.pl, www.szlakpiastowski.com.pl

LITERACKA MAŁOPOLSKA

Projekt: Literacka Małopolska

Projektodawca: Krakowskie Biuro Festiwalowe

Lokalizacja: Kraków, woj. małopolskie

Program: Małopolski Regionalny Program Operacyjny
na lata 2007-2013

Dofinansowanie z UE: ok. 715 tys. zł

www.readingmalopolska.pl

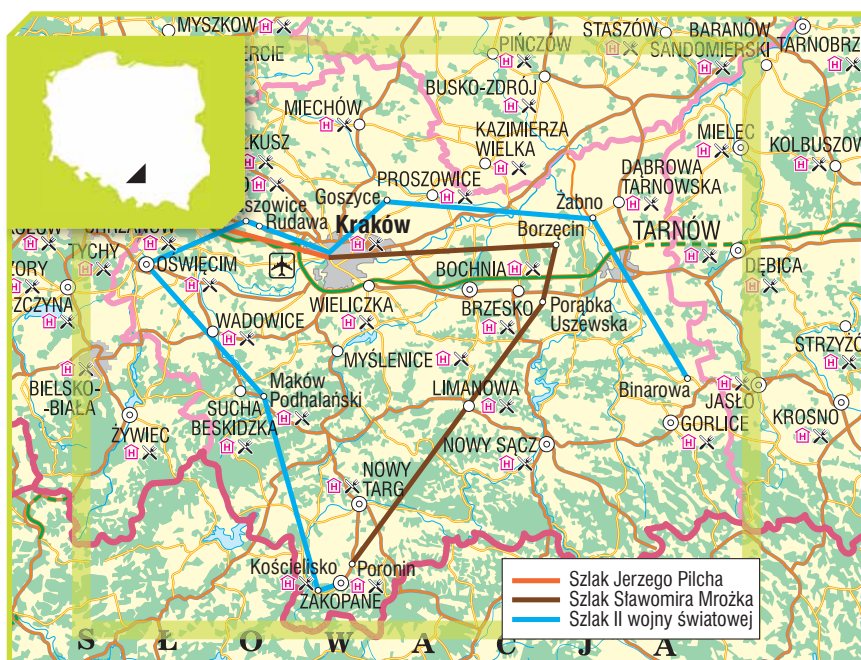

Początki drukarstwa i księgarstwa na ziemiach polskich prowadzą do Krakowa. Pierwszym drukiem odnalezionym na ziemiach Królestwa Polskiego jest kalendarz na rok 1474, wykonany w krakowskiej drukarni Kaspara Straubego. Historia Biblioteki Jagiellońskiej sięga XIV stulecia. W Krakowie mieszkali i tworzyli wybitni twórcy słowa, tacy jak: Wisława Szymborska, Czesław Miłosz, Sławomir Mrożek czy Stanisław Lem. To tylko najbardziej znani ze współczesnych poetów i pisarzy związanych ze stolicą Małopolski. Wiele miast na całym świecie, promując swoje walory turystyczne, nawiązuje do dziedzictwa kulturowego. Tę drogę obrał także Kraków, który zrealizował projekt „Literacka Małopolska”.

Uzyskanie przez Kraków tytułu Miasta Literatury UNESCO to główny cel działań promocyjnych, prowadzonych w Polsce i za granicą. Wśród nich była m.in. organizacja międzynarodowych konferencji: „Kreatywne miasta i regiony – wyzwania dla współpracy miast literatury” (październik 2012 r.) oraz „Writing freedom / Pisząc wolność”

(maj 2013 r.). Dziedzictwo literackie Małopolski prezentowane było także na międzynarodowych festiwalach literackich w Dublinie, Pradze, Reykjavíku, Berlinie i Edynburgu oraz we Lwowie. Cel został osiągnięty 21 października 2013 r. – podczas zorganizowanej w Pekinie konferencji miast kreatywnych UNESCO – Kraków uzyskał upragniony tytuł.

Turystów z pewnością zainteresują wytyczone szlaki literackie. Można podążać śladem wielkich pisarzy (np. Czesława Miłosa, Jerzego Pilcha, Stanisława Lema, Sławomira Mrożka, Tadeusza Peipera czy księdza Józefa Tischnera) lub wybrać jeden z wielu szlaków tematycznych (nowożytnych krakowskich drukarni, kawiarni literackich, literatury dziecięcej, literatury żydowskiej czy kryminalny). Wszystkie

znajdziemy na stronie internetowej www.readingmalopolska.pl, gdzie każdy szlak zilustrowany jest interaktywną mapą. Strona dopasowuje się do urządzeń mobilnych, więc użytkownicy tabletów i smartfonów mogą z niej korzystać podczas literackich wędrówek. W planach jest oznakowanie literackich adresów i szlaków, a także opracowanie aplikacji mobilnej i literackiej mapy Krakowa.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Kraków**, Cmentarz Rakowicki, miejsce spoczynku wybitnych polskich pisarzy i poetów, m.in. Wisławy Szymborskiej, Andrzeja Bursy, Lucjana Rydla, ul. Rakowicka 26 / ok. 200 m
- **Kraków**, Galeria Sztuki Polskiej XIX w. w Sukiennicach (s. 188), Rynek Główny 3 / ok. 2,3 km
- **Kraków**, szlak turystyczny po podziemiach Rynku Głównego (s. 46), Rynek Główny 1 / ok. 2,6 km
- **Kraków**, Muzeum Sztuki Współczesnej MOCAK (s. 129), ul. Lipowa 4 / ok. 3 km
- **Kraków**, Regionalne Muzeum Młodej Polski „Rydłówka” w XIX-wiecznym dworcu wybudowanym przez malarza Włodzimierza Tetmajera, ul. Tetmajera 28 / ok. 7,3 km
- **trasa piesza** (szlak czarny): Modlnica – Jaskinia Wierzchowska, z podkrakowskiej wsi, gdzie znajduje się zabytkowy kościół drewniany z 1553 r., dalej doliną jurajską do udostępnianej do zwiedzania jaskini o długości 950 m / dt. ok. 12 km
- **trasa rowerowa** do „Rydłówki”, początek na ul. Wł. Reymonta, koniec – Muzeum Młodej Polski „Rydłówka” / dt. ok. 6 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko:** Kraków, Balice, ul. Medweckiego 1 / ok. 17 km
- **PKS:** Kraków, ul. Bosacka 18 / ok. 5 km
- **PKP:** Kraków Główny, pl. Nowaka-Jeziorańskiego 3 / ok. 4 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Kraków, ul. Wielicka 72b, tel. 12 616 06 16, 12 616 06 36, fem@umwm.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Kraków, Rynek Główny 1/3, tel. 12 433 73 10, sukiennice@infokrakow.pl, www.infokrakow.pl

EDUKACJA

PARK REKREACJI ZOOM NATURY W JANOWIE LUBELSKIM

Projekt: Park Rekreacji Zoom Natury w Janowie Lubelskim

Projektodawca: Gmina Janów Lubelski wraz z partnerami

Lokalizacja: Janów Lubelski, woj. lubelskie

Program: Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego, 7.1 Infrastruktura kultury i turystyki

Dofinansowanie z UE: ok. 14 mln zł

www.zoomnatury.pl

Janów Lubelski jest stosunkowo niewielkim miasteczkiem, które skrywa jednak wielką atrakcję – park Zoom Natury, będący nowoczesnym centrum edukacyjno-rekreacyjnym dla rodzin. Położony pośród Lasów Janowskich i nad zalewem kompleks z powodzeniem łączy naukę z wypoczynkiem.

Sercem projektu są cztery laboratoria prezentujące przeróżne zagadnienia z pogranicza biologii, fizyki i chemii. Laboratorium główne mieści m.in. akwaria oraz terraria oglądane przez szkła powiększa-

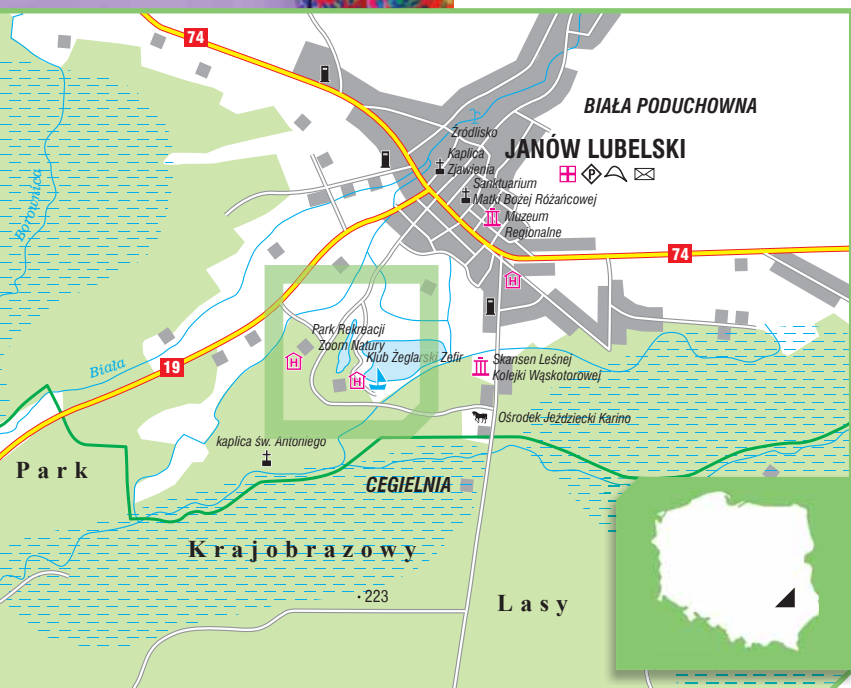
jące. Jest tu także sala kinowa, w której wyświetlane są filmy dokumentalne. Najmłodszym odwiedzającym zostało zadedykowane laboratorium dotyczące runa leśnego, w którym dzieci poznają przyrodę poprzez zmysły dotyku, słuchu oraz węchu. Dla starszych zaprojektowano laboratoria poświęcone awifaunie i troposferze oraz energii i recyklingowi, w których nie brakuje interaktywnych elementów. Ponadto na placu przed laboratoriami wystawiono modele maszyn elektrycznych umożliwiające podglądanie ich działania.

W poznawaniu natury w ośrodku pomagają audioprzewodniki (dostępny w językach polskim oraz angielskim), a dodatkowo w każdym z laboratoriów rezyduje przewodnik-opiekun odpowiadający na ewentualne pytania. Dla grup zorganizowanych przewidziano możliwość wynajęcia animatora i organizację warsztatów. Pawilony Zoomu Natury rozmieszczono w takiej odległości od siebie, aby spacerujący pomiędzy nimi mogli się nacieszyć roślinnością parku, którego centralnym punktem jest Wieża Mocy, pełniąca zarówno funkcję platformy widokowej, jak i podwyższenia umożliwiającego m.in. skoki z dużej wysokości z odpowiednim zabezpieczeniem. Z tej części oferty mogą korzystać dzieci od 14. roku życia.

Zoom Natury to nie tylko nauka, ale również sport. Kiedy słońce znajduje się wysoko na niebie, doskonałym pomysłem jest odwiedzenie ukrytego w sosnowym lesie parku linowego. Różnorodność linowych instalacji, wraz z profesjonalną obsługą dbającą o bezpieczeństwo klientów, po-

zwała bawić się całej rodzinie. Zalew daje z kolei możliwość odpoczynku na plaży, jak i pływania na strzeżonym kąpielisku. W ofercie znajdują się również wypożyczalnie sprzętu wodnego – kajaków, rowerów wodnych i łodzi wiosłowych. Okoliczne

las są także idealnym miejscem do uprawiania nordic walking, a osobom dorosłym pozostawiono do dyspozycji siłownię na świeżym powietrzu. Rekreacyjny charakter dopełnia zaplecze gastronomiczne – restauracja oraz kawiarenka.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Janów Lubelski**, Ośrodek Edukacji Ekologicznej, ul. Bohaterów Porytowego Wzgórza 35 / ok. 2 km
- **Kraśnik**, Wielka Synagoga z XVII w. wraz z fragmentami zachowanych polichromii, ul. Bóznicza / ok. 35 km
- **Stalowa Wola**, Muzeum Regionalne (s. 408), ul. Sandomierska 1 / ok. 46 km
- **Zamość**, Stare Miasto (s. 90), ul. Rynek Wielki / ok. 68 km
- **Sandomierz**, rynek miasta z renesansowym ratuszem, Rynek / ok. 70 km
- **trasa piesza**: ścieżka przyrodniczo-edukacyjna w rezerwacie „Szklarnia” w Lasach Janowskich / dł. ok. 3,5 km
- **trasa piesza** „Szlak architektury art deco Stalowa Wola – Lwów” (s. 405) / dł. ok. 7 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Rzeszów, Jasionka, Jasionka 942 / ok. 86 km
- **PKS**: Janów Lubelski, Rynek / ok. 1,6 km
- **PKP**: Nisko, ul. Kolejowa 20 / ok. 33 km

Lokalny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Zamość, ul. Partyzantów 94, tel. 84 638 02 67, 84 639 31 34, zamosc@feu.lubelskie.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Janów Lubelski, ul. Zamoyskiego 59, tel. 15 87 24 313, promocja@janowlubelski.pl, www.janowlubelski.pl

CENTRUM KULTURY I EDUKACJI SZKOŁA ŁACIŃSKA W MALBORKU

Projekt: Odbudowa i wprowadzenie nowych funkcji na terenie Szkoły Łacińskiej w Malborku

Projektodawca: Miasto Malbork

Lokalizacja: Malbork, woj. pomorskie

Program: Regionalny Program Operacyjny Województwa Pomorskiego na lata 2007-2013, 3.2 Wzrost atrakcyjności przestrzeni miejskiej, Kultura+

Dofinansowanie z UE: ok. 11,3 mln zł

www.edu.kultura.malbork.pl

Po ponad stu latach przerwy w Malborku ponownie otwarto Szkołę Łacińską. Dlaczego w czasach multimedków i internetu powstaje instytucja o nazwie nawiązującej do średniowiecznych szkół? To celowy zabieg, by przypomnieć wielce zasłużoną dla miasta szkołę, która właśnie w tym miejscu działała od 1352 r. Założona została na polecenie wielkiego mistrza krzyżackiego Winricha von Kniprode. Do 1864 r. pełniła funkcję szkoły, w której uczono podstaw łaciny. Po wielkim pożarze stała w ruinach aż do dzisiejszych czasów.

Centrum Kultury i Edukacji Szkoła Łacińska otworzyło się na dzieci i młodzież w październiku 2014 r. Nowy budynek kształtem i kolorem nawiązuje do średniowiecznej architektury, lecz duże przeszklone powierzchnie zdecydowanie osadzają go we współczesności. Dobrze zachowane pozostałości średniowiecznych murów można obejrzeć tylko na najniższej kondygnacji. Ten poziom najbardziej nawiązuje do tradycji. Urządzono w nim tzw. skansen rzemiosł. Instruktorzy Centrum organizują tu warsztaty ceramiczne, tkackie, wikliniarskie, pieczenia

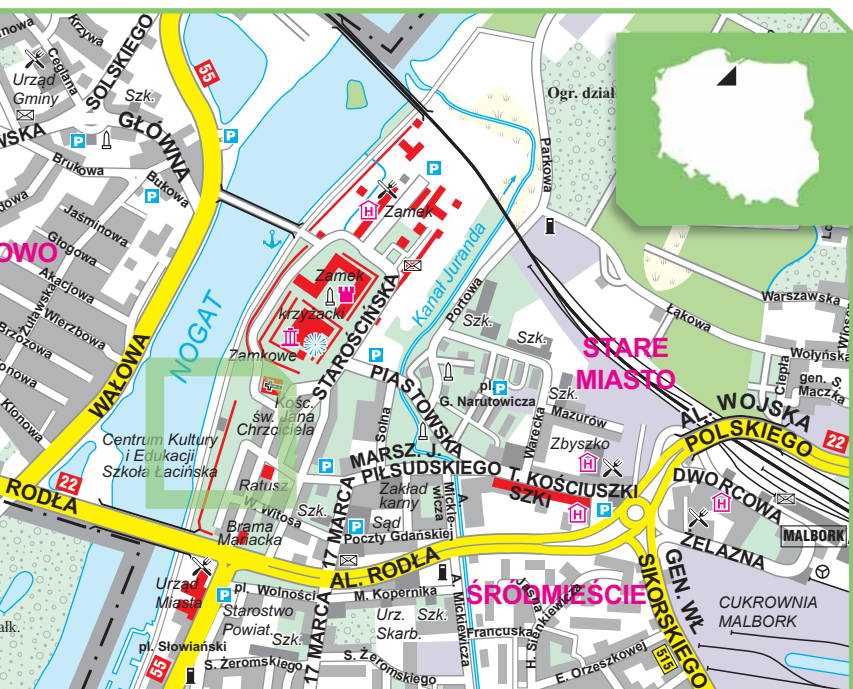

chleba oraz czerpania papieru. Zajęcia cieszą się bardzo dużą popularnością.

Wchodząc wyżej, przenosimy się do współczesności. Znajduje się tu Media-tekka, czyli skomputeryzowana czytelnia i biblioteka. Jest to także przestrzeń do spotkań klubów hobbyistycznych i wernisaży artystów. Następne piętro zajmuje Multicentrum, w którym pod okiem instruktorów młodzi ludzie mogą uzupełnić proponowaną w tradycyjnym systemie nauczania wiedzę z fizyki, optyki czy bio-

logii. Na przedostatnim poziomie znajduje się jedna z najbardziej reprezentacyjnych sal w mieście, w której organizowane są konferencje, uroczystości, spotkania. Wyposażono ją w nowoczesny sprzęt audio-wizualny. Odbywają się w niej także próby zespołu tańca dawnego. Na ostatniej kondygnacji urządzono obserwatorium astronomiczne i planetarium. Można stąd prowadzić obserwacje nieba za pomocą kamery internetowej i teleskopów, uczestniczyć w szkółce astronomicznej oraz oglądać filmy 3D o kosmosie.

Szkoła Łacińska ściśle współpracuje z placówkami oświatowymi w mieście. Nauczyciele mogą dokonywać rezerwacji zajęć prowadzonych w skansenie rzemiosł i Multicentrum. W Mediatece odbywają się regu-

larne zajęcia warsztatowe wykorzystujące muzykę i elementy rysunku. Placówka zaprasza także ludzi starszych. Dla nich organizowane są m.in. zajęcia z zakresu obsługi komputera.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Malbork**, największy gotycki zespół zamkowy na świecie, ul. Starościńska 1 / ok. 0,5 km
- **Sztum**, XIV-wieczny zamek krzyżacki, Wzgórze Zamkowe / ok. 14,5 km
- **Tczew**, Fabryka Sztuk (s. 87), ul. 30 stycznia 4 / ok. 21 km
- **Elbląg**, katedra św. Mikołaja, jeden z najwyższych obiektów sakralnych w Polsce (97 m), ul. Mostowa 18 / ok. 31 km
- **Gdańsk**, Ośrodek Kultury Morskiej (s. 132), ul. Tokarska 21/25 / ok. 67 km
- **trasa samochodowa** „Szlak Mennonitów” po zabytkach osadnictwa Mennonitów na Żuławach, Malbork-Stogi – Nowy Dwór Gdański / dt. ok. 26 km
- **trasa rowerowa** „Rowerowy szlak zamków gotyckich na Powiślu” po największych atrakcjach turystycznych powiatów malborskiego, sztumskiego, kwidzyńskiego / dt. ok. 117 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Gdańsk, Rębiechowo, ul. Słowackiego 200 / ok. 72 km
- **PKS**: Malbork, ul. Żelazna / ok. 1,2 km
- **PKP**: Malbork, ul. Dworcowa / ok. 1,5 km

Lokalny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Malbork, ul. Żeromskiego 11, tel. 668 530 058, malbork.pife@pomorskie.eu, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Malbork, ul. Kościuszki 54, tel. 55 647 47 47, cit@mwc.malbork.pl, www.visitmalbork.pl

CENTRUM NAUKI EXPERYMENT W GDYNI

Projekt: Pomorski Park Naukowo-Technologiczny – rozbudowa – etap 4

Projektodawca: Pomorski Park Naukowo-Technologiczny Gdynia

Lokalizacja: Gdynia, woj. pomorskie

Program: Regionalny Program Operacyjny Województwa Pomorskiego na lata 2007-2013, 1.5 Regionalna sieć transferu rozwiązań innowacyjnych

Dofinansowanie z UE: ok. 50,4 mln zł

www.ppnt.pl

EXPERYMENT to interaktywna wystawa, która w przystępny i interesujący sposób promuje naukę, wyzwala kreatywność, pobudza ciekawość świata i głód wiedzy. Nie tylko u najmłodszych!

Wystawa główna podzielona jest na 4 strefy tematyczne, które wyposażono w 200 interaktywnych stanowisk. Pierwsza z nich – „Hydroświat” – zaprasza do poznania właściwości wody poprzez budowę tam, wzbudzenie fal czy tworzenie wirów wodnych. Można się przy tym nieźle pochłapać! „Drzewo życia” to ekspozycja

skupiająca się na zagadnieniach przyrodniczych, gdzie zwiedzający mogą z bliska podejrzeć zachowania zwierząt, a nawet zobaczyć świat ich oczami. W strefie „Niewidoczne siły” wkraczamy w świat praw fizyki bez uciekania się do wzorów i wykresów. Zagadki dotyczące środka ciężkości, ciśnienia, magnetyzmu czy fal dźwiękowych stają się dziecinnie proste. Z kolei „Akcja – człowiek” zaprasza na wyprawę w głąb ludzkiego ciała. Dzięki multimedialnym manekinom zajrzemy do naszych organizmów i poznamy zachodzące w nich procesy. Przeprowadzimy też wirtualną

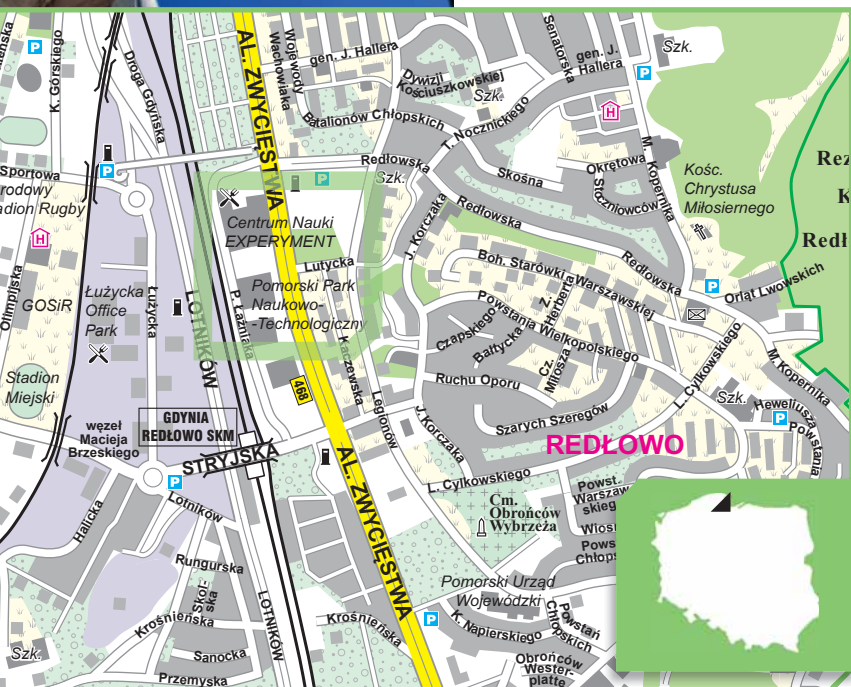

operację, a dzięki nowoczesnej technologii przekonamy się, jak będziemy wyglądać w wieku 80 lat.

Zwiedzający mogą samodzielnie wykonać doświadczenia, sprawdzić, na czym polega zjawisko przyrodnicze lub jak działa dane urządzenie. Mogą także skorzystać z pomocy edukatorów, którzy wyjaśnią funkcjonowanie poszczególnych urządzeń, przemycając przy tym wiedzę z zakresu fizyki, chemii, przyrody czy ekologii. Pomiędzy nimi ustawiono trzy okrągłe sale edukacyjno-warsztatowe. W nich oraz na głównej sali prowadzone są zajęcia skierowane do szkół i przedszkoli, warsztaty rodzinne z różnych dziedzin, pokazy naukowe, zajęcia w czasie wakacji, wykłady popularnonaukowe dla dorosłych i dzieci. Dużym zainteresowaniem cieszy się Akademia EXPERYMENTU – seria interaktywnych wykładów dla dzieci prowadzonych przez nauczycieli akademickich i entuzjastów nauki.

Centrum Nauki EXPERYMENT stał się jedną z największych atrakcji Trójmiasta. W 2014 r.

placówkę odwiedziło aż 260 tys. osób. Powodem do satysfakcji są wysokie oceny zwiedzających – aż 100% ankietowanych oceniło, że poleciliby wizytę w EXPERY-MENCIE swojej rodzinie i znajomym. Centrum działa na terenie Pomorskiego Parku Naukowo-Technologicznego. Nowoczesny obiekt powstał w ramach 4. etapu rozbu-

dowy Parku w latach 2010-2013. Oprócz EXPERYMENTU w budynku znajduje się także Centrum Konferencyjne, Strefa Start-up Gdynia, Regionalny Ośrodek Informacji Patentowej i Centrum Designu Gdynia. Ważną stroną działalności tych działań jest edukacja.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Gdynia**, Muzeum Emigracji, ul. Polska 1 / ok. 4 km
- **Sopot**, Park Północny (s. 333) / ok. 10 km
- **Gdańsk**, Europejskie Centrum Solidarności (s. 546), pl. Solidarności 1 / ok. 18 km
- **Gdańsk**, Ośrodek Kultury Morskiej (s. 132), ul. Tokarska 21/25 / ok. 19 km
- **Wejherowo**, Kalwaria Wejherowska (s. 161), ul. Reformatów 19 / ok. 24 km
- **trasa piesza** „Szlakiem gdyńskiego modernizmu”, szlak po najciekawszych obiektach zbudowanych w latach 30. / dt. ok. 8 km
- **trasa przyrodnicza** „Po sopockich mokradłach” – interaktywna ścieżka edukacyjna w Parku Północnym w Sopocie / dt. ok. 1,5 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Gdańsk, Rębiechowo, ul. Słowackiego 200 / ok. 18 km
- **PKS**: Gdynia, pl. Konstytucji 1 / ok. 4,5 km
- **PKP**: Gdynia, pl. Konstytucji 1 / ok. 4,5 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Gdańsk, ul. Augustyńskiego 2, tel. 58 326 81 47, 58 326 81 48, 58 326 81 52, punktinformacyjny@pomorskie.eu, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Gdynia, ul. 10 Lutego 24, tel. 58 622 37 66, www.gdyniaturystyczna.pl, gcit@gdynia.pl

TURYSTYKA AKTYWNA

JARMARK FOLKLORU I JADŁA KRESOWEGO W SUWAŁKACH

Projekt: Wędrowki tradycji – turystyka kulturowa
Euroregionu Niemen

Projektodawca: Regionalny Ośrodek Kultury i Sztuki
w Suwałkach

Lokalizacja: Suwałki, woj. podlaskie

Program: Współpracy Transgranicznej INTERREG IIIA
Polska – Białoruś – Ukraina 2004-2006

Dofinansowanie z UE: ok. 102,5 tys. zł

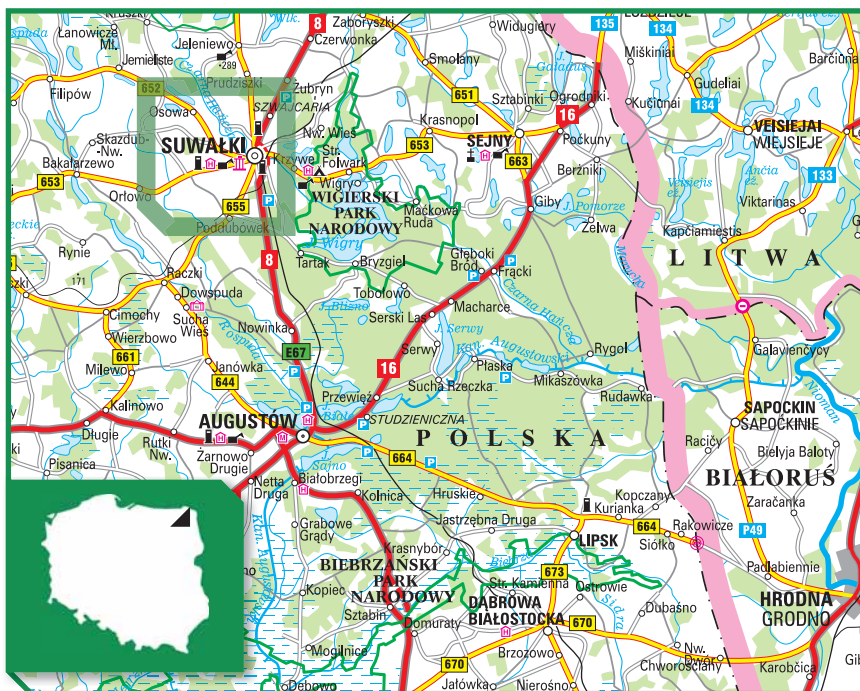

Kraina przepięknych jezior, lasów, czystego powietrza i unikatowych pejzaży. Suwalszczyzna to miejsce, gdzie można zapomnieć o zgiełku wielkich miast. Stanowi raj dla kajakarzy, żeglarzy, wędkarzy, ornitologów i miłośników zabytków kultury materialnej. Blisko stąd na pograniczu litewskie, białoruskie i rosyjskie, tworzące wraz z północno-wschodnimi terenami

Polski Euroregion Niemen. Z roku na rok coraz więcej turystów odkrywa uroki Suwalszczyzny.

Region ten jest bardzo ciekawy pod względem etnograficznym. Na jego terenach przetrwały stare tradycje, zwyczaje i obrzędy, dawne zajęcia i oryginalna kultura ludowa. Mieszka tu wielu twórców, których

dzieła prezentowane są podczas imprez folklorystycznych adresowanych do turystów, artystów i kolekcjonerów. Wszystko to wpływa na coraz bardziej dynamiczny rozwój turystyki kulturowej.

W 2007 r. Regionalny Ośrodek w Suwałkach zrealizował projekt „Wędrowki tradycji”, którego najważniejszym, a przy tym najbarwniejszym elementem był Jarmark Folkloru i Jadła Kresowego. Impreza była okazją do promowania talentów twórców sztuki ludowej, rzemiosła artystycznego i wyrobów kulinarnych z obszarów pogranicza polsko-białoruskiego, Kurpiów i Podlasia.

Dużą popularnością cieszyły się pokazy ginących zawodów. Turyści, zwłaszcza ci najmłodszy, oblegali warsztaty, w których swe umiejętności prezentowali garncarze, kowale, tkacze, hafciarki, prządky, plecionkarze czy rzeźbiarze. Na kiermaszach można było kupić oryginalne pamiątki – ozdoby, drewniane figurki i zabawki, kosze i inne wyroby z wikliny, koronki, serwetki, dzbany...

Jedną z największych atrakcji okazały się stoiska z regionalnymi potrawami. Smakosze docenili wyborne bliny, cepeliny, dania z soczewicy i ziemniaków, a także znakomite wypieki. Wielu amatorów znalazły wyśmienite domowe sery, wędliny, pieczywo, nalewki i miody.

Nie zabrakło także wrażeń artystycznych. Zapewniły je popisy zespołów folklorystycznych, kapel i śpiewaków.

Suwałski Jarmark Folkloru stał się rozpoznawalną i znaczącą atrakcją Suwalszczyzny, przyciągającą z roku na rok coraz więcej turystów. W ramach projektu zorganizowano także szkolenia dotyczące promocji dziedzictwa kulturowego. „Wędrowki tradycji” przybliżyły mieszkańcom i turystom bogactwo kultury kresowej, a jarmark okazał się atrakcyjnym i skutecznym sposobem promowania atrakcji regionu. Od tej pory co roku na Suwałski Jarmark Folkloru przyjeżdżają rzesze amatorów dobrego jadła, kolekcjonerzy regionalnych wyrobów i miłośnicy folklorystycznych kapel.

ATRAKCJE TURYSTYCZNE

- **Suwałki**, Baśniowa Suwalszczyzna (s. 276)
- **Suwałki**, Dom Marii Konopnickiej (s. 484), ul. Kościuszki 31 / ok. 700 m
- **Szelment**, Wojewódzki Ośrodek Sportu i Rekreacji (s. 360), Szelment 2 / ok. 14 km
- **Augustów**, okolice Kanału Augustowskiego (s. 417) i Kuchnia Pachnąca Tradycją (s. 438) / ok. 33 km
- **Białystok**, Ogród Branickich (s. 212), ul. Kilińskiego 1 / ok. 124 km
- **trasa piesza** „Od Bramy Jeleniewskiej ku początkom Czarnej Hańczy” (czerwona): Szeszupka – Wodziłki – Łopuchowo – Cisówek – Dzierwany / dł. ok. 9,2 km
- **trasa rowerowa** „Wokół jeziora Hańcza”, rozpoczyna się i kończy w Malesowiznie / dł. ok. 22,5 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko:** Warszawa, Okęcie, ul. Żwirki i Wigury 1 / ok. 283 km
- **PKS:** Suwałki, ul. Utrata 1b / ok. 600 m
- **PKP:** Suwałki, ul. Kolejowa 22 / ok. 1 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Białystok, ul. Poleska 89, tel. 85 66 54 516, 85 66 54 599, gpi@wrotapodlasia.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Suwałki, ul. Hamerszmita 16, tel. 87 566 20 79, cit@um.suwalki.pl, www.um.suwalki.pl

ŚLĄSKA SIEĆ NA RZECZ WZORNICTWA W CIESZYNIE

Projekt: Śląska sieć na rzecz wzornictwa

Projektodawca: Miasto Cieszyn

Lokalizacja: Cieszyn, woj. śląskie

Program: Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego 2004-2006

Dofinansowanie z UE: ok. 839,94 tys. zł

www.zamekcieszyn.pl

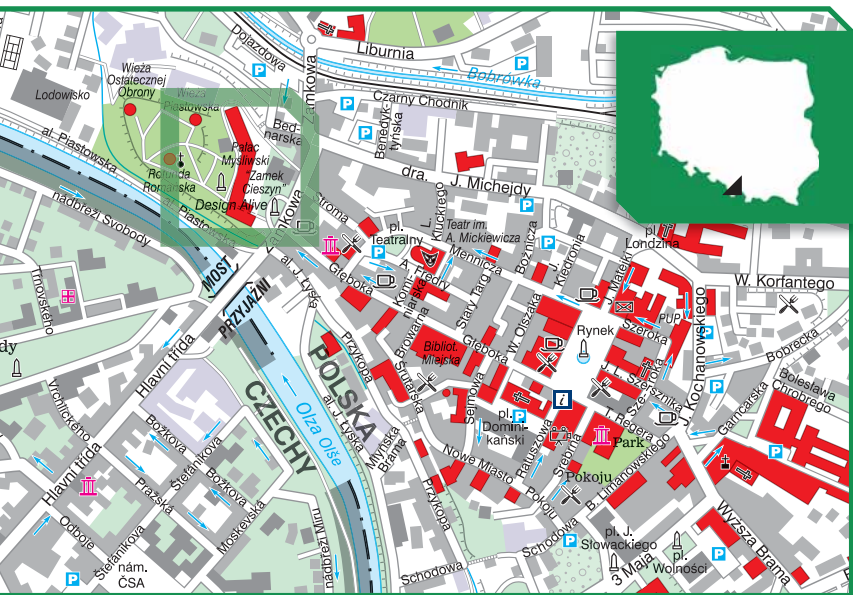

pamiętki, np. torby wykonane z nieaktualnych już banerów reklamowych.

Od kilku lat Cieszyn postrzegany jest jako ważny ośrodek nowego wzornictwa. To głównie zasługa Zamku Cieszyn, Ośrodka Badań i Dokumentacji nad Kulturą Materialną i Wzornictwem. Jego siedziba mieści się w odnowionym pałacu Habsburgów. Gospodarze obiektu zapraszają na wycieczkę „Zamek bez tajemnic”, obejmującą zwiedzanie wystaw sztuki współczesnej, designu i rękodziela ludowego. Następnie w towarzystwie przewodnika poznają zabytki i dzieje Góry Zamkowej. Zamek cieszyński ma także atrakcyjną ofertę dla dzieci, m.in. warsztaty teatru lalek, podczas których maluchy poznają postaci z podań i legend ziemi cieszyńskiej, własnoręcznie wykonują lalki i przygotowują przedstawienie teatralne.

Wzgórze Zamkowe w Cieszynie to miejsce, gdzie najstarsze zabytki spotykają się z najnowszym designem. Turyści podziwiają romańską rotundę św. Mikołaja czy pamiętającą średniowiecze Wieżę Piastowską, a także wspaniałą panoramę Cieszyna i Beskidów, jaka się stąd roztacza. Równie chętnie wpadają na kawę do żywej galerii designu w kawiarni Presso, a w punkcie informacji turystycznej kupują designerskie

W latach 2005-2007 Zamek Cieszyn, jeszcze jako Śląski Zamek Sztuki i Przedsiębiorczości, zrealizował ambitny projekt zatytułowany „Śląska sieć na rzecz wzornictwa”. Jego głównym celem było pokazanie ogromnego potencjału projektantów i wytwórców. Program ułatwił start wielu

młodym projektantom i przedsiębiorcom – jedni i drudzy dostrzegli ogromne korzyści wynikające ze współpracy.

Realizacja programu trwała ponad dwa lata. W tym czasie w zamku można było podziwiać 14 znakomitych wystaw, m.in. „Design dla niewidomych”, na której zaprezentowano 80 eksponatów. Nie tylko były one piękne i intryguowały formą, ale także ułatwiały życie osobom niewidomym i niedowidzącym. Zainteresowaniem cieszyły się też inne wystawy: „Opakowania – bardzo cichy – głośny sprzedawca”,

„Design w przestrzeni publicznej” czy „Polska Pasja Tworzenia – Meble”, a także liczne warsztaty, konferencje i dni otwarte. Zorganizowano też dwie edycje „Śląskiej Rzeczy” – jedynego regionalnego konkursu designu w Polsce. Nagrody przyznawano w dwóch kategoriach: produkt oraz grafika użytkowa.

Chociaż projekt został już zakończony, pozostała po nim internetowa baza danych, z której korzystają firmy potrzebujące projektanta oraz projektanci poszukujący specjalistycznych usług i nowych materiałów.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Cieszyn**, romańska rotunda z XI w., al. Piastowska / ok. 230 m
- **Cieszyn**, most Przyjaźni podświetlony, można nim przekraczać granicę / ok. 100 m
- **Beskidzka 5** (s. 249), oferta aktywnego wypoczynku 5 gmin: Ustroń, Szczyrk, Istebna, Brenna i Wiśla / ok. 15 km
- **Górki Wielkie**, Dwór Kossaków (s. 194), ul. Stary Dwór 4 / ok. 18 km
- **Pszczyna**, Muzeum Zamkowe (s. 164), Brama Wybrańców 1 / ok. 44 km
- **trasa piesza** „Szlak kwitnących magnolii”: pl. Kościelny – ul. Sienkiewicza – ul. 3 Maja – ul. Miarki – Park Pokoju / dł. ok. 1 km
- **trasa rowerowa**: Wiśla – Ustroń – Skoczów – Kozakowice – Golezów – Cieszyn / dł. ok. 28 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Katowice, Pyrzowice, ul. Wolności 90 / ok. 88 km
- **PKS**: Cieszyn, ul. Korfantego 23 / ok. 1 km
- **PKP**: Cieszyn, ul. Hajduka 10 / ok. 1 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Katowice, ul. Dąbrowskiego 23, tel. 32 774 01 72, 32 774 01 93, 32 774 01 94, punktinformacyjny@slaskie.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Cieszyn, Rynek 1, tel. 33 479 42 49, mci@um.cieszyn.pl, www.cieszyn.pl

JEZIORO DRWĘCKIE W OSTRÓDZIE

Projekt: Zagospodarowanie nabrzeża jez. Drwęckiego w Ostródzie – I etap

Projektodawca: Gmina Miejska Ostróda

Lokalizacja: Ostróda, woj. warmińsko-mazurskie

Program: Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego 2004-2006

Dofinansowanie z UE: ok. 3,09 mln zł

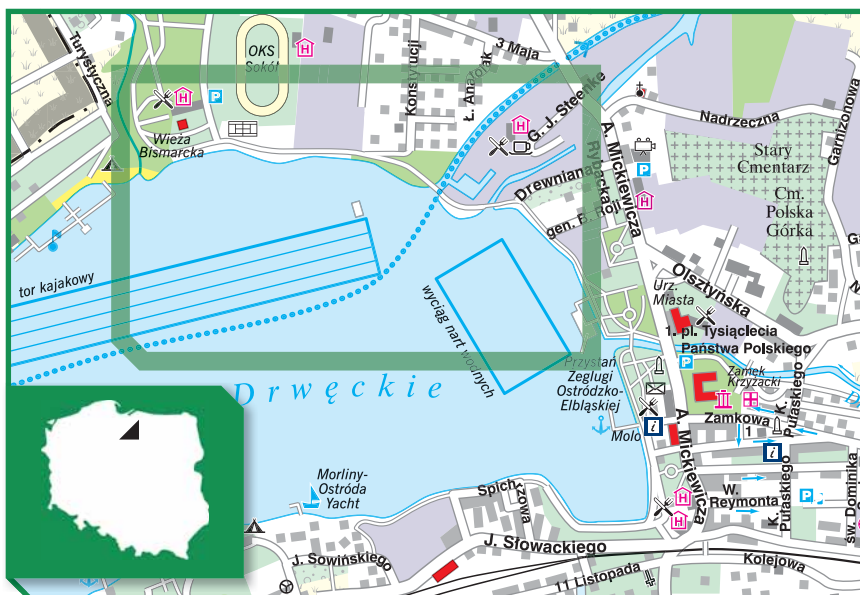

W obrębie Ostródy, położonej na obszarze Pojezierza Iławskiego, znajduje się 12 jezior, a Jezioro Drwęckie to główne centrum wypoczynku i rekreacji. Stąd wyruszają wycieczki statkami po słynnym Kanale Ostródzko-Elbląskim, blisko też na pola Grunwaldu. Na moło odbywają się liczne koncerty, Dni Morza, Regaty o Puchar Burmistrza i wiele innych imprez. Zagospoda-

rowanie nadbrzeża jeziora stwarza szanse na dorównanie takim miejscom jak Mikolajki czy Giżycko, zwłaszcza że planowane są dalsze prace, m.in. rozbudowa przystani żeglarskiej.

Główne inwestycje objęły plażę miejską, tor dla kajakarzy, budowę wyciągu narci wodnych i wykonanie objazdu dla samo-

chodów, dzięki czemu powstał deptak, po którym można spacerować niemal na całej długości brzegu jeziora w mieście, od przystani jachtowej aż do nowej plaży. Wydzielono chodniki oraz trasy dla rowerzystów.

Kąpielisko powstało w miejscu nieczynnej od ponad 30 lat plaży o powierzchni 3200 m². Jest tutaj pomost z barierkami, drabinkami i stanowiskiem dla ratownika, miejsce cumowania dla jachtów i małych jednostek cumujących, wypożyczalnia sprzętu pływającego oraz dwa budynki zaplecza. Elewacje wszystkich budynków nawiązują do tzw. muru pruskiego. Oświetlony pomost jest zbliżony kształtem do litery E, z przedłużeniem osi centralnej w kierunku jeziora. Boczne ramiona i część centralną wydzielają dwa akwenty kąpieliska. Tor regatowy dla kajakarzy umożliwia starty na dystansach 200, 500 i 1000 m. Na linii mety zaprojektowano drewnianą kładkę dla sędziów. I wreszcie największy hit, czyli wyciąg nart wodnych – najdłuższy w Polsce. Tor jazdy to prostokąt o wymia-

rach w osi liny 250 x 150 m (długość toru jazdy 800 m) z zaczepami dla 7-9 narciarzy.

Te atrakcje niemal natychmiast przyciągnęły do Ostródy większą liczbę turystów, zainteresowanych nie tylko sportami wodnymi – ich uprawianiem bądź oglądaniem, bo zawodów o coraz wyższej randze odbywa się mnóstwo. Również z powodu imprez kulturalnych – choćby cieszącego się ogromną popularnością Ostróda Reggae Festival – przybywa tu wiele osób. Także oni korzystają z uroków zagospodarowanego Jeziora Drwęckiego. A trzeba jeszcze dodać tych, którzy po prostu lubią odpoczynek nad wodą, połączony z możliwością zwiedzania, bo zabytków w okolicy nie brakuje.

Nic zatem dziwnego, że w ślad za kompleksowymi inwestycjami w kilku dziedzinach prężnie rozwija się infrastruktura towarzysząca. Na wszystkich czekają puby i restauracje w pobliżu jeziora oraz hotele. W planach jest też budowa amfiteatru.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Ostróda**, zamek krzyżacki z XIV w., obecnie działa w nim muzeum, galeria, biblioteka i centrum kultury, ul. Mickiewicza 22 / ok. 1,2 km
- **Ostróda**, punkt widokowy z wieży kościoła, ul. Sienkiewicza 22 / ok. 1,2 km
- **Ostróda**, Kanał Ostródzko-Elbląski, z 4 śluzami i 5 pochylniami, najdłuższy żeglowny kanał w Polsce, możliwość odbycia rejsu, ul. Grunwaldzka 49 / ok. 2,5 km
- **Ostróda**, zachowane fragmenty średniowiecznego muru obronnego,

ul. Drwęcka, częściowo przy ul. Mickiewicza i Wyspiańskiego / ok. 2,7 km

- **Ostróda Reggae Festival** (s. 252), ul. Łódzka 1 / ok. 3,3 km

- **trasa piesza** wokół jeziora Drwęckiego (niebieska): Ostróda – jezioro Drwęckie – Piławki / dł. ok. 8 km

- **trasa rowerowa** (zielona): Ostróda – śluza Mała Ruś – Piławki, prowadzi leśnymi drogami nad rynnowymi jeziorami okolic Ostródy / dł. ok. 14,5 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko:** Gdańsk, Rębiechowo, ul. Słowackiego 200 / ok. 142 km
- **PKS:** Ostróda, ul. Słowackiego 13 / ok. 2 km
- **PKP:** Ostróda, ul. Słowackiego 13 / ok. 2 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Olsztyn, ul. Kościuszki 89/91, tel. 89 521 93 85, 89 521 93 86, gpiolsztyn@warmia.mazury.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Ostróda, pl. 1000-lecia PP 1a, tel. 89 642 30 00, cit@mazury-zachodnie.pl, www.mazury-zachodnie.pl

NARCIARSTWO BIEGOWE W PARKU NARODOWYM GÓR STOŁOWYCH

Projekt: Udostępnienie profesjonalnych tras narciarstwa biegowego na terenie Parku Narodowego Gór Stołowych motorem rozwoju przedsiębiorczości na pograniczu radkowsko-policickim

Projektodawca: Gmina Radków

Lokalizacja: Radków, woj. dolnośląskie

Program: Współpracy Transgranicznej INTERREG IIIA
Czechy – Polska 2004-2006

Dofinansowanie z UE: 724,14 tys. zł

Wspaniałe góry, czyste powietrze, cisza, spokój – ta kraina może zauroczyć. Radków leży w jej sercu, w paśmie Gór Stołowych. Walory wypoczynkowe rejonu, a także liczne pensjonaty i gospodarstwa agroturystyczne tworzą wygodne zaplecze dla turystów.

Gmina Radków przyciąga amatorów aktywnego wypoczynku. Znakomicie przygotowane i oznakowane trasy rowerowe pozwalają dotrzeć do najciekawszych miejsc, a górskie szlaki wiodą przez okolice, których piękno zapiera dech w piersiach: rozległe płaszczyny poprzecinane głębokimi szczelinami i labiryntami, pojedyncze skałki o baśniowych kształtach. Tu można zapomnieć o rzeczywistości.

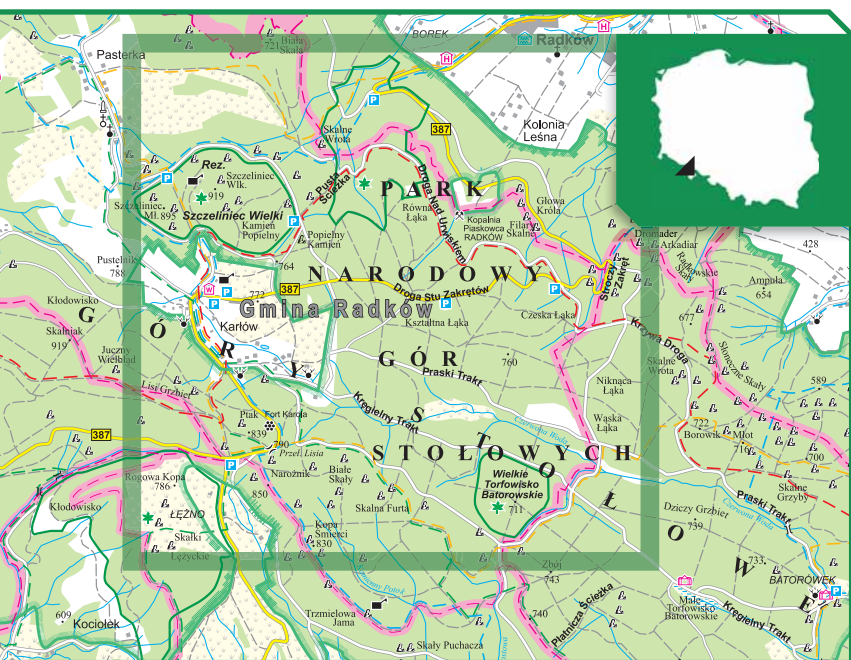
Gmina Radków zaprasza także na spotkania z historią. Niemal w każdej miejscowości zachowały się cenne zabytki: zamki, kościoły, pałace, renesansowe kamienice. Niezwykłą atrakcją są Wambierzyce, nazywane dolnośląską Jerozolimą, stynące z XVII-wiecznej bazyliki i imponującej kalwarii położonej na otaczających wieś

wzgórach. Dzieciom koniecznie trzeba pokazać kolejną wambierzycką atrakcję – ogromną szopkę z setkami ruchomych figurek, napędzanych mechanizmem zegarowym. W Wambierzycach jest też ciekawy skansen dawnego sprzętu gospodarstwa domowego i minizoo.

Sam Radków to jedno z najstarszych miast ziemi kłodzkiej. W centrum ładnego rynku stoi renesansowy ratusz, a nieopodal XVI-wieczny kościół św. Doroty. Między kościołem a rynkiem przetrwały fragmenty średniowiecznych kamiennych murów obronnych. Miłośników dawnej techniki zainteresuje drewniany młyn wodny z przetłomu XIX i XX w.

Warto skorzystać z gościnności tutejszych gospodarstw agroturystycznych. Można tu spróbować znakomitych regionalnych potraw i wyrobów, które stały się już kulinarną wizytówką regionu: dżemu czereśniowego, sera kłagan czy miodu.

Góry Stołowe zachwycają także zimą. Odkrywanie najpiękniejszych zakątków najle-

piej połączyć wówczas z jazdą na nartach biegowych – jednym z najzdrowszych i najkorzystniejszych dla organizmu sportów zimowych. „Spacerzy na deskach” leśnymi szlakami i białymi polami na długo pozostają w pamięci.

Dzięki projektowi w Parku Narodowym Gór Stołowych przy granicy z Czechami wytyczono i oznakowano profesjonalne

narciarskie trasy biegowe o łącznej długości 50 km. W Kartowicach zbudowano pawilon Centrum Informacji Turystycznej wraz z wypożyczalnią sprzętu, zakupiono także ratrak. A w kalendarzu zimowych imprez zagościł na stałe „Bieg Pabla”. Walory przyrodnicze i rekreacyjne Radkowa przyciągają coraz więcej turystów z Polski i zza południowej granicy.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Radków**, zalew, kąpielisko z widokiem na krańców Gór Stołowych / ok. 1,9 km
- **Kudowa-Zdrój**, zabytkowy Park Zdrojowy (s. 525) / ok. 22 km
- **Kłodzko**, miejskie trasy turystyczne czesko-polskiego pogranicza (s. 420) / ok. 25 km
- **Gmina Głuszyca**, strefa MTB, czyli trasy kolarstwa górskiego, (s. 264) / ok. 33 km
- **Krzeszów**, Opactwo Cystersów (s. 173), pl. Jana Pawła II 1 / ok. 52 km
- **trasa piesza**: Radków – Skalne Wrota – Radków, prowadzi przez jedno z najpiękniejszych form skalnych w Górach Stołowych / dt. ok. 3 km
- **trasa rowerowa**: Rtyne – Karlów, przebiega w polskich i czeskich Górach Stołowych / dt. ok. 17,5 km (na terenie Polski)

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Wrocław, Strachowice, ul. Graniczna 190 / ok. 102 km
- **PKS**: Nowa Ruda, ul. Niepodległości 8 / ok. 13 km
- **PKP**: Nowa Ruda, ul. Kolejowa / ok. 15,6 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Wrocław, Wybrzeże Słowackiego 12-14, tel. 71 776 95 01, 71 776 96 51, pife@dolnyslask.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Radków, Rynek 6, tel. 74 871 22 70, www.radkowlodzki.pl

NARODOWE CENTRUM ŻEGLARSTWA W GDAŃSKU

Projekt: Rozbudowa bazy żeglarskiej AWFis w Gdańsku jako Narodowego Centrum Żeglarstwa

Projektodawca: Akademia Wychowania Fizycznego i Sportu w Gdańsku

Lokalizacja: Gdańsk, woj. pomorskie

Program: Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego 2004-2006

Dofinansowanie z UE: ok. 12,45 mln zł

www.ncz.awf.gda.pl

Piękna plaża, malownicze enklawy dzikiej natury, m.in. rezerwat „Ptasi Raj”, a wokół przytulne ośrodki wypoczynkowe – gdańska dzielnica Górk Zachodnie ma wszelkie zalety cenione przez miłośników nadmorskiego wypoczynku. Tu można odetchnąć pełną piersią i nabrać wiatru w żagle! Gdy turystom znudzi się sielankowa cisza, w kilka chwil dotrą do gwarnych ulic trójmiejskiej aglomeracji.

Górk Zachodnie są często nazywane polską stolicą żeglarstwa morskiego. Jak na stolicę przystało, mają znakomitą lokalizację – od północy oblewają je wody Zatoki Gdańskiej, od wschodu Wisły Śmiałej, a od południa Martwej Wisły. Takie położenie zapewnia idealne warunki do żeglowania zarówno na otwartych wodach zatoki, jak i na akwenie śródlądowym w ujściu Wisły Śmiałej.

Od 2006 r. w Górkach Zachodnich działa Narodowe Centrum Żeglarstwa, prowadzone przez gdańską Akademię Wychowania Fizycznego i Sportu. Niedawno skromna przystań uczelni przekształciła się w największy i najnowocześniejszy ośrodek żeglarstwa w Polsce. Powstała im-

ponująca przystań jachtowa z pływającym pomostem, stanowiskami dla kilkudziesięciu jednostek żaglowych i motorowych, nabrzeżem postojowym i dźwigiem do wodowania łodzi.

Na parterze centrum mieści się główna hala (hangar) do przechowywania sprzętu i remontów jachtów, pralnia i suszarnia odzieży oraz szatnie z natryskami. Pierwsze piętro zajmują pomieszczenia administracyjne, gabinety fizjoterapii i hydromasażu, sauna i salka gimnastyczna. Na drugiej kondygnacji odbywają się szkolenia i zajęcia dydaktyczne. Są tu nowoczesne pracownie naukowe, sale wykładowe i konferencyjne, a także wygodny hotel i tawerna, w której kwitnie lądowe życie żeglarzy.

Budynek i marinę dostosowano do potrzeb osób niepełnosprawnych, które korzystają również z opracowanego specjalnie dla nich programu rozwoju żeglarstwa.

Narodowe Centrum Żeglarstwa jest wzorcowym ośrodkiem łączącym funkcje naukowo-dydaktyczne, sportowe i rekreacyjne. Tu kształcą się przyszli instruktorzy,

mistrzowie i olimpijczycy, prowadzone są badania naukowe, konferencje i spotkania integrujące środowisko żeglarskie. Centrum ma bogatą ofertę zarówno dla doświadczonych wodniaków, jak i tych, którzy dopiero zdobywają pierwsze szlify.

Placówka organizuje zajęcia dla młodzieży, obozy żeglarskie, a także emocjonujące regaty. Oprócz flotylli mniejszych jednostek, które można tu wyczerterować, centrum ma własny jacht morski „Śniadecki” zabierający chętnych w rejsy po Bałtyku.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Gdańsk**, Ośrodek Kultury Morskiej (s. 132), ul. Tokarska 21/25 / ok. 9,3 km
- **Gdańsk**, Centrum „Hewelianum” (s. 96), ul. Gadowa 6 / ok. 11 km
- **Sopot**, Park Północny (s. 333), ul. Powstańców Warszawy 12 (po lewej stronie Grand Hotelu) / ok. 28 km
- **Tczew**, Centrum Wystawienniczo-Regionalne Dolnej Wisły (s. 87), ul. 30 Stycznia 4 / ok. 52 km
- **Wejherowo**, Kalwaria Wejherowska (s. 161), ul. Reformatorów 19 / ok. 62 km
- **trasa piesza** „Szlak Fortyfikacji Nadmorskich” (czerwona): Gdańsk Stogi, pętla tramwajowa (ul. Nowotna) – Gdańsk Górki Zachodnie, pętla autobusowa (ul. Łowicka) / dł. ok. 9,5 km
- **trasa rowerowa**: Gdańsk Główny – Wisłoujście – Westerplatte – Optyw Motławy Gdańsk / dł. ok. 35,5 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Gdańsk, Rębiechowo, ul. Słowackiego 200 / ok. 25 km
- **PKS**: Gdańsk, ul. 3 Maja 12 / ok. 11 km
- **PKP**: Gdańsk Główny, ul. Podwale Grodzkie 1 / ok. 11 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Gdańsk, ul. Augustyńskiego 2, tel. 58 326 81 47, 58 326 81 48, 58 326 81 52, punktinformacyjny@pomorskie.eu, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Gdańsk, ul. Wały Jagiellońskie 2a, tel. 58 732 70 41, info@pomorskie.travel, www.pomorskie.travel

NORDIC WALKING W GMINIE BARLINEK

Projekt: Nordic Walking – pasja bez granic

Projektodawca: Gmina Barlinek

Lokalizacja: Barlinek, woj. zachodniopomorskie

Program: Współpracy Transgranicznej Meklemburgia –
Pomorze Przednie/Brandenburgia – Polska
(woj. zachodniopomorskie) 2007-2013

Dofinansowanie z UE: ok. 95,44 tys. zł

www.stolicanordicwalking.pl

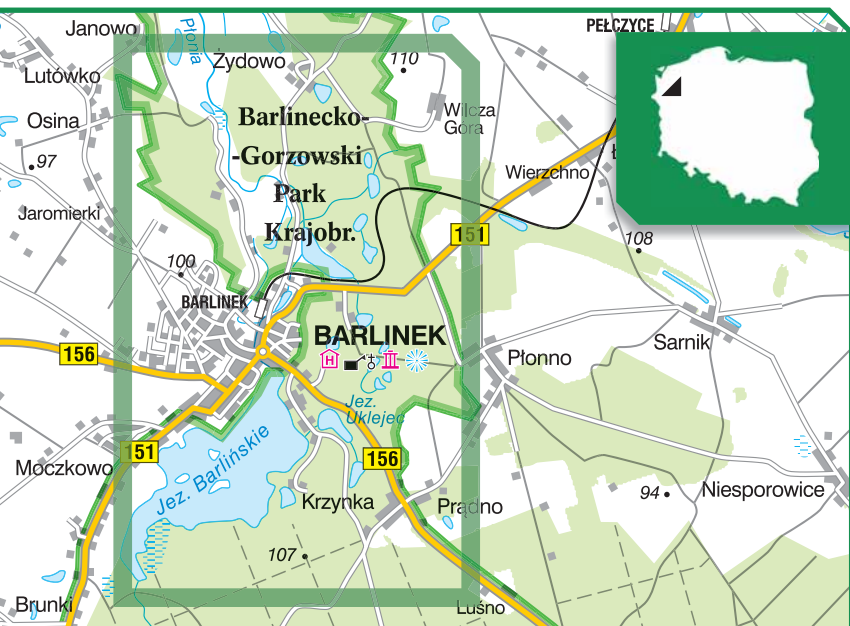

ując nacisk na stawy, zwłaszcza kolano-
we. Kijki zwiększają stabilność, a zatem
i bezpieczeństwo. Dzięki nim piękne 15-ty-
sięczne miasteczko w Puszczy Barlinecko-
-Gorzowskiej w dość krótkim czasie odnio-
sło zdumiewający sukces. Projekt „Nordic
Walking – pasja bez granic” to wynik świa-
domej pracy, konsultacji społecznych, wy-
miany doświadczeń z niemieckim miastem
partnerskim Prenzlau i korzystania z po-
mocy fachowców.

Na początku wyznaczono trasy. Siedem
oznakowanych tras liczy łącznie 54 km
(poszczególne mają od 4 do 13 km). Dosto-
sowane dla wszystkich, mają trzy poziomy
trudności, co roku są odnawiane i ulep-
szane. Sześć tras przebiega w Barlinecko-
-Gorzowskim Parku Krajobrazowym, jedna
– na terenach łąkowo-leśnych w Łubiance.

Uaktywnienie mieszkańców Barlinka i roz-
propagowanie przedsięwzięcia przebiegało
rytmicznie, jak... nordic walking. Wymyślony
w Finlandii w latach 20. XX w. jako ca-
loroczny trening dla narciarzy biegowych,
stał się formą rekreacji dostępną dla każ-
dego, bez względu na wiek, kondycję czy
tuszę. W szerszym zakresie, choć mniej
intensywnie niż w zwyczajnym chodzeniu
lub joggingu, rozwija mięśnie ciała, redu-

Następnie zadbano o kadrę trenerską.
Obecnie ośrodek zapewnia profesjonal-
ną opiekę, gdyż uprawianie tego sportu
najlepiej rozpocząć z instruktorem, który
nauczy prawidłowej techniki marszu i po-
może dobrać odpowiednie kijki. A potem
można chodzić w każdym terenie bez

względu na pogodę. Dlatego pięć dużych rajdów organizowanych w Barlinku nosi nazwę „Cztery Pory Roku z Nordic Walking”. Odbywa się tu też kilka mniejszych imprez. Działające w Barlinku Centrum Informacji Turystycznej oferuje mapki ze szczegółowym opisem różnych szlaków. W całej gminie wyznaczono i oznakowano w sumie ponad 240 km tras turystycznych:

pieszych, rowerowych, nordic walking i innych. Szczegółowe informacje udostępnione są na stronach www.it.barlinek.pl, www.stolicanordicwalking.pl. Projekt uruchomił także inne propozycje aktywnego wypoczynku, m.in. warsztaty tańca i jogi (zajęcia w języku polskim, angielskim i niemieckim).

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Barlinek**, aktorskie ławeczki, pamiątki po kolejnych edycjach Barlineckiego Lata Teatralnego / ok. 300 km
- **Barlinek**, Muzeum Regionalne oraz Pracownia Ceramiki Unikatowej, ul. Niepodległości 17 / ok. 300 m
- **Barlinek**, kąpielisko miejskie z 1927 r., ul. Sportowa 2 / ok. 900 m
- **Barlinek**, rejs statkiem po jeziorze Barlineckim, ul. Polana Lecha 1 / ok. 1,9 km
- **Gorzów Wielkopolski**, Bulwar Nadwarciański (s. 123) / ok. 32,6 km
- **trasa piesza** „Szlak Dębów”, prowadzi wśród drzewostanów dębowych i bukowych / dt. ok. 11 km
- **trasa rowerowa** „Szlak Barlinecki” (czerwona): Przelewice – Barlinek – Lipy / dt. ok. 42,3 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Szczecin, Goleniów, Glewice 1a / ok. 120 km
- **PKS**: Barlinek, ul. Dworcowa 1 / ok. 350 m
- **PKP**: Choszczno, ul. Kolejowa 1 / ok. 25 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Szczecin, ul. Kuśnierska 12b, tel. 0 800 34 55 34, gpi@wzp.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Barlinek, ul. Paderewskiego 7, tel. 95 746 28 74, it.barlinek@wp.pl, www.it.barlinek.pl

BASENY TERMALNE W MSZCZONOWIE

Projekt: Budowa kompleksu basenowego z wykorzystaniem źródeł termalnych w Mszczonowie

Projektodawca: Gmina Mszczonów

Lokalizacja: Mszczonów, woj. mazowieckie

Program: Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego 2004-2006

Dofinansowanie z UE: ok. 8,06 mln zł

www.termy-mszczonow.eu

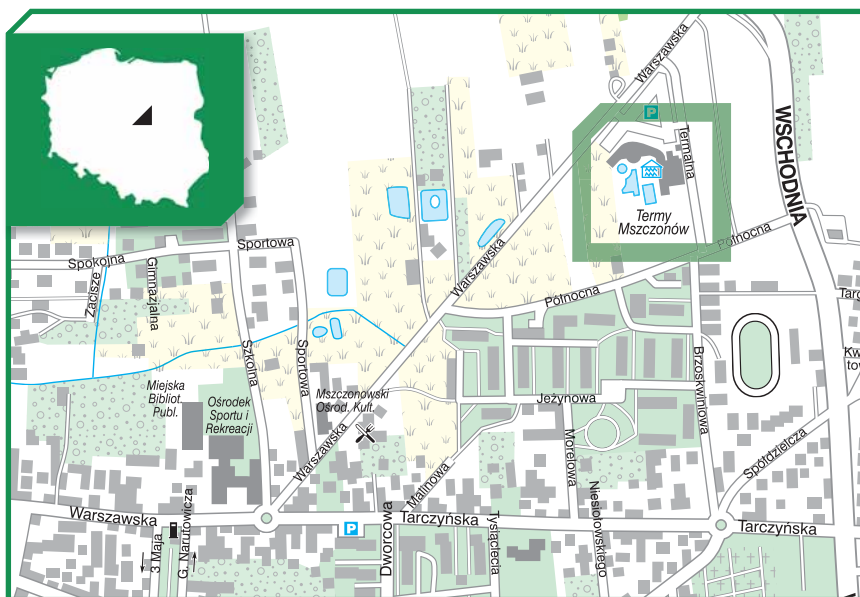

Mszczonów, leżący niegdyś w pobliżu sławnego szlaku bursztynowego, otrzymał prawa miejskie w 1377 r., jednak jego wielowiekowa historia nigdy nie odnotowała okresu tak gwałtownego rozwoju, jaki nastąpił w ostatnim dwudziestoleciu. Niegdyś rzemieślnicze miasteczko, przeistoczyło się niedawno w ośrodek logistyczno-przemysłowy. Sprzyja temu dobra lokalizacja – w obrębie aglomeracji

warszawsko-łódzkiej, przy trasie Warszawa – Katowice. Dzięki dynamicznemu rozwojowi Mszczonów zyskał przydomek „Tygrys Mazowsza”. Sukces przypieczętowało wybudowanie kompleksu wykorzystującego źródła termalne i realizacja kolejnych związanych z tym pomysłów.

Termy Mszczonów to nowoczesny zespół obiektów, spełniający funkcje wy-

poczynkowe i rekreacyjne. W kąpielisku wykorzystywana jest woda termalna wodorowo-węglanowo-wapniowo-sodowa, wydobywana z głębokości 1714 m z utworów piaskowcowych kredy dolnej. Korzystnie wpływa ona na schorzenia reumatyczne oraz układ kostny. Poprawia też samopoczucie, obniża stres i stabilizuje układ nerwowy.

Oferta wiosenno-letnia to pięć basenów z wodą o temperaturze 28-34 °C, dwie sauny suche, trawiasta plaża z trzema boiskami do plażowej piłki siatkowej i plac zabaw dla dzieci. Dwa baseny – wewnętrzny i zewnętrzny, połączone kanałem, są całoroczne, z wodą termalną o temperaturze 32-34 °C, łącznej powierzchni 190 m² i głębokości 1,20-1,30 m. Trzeci, zewnętrzny basen rekreacyjny (powierzchnia 450 m², głębokość 1,20-1,40 m), obfituje w różnorodne atrakcje wodne, m.in. zjeżdżalnie, sztuczną rzekę, leżanki wodne i ławeczki napowietrzające, masaże ścienne, masaż karku oraz gejzery powietrzne. Na zewnątrz jest

również basen sportowy o długości 25 m i głębokości 1,35-1,80 m. Dla najmłodszych gości przygotowano brodzik z minizjeżdżalnią i fontanną chłodzącą. Zimą funkcjonuje zadaszone sztuczne lodowisko, a umieszczone na jego dachu kolektory słoneczne dodatkowo podgrzewają wodę w sąsiednich basenach. W niedalekiej przyszłości termy mają być rozbudowywane.

W powiązaniu z projektem powstał produkt turystyczny „Weekend z termami Mszczonów”, łączący ofertę kompleksu z aktywnym wypoczynkiem i innymi propozycjami, jak grzybobranie, wędkowanie, kuligi. W okolicy organizowane są też rajdy samochodów terenowych. Ciekawe obiekty przyrodnicze i kulturowe można poznać dzięki trasom turystycznym. Wyznaczono i oznakowano cztery szlaki rowerowe i trzy piesze (od 4 do 46 km). Wszystkie rozpoczynają się i kończą na terenie kompleksu term, gdzie działa wypożyczalnia rowerów i kijków do nordic walking oraz punkt informacji turystycznej.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Mszczonów**, cmentarz żydowski, znaki wielokulturowej historii miasta / ok. 2 km
- **Żyrardów**, Park im. Karola Dittricha (s. 102) / ok. 10 km
- **Skiernewice**, Parowozownia, stare lokomotywy i cykliczne imprezy w muzeum, ul. Łowicka 1 / ok. 35 km
- **Warszawa**, Muzeum Fryderyka Chopina (s. 58), ul. Okólnik 1 / ok. 48,5 km
- **Warszawa**, Centrum Nauki Kopernik (s. 43), ul. Wybrzeże Kościuszkowskie 20 / ok. 50 km
- **trasa piesza** „Stawy św. Anny” (czerwona): Mszczonów – Stawy Św. Anny – Zbizoża – Mszczonów / dt. ok. 12 km
- **trasa rowerowa** „Traktem Tarczyńskim” (czarna): Mszczonów – Grzegorzewice – Mszczonów / dt. ok. 15 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Warszawa, Okęcie, ul. Żwirki i Wigury 1 / ok. 43 km
- **PKS**: Mszczonów, Nowy Rynek / ok. 950 m
- **PKP**: Żyrardów, ul. Polskiej Organizacji Wojskowej 1 / ok. 13,2 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Warszawa, ul. Jagiellońska 74, tel. 0 801 101 101, punkt_kontaktowy@mazowia.eu, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Mszczonów, ul. Warszawska 52, tel. 46 857 87 81, info@weekendztermami.eu, www.weekendztermami.eu

PARK PÓŁNOCNY W SOPOCIE

Projekt: Kompleksowa rewaloryzacja Parku Północnego w Sopocie – Etap I

Projektodawca: Gmina Miasta Sopotu

Lokalizacja: Sopot, woj. pomorskie

Program: Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Pomorskiego na lata 2007-2013

Dofinansowanie z UE: ok. 3,68 mln zł

Turystom odwiedzającym Sopot, popularny już od początku XIX w. kurort nadmorski, kojarzy się on głównie z piękną plażą, najstynniejszym polskim molo oraz letnim festiwalem piosenki. Jednak nieprzypadkowo imprezy festiwalowe odbywają się w obiekcie nazwanym Operą

Leśną. Ponad 60% powierzchni Sopotu zajmują tereny zielone: wysokopienne, wielogatunkowe lasy, parki, ogrody i skwery. Rewaloryzacja Parku Północnego wyznaczyła nowy kierunek myślenia o walorach Sopotu.

Park – mimo że sąsiaduje z molo – pozostawał „nieodkryty”, a przynajmniej jego ogromny potencjał turystyczny nie był w pełni wykorzystany. Realizacja projektu umożliwiła zachowanie bezcennych przyrodniczo gatunków oraz poddanie ich ochronie, a jednocześnie odciążała centralną i południową część pasa nadmorskiego od ruchu turystycznego.

Rośnie tu ponad 60 gatunków drzew (m.in. klony, dęby, buki, topole, olsze, brzozy, jesiony, głogi, nieliczne świerki i lipy), które zapewniają półmrok i przyjazny chłód w upalne dni. W ramach rewaloryzacji przeprowadzono prace nad restytucją zieleni, które objęły nasadzenia drzew alejowych i krzewów (m.in. tulipanowiec amerykański – *Liriodendron tulipifera*, dąb czerwonołistny – *Quercus rubra*) oraz prace pielęgnacyjne.

Teren parku Północnego został oświetlony aż do granicy z Gdynią. Bezpośrednim efektem prac budowlano-montażowych jest infrastruktura turystyczna: ścieżka piesza, pieszo-rowerowa i rowerowa, ścieżka dla rolkarzy, wykonanie placów i miejsc do odpoczynku, wraz z małą architekturą. Ścieżki są bezkolizyjne, a specjalne nawierzchnie alejek czy pętłe dla amatorów rolek zapewniają bezpieczeństwo i stanowią dodatkową atrakcję.

Nad bagiennymi terenami (kaszubskie słowo „Sopòt” oznacza błoto) wybudowano pomosty, które pozwalają bezpiecznie przechadzać się po podmokłej części parku. Wzdłuż kładek poprowadzono interaktywną ścieżkę edukacyjną. Na kolorowych słupkach umieszczono informacje o przyrodzie, historii parku i zamieszkujących go zwierzętach. Ścieżka jest idealna na wyprowadzanie rodzinne i pozwala na organizowanie lekcji przyrody i biologii w terenie. Nie brakuje na niej elementów zabawy, zgadywanek i eksperymentów.

Odnowiony bardzo szybko, bo w 10 miesięcy, park Północny stał się najczęściej od-

wiedzianym przez mieszkańców Trójmiasta miejscem w Sopocie. Drugi etap renowacji obejmuje dużo mniejszy obszar – od wejścia nr 14 do Grand Hotelu.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Gdańsk**, Centrum „Hewelanium” (s. 96), ul. Gradowa 6 / ok. 13,7 km
- **Gdańsk**, Ośrodek Kultury Morskiej (s. 132), ul. Tokarska 21/25 / ok. 15 km
- **Gdańsk**, Pomorskie Centrum Informacji Turystycznej (s. 288), ul. Wały Jagiellońskie 2a / ok. 15,3 km
- **Wejherowo**, Kalwaria Wejherowska (s. 161), ul. Reformatorów 19 / ok. 34 km
- **Tczew**, Centrum Wystawienniczo-Regionalne Dolnej Wisły (s. 87), ul. 30 Stycznia 4 / ok. 58 km
- **trasa piesza „Szlak Zajęcy”** (czerwona), na terenie Sopotu wiedzie od osiedla Brodwinno do Stawowia / dł. ok. 9,5 km
- **trasa rowerowa B:** Sopot – Gdańsk Wrzeszcz, przez Trójmiejski Park Krajobrazowy / dł. ok. 21 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko:** Gdańsk, Rębiechowo, ul. Słowackiego 200 / ok. 22 km
- **PKS:** Gdańsk-Oliwa, ul. Kołobrzaska 28 / ok. 7,4 km
- **PKP:** Sopot, ul. Dworcowa 7 / ok. 2,4 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Gdańsk, ul. Augustyńskiego 2, tel. 58 326 81 47, 58 326 81 48, 58 326 81 52, punktinformacyjny@pomorskie.eu, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Sopot, pl. Zdrojowy 2, tel. 58 551 26 17, sts@sopot.pl, www.sts.sopot.pl

DROGA KRÓLEWSKA DLA NIEPEŁNOSPRAWNEGO TURYSTY W KRAKOWIE

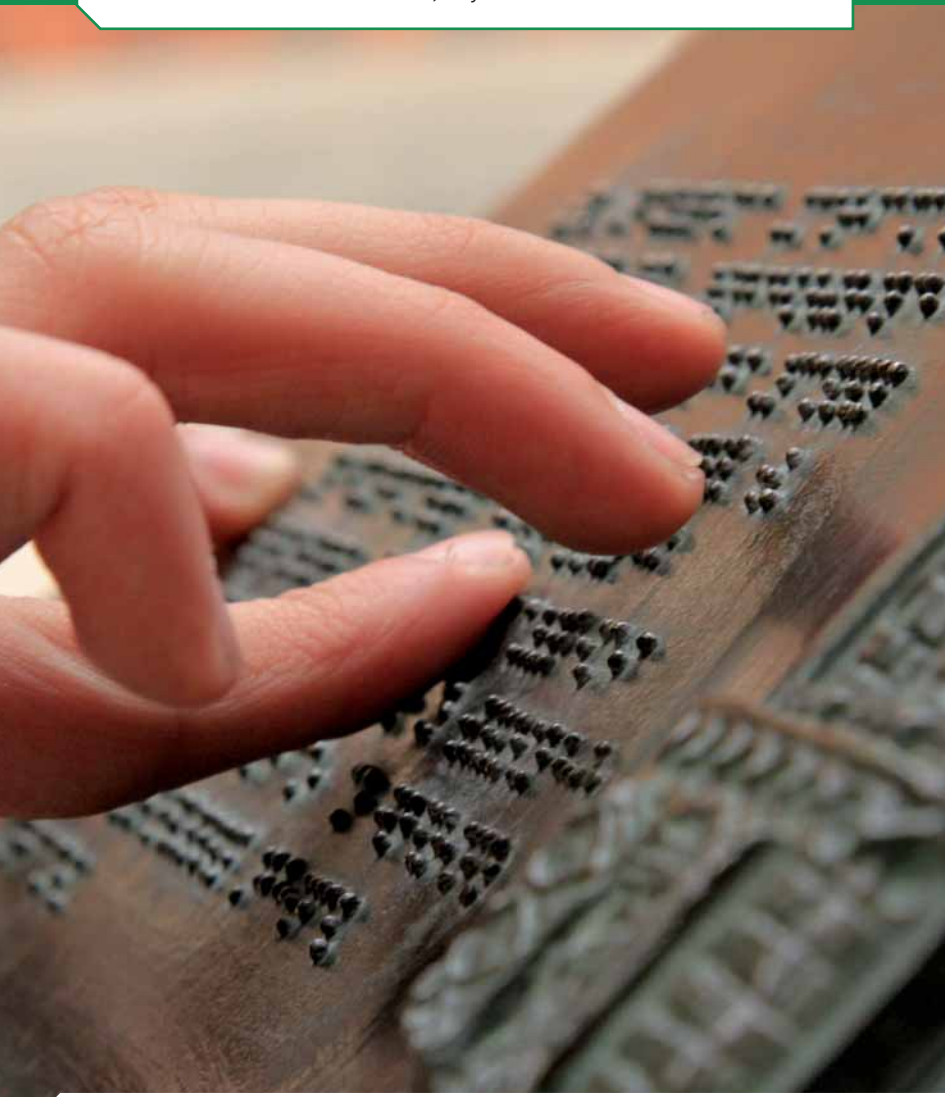
Projekt: Droga królewska dla niepełnosprawnego turysty

Projektodawca: Gmina Miejska Kraków

Lokalizacja: Kraków, woj. małopolskie

Program: Małopolski Regionalny Program Operacyjny
na lata 2007-2013

Dofinansowanie z UE: 920,91 tys. zł

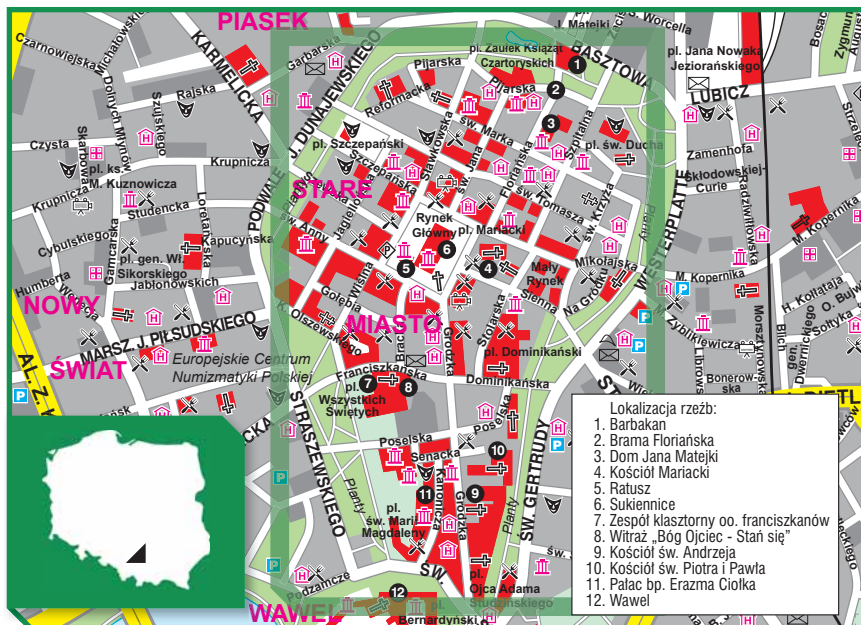
Najważniejsza w Krakowie trasa turystyczna zaczyna się na placu Matejki, prowadzi obok XV-wiecznego Barbakanu, następnie ulicą Floriańską, przez Rynek Główny i ulicą Grodzką na Zamek Królewski na Wawelu. Przed wiekami podążały tędy orszaki koronacyjne wprowadzające króla na Wawel, dziś o każdej porze roku wędrują tłumy turystów. Najważniejsze obiekty na trasie mogą podziwiać również osoby niepełnosprawne, głównie niewidome i słabowidzące.

W 2010 r. władze miasta ogłosiły konkurs na wykonanie makiet „dotykowych” zabytków Drogi Królewskiej. Do komisji konkursowej zaproszono także osoby niewidome. Zwycięzca wziął pod uwagę zasady odczytywania elementów architektonicznych opuszką palca, dłońią i zasięgiem ramion, co wymagało zastosowania pewnych uproszczeń, a czasami zakłócenia proporcji obiektów.

Pierwsza na trasie jest makietka Barbakanu z zachowanymi fragmentami murów obronnych, usytuowana przy zewnętrznej stronie murów. Następna, prezentująca

obszar całego Starego Miasta makietą, ustawioną jest koło Bramy Floriańskiej (od strony ulicy Floriańskiej). Kolejna to płaskorzeźba twarzy Jana Matejki umieszczona na jego domu – XVI-wiecznej kamienicy przy Floriańskiej 45. Czwarta, przedstawiająca bazylikę Mariacką, znajduje się przy

placu Mariackim. Piąta, umieszczona przy wejściu do Wieży Ratuszowej, ukazuje, jak wyglądał ratusz pod koniec XVIII stulecia. Szósty model prezentuje Sukiennice i znajduje się pod arkadami tego zabytku od strony kościoła Mariackiego. Opuszczając Rynek Główny ulicą Grodzką, należy skrę-

cić w prawo, w stronę kościoła i klasztoru Franciszkanów – makieta obiektu jest ustawiona przy zachodnim wejściu do świątyni. Wracając, warto zajrzeć do nowoczesnego Pawilonu Wyspiańskiego, gdzie umieszczono model słynnego witrażu Wyspiańskiego „Bóg Ojciec – Stań się!” z kościoła Franciszkanów.

Kolejne trzy makiety znajdują się przy ulicy Grodzkiej. To modele barokowego kościoła świętych Piotra i Pawła oraz sąsiadującego z nim romańskiego kościoła św. Andrzeja, a także wyobrażenie okna romańskiego. Ostatnie na trasie są makiety patacu biskupa Erazma Ciołka (w sieni pałacu przy ul. Kanoniczej 17) oraz wzgórze wawelskiego (na dziedzińcu zamkowym).

Makiety opatrzone krótkimi opisami w alfabecie Braille’a, zamontowano też urządzenia umożliwiające posiadaczom telefonów komórkowych z GPS lub Bluetooth wysłuchanie rozszerzonych opisów (w wersji polskiej lub angielskiej). Do makiet można podjechać na wózek inwalidzkim.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Kraków**, szlak turystyczny po podziemiach Rynku Głównego (s. 46), Rynek Główny 1 / ok. 650 m
- **Kraków**, Galeria Sztuki Polskiej XIX w. w Sukiennicach (s. 188), Rynek Główny 3 / ok. 700 m
- **Kraków**, Muzeum Sztuki Współczesnej MOCAK (s. 129), ul. Lipowa 4 / ok. 3 km
- **Kraków**, Lotniczy Park Kulturowy (s. 49), al. Jana Pawła II 39 / ok. 5,5 km
- **Kraków**, Ogród Doświadczeń im. Stanisława Lema (s. 16), al. Pokoju 68 / ok. 6 km
- **trasa piesza**, spacerowa po Krakowskim Kazimierzu, brukowane uliczki oraz zabytki kultury żydowskiej tworzą urokliwą atmosferę tego miejsca / dł. ok. 14 km
- **trasa rowerowa** przez Mogiłę: pl. Centralny – Mogiła – Kopiec Wandy – Zalew Nowohucki – pl. Centralny / dł. ok. 7,5 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Kraków, Balice, ul. Medweckiego 1 / ok. 16,5 km
- **PKS**: Kraków, ul. Bosacka 18 / ok. 3,8 km
- **PKP**: Kraków Główny, pl. Nowaka-Jeziorańskiego 3 / ok. 1 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Kraków, ul. Wielicka 72b, tel. 12 616 06 16, 12 616 06 36, fem@umwm.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Kraków, Rynek Główny 1/3, tel. 12 433 73 10, sukiennice@infokrakow.pl, www.infokrakow.pl

JEZIORO WIELEWSKIE W WIELU

Projekt: Rozbudowa infrastruktury turystycznej nad jeziorem Wielewskim w Wielu, gmina Karsin

Projektodawca: Gmina Karsin

Lokalizacja: Wiele, woj. pomorskie

Program: Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Pomorskiego na lata 2007-2013

Dofinansowanie z UE: ok. 1,36 mln zł

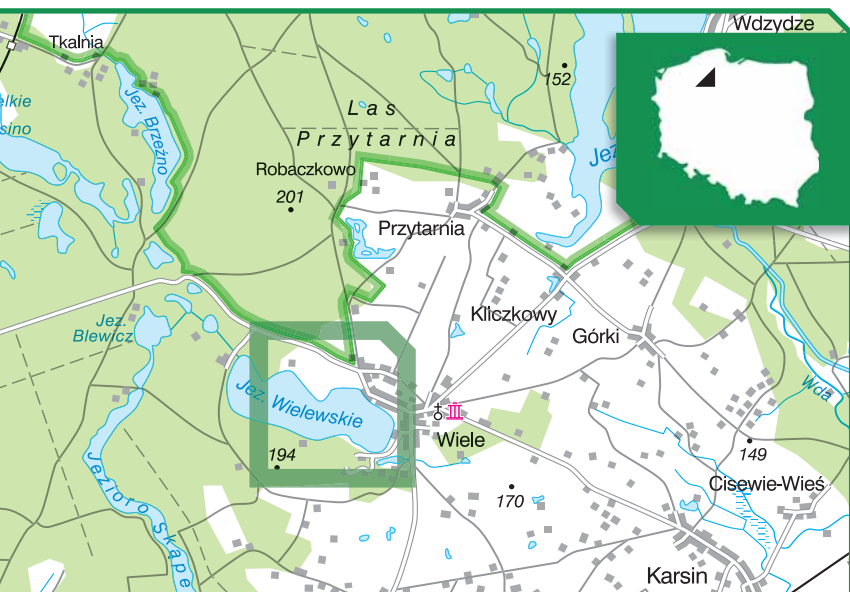

Jeziro Wielewskie i położone nad nim lotnisko stają się coraz atrakcyjniejszym celem wakacyjnego wypoczynku. To zasługa odpowiedniej infrastruktury. Wyremontowane chodniki i drogi wokół jeziora zachęcają do spacerów. Stylowe wiaty, altanki, ławki oraz duży plac zabaw dla dzieci zachęca do aktywnego wypoczynku. Zadbano także o efektowne oświetlenie oraz miejsca postojowe i parkingowe. Nowe oblicze zyskały place przy amfiteatrze oraz przed domem kultury. Teren wokół jeziora stał się areną nowych wydarzeń kulturalnych, takich jak warsztaty teatralne dla młodzieży z powiatu kościerskiego. Odbywają się tu również pikniki, koncerty i inne imprezy plenerowe.

Paralotniarz wylatujący z dawnego lotniska wojskowego w Borkach jak na dłoni ma widok na piękne Jezioro Wielewskie i jego stolicę – Wiele. Leży ona na południowym krańcu Wdzydzkiego Parku Krajobrazowego. To główna miejscowość letniskowa regionu, znanego ze znakomitych warunków do uprawiania aktywnego wypoczynku. Są tu atrakcyjne ścieżki rowerowe, strzeżone kąpielisko, z powodzeniem można uprawiać żeglarstwo. Okolica słynie także z grzybnych lasów i świetnych miejsc do wędkowania.

Korzystając z uroku wypoczynku nad jeziorem, nie można zapomnieć o atrakcyjnych miejscach położonych w jego pobliżu.

Miejscem, które z pewnością warto odwiedzić, jest Kalwaria Wielewska, powstała w latach 1915-1927. Kalwaryjska ścieżka zaczyna się przy kościele parafialnym, po czym wzdłuż brzegu jeziora prowadzi na Białą Górę – wzgórze będące jednocześnie Górą Oliwną, Górą Syjon i Golgotą.

W Wielu warto także zwiedzić Muzeum Ziemi Zaborskiej, prezentujące sztukę ludową i rzemiosło okolic. Na szczególną uwagę zasługują ludowe rzeźby, ceramika, bogata kolekcja haftów, a także meble i sprzęty domowe. Turyści, którzy chcieliby dowiedzieć się więcej na temat Kaszub, powinni odwiedzić Centrum Informacji Turystycznej. Można tu zapoznać się z kalendarzem imprez kulturalno-rozrywkowych, obejrzeć ekspozycję lokalnych wyrobów ludowych oraz multimedialne projekcje o tematyce regionalnej.

Do tradycji Wielu należą barwne imprezy folklorystyczne, m.in. „Turnieje Gawędziarzy Ludowych Kaszub i Kociewia”, połączone z występami lokalnych zespołów folklorystycznych. Często odbywają się tu wystawy sztuki ludowej i kiermasze tematyczne. Od kilku lat miejscowość jest także jedną ze scen „Międzynarodowego Festiwalu Folkloru”, cieszącego się coraz większym zainteresowaniem publiczności przybywającej licznie, by podziwiać popisy roztańczonych i rozśpiewanych artystów z różnych stron świata.

ATRAKCJE TURYSTYCZNE

- **Wiele**, Kalwaria Wielewska, położona na wzgórzach otaczających Wiele i Jezioro Wielewskie / ok. 500 m
- **Wiele**, neobarokowy kościół z 1906 r. pw. św. Mikołaja, ul. Derdowskiego 1 / ok. 1 km
- **Wiele**, Biała Góra, punkt widokowy / ok. 3 km
- **Odry**, rezerwat archeologiczny z wieloma zachowanymi kurhanami i grobami / ok. 9 km

- **Wdzydze Kiszewskie**, Muzeum w Kaszubskim Parku Etnograficznym / ok. 25 km
- **trasa piesza** „Szlak Wdzydzki” (czarna): Gołń – Wiele / dt. ok. 19,3 km
- **trasa rowerowa** „Pętla Przytarnia”: Wiele – Przytarnia – tereny leśne Wdzydzkiego Parku Krajobrazowego – Wiele / dt. ok. 21 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Gdańsk, Rębiechowo, ul. Słowackiego 200 / ok. 85 km
- **PKS**: Kościerzyna, ul. Młyńska 10 / ok. 32 km
- **PKP**: Bursy, ul. Nad Dworcem 7 / ok. 15,5 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Gdańsk, ul. Augustyńskiego 2, tel. 58 326 81 47, 58 326 81 48, 58 326 81 52, punktinformacyjny@pomorskie.eu, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Wiele, ul. Dąbrowska 32a, tel. 58 687 34 70, wiele@kaszubskipersien.pl, www.cit.karsin.pl

OŚRODEK „PIASKI-SZCZYGLICZKA” W OSTROWIE WIELKOPOLSKIM

Projekt: Modernizacja obiektu rekreacyjno-sportowego „Piaski-Szczygliczka” w Ostrowie Wielkopolskim dla podniesienia atrakcyjności turystycznej miasta i okolic

Projektodawca: Gmina Miasto Ostrów Wielkopolski

Lokalizacja: Ostrów Wielkopolski, woj. wielkopolskie

Program: Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2007-2013

Dofinansowanie z UE: ok. 1,01 mln zł

www.ostrow-wielkopolski.um.gov.pl/piaski-szczygliczka

Latem odbywa się tu festiwal muzyki reggae, gromadzący wykonawców z całego świata, również z Jamajki. Zimą na plaży pojawiają się członkowie tutejszego Klubu Morsów. Ośrodek „Piaski-Szczygliczka” w Ostrowie Wielkopolskim tętni życiem przez cały rok. Dla amatorów sportów wodnych jest wypożyczalnia sprzętu wodnego, a dla poszukiwaczy mocnych wrażeń – park linowy.

Położony w malowniczym miejscu, w północnej części miasta, nad dużym zbiornikiem wodnym ośrodek rekreacyjno-sportowy oraz Park Kultury i Wypoczynku utworzone zostały w latach 70. XX w. Wyeksploatowany obiekt był nieremontowany i stopniowo niszczał. Kilka lat temu władze miasta wraz z Miejskim Zakładem Zieleni rozpoczęły prace, które zmieniły to miejsce nie do poznania. Pierwszą poważną inwestycją, która rozpoczęła rozwój Piasków, było stworzenie nowego systemu zasilania w wodę zbiornika rekreacyjnego. Dzięki sieci studni głębinowych poprawiła się czystość wody, która dodatkowo jest oczyszczana za pomocą systemu specjalnych pomp. W kolejnym etapie prac wybudowano

szeroką ścieżkę pieszo-rowerową, którą można okrążyć cały zalew, zmodernizowano boiska, wybudowano elegancki pomost i dwa duże place zabaw dla dzieci. Zamontowano oświetlenie, unowocześniono zaplecze socjalne i postawiono nowe toalety. Projekt objął również zakup i montaż małej architektury – ławek, koszy na śmieci i stojaków na rowery. Znacznie powiększono piękną piaszczystą plażę, na której w sezonie bywało ciasno. W ten

sposób powstało znakomite miejsce dla rodzinnych spacerów, wycieczek rowerowych, treningów sportowych, zabawy, wypoczynku i kąpeli, cieszące się ogromną popularnością wśród mieszkańców Wielkopolski. Liczba wycieczających tu osób wzrosła kilkakrotnie.

Przez Piaski biegnie niebieski szlak pieszy oraz dwa szlaki rowerowe (w tym „Transwielkopolska Trasa Rowerowa”). Zalew wraz z okolicą stanowi siedlisko około 170

gatunków ptaków, a że znajduje się na terenie miasta, ptaki są tu mniej płochliwe niż w naturalnym siedlisku. Najlepiej okrążyć akwen z lornetką w rękę; wiosną i jesienią przy brzegach lub na niebie można wypatrzyć perkozy, rybitwy białoskrzydłe, dzikie gęsi, bociany, czaple siwe, żurawie, myszotowy i krogulce, a nawet orła bielika. Szczególną atrakcją parku jest skansen pszczelarski z ekspozycją przeszło 100 uli, w tym bardzo oryginalnych, bogato zdobionych i stylizowanych na zabytki regionu.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Ostrów Wielkopolski**, Skansen Pszczelarski im. Marty i Edwarda Pawlaków, ul. Plaźowa 10 / ok. 500 m
- **Ostrów Wielkopolski**, synagoga (s. 203), ul. Raszowska 21 / ok. 2,8 km
- **Antonin**, Salonik Chopinowski w pałacu myśliwskim książąt Radziwiłłów, w parku słynne Dęby Antonińskie (300 lat i 7 m w obwodzie), ul. Pałacowa 1 / ok. 20 km
- **Kalisz**, kaliski Gród Piastów, gród z czasów Mieszka III Starego, ul. Bolesława Pobożnego / ok. 23 km
- **Kalisz**, gotycka katedra św. Mikołaja z XIII w., ul. Kanonicka 5 / ok. 23,5 km
- **trasa piesza** w rezerwacie „Wydymacz”, ścieżka przyrodniczo-dydaktyczna z 7 przystankami w miejscowości Antonin / dł. ok. 3 km
- **trasa rowerowa** „Szlak rowerowy im. Fryderyka Chopina” (żółta): Ostrów Wielkopolski – Antonin / dł. ok. 59 km

JAK DOJechać?

- **Lotnisko**: Poznań, Ławica, ul. Bukowska 285 / ok. 123 km
- **PKS**: Ostrów Wielkopolski, ul. Dworcowa 15 / ok. 3,7 km
- **PKP**: Ostrów Wielkopolski, ul. Dworcowa 1 / ok. 3,4 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Poznań, ul. Szyperska 14, tel. 61 626 61 92, 61 626 61 93, info.fe@wielkopolskie.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Ostrów Wielkopolski, ul. Starotargowa 5, tel. 62 736 28 17, info@turystyka.iostrow.com, www.turystyka.iostrow.com

NARCIARSTWO BIEGOWE NA MAGURCE WILKOWICKIEJ

Projekt: Budowa tras do narciarstwa biegowego w partiach szczytowych Magurki Wilkowickiej

Projektodawca: Gmina Wilkowice

Lokalizacja: Magurka Wilkowicka, woj. śląskie

Program: Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2007-2013

Dofinansowanie z UE: ok. 1,37 mln zł

www.wilkowice.gotopoland.eu/pl/turystyka/

Magurka Wilkowska (909 m n.p.m.), czwarty pod względem wysokości szczyt Beskidu Małego, wznosi się w zachodniej części pasma. Turyści chętnie odwiedzają to miejsce, krzyżuje się tu bowiem wiele szlaków, z polany szczytowej roztaczają się atrakcyjne widoki, a stuletnie murywane schronisko zapewnia odpoczynek i ciepły posiłek. Blisko mają tu mieszkańcy Bielska-Białej i aglomeracji śląskiej, ale nie tylko. Z aktywnego wypoczynku korzy-

stają turyści z całego kraju. Zimą Magurka cieszy się zainteresowaniem amatorów narciarstwa biegowego. Nic dziwnego, bo tereny są wprost wymarzone, o czym wiadomo nie od dziś – już ponad sto lat temu biegała tu arcyksiężna z rodu Habsburgów. Do arystokratyczno-narciarskich tradycji nawiązują biegi organizowane od 2005 r. przez gminę Wilkowice, znane jako Puchar Magurki „Śladami Arcyksiężnej Marii Teresy”.

By pełniej wykorzystać turystyczny i sportowy potencjał góry, zrealizowano, przy znacznym udziale środków unijnych, ciekawy i ważny dla regionu projekt. Na szczytowych polanach Magurki wytyczono cztery pętle o łącznej długości 3,75 km – wygodne, bezpieczne, utrzymywane przez ratrak i wyposażone w system pomiaru czasu. Trasy spełniają wysokie standardy, dzięki czemu nadają się do organizowania

zawodów rangi międzynarodowej. Na polanie przed schroniskiem PTTK wzniesiono wielofunkcyjny obiekt, harmonijnie wkomponowany w otoczenie, łączący współczesną architekturę z cechami regionalnego stylu Podbeskidzia. Budynek mieści zaplecze dla obsługi trasy i imprez sportowych. Ciekawostką jest jego dach: pełniący funkcję tarasu widokowego, a zarazem wzniesienia do testowania nart przed zawodami.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Bielsko-Biała**, Beskidzki Cyberfolklor (s. 246), Regionalny Ośrodek Kultury, ul. 1 Maja 8 / ok. 14 km
- **Beskidzka 5** (s. 249), oferta aktywnego wypoczynku 5 gmin: Szczyrk, Istebna, Brenna, Ustroń i Wisła / ok. 15 km
- **Żywiec**, Stary Zamek i park Habsburgów (s. 191), ul. Zamkowa 4 / 18 km
- **Górki Wielkie**, Dwór Kossaków (s. 194), ul. Stary Dwór 4 / ok. 40 km
- **Cieszyn**, Śląski Zamek Sztuki i Przedsiębiorczości (s. 240 i 315), ul. Zamkowa 3 a, b, c / ok. 55 km
- **trasa piesza** (zielona): Straconka – Magurka Wilkowiicka – Wilkowice / dt. ok. 8 km
- **trasa rowerowa** na Magurkę Wilkowiicką niebieskim szlakiem z Czernikowa / dt. ok. 7 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Kraków, Balice, ul. Medweckiego 1 / ok. 118 km
- **PKS**: Bielsko-Biała, ul. Warszawska 7 / ok. 9,3 km
- **PKP**: Bielsko-Biała, ul. Warszawska 2 / ok. 9 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Katowice, ul. Dąbrowskiego 23, tel. 32 774 01 72, 32 774 01 93, 32 774 01 94, punktinformacyjny@slaskie.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Wilkowice, ul. Wyzwolenia 25, tel. 33 499 00 77, www.wilkowice.pl

PRZYSTANIE KAJAKOWE NA RZECIE REDZE

Projekt: Kajakiem do morza – stworzenie sieci przystani kajakowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą na rzece Redze, w 4 miejscowościach powiatu gryfickiego: Płotach, Gryficach, Trzebiatowie i Mrzeżynie

Projektodawca: Powiat Gryficki

Lokalizacja: Płoty, Gryfice, Trzebiatów, Mrzeżyno, woj. zachodniopomorskie

Program: Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2007-2013

Dofinansowanie z UE: ok. 2,97 mln zł

www.kajakiemdomorza.pl

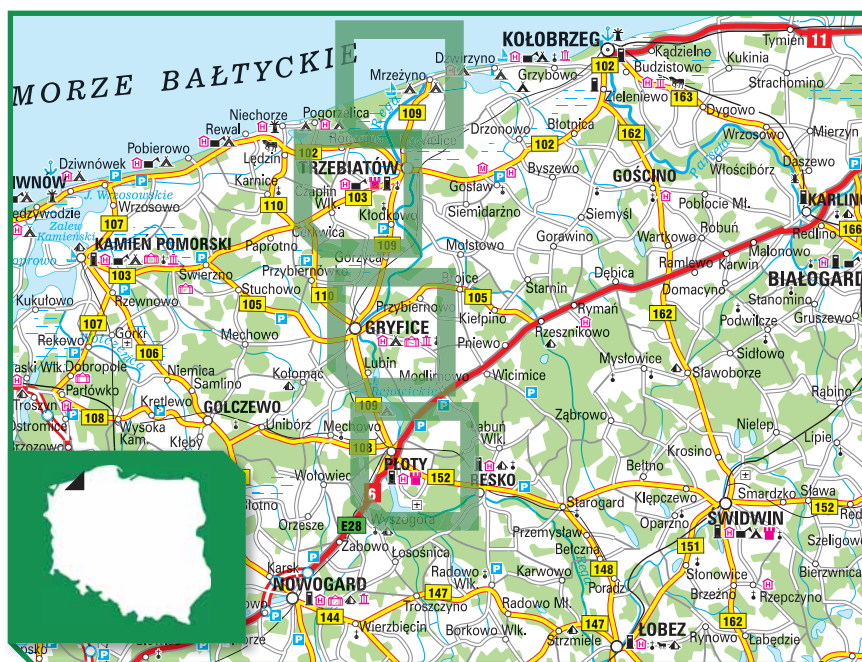

Płynąca malowniczą doliną Rega, jedna z największych rzek Pomorza Zachodniego, przyciąga od lat miłośników natury i aktywnego wypoczynku. Swój początek ma ona w gminie Potczyn-Zdrój, a po pokonaniu niemal 200 km wpada do Morza Bałtyckiego w miejscowości Mrzeżyno. Amatorzy wioślowania zaliczają Regę do najpiękniejszych szlaków kajakowych w Polsce. Drzewa i kępy krzewów porastające brzegi sprawiają, że na wielu odcinkach płynie się zielonym korytarzem. Dodatkowym atutem szlaku są malowni-

cze meandry rzeczne i atrakcje przyrodnicze na czterech obszarach „Natura 2000”, chroniące m.in. ptasie ostoje (w górnym i ujściowym odcinku).

Splyw Regą to przede wszystkim relaks wśród natury i znakomita okazja, by na jakiś czas oderwać się od cywilizacji. Dodatkową atrakcją dla kajakarzy jest możliwość powioślowania wprost do morza. Od czasu do czasu warto też zejść na ląd, by trochę pozwiedzać. Nad Regą leży bowiem kilka miejscowości, w których historia po-

zostawiła wiele fascynujących śladów. Historyczne zabytki czekają w Trzebiatowie, Płotach i Gryficach.

W 2009 r. w powiecie gryfickim rozpoczęto realizację ciekawego projektu, dofinansowanego z funduszy europejskich, który połączył rzekę z atrakcjami turystycznymi lądu. W czterech miejscowościach – Płotach, Gryficach, Trzebiatowie i Mrzeżynie – zbudowano nowoczesne przystanie ka-

jakowe; połączony nimi odcinek szlaku liczy około 70 km. Przygotowano wygodne pływające pomosty ze sztucznego tworzywa, hangary do przechowywania kajaków, sanitariaty i zaplecze kuchenne. W pobliżu trzech przystani powstały kompleksy sportowe (boiska do koszykówki i siatkówki) oraz place zabaw. Korzystanie z przystani i wszystkich jej udogodnień jest darmowe, a kajakarze mogą tu liczyć na pomoc fachowej i życzliwej obsługi.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Gryfice**, Muzeum Kolei Wąskotorowej, ul. Błonie 2 / ok. 1,3 km
- **Płoty**, Zamek von der Ostenów (Stary Zamek) oraz Zamek Ebersteinów (Nowy Zamek), ul. Zamkowa 2 i pl. Konstytucji 3 Maja 1 / ok. 14 km
- **Trzebiatów**, jedna z 4 zabytkowych elektrowni wodnych wybudowanych wzdłuż Regi, pozostałe w Likowie, Rejowicach i Płotach / ok. 17 km
- **Trzebiatów**, Baszta Kaszana, wieża wchodząca w skład murów obronnych, ul. Wąska / ok. 17 km
- **Mrzeżyno**, neoromański kościół wybudowany w 1912 r., ul. Nadmorska 7 / ok. 27,6 km
- **trasa pieszka** z Kamienia Pomorskiego do Polchowa, rezerwat ptactwa wodnego / dł. ok. 15 km
- **trasa rowerowa** (zielona): Płoty – Trzygłów – Gryfice – Cerkwica – Trzęsacz / dł. ok. 42 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Szczecin, Goleniów, Głewice 1a / ok. 50 km
- **PKS**: Gryfice, ul. Kościuszkii 70 / ok. 500 m
- **PKP**: Gryfice, ul. Dworcowa 1 / ok. 500 m

.....
Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Szczecin, ul. Kuśnierska 12b, tel. 0 800 34 55 34, gpi@wzp.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

.....
Informacja turystyczna: Gryfice, Wysoka Brama 1, tel. 91 384 29 92, www.gryfice.eu

STREFY SPORTOWO-REKREACYJNE W ŻŁOTORZY

Projekt: Zespół otwartych stref sportowo-rekreacyjnych w Żłotorzy wraz z organizacją zajęć

Projektodawca: Gmina Miejska Żłotorzyja

Lokalizacja: Żłotorzyja, woj. dolnośląskie

Program: Fundusze norweskie i Fundusze EOG 2004-2009

Dofinansowanie z Funduszy EOG: ok. 3 mln zł

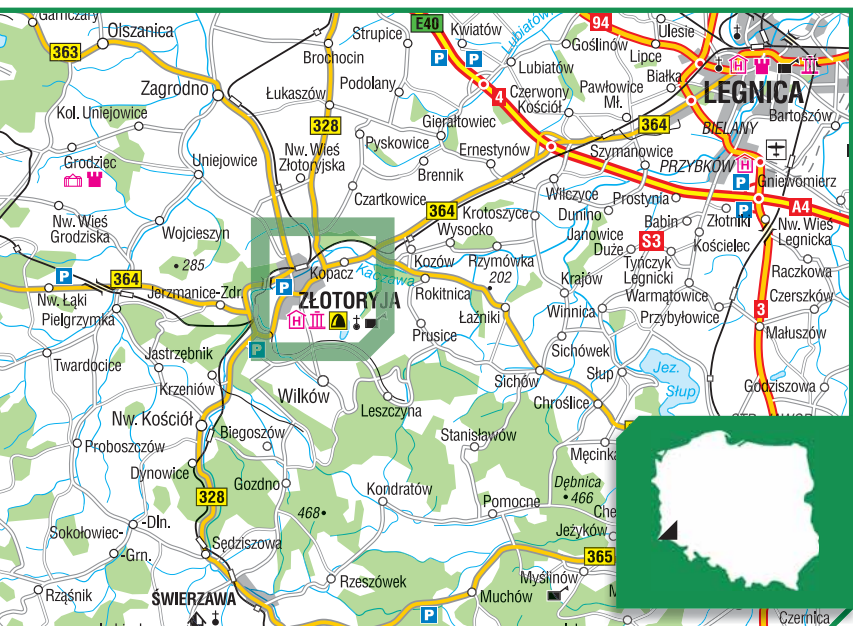

O tym, że sportowego ducha należy kształtować od najmłodszych lat, nie trzeba nikogo przekonywać. Podobnie jak o tym, że ruch na świeżym powietrzu to najlepsza i najprzyjemniejsza forma aktywności fizycznej – pod warunkiem, że dysponuje się odpowiednim zapleczem. Doskonałe warunki ma już Złotoryja, gdzie powstał nowoczesny kompleks składający się z trzech boisk, bieżni lekkoatletycznej

i sprinterskiej oraz skoczni do skoku w dal. Talenty sportowe mogą tu rozwijać młodzi siatkarze, koszykarze, tenisiści, piłkarze i lekkoatleci.

Dla autorów projektu jednym z priorytetów było bezpieczeństwo dzieci. Boiska pokryto specjalną nawierzchnią, dzięki której ryzyko kontuzji przy upadku jest niewielkie.

Obiekt ogrodzono i wyposażono w oświetlenie oraz system monitoringu.

Część pozyskanych środków przeznaczono na opracowanie i wdrożenie programu profilaktycznego. Obejmuje on bezpłatne zajęcia dla dzieci i młodzieży, w tym podopiecznych świetlic środowiskowych i Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej. Ideą programu jest wychowanie przez sport. Zajęcia pozalekcyjne w trakcie roku szkolnego są prowadzone w godzinach popołudniowych, a podczas wakacji przez całą dzień. Nowe obiekty umożliwiają także organizację weekendowych imprez rekreacyjnych, zawodów i olimpiad, a latem zajęć w ramach półkolonii.

Program otwartych stref objął również najmłodszych mieszkańców Złotorii – przy dwóch przedszkolach i żłobku powstały place zabaw, dostępne także po południu w ramach programu „Otwarte Przedszkole”.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Złotorja**, Muzeum Złota, wystawy poświęcone historii złota i metodom jego wydobycia, ul. Zautek 2 / 200 m
- **Złotorja**, Ratusz i Stare Miasto, zabytkowa zabudowa z XVI-XIX w., Rynek i przyległe uliczki / ok. 350 m
- **Złotorja**, Baszta Kowalska, pozostałość murów obronnych miasta, ul. Basztowa / ok. 400 m
- **Złotorja**, Kopalnia Złota „Aurelia”, ok. 100-metrowa trasa korytarzami kopalni złota datowanej na XVII w., podnóże Góry Świętego Mikołaja / ok. 1 km
- **Bolestawiec**, Via Fabrilis – szlak tradycji rzemieślniczych (s. 426) / ok. 33 km
- **trasa piesza** (zielona): Złotorja – dolina Kaczawy – dolina Drążnicy (jaskinie pseudokrasowe) – Wilcza Góra – Wilków – Leszczyna – Prusice – Rokitnica / dt. ok. 19 km
- **trasa rowerowa** „Złoty Szlak Rowerowy – obwodnica Złotorii” (niebieska), najciekawsze zakątki okolic Złotorii / dt. ok. 26 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Wrocław, Strachowice, ul. Graniczna 190 / ok. 90 km
- **PKS**: Złotorja, ul. Legnicka 4 / ok. 2 km
- **PKP**: Legnica, ul. Kolejowa 1 / ok. 22 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Wrocław, Wybrzeże Słowackiego 12-14, tel. 71 776 95 01, 71 776 96 51, pife@dolnyslask.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Złotorja, ul. Basztowa 15, tel. 76 87 81 873, cit@zlotoryja.pl, www.cit.zokir.pl

TURYSTYKA AKTYWNA

EDYCJA VI

GŁÓWNA NAGRODA

UZDROWISKO TERMALNE W UNIEJOWIE

Projekt: Termy Uniejów – regionalny markowy produkt turystyki uzdrowskiej

Projektodawca: Gmina Uniejów

Lokalizacja: Uniejów, woj. łódzkie

Program: Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego na lata 2007-2013

Dofinansowanie z UE: ok. 40,5 mln zł

www.termyuniejow.pl

Uniejów to niezwykle miejsce niemal w samym środku Polski, z ciekawą historią sięgającą XII stulecia. Kompleksowe odrodzenie się miasta na początku XXI w. pokazuje, jak jedna inwestycja może stymulować rozwój kolejnych. Punktem wyjścia było tu umiejętne wykorzystanie źródeł termalnych, odkrytych w latach 70. ubiegłego wieku.

W 2008 r. dzięki funduszom europejskim wybudowano Termy Uniejów – kompleks całorocznych basenów, Kasztel Rycerski i nowoczesną restaurację. Projekt ten

w 2009 r. zwyciężył w konkursie „Polska Pięknieje – 7 Cudów Funduszy Europejskich”. Drugi etap rozbudowy uzdrowiska powrócił w kolejnej edycji konkursu i znów zachwyił. Uniejów jest pierwszym w Polsce uzdrowiskiem opartym na wodach termalnych. Tutejsza solanka wspomaga leczenie chorób narządu ruchu, reumatologicznych, układu oddechowego czy neurologicznych. Kąpiel w wodzie o temperaturze 25-30°C to świetny pomysł na rekreację i regenerację. Dorośli mogą korzystać też z dobrodziejstw różnego rodzaju saun. Do dyspozycji mają także ka-

binę śnieżną, solarium oraz komorę solną. Najmłodszych zaprasza specjalna strefa, w której znajduje się basen ze statkiem pirkackim, zjeżdżalnią i brodzikami.

Uniejów nie jest kurortem w tradycyjnym stylu. Można tu nie tylko zregenerować siły witalne. Miasto wykorzystuje bowiem swą ciekawą historię i dziedzictwo kulturowe. Warto wstąpić do zabytkowego Zamku Arcybiskupów Gnieźnińskich z XIV w. czy Kasztelu Rycerskiego. Urządzane są tu jarmarki w średniowiecznym stylu i turnieje

rycerskie. Miłośników wiejskiej architektury zaprasza nowo wybudowana Zagroda Młynarska, gdzie można się przejechać powozem konnym. Z kolei ci, którzy przyjadą tu na swoich koniach, mogą zostawić je w budynku inwentarskim, który pełni funkcję stajni – Uniejów jest jednym z przystanków Łódzkiego Szlaku Konnego, najdłuższego i najlepiej oznakowanego szlaku konnego w Polsce (więcej informacji na str. 311). Przez gminę przebiegają też szlaki piesze, rowerowe i wodne, m.in. Nadwarciański Szlak Rowerowy, Gorące Źródła i Szlak Św. Faustyny Kowalskiej. Po aktywnie spędzonym dniu zmęczeni turyści znajdą ukojenie w Kasztelu Rycerskim, gdzie można zażyć kąpeli solankowych z dodatkiem czekolady, płatków róż lub piwa.

Atmosfera miasta, piękna okolica i nieskaziona przyroda przyciągają też artystów. W odrestaurowanym Domu Pracy Twórczej organizowane są warsztaty, na które przyjeżdżają studenci i artyści amatorzy z całego kraju.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Uniejów**, Zamek Arcybiskupów Gnieźnińskich, ul. Zamkowa 2 / ok. 130 m
- **Uniejów**, Kasztel Rycerski „Na gorących źródłach”, Akademia Rycerska zaprasza na naukę postugiwania się włócznią oraz strzelania z łuku i broni prochowej, ul. Zamkowa 6 / ok. 300 m
- **Uniejów**, Zagroda Młynarska, tajniki wypieku chleba i świat wiatraków, ul. abp. Jakuba Świnki 1 / ok. 800 m
- **Łódź**, Muzeum Sztuki (s. 25), ul. Ogrodowa 19 / ok. 54 km

- **Łódź**, Teatr im. Stefana Jaracza (s. 534), ul. Kilińskiego 45 / ok. 56 km
- **trasa piesza** „Św. Faustyny Kowalskiej”: Uniejów – Czekaj – Brzeziny Kolonia – Wielenin – Kozanki Wielkie / dł. ok. 11 km
- **trasa rowerowa** „Po Ziemi Uniejowskiej (zielona): Ostrowsko – Kuczki – Góry – Wilamów – Czepów – Roźniatów – Wielenin – Czekaj – Uniejów / dł. ok. 26 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Łódź, ul. Maczka 35 / ok. 60 km
- **PKS**: Uniejów, ul. Kilińskiego 12 / ok. 600 m
- **PKP**: Łódź Kaliska, al. Unii Lubelskiej 3/5 / ok. 55 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Łódź, ul. Moniuszki 7/9, tel. 42 663 31 07, 42 663 34 05, 42 291 97 60, gplodcz@lodzkie.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Uniejów, ul. Targowa 21, tel. 63 288 81 64, uniejew@iturysta.pl

SZLAK TURYSTYKI KONNEJ W WOJEWÓDZTWIE ŁÓDZKIM

Projekt: Turystyka w siodle – infrastruktura innowacyjnego i unikatowego produktu turystycznego

Projektodawca: Województwo Łódzkie

Lokalizacja: woj. łódzkie

Program: Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka 2007-2013

Dofinansowanie z UE: ok. 12,29 mln zł

www.wsiodle.lodzkie.pl

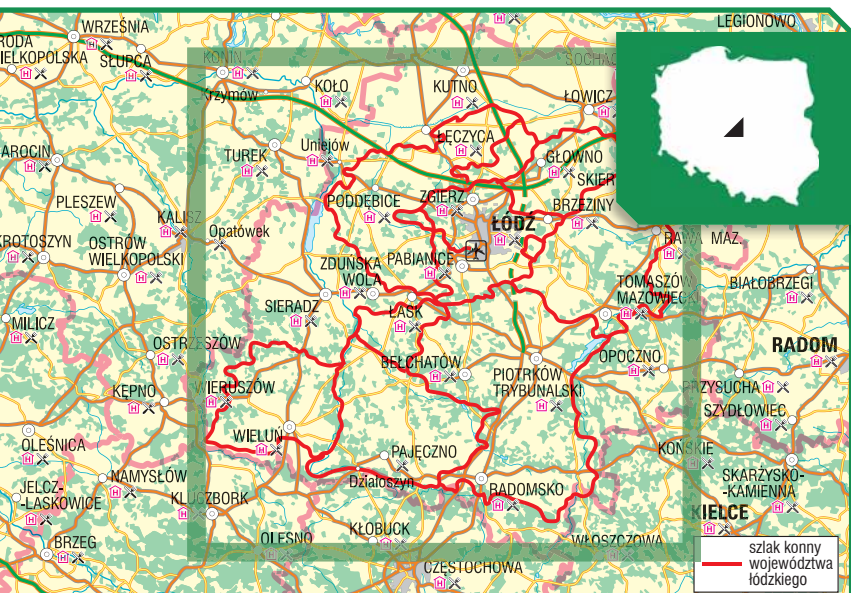

wianiem natury i zwiedzaniem. Po drodze czeka nas wiele atrakcji, m.in. park Arkadia czy opactwo cysterskie w Sulejowie. Warto też odwiedzić uzdrowisko Uniejów i folwark w Stemplewie. Osoby spragnione duchowych przeżyć powinny się wybrać do sanktuarium św. Faustyny w Świniach Warckich.

Jeźdźcy mogą swą podróż zaplanować na kilka, a nawet kilkanaście dni. Szlak łączy ok. 200 ośrodków konnych o różnym standardzie – od gospodarstw agroturystycznych oferujących nocleg na sianie, po ośrodki o standardzie trzygwiazdkowego hotelu. Ponadto dla turystów i ich koni przygotowano 21 miejsc postojowych z krytymi wiatami.

Jesteś doświadczonym jeźdźcą, zaczynamy stawiać pierwsze kroki w jeździe konnej, a może po prostu chcesz aktywnie i ciekawie spędzić czas? Czekają na Ciebie końska dawka przygody – tak zachęcają do skorzystania z oferty organizatorzy Szlaku Turystyki Konnej w województwie łódzkim. Jest to najdłuższa w Europie trasa dedykowana turystyce konnej. Jej długość przekracza 2 tys. km. Tworzą ją dwie pętle, wewnętrzna i zewnętrzna, które w kilku miejscach łączą się ze sobą. Szlak konny wiedzie przez cenne przyrodniczo i krajobrazowo tereny. Jeździectwo pozwala połączyć aktywny wypoczynek z podzi-

Trasami zawiaduje Centrum Zarządzania Szlakiem Konnym (ul. Wycieczkowa 86 w Łodzi), które koordynuje jednocześnie pracę sieci 30 Punktów Informacji i Monitorowania Turystów (PIMT). Centrum prowadzi też działalność związaną z rozwojem turystyki konnej i dysponuje salami konferencyjno-wykładowymi oraz padokami. Szkołą się tu przewodnicy turystyki konnej oraz instruktorzy jazdy. Łódzki

ośrodek prowadzi zajęcia jeździeckie dla dzieci i młodzieży. Centrum zainicjowało też kilka cyklicznych imprez o charakterze promocyjno-wystawienniczym (np. Parada Jeźdźców i Zaprzęgów, Targi Sprzętu Jeździeckiego i Hubertus).

30 Punktów Informacji i Monitorowania Turystów udostępnia podróżnym swoją infrastrukturę. Turyści mogą dzięki temu skorzystać z internetu, telefonu, uniwersalnej ładowarki oraz komputera z drukarką. Mogą też wydrukować dokładne mapy

poszczególnych odcinków, a także pobrać na urządzenia mobilne aplikacje dotyczące szlaku.

Dokładne oznakowanie tras pozwala na dobrą orientację w terenie. Ponadto w PIMT podróży za kaucją wypożyczą specjalne urządzenia GPS do nawigacji oraz tzw. lokery z przyciskami SOS. Szlaki i atrakcje są dobrze opisane w portalu www.wsiodle.lodzkie.pl. Stąd można też pobrać aplikacje na urządzenia mobilne.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Łódź**, Muzeum Sztuki (s. 25), ul. Ogrodowa 19 / ok. 7,9 km
- **Łódź**, Teatr im. Stefana Jaracza (s. 534), ul. Kilińskiego 45 / ok. 8,1 km
- **Bełchatów**, Plac Narutowicza i ulica Fabryczna (s. 120), wystawa Giganty Mocy (s. 480) / ok. 52 km
- **Uniejów**, Kompleks Termalno-Basenowy (s. 354), ul. Zamkowa 1 / ok. 58 km
- **Arkadia**, romantyczny park m.in. ze Świątynią Diany, Grotą Sybilli / ok. 60 km
- **trasa piesza** (czerwona): Smardzew (PKP) – Łódź (ul. Wycieczkowa), umożliwia zwiedzenie zespołu klasztornego w Łagiewnikach / dt. ok. 9 km
- **trasa rowerowa** „Szlak Nadwarciańskich Krajobrazów” (żółta), rozpoczyna się i kończy w Załączu Wielkim, wiedzie przez Załęczański Park Krajobrazowy / dt. ok. 32 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Łódź, ul. Maczka 35 / ok. 11 km
- **PKS**: Łódź, al. Włókniarzy 227 / ok. 2 km
- **PKP**: Łódź Kaliska, al. Unii Lubelskiej 3/5 / ok. 6 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Łódź, ul. Moniuszki 7/9, tel. 42 663 31 07, 42 663 34 05, 42 291 97 60, gpiiodz@lodzkie.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Łódź, ul. Piotrkowska 87, tel. 42 638 59 56, cit@cit.lodz.pl, www.cit.lodz.pl

WOJEWÓDZKI OŚRODEK SPORTU I REKREACJI SZELMENT

Projekt: Budowa Wojewódzkiego Ośrodka Sportu i Rekreacji Szelment na Górze Jesionowej nad jeziorem Szelment Wielki w gminach Szypliszki i Jeleniewo – etap pierwszy

Projektodawca: Województwo Podlaskie

Lokalizacja: Szelment, woj. podlaskie

Program: Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego 2004-2006

Dofinansowanie z UE: ok. 6,1 mln zł

www.wosir-szelment.pl

W okresie międzywojennym startowały z niej szybowce, w 1944 r. była świadkiem zaciętej bitwy między dwiema dywizjami piechoty: niemiecką i radziecką, a dziś służy miłośnikom sportów zimowych. Mowa o Górze Jesionowej, u podnóża której położony jest Wojewódzki Ośrodek Sportu i Rekreacji Szelment.

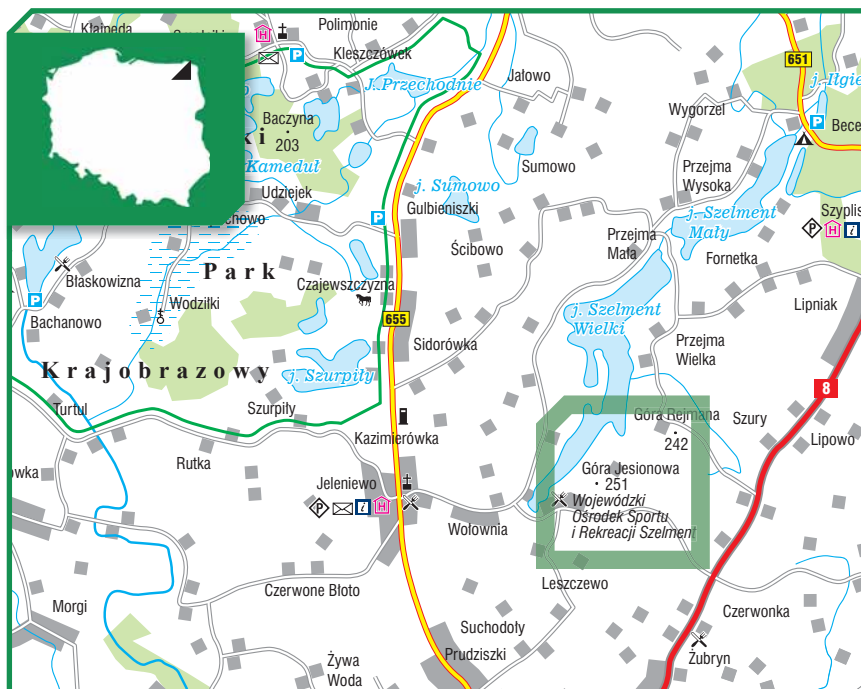
To jedyne tego rodzaju sportowe centrum w północnej części Suwalszczyzny. Nowoczesny kompleks – zlokalizowany 15 km od Suwałk, na pograniczu gmin Jeleniewo i Szymbark – zapewnia dostęp do wielu form turystyki aktywnej przez cały rok. Chętnie przyjeżdżają tu osoby, które nie chcą tracić czasu i jechać przez całą Polskę, by poszusować na nartach czy snowboardzie na południu kraju.

Do dyspozycji gości przygotowano łącznie dziesięć tras zjazdowych o trzech stopniach trudności, w tym snowpark z wieloma przeszkodami dla miłośników bardziej ekstremalnego spędzania czasu na stoku. Wszystkie są sztucznie naśnieżane, ratra-

nowane, a po zmroku oświetlone. Każda z nich posiada także własny wyciąg. Można też skorzystać z tras biegowej i saneczkarskiej oraz z lodowiska. Kto nie weźmie ze sobą sprzętu, wypożyczy go na miejscu.

Do Szelmentu można wpaść na jeden dzień, ale lepiej pozostać na dłużej. Nie ma tam problemu z noclegiem. Dla turystów przygotowano pokoje 2- i 3-osobowe. Kompleks za sprawą sal konferencyjnych, pokoi gościnnych i restauracji stanowi też doskonałą propozycję dla firm.

Centrum u podnóża Góry Jesionowej posiada pierwszą i dotychczas jedyną w Polsce ekspozycję poświęconą historii sportów zimowych „Od Marusarza do Małysza i Kowalczyk”. Jednym z jej pomysłodawców jest mistrz olimpijski z Sapporo – Wojciech Fortuna. Nie zawiodą się ci, którzy jeszcze nie tak dawno kibicowali Adamowi Małyszowi i Tomaszowi Sikorze, bo to m.in. ich narty można podziwiać na wystawie. Jest także sprzęt należący do „Królowej Śniegu”, czyli Justyny Kowalczyk. Wśród

ekspонатów są również numery startowe, repliki medali olimpijskich (w tym złoty krążek Wojciecha Fortuny), fotografie i kombinezon, w którym jedną ze swoich „Kryształowych kul” wywalczył skoczek z Wisty.

A co robić w Szelmencie, kiedy śnieg już stopnieje? Zabawa w parku linowym, wspinaczka po skałkach, mecze na polu do minigolfa, rozgrywki paintball, wycieczki rowerowe malowniczymi trasami – z pewnością każdy znajdzie tu coś dla siebie.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Szurpiły**, kompleks archeologiczny na Górze Zamkowej (228,1 m n.p.m.) / ok. 7,7 km
- **Suwałki**, Jarmark Folkloru i Jadła Kresowego (s. 312) / ok. 14 km
- **Wodźliki**, wioska założona w 1788 r. przez przybyłych z Rosji staroobrzędowców, zachowała się drewniana świątynia (molenna) / ok. 15,7 km
- **Stańczyki**, zabytkowe, nieczynne już wiadukty linii kolejowej, największa tego rodzaju konstrukcja w Polsce / ok. 33,7 km
- **Augustów**, Kanał Augustowski (s. 417) i Kuchnia Pachnąca Tradycją (s. 438) / ok. 47 km
- **trasa piesza** ścieżką „Puszcza”, początek we wsi Wysoki Most, po drodze mijamy 8 przystanków odkrywających przed nami uroki Puszczy Augustowskiej / dł. ok. 3,8 km
- **trasa rowerowa** „Do Góry Cisowej”, początek i koniec we wsi Smolniki, jedno z najpiękniejszych miejsc widokowych w Suwałskim Parku Krajobrazowym / dł. ok. 12 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Warszawa, Okęcie, ul. Żwirki i Wigury 1 / ok. 293 km
- **PKS**: Jeleniewo, ul. Suwałska (przystanek) / ok. 5 km
- **PKP**: Suwałki, ul. Kolejowa 22 / ok. 14 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Białystok, ul. Poleska 89, tel. 85 665 45 16, 85 665 45 99, gpi@wrotapodlasia.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Suwałki, ul. Hamerszmita 16, tel. 87 566 20 79, cit@um.suwalki.pl, www.um.suwalki.pl

BORY TUCHOLSKIE – W LABIRYNTACH NATURY

Projekt: Bory Tucholskie – w labiryntach natury
– wzmocnienie pozycji regionu Borów Tucholskich
na turystycznej mapie Polski poprzez rozwój
infrastruktury turystycznej

Projektodawca: Powiat Tucholski

Lokalizacja: woj. kujawsko-pomorskie oraz pomorskie

Program: Regionalny Program Operacyjnego
Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013

Dofinansowanie z UE: ok. 11,6 mln zł

www.labirynty.tucholski.pl

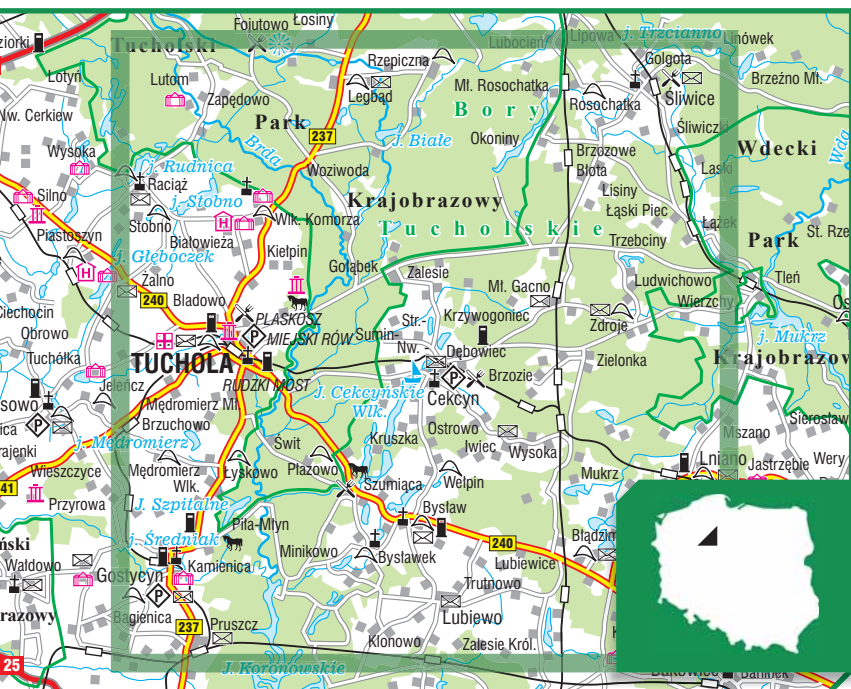
Bory Tucholskie łatwo znaleźć na mapie. To dwukolorowa plama: zielona jak tutejsze lasy i niebieska jak krystalicznie czyste wody. Na turystę, który tutaj trafi, czekają prawdziwe labirynty natury. Trudno tu jednak zabłądzić, bo wszystkie szlaki są doskonale oznakowane.

To wymarzone miejsce dla osób lubiących aktywny wypoczynek. Wyjątkowe krajobrazy najlepiej podziwiać z perspektywy kajaka. Brda to rzeka przypominająca miejscami górski potok, pełna powalonych konarów drzew i gładów. Dlatego spływ kajakowy jej nurtem zadowoli turystów szukających wyzwań. Rodziny z dziećmi mogą z kolei przepłynąć się Wielkim Kanąłem Brdy, gdzie woda ma zaledwie metr głębokości.

W dzień wiostowanie, wieczorem – odpoczynek na brzegu. Do wyboru jest jedenaście doskonale zagospodarowanych plaż. Kąpiele słoneczne można zażywać na pomostach kąpielowych i wędkarskich. Przygotowano również miejsca do grillowania,

a dla maluchów – place zabaw, piaskownice i boiska. Wypożyczalnie nad jeziorami Bystawskim lub Wielkim Cekcyńskim oferują wszystko, o czym tylko zamierzymy: rowery wodne, łodzie, kajaki, kajaki polo z wyposażeniem, aquaskippery, deski do windsurfingu, zjeżdżalnie wodne, sprzęt do nurkowania.

Z kajaka warto przesiąść się na rower. Cykliści poczują się jak w raj. Czekają tu bowiem na nich 600 km szlaków. Rowerem dojedziemy wszędzie. W leśnej gęstzinie możemy trafić nawet na koncert organizowany w jednym z trzech amfiteatrów. Największą, a na pewno najwyższą atrakcją Borów Tucholskich jest wieża widokowa w Fojutowie. Z 30 metrów wysokości rozciąga się widok na słynny akwedukt – skrzyżowanie Czerskiej Strugi, która płynie dołem – i Wielkiego Kanątu Brdy, płynącego 11 metrów wyżej. Na borowiackich szlakach warto wypatrywać „mówiących kamieni”, czyli naturalnych drogowskazów, prowadzących do różnych ciekawych miejsc. To głązy narzutowe, z wrytym opi-

sem i kodem QR, odsyłającym do internetowej mapy, gdzie dowiemy się więcej na ich temat.

Na wypoczynek w Borach Tucholskich najlepiej zarezerwować kilka dni. Nocleg można znaleźć w okolicznych pensjona-

tach lub kwaterach agroturystycznych. Najlepiej jednak zanoćować pod chmurką. Dla turystów przygotowano trzy komfortowe pola biwakowe, z pełnym zapleczem sanitarnym i stanowiskami do karawaniingu.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Tuchola**, starówka wpisana do rejestru zabytków ze średniowiecznym układem urbanistycznym oraz fragmentami murów z XIV i XV w. / ok. 200 m
- **Tuchola**, Muzeum Borów Tucholskich, fauna i flora tych terenów, ul. Podgórna 3 / ok. 400 m
- **Bielska Struga**, Leśne Apartamenty (s. 457), Bielska Struga 3 / ok. 18,5 km
- **Grodzisko w Raciążu**, na półwyspie jeziora Śpiewnik zrekonstruowano średniowieczne grodzisko kasztelańskie, jakie istniało w tym miejscu do połowy XIII w. / ok. 20 km
- **Wierchlas**, najstarszy rezerwat leśny Cisy Staropolskie im. Leona Wyczółkowskiego, będący największym naturalnym skupiskiem cisa pospolitego / ok. 25,5 km
- **trasa piesza** „Szlak im. dra K. Karasiewicza” (zielony): Tuchola – Woziwoda, można tu podziwiać walory przyrodniczo-krajobrazowe rezerwatu krajobrazowego Dolina Rzeki Brdy / dt. ok. 20 km
- **trasa rowerowa** „Szlak Jagielloński Dwa Miecze” (żółty), związany z bitwą pod Grunwaldem, legendarne dwa „nagie miecze” pochodzą z Tucholi / dt. ok. 12,4 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Bydgoszcz, Szwedero, ul. Grodzka 12 / ok. 65 km
- **PKS**: Tuchola, ul. Kolejowa 4 / ok. 500 m
- **PKP**: Tuchola, ul. Kolejowa 4 / ok. 500 m

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Bydgoszcz, ul. Jagiellońska 9, tel. 52 321 33 42, 52 327 68 84, 797 304 123, ue.bydgoszcz@kujawsko-pomorskie.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Tuchola, ul. Podgórna 3, tel. 52 334 21 89, muzem@tuchola.pl, www.it.tuchola.pl

ODRA DLA TURYSTÓW 2014

Projekt: Odra dla turystów 2014 – rozwój turystyki wodnej na transgranicznym obszarze Doliny Środkowej Odry – etap II
Projektodawca: Gmina Nowa Sól – Miasto wraz z partnerami
Lokalizacja: Nowa Sól, woj. lubuskie, Szlak Doliny Środkowej Odry (od Bytomia Odrzańskiego do Kostrzyna nad Odrą)
Program: Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Polska (Województwo Lubuskie) – Brandenburgia 2007-2013, 1.3 Rozwój regionalny i planowanie regionalne oraz rozwój między jednostkami samorządu terytorialnego
Dofinansowanie z UE: ok. 22,7 mln zł

www.odradlaturystow.pl

Powrót nad rzekę to jak powrót do źródeł... tożsamości, wyjątkowości i siły. To poszukiwanie nowych perspektyw lokalnego rozwoju, wykorzystujące naturalne bogactwo, jakim jest woda. W ostatnich latach wiele miast podejmuje inicjatywy przywracające należne miejsce rzekom – odpowiednio zagospodarowane stają się magnesem przyciągającym biznes związany nie tylko z turystyką i rekreacją.

Lubuskie miejscowości, takie jak Bytom Odrzański, Nowa Sól, Cigacice, Krosno Odrzańskie, Słubice, Górzycyca i Kostrzyn nad Odrą,

postawiły na ten kierunek rozwoju swoich małych ojczyzn. W kilku z nich zbudowane zostały porty z profesjonalną infrastrukturą dostosowaną do cumowania jednostek wodnych. Dziś są profesjonalną areną do organizacji imprez służących promocji turystyki i rekreacji wodnej, takich jak spływy i regaty kajakowe, wyścigi smoczych łodzi, złoty łodzi motorowych i amatorów rekreacji wodnej, zawody w ratownictwie wodnym lub regaty pływających modeli.

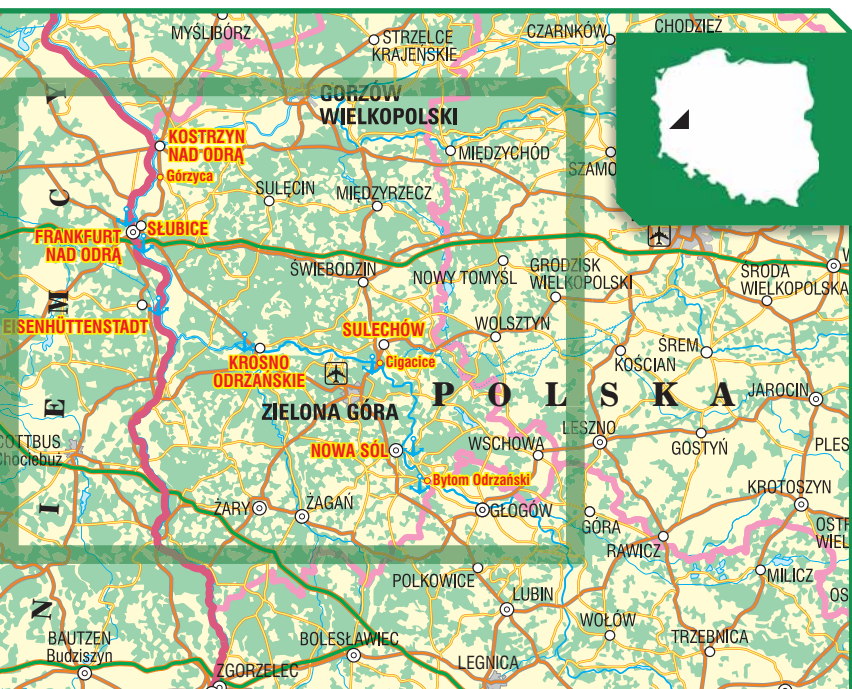
Odra na nowo łączy i jednoczy – gminy współpracują ze sobą, a turyści polscy

i niemieccy mogą odkrywać walory ziemi lubuskiej na różne sposoby. Wycieczkowe statki Laguna i Zefir, kursujące między Głogowem a Kostrzynem nad Odrą, przybliżają wycieczkowiczom różnorodność krajobrazów Doliny Środkowej Odry, ale też inspirują do zejścia na ląd i zwiedzania nadodrzańskich miejscowości. Na pokład statków można zabrać rower, by w wy-

branym porcie zjechać nad ląd i zwiedzać region na dwóch kółkach. Ożywienie życia na rzece przekłada się bezpośrednio na rozwój oferty gospodarstw agroturystycznych, które tworzą spójną sieć i dzięki różnorodności oferują turystom kompleksowy, barwny i bogaty wypoczynek w dala od zgiełku cywilizacji. Można w nich skorzystać z nauki jazdy konnej lub przejażdżek,

wypożyczyć sprzęt wodny. Niepodzielne miejsce w aktywnym poznawaniu regionu zajmują lokalne smaki. Region zaprasza na Lubuski Szlak Wina i Miodu. Enoturystyka, czyli turystyka winiarska, wiążąca się ze zwiedzaniem gospodarstw nastawionych na produkcję wina i degustację, pozostawia niezapomniane wrażenia. Warto

spróbować wybornych konfitur winogronowych, gołąbków w liściach winogronowych, które serwowane są np. w Winnicy Kinga w Starej Wsi. Największe wrażenie wywiera jednak serdeczność i otwartość gospodarzy regionu. Są doskonałym przykładem symbiozy z naturą. Odra to ich życie. Warto się o tym przekonać.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Nowa Sól**, Park Krasnala, al. Wolności 11 / ok. 850 m
- **Kożuchów**, zabytkowe budowle z okresu średniowiecza / ok. 12 km
- **Ochla**, Muzeum Etnograficzne, ul. Muzealna 5 / ok. 30 km
- **Kłępsk**, kościół pw. Nawiedzenia Najświętszej Marii Panny / ok. 50 km
- **Kostrzyn**, Twierdza Kostrzyn (s. 393), pozostałości ruin fortyfikacji z XVI w. / ok. 155 km
- **Lubuski Szlak Wina i Miodu**, łączący kilkanaście miejscowości związanych z uprawą winorośli, produkcją wina i miodu
- **trasa rowerowa** „Rowerem na dwóch kółkach przez Polder Północny” w Parku Narodowym „Ujście Warty” / dł. ok. 60 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Zielona Góra, Babimost / ok. 56 km
- **PKS**: Nowa Sól, ul. Zjednoczenia 1 / ok. 950 m
- **PKP**: Nowa Sól, ul. Towarowa 3 / ok. 1 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Zielona Góra, ul. Chrobrego 1-3-5, tel. 68 456 54 54, info@lubuskie.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Zielona Góra, Stary Rynek 1, tel. 68 323 22 22, turystyka@zielona-gora.pl, www.cit.zielona-gora.pl

CENTRUM SPORTOWO-REKREACYJNE „UKIEL” W OLSZTYNIE

Projekt: Budowa całorocznej infrastruktury sportowo-rekrecyjnej nad Jeziorem Krzywym w Olsztynie

Projektodawca: Gmina Olsztyn

Lokalizacja: Olsztyn, woj. warmińsko-mazurskie

Program: Regionalny Program Operacyjny Warmia i Mazury na lata 2007-2013, 2.1.3 Infrastruktura sportowo-rekrecyjna

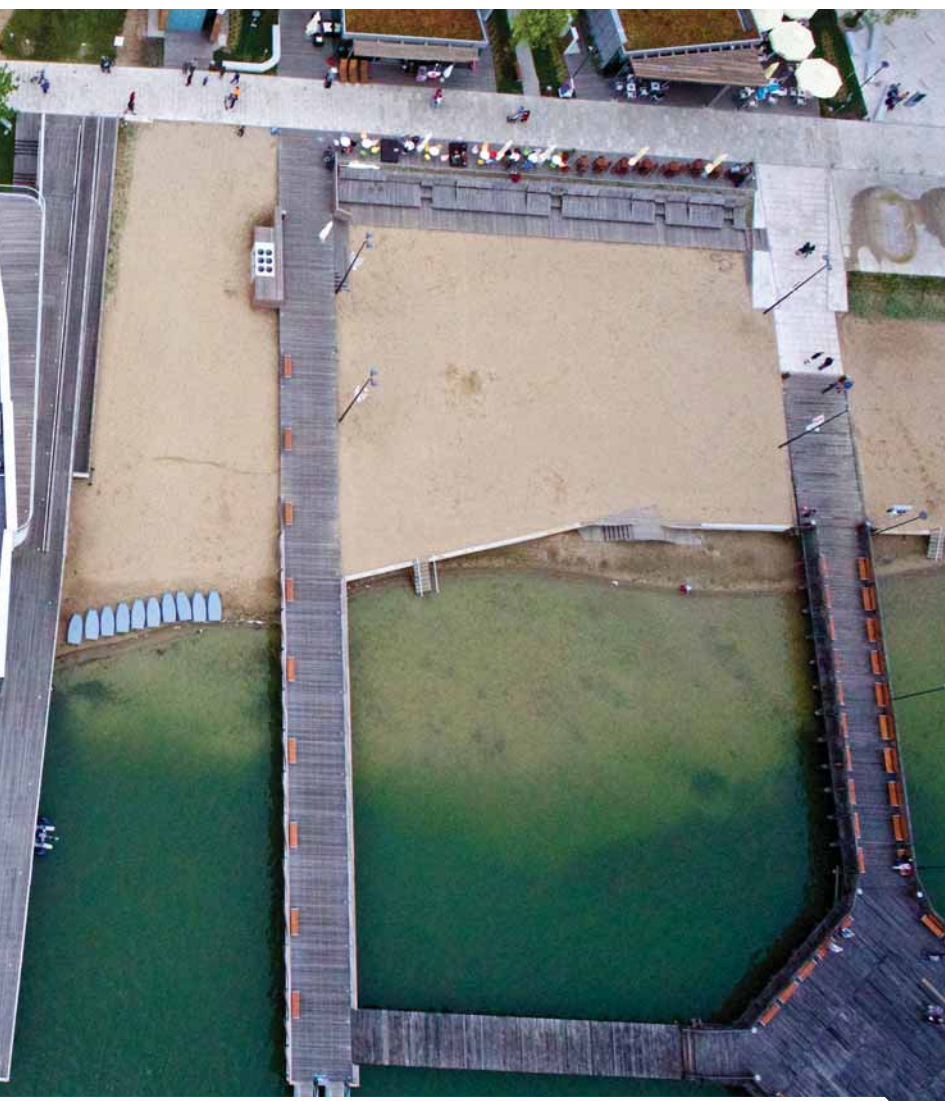
Dofinansowanie z UE: ok. 21,8 mln zł

www.ukiel.olsztyn.eu

Gdy jesteśmy w Olsztynie w upalne dni, nie musimy wyjeżdżać za miasto, by zażyć kąpeli w jeziorze. Tylko nad jeziorem Ukiel (zwanym też Krzywym) znajdują się cztery miejskie kąpieliska: trzy są zlokalizowane przy ul. Jeziornej i jedno przy ul. Sielskiej. Wzdłuż linii brzegowej wybudowano infrastrukturę zapewniającą wysoką jakość usług i dodatkowe atrakcje. Plażowicze mają do dyspozycji rozbudowane zaplecze szatniowo-sanitarne, platformy wypoczynkowe, place zabaw, lokale gastronomiczne, pomosty spacerowe i widokowe.

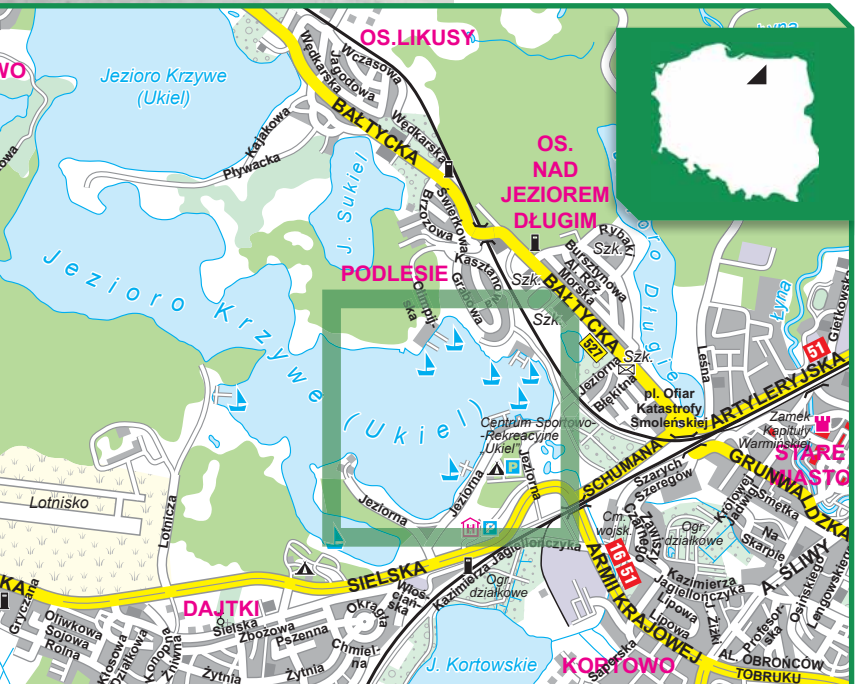
Nasz pobyt nad jeziorem nie musi się ograniczać jedynie do relaksowania się na plaży. Są tu boiska do siatkówki plażowej i koszykówki (z oświetleniem). W hali przy ul. Olimpijskiej znajduje się boisko do plażówki z podgrzewanym piaskiem i systemem zraszania. W takich warunkach sport ten można uprawiać przez cały rok. Przy ul. Olimpijskiej jest także wypożyczalnia sprzętu, 4 korty do squasha, siłownia i odnowa biologiczna. Latem na plaży odbywają się imprezy kulturalne.

Ośrodek oferuje sprzęt wodny. Z wiosłem w rękę lub na rowerze wodnym można zdrowo i ciekawie spędzić czas, odwiedzając zakamarki Krzywego. Jeśli ktoś potrafi ujarzmić wiatr, w kapitanacie przy ul. Jeziornej 8 ma do dyspozycji żaglówki oraz sprzęt do kite- i windsurfingu. Flota Centrum składa się z ponad 200 jednostek pływających, wśród nich są też skutery wodne, motorówki i łodzie.

Wszystkie obiekty są połączone traktami pieszo-rowerowymi, które zimą mogą zostać zamienione w trasy narciarskie. Można tu wypożyczyć zarówno rowery turystyczne, tyżworolki, nartorolki, kije do nordic walking, jak i narty biegowe w sezonie zimowym. W pobliżu hotelu Omega znajduje się skatepark, który zimą zamienia się w snowpark. Miejsce otwarte jest nie tylko dla wyczynowców, ale każdego, kto chciałby rozpocząć swoją przygodę z np. deską. Nad bezpieczeństwem czuwają wykwalifikowani pracownicy.

Warmia i Mazury stawiają na rozwój dyscyplin związanych z żeglarstwem. W Centrum Żeglarstwa Wodnego i Lodowego (dojazd ul. Lotniczą) stworzono dla olsztyńskich żeglarzy nowoczesną i kompleksową bazę. Wybudowano tu hangary na sprzęt pływający, warsztat szkutniczy, keje, zaplecze so-

cialno-sanitarne, sale szkoleniowe, siłownię z odnową biologiczną, wypożyczalnię, slip i dźwig do wodowania jachtów, boisko sportowe i restaurację. Gdy powierzchnię Krzywego skuje lód, na jeziorze pojawiają się bojery.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Olsztyn**, Zamek Kapituły Warmińskiej z XIV w., obecnie Muzeum Warmii i Mazur, ul. Zamkowa 2 / ok. 4 km
- **Olsztyn**, Muzeum Nowoczesności, ekspozycja przedstawiająca rozwój społeczny i gospodarczy Olsztyna, ul. Knosaty 3B / ok. 4 km
- **Ostróda**, Kanał Ostródzko-Elbląski, najdłuższy żeglowny kanał w Polsce, możliwość odbycia rejsu, ul. Mickiewicza 9a / ok. 40 km
- **Lidzbark Warmiński**, Zamek Biskupów Warmińskich – jeden z najcenniejszych

zabytków architektury gotyckiej w Polsce, pl. Zamkowy 1 / ok. 51 km

- **Święta Lipka**, Sanktuarium Maryjne (s. 197) / ok. 75 km

- **trasa piesza** „Secesyjny Olsztyn”, szlak prowadzi przez najciekawsze budowle powstałe na przełomie XIX i XX w. / dt. ok. 3,2 km

- **trasa rowerowa** „Dwory i pałace Olsztyna” zaprasza do odwiedzenia najciekawszych rezydencji w mieście / dt. ok. 12,5 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Gdańsk, Rębiechowo, ul. Słowackiego 200 / ok. 183 km
- **PKS**: Olsztyn, pl. Konstytucji 3 Maja 2A / ok. 5 km
- **PKP**: Olsztyn, ul. Partyzantów / ok. 5 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Olsztyn, ul. Kościuszki 89/91, tel. 89 521 93 86, 89 521 93 85, gpiolsztyn@warmia.mazury.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Olsztyn, pl. Jana Pawła II 1, tel. 89 521 03 98, info@olsztyn.eu, www.visit.olsztyn.eu

OŚRODEK SPORTÓW WODNYCH DOJLIDY W BIAŁYMSTOKU

Projekt: Modernizacja Ośrodka Sportów Wodnych Dojlidy w Białymstoku

Projektodawca: Miasto Białystok

Lokalizacja: Białystok, woj. podlaskie

Program: Regionalny Program Operacyjny Województwa Podlaskiego na lata 2007-2013, 3.1 Rozwój atrakcyjności turystycznej regionu

Dofinansowanie z UE: ok. 4,8 mln zł

www.odkryj.bialystok.pl

Kompleks sportowo-rekreacyjny na białostockich Dojlidach ma niezwykle bogatą ofertę letnią oraz zimową i jest jedynym całorocznym obiektem tego typu w regionie. Doskonałe warunki do uprawiania sportów wodnych przyciągają nie tylko rzesze turystów, ale też organizatorów największych imprez sportowych. Dużym walorem ośrodka jest także jego położenie – ze względu na niewielką odległość od centrum Białegostoku dojazd transportem miejskim jest łatwy i wygodny.

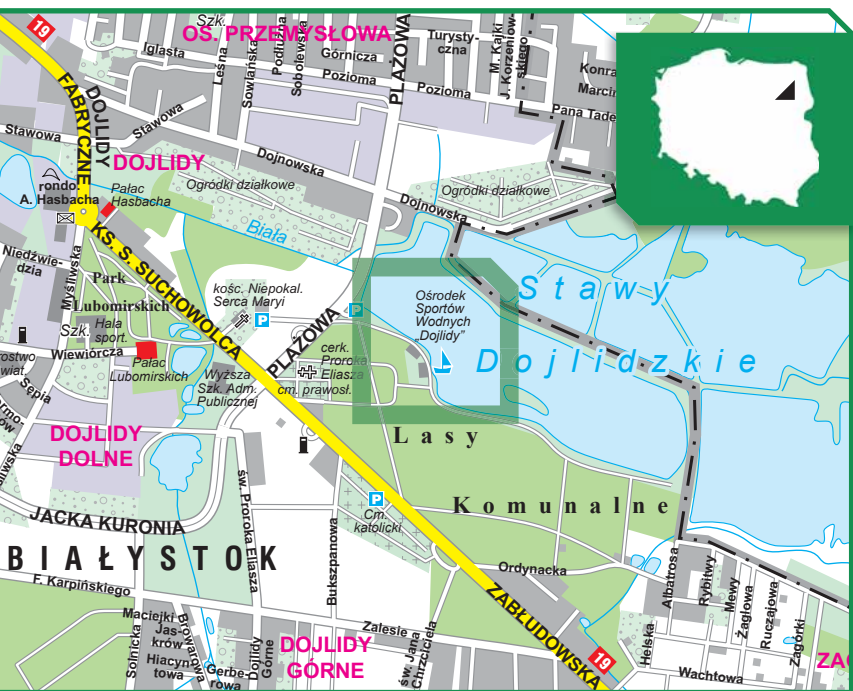
W okresie letnim najbardziej oblegane są wypożyczalnie sprzętu wodnego, przede wszystkim żaglówek, łodzi wiosłowych, kajaków, rowerów wodnych, a także desek do windsurfingu (zarówno dla początkujących, jak i zaawansowanych). Z kolei dla osób preferujących aktywności na lądzie czekają wypożyczalnie kijków do nordic walking, a także rowerów (górskich oraz miejskich, wraz z kaskami i fotelikami dla dzieci). Ofertę uzupełniają boiska do plażowej piłki nożnej i plażowej piłki siatkowej, strzeżone kąpielisko z piaszczystą plażą oraz place zabaw dla dzieci (na lą-

dzie oraz na wodzie) i siłownia na świeżym powietrzu. Kompleks jest wyposażony w niezbędną infrastrukturę, m.in. zaplecze gastronomiczne, miejsce na ognisko i grill, a także pole kempingowe z parkingiem dla camperów. Nie zabrakło również pomostów przeznaczonych dla wędkarzy.

W przeciwieństwie do większości kompleksów położonych nad jeziorami, nad Dojlidach sport uprawia się także zimą. Wówczas otwierana jest wypożyczalnia mogą korzystać ze specjalnie przygotowanych tras. Z kolei same Stawy Dojlidzkie czekają na amatorów kąpieli w niskich

temperaturach, tzw. morsów. O tej porze roku funkcjonuje również wypożyczalnia kijków nordic walking, umożliwiając zainteresowanym spacerować w pokrytej śniegiem, cichej okolicy.

Na Dojlidach odbywa się wiele wydarzeń, zarówno o regionalnej, jak i ogólnopolskiej

randze. Latem w Białymstoku goszczą najlepsi triathloniści podczas zawodów z cyklu Elemental Tri Series, a także siatkarze plażowi rywalizujący w eliminacjach Mistrzostw Polski. W wysokim sezonie organizowanych jest również szereg zawodów sportowych dla amatorów, m.in. w plażowej piłce nożnej czy siatkowej piłce plażowej.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Białystok**, katedralna cerkiew pw. św. Mikołaja Cudotwórcy, ul. Lipowa 15 / ok. 6 km
- **Białystok**, Pałac Branickich, ul. Jana Kilińskiego 1 / ok. 7 km
- **Tykocin**, Wielka Synagoga – Oddział Muzeum Podlaskiego w Białymstoku, ul. Kozia 2 / ok. 38 km
- **Goniadz**, Twierdza Osowiec, ul. Osowiec-Twierdza 9 / ok. 64 km

- **Białowieża**, Białowiecki Park Narodowy (s. 396), Park Pałacowy 11 / ok. 75 km
- **trasa rowerowa** „Podlaski Szlak Bociani” łączy najciekawsze miejscowości Podlasia oraz tereny o największych walorach przyrodniczych pomiędzy Białowieżą a Suwałkami / ok. 415 km
- **trasa kajakowa**: rzeka Biebrza na odcinku od Lipska do Wizny to jedno z nielicznych tak dzikich miejsc w Europie / dł. ok. 140 km

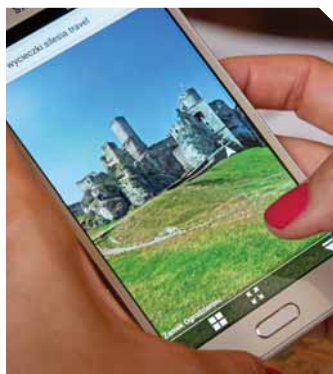

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Warszawa, Okęcie, ul. Żwirki i Wigury 1 / ok. 200 km
- **PKS**: Białystok, ul. Bohaterów Monte Cassino 10 / ok. 8 km
- **PKP**: Białystok, ul. Kolejowa 26 / ok. 8 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Białystok, ul. Poleska 89, tel. 85 66 54 516, 85 66 54 599, gpi@wrotapodlasia.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Białystok, ul. Odeska 1 (gmach Opery i Filharmonii Podlaskiej), tel. 85 732 68 31, cit@podlaskieit.pl, www.podlaskieit.pl

TURYSTYKA MOBILNA I WIRTUALNA

WIRTUALNE MUZEUM BAROKOWYCH FRESKÓW NA DOLNYM ŚLĄSKU

Projekt: Wirtualne Muzeum Barokowych Fresków
na Dolnym Śląsku

Projektodawca: Miasto Jelenia Góra

Lokalizacja: Jelenia Góra, woj. dolnośląskie

Program: Regionalny Program Operacyjny Województwa
Dolnośląskiego na lata 2007-2013, 6.4 Turystyka kulturowa

Dofinansowanie z UE: ok. 450,2 tys. zł

www.wirtualnefreski.pl

Dolny Śląsk olśniewa... przyrodą, zamkami, pałacami czy muzeami. To region bogaty także w zabytkowe świątynie, jak poewangelickie kościoły pokoju w Jaworze i Świdnicy czy bazylika wraz z kalwarią w Wambierzycach. Oryginalną formę zwiedzania 20 obiektów, przede wszystkim sakralnych, proponują twórcy Wirtualnego Muzeum Barokowych Fresków na Dolnym Śląsku.

Po pierwsze, warto udać się do Jeleniej Góry – Cieplic Śląskich-Zdroju, gdzie w Muzeum Przyrodniczym znajduje się multi-

medialna ekspozycja, przybliżająca sztukę naściennych malowideł w wybranych 20 dolnośląskich obiektach w takich miejscowościach, jak m.in. Wrocław, Jelenia Góra, Krzeszów, Lubiąż, Lubomierz, Legnickie Pole czy Książ. Wirtualne panoramy 360°, wyświetlane na ekranach projekcyjnych o wymiarach 6 x 2,5 m i 9 x 2,5 m, stwarzają wrażenie przeniesienia się do oglądanego budynku – monumentalne freski można obejrzeć w najdrobniejszych szczegółach i w doskonałym oświetleniu. Dzięki zbliżeniu dostrzeżemy więcej niż w prawdziwych lokalizacjach fresków.

Po drugie, obiekty można zwiedzać, nie wychodząc z domu – medium wprowadzającym w świat wysublimowanej sztuki sakralnej jest strona internetowa www.wirtualnefreski.pl. Wśród 20 prezentowanych obiektów znajdują się tak wyjątkowe zabytki, np. kościół klasztorny Cystersów pw. Wniebowzięcia NM w Lubiążu, kościół Uniwersytecki we Wrocławiu, kościół Łaski pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Jeleniej Górze czy kościół Opacki pw. Łaski NMP w Krzeszowie. Na stronie zgromadzono uporządkowane informacje o poszczególnych twórcach XVII- i XVIII-wiecznych malowideł, tematach i motywach podejmowanych przez artystów. Z każdym z 20 obiektów, które znalazły się w zasobach Wirtualnego Muzeum Barokowych Fresków, zapoznajemy się najpierw poprzez cykl fotografii zewnętrznych budynku. Prawdziwą ucztą jest jednak możliwość oglądania wybranych motywów freskowych „pod lupą”, a więc w zbliżeniu, a także wirtualne spacerunki wewnątrz obiektów. Strona umożliwi indywidualne obcowanie ze sztuką – przybliżając się za

pośrednictwem wirtualnej rzeczywistości do wybranych partii malowideł, można odnieść wrażenie unoszenia się w oglądanej przestrzeni. Taka wycieczka wywiera wrażenie nie tylko na laikach, ale też profesjonalistach – znawcach i historykach sztuki. Strona jest świetnym wstępem

albo podsumowaniem podróży szlakiem sakralnych obiektów na Dolnym Śląsku. Muzyka z rękopisów oryginalnych barokowych tabulatur lutniowych cystersów krzeszowskich, towarzysząca poznawaniu malowideł, współtworzy atmosferę przeniesienia się do innej rzeczywistości.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Jelenia Góra** – Cieplice Śląskie-Zdrój, Muzeum Przyrodnicze, oprócz sali z prezentacjami fresków ciekawe zbiory poświęcone m.in. polskiej faunie, ul. Cieplicka 11A
- **Jelenia Góra**, kaplica św. Anny, al. Bankowa / ok. 8 km
- **Jelenia Góra**, kościół Łaski pw. Podwyższenia Krzyża Świętego, ul. 1 Maja 45 / ok. 8 km
- **Jelenia Góra**, rynek z kamienicami podcieniowymi z XVII i XVIII w. i ratuszem z XVIII w. / ok. 8 km
- **Krzeszów**, kościół opacki pw. Łaski Najświętszej Marii Panny / ok. 48 km
- **trasa samochodowa** Szlak Cysterski, biegnąca przez obiekty cysterskie m.in. na Dolnym Śląsku, np. przez Lubiąż, Krzeszów, Henryków, Bardo i Trzebnicę
- **trasa rowerowa** Jelenia Góra – Łomnica – Mysłakowice – Bukowiec – Łomnica – Jelenia Góra / dt. ok. 30 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko:** Wrocław, Strachowice, ul. Graniczna 190 / ok. 110 km
- **PKS:** Jelenia Góra, ul. Obrońców Pokoju 1B / ok. 11,5 km
- **PKP:** Jelenia Góra, ul. 1 Maja 77 / ok. 12 km

• **Lokalny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich:** Jelenia Góra, pl. Ratuszowy 32/32a, tel. 75 76 49 466, pife.jeleniagora@dolnyślask.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

• **Informacja turystyczna:** Jelenia Góra, pl. Ratuszowy 6/7, tel. 519 509 343, it-jeleniagora@dot.org.pl, www.turystyka.jeleniagora.pl

ŚLĄSKI SYSTEM INFORMACJI TURYSTYCZNEJ

Projekt: Śląski System Informacji Turystycznej

Projektodawca: Śląska Organizacja Turystyczna

Lokalizacja: Katowice, woj. śląskie

Program: Regionalny Program Operacyjny Województwa
Śląskiego na lata 2007-2013, 3.3 Systemy informacji turystycznej

Dofinansowanie z UE: ok. 12,2 mln zł

www.slaskie.travel

Projektem objęto 34 istniejące Punkty Informacji Turystycznej oraz 33 nowe, do których trafiło ponad 1000 audioprzewodników z informacjami o wycieczkach po okolicznych trasach. Na portalu slaskie.travel znajduje się bogata baza noclegowa i gastronomiczna, zdjęcia i opisy w czterech wersjach językowych dla 1500 atrakcji turystycznych. Przygotowano też 250 wirtualnych wycieczek i 100 audiowycieczek po regionie i obiektach turystycznych, propozycje tras turystycznych i kalendarium wydarzeń.

Portal slaskie.travel poprzez cztery subportale prezentuje najciekawsze regionalne szlaki turystyczne, z których każdy przybliża odwiedzającym inny element śląskiej kultury. Kompleksowy internetowy przewodnik pomaga tak zaplanować czas, aby poznać zarówno historię Śląska, jego bogatą kulturę, jak i kulinarną specyfikę.

Szlak Architektury Drewnianej liczy ponad 1000 km i obejmuje prawie 100 obiektów architektonicznych, spośród których warto wyróżnić XV-wieczny kościół pw. Katarzyny Aleksandryjskiej w Sierakowicach

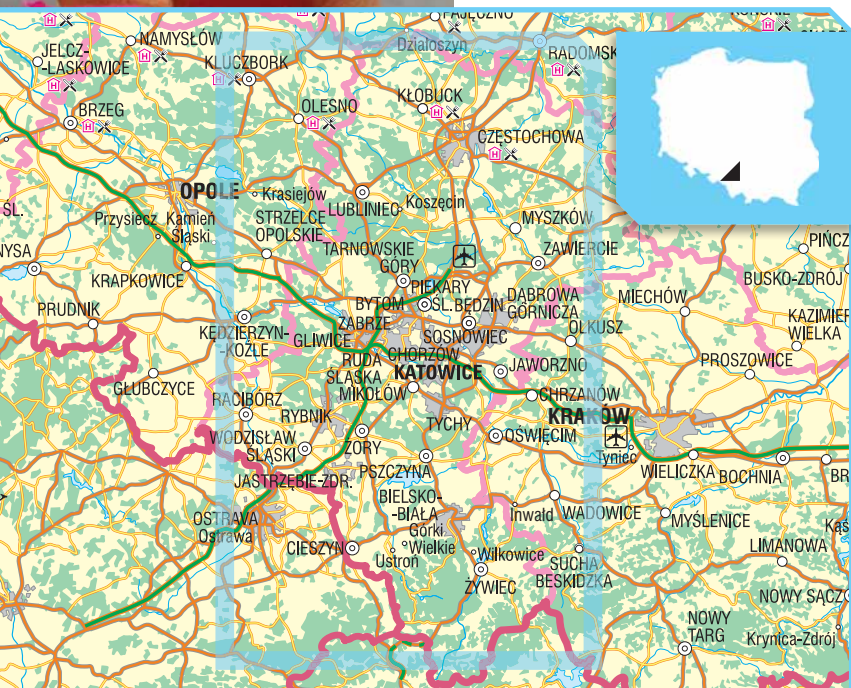

z niedawno odkrytą polichromią, a także XVI-wieczny drewniany kościół pw. Wszystkich Świętych w Łaziskach, nawiązujący do stylu gotyckiego.

Flagowym produktem turystycznym województwa jest Szlak Orlich Gniazd, łączący najlepiej zachowane średniowieczne warownie, a także dworki i ciekawe formy skalne rozsiane pomiędzy Częstochową a Krakowem. Wiele z twierdz strzegących Jury Krakowsko-Częstochowskiej zostało wybudowanych za panowania Kazimierza Wielkiego i przypomina o potęgze Rzeczypospolitej w tamtym okresie.

Zupełnie inne oblicze województwa śląskiego wyłania się z podróży Szlakiem Zabytków Techniki. Pomiędzy Częstochową a Żywcem znajduje się 36 obiektów związanych z przemysłem, górnictwem, kolejnictwem, a także energetyką, które składają się na historię regionu. Do najciekawszych miejsc zaliczają się kopalnie srebra w Tarnowskich Górach, zagospodarowane na cele społeczno-kulturalne szyby kopal-

niane, m.in. Wilson w Katowicach i Maciej w Zabrze. Wyjątkowo uroczym miejscem jest dzielnica Nikiszowiec w Katowicach.

Na Śląsku wiedzą, że nie samym zwiedzaniem żyje turysta – dlatego postanowiono utworzyć szlak kulinarny „Śląskie Smaki”. Tworzy je ponad 30 restauracji specja-

lizujących się w lokalnej kuchni – warto spróbować jurajskiego żuru na grzybach, jaskółczych gniazd z wieprzowiny, a także zapiekanego gamszka górniczego. Po- cząwszy od 2006 r., Ślężanie co roku wybierają najsmaczniejszy specjał w trakcie Festiwalu Kuchni Śląskiej.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Katowice**, siedziba Narodowej Orkiestry Symfonicznej Polskiego Radia (s. 226), pl. Wojciecha Kilara 1
- **Katowice**, Muzeum Śląskie, ul. Dobrowskiego 1
- **Katowice**, Galeria Rondo Sztuki, Rondo im. gen. Jerzego Ziętka 1
- **Katowice**, Międzynarodowe Centrum Kongresowe, al. Korfatego
- **Częstochowa**, Sanktuarium Matki Bożej Częstochowskiej na Jasnej Górze, ul. o. A. Kordeckiego 2

- **trasa rowerowa** „Szlak Rowerowy Orlich Gniazd”, łączący najciekawsze zabytki między Częstochową a Krakowem / dł. ok. 180 km
- **trasa piesza / rowerowa** „Szlak Zygmunta Krasińskiego”, umożliwiająca zwiedzenie najciekawszych miejsc w Jurze Krakowsko-Częstochowskiej pomiędzy Częstochową a Myszkowem / dł. ok. 72 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Katowice, Pyrzowice, ul. Wolności 90
- **PKS**: Katowice, ul. Skargi 6
- **PKP**: Katowice, pl. Szewczyka 1

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Katowice, ul. Dąbrowskiego 23, tel. 32 774 01 72, 32 774 01 93, 32 774 01 94, punktinformacyjny@slaskie.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Katowice, Rynek 13, tel. 32 259 38 08, it@katowice.eu, www.katowice.eu

OTWARTA BRAMA W DOLINĘ BUGU

Projekt: Regionalny projekt turystyczny Doliny Bugu
Projektodawca: Miasto Siedlce
Lokalizacja: Siedlce, woj. mazowieckie
Program: Regionalny Program Operacyjny Województwa
Mazowieckiego na lata 2007-2013, 6.2 Turystyka
Dofinansowanie z UE: ok. 342,4 tys. zł

www.turystyka.siedlce.pl

W poznaniu atrakcji turystycznych Siedlec i okolic pomogą nam strona turystyka.siedlce.pl, aplikacja „Siedlce. Otwarta brama w Dolinę Bugu” i przewodniki turystyczne. Stronę internetową można przeszukiwać w 10 kategoriach, takich jak: największe atrakcje, zabytki Siedlec, kultura, przyroda, gastronomia czy noclegi. Jest to kompendium wiedzy dla każdego, kto chce zaplanować podróż na wschód Polski. Bo choć Siedlce administracyjnie należą do województwa mazowieckiego, kulturowo bliżej im do Podlasia. Stworzone w ramach projektu

narzędzia promocyjne inspirują do zwiedzania tych stron.

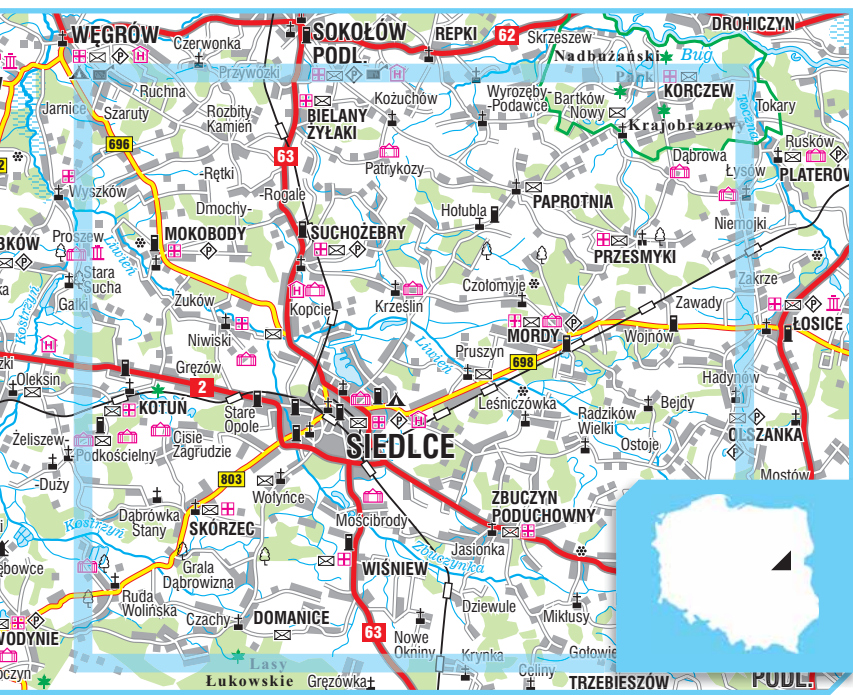
Na terenie powiatu siedleckiego jest kilkaset kilometrów ścieżek rowerowych. Miasto i okolice można zatem dogodnie zwiedzać rowerem, i to najlepiej z aplikacją zainstalowaną w telefonie. Zawiera ona opisy i mapy sześciu popularnych tras rowerowych. Na mapach zaznaczono punkty, w których warto się zatrzymać. Nie zabłądzimy – aplikacja wyposażona jest w funkcję lokalizacji GPS. Ponadto wyświetla aktualną prognozę pogody. Zachęca

także do udziału w grach. Jej istotnym elementem są questy, czyli zadania (logiczne, sprawnościowe, nawigacyjne czy fotograficzne), które wiążą się zwykle z dotarciem do określonych lokalizacji, poznaniem historii miejsc i udzieleniem odpowiedzi na postawione pytania. Po wykonaniu zadania każdy może zdobyć nagrodę.

Zanim wyjedziemy za miasto, warto odwiedzić kilka miejsc, które nas zaintrygują. Do najważniejszych zabytków Siedlec należy pałac Ogińskich, w którym dziś mieści się siedziba Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego. Gościli w nim m.in. Stanisław August Poniatowski, Branicki i Potoccy, Tadeusz Kościuszko czy Franciszek Karpiński. Co

wspólnego z Siedlcami ma El Greco? Otóż w zbiorach tutejszego Muzeum Diecezjalnego znajduje się jeden z najstawniejszych obrazów autorstwa tego hiszpańskiego malarza, zatytułowany „Ekstaza św. Franciszka”. Obraz został odkryty przypadkiem podczas inwentaryzacji w jednym z probostw. Jest to jedyne dzieło El Greco, które na co dzień możemy oglądać w Polsce.

Miejsce na posiłek z odpowiednią dla siebie kuchnią znajdziemy za pomocą strony internetowej lub aplikacji „Siedlce”. Kolejne wycieczki powinny uwzględnić okolice miasta, w tym Nadbużański Park Krajobrazowy oraz dolinę Liwca (dopływ Bugu). A zatem szykujemy dwa kółka, smartfony i w drogę!

ATRAKcje TURYSTYCZNE

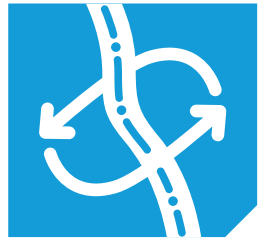
- **Siedlce**, ratusz miejski z XVIII w., siedziba Muzeum Regionalnego, ul. Piłsudskiego 1
- **Siedlce**, Muzeum Diecezjalne, najcenniejszym eksponatem jest obraz „Ekstaza św. Franciszka” El Greco, ul. Bpa I. Świrskiego 56
- **Nowa Sucha**, Muzeum Architektury Drewnianej Regionu Siedleckiego / ok. 25 km
- **Patrzykozy**, pałac – jedna z najciekawszych rezydencji doby romantyzmu / ok. 29 km
- **Liw**, Zamek Książąt Mazowieckich / ok. 35 km
- **trasa rowerowa „Trasa korczewska”**, obejmuje m.in. atrakcyjne tereny nadbużańskie / dł. ok. 126 km
- **trasa rowerowa „Dolina Muchawki”**, pętla rowerowa po południowych terenach powiatu siedleckiego / dł. ok. 32 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Warszawa, Okęcie, ul. Żwirki i Wigury 1 / ok. 100 km
- **PKS**: Siedlce, ul. Sienkiewicza 48
- **PKP**: Siedlce, pl. Zdanowskiego 1

Lokalny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Siedlce, ul. Piłsudskiego 7, tel. 801 101 101, 22 542 27 08, punkt_siedlce@mazowia.eu, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Siedlce, ul. Pułaskiego 7, tel. 535 068 593, itsiedlce@gmail.com, www.turystyka.siedlce.pl

TURYSTYKA TRANSGRANICZNA

SZLAK TWIERDZ NADBAŁTYCKICH

Projekt: „Baltic Culture and Tourism Route Fortresses”

– kulturowo-turystyczny szlak twierdz nadbałtyckich

Projektodawca: Miasto Kostrzyn nad Odrą

Lokalizacja: Kostrzyn nad Odrą, Świnoujście, Kołobrzeg,
Gdańsk, Nowy Dwór Mazowiecki, Giżycko, Berlin, Dömitz,
Gorgast, Peitz, Kaluninograd, Kaunas

Program: INTERREG IIIIB Program Region Morza Bałtyckiego

Dofinansowanie z UE: ok. 1,77 tys. euro

www.balticfortroute.eu

Zabytkowe twierdze są szczególnymi świadkami historii. Na przestrzeni stuleci w ich murach rozgrywały się dramaty, ważyły losy bitew, wojen, miast i państw. Niektóre broniły się miesiącami, inne poddawano bez jednego strzału... Z czasem dawne fortece traciły swe obronne funkcje, a ich militarna kariera skończyła się ostatecznie wraz z rozwojem lotnictwa wojskowego.

Architektura tych zabytków jest świadectwem geniuszu dawnych strategów, planistów i inżynierów wojskowych. Potężne kompleksy obronne do dziś budzą respekt, ale zarazem nie sposób oprzeć się ich magnetyzującej mocy. Bramy, bastiony, kazamaty, tajne przejścia i tunele, mroczne zakamarki – trudno o lepszą pożywkę dla wyobraźni. Te trochę niedoceniane przez lata obiekty, dziś powracają do łask. Wiele spośród nich przekształca się w centra kultury, rozrywki lub nauki, coraz częściej zaglądają do nich turyści.

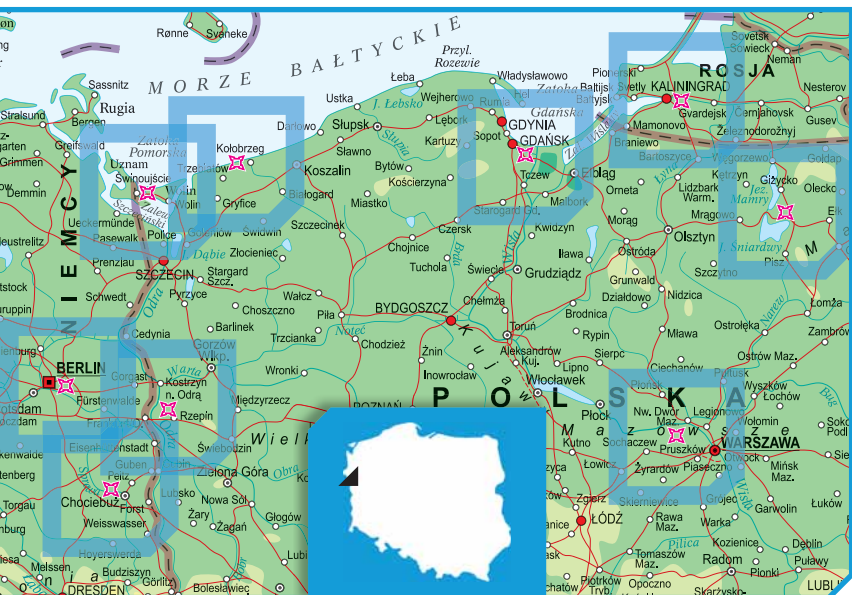
W latach 2005-2007 zrealizowano program „Baltic Culture and Tourism Route Fortresses – kulturowo-turystyczny szlak twierdz nadbałtyckich”. Podróż tą trasą

obiecuje emocje, przygodę i niezapomniane przeżycia. Jest także okazją do spotkań z pięcioma wiekami europejskiej historii.

W programie wzięły udział instytucje z Polski, Litwy, Niemiec i Rosji, a wiodącym partnerem było miasto Kostrzyn nad Odrą, szeroko znane z organizowanego każdego lata Przystanku Woodstock.

Twierdza Kostrzyn, wznoszona w latach 1537-1568, a później wielokrotnie modernizowana, była arcydziełem sztuki fortyfikacyjnej. Przetrwiała w doskonałym stanie do 1945 r., kiedy do miasta wkroczyła armia radziecka, niszcząc po trzymiesięcznym oblężeniu 90% jego zabudowy. Dziś pozostałości twierdzy poddaje się rewitalizacji. Władze miasta dążą też do odbudowy zrównanego z ziemią Starego Kostrzyna, jest to jednak zadanie dla wielu pokoleń.

Najbardziej widocznym efektem prac rewitalizacyjnych na terenie twierdzy jest odrestaurowana Brama Berlińska, w której ulokowano Punkt Informacji Turystycznej. Tu można poznać szczegóły dotyczące wszystkich obiektów na szlaku, m.in.

TWIERDZA KOSTRZYŃ FESTUNG KÜSTRIN

1921

1. Bastion Król	9. Kawałeczek August Wilhelms	18. Forta
2. Drama Berlińska	10. Drama Chyżańska	19. Rynek
3. Bastion Albrecht	11. Bastion Filip	20. Ratusz
4. Bastion Królwa	12. Forta Adyfańska	21. Synagoga
5. Kawałeczek Christian Ludwika	13. Bastion Brandenburski	22. Ciężniak
6. Bastion Książki z Młazachem	14. Zamek	23. Międzynarodowy przystanek
7. Drama Sarmatowska	15. Plac Władysławski	24. Władzenie
8. Bastion Książki	16. Kamienica Twierdzy	25. Sądni Plac
	17. Kościół NMP - ewangelicki	26. Kościół katolicki
		27. Kuchnia

twierdzę w Gdańsku, Giżycku, Kołobrzegu, Świnoujściu, Nowym Dworze Mazowieckim, Kaliningradzie, Kownie, Berlinie, Peitz i Gorgast. W zaadaptowanym bastionie Filip organizuje się liczne imprezy, m.in. międzynarodowy festiwal muzyki klasycznej

Kostrzyna, coroczne Dni Twierdzy, a także cykliczne widowiska „Szturm na twierdzę Kostrzyn”. W Bramie Chyżańskiej powstała stylowa kawiarenka. Coraz bogatszą ofertę przedstawiają także pozostałe miasta na szlaku fortec.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Kostrzyn nad Odrą**, „Kostrzyńskie Pompeje”, kompleks złożony z ruin Starego Miasta, Bramy Berlińskiej, bastionu Filip i podziemnych kazamat, centrum miasta / ok. 100 m
- **Stubice**, Region Wielkich Rzek Ziemi Lubuskiej (s. 528) / ok. 33 km
- **Gorzów Wielkopolski**, Bulwar Nadwarciański (s. 123) / ok. 45,5 km
- **Świnoujście**, transgraniczna promenada (s. 441) / ok. 207 km
- **Gdańsk**, Centrum Muzyczno-Kongresowe (s. 70), Centrum „Hewelanium” (s. 96), Ośrodek Kultury Morskiej (s. 132), Narodowe Centrum Żeglarstwa (s. 324) / ok. 392 km
- **trasy piesze** w Parku Narodowym „Ujście Warty”, np. „Ptasim szlakiem”, „Mokradła”, „Olszynki” / dł. ok. 1-3 km
- **trasa rowerowa** „Rowerowy Szlak Królewski”: Kostrzyn – Witnica – Gorzów Wielkopolski / dł. ok. 50 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Szczecin, Goleniów, Głębokie 1a / ok. 137 km
- **PKS**: Kostrzyn nad Odrą, ul. Dworcowa 1 / ok. 2 km
- **PKP**: Kostrzyn nad Odrą, ul. Dworcowa 1 / ok. 2 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Zielona Góra, ul. Chrobrego 1-3-5, tel. 68 456 54 54, info@lubuskie.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Kostrzyn nad Odrą, ul. Graniczna 2, tel. 95 727 81 24, promocja@kostrzyn.um.gov.pl, www.kostrzyn.pl

TURYSTYKA W REGIONIE PUSZCZY BIAŁOWIESKIEJ

Projekt: Rozwój turystyki transgranicznej w regionie Puszczy Białowieskiej

Projektodawca: Powiat Hajnowski

Lokalizacja: Hajnówka, woj. podlaskie

Program: Współpracy Transgranicznej INTERREG IIIA
Polska – Białoruś – Ukraina 2004-2006

Dofinansowanie z UE: ok. 590,42 tys. zł

www.bpn.com.pl

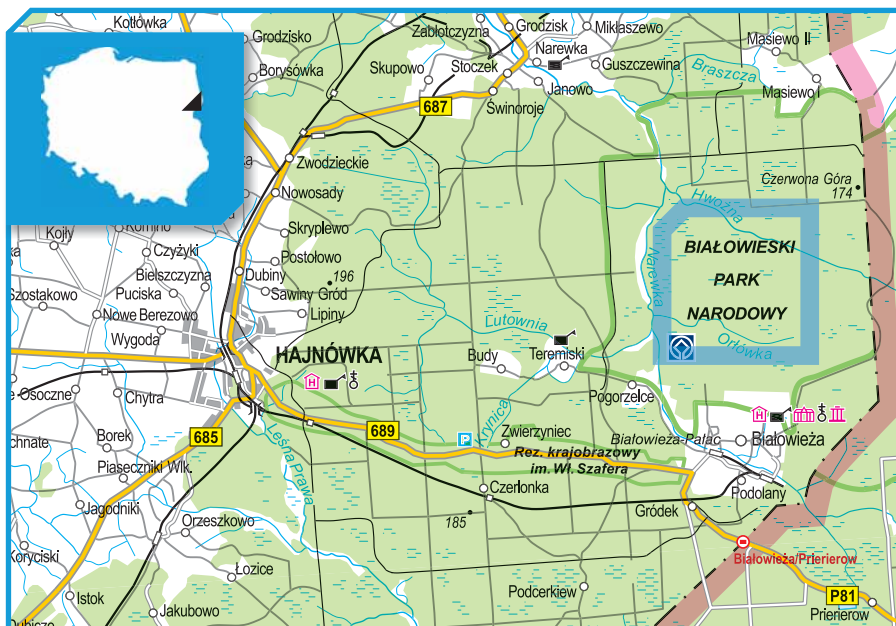

Puszcza Białowieska – to jedyne miejsce w Europie, gdzie można się zagłębić w prastarą, nietkniętą ludzką ręką puszcę. W okolicy nie brakuje znakomitych tras rowerowych, pieszych i kajakowych, ścieżek przyrodniczych oraz zabytków – starych domostw i malowniczych cerkiewek. Można zbierać grzyby, wędkować, obserwować zwierzęta, podróżować kolejką wąskotorową... Jest co zwiedzać, jest gdzie odpoczywać i podziwiać cuda natury. W Białowieży warto zajrzeć do murowanej cerkwi z unikatowym ikonostasem z chińskiej porcelany, a także do przepięknego parku, w którym kryje się znakomite Muzeum Przyrodniczo-Leśne. Atrakcją numer jeden jest jednak Rezerwat Pokazowy Żubrów, gdzie oprócz władców puszczy można zobaczyć m.in. sarny, łosie, jelenie, koniki polskie, a także wilki.

W drodze z Białowieży do Hajnówki warto odwiedzić Skansen Architektury Drewnianej Ludności Białoruskiej Podlasia, a w samej Hajnówce wspaniałą współczesną cerkiew – Sobór Świętej Trójcy. Co roku w maju odbywa się tu Międzynarodowy Festiwal Muzyki Cerkiewnej. Hajnówka

stynie też w regionie z festiwali folklorystycznych, koncertów, widowisk teatralnych, plenerów malarskich, barwnych jarmarków i festynów. W okolicy przetrwały urokliwe puszczańskie wioski: Topito, Trywieża, Łosinka, Nowe Berezowo czy Siemianówka. Wśród drewnianych, bogato zdobionych domów, ogródków, sadów, w otoczeniu zabytkowych cerkwi ulega się wrażeniu, że czas płynie tu wolniej niż gdzie indziej.

Najcenniejsze obszary Puszczy Białowiejskiej po stronie polskiej chroni Białowiecki Park Narodowy, a po białoruskiej – Park Narodowy „Puszcza Białowieńska”. To jeden

z nielicznych tego typu obszarów uznanych przez UNESCO za transgraniczny obiekt światowego dziedzictwa.

W ostatnich latach Polska i Białoruś nawiązały współpracę w dziedzinie turystyki. Wytyczono transgraniczny szlak rowerowy z trasami alternatywnymi (około 160 km po stronie polskiej i około 500 km po białoruskiej), biegnący trasą: Narew – Tynie-wice Duże – Kamień – Kuraszewo – Nowy Kornin – Noweberezowo (Nowoberezo-wo) – Hajnówka – Budy – Teremiski – Stara Białowieża – Białowieża – Grudki – granica państwa między Polską a Białorusią – Białe Lasek – Szereszewo – Prużany – Róża-ny. Zadbano o tablice informacyjne, drogo-wskazy i miejsca odpoczynku nawiązujące do tradycyjnej architektury regionu. Uno-wocześnieono główne centrum informacji turystycznej w Hajnówce i wyremontowa-no schronisko młodzieżowe w Białowieży. Wydano mapy i przewodniki, a w Białowie-ży, Czyżach i Narewce ustawiono informa-cyjne multimedialne kioski.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Hajnówka**, Muzeum Kowalstwa i Ślusarstwa, ul. Lipowa 1 / ok. 100 m
- **Hajnówka**, Stowarzyszenie Muzeum i Ośrodek Kultury Białoruskiej, ul. 3 Maja 42 / ok. 1 km
- **Hajnówka**, Kolej Leśna Puszczy Białowiejskiej, poniemiecka kolej przebiegająca przez puszcze, ul. Dzielnicowa 12 / ok. 2 km
- **Białowieża**, Rezerwat Pokazowy Żubra, miejsce, gdzie w warunkach zbliżonych do naturalnych można podziwiać żubry, łosie,

dziki, wilki oraz rysie, Park Pałacowy 11 / ok. 21 km

- **Białowieża**, Muzeum Przyrodniczo-Leśne, Park Pałacowy 11 / ok. 21 km
- **trasa piesza** (zielona): Hajnówka – Białowieża, prowadzi przez Rezerwat Krajobrazowy im. Władysława Szafera oraz kurhany z X-XIII w. / dt. ok. 25 km
- **trasa rowerowa** (niebieska): Hajnówka – Orzeszkowo – Hajnówka, po drodze mijamy siedliska leśne oraz malownicze doliny rzek Leśnej i Chwyszczej / dt. ok. 42 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Warszawa, Okęcie, ul. Żwirki i Wigury 1 / ok. 283 km
- **PKS**: Hajnówka, ul. 3 Maja 10 / ok. 500 m
- **PKP**: Hajnówka, ul. Dworcowa 1 / ok. 500 m

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Białystok, ul. Poleska 89, tel. 85 665 45 16, 85 665 45 99, gpi@wrotapodlasia.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Hajnówka, ul. 3 Maja 45, tel. 85 682 43 81, turystyka@powiat.hajnówka.pl, www.powiat.hajnówka.pl

SZLAK ZAMKÓW GOTYCKICH

Projekt: Prezentacja szlaku zamków i muzeów, atrakcji kulturowo-historycznych regionu Morza Bałtyckiego

Projektodawca: Stowarzyszenie Gmin „Polskie Zamki Gotyckie” (Olsztyn)

Lokalizacja: Bytów, Malbork, Sztum, Kwidzyn, Olsztyn, Nidzica, Ostróda, Lidzbark Warmiński, Kętrzyn, Ryn, Gniew, Klaipeda, Bagrationowsk

Program: Współpracy Transgranicznej INTERREG IIIA Polska – Litwa – Rosja 2004-2006

Dofinansowanie z UE: ok. 67,99 tys. zł

www.szlak.zamkigotyckie.org.pl

Mury średniowiecznych zamków kryją w sobie mnóstwo tajemnic. Obiecują przygodę i zapraszają na spotkania ze średniowieczną kulturą, kultywowaną przez liczne bractwa rycerskie. Te i wiele innych atrakcji zapewniają gotyckie siedziby krzyżackie na terenie Polski, Rosji i Litwy, stanowiące ewenement w skali nie tylko europejskiej. Jedyna na świecie trasa obronnych rezydencji mistrzów zakonu krzyżackiego otwiera przed zwiedzającymi bramy potężnych zamczysk.

Krzyżacy, których w XIII w. sprowadził na ziemie polskie książę Konrad Mazowiecki, wzniesli sieć znakomitych warowni. W czasach największej potęgi ich państwa było ich około 200, rozmieszczonych co dwadzieścia kilka kilometrów. Taką odległość dyktowała reguła zakonu, zabraniająca rycerzom nocować poza siedzibą krzyżacką. Nie mniej istotne były względy strategiczne – w razie zagrożenia znaki dymne i ogniowe wysyłane z wysokich wież stanowiły „system wczesnego ostrzegania”.

Krzyżackie zamki pełniły funkcje klasztorów, warowni i ośrodków administracji

państwa zakonnego. Były przy tym samowystarczalnymi, nowoczesnymi gospodarstwami, z folwarkami, młynami, stawami, warsztatami, kuźniami wodnymi, warzelniami piwa itp.

Wiele spośród tych zabytków przetrwało. Warto je poznać, wybierając się w fascynującą podróż od zamku do zamku.

Promowaniu szlaku łączącego zamki i muzea związane z dziejami zakonu krzyżackiego na terenie Polski, Rosji i Litwy służy program stowarzyszenia „Polskie Zamki Gotyckie”. Jest on realizowany wraz z partnerami z Rosji i Litwy. Efektem tej pracy jest czterojęzyczna strona internetowa (www.szlak.zamkigotyckie.org.pl), gromadząca materiały poświęcone zabytkom, atrakcjom, imprezom oraz bazie turystycznej miejscowości na szlaku. Bogata oferta kulturalna szlaku obejmuje m.in. rekonstrukcje historyczne średniowiecznych bitew, jedne z najciekawszych i najlepiej przygotowanych w Europie. Najwięcej gości przyciąga lipcowa bitwa pod Grunwaldem. Popularnością cieszą się także coroczne oblężenia Malborka czy bitwy Wazów w Gniewie. Coraz więcej zamków

Szlakiem zamków i muzeów w regionie Morza Bałtyckiego

proponuje turystom nocne atrakcje, jak widowiska typu światło i dźwięk, zwiedzanie z pochodniami, spotkania z duchami. Organizowane są również nastrojowe koncerty w blasku świec, spotkania teatralne i kabaretowe, projekcje filmów. Ożywają także zamkowe dziedzińce, na których można podziwiać turnieje rycerskie, zmeislników przy pracy, popisy kuglarzy

i bardów. W zamkowych murach odbywają się biesiady, pokazy dworskich rozrywek i ceremonii. Propozycje dla dzieci obejmują m.in. spotkania z historią, odkrywanie tajemnic krzyżackich twierdz i poznawanie związanych z nimi legend. Młodzież chętnie bierze udział w lekcjach fechtunku, strzelania z łuku, jazdy konnej czy średnio-wiecznych tańców.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Olsztyn**, Obserwatorium astronomiczne, ul. Żołnierska 13 / ok. 1 km
- **Olsztyn**, Zamek Kapituły Warmińskiej, warownia z dawną komnatą Mikołaja Kopernika, ul. Zamkowa 2 / ok. 1 km
- **Ostróda**, Ostróda Reggae Festival (s. 252) i Jezioro Drwęckie (s. 318) / ok. 40 km
- **Kamionka**, Garncarska Wioska (s. 463), Kamionka 5 / ok. 63 km
- **Święta Lipka**, Sanktuarium Maryjne (s. 197), Święta Lipka 29 / ok. 72 km

- **trasa piesza** (zielona): Grunwald pole bitwy – Stębark – Królikowo – Olsztynek, widokowy szlak prowadzący z pól Grunwaldu do dworca PKP w Olsztynku / dł. ok. 20 km
- **trasa rowerowa** „Szlak Kopernikowski” (czerwona): Olsztyn – Dobre Miasto – Lidzbark Warmiński – Pieniężno – Braniewo – Frombork – Kadyny – Elbląg – Kępkki, biegnie przez miejsca związane z pobylem i pracą Mikołaja Kopernika / dł. ok. 237 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Gdańsk, Rębiechowo, ul. Słowackiego 200 / ok. 176 km
- **PKS**: Olsztyn, pl. Konstytucji 3 Maja 2a / ok. 2 km
- **PKP**: Olsztyn, pl. Konstytucji 3 Maja 1 / ok. 2 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Olsztyn, ul. Kościuszki 89/91, tel. 89 521 93 85, 89 521 93 86, gpiolsztyn@warmia.mazury.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Olsztyn, ul. Staromiejska 1, tel. 89 535 35 65, wcit@warmia.mazury.pl, www.mazury.travel.pl

JARMARK JAGIELLOŃSKI W LUBLINIE

Projekt: Jarmark Jagielloński – Promocja Wspólnego Dziedzictwa Wschodu i Zachodu

Projektodawca: Centrum Kultury w Lublinie

Lokalizacja: Lublin, woj. lubelskie

Program: Współpracy Transgranicznej INTERREG IIIA
Polska – Białoruś – Ukraina 2004-2006

Dofinansowanie z UE: ok. 423,68 tys. zł

www.jarmarkjagiellonski.pl

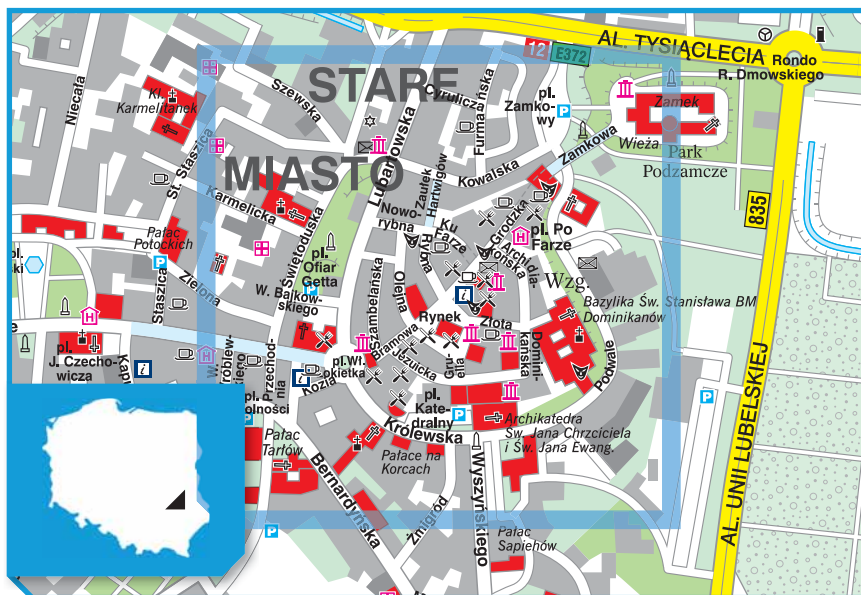
Na jarmarki lubelskie w XV i XVI w. przybywali kupcy z całego kraju i z najodleglejszych stron Europy i świata. Tu przecinały się szlaki handlowe z Węgier na Litwę, z zachodniej Europy na Ruś i z portów hanzeatyckich do Turcji. Tutaj spotykały się także kultury Wschodu i Zachodu, reprezentowane m.in. przez Żydów, Arabów, Turków, Persów, Brandenburczyków, Węgrów, Czechów, Rusinów, Tatałów. Dziś jarmark ściąga wielu turystów z całej Europy.

Odtworzony w 2007 r. Jarmark Jagielloński jest połączeniem tradycji ze współczesną wymianą kulturalną i gospodarczą. Co roku bierze w nim udział 250-300 wystawców, m.in. z Polski, Ukrainy, Białorusi, Litwy. Jarmark jest manifestacją odmienności wywodzącej się ze wspólnej historii, prezentacją artystów, sztuki oraz wszelkich form twórczej ekspresji. Szybko został uznany za jedną z największych międzynarodowych atrakcji turystycznych w Polsce – według obliczeń organizatorów, już podczas pierwszej edycji przez jarmark przewinęło się ponad 100 tysięcy odwiedzających. Stale poszerzana oferta obejmuje liczne wystawy, zwiedzanie Lu-

blina (bezpłatnie z przewodnikiem), koncerty i kino jarmarkowe.

Jarmark rękodzielniczy skupia twórców ludowych, którzy prezentują swoje rzemiosło na straganach rozstawionych na terenie Starego Miasta. Bogactwo wyrobów pozwala dostrzec różnice i podobieństwa pomiędzy poszczególnymi regionami etnograficznymi Polski, Ukrainy, Białorusi. W programie są też otwarte bezpłatne warsztaty, pokazy oraz letnie szkoły rzemiosła. Imprezy towarzyszą

występy kapel ludowych na scenie i na ulicach Starego Miasta, grających muzykę tradycyjną, folk i etno. Jarmark Jagielloński dla dzieci zaprasza najmłodszych na warsztaty garncarskie, malowania na szkle, robienia pisanek, wycinanek, tkania chodników i wyplatania koszy z wikliny. Atrakcjami są staropolskie gry i zabawy, sztuczki kuglarzy, występy muzyków i artystów ulicznych. Jarmark Zabawy to z kolei muzyczno-teatralne parady. Odbывается również Turniej Rycerski o Liść ze Srebrnego Drzewa w Lublinie – rekonstrukcja

wzorowana na burgundzkim turnieju Pas d'Armes Złotego Drzewa.

Po raz kolejny w historii Lublin staje się istotnym miejscem spotkania Wschodu i Zachodu. Jako największe miasto na krańcach Unii Europejskiej jest bramą Unii na Wschód. Podczas takich imprez wykorzystuje szansę promocji kultury tej części Europy w UE oraz promocji Polski i UE na Ukrainie i Białorusi. Więcej o imprezie można przeczytać na stronie www.jarmarkjagielloński.pl.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Lublin**, Festiwal Sztuk-Mistrzów (s. 267) i Lublin – Lwów miasta filmowe (s. 411)
- **Lublin**, ok. 300-metrowa podziemna trasa pod Starym Miastem, Rynek 1 / ok. 300 m
- **Lublin**, Muzeum Lubelskie i Kaplica św. Trójcy (s. 176 i 215), ul. Zamkowa 9 / ok. 1 km
- **Lublin**, „Via Jagiellonica”, interaktywna ekspozycja historyczna, ul. Skłodowskiej-Curie 3/15 / ok. 2 km
- **Włodawa**, Miejska Biblioteka Publiczna (s. 508), ul. Przechodnia 13 / ok. 97 km
- **trasa piesza** przez rezerwat „Korzeniowy Dół” w Kazimierskim Parku Krajobrazowym, początek na rynku w Kazimierzu Dolnym / dt. ok. 6 km
- **trasa rowerowa** (czerwona): Lublin – Kazimierz Dolny, rozpoczyna się w skansenie Muzeum Wsi Lubelskiej, prowadzi przez dolinę Potoku Witoszyńskiego i Grodarza do Kazimierza / dt. ok. 62 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Lublin, Świdnik, ul. króla Jana III Sobieskiego 1 / ok. 15 km
- **PKS**: Lublin, al. Tysiąclecia 6 / ok. 1 km
- **PKP**: Lublin, pl. Dworcowy 1 / ok. 3 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Lublin, ul. Stefczyka 3b/018, tel. 81 441 68 64, 81 441 68 65, kontakt@feu.lubelskie.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Lublin, ul. Jezuicka 1/3, tel. 81 532 44 12, info@loitik.eu, www.lublintravel.pl

SZLAK ARCHITEKTURY ART DÉCO STALOWA WOLA – LWÓW

Projekt: Szlakiem architektury art déco. Stalowa Wola – Lwów

Projektodawca: Muzeum Regionalne w Stalowej Woli

Lokalizacja: Stalowa Wola, woj. podkarpackie

Program: Współpracy Transgranicznej INTERREG IIIA

Polska – Białoruś – Ukraina 2004-2006

Dofinansowanie z UE: ok. 392,68 tys. zł

www.muzeum.stalowawola.pl

Stalową Wolę spośród innych miast wyróżnia jej wiek – miasto, wzniesione w latach 30. XX w., należy do najmłodszych w Polsce. Powstało jako najważniejsza realizacja przedwojennego planu utworzenia Centralnego Okręgu Przemysłowego. Było, obok Gdyni, symbolem ówczesnego „cudu gospodarczego” i nowoczesnych rozwiązań urbanistycznych. Dziś można je podziwiać podczas spaceru niecodziennym szlakiem prezentującym architekturę art déco, utworzonym z inicjatywy Muzeum Regionalnego, przy współpracy muzealników lwowskich. Styl art déco łączył funkcjonalność z dekoracyjnością. Większość budowli wznoszono z zastosowaniem nowoczesnych, żelbetowych konstrukcji, z dbałością o prostotę bryły i funkcjonalizm wewnątrz. Dekoracyjny charakter nadawano obiektom głównie przez rozbijanie jednolitości bryły i zgeometryzowaną ornamentykę. Zabytki architektury art déco w Stalowej Woli należą do ciekawszych w Polsce. Najwspanialszym obiektem jest elegancki, wysmakowany gmach Dyrekcji Naczelnej Huty. W hotelu Hutnik warto zwiedzić wystawę „Narodziny Stalowej Woli 1938”. Można tu zajrzeć do gabinetu dyrektora, biura urzędnika, saloniku, kuchni czy sypialni. Wszystkie pomieszczenia

Stalowa Wola to turystyczna niespodzianka. Kojarzona głównie z przemysłem ciężkim i hutniczym, przy bliższym poznaniu zaskakuje ciekawą ofertą. Miasto leży w widłach Wisły i Sanu, w pobliżu dużych kompleksów leśnych, niedaleko przepięknego Sandomierza i wielu innych miejscowości stynących z cennych zabytków. W pobliżu biegą interesujące szlaki prezentujące m.in. architekturę drewnianą, tradycje ludowego rzemiosła czy dawne siedziby magnackie. Atrakcją są także szlaki piesze, rowerowe oraz wyjątkowo malowniczy wodny Szlak Błękitnego Sanu.

urządzone meblami w stylu art déco, nie zapominając o lampach, drobiazgach i bibelotach tworzących atmosferę wnętrza z lat 30. XX w. Szczególną uwagę przykuwa kolekcja pięknego szkła produkowanego przed wojną w polskich hutach. Oprawę muzyczną wystawy tworzą sączące się dyskretnie w tle przedwojenne szlagiery, a dopełnieniem są fotografie dawnej zabudowy miasta.

Kolejną atrakcją na szlaku jest ekspozycja „COP dla przyszłości. Ludzie, przemysł, architektura”, zaaranżowana w hali dawnych warsztatów. Spośród pozostałych obiektów wyróżniają się: przychodnia szpitalna, dawne liceum i gimnazjum, willa dyrektorska, dom urzędniczy i blok majstersko-robotniczy. Należy wspomnieć także o znakomitej stronie internetowej (www.it.stalowawola.pl) przygotowanej w ramach projektu.

ATRAKCJE TURYSTYCZNE

- **Stalowa Wola**, XVIII-wieczny kościół i klasztor Braci Mniejszych Kapucynów, co roku odbywają się tu międzynarodowe Letnie Festiwale Muzyczne, ul. Klasztorna 27 / ok. 1 km
- **Stalowa Wola**, kościół św. Floriana, drewniana świątynia z 1802 r., obok drewniana dzwonnica z XIX w., ul. Floriańska 5 / ok. 4 km
- **Rudnik nad Sanem**, Centrum Wikliniarstwa (s. 451), ul. Mickiewicza 41 / ok. 23,6 km
- **Sandomierz**, rynek miasta z jednym z najpiękniejszych renesansowych ratuszy w Polsce, Rynek / ok. 28 km
- **Sandomierz**, ok. 450-metrowa Podziemna Trasa Turystyczna, ul. Oleśnickich / ok. 28 km
- **trasa piesza** „Ciemny kąć”, ścieżka edukacyjno-przyrodnicza przebiega przez pagórkowate tereny lasów sosnowych i brzoźowych / dt. ok. 4,8 km
- **trasa rowerowa**: Stalowa Wola – Porytowe Wzgórze – Stalowa Wola / dt. ok. 78 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Rzeszów, Jasionka, Jasionka 942 / ok. 72 km
- **PKS**: Stalowa Wola, ul. Okulickiego 3 / ok. 3 km
- **PKP**: Nisko, ul. Kolejowa 20 / ok. 12 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Rzeszów, al. Cieplickiego 4, tel. 17 747 64 15, 17 747 64 82, zapytaj@podkarpackie.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Stalowa Wola, ul. Sandomierska 1, tel. 15 844 85 56, muzeum@muzeum.stalowawola.pl, www.muzeum.stalowawola.pl

MUZEUM REGIONALNE W STALOWEJ WOLI

Projekt: Dostępne muzeum. Zintegrowany program dla osób niepełnosprawnych

Projektodawca: Muzeum Regionalne w Stalowej Woli

Lokalizacja: Stalowa Wola, woj. podkarpackie

Program: Współpracy Transgranicznej INTERREG IIIA
Polska – Białoruś – Ukraina 2004-2006

Dofinansowanie z UE: ok. 293,21 tys. zł

www.muzeum.stalowawola.pl

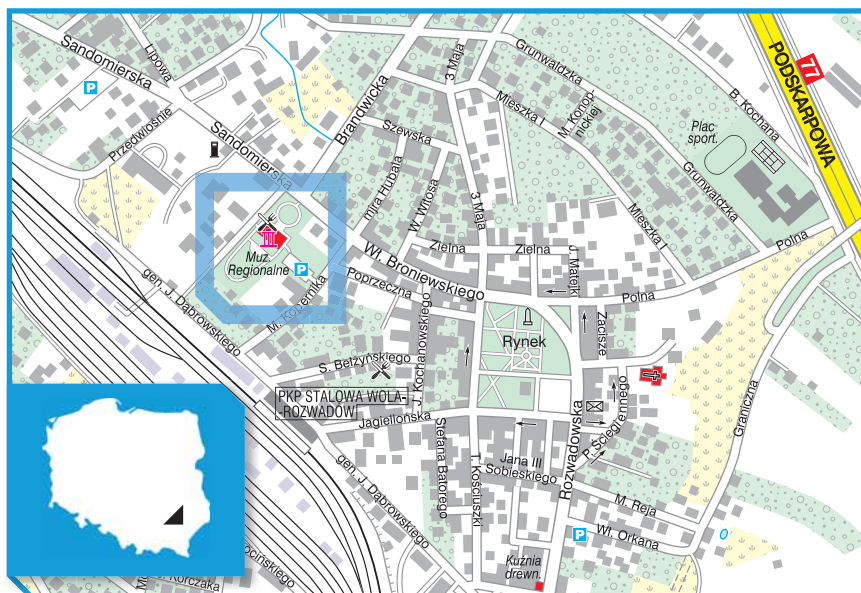

Zamknij oczy i poczuj więcej. Zajrzyj do niezwykłego świata zmysłów. Rozpoznaj rysunki, jakie kreśli powietrze. Muśnij wiatr. Dotknij dźwięku. Przekonaj się, jak pachną kolory... W taki sposób Muzeum Regionalne w Stalowej Woli zaprasza na sensoryczną wystawę „Poczuj Sztukę”. Jej celem jest doświadczanie zmysłowej sztuki inspirowanej kulturą regionu lasowieckiego. Wystawa, przeznaczona dla dzieci, młodzieży oraz

osób niepełnosprawnych, a w szczególności niewidomych, to tylko jedna z wielu znakomitych propozycji muzeum.

Misja placówki staje się czytelna już na dziedzińcu, w plenerowej „Galerii przez Dotyk”, prezentującej 24 kamienne rzeźby artystów polskich i ukraińskich. Są tu dzieła o cechach realistycznych, a także kompozycje odwołujące się do wyobraźni

odbiorcy. Osoby niewidzące i słabo widzące mogą korzystać z podpisów w alfabecie Braille'a oraz z mówionych opisów przygotowanych do emisji z indywidualnych odtworzących mp3.

Muzeum specjalizuje się w autorskich wystawach czasowych związanych z historią, archeologią, etnografią i sztukami plastycznymi. Dzieje młodego miasta, nazywanego przed wojną perłą Centralnego Okręgu Przemysłowego, przedstawia znakomita wystawa „COP dla przyszłości. Ludzie – Przemysł – Architektura”. Jej uzupełnieniem jest stała ekspozycja „Narodziny Stalowej Woli 1938” w hotelu Hutnik, prezentująca wnętrza zaaranżowane w stylu art déco. Koniecznie trzeba zwiedzić także wystawę „Z dziejów regionu nadsańskiego”.

Muzeum, ulokowane w dawnym zamku Lubomirskich, należy do najciekawszych w Polsce, co potwierdzają liczne nagrody, jakie zdobyło w czasie swej zaledwie dziesięcioletniej działalności. Od 2007 r. realizowany jest tu projekt mający na celu umożliwienie kontaktu ze sztuką

osobom niepełnosprawnym. Program uwzględnia przede wszystkim likwidację barier architektonicznych i mentalnych dla zwiedzających dotkniętych różnego rodzaju niepełnosprawnością. Budynek wyposażono w podjazdy, poręcze, prowadnice, platformę samojedźną i wiele innych udogodnień. Stałe wystawy uzupełniono o ekspozyty do percepcji dotykowej, a także opisy w alfabecie Braille'a i palmtopy przystosowane do potrzeb osób z dysfunkcjami wzroku lub słuchu. Osoby niewidome mogą wejść do muzeum z psem przewodnikiem. Placówka oferuje „wycieczki dotykowe”, zapewnia także obsługę gości w języku migowym. Ponadto zaprasza na zajęcia edukacyjne, oprowadzanie, warsztaty i lekcje muzealne prowadzone przez surdopedagogów.

Nowoczesne i prężnie działające Muzeum Regionalne w Stalowej Woli dwukrotnie zostało laureatem konkursu „Polska Pięknie – 7 Cudów Funduszy Europejskich”. W 2009 r. główną nagrodę otrzymało za projekt „Szlakiem architektury art déco. Stalowa Wola – Lwów”, rok później zaś za program „Dostępne muzeum”.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Stalowa Wola**, XIX-wieczny park podworski Lubomirskich w Charzewicach /ok. 800 m
- **Rudnik nad Sanem**, Centrum Wikliniarstwa (s. 451), ul. Mickiewicza 41 / ok. 23,6 km
- **Sandomierz**, katedra wzniesiona w XIV w. w stylu gotyckim, ul. Katedralna 1 / ok. 25 km
- **Sandomierz**, pałac biskupi, wzniesiony w latach 1861-1864, ul. Mariacka 7 / ok. 26 km
- **Sandomierz**, rejs po Wiśle, przystań w okolicy pl. Jana Pawła II / 27 km
- **trasa piesza** „Szlak architektury art déco” w Stalowej Woli (s. 405) / dł. ok. 7 km
- **trasa rowerowa**: Stalowa Wola – Rudnik nad Sanem – Nisko – Stalowa Wola, przebiega przez Puszcę Sandomierską / dł. ok. 58 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Rzeszów, Jasionka, Jasionka 942 / ok. 72 km
- **PKS**: Stalowa Wola, ul. Okulickiego 3 / ok. 3 km
- **PKP**: Nisko, ul. Kolejowa 20 / ok. 12 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Rzeszów, al. Ciepłińskiego 4, tel. 17 747 64 15, 17 747 64 82, zapytaj@podkarpackie.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Stalowa Wola, ul. Sandomierska 1, tel. 15 844 85 56, muzeum@muzeum.stalowawola.pl, www.muzeum.stalowawola.pl

LUBLIN – LWÓW MIASTA FILMOWE

Projekt: Lublin – Lwów: miasta filmowe

Projektodawca: Miasto Lublin

Lokalizacja: Lublin, woj. lubelskie

Program: Współpracy Transgranicznej INTERREG IIIA

Polska – Białoruś – Ukraina 2004-2006

Dofinansowanie z UE: 600 tys. zł

www.miastafilmowe.lublin.eu

Miasto teatrów, galerii, muzeów, międzynarodowych festiwali i popularnych imprez. Położony nad Bystrzycą Lublin to miasto o niemal 700-letniej historii, które wyróżnia się niepowtarzalną atmosferą. Na zwiedzających czekają tematyczne

szlaki turystyczne, podziemna trasa, zamek i wiele innych atrakcji.

Potwierdza to każdy, kto choć raz tu zawiątał. Atuty Lublina to m.in. bogata historia, położenie w wielokulturowym tyglu i pięknie

odnowiona starówka, należąca do najciekawszych w Polsce. Miasto słynie też z bogatego życia kulturalnego. Warto znaleźć trochę czasu, by pospacerować – pozornie bez celu – po nastrojowych uliczkach, zaułkach. Dopiero wówczas doświadcza się w pełni magii miasta i zauważa jego filmową urodę. Dostrzegli ją także reżyserzy. Lublin niejednokrotnie pojawiał się na ekranach kin i telewizorów. Co ciekawe, w filmie Jerzego Antczaka „Chopin – pragnienie miłości” udawał z powodzeniem XIX-wieczny Paryż, a w „Kronice wypadków miłosnych” Andrzeja Wajdy – przedwojenne Wilno. Zdjęcia powstawały głównie na starówce. Z kolei na

terenie Majdanka kręcono sceny do oskarowego „Lektora” Stephena Daldry’ego.

Reżyserzy, operatorzy i scenografowie znajdują także filmowe walory Lwowa. Znajdują tam plenery i obiekty, które po niewielkich retuszach mogą być wykorzystywane w filmach reprezentujących wszelkie gatunki.

Filmową tradycję miasta wykorzystał Urząd Miasta Lublina, który wraz z partnerami z Ukrainy rozpoczął realizację projektu „Lublin– Lwów: miasta filmowe”.

Celem projektu było kreowanie wizerunku obu miejscowości oraz polsko-ukraińskiego pogranicza jako miejsc atrakcyjnych dla filmowców. Powołano do życia Lubelski Fundusz Filmowy, który wspiera organizacyjnie i finansowo produkcje powstające w regionie. Dla potrzeb filmu ekipom udostępnia się bezpłatnie pomieszczenia należące do miasta. Utworzono także portal internetowy w trzech językach: polskim, angielskim i ukraińskim, będący bazą informacji o Lublinie, Lwowie oraz terenach pogranicza. Zamieszczono na nim film

promujący oba ośrodki, fragmenty filmów zrealizowanych na ich terenie, a także folder opisujący miejsca, które uchodzą za najatrakcyjniejsze dla kamery. Materiały te cieszyły się dużym zainteresowaniem podczas festiwali filmowych w Cannes i Gdyni.

Twórcy projektu zamierzają przygotować w Lublinie oznakowany szlak, który poprowadzi turystów po miejscach, gdzie powstały znane filmy polskie i zagraniczne.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Lublin**, Muzeum Lubelskie i Kaplica św. Trójcy (s. 176 i 215), ul. Zamkowa 9 / ok. 1 km
- **Lublin**, pl. Litewski, rośnie na nim ogromna topola czarna, która wg tradycji została posadzona w 1569 r. na pamiątkę uchwalenia unii lubelskiej / ok. 1 km
- **Lublin**, Wieża Trynitariska, neogotycka wieża-dzwonnica jest najwyższym zabytkowym punktem miasta, ul. Zamkowa 9 / ok. 1 km
- **Lublin**, Krakowskie Przedmieście, ulubione miejsce mieszkańców i turystów, ul. Krakowskie Przedmieście / ok. 1 km
- **Lubartów**, pałac Sanguszków, ul. Słowackiego 8 / ok. 26 km
- **trasa piesza** „Szlak Zabytków Architektury” (żółta), prowadzi przez najważniejsze zabytki Lublina / dt. ok. 3 km
- **trasa rowerowa** (czerwona): Lublin – Nałęczów – Wąwolnica – Kazimierz Dolny, wiedzie przez najciekawsze miejscowości regionu / dt. ok. 62 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Lublin, Świdnik, ul. króla Jana III Sobieskiego 1 / ok. 15 km
- **PKS**: Lublin, al. Tysiąclecia 6 / ok. 1 km
- **PKP**: Lublin, pl. Dworcowy 1 / ok. 3 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Lublin, ul. Stefczyka 3b/018, tel. 81 441 68 64, 81 441 68 65, kontakt@feu.lubelskie.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Lublin, ul. Jezuicka 1/3, tel. 81 532 44 12, info@loitik.eu, www.lublintravel.pl

PROM „BEZ GRANIC” W GOZDOWICACH

Projekt: Zagospodarowanie turystyczne miejscowości Gozdowice z uwzględnieniem rzeczno-przebiegu przejścia granicznego. Etapy I-III

Projektodawca: Gmina Mieszkowice

Lokalizacja: Gozdowice, woj. zachodniopomorskie

Program: Współpracy Transgranicznej Meklemburgia – Pomorze Przednie/Brandenburgia – Polska (woj. zachodniopomorskie) 2007-2013

Dofinansowanie z UE: ok. 1,33 mln zł

www.neumark.pl

Kursy promu „Bez Granic” to efekt współpracy polskiej gminy Mieszkowice z niemiecką gminą Wriezen. Nowoczesny prom, przewożący ludzi, samochody, rowery i motocykle, kursuje od kwietnia do października. Wieś została podzielona między Polskę i Niemcy w 1945 r. na mocy traktatu poczdamskiego. Zlikwidowano wówczas połączenie promowe, funkcjonujące tutaj od 1815 r. Dopiero w 2007 r. obie części wsi udało się symbolicznie połączyć i zintegrować.

Od czasu przywrócenia ruchu promowego po polskiej stronie zaczęła się rozwijać infrastruktura. Poprawiono nawierzchnię dróg i stan oświetlenia, położono chodniki, wzniesiono nowy budynek Straży Granicznej, powstało też betonowe nabrzeże.

Każdego roku w czasie inauguracji sezonu letniego odbywa się polsko-niemiecka impreza kulturalna. Okazją do integracji jest też „Święto Miodu” (podczas którego promowane są lokalne produkty), polsko-niemiecki festyn nadodrzański czy rajdy rowerowe. Wygodne połączenie sprawiło, że Niemcy chętnie odwiedzają polską

stronę, przyjeżdżają na zakupy i zwiedzają okolicę. Sąsiedzi wspólnie uczestniczą w obchodach rocznicy sforsowania Odry przez polskich i radzieckich żołnierzy w 1945 r. Polscy saperzy wybudowali wówczas most pontonowy, upamiętniony pomnikiem Saperów.

W Gozdowicach mieści się też Muzeum Wojsk Inżynieryjnych I Armii Wojska Polskiego. Znajduje się w budynku dawnej siedziby dowódcy sztabu wojsk inżynie-

ryjnych. Przy drodze wiodącej z muzeum nad rzekę znajdują się pamiątkowy głaz i tablica poświęcone żołnierzom organizującym przeprawę. W miejscu historycznego punktu obserwacyjnego Wojska Polskiego znajduje się punkt widokowy na rozległą dolinę Odry.

Informacje o atrakcjach regionu można znaleźć w bardzo dobrze przygotowanym serwisie internetowym na stronie www.neumark.pl, dostępnym w językach

polskim, niemieckim i angielskim. Waları przyrodnicze i krajobrazowe regionu doceniają turyści piesi i rowerowi. Podróżujący na rowerach Niemcy coraz częściej wybierają się na wycieczki na polską stronę, a Polacy chętnie przemierzają ścieżki rowerowe swych zachodnich sąsiadów. Tym bardziej że po drugiej stronie rzeki, w Brandenburgii, funkcjonuje rozległa sieć tras, przy których mieszczą się obiekty noclegowe z kategorii Bett & Bike przeznaczone dla cyklistów.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Gozdowice**, Muzeum Wojsk Inżynieryjnych I Armii Wojska Polskiego, ul. Gozdowice 1 / ok. 100 m
- **Gozdowice**, punkt widokowy w miejscu historycznego punktu obserwacyjnego 2. Pułku Artylerii Wojska Polskiego podczas forsowania Odry w 1945 r. / ok. 100 m
- **Cedynia**, Hotel Klasztor Cedynia (s. 531), ul. Konopnickiej 10 / ok. 25 km
- **Kostrzyn nad Odrą**, Szlak Twierdz Nadbaltyckich (s. 393) / ok. 41 km

- **Gorzów Wielkopolski**, Bulwar Nadwarciański (s. 123) / ok. 71 km
- **trasa piesza** „Szlak Pamięci Narodowej”: Gozdowice – Siekierki – Osinów Dolny – Cedynia, upamiętnia miejsca ważne dla historii narodu polskiego / dł. ok. 25 km
- **trasa rowerowa**: Gozdowice – Osinów Dolny, wiedzie wzdłuż widokowego brzegu rzeki Odry / dł. ok. 20 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Szczecin, Goleniów, Glewice 1a / ok. 120 km
- **PKS**: Gorzów Wielkopolski, ul. Dworcowa 10 / ok. 70 km
- **PKP**: Gorzów Wielkopolski, ul. Dworcowa 1 / ok. 70 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Szczecin, ul. Kuśnierska 12b, tel. 0 800 34 55 34, gpi@wzp.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Cedynia, pl. Wolności 4, tel. 91 431 78 31, muzem@cedynia.pl, www.cedynia.pl

OKOLICE KANAŁU AUGUSTOWSKIEGO I RZEKI NIEMEN

Projekt: Nieznana Europa – rozwój infrastruktury turystycznej pogranicza białorusko-polskiego w obszarze Kanału Augustowskiego i Niemna

Projektodawca: Suwalska Izba Rolniczo-Turystyczna

Lokalizacja: Suwałki, woj. podlaskie

Program: Współpracy Transgranicznej INTERREG IIIA
Polska – Białoruś – Ukraina 2004-2006

Dofinansowanie z UE: ok. 2,25 mln zł

www.suwalki-turystyka.info.pl

handlowym łączącym Wisłę z Niemnem. Zawirowania historyczne sprawiły, że nie został ukończony. Za to już pod koniec XIX stulecia zaczęli go odkrywać turyści. Dziś należy do najbardziej malowniczych szlaków wodnych w tej części Europy, a jego nieprzeciętne walory zabytkowe i przyrodnicze najlepiej można poznać, płynąc kajakiem.

Kanał ma 103 km długości, z czego do Polski należy 80. Trasa kończy się przed Niemnowem – największą śluzą Kanału Augustowskiego. Po polskiej stronie znajduje się 14 śluz, jedna leży w pasie granicznym, a trzy na Białorusi. Do niedawna atrakcje turystyczne po białoruskiej stronie nie były szeroko znane. Kajakarze nie zapuszczali się poza graniczną śluzę Kurzyniec, bo dalej kanał był zarosnięty i zdewastowany. Remont przeprowadzony latach 2004-2006 przywrócił mu żeglowność. Białorusini nazywają go z dumą „perłą nadnemieńskiego kraju”, choć – zważywszy na jego długość po obu stronach granicy – to raczej „sznur perł”.

Kanał Augustowski jest przykładem symbiozy obiektu technicznego z naturą. Stanowi jedną z największych atrakcji Suwalszczyzny – pomnik historii i cenny zabytek budownictwa wodnego. Kanał łączy tereny o niezwykłych walorach krajozrazowych, kulturowych, etnograficznych i turystycznych. W jego otoczeniu szumi prastara Puszcza Augustowska, ciągną się kilometry szlaków pieszych, rowerowych i kajakowych, nie brakuje też zabytków.

Kanał, budowany w latach 1823-1839 pod kierownictwem młodego inżyniera Ignacego Prądzyńskiego, miał być traktem

Turyści z Polski chętnie poznają atrakcje turystyczne sąsiadów: malowni-

cze wioski i zabytki (m.in. pałac Wołłowiczów w miejscowości Świack). Za służą Dąbrówka napawają się spokojem kilkukilometrowego odcinka biegnącego przez sielankową krainę łąk i pastwisk.

Do rozwoju turystyki transgranicznej w regionie przyczynił się projekt Suwalskiej Izby Rolniczo-Turystycznej. Jego główną ideą było stworzenie tuż za granicą odpowiedniej oferty turystycznej, odkrywającej przed polskimi turystami nieznaną do tej pory Europę. Oznakowano 180 km szla-

ków: wodnych, rowerowych i pieszych. Powstały przewodniki w sześciu językach, mapy, a także Centrum Informacji Turystycznej w Grodnie. Zorganizowano staże i szkolenia dla Białorusinów zamierzających rozwijać turystykę i agroturystykę na swoich terenach, a w Niemnowie powstało Centrum Szkolenia dla Turystyki Aktywnej. Dzięki tym działaniom jeden z najpiękniejszych zakątków Europy odwiedza coraz więcej turystów, a kontakty między sąsiadami na pograniczu znacznie się ożywiły.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Suwałki**, Jarmark Folkloru i Jadła Kresowego (s. 312), ul. Noniewiczza 71 / 350 m
- **Suwałki**, konkatedra św. Aleksandra, klasycystyczna świątynia zbudowana w 1825 r., zdobiona przez dwie wysokie wieże oraz monumentalny portyk, ul. Plater 2 / ok. 1 km
- **Suwałki**, Muzeum Historii Tradycji Żołnierzy Suwalszczyzny, ul. Wojska Polskiego 40 / ok. 2 km
- **Szelment**, Wojewódzki Ośrodek Sportu i Rekreacji (s. 360), Szelment 2 / ok. 27 km
- **Augustów**, Kuchnia Pachnąca Tradycją (s. 438) / ok. 33 km
- **trasa piesza** „Doliną Czarnej Hańczy” (zielona): Turtul – Błaskowizna, prowadzi do najgłębszego w Polsce jeziora Hańcza / dt. ok. 3,5 km
- **trasa rowerowa** „Dookoła Wigier”, malownicza wycieczka dookoła jeziora Wigry prowadząca przez tereny Wigierskiego Parku Narodowego i jego otuliny / dt. ok. 52,6 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Warszawa, Okęcie, ul. Żwirki i Wigury 1 / ok. 294 km
- **PKS**: Suwałki, ul. Utrata 1b / ok. 1 km
- **PKP**: Suwałki, ul. Kolejowa 22 / ok. 2 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Białystok, ul. Poleska 89, tel. 85 665 45 16, 85 665 45 99, gpi@wrotapodlasia.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Suwałki, ul. Hamerszmita 16, tel. 87 566 20 79, cit@um.suwalki.pl, www.um.suwalki.pl

MIEJSKIE TRASY TURYSTYCZNE CZESKO-POLSKIEGO POGRANICZA

Projekt: Miejskie Trasy Turystyczne zintegrowanym produktem turystycznym miast czesko-polskiego pogranicza

Projektodawca: Gmina Miejska Kłodzko

Lokalizacja: Bardo, Kędzierzyn-Koźle, Kłodzko, Świdnica, Česká Skalice, Přerov

Program: Współpracy Transgranicznej
Czechy – Polska 2007-2013

Dofinansowanie z UE: ok. 944 tys. euro

www.citywalk.info

Do dziś w atmosferze kłodzkiej uliczek zostało coś z klimatu niemieckiego porządku, frywolności czeskiego baroku czy solidności niderlandzkiego kupiectwa. Kłodzko, leżące w sercu Kotliny Kłodzkiej, ma za sobą ponad 1000 lat historii. Przez wieki stapały się tu wpływy polskie, czeskie i niemieckie, osiedlali się emigranci z krajów niemieckich, czeskich i flamandzkich, wyznawcy różnych religii. Rozwijała się kosmopolityczna architektura, świadomość i tolerancja. Nic dziwnego, że to właśnie Kłodzko stało się lokomotywą projektu, który umożliwił stworzenie wspólnej i spójnej oferty turystycznej polsko-czeskiego pogranicza.

Projekt objął sześć miast partnerskich. Powstało wspólne logo przedsięwzięcia, ujednolicone materiały promocyjne i spójne oznakowanie utworzonych tras miejskich, wspomagane przez nowoczesne technologie. Wszelkie decyzje i działania podejmowano wspólnie po obu stronach granicy, uwzględniając potrzeby wszystkich partnerów. Materiały informacyjne i promocyjne, m.in. stronę internetową projektu (www.citywalk.info), foldery i mapki z opisem miejskich tras turystycznych i za-

bytków przygotowano w czterech wersjach językowych: angielskiej, czeskiej, niemieckiej i polskiej.

W Kłodzku przygotowano cztery trasy, wiodące przez czarującą starówkę, tajemnicze podziemia i twierdzę. Miasto, które ma doskonale zachowany średniowieczny układ urbanistyczny, malowniczo dostosowuje się do ukształtowania terenu, a parki

otaczające starówkę, zasadzone w miejscu dawnej fosy i murów obronnych, zapewniają wytchnienie. Cztery trasy przygotował również czeski Přerov. Trzy wytyczono w Kędzierzynie-Koźlu. Miasto Bardo, gdzie

od 1200 r. obecny jest silny kult maryjny, zaprasza na dwa szlaki: niezwykle Wzgórze Różańcowe oraz piękną kalwarię. W wielokulturowej Świdnicy wyznaczono jeden, ale za to pełen wrażeń szlak. Pozwala on odkryć takie skarby architektury, jak drewniany protestancki kościół Pokoju, wpisany na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO, czy monumentalną gotycką katedrę. Jedną trasę wytyczono też w Czeskiej Skalicy (Česká Skalice).

We wszystkich miastach rozmieszczono bezobsługowe infokioski z dotykowymi ekranami. Oprócz otrzymania informacji o danym obiekcie i jego historii, można się dowiedzieć o imprezach i wydarzeniach kulturalnych w każdym z miast. Audioprzewodniki, dostępne w punktach informacji turystycznej, umożliwiają samodzielne zwiedzanie. Wspólne uczestnictwo w targach i imprezach turystycznych poza obszarem wsparcia zapewniło partnerom projektu dotarcie do szerokiej grupy turystów.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Kłodzko**, Podziemna Trasa Turystyczna im. Tysiąclecia Państwa Polskiego, licząca ponad 500 m udostępniona zwiedzającym w 1976 r., ul. Zawiszy Czarnego 3 / ok. 500 m
- **Kłodzko**, most św. Jana, nawiązuje do słynnego praskiego mostu Karola, ul. Stwosza / ok. 1 km
- **Kłodzko**, twierdza z podziemnym labiryntem korytarzy minerskich, ul. Grodzisko 1 / ok. 1 km
- **Kłodzko**, Muzeum Ziemi Kłodzkiej, unikatowe dzieła śląskich rzemieślników, ul. Łukasiewicza 4 / ok. 1 km

- **Gmina Radków**, trasy narciarstwa biegowego o łącznej dł. ok. 50 km (s. 321) / ok. 25 km
- **Kudowa-Zdrój**, zabytkowy Park Zdrojowy (s. 525) / ok. 36,5 km
- **trasa piesza (niebieska)**: Przełęcz Kłodzka – Grodzisko (730 m n.p.m.) – Jelenia Kopa (747 m n.p.m.) – Góra Kłodzka (765 m n.p.m.) – Przełęcz Kłodzka / dł. ok. 5,8 km
- **trasa rowerowa K-2 „Granitowa” (czerwona)**: Świdnica – Jaworzyna Śląska – Strzegom – Jawor, biegnie po nizinnych terenach Przedgórze Sudeckiego / dł. ok. 45,8 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Wrocław, Strachowice, ul. Graniczna 190 / ok. 89 km
- **PKS**: Kłodzko, pl. Jedności 1 / ok. 1 km
- **PKP**: Kłodzko, ul. Dworcowa 1 / ok. 1 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Wrocław, Wybrzeże Słowackiego 12-14, tel. 71 776 95 01, 71 776 96 51, pife@dolnyslask.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Kłodzko, pl. Chrobrego 1, tel. 74 865 46 89, rit@um.klodzko.pl, www.klodzko.pl

MIĘDZYNARODOWE ZŁOTY MORSÓW W MIELNIE

Projekt: Zimna woda zdrowia doda – IV Międzynarodowy Złot Morsów. Polsko-niemieckie spotkanie wielbicieli zimowych kąpeli

Projektodawca: Mieleński Ośrodek Sportu i Rekreacji

Lokalizacja: Mielno, woj. zachodniopomorskie

Program: Współpracy Transgranicznej INTERREG IIIA
Meklemburgia-Pomorze Przednie/Brandenburgia-Polska
2004-2006

Dofinansowanie z UE: ok. 69,91 tys. zł

www.zlotmorsow.mielno.pl

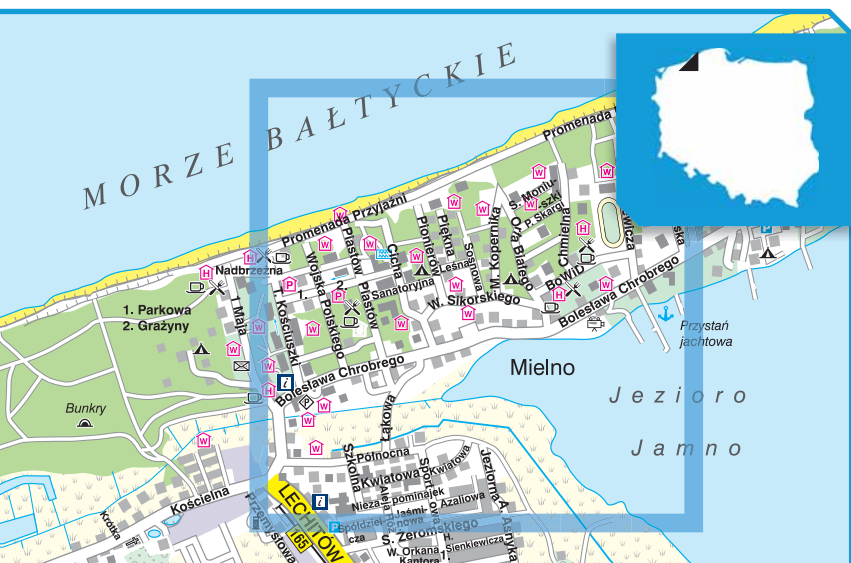

Projekt został przyjęty w VI edycji programu South Baltic Winter Bathing Events, którego głównym celem jest promowanie oraz rozwój terenów południowego Bałtyku. Partnerem projektu jest szwedzka gmina Båstad. Dofinansowanie objęło promocję zlotów w Polsce, Niemczech, Szwecji oraz Danii.

No i się zaczęło! Z roku na rok przybywa atrakcji i uczestników. W 2012 r. w lodowatej wodzie moczyło się ponad 1500 morsów z pięciu krajów. Poza typowymi elementami programu zorganizowano wiele dodatkowych. W Turnieju Mrozoodpornych dziewięć drużyn startowało w konkurencjach: „mors komandos”, „megawalec”, „morska sztafeta” i „mors gladiator”. Akademia Fire Walkingu wytoniła również najodważniejszych morsów, którzy przeszli po rozżarzonych węglach. Zgodnie z tradycją zlotów odbył się Bal Morsów, a następnego dnia wielka kolorowa parada. W samo południe wszyscy – między 2. a 80. rokiem życia – wskoczyli do lodowatej wody.

Na brak walorów turystycznych, szczególnie w okresie wakacji, nadmorskie miasteczko narzekać nie może. Położone na Wybrzeżu Słowińskim, między jeziorem Jamno a Bałtykiem, cieszy się zainteresowaniem już od dawna, o czym świadczą zachowane pensjonaty z przełomu XIX i XX w. oraz park dworski z przełomu XVIII i XIX w. W tradycję wnikają przeróżne, nowoczesne formy aktywnego wypoczynku. Północną częścią najstarszego osiedla (są tam relikty grodziska wczesnosłowińskiego z przełomu IX i X stulecia) przez las nadmorski przebiega międzynarodowy szlak rowerowy dookoła Bałtyku. Ale Mielno zimą?

14 lutego 2010 r. uczestnicy VII Międzynarodowego Zlotu Morsów ustanowili światowy rekord Guinnessa na „Największe zanurzenie misiów polarnych”. W Bałtyku

równocześnie pływało się aż 1054 morsów! Poprzedni rekord – 579 osób zanurzonych jednocześnie – został ustanowiony w styczniu 2009 r. w Nowym Jorku.

Rekord być może zostanie pobity, bo rośnie liczba chętnych do podejmowania oferty Mieleńskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji, organizatora zlotów, skupionego na promocji zdrowego stylu życia i wypoczynku nad morzem o każdej porze roku.

Kąpiącym się towarzyszą rodziny, znajomi i tłum kibiców. Być może za rok niektórzy nie ograniczą się do oglądania parad i podziwiania morsów z brzegu, ale – po odpowiednim przygotowaniu – zrzuca zimowe okrycia i staną się uczestnikami, jeśli nie od razu „Turnieju Mrozoodpornych”, to np. „Rajdu Nordic Walking”, bo udana impreza przyciąga nowe atrakcje i kolejne pomysły.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **okolice Mielna**, betonowe bunkry prawdopodobnie służące za prochownie lub stanowisko obserwacyjne jednostki wojskowej w Unieściu / ok. 500 m
- **Mielno**, kościół gotycki z XV w. wybudowany z cegły i kamienia polnego, ul. Kościelna 11 / ok. 2 km
- **Mielno**, Oceanarium z egzotycznymi okazami ryb: rekiny, skrzydlice, mureny i in., ul. Piastów / ok. 2 km
- **Mielno-Unieście**, promenada spacerowa, biegnie wzdłuż plaży na odcinku 3 km, ul. 1 Maja / ok. 2 km
- **Swołowo**, Muzeum Kultury Ludowej Pomorza (s. 67) i Zagroda Albrechta (s. 460) / ok. 78 km
- **trasa piesza** (czerwona): Pleśna – Gąski latarnia – Sarbinowo – Chtopy – Mielno – Unieście – Łazy – Dąbki / dł. ok. 39 km
- **trasa rowerowa** wzdłuż wybrzeża Morza Bałtyckiego (czerwona): Pleśna – Gąski Latarnia – Sarbinowo – Mielno – Strzeżenica – Dobiesławiec – Mścice – Jamno – Łabusz – Osieki – Iwęcino – Bielkowo / dł. ok. 45 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Szczecin, Goleniów, Głębokie 1a / ok. 120 km
- **PKS**: Koszalin, ul. Zwycięstwa 1 / ok. 13 km
- **PKP**: Koszalin, ul. Armii Krajowej 3 / ok. 13 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Szczecin, ul. Kuśnierska 12b, tel. 0 800 34 55 34, gpi@wzp.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Mielno, ul. Lechitów 23, tel. 94 318 99 55, kontakt@cit.mielno.pl, www.cit.mielno.pl

VIA FABRILIS – SZLAK TRADYCJI RZEMIEŚLNICZYCH

Projekt: Via Fabrilis – szlak tradycji rzemieślniczych

Projektodawca: Muzeum Ceramiki w Bolesławcu

Lokalizacja: Bolesławiec, Lwówek Śląski, Lubomierz, Wleń,
Jelenia Góra, Szklarska Poręba, Harrachov, Paseky nad
Jizerou, Vysoké nad Jizerou, Poniklá, Jilemnice, Vrchlabí

Program: Współpracy Transgranicznej Czechy – Polska
2007-2013

Dofinansowanie z UE: ok. 523 tys. euro

www.viafabrilis.eu/pl

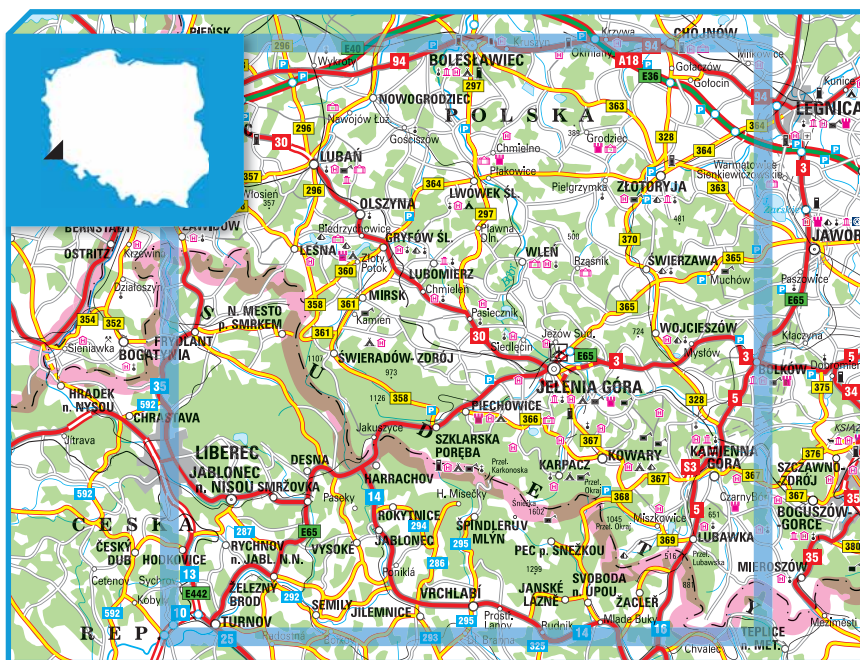

Zachodnia część Przedgórze i Pogórze Sudeckiego oraz Karkonosze po obu stronach polskiej i czeskiej granicy to region o wyjątkowo bogatych tradycjach rzemieślniczych. Wpłynęło na to zarówno położenie geograficzne, jak i ogromne bogactwo naturalnych zasobów. Znakomite wyroby tutejszych rzemieślników stały się istotną częścią kultury materialnej regionu.

W latach 2008-2010 Muzeum Ceramiki w Bolesławcu wraz z Muzeum Karkonoskim

we Vrchlabi zrealizowało ważny projekt, dofinansowany ze środków unijnych – szlak Via Fabrilis. Transgraniczna trasa połączyła obiekty muzealne sześciu polskich i sześciu czeskich miejscowości. Ich krótki przegląd wypada rozpocząć od Bolesławca. Wytwarzana tu od wieków, przepięknie zdobiona ceramika jest rozpoznawalna i chętnie kupowana daleko poza granicami regionu. Mało kto wie, że miasto znane było także z innych tradycji rzemieślniczych: kamieniarstwa, odlewnictwa i tkactwa.

Lwówek Śląski słynął z browarnictwa oraz górnictwa złota i minerałów. Wleń był miastem tkaczy, płócienników i zegarmistrzów. W Jeleniej Górze i Lubomierzu kwitło tkactwo, a w Szklarskiej Porębie – szklarstwo. Zamykające szlak czeskie Vrchlaby skupiało wytwórców mebli, biżuterii, a także cieśli i miedziorników.

W ramach projektu, po obu stronach granicy, zorganizowano wiele wystaw czasowych,

festiwal rzemiosł dawnych „Rzemieśnicze Lato” oraz liczne warsztaty, podczas których uczestnicy poznawali tajniki karkonoskiego rękodzieła. Powstała także elektroniczna baza informacyjna, przygotowano foldery, mapy oraz pakiet materiałów informacyjnych dla polskich i zagranicznych turystów, również tych najmłodszych. Pozyskane środki pozwoliły także na remont i nowocześniejsze sal ekspozycyjnych w Muzeum Ceramiki w Bolesławcu.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Bolesławiec**, Kościół Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny i Świętego Mikołaja, budowla w stylu gotyckim z barokowym wnętrzem, ul. Kościelna / ok. 200 m
- **Lwówek Śląski**, Browar Lwówek, jeden z najstarszych w Polsce, ul. Traugutta 7 / ok. 20 km
- **Osiecznica**, Zamek Kliczków, neorenesansowa rezydencja dworska, Kliczków 8 / ok. 14,5 km
- **Złotoryja**, otwarte strefy sportowo-rekreacyjne (s. 351) / ok. 40 km
- **Szklarska Poręba**, Rowerowa Kraina (s. 447) / dł. ok. 67,5 km
- **trasa piesza** „Las przy ulicy Piastów w Bolesławcu”, ścieżka dydaktyczna położona na terenie lasów komunalnych, 7 tablic informacyjnych / dł. ok. 2 km
- **trasa rowerowa** (czerwona): Lubomierz – Mirsk, fragment tzw. Magistrali kolejowej / dł. ok. 16,5 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Wrocław, Strachowice, ul. Graniczna 190 / ok. 117 km
- **PKS**: Bolesławiec, ul. Wesoła 1 / ok. 800 m
- **PKP**: Bolesławiec, ul. Chrobrego 1 / ok. 200 m

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Wrocław, Wybrzeże Słowackiego 12-14, tel. 71 776 95 01, 71 776 96 51, pife@dolnyslask.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Bolesławiec, pl. Piłsudskiego 1c, tel. 75 645 32 90, pitik@bok.boleslawiec.pl, www.it.boleslawiec.pl

TRANSGRANICZNA TURYSTYKA LOTNICZA WARMIA – MAZURY – LITWA

Projekt: Inauguracja transgranicznej turystyki lotniczej

Projektodawca: Aeroklub Krainy Jezior

Lokalizacja: Giżycko, woj. warmińsko-mazurskie

Program: Współpracy Transgranicznej Litwa – Polska
2007-2013

Dofinansowanie z UE: ok. 72,80 tys. euro

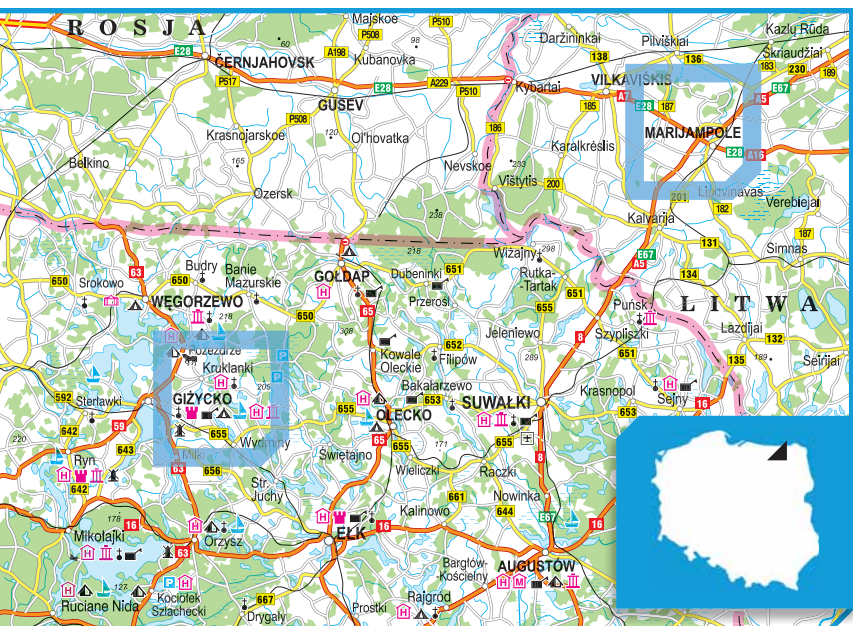
www.lotniskoketrzyn.pl

Po obu stronach polsko-litewskiej granicy rozciąga się przepiękna kraina, obfitująca w skarby natury i cenne zabytki kultury materialnej. To wymarzone tereny dla kajakarzy, żeglarzy, miłośników przyrody, amatorów rowerowych rajdów i pieszych wycieczek. Atrakcyjną formą poznawania tego wyjątkowego regionu są także rajdy samolotowe, cieszące się w ostatnich latach coraz większym zainteresowaniem. Warunki do rozwijania tego rodzaju turystyki są tu znakomite, tereny przygraniczne dysponują bowiem siecią niewielkich lotnisk i lądowisk.

Podniebne rajdy to emocjonująca przygoda i niezapomniane przeżycia estetyczne – kraina jezior, rzek i lasów, podziwana z lotu ptaka, prezentuje się wyjątkowo pięknie. Turystyka lotnicza ma również tę istotną zaletę, że pozwala odwiedzić wiele interesujących miejsc w stosunkowo krótkim czasie. A atrakcji tutaj nie brakuje! Po wylądowaniu uczestnicy rajdów mogą brać udział w spływach kajakowych, rejsach statkami po jeziorach mazurskich. Interesującą propozycją są również wycieczki krajoznawcze połączone ze zwiedzaniem zabytków, pikniki, festyny i bie-

siady promujące regionalne rzemiosło, kuchnię i tradycję.

Popularyzowaniu transgranicznej turystyki lotnicznej służył projekt Aeroklubu Krainy Jezior, zrealizowany przy współudziale środków unijnych. Do współpracy zapro-

sowano zaprzyjaźnione aerokluby z Kowna i Mariampola. W ramach projektu zorganizowano dwa rajdy lotnicze: „Po lotniskach Warmii i Mazur” oraz „Po lotniskach Litwy”. Odbyły się także warsztaty i konferencje poświęcone organizowaniu lotniczych rajdów i zarządzaniu małymi lotniskami.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Giżycko**, Twierdza Boyen, zwiedzanie twierdzy z pochodniami, zachodnia część miasta / ok. 1,1 km
- **Święta Lipka**, Sanktuarium Maryjne (s. 197), Święta Lipka 29 / ok. 19 km
- **Kętrzyn**, kościół obronny pw. św. Jerzego, z drugiej połowy XIV w., w środku wspaniałe sklepienie kryształowe, manierystyczna ambona z XVI w. i zabytkowe organy z połowy XVIII w., ul. Zamkowa 5 / ok. 30,5 km
- **Łękkuk Mały**, Folwark Łękkuk Ośrodek Aktywnej Rekreacji (s. 472), Łękkuk Mały 8 / ok. 35,8 km
- **Mrażowo**, wyrzeźbione miasto (s. 279) / ok. 42,5 km
- **trasa piesza** „Las miejski” w Giżycku, ścieżka dydaktyczna krótsza (dł. ok. 2 km) przeznaczona jest dla dzieci, a dłuższa (dł. ok. 3 km) dla młodzieży i dorosłych
- **trasa rowerowa** (czerwona): Giżycko – Ryn – Święta Lipka, malownicze widoki oraz ciekawe zabytki m.in. kwatery Hitlera w Giertoży i manufaktura w Nakomiadach / dt. ok. 65 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Gdańsk, Rębiechowo, ul. Słowackiego 200 / ok. 237 km
- **PKS**: Kętrzyn, ul. Dworcowa 1 / ok. 5,2 km
- **PKP**: Kętrzyn, ul. Dworcowa 10 / ok. 5,5 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Olsztyn, ul. Kościuszki 89/91, tel. 89 521 93 85, 89 521 93 86, gpiolsztyn@warmia.mazury.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Kętrzyn, pl. Piłsudskiego 10/1, tel. 89 751 47 65, www.it.ketrzyn.pl

SZLAKIEM CZAROWNIC PO CZESKO-POLSKIM POGRANICZU

Projekt: Szlakiem czarownic po czesko-polskim pograniczu

Projektodawca: Powiat Nyski

Lokalizacja: Lubiatów, Otmuchów, Karłowice Wielkie,
Radzikowice, Nysa, Głuchołazy, Zlaté Hory

Program: Współpracy Transgranicznej Czechy – Polska
2007-2013

Dofinansowanie z UE: ok. 400,95 tys. euro

www.powiat.nysa.pl

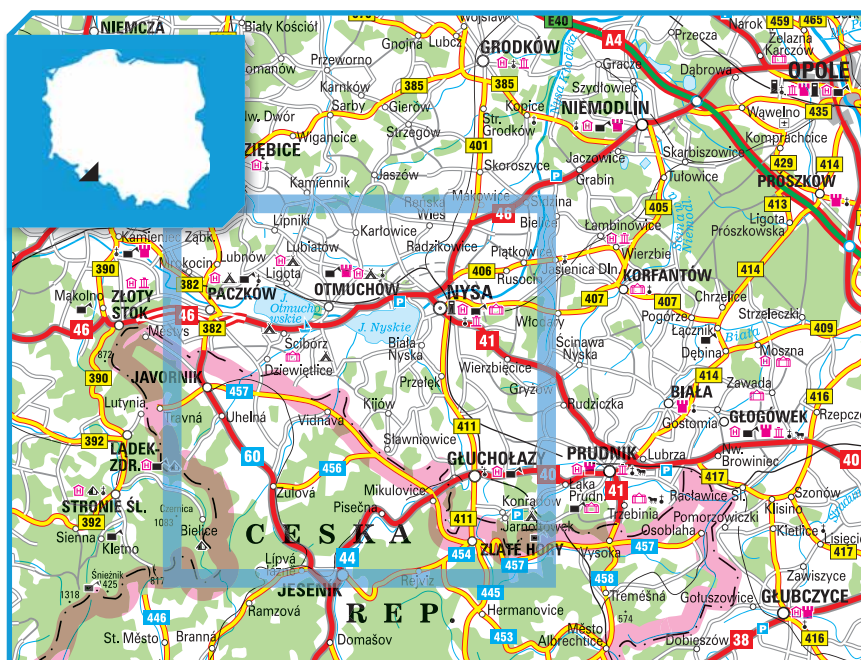

Południe Opolszczyzny, tereny dawnego księstwa nyskiego, kuszą odwiedzających malowniczością krajobrazu i znakomitymi warunkami dla pasjonatów aktywnego wypoczynku. Okolice można poznawać podczas wycieczek pieszych, konnych czy rowerowych. Zwłaszcza te ostatnie cieszą się w regionie sporą popularnością, o czym świadczy aż 340 km oznakowanych tras rowerowych. Wśród nich jest ta najbardziej niezwykła – Szlak Czarownic, który w niecodzienny sposób łączy rekreację z tropieniem śladów odległej historii – tajemniczej i ponurej, lecz fascynującej. Rzucanie uroków, polowania na czarownice, procesy o czary, egzekucje posądzanych o konszachty z diabłem... – okazuje się, że na tych ziemiach nierzadko płonęły stosy. Prześladowania domniemyanych czarownic i gorliwa praca inkwizytorów, praktykowane już od średniowiecza, osiągnęły apogeum w XVII w.

Z tym ciemnym rozdziałem dziejów zapoznaje Szlak Czarownic, będący kontynuacją 140-kilometrowej trasy wytyczonej kilka lat temu w Republice Czeskiej, bie-

gnącej z miejscowości Mohelnice do Złatych Hor. W ramach projektu realizowanego przy udziale środków unijnych przez władze powiatu nyskiego, miasta Šumperk oraz Stowarzyszenie Ruchu Turystycznego Jeseníky wytyczono i oznakowano szlak rowerowy. Dodatkowo ustawiono 10 tablic informacyjnych i urządzono

dwie ekspozycje prezentujące historię procesów czarownic (w Śumperku i Nysie). Polski odcinek szlaku, liczący 82 km, wiedzie przez Głuchotązy, Nysę, Otmuchów, a kończy się w Paczkowie, przy domku kata.

Wyprawa Szlakiem Czarownic to także okazja do odwiedzenia ciekawych zabyt-

ków związanych z wydobywaniem złota w okolicach Głuchotązy, obiektów fortecnych nyskiej twierdzy, wieży średniowiecznego zamku biskupiego w Otmuchowie czy wreszcie Paczkowa, gdzie zachowały się niemal w całości średniowieczne obwarowania miejskie.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Nysa**, Fontanna Trytona, barokowa fontanna wzorowana na rzymskiej Fontannie Trytona Berniniego, położona u zbiegu rynku oraz ulic Brackiej i Celnej / ok. 500 m
- **Nysa**, Pałac Biskupi, muzeum miejskie m.in. z wystawą procesów czarownic, ul. Biskupa Jarosława 11 / ok. 500 m
- **Nysa**, Twierdza Nysa, jeden z najlepiej zachowanych na Śląsku systemów fortyfikacji z XVIII w., między ul. Piastowską, Forteczną, Wincentego Pola i Armii Krajowej / ok. 500 m
- **Nysa**, zabytkowa studnia miejska o bogatej kutej dekoracji pochodzącej z XVII w., ul. Wrocławska, okolice rynku / ok. 1 km
- **Złaté Hory** (Ondrejovice), Skansen Górniczy Młyny Rudy Złota, replika średniowiecznych młynów górniczych połączona ze ścieżką dydaktyczną / ok. 26 km
- **trasa piesza** „Forty artyleryjskie w Nysie”: Bastion św. Jadwigi – Brama Ceglarska – Fort II / dt. ok. 3 km
- **trasa rowerowa** do jeziora Nyskiego: Głuchotązy – Gieratcice – Biskupów – Łączki (rezerwat przyrody) – Koperniki – jezioro Nyskie – Nysa / dt. ok. 20 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Wrocław, Strachowice, ul. Graniczna 190 / ok. 94 km
- **PKS**: Nysa, ul. Raclawicka 1 / ok. 1,4 km
- **PKP**: Nysa, ul. Raclawicka 1 / ok. 1,4 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Wrocław, Wybrzeże Słowackiego 12-14, tel. 71 776 95 01, 71 776 96 51, pife@dolnyslask.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Nysa, ul. Piastowska 19, tel. 77 433 49 71, bastion@twierdzanysa.com, www.informacja-turystyczna.nysa.pl

TURYSTYKA
TRANSGRANICZNA

EDYCJA VI

GŁÓWNA NAGRODA

CZESKO-POLSKI SINGLTREK POD SMRKEM W GÓRACH IZERSKICH

Projekt: Czesko-polski singltrek pod Smrkem w Górach Izerskich

Projektodawca: Lasy Państwowe – Nadleśnictwo Świeradów

Lokalizacja: pomiędzy Świeradowem-Zdrojem a Novym Městem

Program: Współpracy Transgranicznej Czechy – Polska 2007-2013

Dofinansowanie z UE: ok. 2,2 mln zł

www.swieradowzdroj.pl

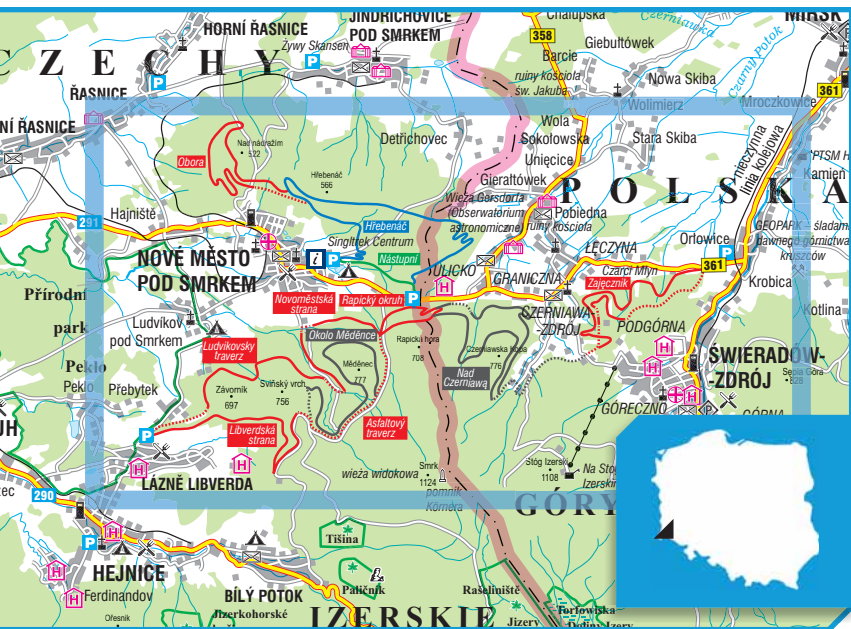

dla rowerzystów. Trasy o różnym poziomie trudności położone są na wysokości 800-1000 m n.p.m. i zapraszają nawet mniej wprawnych amatorów jazdy na dwóch kółkach. W maju 2012 r. w Górach Izerskich otwarto sieć singltreków, czyli wąskich, naturalnych ścieżek, o maksymalnym nachyleniu 5%. Turyści mają do dyspozycji 40,73 km tych szlaków (ok. 17,6 km po stronie polskiej i 23 km po stronie czeskiej).

Trasy singltreków są doskonałym przykładem harmonii pomiędzy człowiekiem i naturą. Prawie na całej swej długości są lekko nachylone w dół, wiją się między drzewami i wśród leśnych polan. W miejscach, w których przejazd byłby utrudniony, wybudowane zostały drewniane mostki i kładki. Singltreki jako jednokierunkowe, dobrze oznakowane trasy gwarantują bezpieczeństwo poruszających się tu cyklistów. Zostały przygotowane dla odbiorców zróżnicowanych ze względu na wiek, kondycję i potrzeby. Swobodnie i bezpiecznie mogą się tu czuć zarówno rodziny z dziećmi, jak i sportowcy. Każdy jedzie zgodnie ze swoimi możliwościami, a rowerzyści o sportowym zacięciu w wyznaczonych

Kierunek Świeradów-Zdrój? Amatorom turystyki aktywnej przychodzi na myśl tylko jeden cel – Góry Izerskie, najbardziej wysunięta na zachód część Sudetów. Pasjonaci górskich wędrówek mogą zdobyć nie tylko Wysoką Kopę (1126 m n.p.m.) po polskiej stronie, ale też najwyższe czeskie wzniesienie w tych górach – Smrek (1124 m n.p.m.). Oprócz pieszych szlaków górskich znajduje się tu ponad 200 km tras przeznaczonych

miejscach mogą wyprzedzać innych. Stopień trudności trasy jest oznakowany odpowiednim kolorem. Singltreki zostały wytyczone niedaleko kolei gondolowej ze Świeradowa-Zdroju na Stóg Izerski, w masywie Zajęcznika i wokół Czerniawskiej Kopy. Poszczególne ścieżki łączy się dzięki wcześniej istniejącym drogom.

W granicach pasma Gór Izerskich wydzielono dwa rezerwaty przyrody: Torfowisko

Doliny Izery oraz Krokusy w Górzycu. Na terenie Nadleśnictwa Świeradów znajduje się ostoja cietrzewia, gatunku objętego ścisłą ochroną. Singltreki umożliwiają rowerzystom obcowanie z przyrodą bez jakiegokolwiek szkody dla niej. Decydując się na wyjazd w te okolice, warto odwiedzić też Singltreki Centrum, działające w pobliżu Novego Města pod Smrkem. Znajduje się tu sklep z akcesoriami dla cyklistów, punkt naprawy i konserwacji rowerów.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Świeradów-Zdrój**, najdłuższa na Dolnym Śląsku drewniana hala spacerowa, ul. Zdrojowa 2 / ok. 750 m
- **Świeradów-Zdrój**, dom zdrojowy z wieżą widokową, ul. Konstytucji 3 Maja 1 / ok. 1,5 km
- **Świeradów-Zdrój**, minimumzeum szachów, zabytkowe zbiory szachownic i figur, ul. Słoneczna 2 / ok. 1,7 km
- **Szklarska Poręba**, Muzeum Mineralogiczne ze zbiorem niemal 3000 minerałów i skamieniałości z całego świata, ul. Kilińskiego 20 / ok. 22 km
- **Szklarska Poręba**, Rowerowa kraina (s. 447) / ok. 22 km
- **trasa piesza „Zajęcznik”**: Świeradów-Zdrój – Zajęcznik – Świeradów-Zdrój, leśna ścieżka edukacyjno-przyrodnicza, / czas przejścia w obie strony ok. 1,5 h
- **trasa rowerowa „Trasa Cietrzewia”**, pętla zaczyna się i kończy przy stacji gondolowej, biegnie m.in. przez Polanę Izerską, Halę Izerską, schronisko Orle, Rozdroże pod Cichą Równią, schronisko Na Stogu Izerskim / dt. ok. 32,8 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Wrocław, Strachowice, ul. Graniczna 190 / ok. 150 km
- **PKS**: Świeradów-Zdrój, ul. Wyszyńskiego / ok. 1,8 km
- **PKP**: Jelenia Góra, ul. 1 Maja 77 / ok. 39 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Wrocław, Wybrzeże Słowackiego 12-14, tel. 71 776 95 01, 71 776 96 51, pife@dolnyślask.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Świeradów-Zdrój, ul. 3 Maja 1, tel. 75 78 20 600, www.swieradowzdroj.pl

KUCHNIA PACHNĄCA TRADYCJĄ AUGUSTÓW – DRUSKIENNIKI

Projekt: Kuchnia Pachnąca Tradycją

Projektodawca: Gmina Miasto Augustów

Lokalizacja: Augustów, Druskienniki

Program: Współpracy Transgranicznej Litwa
– Polska 2007-2013

Dofinansowanie z UE: ok. 202 tys. zł

www.kpt.augustow.eu

Augustów to jedno z najczęściej wybieranych miast podczas letnich urlopów. Niekszażone środowisko i piękno przyrody to ogromna wartość tego regionu. Jednakże takie postrzeżenie sprawia, że turystyka rozkwita tam latem, a zimą zwykle zamiera. Dlatego pięć miast tej części kraju: Ełk, Gotdap, Olecko, Suwałki, Augustów – przystąpiło kilka lat temu do ponadregionalnej platformy współpracy nazwanej akronimem EGO SA („Krainy Pięciu Miast – Kraina Pięciu Zmysłów”). Pozwoliła ona ponownie przeanalizować atuty regionu i zaproponować nowe lub na nowo odkryte produkty turystyczne.

Należy do nich przede wszystkim kuchnia pogranicza. Każde z miast przygotowało swoje kulinarne atrakcje. Władze Augustowa poszły o krok dalej i nawiązały współpracę z litewskimi Druskiennikami. Efektem wspólnych działań jest Międzynarodowy Festiwal Kulinaryny „Kuchnia Pachnąca Tradycją” (zwykle odbywa się w lipcu) oraz utworzenie sieci certyfikowanych lokali gastronomicznych. W ich menu można znaleźć przynajmniej trzy dania tradycyjne. Certyfikaty „Miejsce ze smakiem”

otrzymało w sumie 21 lokali w Augustowie i Druskiennikach (obiekty są oznaczone nalepką z tym hasłem; ich adresy znajdziemy na stronie: www.kpt.augustow.eu).

Festiwal „Kuchnia Pachnąca Tradycją” od 2010 r. przybliży mieszkańcom i turystom dziedzictwo kulturowe i kuchnię regionalną. Impreza, mająca charakter festynu, stwarza szansę na skosztowanie specjałów i lokalnych produktów. Wśród atrakcji festiwalu są pokazy gotowania w wykonaniu renomowanych kucharzy oraz konkurs z udziałem restauracji posiadających certyfikat „Miejsce ze smakiem”.

Turystyka kulinarna to produkt dla wymagającego turysty, który oprócz zwiedzania i wypoczynku na łonie natury chce poznawać kulturę regionu także podniebieniem. Lokalne smaki przez wieki tworzyli żyjący obok siebie Polacy, Litwini, Rosjanie i Żydzi. Ta mieszanka kulturowa musiała zaowocować bogactwem ciekawych potraw. Sielawa w sosie pieprzowym lub faszzerowana węgorzem w sosie kurkowym zachwyca delikatnością.

Sandacz z boczkim w sosie kurkowym bądź smażony z jabłkiem i agrestem – to prawdziwy rarytas dla koneserów. A to zaledwie namiastka spośród dań przyrządzanych ze słodkowodnych ryb. Do tego dorzucmy kilka przykładów innych specjałów regionu: sękacz, pampuchy, kindziuk, kartacze ze skwarkami. Wystarczy tylko odwiedzić jeden z lokali z certyfikatem „Miejsce ze smakiem”. Nie wyjdziemy stamtąd głodni.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Augustów**, Kanał Augustowski (s. 417), ul. 29 Listopada 7 / ok. 600 m
- **Suwałki**, Jarmark Folkloru i Jadła Kresowego (s. 312), ul. Noniewicza 71 / ok. 33 km
- **Stary Folwark**, Muzeum Wigier, ekspozycja poświęcona przyrodzie i historii Wigier, Stary Folwark 50 / ok. 41 km
- **Szelment**, Wojewódzki Ośrodek Sportu i Rekreacji (s. 360), Szelment 2 / ok. 47 km
- **Hajnówka**, Białowiecki Park Narodowy, wpisany na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO (s. 396) / ok. 152 km
- **trasa piesza** „Grobła Honczarowska”, ścieżka przyrodnicza rozpoczyna się przy „Carskiej Drodze” i prowadzi w głąb torfowisk w kierunku rzeki Biebrzy / dt. ok. 4,2 km
- **trasa rowerowa** wokół jeziora Sajno (żółta): Stara Poczta w Augustowie – Białobrzegi, wiedzie lasami Puszczy Augustowskiej / dt. ok. 35 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Warszawa, Okęcie, ul. Żwirki i Wigury 1 / ok. 255 km
- **PKS**: Augustów, Rynek Zygmunta Augusta 19 / ok. 150 m
- **PKP**: Augustów, ul. Kolejowa 1 / ok. 4 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Białystok, ul. Poleska 89, tel. 85 665 45 16, 85 665 45 99, gpi@wrotapodlasia.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Augustów, Rynek Zygmunta Augusta 44, tel. 87 643 28 83, it@augustow.eu, www.augustow.eu

PROMENADA POMIĘDZY ŚWINOUJŚCIEM I GMINĄ HERINGSDORF

Projekt: Transgraniczna promenada pomiędzy Świnoujściem i gminą Heringsdorf

Projektodawca: Gmina Miasto Świnoujście

Lokalizacja: Świnoujście, Ahlbeck, Heringsdorf, Bansin

Program: Współpracy Transgranicznej Meklemburgia – Pomorze Przednie/Brandenburgia – Polska (woj. zachodniopomorskie) 2007-2013

Dofinansowanie z UE: ok. 14,1 mln zł

www.swinoujście.pl

Jeszcze nie tak dawno na tej wyspie po leśnych duktach przemieszczały się jedynie służby graniczne. Zmianę przyniósł przystąpienie Polski do Unii Europejskiej, a potem układ z Schengen. Wyspa Uznam nie jest już podzielona zasiekami z drutów kolczastych. Kurorty: Świnoujście, Ahlbeck, Heringsdorf i Bansin ponownie połączyła promenada. Teraz ma długość 12 km. To wspólna inicjatywa władz niemieckiej gminy Heringsdorf i Świnoujścia.

Dziś jest to raj dla turystów, którzy czują się lepiej, gdy nikt ich nie zatrzymuje, nie żąda dokumentów ani oclenia przenoszonych rzeczy. Człowiek, którego nie ogranicza szlaban, czuje się prawdziwym obywatelem Europy. Wśród wolnych Europejczyków są rowerzyści, rolkarze, biegacze, rodzice z wózkami. Widok Polaków i Niemców uśmiechających się do siebie i wymieniających pozdrowienia napawa optymizmem. Na pasie granicznym wybudowano dużą platformę, na której mogą się odbywać imprezy plenerowe. W tym miejscu stoi duża kłamra symbolizująca polsko-niemiecką integrację. Przy niej turyści chętnie się fotografują. Na granicy

urządzono też punkt widokowy na plażę i morze.

Zadbano o bezpieczeństwo użytkowników promenady. Część ciągu dla rowerzystów została kolorystycznie oddzielona od chodnika dla pieszych. Miejsca, gdzie szlak przecina ulica, specjalnie oznaczono dla osób niedowidzących. Spacerowicze i amatorzy sportu mogą skorzystać z tawek i stojaków na rowery. Na promenadzie można ładować baterie rowerów elektrycznych. Po polskiej stronie rozstawiono plany Świnoujścia oraz dwujęzyczne tablice edukacyjne związane z historią zasiedlania wyspy i jej walorami przyrodniczymi. Wybudowano również malowniczy ciąg pieszy na wydmie białej (ponad 200 m) wraz z dwoma wejściami na plażę i sanitariatem przystosowanym dla osób niepełnosprawnych. Kładka na wydmie to ulubiony cel spacerów kuracjuszy i turystów.

Promenada przyczyniła się do popularyzacji sportów rowerowych i rozwiązała kwestię dojazdu do pracy Polaków zatrudnionych sezonowo w Niemczech. Szybko po obu stronach granicy urucho-

miono bezobstługowe wypożyczalnie rowerów. Jest to druga tego typu inwestycja zrealizowana na polsko-niemieckiej wyspie. W 2010 r. wybudowano ścieżkę rowerową łączącą południe Świnoujścia z gminą Kamminke. Miłośnicy rowerów

wypróbowali i opisali kilka ciekawych tras, które zyskują na popularności. Na przykład przejechanie szlaku Świnoujście – Kamminke – Ahlbeck – Świnoujście (ok. 25 km) w spacerowym tempie zajmuje 2 godziny.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Świnoujście**, Muzeum Rybołówstwa Morskiego z ekspozycjami poświęconymi świnoujskiej plaży i dawnym strojom plażowym, pl. Rybaka 1 / ok. 1,8 km
- **Świnoujście**, Fort Gerharda (tzw. Fort Wschodni), jeden z najlepiej zachowanych XIX-wiecznych fortów nadbrzeżnych w naszej części Europy, ul. Bunkrowa 2 / ok. 4 km
- **Świnoujście**, najwyższa latarnia na wybrzeżu Bałtyku (68 m) i jedna z najwyższych na świecie, ul. Bunkrowa 1 / ok. 4,5 km
- **Świnoujście**, Muzeum Obrony Wybrzeża, m.in. wystawa poświęcona produkcji

niemieckich rakiet V1 i V2, ul. Bunkrowa 2 / ok. 4,5 km

- **Karsiborska Kępa**, ptasi rezerwat, lęgownisko ptaków siewkowatych i jeden z trzech najcenniejszych obszarów występowania wodniczki, Karsibór / ok. 13 km
- **trasa piesza** „Szlak fortyfikacyjny”, najciekawsze zabytki architektury militarnej po wschodniej stronie ujścia rzeki Świny / dt. ok. 4 km
- **trasa rowerowa** „Dookoła wyspy Karsibór”, prowadzi przez trzcinowiska i lasy nad Kanalem Piastowskim / dt. ok. 28 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Szczecin, Goleniów, Glewice 1a / ok. 73,5 km
- **PKS**: Świnoujście, ul. Dworcowa 6 / ok. 4 km
- **PKP**: Świnoujście, ul. Dworcowa 1 / ok. 4,5 km

.....
Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Szczecin, ul. Kuśnierska 12b, tel. 0 800 34 55 34, gpi@wzp.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

.....
Informacja turystyczna: Świnoujście, pl. Słowiański 6/1, tel. 91 322 49 99, cit@um.swinoujście.pl, www.sail-swinoujście.pl

TRANSGRANICZNY OŚRODEK EDUKACJI EKOLOGICZNEJ W ZALESIU

Projekt: Życie nad Zalewem Szczecińskim i w Puszczy
Wkrzańskiej – edukacja, ekologia i historia

Projektodawca: Gmina Police

Lokalizacja: Zalesie, woj. zachodniopomorskie

Program: Współpracy Transgranicznej Meklemburgia –
Pomorze Przednie/Brandenburgia – Polska
(woj. zachodniopomorskie) 2007-2013

Dofinansowanie z UE: ok. 4,7 mln zł

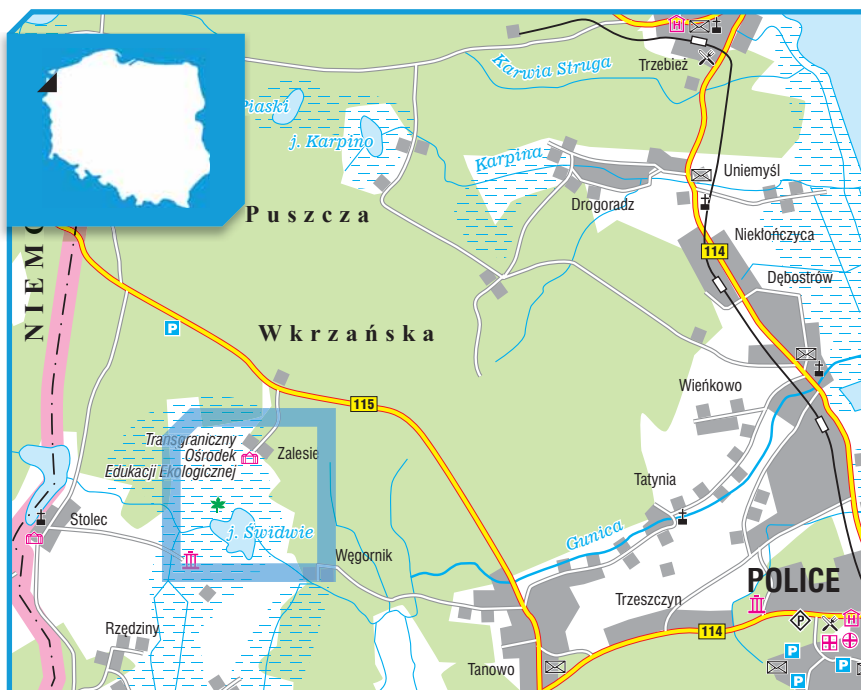
www.toee.pl

Poruszając się drogą 115, w odległości ok. 5 km od polsko-niemieckiego przejścia granicznego w Dobieszczyńcu należy wypatrywać drogowskiego na Zalesie. To niewielka miejscowość, w której na odwiedzających czeka niespodzianka – współczesna placówka popularyzująca nauki przyrodnicze.

Ten nowatorski ośrodek powstał dzięki współpracy Gminy Police z miastem Eggesin i Ogrodem Zoologicznym w Ueckermünde. Nadleśnictwo Trzebież użyczyło nieużytkowany budynek, który do lat 80. był stajnią. Budynek starą stajnię przypomina już tylko z prostej, regularnej bryły. Do dawnych funkcji pełniących przez obiekt nawiązują też nowo zaprojektowane, suwane drewniane okiennice. Jedna ze szczytowych ścian została całkowicie przeszklona, a na wysokości pierwszej kondygnacji wychodzi się na taras poprowadzony w głąb łąki. Stanowi on świetne stanowisko do wypatrywania zwierząt. Przy dobrej pogodzie, za pomocą profesjonalnych teleskopów, można stąd prowadzić obserwacje słońca i nieba.

Pracownicy ośrodka realizują autorskie programy edukacyjne, które w każdym – bez względu na wiek – mogą rozbudzić zainteresowanie do nauk przyrodniczych. Do dyspozycji gości są m.in. sala konferencyjna ze sprzętem audiowizualnym oraz świetnie wyposażone pracownie. Zwierzęta i rośliny żyjące na łące i w lesie poznamy w sali ekosystemów. Uczestnicy zajęć nabywają praktycznych umiejętności, np. jak odróżnić grzyby jadalne od trujących. W sali zjawisk atmosferycznych zobaczymy, jak powstaje burza. Weźmiemy też udział w efektownych wizualnie eksperymentach z wykorzystaniem kuli plazmowej (np. pobudzanie do świecenia niepodłączonej do prądu neonówki). W pracowni fizycznej i chemicznej przetestujemy znane z podręczników teorie i zobaczymy, jak wysokie napięcie zmienia fryzurę. Tutaj każdy może zostać artystą lub konstruktorem. Z surowców wtórnych zbudujemy samochód, robota bądź dom. Stworzymy i ozdóbimy figurki oraz naczynia ceramiczne, które możemy zabrać ze sobą na pamiątkę pobytu w Zalesiu.

Bogatą przyrodniczo okolicę (m.in. Rezerwat Świdwie) można zwiedzać pieszo lub na rowerze. Ośrodek dysponuje ponad 30 rowerami, w tym tandemami i trójkołowcami. Wyprawa w teren z odpowiednim

ekwipunkiem sprawi, że zamienimy się w badaczy. Po powrocie przygotowane przez siebie preparaty możemy obejrzeć w dużym powiększeniu.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Police**, ruiny fabryki benzyny syntetycznej, w sieci podziemnych kanałów swoje siedliska mają nietoperze, ekspozycje można obejrzeć w Bunkrze przy ul. Spółdzielczej 31 / ok. 16 km
- **Police**, kaplica gotycka, pozostałość po XIII-wiecznym kościele, pl. Chrobrego / ok. 17,9 km
- **Police**, Lapidarium Polickie, ponad 125 elementów sztuki sepulkralnej (stelle, krzyże żeliwne, głazy) zebranych z 24 przedwojennych pomorskich cmentarzy z całej gminy, Park Staromiejski przy ul. Mazurskiej / ok. 18 km
- **Trzebież**, dom szachulcowy z drugiej połowy XVIII w., ul. Rybacka 5/4 / ok. 24,5 km

- **Szczecin**, Zachodniopomorski Urząd Wojewódzki (s. 221), Waty Chrobrego 4 / ok. 25 km
- **trasa piesza** wzdłuż granicy miasta Police, od ul. Tanowskiej do ul. Zamenhofa, ekologiczna ścieżka rekreacyjno-dydaktyczna prowadzi przez najstarsze fragmenty lasów rosnących w Puszczy Wkrzańskiej / dt. ok. 4,5 km
- **trasa rowerowa** Police – jezioro Świdwie – Jezioro Głębokie – Police, droga biegnie przez Puszcę Wkrzańską i rezerwat ornitologiczny „Świdwie” / dt. ok. 53 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Szczecin, Goleniów, Glewice 1a / ok. 70,6 km
- **PKS**: Police, ul. Goleniowska / ok. 18,2 km
- **PKP**: Szczecin Główny, ul. Kolumba 2 / ok. 2 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Szczecin, ul. Kuśnierska 12b, tel. 0 800 34 55 34, gpi@wzp.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Szczecin, ul. Korsarzy 34 (Zamek Książąt Pomorskich), tel. 91 489 16 30, cikkit@zamek.szczecin.pl, www.zamek.szczecin.pl

ROWEROWA KRAINA W SZKLARSKIEJ PORĘBIE

Projekt: Rowerowa kraina

Projektodawca: Miasto Szklarska Poręba

Lokalizacja: Szklarska Poręba, Piechowice,
Świeradów-Zdrój, Stara Kamienica, Podgórzyn, Mirsk

Program: Współpracy Transgranicznej
Czechy – Polska 2007-2013

Dofinansowanie z UE: ok. 51 tys. zł

www.rowerowakraina.com

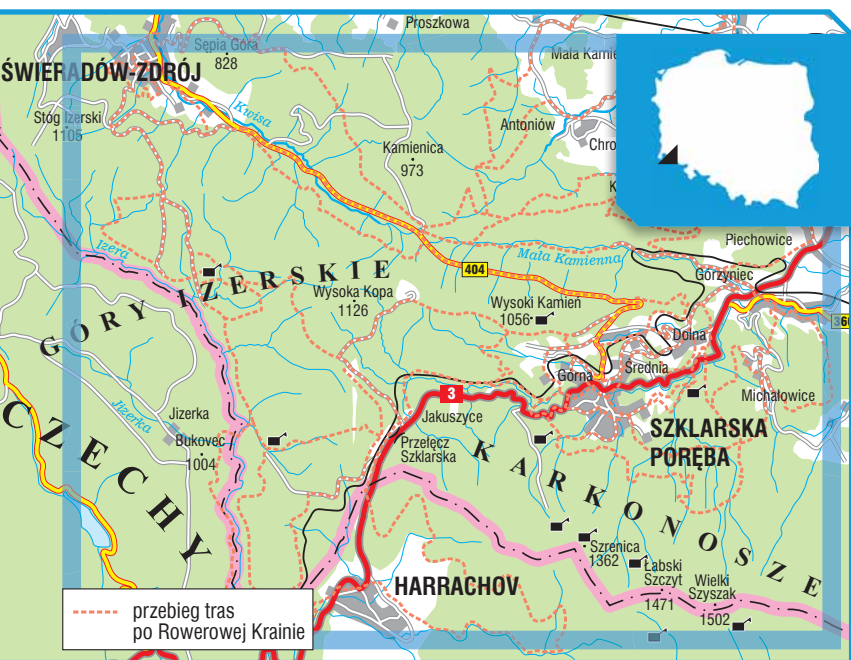

Rowerowa Kraina to jeden z flagowych projektów promujących turystykę rowerową w Karkonoszach. Łączna długość 20 tras wynosi 462 km. Różnią się one między sobą zarówno długością (od 8 do 50 km), jak i stopniem trudności (od skali 1 dla początkujących po skalę 5 – bardzo trudna). Wszystkie jednak stanowią pętle, więc można je ze sobą dowolnie łączyć.

Większość tras prowadzi drogami leśnymi (głównie szutrowymi) i kamienistymi oraz górskimi ścieżkami. Ich pokonywanie, niezależnie od stopnia trudności, wymaga sprawnego pod względem technicznym roweru górskiego. Zalecane są kaski, okulary, rękawice, przydatne są ochraniacze, szczególnie na trasach o najwyższym stopniu trudności. Trasy prowadzą przez najbardziej malownicze zakątki Karkonoszy i Gór Izerskich zarówno po stronie polskiej, jak i czeskiej. Najdłuższy zjazd ma 8 km, a najwyższy punkt jest położony na wysokości 1150 m n.p.m. Są wśród nich tak ciekawe propozycje, jak trasa artystyczna (po drodze możliwość zwiedzania galerii sztuki, domu pisarza Gerharta Hauptman-

na czy Huty szkła „Julia”), trasa Radiowej Trójki (trudna, zaczynająca się i kończąca na Skwerze Radiowej Trójki w Szklarskiej Porębie), czy też trasa kogeneracji (prowadzi przez tak „energetyczne” miejsca, jak skocznia mamucia w Harrachovie oraz źródło zdrowia i miłości).

Kluczowym elementem projektu jest aplikacja mobilna dostępna na dwie największe platformy – Android i iOS. Po ściągnięciu aplikacji na tablet lub smartfon można ją zastąpić papierową mapą i przewodnik turystyczny. W czytelny sposób wyznaczono bowiem trasy, podano dokładny ich opis wraz z profilem oraz informacjami o ciekawych obiektach, jakie można zobaczyć po drodze. Mobilny przewodnik działa zarówno w trybie online, jak i offline, a dzięki wbudowanemu modułowi GPS użytkownik może śledzić, w którym miejscu trasy aktualnie się znajduje. W cyfrowym przewodniku znajdziemy także opisy czterech tras narciarskich, dwóch pieszych oraz szlaku samochodowego „Doliny Pataców i Ogrodów Kotliny Jeleniogórskiej”. Aplikację

wydano również o bazę noclegowo-gastronomiczną, a dla wygody turysty przygotowano planer pozwalający ułożyć każdą wycieczkę zgodnie z indywidualnymi zainteresowaniami. Dla osób, które preferują tradycyjne formy wydawnicze,

wydano papierową mapę w czterech wersjach językowych: polskiej, czeskiej, niemieckiej i angielskiej. Są one dostępne m.in. w punkcie informacji turystycznej w Szklarskiej Porębie.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Szklarska Poręba Górna**, Kolej Izerska, połączenie kolejowe ponownie uruchomione w 2010 r. po niemal 65 latach, mogą z niej korzystać rowerzyści, połączenia do Harrachova i Kořenova w Czechach, ul. Dworcowa 10 / ok. 400 m
- **Szklarska Poręba**, Muzeum Mineralogiczne ze zbiorem niemal 3000 minerałów i skamieniałości z całego świata, ul. Kilińskiego 20 / ok. 1,8 km
- **Szklarska Poręba**, Muzeum Energetyki Jeleniogórskiej, atrakcją placówki jest działająca przepływowa elektrownia wodna, ul. Jeleniogórska 2 / ok. 2 km
- **Świeradów-Zdrój**, singlerek pod Smrkem w Górach Izerskich (s. 435) / ok. 22 km
- **Karpacz**, Świątynia Wang, ewangelicki kościół parafialny przeniesiony w 1842 r. z Vang w Norwegii, ul. Na Snieżkę 8 / ok. 28 km
- **piesza trasa** (szlak zielony, czarny): Szklarska Poręba Górna – Huta Szklarska „Julia” – Wodospad Kamieńczyka – Hala Szrenicka, ciekawe formy skalne i największy wodospad Sudetów / dt. ok. 5 km
- **trasa rowerowa** „Mała Szklarska Pętla” dla początkujących, rozpoczyna się i kończy w centrum Szklarskiej Poręby / dt. ok. 13 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Wrocław, Strachowice, ul. Graniczna 190 / ok. 140 km
- **PKS**: Szklarska Poręba, ul. 1 Maja 5
- **PKP**: Szklarska Poręba, ul. Dworcowa 10

.....
: **Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich**: Wrocław, Wybrzeże Słowackiego 12-14, tel. 71 776 95 01, 71 776 96 51, pife@dolnyslask.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

.....
: **Informacja turystyczna**: Szklarska Poręba, ul. Jedności Narodowej 1a, tel. 75 754 77 40, it@szklarskaporeba.pl, www.szklarskaporeba.pl

OBSZARY WIEJSKIE

OBSZARY WIEJSKIE

EDYCJA I

GŁÓWNA NAGRODA

CENTRUM WIKLINIARSTWA W RUDNIKU NAD SANEM

Projekt: Centrum Wikliniarstwa w Rudniku nad Sanem

Projektodawca: Gmina i Miasto Rudnik nad Sanem

Lokalizacja: Rudnik nad Sanem, woj. podkarpackie

Program: Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego 2004-2006

Dofinansowanie z UE: ok. 986,83 tys. zł

www.mokrudnik.pl

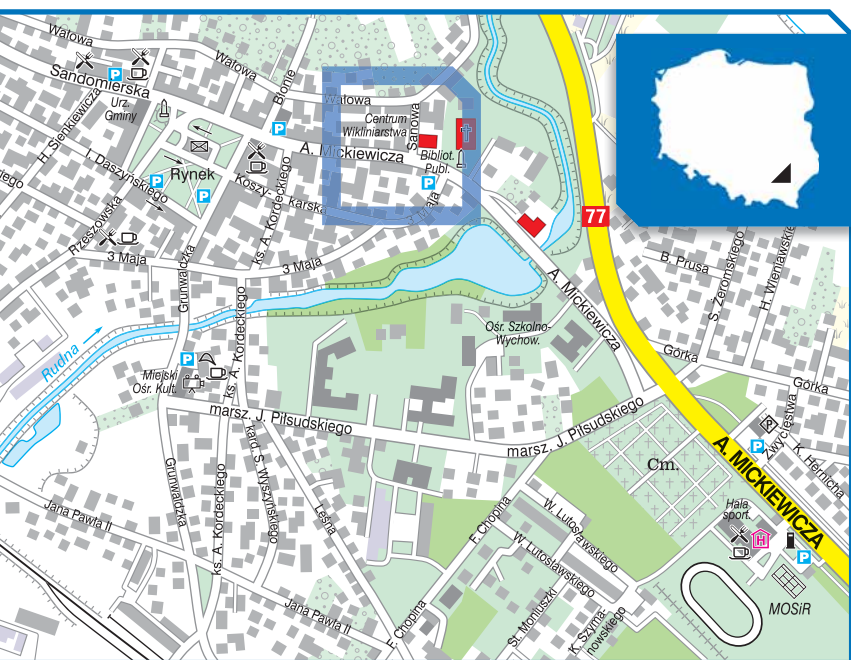

kilku gatunków wierzb, poddane uprzedniej obróbce. Na ekspozycjach można usiąść, dotknąć ich, zrobić pamiątkową fotografię. W wiklinowym zagłębieniu nie zapomina się o historii. Stałe wystawy – etnograficzna i historyczna, obie skompletowane ze zbiorów prywatnych, pokazują jej genezę. Organizowane są również prezentacje sztuki wyplatania, warsztaty dla dzieci i młodzieży, plenery wikliny artystycznej oraz pokazy biżuterii, a nawet... mody. Jest też biblioteka, nowoczesnie wyposażona sala konferencyjna i galeria malarstwa. Działa punkt informacji kulturalnej i turystycznej. Na miejscu można kupić oryginalne pamiątki. Placówkę dostosowano do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Centrum Wikliniarstwa w Rudniku nad Sanem to instytucja wystawiennicza i edukacyjna, zaskakująca pomysłowymi ekspozycjami wikliny użytkowej i artystycznej, urzekająca różnorodnością, nowoczesnością i ciągle zmieniającą się ofertą. Wiklina, o czym nie każdy pamięta, to młode pędy

Rudnik leży w południowo-wschodniej Polsce (województwo podkarpackie), w urokliwej Kotlinie Sandomierskiej. Główną rzeką regionu jest San, wyjątkowo w tym miejscu malowniczy. Niezależnie od walorów krajobrazowych odegrał najważniejszą rolę w dziejach miasta. Znad tej rzeki pochodził surowiec – podstawa nie-

mal półtorawiecznej tradycji rudnickiego rzemiosła. Kontynuując ją nieprzerwanie, Rudnik pozostaje największym w Polsce ośrodkiem uprawy i produkcji wyrobów z wikliny. Ale nawet najpiękniejsze przedmioty wymagają promocji.

W Centrum Wikliniarstwa dumnie prezentowane są elementy pawilonu polskiego przygotowane na światową wystawę EXPO 2005 w Japonii. To największy sukces promocyjny Centrum, które w ciągu kilku lat zebrało sporo nagród i wyróżnień.

W ramach projektu na siedzibę Centrum zaadaptowano budynek Szkoły Powszechnej z 1890 r., który nadał rozmach wszystkim podejmowanym tu działaniom. Ich główne cele to dbałość o historyczny i współczesny wizerunek rzemiosła o 135-letniej tradycji w „zagłębiu wikliniarskim” oraz promocja rzemiosła i miasta jako „polskiej stolicy wikliny”. Atrakcją turystyczną stał się również szlak wiklinowych rzeźb, zaczynający się przed pomnikiem hrabiego Ferdynanda Hompescha – twórcy rudnickiego koszykarstwa.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Rudnik nad Sanem**, kościół św. Trójcy, ul. Mickiewicza 43 / ok. 100 m
- **Ulanów**, Bractwo Flisackie, możliwość spływu rzeką San / ok. 6 km
- **Ulanów**, drewniany kościół parafialny św. Jana Chrzyciela z 1643 r. / ok. 7 km
- **Stalowa Wola**, Muzeum Regionalne, (s. 405 i 408), ul. Sandomierska 1 / ok. 23 km
- **Leżajsk**, Muzeum Ziemi Leżajskiej oferujące nietypową wystawę zabawek / ok. 25 km
- **trasa piesza** „Śladami Stróżanki” (niebieska), najciekawsze zabytki okolic Rudnika / dt. ok. 5 km
- **trasa rowerowa** „Brzegami Rudnej” (niebieska): początek na rynku w Rudniku nad Sanem / dt. ok. 14,5 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Rzeszów, Jasionka, Jasionka 942 / ok. 40 km
- **PKS**: Rudnik nad Sanem, ul. Sandomierska / ok. 400 m
- **PKP**: Nisko, ul. Kolejowa 20 / ok. 12 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Rzeszów, al. Ciepłińskiego 4, tel. 17 747 64 15, 17 747 64 82, zapytaj@podkarpackie.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Rudnik nad Sanem, ul. Mickiewicza 41, tel. 15 649 26 13, mokrudnik@interia.pl, www.mokrudnik.pl

ZESPÓŁ PARKOWO-PAŁACOWY W DZIAŁOSZYNIE

Projekt: Remont zespołu parkowo-pałacowego

w Działoszynie, Powiat Pajęczański

Projektodawca: Powiat Pajęczański

Lokalizacja: Pajęczno, woj. łódzkie

Program: Zintegrowany Program Operacyjny
Rozwoju Regionalnego 2004-2006

Dofinansowanie z UE: ok. 2,73 mln zł

www.pokdzialoszyn.pl

Odrestaurowany zespół parkowo-pałacowy w Działoszynie jest ważnym punktem na mapie turystycznych atrakcji Ziemi Łódzkiej, a miasto stało się bazą wypadową dla odwiedzających Załęczański Park Krajobrazowy. Chętnie przybywają tu turyści, leży ono bowiem na trasie pieszego Szlaku Jury Wieluńskiej (kolor czerwony), łączącego Wieluń i Częstochowę, oraz zielonego rowerowego szlaku Działoszyńskie-

go Przełomu Warty. Przez powiat prowadzi też fragment atrakcyjnego pieszego Szlaku Rezerwatów Przyrody. Malownicze tereny Załęczańskiego Parku Krajobrazowego przecina wiele innych tras rowerowych i pieszych, a baza turystyczna rozwija się z roku na rok.

Kompleksowa renowacja zespołu parkowo-pałacowego przywróciła tej szlachec-

kiej rezydencji dawną świetność. Aby było co wspominać, obiekt położony na sztucznie usypanym wzniesieniu, pośród łąk i terenów zalewowych Warty, powstał w XVI stuleciu jako budowla obronna. Z tej przyczyny przez mieszkańców nazywany jest „zamkiem”. Z zawieruchy obu wojen światowych przetrwał tylko zrujnowany główny korpus dworu, otoczony zdziczałym parkiem. W 1957 r. zaczęła się odbudowa pałacu. Po jej zakończeniu był on siedzibą specjalnego ośrodka szkolno-wychowawczego.

Nie było to przedsięwzięcie łatwe, kompleks znajduje się bowiem w strefach chronionego krajobrazu, ścisłej ochrony konserwatorskiej oraz obserwacji archeologicznej.

W ramach rewitalizacji odnowiono również park. Urządzono w nim zgeometryzowany układ alejek spacerowych wyposażonych

w stylizowane ławki i latarnie, a w części zalesionej – dodatkowo niewielki amfiteatr do organizacji imprez plenerowych. W parku zaplanowano ogród dydaktyczny, ścieżki edukacyjne (przyrodniczo-poznawcze) oraz miejsce na ekspozycję dzieł sztuki użytkowej regionu i czasowe wystawy plenerowe. Odnowiony obiekt to nie tylko powód do dumy mieszkańców uczestniczących w wydarzeniach kulturalnych, ale i wyraźnie odczuwalny wzrost atrakcyjności turystycznej Działoszyna i całego powiatu. Po remoncie budowla stała się siedzibą Powiatowego Ośrodka Kultury. Ulokowano tu również Powiatową Bibliotekę Publiczną z czytelnią i pracownią komputerową, w pełni wyposażone sale konferencyjne, salę wystawową o powierzchni 180 m² oraz kawiarenkę. Poddasze przeznaczono na przyszłe Muzeum Regionalne, prezentujące historię oraz dorobek kulturalny i artystyczny powiatu pajęczańskiego.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Działoszyn**, kościół św. Marii Magdaleny z XIV w., ul. Wieluńska 2 / ok. 1 km
- **Działoszyn**, kościół zbudowany w 1787 r. w duchu polskiego stylu rokokowego, ul. Zamkowa / ok. 1 km
- **Bobrowniki**, jaskinie Załęczańskiego Parku Krajobrazowego / ok. 6 km
- **Pajęczno**, późnobarokowy kościół Wniebowzięcia NMP i św. Leonarda, pl. Dworcowy 2 / ok. 10 km
- **Wieluń**, mury obronne, umocnienia obejmujące teren Starego Miasta / ok. 27 km
- **trasa piesza** „Szlak Przełomu Warty przez Wyżynę Wieluńską” (żółta): Działoszyn – Krzeszów, przebiega przez obszar Załęczańskiego Parku Krajobrazowego / dt. ok. 22 km
- **trasa rowerowa** „Szlak Przełomu Krzeczowskiego” (czerwona): Kamion (most) PKS – Jesienna – Krzeszów – most na rzece Warcie – Więctawy – Kamion – Trakt Kamieński – Ogroblejska Droga – Ogroble – Przywóz – Toporów – Kamion / dt. ok. 20,5 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Łódź, ul. Maczka 35 / ok. 100 km
- **PKS**: Działoszyn, pl. Wolności (przystanek) / ok. 700 m
- **PKP**: Wieluń, ul. Kolejowa 12 / ok. 25 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Łódź, ul. Moniuszki 7/9, tel. 42 663 31 07, 42 663 34 05, 42 291 97 60, gpiłodz@lodzkie.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Działoszyn, ul. Narutowicza 26, tel. 43 841 35 41, kinowarta1@o2.pl, www.mgdkdzialoszyn.pl

LEŚNE APARTAMENTY W BIELSKIEJ STRUDZE

Projekt: Modernizacja i adaptacja zabytkowej nieruchomości na cele turystyczne

Projektodawca: ELFVILLE SC A i P Bogdańscy

Lokalizacja: Bielska Struga, woj. kujawsko-pomorskie

Program: Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego 2004-2006

Dofinansowanie z UE: ok. 94,22 tys. zł

www.bielskastruga.pl

Bory Tucholskie to jeden z największych kompleksów leśnych i najpiękniejszych zakątków w Polsce. Pachnące lasy sosnowe poprzecinane licznymi duktami, obfitość jagód i grzybów, kilkadziesiąt jezior, czyste rzeki i piaszczyste wydmy co roku ściągają w te rejony mnóstwo turystów.

Apartamenty „Bielska Struga” są usytuowane w leśnej osadzie nad strumieniem, w sercu parku krajobrazowego. Projekt rodzinnej spółki Elfville polegał na adaptacji drewnianej chaty z 1847 r. na pensjonat z eleganckimi pokojami gościnnymi.

Budynek był zrujnowany i wymagał kompleksowej restauracji. Żmudne prace remontowo-budowlane nadzorował konserwator. Przedsięwzięcie zakończyło się sukcesem: rezerwacji w Bielskiej Strudze trzeba dokonywać z wielomiesięcznym wyprzedzeniem. Do dyspozycji gości są cztery luksusowe apartamenty: Biały, Dębowy, Kwiatowy i Ptasi, każdy urządzony w odmiennym stylu. A wokół domu, jak zachwalają właściciele, „cisza, śpiew ptaków, zapach lasu, łąk, piękne widoki, spacer wśród zwierząt, nie tłumów, kąpiele w kryształowo czystych strumieniach, bez-

ludne plaże nad jeziorami, ogromna przestrzeń tyłko dla gości”.

Na terenie posesji znajduje się plac zabaw dla dzieci oraz ławy i stoły biesiadne. Można wynająć rowery, łódkę, wybrać się na przejażdżkę bryczką, wziąć udział w spływie kajakowym lub wplaw (w kombinezonie piankowym) rzeką Brdą, powędkować, pójść na grzyby. Leśne dukty zachęcają do wycieczek pieszych i rowerowych, podczas których można obserwować zwierzęta ze specjalnych, profesjonalnie przygotowanych przez leśników stanowisk. W pobliżu znajdują się liczne rezerваты przyrody, m.in. Źródła Rzeki Stążki ze słynnymi Wodogrzzmotami Krasnoludków, rezerwat i ścieżka przyrodnicza Doliny Rzeki Brdy, Jeziorka Kozie z siedmioma pływającymi wyspami, jezioro Zdręczno – ostoja lilii wodnych i ptactwa wodnego, malownicza ścieżka przyrodnicza Jelenia Wyspa i park dendrologiczny w Gołąbku (5 km). Nieco dalej, ale wciąż blisko, znajduje się Mu-

zeum Borów Tucholskich w Tucholi, rezerwat Czapli Wierch (miejsce lęgowe czapli siwej), rezerwat Cisy Staropolskie w Wierchlesie (tysiącletnie okazy cisów) i rezerwat archeologiczny Kamienne Kręgi w Odwach. Ponad 200-letnie drewniane chałupy są ozdobą niejednej miejscowości Borów Tucholskich. Zgromadzono je też w atrakcyjnym skansenie architektury kaszubskiej we Wdzydzach Kiszewskich. Nie może się to jednak równać z urokiem zamieszkania w drewnianej chacie.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Rzepiczna**, zabytkowa wieś z zachowanymi relikwiami budownictwa drewnianego / ok. 7 km
- **Tuchola**, Muzeum Borów Tucholskich, wystawa „Etnografia Borów Tucholskich” prezentująca przedmioty, które służyły dawnym mieszkańcom Borów, ul. Podgórna 3 / ok. 18 km
- **Tuchola**, Muzeum Sygnałów Myśliwskich, kolekcja zabytkowych rogów myśliwskich, zapisy nutowe sygnałów myśliwskich, ul. Nowodworskiego 9-13 / ok. 18 km
- **Tuchola**, Bory Tucholskie (s. 363) / ok. 18 km
- **Wiele**, Jezioro Wielewskie (s. 339) / ok. 39 km
- **trasa piesza** „Szlak Wielkiego Kanału Brdy” (zielona): Rytel – Uboga – Fojutowo – Legbąd, atrakcją jest akwedukt i wieża widokowa w Fojutowie oraz drewniane domostwa w Legbądzie / dł. ok. 15,8 km
- **trasa rowerowa** „Doliną Brdy” (czerwona): Tuchola – Nowa Tuchola – Wysoka Wieś – Świt – Piła-Młyn – Świt, okolice Brdy na wschód od Uroczyska Piekło / dł. ok. 16 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Bydgoszcz, Szwederowo, ul. Grodzka 12 / ok. 82 km
- **PKS**: Tuchola, ul. Kolejowa 4 / ok. 18 km
- **PKP**: Chojnice, ul. Dworcowa 1 / ok. 37 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Bydgoszcz, ul. Jagiellońska 9, tel. 52 321 33 42, 52 327 68 84, 797 304 123, ue.bydgoszcz@kujawsko-pomorskie.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Tuchola, ul. Podgórna 3, tel. 52 334 21 89, muzeum@tuchola.pl, www.it.tuchola.pl

ZAGRODA ALBRECHTA W SWOŁOWIE

Projekt: Wzmocnienie potencjału turystycznego „Krainy w Kratę” – rekonstrukcja zagrody Albrechta w Swołowie
Projektodawca: Muzeum Pomorza Środkowego w Słupsku
Lokalizacja: Swołowo, woj. pomorskie
Program: Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego 2004-2006
Dofinansowanie z UE: ok. 3,44 mln zł

www.muzeum.swolowo.pl

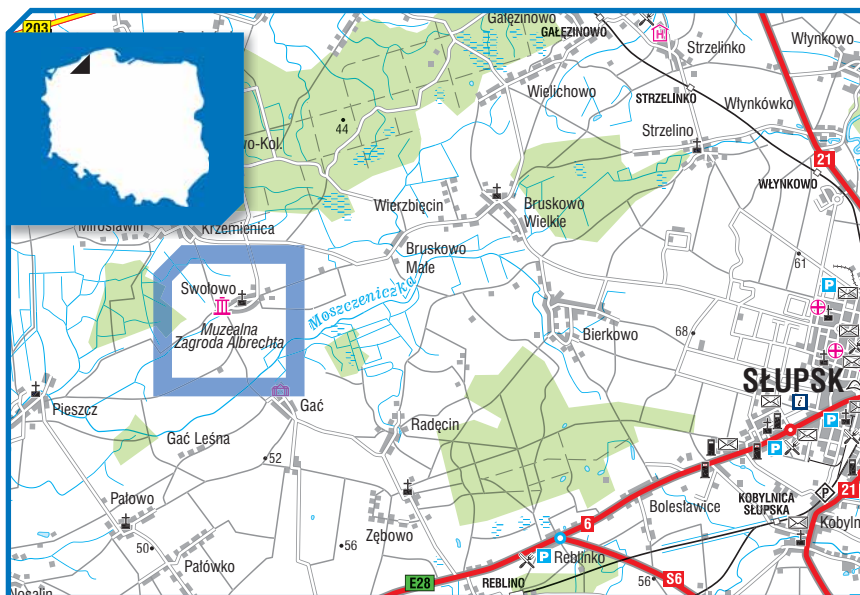
Swołowo, niewielka pomorska wieś w pobliżu Słupska, urzeka od pierwszego wejrzenia. Jej unikatowy pejzaż tworzą skupione wokół malowniczego stawu szachulcowe domy i budynki gospodarcze. Są charakterystyczne dzięki widocznej drewnianej konstrukcji ścian, przecinającej ceglane lub otynkowane wypełnienie, tworzącej wyrazisty rysunek kratki. To właśnie dzięki takiej architekturze ten region Pomorza nazywany jest „Krainą w Kratę”. Swołowo – jedna z najstarszych i najlepiej zachowanych wsi – jest jego stolicą. Szczyci się także tytułem Europejskiej Wsi Dziedzictwa Kulturowego.

Turystycznym sercem Swołowa jest zagroda Albrechta, która przez trzy stulecia należała do rodu zamożnych pomorskich chłopów. Od 2002 r. jej gospodarzem jest Muzeum Pomorza Środkowego. Dzięki pasji, zaangażowaniu i pomysłom jego pracowników stare, zniszczone gospodarstwo odzyskało dawną świetność. Zagroda Albrechta to coś więcej niż skansen. To prężnie działający ośrodek animacji kultury. Imprezy folklorystyczne, szkolenia, plenery artystyczne, koncerty, festiwale i pikniki – jest w czym wybierać. Dla naj-

młodszych przygotowano program „Zagroda Dziecięca”. Przez kilka letnich niedziel dzieci pod fachowym okiem pedagogów, etnografów i artystów uczą się zwyczajów dawnej i współczesnej wsi, jednocześnie świetnie się bawiąc.

W zagrodzie turyści poznają codzienność XIX-wiecznej wsi pomorskiej. Z ciekawo-

a w sali kinowej na piętrze oglądają filmy poświęcone kulturze i tradycjom okolic.

Obejście wygląda tak, jakby gospodarze właśnie przerwali codzienne zajęcia. W stodole przechowywane jest siano i zboże, stoją zabytkowe maszyny rolnicze (wszystkie działają!), bryczka, wóz drabiniasty, sanie. A w oborze znów mieszkają zwierzęta – owce, gęsi, kury, konie – co szczególnie cieszy najmłodszych gości z miasta. W oborze urządzono punkt sprzedaży rękodzieła, a na piętrze warsztaty rękodzielnicze, w których można obserwować, jak powstają tradycyjne wyroby.

Wypiękniał także stary sad i ogród z grządkami warzywnymi. W głębi, w odnowionym budynku, zaprasza gospoda Pod Wesołym Pomorzaniem, serwująca lokalne przysmaki. Tu również odbywają się lubiane przez wszystkich minifestiwale kulinarne, m.in. jesienny konkurs na najlepszą pomorską nalewkę. Rekonstrukcja zabytkowego siedliska to załączek działań na rzecz ratowania niepowtarzalnego charakteru Swołowa.

ścią zaglądają do wnętrza, którym przywrócono wystrój z czasów przedwojennych,

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Swołowo**, Muzeum Kultury Ludowej Pomorza (s. 67) / ok. 150 m
- **Stupsk**, Muzeum Kryminalistyki w Szkole Policji, pierwsza w Polsce tak bogata kolekcja poświęcona tej tematyce, ul. Kilińskiego 42 / ok. 15 km
- **Stupsk**, Galeria Bursztynowa, ponad 300 odcieni bursztynu, ul. Tuwima 9 / ok. 15 km
- **Warcino**, Centrum Edukacji Regionalnej (s. 466) / ok. 43 km
- **Wejherowo**, Kalwaria Wejherowska (s. 161), ul. Reformatorów 19 / ok. 103 km
- **trasa piesza** „Szlak Nadmorski” (czerwona): Łeba – Darłówko, biegnie przez Stowiński Park Narodowy / dt. ok. 86 km
- **trasa rowerowa** (żółta) rozpoczyna się na „moście saperskim” w Stupsku i prowadzi przez Park Krajobrazowy „Dolina Stupi” / dt. ok. 58,5 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Gdańsk, Rębiechowo, ul. Słowackiego 200 / ok. 130 km
- **PKS**: Stupsk, ul. Kołtątaja 15 / ok. 14 km
- **PKP**: Stupsk, ul. Kołtątaja 32 / ok. 14 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Gdańsk, ul. Augustyńskiego 2, tel. 58 326 81 47, 58 326 81 48, 58 326 81 52, punktinformacyjny@pomorskie.eu, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Stupsk, ul. Starzyńskiego 8, tel. 59 842 20 06, it@apr.slupsk.pl, www.ziemia-slupska.pl

GARNCARSKA WIOSKA W KAMIONCE

Projekt: Garncarska Wioska

Projektodawca: Nidzicka Fundacja Rozwoju NIDA

Lokalizacja: Kamionka, woj. warmińsko-mazurskie

Program: Inicjatywa Wspólnotowa EQUAL

Dofinansowanie z UE: 1,03 mln zł

www.garncarskawioska.pl

niku 2007 r. w Kamionce koło Nidzicy. To nowatorski w polskich warunkach sposób mobilizowania społeczności lokalnych. Garncarska Wioska łączy go z promocją historii i kultury regionu. W oparciu o dawne umiejętności rzemieślnicze i ginące zawody stwarza mieszkańcom wsi szanse zatrudnienia poprzez stworzenie modelowego przedsiębiorstwa społecznego, złożonego z kilkunastu różnych podmiotów – organizacji i osób prowadzących działalność gospodarczą.

Projektem Garncarska Wioska zarządza Nidzicka Fundacja Rozwoju NIDA. Koordynuje działania wielu partnerów – tych lokalnych i mających swe siedziby daleko poza Nidzicą. Już to świadczy o znaczeniu i rozmachu, jakiego nabrała społeczna inicjatywa wsparta funduszami europejskimi.

Pod wspólną marką Garncarska Wioska świadczone są usługi w zakresie garncarstwa, kowalstwa, krawiectwa, renowacji starych mebli, produkcji papieru czerpanego, agroturystyki i turystyki zielonej. Organizowane są tu także atrakcje dla turystów: „Mazurskie wesele” – bo o nim mowa, pozwala spróbować potraw przygotowanych według starych receptur, uczestniczyć w obrzędzie weselnym ze śpiewem i tańcami przy ludowej muzyce.

Oprócz działalności produkcyjnej i usługowej Garncarska Wioska to miejsce, gdzie organizowane są różnorakie imprezy: „Dożynki”, „Jarmark Mazurski” (z udziałem rzemieślników z Warmii i Mazur oraz Białorusi i Ukrainy) czy pikniki edukacyjne. Często występują tu zespoły ludowe. W nowo po-

Przedsiębiorstwo społeczne Garncarska Wioska Sp. z o.o. powstało w październiku

wstałym i pięknie zaaranżowanym „Jazębinowym Amfiteatrze” odbywa się też Festiwal Bułata Okudźawy. Poza tym – szkolenia, seminaria i konferencje, warsztaty ceramiczne, malowania na szkłe, produkcji witraży oraz papieru czerpanego. To także miejsce promocji odnawialnych źródeł energii i edukacji ekologicznej. W 2011 r. otwarto pierwszą instalację edukacyjną – wirtualny model oczyszczalni ścieków – element parku dydaktycznego powstającego w Kamionce.

Rolą Fundacji NIDA (funkcjonuje od 1994 r.) jest m.in. przygotowanie zawodowe osób bezrobotnych do pracy oraz pomoc w promocji produktów i usług tej nietypowej firmy społecznej. Garncarska Wioska, dając przykład innym regionom, dzieli się pozytywnymi doświadczeniami, organizując wizyty dla przedstawicieli samorządów, organizacji pozarządowych i biznesu.

Jej działalność nagrodzono m.in. w Międzynarodowym Konkursie Komisji Europejskiej „Europejskie Nagrody Przedsiębiorczości” (II miejsce, 2009).

ATRAKCJE TURYSTYCZNE

- **Zagrzew**, zespół dworsko-pałacowy, zachowany w dobrym stanie dwór zbudowany na pocz. XX w. w stylu neobarokowym / ok. 6 km
- **Nidzica**, zabytkowy browar zamkowy, wybudowany w 1868 r. / ok. 7 km
- **Nidzica**, zamek krzyżacki, warownia wybudowana przez zakon niemiecki w XIV w. / ok. 7 km
- **Mława**, Muzeum Ziemi Zawkrzeńskiej, ekspozyty skamieniałości roślin i zwierząt oraz meteoryty, ul. 3 Maja 5 / ok. 26 km
- **Ostróda**, Ostróda Reggae Festival (s. 252) i Jezioro Drwęckie (s. 318) / ok. 64 km
- **trasa piesza** wokół rezerwatu „Jezioro Orłowo Małe” / dt. ok. 25 km
- **trasa rowerowa** „Szlak Kurhanów”: Kownatki – Kozłowo – Michałki – Turowo – Zaborowo, stanowiska archeologiczne i zabytki miejscowej architektury / dt. ok. 30 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Warszawa, Okęcie, ul. Żwirki i Wigury 1 / ok. 156 km
- **PKS**: Nidzica, ul. Kolejowa 6 / ok. 7 km
- **PKP**: Nidzica, ul. Kolejowa 6 / ok. 7 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Olsztyn, ul. Kościuszki 89/91, tel. 89 521 93 85, 89 521 93 86, gpiolsztyn@warmia.mazury.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Nidzica, ul. Zamkowa 2, tel. 89 625 03 70, lot_powiatunidzickiego@op.pl, www.nidzica.pl

CENTRUM EDUKACJI REGIONALNEJ W WARCINIE

Projekt: Utworzenie Centrum Edukacji Regionalnej na bazie odrestaurowanej wozowni w Warcinie

Projektodawca: Powiat Słupski

Lokalizacja: Warcino, woj. pomorskie

Program: Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego 2004-2006

Dofinansowanie z UE: ok. 1,84 mln zł

www.cer.warcino.pl

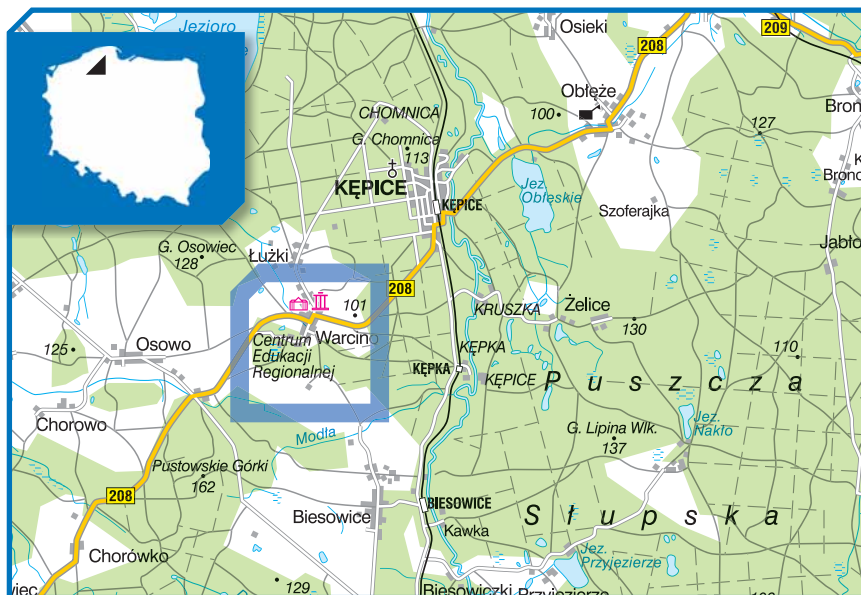
Trudno się zdecydować, co podziwiać bardziej – ożywienie, jakie w ruchu turystycznym przyniosła nowa inicjatywa, czy fakt, że nie zaburza to otoczenia, w jakie idealnie została wpasowana. Uruchomienie Centrum Edukacji Regionalnej na terenie zespołu pałacowo-parkowego w Warcinie nie tylko uszanowało tradycję, ale i znakomicie ją wykorzystuje.

Centrum organizuje i prowadzi edukację dzieci i młodzieży, a także dorosłych w zakresie historii, kultury i ochrony dóbr kultury regionu, ochrony środowiska i przyrody, rolnictwa i leśnictwa, turystyki i kultury fizycznej. Skutecznie promuje region słupski, prezentując jego walory przyrodnicze i historyczne. Zajmuje się też organizacją imprez kulturalnych, jak targi łowieckie, wystawy myśliwskie, koncerty muzyki myśliwskiej, plenery malarskie i fotograficzne, wystawy etnograficzne, sympozja naukowe, konferencje i warsztaty.

W ramach działalności edukacyjnej funkcjonują wakacyjne szkoły języka i kultury, wycieczki edukacyjne dla uczniów i studentów, wymiana zagraniczna młodzieży, zajęcia edukacyjne z wykorzystaniem

ośrodka rehabilitacji ptaków drapieżnych oraz zajęcia terenowe na ścieżce edukacyjno-ekologicznej i w ogrodzie botanicznym. Towarzyszą temu rajdy, imprezy turystyczne, a także spotkania o charakterze religijnym. Centrum oferuje miejsca noclegowe dla indywidualnych gości w pokojach na piętrze wozowni i w budynku, który przypomina tradycyjną leśniczówkę. Większe grupy podejmowane są w hotelu funkcjonującym w pałacu.

Pałac w Warcinie był od XVII w. kilkakrotnie przebudowywany. Tylko jego zachodnia część jest fragmentem barokowej rezydencji wzniesionej w 1664 r. Z drugiej połowy XVII w. pochodzi również założenie parkowe. W 1867 r. podupadły majątek kupił ówczesny prezes Rady Ministrów, hrabia Otto von Bismarck-Schoenhausen (od 1871 r. kanclerz Rzeszy). To on i jego spadkobiercy nadali posiadłości obecny kształt. Pałac został rozbudowany, a park znacznie powiększony. Obecnie w kompleksie pałacowym mieści się Zespół Szkół Leśnych i Ogólnokształcących, ale obiekt jest dostępny dla zwiedzających, podobnie jak znakomicie utrzymany park.

Siedzibą Centrum jest ryglowa stajnia-wozownia z przełomu XVIII i XIX stulecia. Zanim zainicjowano działalność ośrodka, budynek został całkowicie rozebrany, a szachulcową konstrukcję odtworzono

belka po belce. Natrafiono przy tym na odręczne zapiski Ottona von Bismarcka, których autentyczność potwierdzili niemieccy badacze.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Warcino**, eklektyczna kaplica pałacowa z ok. 1860 r. / ok. 100 m
- **Stupsk**, kościół św. Jacka wzniesiony w stylu gotyckim, pierwotnie pełnił funkcję kaplicy dworskiej Gryfitów, ul. Dominikańska 5 / ok. 34 km
- **Stupsk**, Galeria Bursztynowa, ponad 300 odcieni bursztynu, ul. Tuwima 9 / ok. 34 km
- **Stupsk**, wieża ratusza z widokiem na morze / ok. 34 km
- **Swołowo**, Muzeum Kultury Ludowej Pomorza (s. 67) i Zagroda Albrechta (s. 460) / ok. 40 km

- **trasa piesza** „Szlak Słowińców” (żółta): Łeba – Żarnowska – Gać – Izbica – Kluki – Smołdzino – Gardna Wielka, przebiegający przez Słowiński Park Narodowy / dt. ok. 38,7 km
- **trasa rowerowa** śladami Bismarcka: Warcino – Stawno – Reblino – Stupsk / dt. ok. 58 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Gdańsk, Rębiechowo, ul. Słowackiego 200 / ok. 137 km
- **PKS**: Warcino (przystanek) / ok. 300 m
- **PKP**: Stawno, ul. Dworcowa 1 / ok. 26 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Gdańsk, ul. Augustyńskiego 2, tel. 58 326 81 47, 58 326 81 48, 58 326 81 52, punktinformacyjny@pomorskie.eu, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Stupsk, ul. Starzyńskiego 8, tel. 59 842 20 06, it@apr.slupsk.pl, www.ziemia-slupska.pl

SZLAK DREWNIANYCH KOŚCIOŁÓW WOKÓŁ PUSZCZY ZIELONKA

Projekt: Szlak kościołów drewnianych wokół Puszczy Zielonka

Projektodawca: Związek Międzygminny „Puszcza Zielonka”

Lokalizacja: Gminy Czerwonak, Kiszkowo, Murowana Goślina, Pobjedziska, Skoki, Swarzędz, woj. wielkopolskie

Program: Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego 2004-2006

Dofinansowanie z UE: ok. 275,91 tys. zł

www.puszcza-zielonka.pl

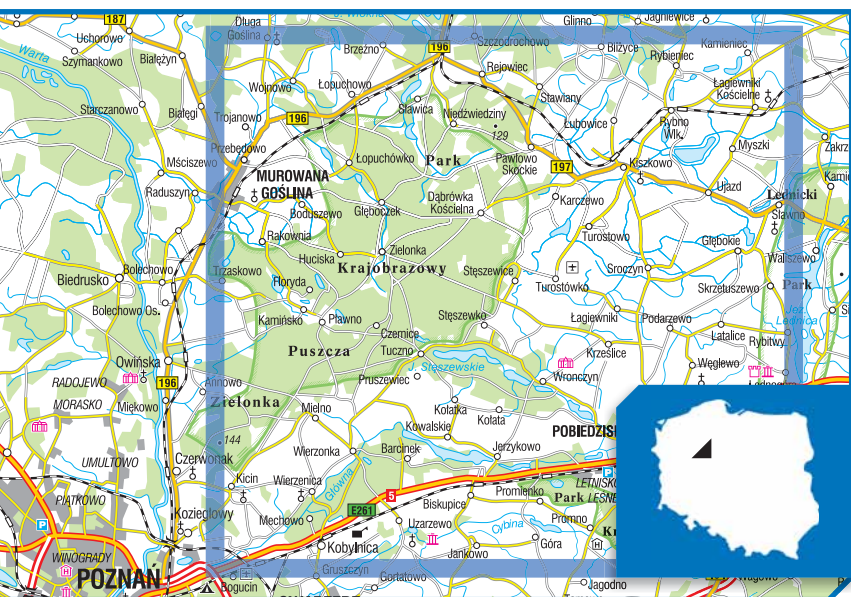

tów drewnianych wokół Puszczy Zielonka”, która uzyskała dofinansowanie z FE, oferta rekreacyjna regionu została wzbogacona o możliwość poznania 12 drewnianych kościołów zachowanych na tym terenie.

Dzięki przygotowaniu i oznakowaniu tras, wydaniu map, przewodnika, płyty CD z muzyką sakralną i opracowaniu strony internetowej znacznie wzrosło zainteresowanie mało znanymi dotąd skarbami architektury sakralnej. Na wyznaczonym szlaku znajduje się 12 wiejskich kościołów z XVI-XIX w.

Pętla o długości około 90 km wokół puszczy obejmuje dziewięć świątyń (w przypadku wyjazdu z Poznania długość całej trasy wynosi 110 km). Ze szlakiem łączą się drogi dojazdowe do trzech pozostałych kościołów. Świątynie urzekają prostotą, a jednocześnie prawie w każdej z nich kryją się wspaniałe dzieła sztuki, od gotyku, przez barok, po czasy współczesne. Na szlaku znajdują się kościoły: św. Józefa Oblubieńca NMP w Kicinie, św. Mikołaja w Wierzenicy, św. Michała Archanioła w Uzarzewie, św. Marii Magdaleny w Długiej Goślinie, św. Katarzyny Aleksandryjskiej w Węglewie,

Puszcza Zielonka, największy obszar leśny w pobliżu Poznania, od dawna cieszył się powodzeniem jako teren rekreacyjny. Prowadzi tędy wiele szlaków rowerowych, jest kilka kąpielisk. W 1993 r. w puszczy utworzono park krajobrazowy, czyli obszar chroniony ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe. Na jego terenie wydzielono rezerваты przyrody – trzy florystyczne i dwa leśne. Dzięki inicjatywie Związku Międzygminnego „Szlak kościo-

św. Jana Chrzyciela w Kiskowie, Bożego Ciała w Łągiewnikach Kościelnych, kaplica św. Rozalii w Sławnie, kościół św. Mikołaja Biskupa w Skokach, św. Michała Archanioła w Jabtkowie, Wszystkich Świętych w Raczkowie, Najświętszego Serca Pana Jezusa w Rejowcu.

Nowo powstały szlak, wiodący głównie przez małe miejscowości i wsie, stanowił impuls do rozwoju inicjatyw lokalnych i małej przedsiębiorczości w zakresie turystyki. Gospodarstwa agroturystyczne,

obiekty gastronomiczne oraz inne punkty handlowe przeżywają okres rozkwitu. Często zdarza się, że daną wieś podczas weekendu odwiedza tylu turystów, ilu przed projektem przez cały rok.

Szlak kościołów drewnianych poprowadzony wokół puszczy, czyli zaplecza naturalnego budulca, pokazuje, jak bliskie było niegdyś współistnienie człowieka ze środowiskiem naturalnym (lasem), jak bezpośredni był związek między kulturą a naturą.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Owińska**, Park Orientacji Przestrzennej (s. 502), ul. Cysterek / ok. 5 km
- **Gmina Czerwonak**, wieża widokowa na Dziewiczej Górze (143 m n.p.m.), najwyższe wzniesienie na terenie Parku Krajobrazowego „Puszcza Zielonka” / ok. 5,5 km
- **Dziekanowice**, Wielkopolski Park Etnograficzny, malowniczy skansen z folwarkiem / ok. 32,6 km
- **Gniezno**, Gnieźnieńska Kolej Wąskotorowa (s. 243), ul. Wrzesińska 2 / ok. 55 km
- **Prusim**, Skansen Olenderski „Olandia” (s. 117), Prusim 5 / ok. 78 km
- **trasa piesza** (czerwona): Czerwonak – Dziewicza Góra – Okoniec – Zielonka – Skoki / dt. ok. 35 km
- **trasa rowerowa**: Niedźwiedziny – Rejowiec – Stawiany – Raczkowo – Skoki – Budziszewice – Słomowo – Pacholewo / dt. ok. 44,2 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Poznań, Ławica, ul. Bukowska 285 / ok. 40 km
- **PKS**: Poznań, ul. Matyi 2 / ok. 23,7 km
- **PKP**: Poznań Główny, ul. Dworcowa 1 / ok. 24,4 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Poznań, ul. Szyperska 14, tel. 61 626 61 92, 61 626 61 93, info.fe@wielkopolskie.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Poznań, ul. 27 Grudnia 17/19, tel. 61 664 52 34, biuro@wot.org.pl, www.wotwielkopolska.pl

OBSZARY WIEJSKIE

EDYCJA IV

GŁÓWNA NAGRODA

OŚRODEK AKTYWNEJ REKREACJI W ŁĘKUKU MAŁYM

Projekt: Uruchomienie ośrodka aktywnej rekreacji w Łękuku Małym

Projektodawca: Folwark Łękuk Przyłuccy SJ

Lokalizacja: Łękuk Mały k. Orłowa, woj. warmińsko-mazurskie

Program: Regionalny Program Operacyjny Warmia i Mazury na lata 2007-2013

Dofinansowanie z UE: ok. 340,16 tys. zł

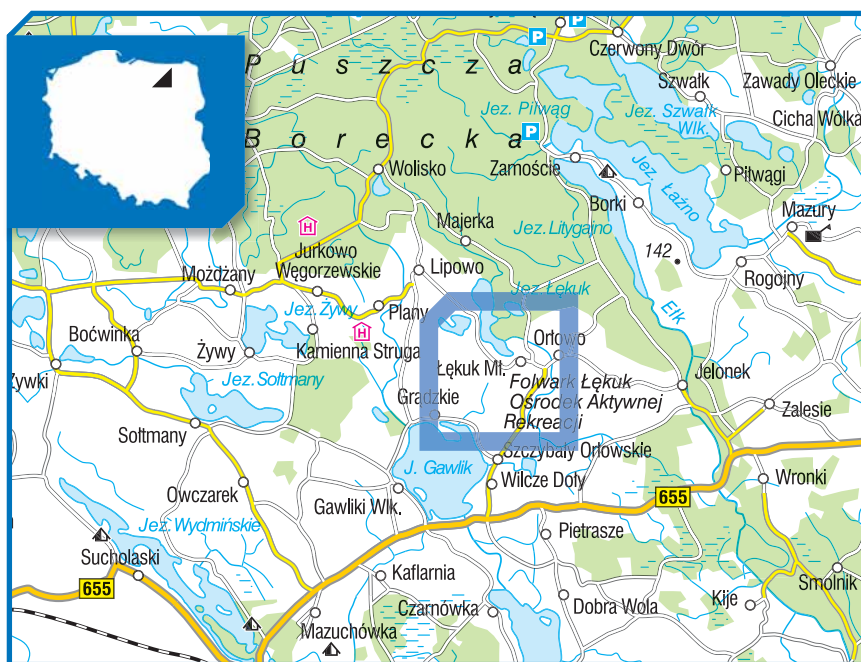
www.lekuk.pl

We wsi Łękuk Mały w powiecie giżyckim powstało miejsce, gdzie można odetchnąć pełną piersią, zapomnieć o codzienności i zregenerować siły w zachwycającym otoczeniu. Folwark Łękuk oferuje wszystko, o czym się marzysz, planując wypoczynek. Na gości czekają wygodne pokoje na poddaszu, a dla tych, którzy wolą nocować bliżej natury – świetnie wyposażony kemping. Jest kąpielisko z plażą, nad brzegiem jeziora można również spacerować malowniczą ścieżką. W pięknie zaaranżowanych ruinach jednego z budynków

kryje się romantyczna tawerna pod gołym niebem. Na wakacjach w Łękuku nie sposób się nudzić. Można grać w siatkówkę, minigolfa, jeździć konno, wędkować, grilować oraz urządzać wycieczki do Puszczy Boreckiej. Jeśli ktoś chciałby wybrać się na spływy kajakowy, gospodarze służą pomocą – wypożyczą sprzęt, podpowiedzą, jaką wybrać trasę, gdzie zwodować kajak, rozbić biwak i co warto zobaczyć w pobliżu rzeki. W okolicy nie brakuje atrakcyjnych szlaków rowerowych o różnym stopniu trudności. Na miejscu można wy-

pożyczyć rowery. Jedną z atrakcji dla gości jest tradycyjna ruska bania zbudowana na ustronnym pomoście jeziora Łękek. W środku znajduje się parzelnia z piecem oraz pokój wypoczynku i sala biesiadna na 12 osób. Gospodarze Folwarku zapewniają smaczną, domową kuchnię, a na zamówienie serwują świeże ryby prosto z jeziora.

Ten gościnny ośrodek wypoczynkowy powstał na terenie dawnego pruskiego majątku. Po II wojnie światowej dwór spłonął, a gospodarstwo przejął PGR. Po jego upadku zabytkowe budynki stopniowo popadały w ruinę, aż wreszcie trafiły w ręce rodziny Przytuckich. Nowym właścicielem udało się zabezpieczyć przed niszczeniem budynki i na ich bazie stworzyć niezwykle miejsce odpoczynku.

Stary folwark nad jeziorem Łękek rozkwita z dnia na dzień ku ucieście gości i właścicieli. Dzięki ich zaangażowaniu i pasji powstał obiekt spełniający oczekiwania wszystkich, którzy lubią spędzać czas aktywnie, rodzinnie, w pięknym otoczeniu, blisko natury, a jednocześnie w dobrych warunkach. Właściciele planują już adaptację drugiego budynku na ośrodek wypoczynkowy z restauracją i zapleczem szkoleniowo-integracyjnym. Wkrótce powstanie tu także plac z atrakcjami dla dzieci, choć już teraz miejsca do zabawy nie brakuje – maluchy czują się tu fantastycznie.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Orłowo**, cerkiew św. Jana Chrzciciela, dawny kościół ewangelicki zbudowany w latach 1855-1857 / ok. 1 km
- **Giżycko**, Aeroklub Krainy Jezior, transgraniczna turystyka lotnicza (s. 429), ul. Olsztyńska 15a / ok. 35,7 km
- **Węgorzewo**, Muzeum Kultury Ludowej, ul. Portowa 1 / ok. 46 km
- **Suwałki**, Jarmark Folkloru i Jadła Kresowego (s. 312), ul. Noniewiczza 71 / ok. 66,8 km
- **Augustów**, Kuchnia Pachnąca Tradycją (s. 438) i Kanał Augustowski (s. 417) / ok. 78 km
- **trasa piesza** (czarna): Wilkasy – Niegocin – Wzgórze św. Brunona – Giżycko PKP / dt. ok. 5 km
- **trasa rowerowa** „Szlak legend mazurskich” (zielona): Łękek – Jurkowo – Borki – Możdżany – Żywy – Łękek, związana z pięcioma mazurskimi legendami / dt. ok. 102 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Warszawa, Okęcie, ul. Żwirki i Wigury 1 / ok. 273 km
- **PKS**: Łękek Mały (przystanek) / ok. 1 km
- **PKP**: Stare Juchy, ul. Kolejowa 2 / ok. 26 km

Lokalny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: EtK, ul. Kajki 10, tel. 87 610 07 77, lpiek@warmia.mazury.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Giżycko, ul. Wyzwolenia 2, tel. 87 428 52 65, info@gizycko.turystyka.pl, www.gizycko.turystyka.pl

OŚRODEK TURYSTYCZNO-REKREACYJNY W PRZYSIECZY

Projekt: Budowa i modernizacja ośrodka turystyczno-rekreacyjnego w Przysieczy

Projektodawca: Ośrodek turystyczno-rekreacyjny w Przysieczy / Anna Lipińska

Lokalizacja: Przysiecz, woj. opolskie

Program: Regionalny Program Operacyjny Województwa Opolskiego na lata 2007-2013

Dofinansowanie z UE: ok. 300,96 tys. zł

www.lipinsky.com.pl

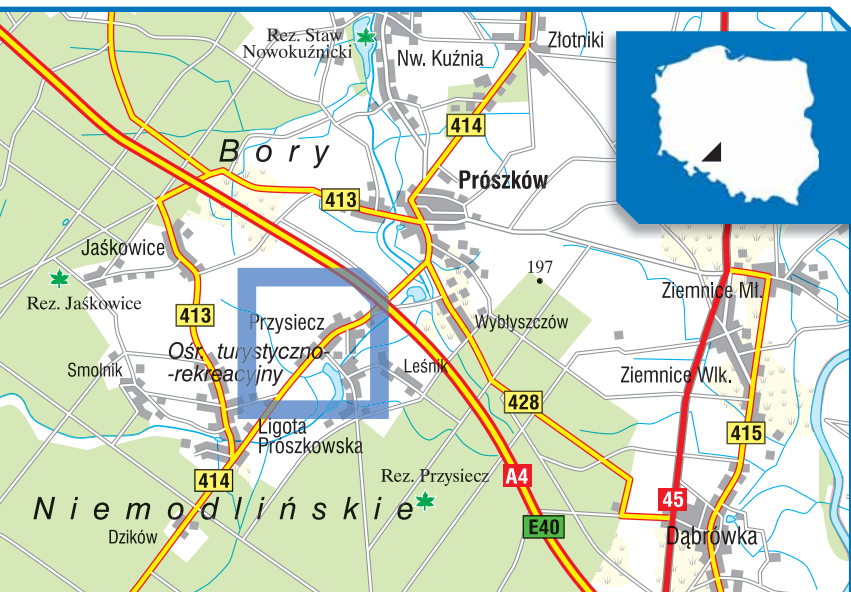

drewniany gród rycerski przystosowany do organizacji imprez plenerowych, a obok – plac zabaw dla dzieci, również utrzymany w średniowiecznym stylu.

Gospodarstwo leży w pobliżu Borów Niemodlińskich, nad dwoma stawami. Nad jednym z nich urządzono atrakcyjne kąpielisko dla dorosłych i dzieci. Są tam dwie ładne plaże, wysepka z altanką, wiszący most oraz pomost wędkarski. W przysieckiej zagrodzie mieszkają m.in. krowy, owce, kozy, króliki, gęsi, drób ozdobny, świny miniaturowe, kózki karłowate, a także jeleni, dziki i sarny. Główną atrakcją gospodarstwa są kucyki szetlandzkie i walijskie oraz konie czystej krwi arabskiej i szlachetnej półkrwi. Miłośnicy jazdy konnej znajdą tu wspaniałe tereny do wycieczek w siodle – rozległe łąki i leśne drożki. Na miejscu jest także kryta ujeżdżalnia, gdzie początkujący jeźdźcy zdobywają umiejętności pod okiem instruktora.

W Gościnnej Zagrodzie w Przysieczy wyjątkowo dobrze czują się maluchy. Świeże powietrze i mnóstwo miejsca do biegania są dla nich idealne, ale najwięcej emocji dostarczają zwierzęta, o których gospodarz, z zawodu lekarz weterynarii, potrafi pasjonująco opowiadać. W ogrodzie wyrósł

W 2011 r. przy gospodarstwie wybudowano pensjonat. Powstały komfortowe pokoje z łazienkami wyposażone w sieć Wi-Fi i telewizję. Wszystkie pokoje mają wyjścia na długą werandę, z której roztacza się wi-

dok na wybieg dla zwierząt. Goście mają też do dyspozycji kuchnię, choć bardziej niż własnoręcznie przygotowywane posiłki cenią sobie tradycyjne potrawy serwowane przez gospodynię. Chwałą również przysmaki z przysposobarskiej wędzarni: wędliny, sery czy własnoręcznie złowione ryby. Część gospodarstwa przeznaczona wyłącznie dla gości uzupełniona utrzymana w tradycyjnym stylu siodlarnia połączona z kuźnią, przed którą znajdują się stoły bie-

siadne, grill, wędzarnia, kuchnia polowa oraz miejsce na ognisko.

Latем gospodarze organizują wycieczki krajoznawcze do malowniczego pałacu w Mosznej, a zimą kuligi. Na przejażdżki po okolicy można się także wybrać dwoma stylowymi wozami taborowymi. Gościnnie Zagroda zapewnia atrakcje przez cały rok.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Opole**, Muzeum Śląska Opolskiego (s. 28), ul. św. Wojciecha 13 / ok. 15 km
- **Opole**, Narodowe Centrum Polskiej Piosenki (s. 285), ul. Piastowska 14 / ok. 15 km
- **Kamień Śląski**, Ośrodek Turystyczno-Wypoczynkowy (s. 537), ul. Parkowa 1b / ok. 30 km
- **Krasiejów**, JuraPark (s. 493), ul. 1 Maja 10 / ok. 43 km
- **Nysa**, szlak czarownic po czesko-polskim pograniczu (s. 432) / ok. 48 km
- **trasa piesza** „Szlakiem Śląskiego Dinosauria”: Opole – Grodziec, po drodze mijamy m.in. wykopaliska paleontologiczne / dt. ok. 25 km
- **trasa rowerowa**: Zdieszowice – Głogówek – Krapkowice – Zdieszowice, fauna, flora oraz kultura regionu opolskiego / dt. ok. 68 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Katowice, Pyrzowice, ul. Wolności 90 / ok. 130 km
- **PKS**: Opole, ul. 1 Maja 4 / ok. 16 km
- **PKP**: Opole Główne, ul. Krakowska 48 / ok. 16 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Opole, ul. Barlickiego 17, tel. 77 440 47 20, 77 440 47 21, 77 440 47 22, info@opolskie.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Kamień Śląski, pl. Myśliwca 5, 77 467 13 29, cit@kamienslaski.pl, www.gogolin.pl

MIEJSCE PRZYJAZNE RODZINIE

MIEJSCE PRZYJAZNE
RODZINIE

EDYCJA VIII

GŁÓWNA NAGRODA

EKSPOZYCJA GIGANTY MOCY

Projekt: Budowa Miejskiego Centrum Kultury wraz z Ekspozycją Giganty Mocy

Projektodawca: Miasto Bełchatów

Lokalizacja: Bełchatów, woj. łódzkie

Program: Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego na lata 2007-2013, V.4. Infrastruktura kultury

Dofinansowanie z UE: ok. 9,6 mln zł

www.pgegigantymocy.pl

Sercem Miejskiego Centrum Kultury w Bełchatowie jest interaktywna ekspozycja „Giganty Mocy”, poświęcona węglowi brunatnemu i uzyskiwanej z niego energii elektrycznej. Obiekt wprowadza turystów w historię Bełchatowa i zabiera w fascynującą podróż do świata biologii, fizyki i techniki.

Dzięki licznym stanowiskom z zaaranżowanymi eksperymentami fizycznymi zwiedzający na własne oczy mogą prześledzić proces od formowania się złóż węgla brunatnego aż do żarówki rozbłyskującej

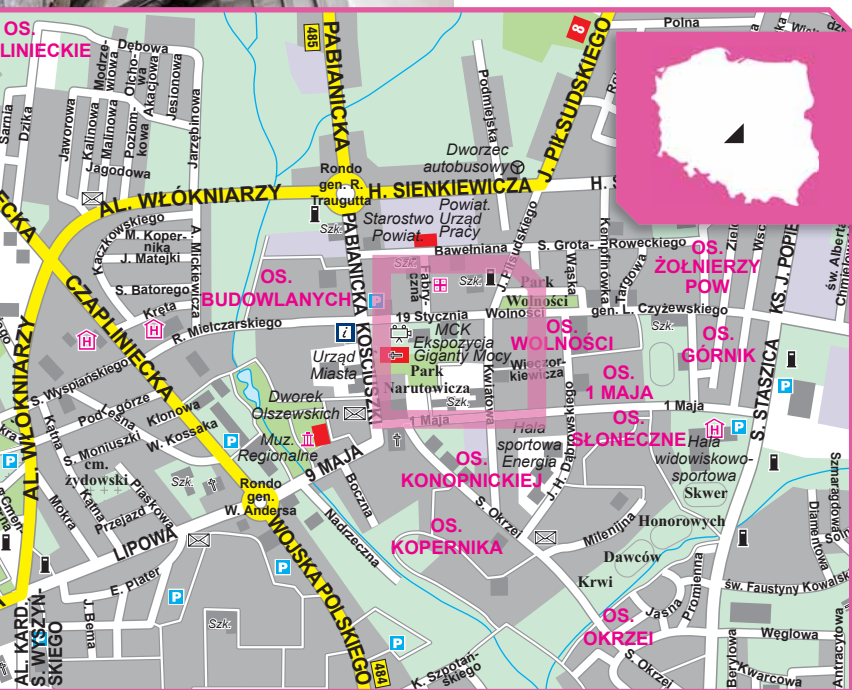
światłem w ich domach. Spośród licznych atrakcji warto wymienić spacer po dnie morza, eksplorację lasu tropikalnego, szkielet mamuta, a także możliwość poznania działania generatora elektrostatycznego Van de Graaffa. Multimedialne elementy uzupełniają ciekawe ekspozyty, m.in. pulpitu sterowniczy z bełchatowskiej elektrowni, modele maszyn górniczych, a także przebieralnia, w której najmłodszy mogą się wczuć w role górników. Część wystawy poświęcono również Bełchatowowi – miastu powstałemu właśnie wskutek odkrycia okolicznych złóż węgla.

Ekspozycja została zaprojektowana z myślą o rodzinach z dziećmi – audioprzewodnik zawiera kilka ścieżek dostosowanych do wieku zwiedzających, a informacje dla dzieci są przekazywane w przystępnej formie połączonej z zabawą. Przewodnikami po wystawie jest rodzina Gigusiów Brunatnych – najmłodszych oprowadza ciekawski Woltuś, nastolatków – przyjacielska Dzulka, a najstarszych – wszechwiedzący profesor Om. Dla zorganizowanych grup przewidziano możliwość zwiedzania wystawy z przewodnikiem-animatorem, który sprawnie połączy zabawę z przekazywaniem wiedzy.

Obok stałej ekspozycji „Giganty Mocy” w budynku odbywa się również wiele wystaw czasowych poświęconych ekologii i energetyce. Obiekt został wyposażony w salę teatralną na 500 osób, a także w scenę plenerową, w związku z czym odbywają się tutaj dziesiątki wydarzeń kulturalnych i edukacyjnych – przed wizytą warto sprawdzić kalendarium na stronie internetowej. Bogatą ofertę Miejskiego Centrum Kultury

uzupełniają zajęcia taneczne, muzyczne i plastyczne dla dzieci i młodzieży, a także zajęcia Uniwersytetu Trzeciego Wieku.

Miejskie Centrum Kultury jest położone tuż przy głównym placu miasta – po

zwiedzeniu wystawy można odpocząć w jednej z uroczych kawiarni. Wyjeżdżając z Bełchatowa, warto odwiedzić oddaloną o niespełna 30 km Żłobnicę, w której znajduje się punkt widokowy na kopalnię odkrywkową.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Bełchatów**, pl. Narutowicza i ul. Fabryczna (s. 120) / ok. 100 m
- **Bełchatów**, Muzeum Regionalne w późnobarokowym dworcu, ul. Rodziny Hellwigów 11 / ok. 600 m
- **Postękalice**, drewniany kościół pw. św. Rocha / ok. 8 km
- **Piotrków Trybunalski**, Zamek Królewski, pl. Zamkowy 4 / ok. 27 km
- **Działoszyn**, zespół parkowo-pałacowy, ul. Zamkowa 22 (s. 454) / ok. 57 km
- **trasa rowerowa**: kompleks ścieżek położonych wokół Góry Kamieńsk / dt. ok. 42 km
- **trasa piesza** w rezerwacie przyrody Łuszczanowice oraz punkt widokowy na kopalnię odkrywkową w Kleszczowie / dt. ok. 1,7 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Łódź, ul. Maczka 35 / ok. 50 km
- **PKS**: Bełchatów, ul. Przemysłowa 2 / ok. 2,9 km
- **PKP**: Piotrków Trybunalski, ul. Słowackiego 29 / ok. 25 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Łódź, ul. Moniuszki 7/9, tel. 42 663 31 07, 42 663 34 05, 42 291 97 60, gpi lodz@lodzkie.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Bełchatów, ul. Tadeusza Kościuszki 15, tel. 44 733 51 35, cit@um.belchatow.pl, www.belchatow.pl

BAŚNIOWY SZLAK NA SUWALSZCZYŹNIE

Projekt: Podwyższenie atrakcyjności transgranicznego regionu poprzez włączenie etniczno-kulturowych zasobów w działalność turystyczną – podróż do etnobjąki

Projektodawca: Państwowy Uniwersytet im. Janki Kupały w Grodnie, Suwalska Izba Rolniczo-Turystyczna, Państwowe Muzeum Literacko-Krajoznawcze w Gudzieviczach, Gimnazjum nr 1 w Grodnie

Lokalizacja: Suwałki, woj. podlaskie, obwód grodzieński

Program: Program Współpracy Transgranicznej Polska – Białoruś – Ukraina 2007-2013, 1.2 Rozwój turystyki

Dofinansowanie z UE: ok. 1,1 mln euro

www.basniowyszlak.pl

Podróż do etnobajki to polsko-białoruski produkt turystyczny oparty na wspólnej przeszłości Suwalszczyzny i Grodzieńszczyzny i urzekającym, bajecznym krajobrazie. Po polskiej stronie poruszamy się Baśniowym Szlakiem, a po białoruskiej – Ścieżkami Biełuna.

Pomysłodawcy Baśniowego Szlaku zainspirowali się twórczością Marii Konopnickiej, autorki poetyckich baśni „Na Jagody” czy „O krasnoludkach i sierotce Marysi”. Pisarka urodziła się i dzieciństwo spędziła w Suwałkach. Zaulek Krasnoludków utwo-

rzone przy muzeum słynnej suwalczanki. W malowniczym ogrodzie, na zapleczu domu pisarki, najmłodszymi dziećmi opiekują się sierotka Marysia i król Błystek. Jest tu altana teatralna, altana luster ze strojami do przebrania, katarynka i karuzela. Dzieci mogą usiąść przy stoliku olbrzymia. Ale żeby znaleźć stolik i krzeselko krasnoludka, trzeba się uważnie rozejrzeć po okolicy. Uczestnicy gier i zabaw przenoszą się w czasy, w których żyła Konopnicka.

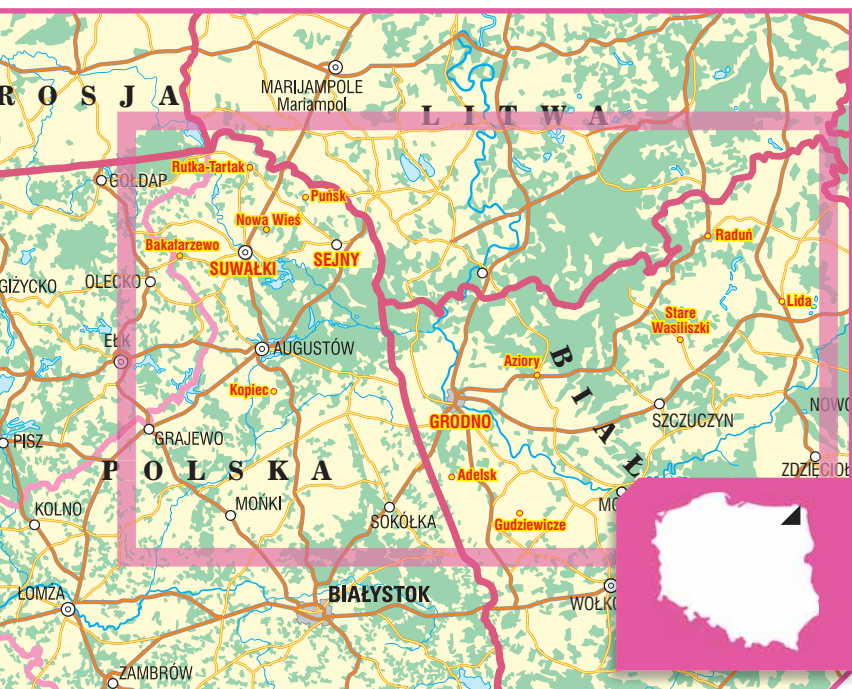
Na Baśniowym Szlaku jest 7 takich tematycznych miejsc, które warto odwiedzić,

zwłaszcza z małymi dziećmi. Wioska Wesołych Wędrowców znajduje się w Nowej Wsi na terenie Ośrodka Maniówka. Jej patronem i przewodnikiem jest Janek Wędrowniczek, a towarzyszy mu krasnoludek Poziomek. Są tu plac zabaw przypominający zagrodę gospodarską i wiatrak, z którego można podziwiać okolicę. W kilku wiatach znajdują się interaktywne tablice przedstawiające historię zawodu rybaka.

Wioska Zapomnianych Wojów w Bakalarzewie to miejsce przybliżające kulturę i zwyczaje Jaćwingów, zamieszkujących te tereny przed Słowianami. Jest tu grodzisko, magiczne drzewo i palisada z wieżami – wszystkie obiekty są jednocześnie elementami gry edukacyjnej. Do odwiedzenia jest także Dolina Przygód nad Szeszupą, Wioska Dwóch Mistrzów w Puńsku, Miasteczko Sekretnych Uliczek w Sej-

nach i Wioska Darów Lasu w miejscowości Kopiec. W tej ostatniej dzieci wyruszą na poszukiwanie jagód oraz poznają życie pszczół i mrówek. Gospodarza tego miejsca warto zagadnąć o lokalną historię.

Po białoruskiej stronie trasa prowadzi przez obiekty prezentujące etnokulturowe

bogactwo Poniemnia. Trasa biegnie przez siedem miejscowości Grodzieńszczyzny: Grodno, Aziory, Raduń, Lidę, Stare Wasiliszki, Gudziejewice oraz Adelsk. W niektórych miejscach odnajdziemy wątki polskie. Wybierając się na Białoruś, z pewnością powinniśmy odwiedzić Stare Wasiliszki – rodzinną wieś Czestawa Niemena.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Suwałki**, Muzeum im. Marii Konopnickiej (oddział Muzeum Okręgowego), mieści się w domu, w którym w 1842 r. urodziła się Maria Konopnicka, ul. Kościuszki 31
- **Wigry**, pokamedulski klasztor z Muzeum Jana Pawła II / ok. 17 km
- **Szelment**, Wojewódzki Ośrodek Sportu i Rekreacji, doskonałe warunki do uprawiania sportów latem i zimą (s. 360) / ok. 26 km
- **Augustów**, Muzeum Historyczne z działem historii Kanału Augustowskiego, ul. Hoża 7 / ok. 33 km
- **Etka**, Etcka Kolej Wąskotorowa, możliwe przejazdy zabytkową koleją, ul. Wąski Tor 1 / ok. 62 km
- **trasa piesza** „Wokół Jezior Huciańskich” (niebieski), prowadzi wzdłuż malowniczych jezior i wsi w okolicy Suwałk / dt. ok. 10 km
- **szlak kajakowy** „Po jeziorze Wigry” / dt. ok. 38 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Warszawa, Okęcie, ul. Żwirki i Wigury 1 / ok. 289 km
- **PKS**: Suwałki, ul. Utrata 1b
- **PKP**: Suwałki, ul. Kolejowa 22

Lokalny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Suwałki, Osiedle II 6a, tel. 87 563 02 11, 87 563 02 76, lp@ares.suwalki.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Suwałki, ul. Hamerszmita 16, tel. 87 566 20 79, cit@um.suwalki.pl, www.um.suwalki.pl/dla-turysty

CENTRUM KULTUROWO-ARCHEOLOGICZNE W NOWEJ SŁUPI

Projekt: Rewitalizacja terenów dymarkowskich w miejscowości Nowa Słupia

Projektodawca: Gmina Nowa Słupia

Lokalizacja: Nowa Słupia, woj. świętokrzyskie

Program: Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007-2013, 6.2 Rewitalizacja małych miast

Dofinansowanie z UE: ok. 1,9 mln zł

www.nowaslupia.pl

2000 lat temu w okolicach Nowej Słupi w Górach Świętokrzyskich funkcjonowało największe centrum wytopu żelaza poza Imperium Rzymskim. Archeolodzy oceniają, że na tym terenie mogło działać nawet milion pieców hutniczych. Fenomen ten zaczęto badać w latach 60. ubiegłego stulecia. W Nowej Słupi otwarto Muzeum Starożytnego Hutnictwa, w którym pokazane są fragmenty dawnych pieców hutniczych, używanych w tym miejscu przed 20 stuleciami. Od 1967 r. odbywają się tutaj Dymarki Świętokrzyskie, popularna impreza plenerowa. Na Dymarkach swoje obozowiska

rozbijają Rzymianie i barbarzyńcy, odbywają się targi niewolników, pokazy różnych rzemiosł i starożytnej mody. Można też obejrzeć prezentację uzbrojenia i sposobów walki oraz inscenizacje bitew. Dużym zainteresowaniem cieszą się prezentacje elementów kultu religijnego, znanych ze źródeł archeologicznych i historycznych. Pokazy historyczne przeplatane są koncertami muzycznymi.

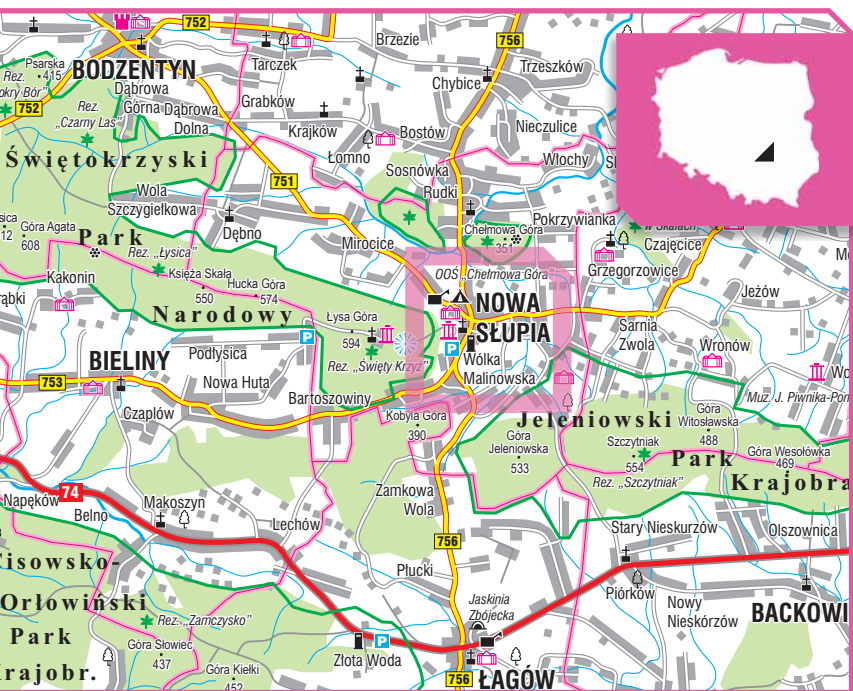
Popularność Dymarek zachęciła organizatorów do poszukiwania takiej formuły, która umożliwiłaby turystom poznawanie

miejsowych tradycji przez cały sezon turystyczny. Tak zrodził się pomysł budowy Centrum Kulturowo-Archeologicznego. Dzięki dotacji z Funduszy Europejskich zrekonstruowano osadę hutniczą sprzed 2000 lat, w której od maja do października odbywają się regularne pokazy cyklu produkcyjnego związanego z wytopem żelaza oraz życiem pradziejowych społeczności zamieszkujących ten obszar Polski.

Teren został podzielony na dwie części: przeworską oraz rzymską. W pierwszej znajdują się rekonstrukcje chat mieszkalnych, ziemianek i sauny oraz dawnej kopalni rudy żelaza. Przy domach odtworzono warsztat kowalski, złotniczo-brązowniczy oraz inne rzemieślnicze. W centralnym miejscu znajduje się stanowisko z glinianymi piecami, w których odbywają się pokazy hutnicze. Wszystkie

budowle powstały techniką, jaka stosowana była przez ówczesnego człowieka – bez użycia gwoździ. W strefie rzymskiej odtworzono wieżę strażniczą o wysokości ok. 9 m oraz wał Hadriana. Takie obiekty stawiane były na granicach Imperium Rzymskiego.

W Centrum Kulturowo-Archeologicznym organizowane są warsztaty archeologiczne, które mają na celu przekazanie dzieciom i młodzieży wiedzy na temat antycznego rzemiosła, warunków życia, obyczajowości i wierzeń ówczesnych mieszkańców, ze szczególnym uwzględnieniem starożytnego hutnictwa świętokrzyskiego.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Nowa Słupia**, Święty Krzyż (595 m n.p.m.), nazwa pochodzi od relikwii Krzyża Świętego, przechowywanych w klasztorze na tej górze / ok. 3 km
- **Pacanów**, Europejskie Centrum Bajki (s. 496), ul. Makuszyńskiego 1 / ok. 69 km
- **Baltów**, Jura Park, rekonstrukcje dinozaurów naturalnej wielkości / ok. 42 km
- **Kielce**, Muzeum Wsi Kieleckiej, ul. Jana Pawła II 6 / ok. 38 km
- **Kielce**, Muzeum Zabawek i Zabawy, pl. Wolności 2 / ok. 38 km
- **trasa piesza** szlak czerwony im. Edmunda Massalskiego, główny szlak turystyczny Gór Świętokrzyskich / dt. ok. 4 km
- **trasa samochodowa** „Świętokrzyski Szlak Archeo-Geologiczny” (s. 511) – trasa po skarbach przyrody nieożywionej oraz miejscach eksploatacji złóż mineralnych / dt. ok. 130 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Kraków, Balice, ul. Medweckiego 1 / ok. 146 km
- **PKS**: Nowa Słupia, Rynek / ok. 1 km
- **PKP**: Ostrowiec Świętokrzyski, ul. Kolejowa 10 / ok. 27 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Kielce, ul. Św. Leonarda 1, tel. 41 343 22 95, 41 340 30 25, gpi@sejmik.kielce.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Nowa Słupia, ul. Świętokrzyska 18, tel. 41 31 77 626, urząd@nowasłupia.pl, www.nowasłupia.pl

MIEJSCE PRZYJAZNE DZIECIOM

JURAPARK W KRASIEJOWIE

Projekt: Budowa obiektu turystycznego oraz ścieżki edukacyjnej na terenie odkryć paleontologicznych (JuraParku) w Krasiejowie

Projektodawca: Stowarzyszenie Delta

Lokalizacja: Krasiejów, woj. opolskie

Program: Regionalny Program Operacyjny Województwa Opolskiego na lata 2007-2013

Dofinansowanie z UE: ok. 2,12 mln zł

www.juraparkkrasiejow.pl

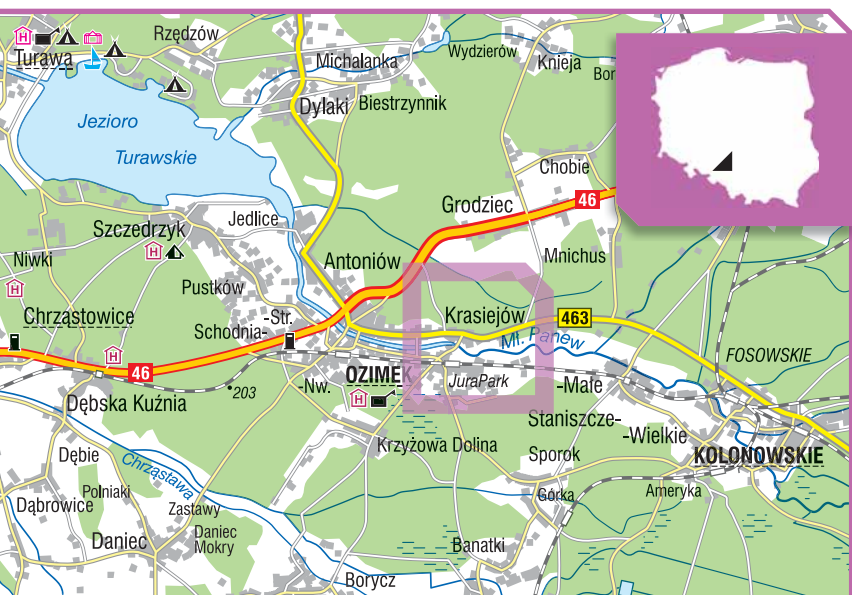

Wizyta w JuraParku to obowiązkowy punkt na mapie rodzinnych podróży. Przygoda, emocje, prehistoria, nauka i rekreacja, a w roli głównej dinozaury – tak w największym skrócie można zachęcić do odwiedzenia tego miejsca.

Edukacyjny park rozrywki w Krasiejowie, największy tego typu obiekt w Europie (40 ha), rozciąga się na terenie pokopalnianego wyrobiska, które skrywało fascynujące skarby prehistorii – ogromne cmentarzysko triasowych kręgowców.

Jedną z atrakcji JuraParku jest ścieżka edukacyjna wiodąca przez teren stanowisk paleontologicznych. Wędrując półtorakilometrową trasą, można podziwiać około 200 wykonanych w skali 1:1 modeli mezozoicznych gadów i płazów, reprezentujących 70 gatunków. Uzupełnieniem są plansze ukazujące świat roślin z ery dinozaurów, a także zdjęcia miejsc, gdzie odkryto szczątki dinozaurów lub ich tropów.

Skamieniałości z Krasiejowa zaprezentowano w pawilonie – co ciekawe, to jedyne

muzeum na świecie zbudowane nad czynnym stanowiskiem paleontologicznym. Atrakcją szczególnie lubianą przez dzieci jest Tunel Czasu. Podróż, zaczynająca się od Wielkiego Wybuchu, pokazuje etapy powstawania galaktyk i kształtowania się Ziemi. Niezwykłych wrażeń dostarcza także wizualne muzeum 3D oraz Kino Emocji, w którym obrazom i dźwiękom towarzyszą wrażenia zapachowe i dotykowe. W parku odbywają się warsztaty paleontologiczne dla przyszłych odkrywców, a ofertę dla najmłodszych uzupełnia plac zabaw typu „matpi gaj”. Jest także miejsce rekreacyjne – kąpielisko o nazwie Jurajska Plaża.

Stworzenie JuraParku było możliwe dzięki dofinansowaniu ze środków unijnych. W 2011 r. projekt był nominowany do głównej nagrody w IV edycji konkursu „Polska Pięknieje – 7 Cudów Funduszy Europejskich” w kategorii „Obszary wiejskie”.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Jedlice**, pozostałości osiedla hutniczego i huty, założenie urbanistyczne z XVIII-XIX w. / ok. 10,4 km
- **Opole**, Muzeum Śląska Opolskiego (s. 28), ul. św. Wojciecha 13 / ok. 26,8 km
- **Opole**, Narodowe Centrum Polskiej Piosenki (s. 285), ul. Piastowska 14 / ok. 27 km
- **Opole**, Muzeum Wsi Opolskiej, ponad 40 drewnianych obiektów budownictwa wiejskiego, ul. Wrocławska 174 / ok. 31,7 km
- **Kamień Śląski**, Ośrodek Turystyczno-Wypoczynkowy (s. 537) / ok. 29 km
- **trasa piesza** „Szlakiem Śląskiego Dinozaura”: Opole – Grodziec, po drodze wykopaliska paleontologiczne / dł. ok. 25 km
- **trasa rowerowa** Opole – Krasiejów, przebiega głównie ścieżkami leśnymi, wśród łąk / dt. ok. 32 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Katowice, Pyrzowice, ul. Wolności 90 / ok. 72 km
- **PKS**: Opole, ul. 1 Maja 4 / ok. 27 km
- **PKP**: Opole Główne, ul. Krakowska 48 / ok. 26 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Opole, ul. Barlickiego 17, tel. 77 440 47 20, 77 440 47 21, 77 440 47 22, info@opolskie.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Opole, Rynek 23, tel. 77 451 19 87, mit@um.opole.pl, www.opole.pl

PACANÓW EUROPEJSKĄ STOLICĄ BAJEK

Projekt: Wypromowanie Pacanowa jako Europejskiej Stolicy Bajek poprzez cykl imprez i wydarzeń kulturalnych

Projektodawca: Europejskie Centrum Bajki im. Koziołka Matołka w Pacanowie

Lokalizacja: Pacanów, woj. świętokrzyskie

Program: Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007-2013

Dofinansowanie z UE: ok. 1,08 mln zł

www.stolica-bajek.pl

Pacanów, miasteczko położone wśród malowniczych łąk, pól i pagórków południowych obrzeży ziemi świętokrzyskiej, zna chyba każdy. To zastuga Koziołka Matołka, którego przygody bawią już od kilku pokoleń – historyjki z rymowanym tekstem Kornela Makuszyńskiego i znakomitymi ilustracjami Mariana Walentynowicza powstały w 1933 r.

Rezolutnego Koziołka Matołka, który przemierzał świat w poszukiwaniu Pacanowa,

należałoby właściwie nazwać statecznym staruszkiem (ma już bowiem 80 lat!), gdyby nie fakt, że bajkowi bohaterowie mają licencję na wieczną młodość. W 2003 r., w 70. urodziny słynnego Matołka, ówczesny minister kultury ogłosił uroczyste Europejską Stolicą Bajek. Od tego dnia wiele się tam zmieniło. Powstało Europejskie Centrum Bajki – nowoczesny ośrodek kultury kierujący swe działania do dzieci, rodziców i osób pracujących z dziećmi. Kompleks budowli inspirowa-

nych wspomnieniach z dzieciństwa mieści m.in. Muzeum Postaci Bajkowych, Bibliotekę Literatury Dziecięcej i Młodzieżowej z czytelnią, salę kinową i teatralną, księgarnię, sklep z pamiątkami i kawiarnię. Jest także ogród edukacyjny i amfiteatr.

Dysponując takim zapleczem, podjęto starania wypromowania Europejskiej Stolicy Bajek. W ramach projektu, współfinansowanego ze środków unijnych, zorganizowano wiele ciekawych imprez, jak

Zjazd Postaci Bajkowych, Dziecięce Spotkania z Komiksem, Festiwal Kultury Dziecięcej, Targi Edukacyjne oraz dwa konkursy. Przygotowano ogólnopolską kampanię radiowo-telewizyjną i billboardową, ulotki i foldery. Powstała także strona internetowa (www.stolica-bajek.pl), prezentująca Centrum Bajki jako „niepowtarzalne miejsce, które inspirowało do sięgania po literaturę oraz służy pielęgnowaniu pozytywnych wartości wśród dzieci, ale także dorosłych”.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Pacanów**, Sanktuarium Jezusa Konającego, bazylika wybudowana w II poł. XIII w., ul. Kościelna 24 / ok. 260 m
- **Dąbrowa Tarnowska**, Ośrodek Spotkania Kultur w dawnej synagodze chasydzkiej (s. 209), ul. Berka Joselewicza 6 / ok. 28 km
- **Wiślica**, Dom Długosza, zabytki związane z wiślicką kolegiatą i XV-wieczne polichromie, pl. Solny 32 / 34 km
- **Kielce**, Świętokrzyski Szlak Archeo-Geologiczny (s. 511) / ok. 73 km
- **Kielce**, Muzeum Zabawek i Zabawy, pl. Wolności 2 / ok. 73 km
- **trasa rowerowa (niebieska)**: Pińczów – Wiślica, wiedzie przez rezerwat przyrody „Skorocice”, „Przęślin” i „Góry Wschodnie” / dt. ok. 39 km
- **trasa rowerowa (zielona)**: Grochowiska – Wiślica, prowadzi przez teren Garbu Pińczowskiego, Niecki Połanieckiej, Niecki Soleckiej i Doliny Nidy / dt. ok. 90,5 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Rzeszów, Jasionka, Jasionka 942 / ok. 96 km
- **PKS**: Pacanów, Rynek (przystanek) / ok. 150 m
- **PKP**: Sandomierz, ul. Lwowska 35 / ok. 67 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Kielce, ul. św. Leonarda 1, tel. 41 343 22 95, 41 340 30 25, gpi@sejmik.kielce.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Pacanów, ul. Makuszyńskiego 1, tel. 41 376 50 79, centrum@pacanow.eu, www.stolica-bajek.pl

KOTEK – KOMPUTEROWE OKNO TARNOGÓRSKIEJ EDUKACJI KULTURALNEJ

Projekt: KOTEK – komputerowe okno
tarnogórskiej edukacji kulturalnej

Projektodawca: Gmina Tarnowskie Góry

Lokalizacja: cały kraj

Program: Regionalny Program Operacyjny
Województwa Śląskiego na lata 2007-2013

Dofinansowanie z UE: ok. 39,21 tys. zł

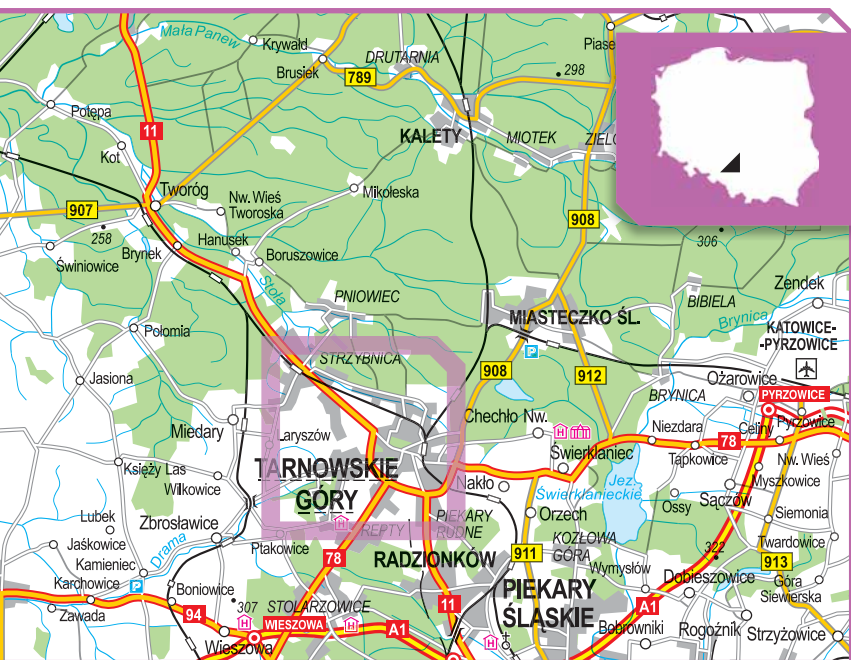
www.kotek.tarnowskiegory.pl

natomiast... No właśnie! Dla dzieci przy udziale środków unijnych powstał KOTEK, czyli opracowany specjalnie dla najmłodszych użytkowników internetu wirtualny przewodnik po Tarnowskich Górach. Na fascynującą, pełną przygód wycieczkę zaprasza sympatyczny Gwarek, wyjaśniając po drodze wiele zagadek, na przykład takich: Skąd wzięła się nazwa Tarnowskie Góry, skoro miasto w górach nie leży? Kim byli dawni gwarkowie? Jak wydobywano srebro? Co to są sztolnie i w jaki sposób wydrążono je w twardej skale? Czy można pływać pod ziemią? Wraz z Gwarkiem maluchy wirtualnie zwiedzają najciekawsze zabytki miasta i okolic: Kopalnię Srebra, Sztolnię Czarnego Pstrąga, Zamek Wrochema, pałac w Rybnej i wiele innych. W każdym z tych miejsc poznają ciekawe legendy i opowieści o życiu w dawnych czasach. Są też atrakcje specjalne – animacje i gry. Można samodzielnie zbudować średniowieczny zamek, zabawić się w giermka i pomóc założyć rycerzowi ciężką zbroję, pofedrować w kopalni, wydobywając grudki srebra, skomponować własną melodię, a nawet ugotować kluski

Położone na Górnym Śląsku Tarnowskie Góry to miasto o wielowiekowej historii, związanej z górnictwem srebra, cynku i ołowiu. Dorośli turyści kojarzą to miejsce z interesującymi zabytkami. Dzieci

Powrót

Sztolnia
Czarnego PstrągaZabytkowa
Kopalnia Srebra

Historia i legendy

Maszyny parowe

Dzwonnica gwarków

PROGRAM
REGIONALNY
NARODOWA STRATEGIA WZROSTUŚląskie.
Pozytywna energiaLINIJA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007-2013

śląskie. Jeden z działów zaprasza najmłodszych do artystycznej przygody, prezentując Tarnogórskie Centrum Kultury, gdzie można zostać tancerzem, muzykiem, aktorem czy malarzem.

Internetowy przewodnik (www.kotek.tarnowskiegory.pl), przygotowany w efektywnej bajkowej oprawie, zbiera pochwały dzieci, a także ich rodziców i nauczycieli.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Tarnowskie Góry**, Zabytkowa Kopalnia Rud Srebronośnych, podziemna trasa turystyczna, muzeum i Skansen Maszyn Parowych, ul. Szczęść Boże 81 / ok. 3 km
- **Tarnowskie Góry**, Zamek Tarnowice Stare, Centrum Sztuki i Rzemiosła Dawnego, ul. Pyskowicka 39 / ok. 3,5 km
- **Tarnowskie Góry**, Sztolnia Czarnego Pstrąga, podziemny przeptyw łodziami o długości 600 m, między dwoma szymbami kopalni srebra, ul. Śniadeckiego 1 / ok. 5 km
- **Tarnowskie Góry**, Pałac w Rybniej, ul. Powstańców Warszawskich 83 / ok. 5,7 km
- **Krasiejów**, park dinozaurów JuraPark (s. 493), ul. 1 Maja 10 / ok. 57 km
- **trasa piesza** „Szlak Segiecki” (czarna): Segiet – Tarnowskie Góry – Pniowiec / dt. ok. 12 km
- **trasa rowerowa** „Szlak Gwarków Tarnogórskich” (żółta), prowadzi przez miejscowości związane z tarnogórskim górnictwem / dt. ok. 27 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Katowice, Pyrzowice, ul. Wolności 90 / ok. 20 km
- **PKS**: Tarnowskie Góry, ul. Pokoju 1 / 800 m
- **PKP**: Tarnowskie Góry, ul. Piłsudskiego 21 / 800 m

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Katowice, ul. Dąbrowskiego 23, tel. 32 774 01 72, 32 774 01 93, 32 774 01 94, punktinformacyjny@slaskie.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Tarnowskie Góry, Rynek 4, tel. 32 393 38 48, info@tarnowskiegory.pl, www.tarnowskiegory.pl

PARK ORIENTACJI PRZESTRZENNEJ W OWIŃSKACH

Projekt: Stworzenie otwartej strefy rekreacji dziecięcej na potrzeby uczniów OSW dla Dzieci Niewidomych w Owińskach oraz mieszkańców Powiatu Poznańskiego

Projektodawca: Powiat Poznański

Lokalizacja: Owińska, woj. wielkopolskie

Program: Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2007-2013

Dofinansowanie z UE: ok. 2,95 mln zł

www.niewidomi.edu.pl

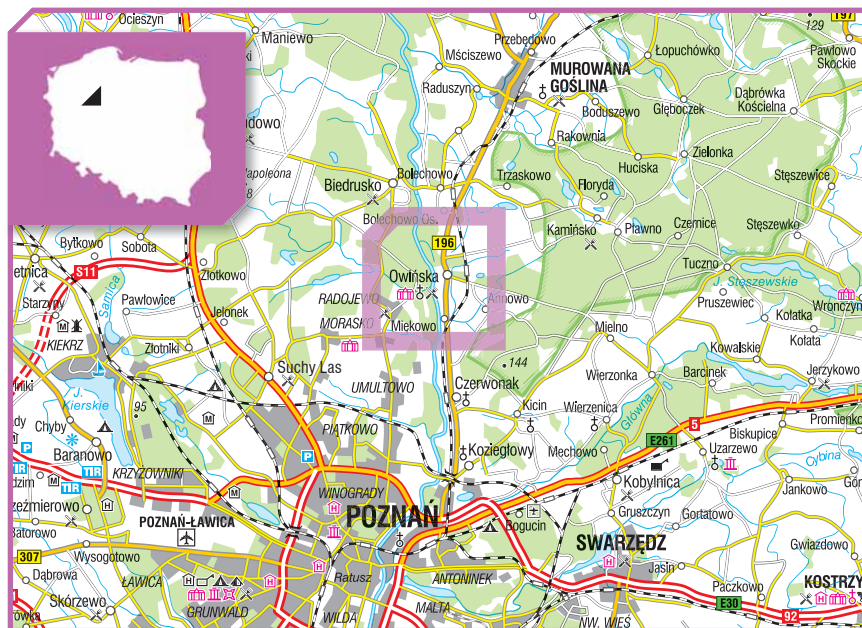

Gdy ponad 760 lat temu w podpoznańskiej wsi Owińska zaczęto budować klasztor cystersów, nikt nie przypuszczał, że po wielu stuleciach powstanie tu obiekt wyznaczający nowy trend w edukacji XXI w. Jesienią 2012 r. na terenie Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego dla Dzieci Niewidomych w Owińskach, działającego w budynkach poklasztornych, otwarto Park Orientacji Przestrzennej. Jest to pionierski w Europie model przestrzeni służącej rehabilitacji i rewalidacji osób niewidomych. Wychowankowie ośrodka odbywają w ogrodzie część swoich zajęć. Uczą się w nim trudnej sztuki poruszania się w przestrzeni, w której głównymi przewodnikami stają się zmysły: dotyk, słuch i węch. Obiekt jest otwarty również dla każdego zainteresowanego – turyści indywidualni mogą tu przebywać w tygodniu – w godz. 9-11, a w soboty – w godz. 10-14. Większe grupy muszą umówić telefonicznie bądź mailowo swoją wizytę i zarezerwować miejsce.

Ten innowacyjny kompleks edukacyjny kojarzy się przede wszystkim z zabawą. Od czego ją zacząć? Kuszą zarówno instalacje

z kolorowymi sznurami i siatkami, zjeżdżalnie i tory przeszkód. Wielkim zainteresowaniem niewidomych wychowanków cieszą się równoważnie, groty ciszy czy komunikator dźwiękowy. W Owińskach podopieczni uprawiają także warzywniak. Dzieci mają też swoją zwierzętarnię. Uwagę w ogrodzie przyciągają rozmaite faktury i kształty ścieżek, żywy labirynt.

Po porcji zabawy i eksperymentów koniecznie trzeba wstąpić do znajdującego się w ośrodku Muzeum Tyflogicznego (gr. *tyflos* – niewidomy). To jedno z czterech miejsc w Europie – obok Paryża, Pragi i Wiednia – gdzie znajdują się tak wyjątkowe zbiory. W Owińskach wśród ponad 400 eksponatów można zobaczyć różnorodne mapy tyflogiczne, maszyny i tabliczki brajlowskie. Są tu także urządzenia do rozpoznawania banknotów, książki pisane po

niemiecku czy gruzińsku. Co istotne, większości eksponatów można dotykać.

Zdumiewa zarówno wielkość kompleksu, jak i różnorodność instalacji. Park zajmuje powierzchnię ok. 3 ha. Wydzielone są tu 2 główne części – obok krainy nauki i zabawy znajduje się strefa refleksji – ogród barokowy, którego układ przestrzenny jest wzorowany na założeniach ogrodu cysterskiego w Henrykowie.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Poznań**, Rezerwat Archeologiczny Genius loci z wystawami poświęconymi historii grodu poznańskiego z X w., ul. ks. Posadzego 3 / ok. 14 km
- **Poznań**, Stare Miasto z ratuszem, Muzeum Instrumentów Muzycznych na rynku / ok. 15 km
- **Pobiedziska Letnisko**, Gród Pobiedziska na Szlaku Piastowskim z wystawą średniowiecznych machin oblężniczych, ul. Fabryczna / ok. 30 km
- **Dzieskanowice**, Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy, Ostrów Lednicki, gdzie

znajduje się prawdopodobne miejsce chrztu Polski, Wielkopolski Park Etnograficzny / ok. 41 km

- **Prusim**, Skansen Olenderski „Olandia” (s. 117), Prusim 5 / ok. 83 km
- **trasa piesza** „Trasa im. prof. A. Wodczicki”: Osowa Góra – jezioro Kociotek – jezioro Skrzynka – jezioro Góreckie – Osowa Góra / dł. ok. 9,5 km
- **trasa rowerowa** „Szlak kościołów drewnianych wokół Puszczy Zielonki” (s. 469) / pętla mała dł. ok. 35 km, pętla duża dł. ok. 90 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Poznań, Ławica, ul. Bukowska 285 / ok. 24 km
- **PKS**: Owińska (przystanek) / 500 m
- **PKP**: Owińska, ul. Dworcowa / 500 m

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Poznań, ul. Szyperska 14, tel. 61 626 61 92, 61 626 61 93, info.fe@wielkopolskie.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Czerwonak, ul. Źródłana 39, tel. 61 654 42 01, kancelaria@czerwonak.pl, www.czerwonak.pl

OGRÓD ZOOLOGICZNY W ZAMOŚCIU

Projekt: Zwiększenie atrakcyjności turystycznej regionu poprzez modernizację i unowocześnienie jedyne w Województwie Lubelskim Ogrodu Zoologicznego w Zamościu (II etap)

Projektodawca: Miasto Zamość

Lokalizacja: Zamość, woj. lubelskie

Program: Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego na lata 2007-2013

Dofinansowanie z UE: ok. 13,91 mln zł

www.zoo.zamosc.pl

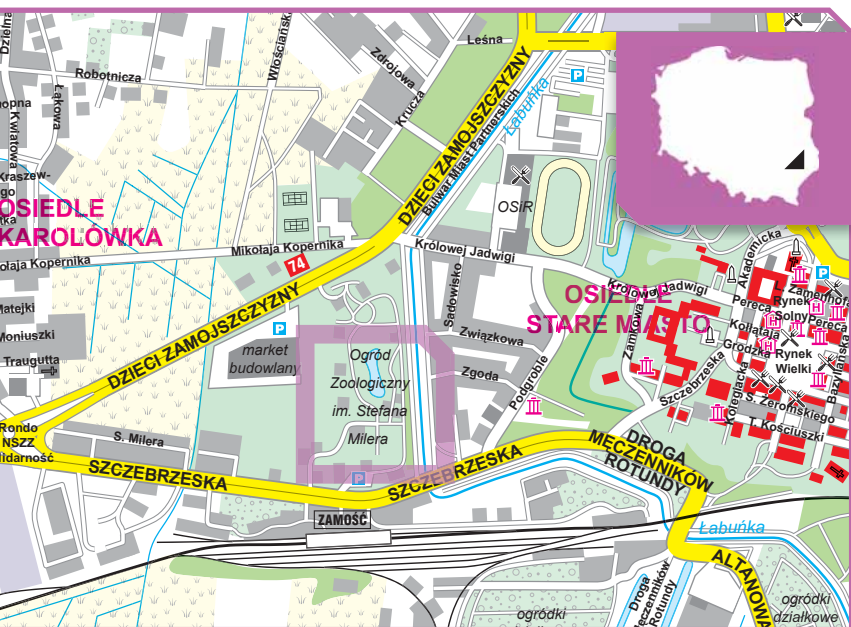

Pasja i wizja założyciela sprawiły, że stworzone zostały trwale podwaliny pod ogród zoologiczny, który dziś zajmuje 13 ha. Hodowanych jest tu 1460 zwierząt z 240 gatunków. Odwiedzającym zoo stworzono warunki do „bliskiego” spotkania z przedstawicielami fauny niemal wszystkich kontynentów oraz poznania ich zwyczajów i środowisk życia. Na wybiegach zobaczymy lwy i tygrysa syberyjskiego, pantery cejlońskie czy tamaryny białoczupe. W jednym z pawilonów można obejrzeć rzadkie okazy, jak krokodyle kameruńskie, żółwie lamparcie czy żabuti. Turystów zaciekawiają warany indyjskie, legwany kubańskie i gekony madagaskarskie.

Ogród Zoologiczny w Zamościu, choć nie należy do największych w kraju, wyróżnia się spośród innych tego typu miejsc. Przede wszystkim jest jednym z najstarszych ogrodów w Polsce i jedynym we wschodniej części kraju. Jego początki sięgają 1918 r. Wtedy z inicjatywy profesora biologii Stefana Milera powstał przy Państwowym Męskim Gimnazjum w Zamościu pierwszy w Polsce i jeden z nielicznych w Europie szkolnych ogrodów zoologicznych. Położony obok szkoły ogród początkowo zajmował 1000 m² i rozrastał się dzięki dużemu zaangażowaniu profesora i jego uczniów.

W latach 2010-2012 zoo przeszło gruntowną modernizację. Prace objęły m.in. przebudowę wejścia głównego, parkingu, alejek, pawilonów i wybiegów. Dziś zwiedzający mogą oglądać zwierzęta na tle scenerii stylizowanej na naturalną, podkreślającej cechy wybranego ekosystemu. Szczególnie atrakcyjnie prezentuje się motylarnia, gdzie nad głowami zwiedzających latają przepiękne motyle. Nowy wybieg zyskały też niedźwiedzie brunatne. Zmę-

czone zwiedzaniem dzieci mogą odpocząć na placu zabaw i pokarmić zwierzęta zdrowymi smakołykami w minizoo.

Zamojskie zoo jest członkiem Europejskiego Stowarzyszenia Ogrodów Zoologicznych i Akwariów oraz aktywnie współpracuje z wieloma placówkami na naszym kontynencie. Ostatnio trafiły tutaj bardzo rzadkie okazy węży: cugowy, mandaryński i rogowąż Boulengera. Dumą są cztery gazy dorkas

sprowadzone z Hanoweru. Z kolei z Rotterdamu przyjechały góralki przyłękowe.

W 2012 r. ogród odwiedziło ponad 200 tys. osób, co stawia go wśród największych atrakcji regionu. Ogromne zainteresowanie potwierdzają również badania jakościowe ruchu turystycznego w Zamościu. Ich wyniki są zaskakujące: zoo wyprzedziło zespół staromiejski, jeśli chodzi o zainteresowanie turystów.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Zamość**, Muzeum Zamojskie w zespole kamienic mieszczańskich z XVII w., ul. Ormiańska 30 / ok. 1,5 km
- **Zamość**, Stare Miasto (s. 90), jeden z najpiękniejszych XVI-wiecznych rynków w Europie / ok. 1,5 km
- **Zamość**, Centrum „Synagoga” (s. 200), ul. Pereca 14 / ok. 2 km
- **Krasnobród**, ścieżka edukacyjna „Dinozaury w Krasnobrodzie”, 30 makiet gadów z różnych okresów historii Ziemi / ok. 28 km

- **Janów Lubelski**, Skansen Kolei Leśnej, odremontowane lokomotywy i wagony w ciekawy sposób pokazują historię leśnej kolei wąskotorowej z Lipy do Biłgoraja / ok. 68 km
- **trasa piesza** „Szlak im. Władysławy Podobińskiej” (zielona): Zamość – Krasnobród – wzniesienie Wapielnia (386,5 m n.p.m.) – Susiec / dł. ok. 56 km
- **trasa rowerowa** „Centralny Szlak Rowerowy Roztocza” / dł. ok. 110 (w granicach Polski)

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Lublin, Świdnik, ul. króla Jana III Sobieskiego 1 / ok. 80 km
- **PKS**: Zamość, ul. Hrubieszowska 1 / ok. 4 km
- **PKP**: Zamość, ul. Szczepieszka 11 / ok. 200 m

Lokalny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Zamość, ul. Partyzantów 94, tel. 84 638 02 67, 84 639 31 34, zamosc@feu.lubelskie.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Zamość, Rynek Wielki 13, tel. 84 639 22 92, zci@zamosc.pl, www.turystyka.zamosc.pl

MIĘSKA BIBLIOTEKA PUBLICZNA WE WŁODAWIE

Projekt: Poprawa dostępności do zasobów Miejskiej Biblioteki Publicznej dla mieszkańców Włodawy

Projektodawca: Gmina Miejska Włodawa

Lokalizacja: Włodawa, woj. lubelskie

Program: Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego na lata 2007-2013

Dofinansowanie z UE: ok. 2,1 mln zł

www.mbpwladawa.pl

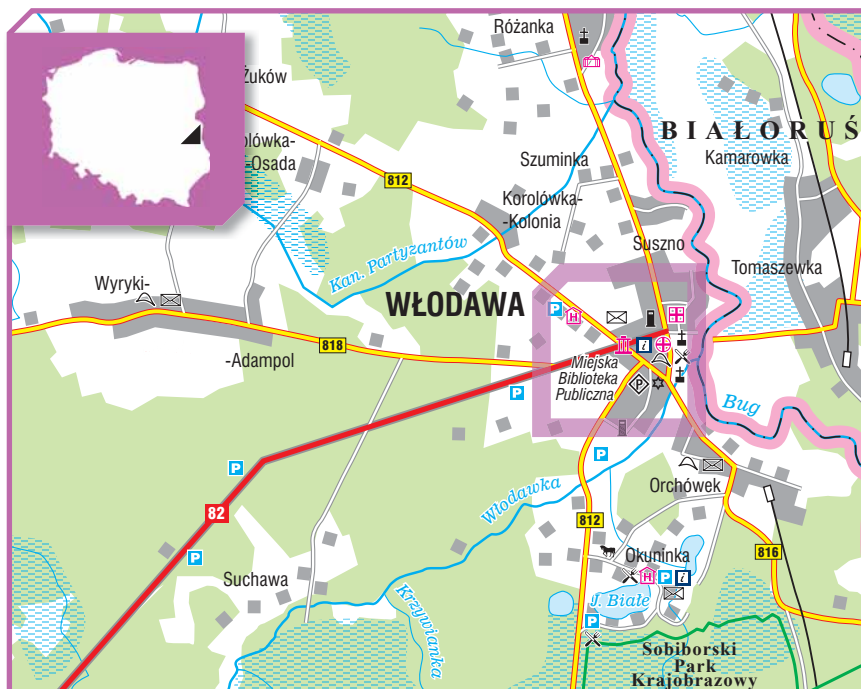

Niewiele jest miast w Polsce, w których odwiedziny Miejskiej Biblioteki Publicznej są wśród punktów programu zwiedzania. Takim ośrodkiem jest Włodawa, położona nad Bugiem w województwie lubelskim. Nic dziwnego, skoro placówka pełni bardziej funkcję współczesnego domu kultury niż tradycyjnej ksiąźnicy.

Choć historia biblioteki zaczęła się w 1946 r., bez wątpienia momentem przetomowym był rok 2012, kiedy to w ramach projektu dofinansowanego z funduszy europejskich zakończono kompleksową przebudowę i wykonano oryginalną aranżację wnętrza. Budynek podzielono na trzy strefy – „Słowo”, „Muzyka” i „Obraz” – w nawiązaniu do Włodawy jako miasta trzech kultur. Muzyka króluje w wypożyczalni dla dzieci. Postawiono tam sofę w kształcie fortepianu, podłogę zdobi motyw pięciolini, a tapety i rolety pokryte są nadrukiem imitującym widownię. Strefa „Słowo” to dział regionalny z wyodrębnionym księgozbiorem, prasą, zbiorami audiowizualnymi i dokumentami związanymi z historią powiatu

włodawskiego. Wyposażono go w oryginalne meble w kształcie liter X, Y, Z oraz stanowiska do nauki języków obcych. Chętnie zaglądają tu goście spoza Włodawy zainteresowani wszystkim, co związane jest z życiem społecznym tego miejsca. W strefie „Obraz” niebieska kolorystyka oraz elementy wzornictwa podłóg i ścian nawiązują do motywu pikseli. To przestrzeń dla miłośników multimediów. Do czytelni internetowej zakupiono również najnowszy sprzęt informatyczny, w tym komputery z ekranami dotykowymi, tablety graficzne i drukarki.

Aranżując przestrzeń, zadbano o to, by czytelnicy nie musieli się przeciskać między półkami z książkami. Większość zbiorów zgromadzono w odnowionych magazynach, a w wypożyczalniach znajdują się tylko najpopularniejsze tytuły. Zainteresowani mogą je bez problemu odszukać za pomocą cyfrowego katalogu. W dodatkowej wolnej przestrzeni, jaką uzyskano, znajdują się stoły, krzesła i fotele, które zachęcają do swobodnego przeglądania

książek, czasopism, czy też do prowadzenia rozmów.

W placówce odbywają się również liczne spotkania regionalne m.in.: członków PTTK, Towarzystwa Przyjaciół Ziemi Wło-

dawskiej, Stowarzyszenia Twórców Kultury Nadbużańskiej. Z kolei miłośników malarstwa i fotografii przyciągają ekspozycje prezentowane w bibliotecznych galeriach. W 2013 r. 20 wystaw odwiedziło łącznie 4,2 tys. osób.

ATRAKCJE TURYSTYCZNE

- **Włodawa**, Muzeum Pojezierza Łęczyńsko-Włodawskiego, siedzibą jest unikalny w Polsce zespół synagogalny: Wielka Synagoga z 1764 r., Mała Synagoga oraz Dom Pokahalny (pomieszczenie do studiów talmudycznych dla mężczyzn), ul. Czerwonego Krzyża 7 / ok. 350 m
- **Włodawa**, Czworobok, budowla w kształcie kwadratu z dziedzińcem w środku z XVIII w., jedyny tego rodzaju zabytek w Polsce, Rynek / ok. 550 m
- **Włodawa**, barokowy kościół parafialny pw. św. Ludwika, ul. Klasztorna 7 / ok. 800 m
- **Włodawa**, cerkiew prawosławna pw. Narodzenia Przenajświętszej Bogurodzicy,

- w stylu bizantyjsko-ruskim z elementami klasycystycznymi, ul. Kościelna 11 / ok. 1,5 km
- **Lublin**, Muzeum Lubelskie, warto obejrzeć Kaplicę Trójcy Świętej i wejść na wieżę widokową (s. 176 i 215), ul. Zamkowa 9 / ok. 85 km
- **trasa piesza** „Szlak Siedmiu Jezior Włodawskich” (żółty), malownicza trasa wzdłuż jezior: Orchowego, Białego, Czarnego, Rogóżne, Lipieniec, Święte, Glinki / dt. ok. 21 km
- **trasa rowerowa** „Szlakiem granic nad Bugiem”, główną atrakcją jest styk granic Polski, Białorusi i Ukrainy niedaleko Orchówka / dt. ok. 26 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Lublin, Świdnik, ul. króla Jana III Sobieskiego 1 / ok. 80 km
- **PKS**: Włodawa, ul. Żołnierzy WIN 14 / ok. 1,5 km
- **PKP**: Chełm, ul. Kolejowa 89 / ok. 50 km

• **Lokalny Punkt Informacyjny**: Chełm, ul. Niepodległości 1, tel. 82 565 19 21, chelm@feu.lubelskie.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

• **Informacja turystyczna**: Włodawa, ul. Kościelna 7, tel. 82 572 10 90, centrum.polesie@gmail.com, www.informacja.wlodawa.pl

ŚWIĘTOKRZYSKI SZLAK ARCHEO-GEOLOGICZNY

Projekt: Świętokrzyski Szlak Archeo-Geologiczny

Projektodawca: Gmina Kielce

Lokalizacja: Bałtów, Krzemionki, Nowa Stupia, Święty Krzyż, Kielce, Chęciny, Miedzianka, woj. świętokrzyskie

Program: Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka 2007-2013

Dofinansowanie z UE: ok. 23,4 mln zł

www.szlakarcheogeo.pl

Centrum Geoedukacji w Kielcach to główna atrakcja szlaku archeo-geologicznego. Zostało utworzone z myślą o popularyzacji wiedzy geologicznej i geograficznej. Do jego budowy wykorzystano lokalne surowce skalne (wapień, dolomit i piaskowiec), które zestawiono z elementami szklanymi i drewnianymi. Dzięki temu powstał nowoczesny budynek, świetnie wkomponowany w okolicę. Otoczenie obiektu – dawny kamieniołom Wietrznia – zachęca zaś do obserwacji zjawisk geologicznych w naturalnym środowisku.

We wnętrzach urządzono multimedialną wystawę na temat procesów geologicznych na obszarze dzisiejszych Gór Świętokrzyskich. W specjalnych dioramach znajdują się modele organizmów, które żyły w lagunach, rafach i głębokim morzu pokrywającym te tereny przed 359 mln lat. Pracownicy Centrum, oprócz tradycyjnego zwiedzania, proponują przygodę w specjalnej kapsule, w której można obejrzeć film 5D „Podróż do wnętrza ziemi”, wzboga-

cony o niecodzienne wrażenia zmysłowe. Turystów ciekawi też interaktywny model tetrapoda – pierwszego w historii Ziemi kręgowca, który wyszedł na ląd (jego tropy znaleziono w okolicach Kielc). Zwiedzanie Centrum Geoedukacji jest bezpłatne.

Centrum organizuje również zajęcia praktyczne, podczas których uczniowie poznają tajniki szlifowania kamienia, wykonują na nich rysunki i płaskorzeźby. Uczestnicy uczą się, jak preparować skamieniałości i tworzyć bądź poszerzać kolekcje indywidualne i szkolnych pracowników tematycznych. Dla prawdziwych pasjonatów utworzono Klub Miłośników Geologii, który oferuje regularne warsztaty prowadzone przez doświadczonych specjalistów.

Na liczącym 130 km szlaku archeo-geologicznym znalazły się prawdziwe skarby przyrody nieożywionej i ślady eksploatacji bogactwa tej ziemi, m.in. rezerwat przyrodniczo-archeologiczny Krzemionki (neolityczne kopalnie krzemienia pasiastego),

Rezerwat Zachelmie (miejsce odkrycia najstarszych na świecie tropów czworonogów – tetrapodów), Rezerwat Kadzielnia (amfiteatr i podziemna trasa turystyczna), Jaskinia Raj, Chęciny (zamek piastowski i kamieniołomy), a także Rezerwat Miedzianka z Izłą Muzealną Górnictwa Krusz-

cowego (historia eksploatacji rud miedzi). Szlak został jednolicie oznakowany. W poszczególnych atrakcyjnych miejscach ustawiono tablice z dokładnym ich opisem.

Projekt był już dwukrotnie nominowany w konkursie – w VI i VII edycji.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Kielce**, Muzeum Zabawek i Zabawy, największa i najstarsza placówka muzealna o tej tematyce w Polsce, pl. Wolności 2 / ok. 2,5 km
- **Oblęgorek**, muzeum poświęcone życiu i twórczości Henryka Sienkiewicza, al. Lipowa 24 / ok. 17,5 km
- **Sielpia k. Końskich**, Muzeum Zagłębia Staropolskiego, unikatowy w skali europejskiej zabytek techniki / ok. 38 km
- **Pacanów**, Europejskie Centrum Bajki (s. 496), ul. Makuszyńskiego 1 / ok. 73 km

- **Bałtów**, Jura Park, rekonstrukcje dinozaurów naturalnej wielkości / ok. 80 km
- **trasa piesza** (szlak niebieski): Nowa Słupia – Chęlmowa Góra – Pokrzywianka Góra – Grzegorzewice – Wałsnów – Stara Słupia – Nowa Słupia, prowadzi przez najsłynniejsze rejony Gór Świętokrzyskich / dł. ok. 13 km
- **trasa rowerowa** „Śladami tetrapoda”: Zachelmie – Zagnańsk, malownicze obszary Suchedniowsko-Oblęgorskiego Parku Krajobrazowego / dł. ok. 17,9 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Kraków, Balice, ul. Medweckiego 1 / ok. 130 km
- **PKS**: Kielce, ul. Czarnowska 12 / ok. 4,5 km
- **PKP**: Kielce, pl. Niepodległości 1 / ok. 4 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Kielce, ul. św. Leonarda 1, tel. 41 343 22 95, 41 340 30 25, gpi@sejmik.kielce.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Kielce, ul. Sienkiewicza 29, tel. 41 348 00 60, informacja@swietokrzyskie.travel, www.swietokrzyskie.travel

PARK MINIATUR W INWAŁDZIE

Projekt: Rozbudowa Parku Miniatur w Inwałdzie przyczyniająca się do lepszego wykorzystania potencjału turystycznego i rozwoju oferty turystycznej Małopolski

Projektodawca: MWD Sp. z o.o.

Lokalizacja: Inwałd, woj. małopolskie

Program: Małopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2007-2013

Dofinansowanie z UE: ok. 4,3 mln zł

www.parkminiatur.com

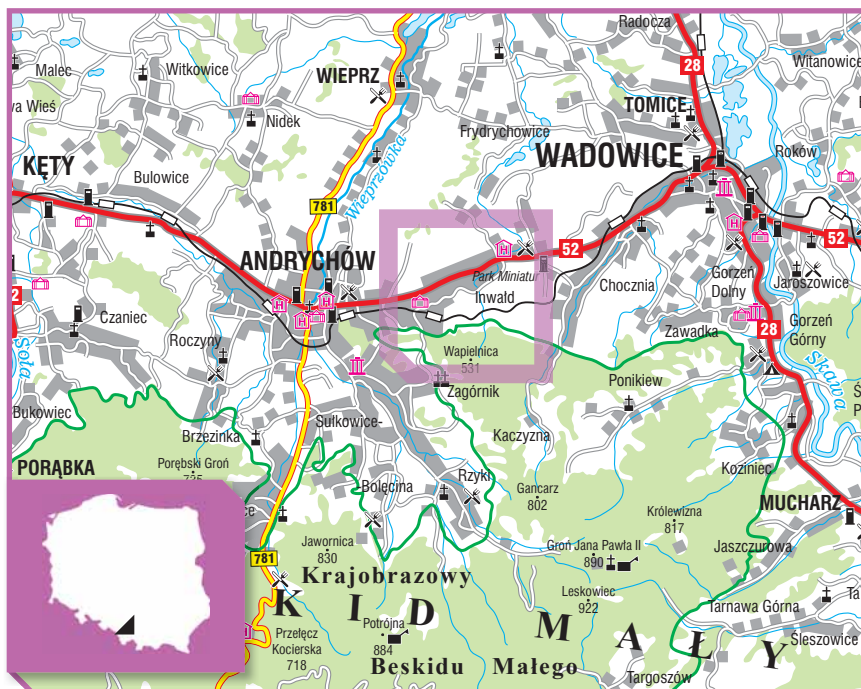
Park Miniatur „Świat Marzeń” w Inwałdzie stanie z ponad 50 modeli prezentujących najbardziej rozpoznawalne światowe i polskie obiekty. Dzięki wsparciu z funduszy europejskich powstała unikatowa, wykonana w skali 1:10 miniatura Placu Św. Marka w Wenecji wraz z bazyliką i dzwoniczami. Kompleks otoczony jest klimatycznymi kanałami, po których pływają gondole. Wyobraźnię pobudzają odwzorowane w lokalnej modelarni makiety m.in. Statui Wolności, Bramy Brandenburskiej, Wieży Eiffla czy Stadionu Narodowego w Warszawie.

Niezapomnianych wrażeń dostarcza tętniąca życiem średniowieczna warownia, której strzeże zięjący ogniem smok. Zwiędzający mogą cofnąć się w czasie do XV w. i obserwować pracę kowala, szewca, tkaczek czy garncarza. W zbrojowni obejrzymy średniowieczną broń i przymierzmy zbroje. Dużym zainteresowaniem cieszy się też pokaz multimedialny światła i dźwięku. Dla odważnych dostępna jest sala tortur, w której można zakuć się w dyby i dowie-

dzieć się, do czego służyły żelazna dziewica, maska hańby, madejowe łoże, krzesło czarownic, klatka błaznów czy pręgierz. Wycieczki szkolne mogą uczestniczyć w żywych lekcjach historii, podczas których analizuje się tematy, takie jak „Budowa zamku i życie dworskie” czy „Jak toczyło się życie w średniowieczu – codzienność i obyczaje”.

Restauracja „Bajkowy Zamek” to z kolei miejsce, gdzie można zjeść smaczny obiad lub deser, a potem udać się na taras z widokiem na okolicę. Kupując bilet do Parku Miniatur, goście mogą bez limitów korzystać z lunaparku, który jest częścią kompleksu. Z pewnością dzieciom spodoba się: koło młyńskie, mała gaj, labirynt, liczne karuzele czy kino 5D.

Park Miniatur i średniowieczna warownia leżą na pograniczu Beskidu Andrychowskiego i Pogórza Śląskiego, u podnóża góry Ostry Wierch. Sąsiedztwo Krakowa, Wadowic czy Kalwarii Zebrzydowskiej powoduje, że Inwałd to doskonale miejsce na

uzupełnienie wycieczki po regionie. Warto na bieżąco śledzić ofertę Parku Miniatur, ponieważ w ciągu roku odbywają się ciekawe weekendy tematyczne, festiwale, warsztaty i konkursy historyczne. Inwałd

dwukrotnie znalazł się w gronie nominacji konkursu „Polska Pięknieje – 7 Cudów Funduszy Europejskich” w kategorii „Miejsce przyjazne dzieciom” – w VI i VII edycji.

ATRAKCJE TURYSTYCZNE

- **Inwałd**, Park Dinozaurów i Rozrywki Dinolandia, ul. Wadowicka 167 / ok. 200 m
- **Inwałd**, Kucyk Mini Zoo, ul. Korcza / ok. 500 m
- **Wadowice**, Muzeum Dom Rodzinny Jana Pawła II (s. 81), ul. Kościelna 7 / ok. 8 km
- **Wilkowice**, trasy do narciarstwa biegowego w szczytowych partiach Magurki Wilkowieckiej (s. 345) / ok. 37,6 km
- **Tyniec**, Opactwo Benedyktyńskie (s. 170), ul. Benedyktyńska 37 / ok. 43 km
- **trasa piesza** (szlak czarny): Inwałd – Przełęcz Bidasowska – Zagórnik – Rzyki, niezapomniane widoki w Beskidach Małych / dt. ok. 7,9 km
- **trasa rowerowa** Wadowice – Andrychów, prowadzi zewnętrznym pasmem Beskidu Małego / dt. ok. 20 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Kraków, Balice, ul. Medweckiego 1 / ok. 66 km
- **PKS**: Inwałd, ul. Wadowicka (przystanek) / ok. 200 m
- **PKP**: Inwałd, ul. Kolejowa 25b / ok. 3 km

Lokalny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Chrzanów, ul. Grunwaldzka 5, tel. 32 627 23 10, 32 627 23 11, fem_chrzanow@umwm.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Wadowice, ul. Kościelna 4, tel. 33 873 23 65, biuro@it.wadowice.pl, www.it.wadowice.pl

WYRÓŻNIENIA SPECJALNE

ŚCIEŻKA TURYSTYCZNA NA TERENACH OBOZÓW JENIECKICH W ŻAGANIU

Projekt: Oznakowanie ścieżki turystycznej w Żaganiu

Projektodawca: Muzeum Martyrologii Alianckich Jeńców
Wojennych w Żaganiu

Lokalizacja: Żagań, woj. lubuskie

Program: Program Współpracy Transgranicznej
INTERREG IIIA Brandenburgia – Polska
(Województwo Lubuskie) 2004-2006,
Fundusz Mikroprojektów

Dofinansowanie z UE: 32,7 tys. zł

www.muzeum.zagan.pl

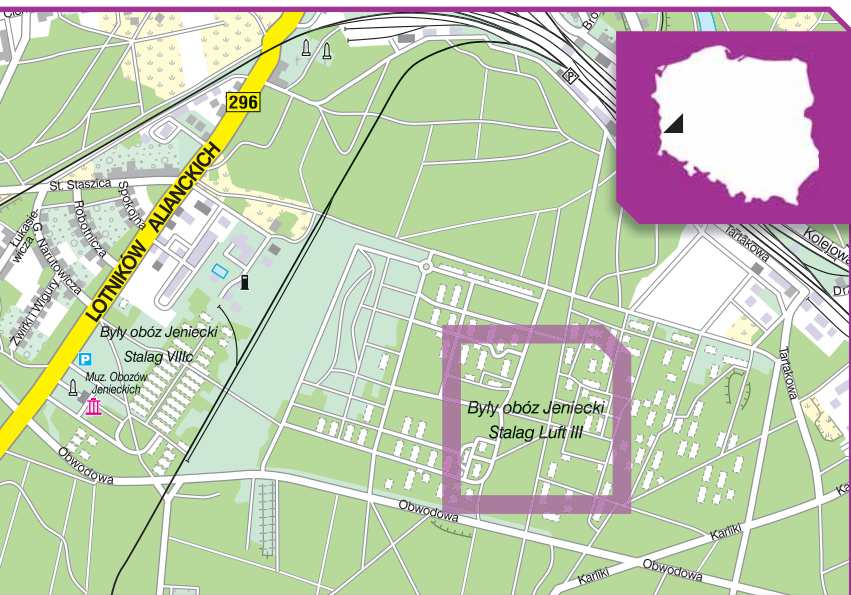

w swoich wnętrzach ogromne zbiory malarskie, rzeźbiarskie i biblioteczne. Mało kto wie, że na 56-metrowej wieży kościoła opat Jan Felbiger w 1769 r. zainstalował pierwszy na Śląsku piorunochron.

Żagań znany jest także ze znakomitej promocji i ciągłego poszerzania oferty turystycznej. Obejmuje ona szczególne miejsce – Muzeum Obozów Jenieckich na południowych obrzeżach miasta.

W czasie II wojny światowej na terenie Żagania i w okolicy istniał kompleks hitlerowskich obozów jenieckich. Najgłośniejszym związanym z nim epizodem była brawurowa ucieczka z utworzonego w 1942 r. obozu dla zestrzelonych lotników alianckich, znanego jako Kriegsgefangenen Stammlager der Luftwaffe 3 Sagan. W nocy z 24 na 25 marca 1944 r. ponadstumetrowym tunelem „Harry” zbiegło stąd 80 jeńców. Niestety, tylko trzem udało się przeżyć. Pozostałych złapano, a 50 spośród nich stracono. „Tunel wolności” drążyli przez trzy miesiące więźniowie – kanadyjscy górnicy. Dramatyczną historię uciekinierów upamiętniono w wielu publikacjach i filmach. W 1963 r. powstała

Żagań szczyti się ponad siedemsetletnią historią. W drugiej połowie XIX w., w czasach swej największej świetności, był jednym z najbardziej znaczących centrów kultury w Europie, a do jego rozkwitu przyczyniło się wielu wybitnych architektów. Choć miasto bardzo ucierpiało podczas II wojny światowej, przetrwało tu wiele znakomitych pamiątek przeszłości. Należy do nich pałac Albrechta von Wallensteina, zaliczany do najwspanialszych przykładów architektury barokowej w Polsce, czy cenny zespół poaugustiański, który skrywa

„Wielka ucieczka” ze Stevem McQueenem i Charlesem Bronsonem, a w 1988 r. „Wielka ucieczka II” z Christopherem Reeve. W Żaganiu w każdą rocznicę ucieczki odbywa się jej historyczna rekonstrukcja.

W muzeum można poznać szczegóły dotyczące ucieczki, planowania, przygotowań, budowania podkopu. Naprawdę warto, bo jest to pasjonująca historia! Żagańska placówka opracowała bardzo ciekawy projekt służący jej prezentowaniu. Jest on uzupełnieniem rowerowej trasy turystycznej wiodącej przez najciekawsze punkty miasta. Po dotarciu do muzeum zostawia się rower w strzeżonym miejscu i rozpoczyna wędrówkę ścieżką obozową. Jednym z jej elementów jest replika tunelu, który należy pokonać, by odczuć choćby namiastkę emocji, jakie towarzyszyły uciekinierom. Na miejscu autentycznego tunelu powstał oryginalny pomnik odtwarzający przebieg konstrukcji. Warto także zwiedzić replikę słynnego baraku 104.

W ramach projektu na terenie byłych obozów ustawiono 30 tablic informacyjnych,

zorganizowano miejsca do odpoczynku, a w budynku zainstalowano kiosk multimedialny, gdzie można odbyć wirtualny spacer po terenach poobozowych i innych interesujących miejscach w Żaganiu.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Żagań**, Muzeum Martyrologii Alianckich Więźniów Wojennych, miejsce upamiętnienia jeńców przebywających w żagańskich obozach, ul. Lotników Alianckich 6 / ok. 3 km
- **Drzanków**, największe muzeum wojskowe w Polsce i skansen fortyfikacyjny / ok. 38 km
- **Łęknica**, piękny park rozciągający się po obu stronach Nysy Łużyckiej z wyznaczonymi trasami spacerowymi i konnymi / ok. 41 km
- **Ochla**, Skansen Etnograficzny, ul. Muzealna 5 / ok. 42 km
- **Bolestawiec**, Via Fabrilis – szlak tradycji rzemieślniczych (s. 426) / ok. 49 km
- **trasa piesza** „Szlak Wielkiej Ucieczki”, Muzeum Martyrologii Alianckich Jeńców Wojennych po terenach poobozowych Stalagu Luft II / dt. ok. 13 km
- **trasa rowerowa**: Żagań – Trzeboń – Pruszków – Małomice – Chobrów – Tomaszowo / dt. ok. 40 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Zielona Góra, Babimost, ul. Olbrychta 10 / ok. 90 km
- **PKS**: Żagań, ul. Żaganny 21 / ok. 1,2 km
- **PKP**: Żagań, ul. Kolejowa 38 / ok. 3,2 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Zielona Góra, ul. Chrobrego 1-3-5, tel. 68 456 54 54, info@lubuskie.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Żagań, ul. Szprotawska 4, tel. 68 477 10 01, it@um.zagan.pl, www.turystyka.zagan.pl

PAŁAC OGIŃSKICH W SIEDLCACH

Projekt: Rewaloryzacja pałacu Ogińskich w Siedlcach

– Rozwój Instytutu Informatyki Akademii Podlaskiej

Projektodawca: Akademia Podlaska

Lokalizacja: Siedlce, woj. mazowieckie

Program: Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego 2004-2006

Dofinansowanie z UE: ok. 14,29 mln zł

www.uph.edu.pl

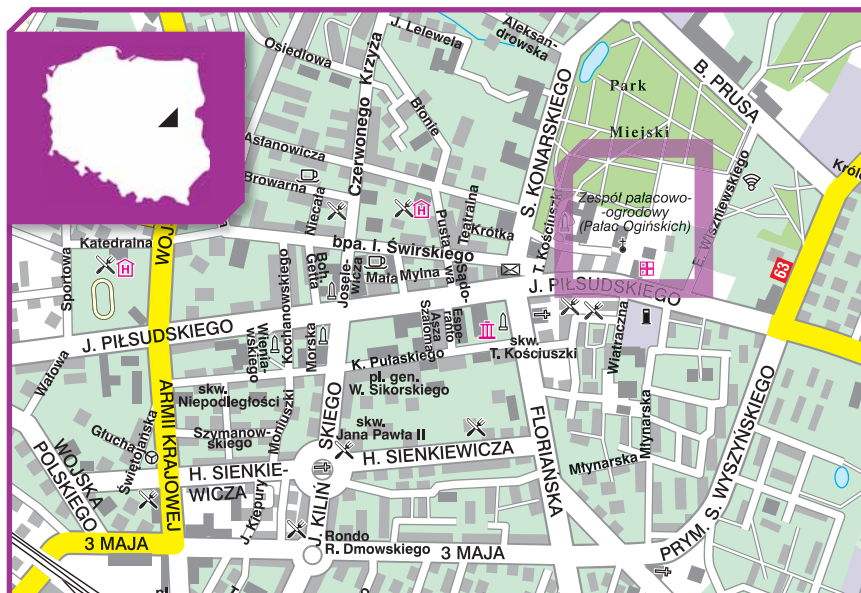

Powiatowe miasto Siedlce jest ośrodkiem regionu, którego piękno zachęca do wypoczynku, rekreacji i krajoznawczych wpraw. Bogactwem ziemi siedleckiej jest nieskażona przemysłem przyroda, sprzyjająca rozwojowi agroturystyki i turystyki aktywnej. Przez powiat przebiegają trasy trzech szlaków zapraszających na wędrówki śladami powstań narodowych oraz urokliwe doliny Liwca i Bugu. Okolice obfitują w ciekawe zabytki, do których należą dawne siedziby możnowładców, m.in. w Stoku Lackim i Mordach. Malowniczo prezentują się również liczne dworki – dawne siedziby podlaskiej szlachty. Można je podziwiać w Chlewiskach, Mościbrodach czy Woli Suchożebrskiej.

Poznanie walorów turystycznych ziemi siedleckiej najlepiej rozpocząć w jej stolicy. Najcenniejszym zabytkiem miasta jest pałac Ogińskich. Powstał w pierwszej połowie XVIII w., a obecny wygląd zawdzięcza Aleksandrze Ogińskiej, która w latach 1779-1781 przebudowała go w stylu klasycystycznym. Pałac otacza park miejski – pozostałość po jednym z najpiękniejszych ogrodów romantycznych w Polsce. Rezydencja księżnej gościła najwybitniej-

sze osobowości polskiego oświecenia, także samego króla Stanisława Augusta Poniatowskiego. Czasy świetności odchodziły w przeszłość pod rządami kolejnych właścicieli. Od początku XIX w. zbytek stopniowo niszczał, a w 1944 r. spłonął w czasie działań wojennych. Odbudowany po wojnie, nie odzyskał dawnego blasku. Sytuacja zmieniła się kilka lat temu, gdy nowym gospodarzem obiektu został Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistycz-

ny w Siedlcach. Władze uczelni podjęły starania o renowację cennego zabytku i przystosowanie go do nowych funkcji. Rewaloryzacja przywróciła budowli pierwotny układ przestrzenny i wystrój wnętrz. Przebudowano hol główny i klatkę schodową, odgruzowano piwnice, a część budynku, dobudowaną po 1950 r., rozebrano. Pałacowy dziedziniec zaaranżowano tak, by stał się zewnętrzną wizytówką placówki. Obiekt dostosowano do potrzeb osób niepełnosprawnych. Projekt objął także

zagospodarowanie części parku oraz budowę należącego do uczelni Instytutu Informatyki.

Pozytywne zmiany, jakim uległ pałac i jego najbliższe otoczenie, odczuwa nie tylko miasto, ale i turyści odwiedzający Siedlce. Siedziba uczelni służy głównie nauce, ale pełni też ważną funkcję kulturotwórczą. Jest wizytówką miasta, miejscem koncertów muzyki poważnej, konferencji naukowych, spotkań i wykładów.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Siedlce**, ratusz miejski Jacek o oryginalnej formie, najciekawsza budowla ratuszowa w Polsce, ul. Piłsudskiego / ok. 100 m
- **Chlewiska**, Dom Pracy Twórczej „Reymontówka” w zabytkowym dworcu / ok. 18 km
- **Nowa Sucha**, Muzeum Architektury Drewnianej Regionu Siedleckiego / ok. 25 km
- **Liw**, Zamek Książąt Mazowieckich z ekspozycją muzealną i makieta rekonstrukcji zamku / ok. 35 km
- **Korczew**, Pałac Kuczyńskich otoczony parkiem krajobrazowym / ok. 35 km
- **trasa piesza** „Dolina Muchawki” (niebieska): Siedlce – Stok Lacki – Mościbrody – Wólka Wołyniecka – Rakowiec – Siedlce / dt. ok. 33 km
- **trasa rowerowa** „Szlak Powstań Narodowych”: Stoczek Łukowski – Domanice – Iganie – Mokobody – Liw – Węgrów – Miedzna / dt. ok. 87 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Warszawa, Okęcie, ul. Żwirki i Wigury 1 / ok. 100 km
- **PKS**: Siedlce, ul. Partyzantów 14 / ok. 2 km
- **PKP**: Siedlce, pl. Zdanowskiego 1 / ok. 1,5 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Warszawa, ul. Jagiellońska 74, tel. 0 801 101 101, punkt_kontaktowy@mazowia.eu, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Siedlce, ul. Pułaskiego 7, tel. 512 147 131, nadbuzanskalot@wp.pl, www.nlot.pl

PARK ZDROJOWY W KUDOWIE-ZDROJU

Projekt: Rewaloryzacja zabytkowego Parku

Zdrojowego w Kudowie-Zdroju – etap II

Projektodawca: Miasto Kudowa-Zdrój

Lokalizacja: Kudowa-Zdrój, woj. dolnośląskie

Program: Zintegrowany Program Operacyjny

Rozwoju Regionalnego 2004-2006

Dofinansowanie z UE: ok. 3,78 mln zł

www.kudowa.pl

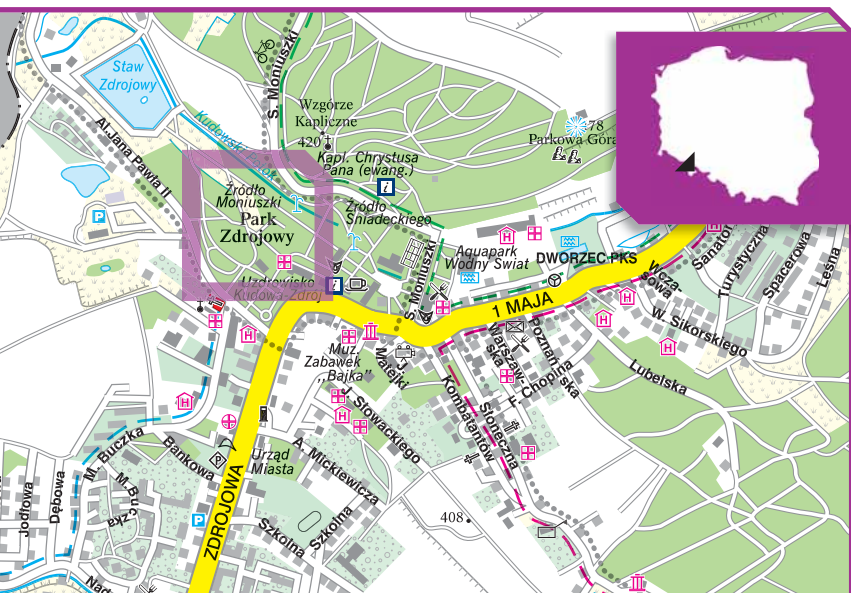
20. XX w. Dzięki niej wypiękniaty parkowe alejki, zbudowano pochylnie dla osób niepełnosprawnych, zmodernizowano źródła wody mineralnej „Pająk”. Spacerujący kuracjusze zachwycają się bogactwem kolorów rozległych rabat, które od wiosny do jesieni tworzą barwne kwiatowe kobierce. Przechadzają się wzdłuż szpalerów drzew i chłodzą się w cieniu fontanny. W czasie gdy rodzice zażywają leczniczych kąpeli, dzieci bawią się na świetnie wyposażonym placu zabaw. Nowe oświetlenie i iluminacje głównego placu parku i pobliskiej muszli koncertowej sprawiły, że park zyskał atrakcyjną wieczorną oprawę.

Kudowa-Zdrój, położona na pograniczu Gór Stołowych i Pogórza Orlickiego, słynie przede wszystkim z walorów przyrodoleczniczych i łagodnego klimatu. Sanatoria, pensjonaty, liczne atrakcje w okolicy, a także sąsiedztwo Czech sprawiają, że turyści i kuracjusze przyjeżdżają tu chętnie przez cały rok.

W 2011 r. zakończyła się rewaloryzacja, która przywróciła parkowi wygląd z lat

Park ma jeszcze jedną nową ozdobę – ogród muzyczny, w którym zieleni i kwiaty pną się po podporach w kształcie instrumentów muzycznych – fortepianu, harfy, kontrabas, a także pulpitu dyrygenta. Tło dla kwiatowej sali koncertowej tworzą rabaty przypominające scenę.

Zabytkowy Park Zdrojowy jest dziś kwitnym centrum miasta. Odbywają się tu imprezy plenerowe, sportowe i ważne wydarzenia kulturalne, m.in. Międzynarodowy Festiwal Moniuszowski.

Kudowa-Zdrój należy do najstarszych uzdrowisk w Europie. Pierwsze wzmianki o tutejszych źródłach mineralnych pochodzą z 1580 r. W latach 30. XVII w. zaczęły się pojawiać urządzenia do leczniczych kąpeli. W XX-leciu międzywojennym Kudowa cieszyła się sławą modnego i ekskluzywnego kurortu, przyciągając wielu znamienitych gości. Teraz wróciła do czasów świetności. Sercem uzdrowiska jest rozległy, 14-hektarowy park zdrojowy u podnóża Góry Parkowej. Niemal wszyscy, którzy odwiedzają to miejsce, kierują pierwsze kroki do prze-

stronnej Pijalni Wód Mineralnych, jednej z najpiękniejszych w Polsce. Wzniesiono ją na początku XX w. w stylu nawiązującym do architektury baroku. Pijalnia łączy się z dużą otwartą halą spacerową, zwaną Teatrem pod Blachą, w której często odbywają się koncerty. Naprzeciwko wznosi się tzw. Zameczek, wybudowany w 1772 r. jako dom gościnny dla kuracjuszy, a obecnie mieszczący sanatorium. Uwagę przyciąga także wspaniałe sanatorium Polonia, w którego wnętrzu działa Teatr Zdrojowy im. Stanisława Moniuszki.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Kudowa-Zdrój**, Muzeum Zabawek „Bajka”, ul. Zdrojowa 46b / ok. 1,3 km
- **Kudowa-Zdrój**, Muzeum Kultury Ludowej, ul. Pstrążna 14 / ok. 7 km
- **Kudowa-Czermna**, Kaplica Czaszek wyłożona kośćmi i czaszkami ofiar epidemii i wojen z rejonu Kudowy / ok. 2 km
- **Duszniki-Zdrój**, Muzeum Papiernictwa, ul. Kłodzka 42 / ok. 14 km
- **Gmina Radków**, trasy narciarstwa biegowego (s. 321) / ok. 22 km
- **trasa piesza** z Kudowy-Zdroju do najbardziej atrakcyjnego rejonu Gór Stołowych – Błędnych Skal / dł. ok. 6,5 km
- **trasa rowerowa „Szczeliniec”** na terenie Parku Narodowego Gór Stołowych: Kartów – Pasterka – Droga nad Urwiskiem – Skalne Grzyby – Batorów – Kartów / dł. ok. 24 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko:** Wrocław, Strachowice, ul. Graniczna 190 / ok. 122 km
- **PKS:** Kudowa-Zdrój, ul. 1 Maja / ok. 500 m
- **PKP:** Kudowa-Zdrój, ul. Główna 23 / ok. 1,3 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Wrocław, Wybrzeże Słowackiego 12-14, tel. 71 776 95 01, 71 776 96 51, pife@dolnyslask.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Kudowa-Zdrój, ul. Zdrojowa 44, tel. 74 866 35 68, turystyka@kudowa.pl, www.kudowa.pl

REGION WIELKICH RZEK ZIEMI LUBUSKIEJ

Projekt: Kształtowanie czynników rozwojowych Regionu Wielkich Rzek Ziemi Lubuskiej w oparciu o potencjał ludzki, przyrodniczy i kulturowy oraz pobudzanie tożsamości regionalnej wśród mieszkańców

Projektodawca: Fundacja Zielonej Doliny Odry i Warty

Lokalizacja: woj. lubuskie

Program: Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich

Dofinansowanie z UE: ok. 575,36 tys. zł

www.zdow.pl

Dolina Dolnej Warty Środkowego Nadodrza ma niepowtarzalne walory przyrodnicze i bogatą historię. To kraina rzek, malowniczych rozlewisk, uroczysk, jezior, bezkresnych łąk i lasów. A przy tym raj dla grzybiarzy, kajakarzy, ornitologów, fotografów i tropicieli śladów odległej przeszłości. Ta kraina czeka na odkrycie!

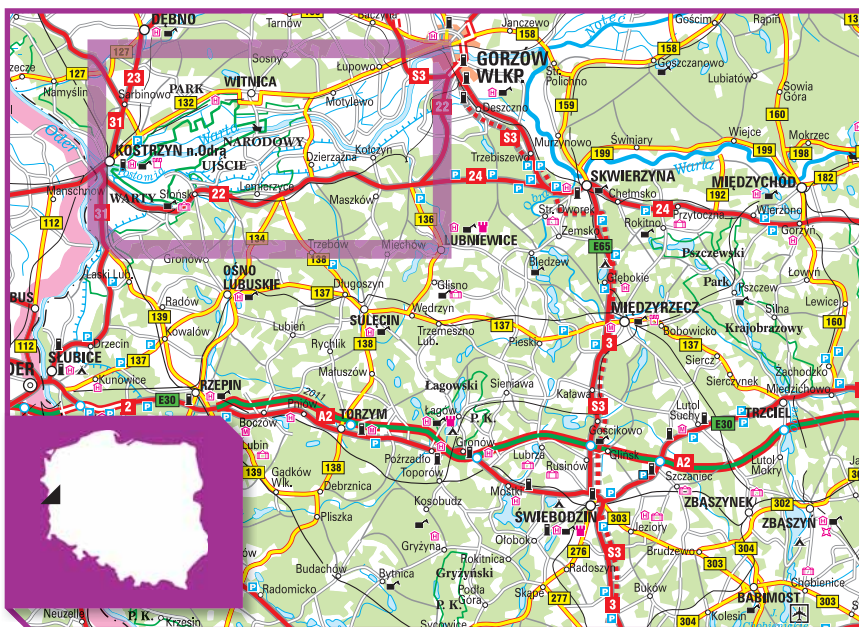
Tylko tu można zwiedzić muzeum bocianów. Ich „stolicą” jest wioska Kłopot, licząca zaledwie 40 domów i aż 37 bocianich gniazd. To chyba jedyne miejsce, gdzie na jednym budynku mają siedzi by dwie bocianie rodziny. W Owczarach zaprasza jedyne w kraju Muzeum Łąki, a w Witnicy wyjątkowy Park Drogowskazów i Słupów Milowych Cywilizacji. Na kilkuhektarowym terenie zgromadzono urzędnia i obiekty obrazujące rozwój cywilizacji i wynalazków, od koła, przez maszynę parową, po anteny radiowo-telewizyjne.

Atrakcją Słońska jest gotycki kościół z przetomu XIV i XV w., a także ruiny zamku joannitów, którzy niegdyś władali ziemiami w dolinie Dolnej Warty.

Gmina Cybinka zachwyci miłośników dawnych dworców, pałaców i założeń folwarcznych. Choć większość z nich czeka dziś na lepsze czasy, urzekają dawną atmosferą i malowniczym otoczeniem. Zainteresowani archeologią powinni odwiedzić pobliskie średniowieczne grodzisko kultury łużyckiej.

Okolice Górzycy oferują przede wszystkim atrakcje przyrodnicze. Przez gminę prowa-

lasy przyciągają grzybiarzy z całej Polski, a położone wśród lasów jeziora słyną z taaakich ryb! Wspaniałe warunki znajdują tu amatorzy żeglarsstwa, windsurfingu i kajakarstwa, wypraw pieszych, rowerowych i konnych.

Przyrodniczym cudem są nadwarciańskie rozlewiska – prawdziwy ptasi raj, chroniony konwencją Ramsar. Zaobserwowano tu około 270 gatunków ptaków, w tym 170 gniazdujących.

Promowaniu fenomenu przyrodniczego i kulturowego regionu służył projekt Fundacji Zielonej Doliny Odry i Warty. Powstał przy współpracy regionalistów, historyków i przyrodników. Utworzono 10 Punktów Informacji Turystycznej, wytyczono trzy szlaki tematyczne, wydano „Przewodnik dociekliwego turysty”, informatory turystyczne, albumy i mapy. Co najważniejsze, udało się zaprosić mieszkańców do aktywnej promocji ich małej ojczyzny. Okazało się, że niemal każda miejscowość tej części ziemi lubuskiej może zaoferować turystom coś naprawdę wyjątkowego.

dzi przepiękny Kamienny Szlak, wytyczony w Parku Krajobrazowym „Ujście Warty”. Ciekawym miejscem jest rezerwat Pamięcin chroniący unikatową roślinność stepową.

Słubice – najcieplejsze z polskich miast – to świetna baza wypadowa dla miłośników aktywnego wypoczynku. Okoliczne

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Chyrzyno**, Park Narodowy „Ujście Warty”, obejmujący deltę Warty i siedliska wielu gatunków ptaków / ok. 10 km
- **Kostrzyn nad Odrą**, twierdza Kostrzyn i „Kostrzyńskie Pompeje” (s. 393) / ok. 13 km
- **Bogdaniec**, Muzeum Budownictwa i Techniki Wiejskiej w starym szachulcowym młynie / ok. 40 km
- **Kłopot**, Muzeum Bociana Białego w Bocianie Wiosce / ok. 50 km
- **Gorzów Wielkopolski**, Bulwar Nadwarciański (s. 123) / ok. 64 km
- **trasy piesze** w Parku Narodowym „Ujście Warty”: „Ptasim Szlakiem”, „Mokradła”, „Olszynki” / dł. ok. 1-3 km
- **trasa rowerowa** „Na dwóch kółkach przez Polder Północny”, prowadzi przez rozległe łąki Parku Narodowego „Ujście Warty” / dł. ok. 30 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Zielona Góra, Babimost / ok. 130 km
- **PKS**: Kostrzyn nad Odrą, ul. Dworcowa 1 / ok. 2 km
- **PKP**: Kostrzyn nad Odrą, ul. Dworcowa 1 / ok. 2 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Zielona Góra, ul. Chrobrego 1-3-5, tel. 68 456 54 54, infoue@lubuskie.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Górzycza, Owczary 17, tel. 95 759 12 20, owczary@kp.org.pl, www.kp.org.pl

HOTEL KLASZTOR CEDYNIA

Projekt: II etap kompleksowego wyposażenia hotelu w Cedyni

Projektodawca: Aleksandra Romana Hryniewicz

Lokalizacja: Cedynia, woj. zachodniopomorskie

Program: Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego 2004-2006

Dofinansowanie z UE: ok. 118,85 tys. zł

www.klasztorcedynia.pl

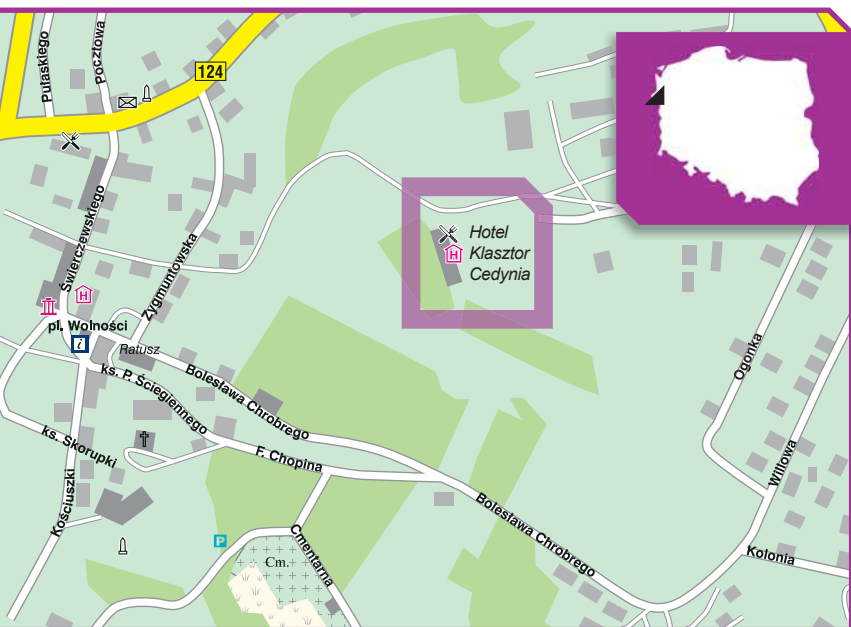

Cedynia, położona na Pojezierzu Myśliborskim, w zachodniej części województwa zachodniopomorskiego, powszechnie kojarzy się ze zwycięską bitwą o ujście Odry, którą w 972 r. stoczył książę Mieszko I z margrabią Hodonem. Obrońny gród strzegący przeprawy przez Odrę istniał tutaj już w IX stuleciu. W XIII w. tereny te znalazły się pod panowaniem Brandenburchyków, którzy sprowadzili misjonarzy, i w okolicy powstało kilka klasztorów. Największe wpływy zdobył ufundowany w 1266 r. klasztor Cysterek w Cedyni. W XVII w. na skutek wojen popadł on w częściową ruinę. Odbudowany, w następnych latach mieścił m.in. siedzibę królewskiej poczty, browar i cegielnię. Średniowieczne mury ponownie ucierpiały podczas II wojny światowej.

Wprawdzie Klasztor Cedynia nie ma wiele wspólnego z życiem zakonnym, ale umożliwia doświadczenie klimatu reguły zakonnej. Surowe mury i cisza skłaniają do kontemplacji, a nowoczesne i komfortowe pokoje urządzone są z elegancją i prostotą. Ascezie na pewno nie sprzyja za to hotelowa kuchnia, oferująca dania tradycyjnej kuchni polskiej, m.in. wyszukane potrawy z dziczyzny. W weekendy odbywają się koncerty muzyków Orkiestry Symfonicznej Filharmonii Szczecińskiej. Obiekt jest w całości przystosowany do przyjmowania gości niepełnosprawnych.

W 1997 r. zrujnowany klasztor przeszedł w prywatne ręce. Prace remontowe i adaptacyjne trwały osiem lat i były prowadzone pod okiem konserwatora zabytków, z wielką uwagą i starannością. Stare mury odzyskały blask, a urządzenie w nich nastrojowego hotelu i restauracji ponownie tchnęło w nie życie i pozwoliło na odzyska-

TEATR IM. STEFANA JARACZA W ŁODZI

Projekt: Utworzenie Europejskich Scen Teatru im. Stefana Jaracza w województwie łódzkim

Projektodawca: Teatr im. Stefana Jaracza w Łodzi

Lokalizacja: Łódź, Piotrków Trybunalski, Radomsko, Sieradz, Skierniewice, woj. łódzkie

Program: Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego 2004-2006

Dofinansowanie z UE: ok. 5,3 mln zł

www.teatr-jaracza.lodz.pl

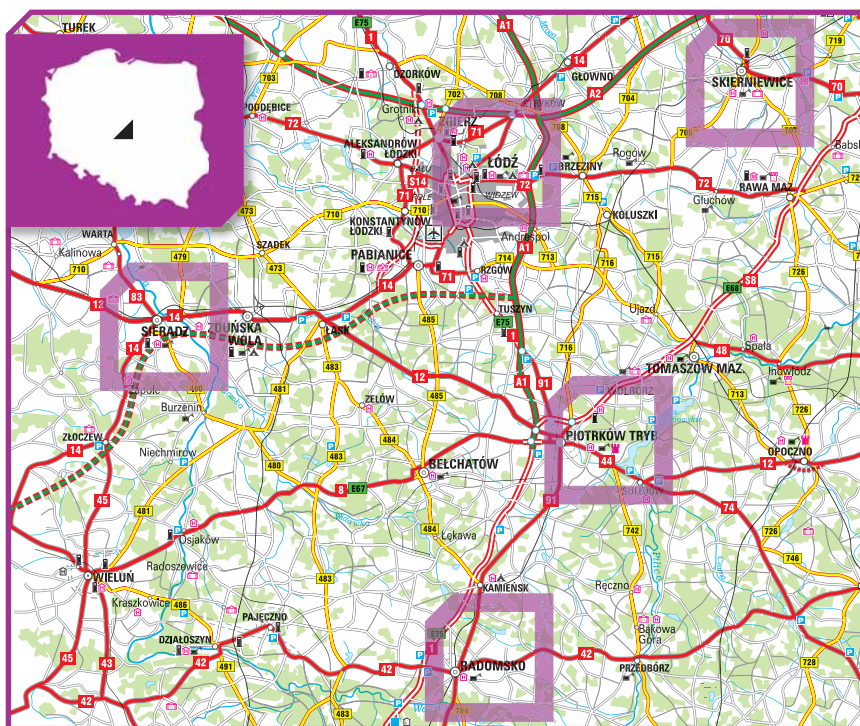
Placówka kontynuująca tradycję najstarszej sceny w mieście (uruchomionej w 1888 r.), a od 1949 r. nosząca imię jednego z najlepszych polskich aktorów, stała się największym teatrem dramatycznym w kraju. W okolicznych miastach powstały sceny, które dołączyły do Dużej, Małej i Kameralnej Sceny w łódzkiej siedzibie teatru. Pomysł narodził się jeszcze przed przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej. Podjęte starania były więc pod każdym względem pionierskie. Ostatecznie decyzja o utworzeniu filii teatru w czterech miastach województwa zapadła w 2006 r., a pierwszą zamiejscową scenę otwarto w 2008 r.

W sferze materialnej realizacja projektu wymagała gruntownej modernizacji infrastruktury i technologii teatralnej w pięciu obiektach w województwie łódzkim: w Teatrze im. Stefana Jaracza w Łodzi, Miejskim Ośrodku Kultury w Piotrkowie Trybunalskim, Miejskim Domu Kultury w Skierniewicach, Sieradzkim Centrum

Kultury w Sieradzu oraz Miejskim Domu Kultury w Radomsku. W czterech ośrodkach powstały profesjonalne sceny teatralne. W głównej siedzibie wyremontowano Dużą Scenę, jej zaplecze, foyer górne i dolne oraz wiele pomieszczeń i budynków technicznych.

Wspólną eksploatację zmodernizowanych obiektów zaplanowano na 10 lat. Będzie

obejmować prezentacje spektakli Teatru im. Jaracza na deskach scen regionalnych (raz w tygodniu w jednym z miast) oraz organizację wspólnych przedsięwzięć artystycznych i kulturalnych, również o charakterze międzynarodowym lub ogólnokrajowym. W ten sposób realizowane są główne cele projektu: wyrównywanie dysproporcji w dostępie do kultury w regionie łódzkim, wzmacnianie wspólnej tożsamości kulturowej regionu, stworzenie wielkiego centrum teatralnego.

Od początku tworzenia scen satelickich cały repertuar jest tak przygotowywany, by można go było prezentować i w głównej siedzibie teatru, i w jego filiach. W kolejnych latach liczba spektakli w każdym mieście ma się zwiększać. Dyrektorzy domów kultury, w których znajdują się sceny, zapewniają, że zainteresowanie jest ogromne. Coraz bliższy realizacji jest pomysł zorganizowania międzynarodowego festiwalu teatralnego.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Łódź**, Muzeum Sztuki (s. 25), ul. Ogrodowa 19 / ok. 1,8 km
- **Łódź**, Centrum Manufaktura na terenach dawnej fabryki Poznańskiego, ul. DREWNOwska 58 / ok. 1,8 km
- **Łódź**, Pałac Poznańskiego, siedziba Muzeum Historii Miasta Łodzi, ul. Ogrodowa 15 / ok. 2,6 km
- **Łódź**, Szlak Turystyki Konnej (s. 357), ul. Wycieczkowa 86 / ok. 8 km
- **Uniejów**, Kompleks Termalno-Basenowy (s. 354), ul. Zamkowa 1 / ok. 60 km
- **trasa piesza** (czerwona): Łódź – Nowosolna, prowadzi przez tereny zróżnicowane krajobrazowo / dt. ok. 9 km
- **trasa rowerowa** (żółta): Polesie – Żabiczki, łączy „Park na Zdrowiu” z leśnymi terenami rekreacyjnymi w Żabiczkach / dt. ok. 11,5 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Łódź, ul. Maczka 35 / ok. 9 km
- **PKS**: Łódź, al. Włókniarzy 227 / ok. 4 km
- **PKP**: Łódź Kaliska, al. Unii Lubelskiej 3/5 / ok. 4 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Łódź, ul. Moniuszki 7/9, tel. 42 663 31 07, 42 663 34 05, 42 291 97 60, gpi.lodz@lodzkie.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Łódź, ul. Piotrkowska 87, tel. 42 638 59 55, cit@cit.lodz.pl, www.cit.lodz.pl

OŚRODEK TURYSTYCZNO-WYPOCZYNKOWY W KAMIENIU ŚLĄSKIM

Projekt: Budowa Ośrodka Turystyczno-Wypoczynkowego w zespole pałacowym w Kamieniu Śląskim w gminie Gogolin

Projektodawca: Diecezja Opolska

Lokalizacja: Kamień Śląski, woj. opolskie

Program: Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego 2004-2006

Dofinansowanie z UE: ok. 2,61 mln zł

www.sebastianum.pl

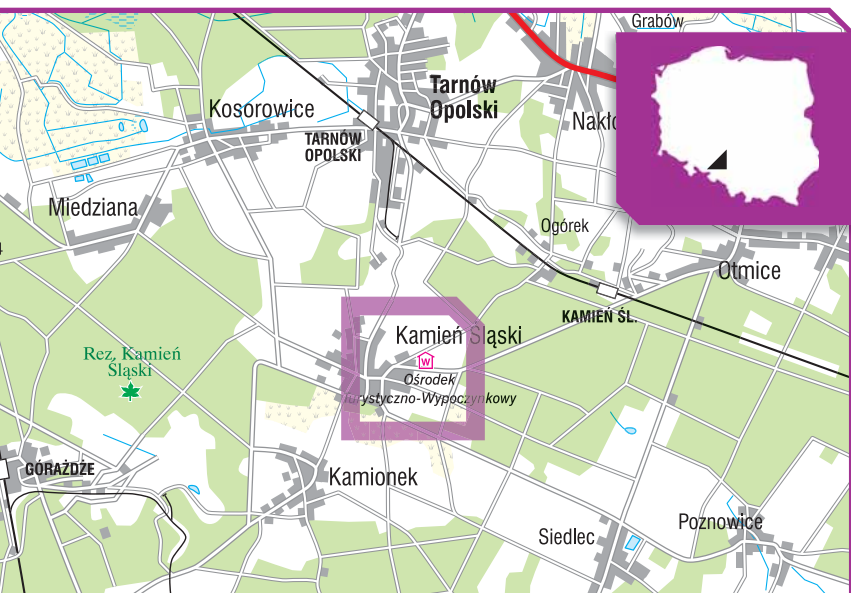

Uniwersytetu Opolskiego oraz hotel. Turyści, po wcześniejszym skontaktowaniu się z centrum, mogą zwiedzać kaplicę w pałacowej wieży, a także otaczający zabytek park krajobrazowy.

Kamień Śląski słynie również z malowniczego położenia i pięknych lasów mieszanych w okolicy. Ich najcenniejszą część objęto ochroną rezerwatową. Kolejnym jego atutem jest znakomity klimat, wspomagający leczenie rozmaitych schorzeń. Nie jest zatem przypadkiem, że właśnie tu powstało centrum rehabilitacyjne, a jednocześnie ośrodek wypoczynku – Sebastianum Silesiacum. Tym, co wyróżnia jego ofertę, jest program hydroterapii realizowany według tradycyjnej bawarskiej metody. Opiera się ona na połączeniu doskonałych właściwości leczniczych wody z odpowiednią ilością ruchu, właściwą dietą oraz aromaterapią.

Kamień Śląski, wieś w województwie opolskim, ma wiele atrakcji, dzięki którym zaznacza się wyraźnie na turystycznej mapie Polski. Chłubi się długą, sięgającą średniowiecza historią związaną w swych początkach ze znakomitym rodem Odrowążów, z którego wywodzi się św. Jacek. Jego kult przyciąga do Kamienia wielu pielgrzymów. Jest tu także kilka cennych zabytków, a wśród nich piękny XVII-wieczny pałac, który przed ruiną uratowała renowacja przeprowadzona dzięki staraniom diecezji opolskiej. W pałacu mieści się sanktuarium św. Jacka, Centrum Kulturalno-Naukowe Wydziału Teologicznego

Ośrodek ma siedzibę w odbudowanym zespole folwarcznym należącym do zespołu pałacowego. Prace adaptacyjne przebiegały w dwóch etapach. Najpierw zadbano o pomieszczenia i urządzenia do hydroterapii, zaplecze gastronomiczno-

-gospodarcze oraz kaplicę. Na piętrze dawnego spichlerza urządzono pokoje hotelowe, a na parterze kawiarenkę internetową, gabinety masażu i zaplecze socjalne. W budynku sportowo-rekreacyjnym powstały: kryty basen, sauna, sala do ćwiczeń ruchowych oraz sale do psychoterapii i fizjoterapii. Ośrodek został w pełni przystosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Goście szczególnie cenią sobie relaks w pięknym ogrodzie ziołowym, w którym przygotowano altanę wypoczynkową. W pobliżu wytyczono atrakcyjne ścieżki spacerowe i rowerowe. Nie brakuje też wspaniałych terenów do uprawiania rekreacji konnej. Warto dodać, że Sebastianum Silesiacum prowadzi także hipoterapię. Znakomita oferta ośrodka cieszy się coraz większym zainteresowaniem kuracjuszy i turystów.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Kamień Śląski**, bogato zdobiony kościół św. Jacka, na szlaku św. Jakuba, pl. Myśliwca 30 / ok. 300 m
- **Kamień Śląski**, rezerwat leśny ze stanowiskiem chronionego jarząbka brekini / ok. 2 km
- **Gogolin**, ruiny wiatraka holenderskiego, ul. Ligonía 53 / ok. 9 km
- **Opole**, Muzeum Śląska Opolskiego (s. 28), Narodowe Centrum Polskiej Piosenki (s. 285) / ok. 24 km
- **Krasiejów**, JuraPark (s. 493), ul. 1 Maja 10 / ok. 25 km
- **trasa piesza** „Szlak spacerowy im. X. Dunikowskiego” (żółta), wokół Góry św. Anny / dt. ok. 4 km
- **trasa rowerowa** „Szlakiem Sanktuariów”: Góra św. Anny (sanktuarium św. Anny) – Kamień Śląski (sanktuarium św. Jacka) – Olesno (sanktuarium św. Anny) / dt. ok. 56,8 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Wrocław, Strachowice, ul. Graniczna 190 / ok. 120 km
- **PKS**: Krapkowice, ul. Opolska 4 / ok. 13 km
- **PKP**: Kamień Śląski, ul. Dworcowa 14 / ok. 4 km

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Opole, ul. Barlickiego 17, tel. 77 440 47 20, 77 440 47 21, 77 440 47 22, info@opolskie.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Kamień Śląski, pl. Myśliwca 5, tel. 77 467 13 29, cit@kamienslaski.pl, www.gogolin.pl

KAMPANIA „MOVE YOUR IMAGINATION”

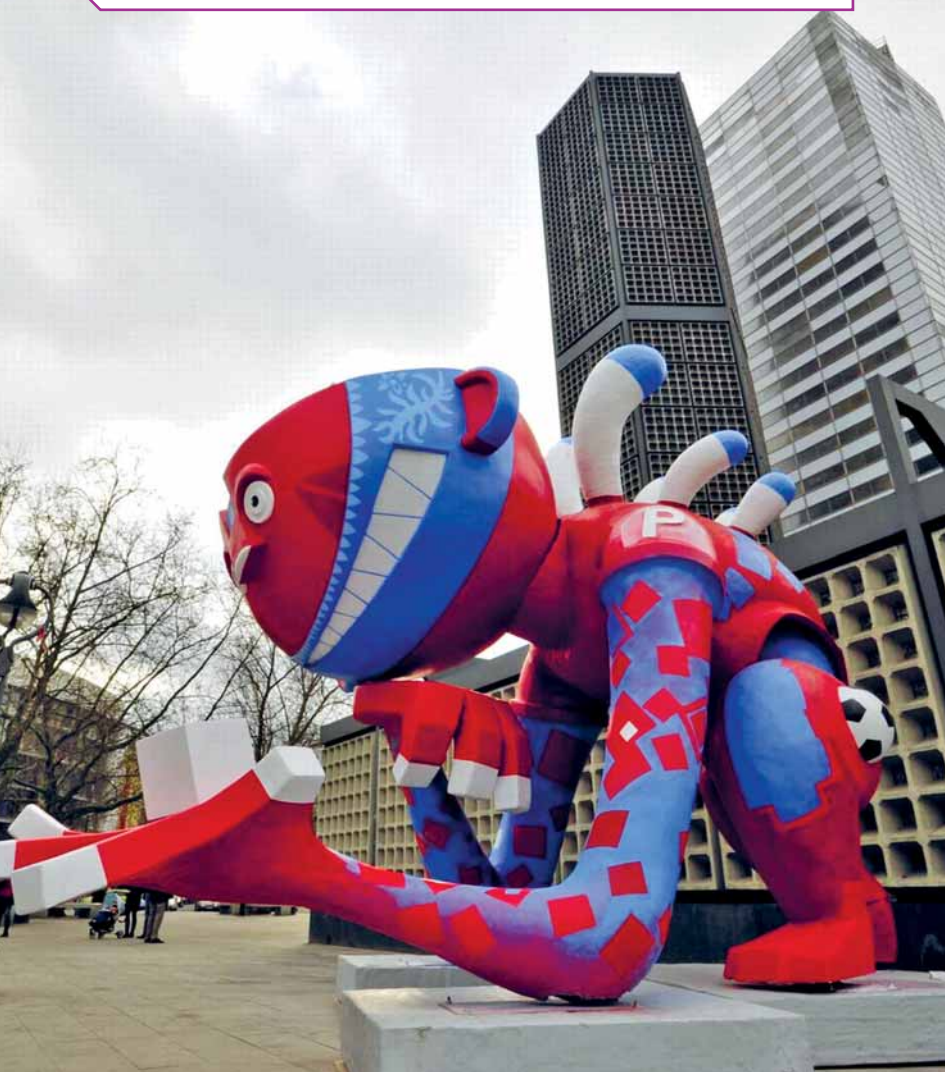
Projekt: Kampania „Move Your Imagination” realizowana w ramach projektu „Promujmy Polskę Razem”

Projektodawca: Polska Organizacja Turystyczna

Lokalizacja: Berlin, Niemcy

Program: Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka 2007-2013

Dofinansowanie z UE: ok. 10,2 mln zł

„Move Your Imagination” – pod takim hasłem przebiegała promocja polskiej turystyki, przeprowadzona przez Polską Organizację Turystyczną w 2011 r. Przetłumaczając stereotypy kampanię wizerunkową skierowano do mieszkańców Berlina oraz uczestników ITB – największych międzynarodowych targów turystycznych na świecie.

Polska to kraj o unikatowych walorach turystycznych. Zachwyca odwiedzających pięknym krajobrazem, unikatowymi zabytkami architektury i dziką przyrodą. Każdy region ujmuje czymś innym, całość – od Tatr aż po Bałtyk – budzi bardzo pozytywne emocje u gości zza granicy. Z roku na rok rozwija się też rynek usług turystycznych. Bogata oferta różnych form wypoczynku trafia w gusta i oczekiwania turystów w każdym wieku. Miłośnicy przygód i aktywnych form wypoczynku odkrywają tu fantastyczne szlaki kajakowe, żeglarskie

i górskie, a także podnoszące poziom adrenaliny drogi wspinaczkowe – wszystko to w zapierającej dech w piersiach scenierii. Swoje miejsce odkryją tu miłośnicy sportów wodnych, amatorzy kolarstwa czy coraz bardziej popularnego nordic walkingu. Na amatorów sztuki czekają nowoczesne

muzea, które oprócz dzieł sztuki wabią dźwiękiem czy zapachem, wykorzystując do tego nowinki technologiczne.

Oprócz skarbów historii, na odkrycie czekają tu pełne niespodzianek miasta: Warszawa – uosobienie młodości, Kraków – miłości, Gdańsk – wolności, Wrocław – muzyki, Poznań – kreatywności i Łódź – pasji. Każde z tych miast oprócz ciekawej architektury ma mnóstwo do zaproponowania. Orygi-

nalne imprezy kulturalne, żywiotowe koncerty, dzieła sztuki, nowoczesny design, barwne festiwale, tętniące życiem kluby, znakomita muzyka, taniec – wszystko to zapewnia bogactwo przeżyć, wrażeń estetycznych oraz znakomitą zabawę.

Przestanie „Move Your Imagination” można by sprowadzić do słów: „Polska jest tak niezwykła, intrygująca, barwna i inspirująca, jak prezentująca ją kampania”.

ATRAKCJE TURYSTYCZNE

- **Warszawa**, Centrum Nauki Kopernik (s. 43), Muzeum Fryderyka Chopina (s. 58), Krakowskie Przedmieście (s. 108) / ok. 3,5 km
- **Łódź**, Muzeum Sztuki (s. 25), Szlak Turystyki Konnej (s. 357), Teatr im. Stefana Jaracza (s. 534) / ok. 130 km
- **Lublin**, Zamek Lubelski (s. 176 i 215), Festiwal Sztuk-Mistrzów (s. 267), Jarmark Jagielloński (s. 402) / ok. 168 km
- **Toruń**, Centrum Sztuki Współczesnej „Znaki Czasu” (s. 34), Muzeum Podróżników (s. 61), Teatr „Baj Pomorski” (s. 93) / ok. 212 km
- **Kraków**, Ogród Doświadczeń im. S. Lema (s. 16), szlak turystyczny po podziemiach Rynku Głównego (s. 46), Lotniczy Park Kulturowy (s. 49), Muzeum Sztuki Współczesnej MOCAK (s. 129), Galeria Sztuki Polskiej XIX w. w krakowskich Sukiennicach (s. 188), Europejskie Centrum Numizmatyki Polskiej (s. 218), Literacka Małopolska (s. 294) / ok. 295 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko:** Warszawa, Okęcie, ul. Żwirki i Wigury 1 / ok. 8,3 km
- **PKS:** Warszawa, Al. Jerozolimskie 144 / ok. 4 km
- **PKP:** Warszawa Centralna, Al. Jerozolimskie 54 / ok. 1,5 km

Centralny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Warszawa, ul. Żurawia 3/5, tel. 22 626 06 32, 22 626 06 33, punktinformacyjny@cpe.gov.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Warszawa, Polska Organizacja Turystyczna, ul. Chałubińskiego 8, tel. 22 536 70 70, pot@pot.gov.pl, www.pot.gov.pl. Informacja turystyczna dla innych atrakcji w Warszawie: patrz str. 43.

REWITALIZACJA W BUDOWIE NA TERENIE POZNANIA

Projekt: Rewitalizacja w budowie – tworzymy zręby rewitalizacji w Polsce – Partnerski Program Rewitalizacji Społecznej realizowany w ramach projektu systemowego Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich „Rewitalizacja społeczna”
Projektodawca: Miasto Poznań w partnerstwie z Fundacją SIC!
Lokalizacja: Poznań, woj. wielkopolskie
Program: Program Operacyjny Kapitał Ludzki 2007-2013
Dofinansowanie z UE: ok. 649,1 tys. zł

www.poznan.pl/rewitalizacja

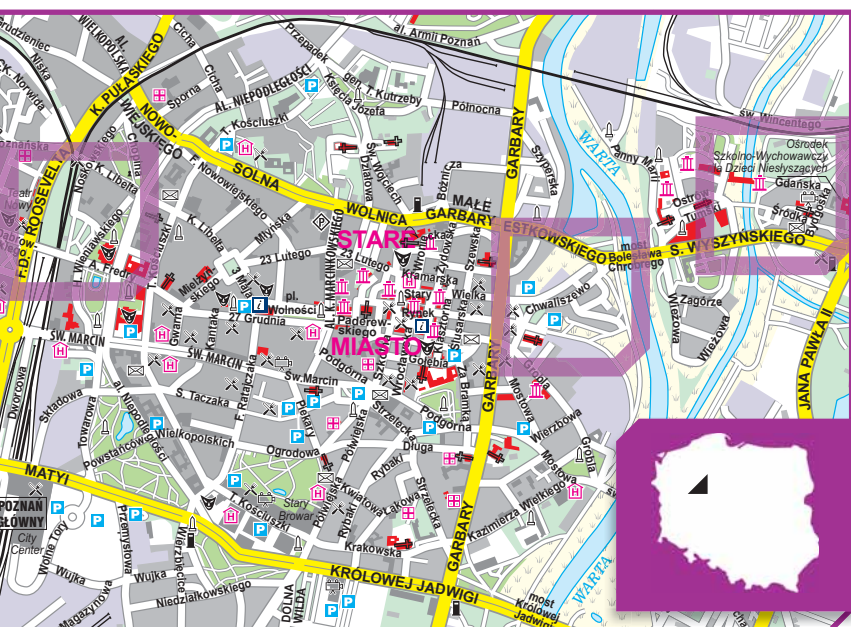
Niemal każdy turysta zwiedzający Poznań trafia na Ostrów Tumski – miejsce, gdzie zaczęła się historia naszego państwa. To przecież tu odkryto pozostałości grodu z X w. i kaplicę księżnej Dobrawy, i być może właśnie tutaj odbył się chrzest Polski.

Obok Ostrowa Tumskiego, w samym sercu miasta, znajdują się dzielnice z kilkusetletnią tradycją: Śródka (od XIII w.) i Chwaliszewo (od XV w.). Obecnie, mimo swych walorów historycznych i ogromnego potencjału turystycznego, są jednak miejscem postępującej degradacji społecznej. Aby powstrzymać ten proces, Miasto Poznań postanowiło przeprowadzić w tym rejonie pilotażowy program rewitalizacji. O tyle nowatorski, że nie opierał się tylko i wyłącznie na restaurowaniu budynków, ale stawiał na ożywienie dzielnic poprzez zmierzenie się z takimi problemami, jak bezrobocie, wykluczenie społeczne, brak poczucia więzi społecznych i odpowiedzialności za miejsce, w którym się żyje. W latach 2011-2012 zrealizowano projekt, którego celem było aktywizowanie lokalnych społeczności. Do projektu włączono tak-

że Jeżyce, piękną secesyjną dzielnicę, znaną w całej Polsce dzięki Małgorzacie Musierowicz. To tu właśnie pisarka ulokowała akcję swoich książek o rodzinie Borejków, cyklu zwanego „Jeżycjadą”.

Przez kilkanaście miesięcy 730 mieszkańców uczestniczyło w przeróżnych inicjatywach. Organizowano Koalicje Lokalne, Biura Mieszkańców, turnieje zwane „Dzielnicjadami” i akcję „Odmień swoje podwórko”. Mieszkańcy brali udział w szkoleniach zawodowych i warsztatach architektonicznych lub poznawali historię swoich kamienic i mieszkających w nich rodzin. Z kolei dzieci i młodzież pod okiem zawodowych aktorów przygotowała i wystawiła własne przedstawienie teatralne na scenie Teatru Nowego im. Tadeusza Łomnickiego na Jeżycach. Wszystkie te działania opierały się na współpracy wielu partnerów społecznych: mieszkańców, szkół, parafii, stowarzyszeń. Ludzie przekonali się, że działając wspólnie, mogą więcej.

To, co najważniejsze w projekcie, rozegrało się między ludźmi. Tymczasem może-

my zajrzeć na jedno z odnowionych przez mieszkańców podwórek, np. przy Rynku Śródeckim 17 czy ul. Chwaliszewo 17-23,

aby przekonać się, że wielka przemiana zaczyna się od małych kroków.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Poznań**, Bazylika Archikatedralna św. Apostołów Piotra i Pawła, najstarsza świątynia chrześcijańska w Polsce, ul. Ostrów Tumski 17 / ok. 1,1 km
- **Poznań**, Brama Poznania (s. 73), ul. Gdańska 2 / ok. 1,6 km
- **Owińska**, Park Orientacji Przestrzennej (s. 502), ul. Cysterek / ok. 28 km
- **Gniezno**, Gnieźnieńska Kolej Wąskotorowa (s. 243) oraz Królewskie Gniezno w sercu Wielkopolski (s. 291) / ok. 51 km
- **Prusim**, Skansen Olenderski „Olandia” (s. 117), Prusim 5 / ok. 65 km
- **trasa piesza** „Trakt Królewsko-Cesarski”, szlak wiedzie od miejsca początków Państwa Polskiego, poprzez miasto średniowieczne, nowożytnie, aż do współczesności / dt. ok. 4,5 km
- **trasa rowerowa** (szlak zielony): Gołęcin – Krzyżownicy, po drodze mijamy Lasek Gołęciński, jeziora: Rusałka, Strzeszyńskie i Kierskie / dt. ok. 13,5 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Poznań, Ławica, ul. Bukowska 285 / ok. 7 km
- **PKS**: Poznań, ul. Matyi 2 / ok. 1,7 km
- **PKP**: Poznań Główny, ul. Dworcowa 1 / ok. 1,7 km

• **Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich**: Poznań, ul. Szyperska 14, tel. 61 626 61 92, 61 626 61 93, info.fe@wielkopolskie.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

• **Informacja turystyczna**: Poznań, ul. 27 Grudnia 17/19, tel. 61 664 52 34, biuro@wot.org.pl, www.wotwielkopolska.pl

EUROPEJSKIE CENTRUM SOLIDARNOŚCI

Projekt: Budowa Europejskiego Centrum Solidarności w Gdańsku

Projektodawca: Gmina Miasto Gdańsk

Lokalizacja: Gdańsk, woj. pomorskie

Program: Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko, 11.2 Rozwój oraz poprawa stanu infrastruktury kultury o znaczeniu ponadregionalnym priorytetu XI Kultura i dziedzictwo kulturowe

Dofinansowanie z UE: ok. 107,5 mln zł

www.ecs.gda.pl

Przyjazd do Gdańska stwarza okazję nie tylko do zachwywania się pięknem zabytków tego hanzeatyckiego miasta, ale także do zapoznania się z najnowszą historią Polski. To tutaj w sierpniu 1980 r. swój początek miała pokojowa rewolucja. Gdy w ówczesnej Stoczni Gdańskiej im. Lenina narodziła się Solidarność, rozpoczął się proces rozpadu bloku komunistycznego w Europie Środkowej i Wschodniej. By upamiętnić ten proces zmian, w 34. rocznicę podpisania Porozumień Sierpniowych prezydent RP uroczystie otworzył nowy budynek Europejskiego Centrum Solidarności (ECS).

Sercem nowej siedziby ECS – zlokalizowanej na pl. Solidarności 1 (teren dawnej stoczni) – jest wystawa stała dedykowana historii tego wielkiego ruchu społecznego, działalności opozycyjnej oraz zmianom społecznym i politycznym w Europie Środkowej i Wschodniej. Zwiedzanie rozpoczynamy od sali poświęconej strajkom w sierpniu 1980. Jest tu m.in. suwnica, na której pracowała Anna Walentynowicz, a w kabinie maszyny poznajemy wspomnienia inicjatorów strajku. Młodsze pokolenia poznają tu realia życia w PRL-u oraz kulisy narodzin opozycji. Zwiedzają-

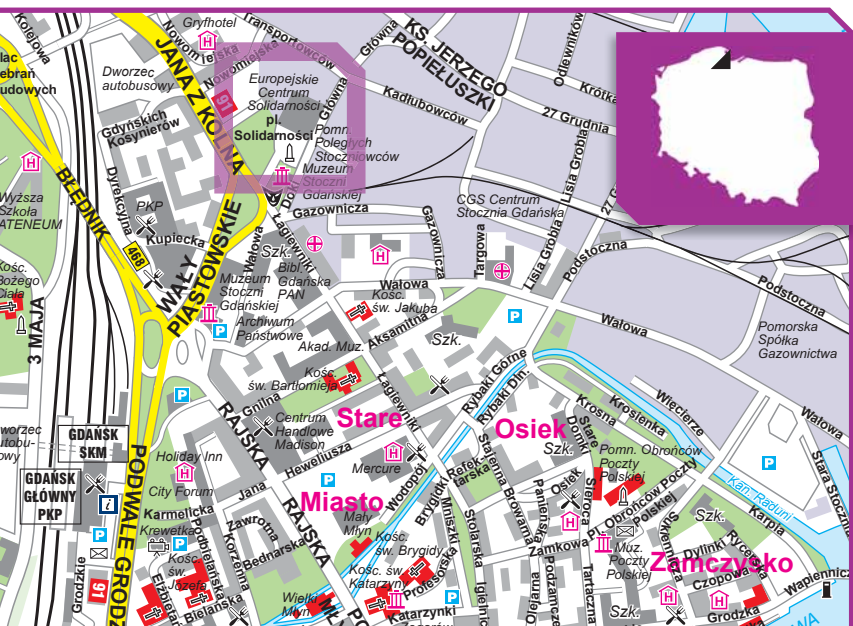

cy mogą poczuć powiew wolności między Sierpniem '80 a wprowadzeniem stanu wojennego. Wystawę stałą kończy „Triumf wolności” – temat pokazujący zainicjowane przez Polskę zmiany zachodzące w tzw. bloku wschodnim.

W budynku znajduje się także biblioteka z czytelnią, archiwum, ośrodek badawczo-naukowy i edukacyjno-szkoleniowy

oraz pracownie warsztatów twórczych dla młodzieży. Stworzono tu także miejsce dla dzieci – multimedialną salę edukacyjną. Z dachu obiektu, którego architektura nawiązuje do działalności stoczni, roztacza się panorama na Gdańsk.

„Poznaj historię, zdecyduj o przyszłości” – tak ECS określa swą misję. Ponieważ historia spotyka się tu z przyszłością, Centrum

jest miejscem otwartego dialogu społecznego. Tutaj rozmawia się o najbardziej palących problemach współczesnej Europy. Gdy napływ imigrantów z Syrii do krajów Unii Europejskiej wzbudza ogromne emocje, ECS organizuje spotkania dyskusyjne na ten temat. Swoje siedziby mają tu organizacje pozarządowe. Jest to ośrodek,

w którym aktywni uczestnicy przemian społecznych dzielą się doświadczeniami i umiejętnościami. Na przykład Pracownia Aktywności Obywatelskiej w ramach warsztatów prowadzonych w ECS przekazuje wiedzę i narzędzia, które są przydatne w realizacji lokalnych inicjatyw.

ATRAKcje TURYSTYCZNE

- **Gdańsk**, Centrum Hewelianum (s. 96), ul. Gradowa 6 / ok. 1,4 km
- **Gdańsk**, Ośrodek Kultury Morskiej (s. 132), ul. Tokarska 21/25 / ok. 1,6 km
- **Gdynia**, Muzeum Emigracji, ul. Polska 1 / ok. 23 km
- **Sopot**, Park Północny (s. 333) / ok. 12 km
- **Wejherowo**, Kalwaria Wejherowska (s. 161), ul. Reformatów 19 / ok. 53 km
- **trasa piesza** „Szlak turystyczny Westerplatte”, trasa po terenie pomnika historii „Pole Bitwy na Westerplatte” / dt. ok. 3 km
- **trasa rowerowa** „Szlak rowerowy im. Wincentego Pola” (niebieski), trasa po malowniczych terenach Wyspy Sobieszewskiej / dt. ok. 24 km

JAK DOJECHAĆ?

- **Lotnisko**: Gdańsk, Rębiechowo, ul. Słowackiego 200 / ok. 14 km
- **PKS**: Gdańsk, ul. 3 Maja 12 / ok. 1,3 km
- **PKP**: Gdańsk, ul. Podwale Grodzkie 1 / ok. 600 m

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich: Gdańsk, ul. Augustyńskiego 2, tel. 58 326 81 47, 58 326 81 48, 58 326 81 52, punktinformacyjny@pomorskie.eu, www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty

Informacja turystyczna: Gdańsk, ul. Długi Targ 28/29, tel. 58 301 43 55, gcit@gdansk4u.pl, www.gdansk.pl

Zdjęcia:

Agencja Presso, Akademia Podlaska w Siedlcach, Jerzy Andrzejewski, archiwa Beneficjentów, Archiwum Centrum Kultury w Lublinie, Archiwum Geopark Kielce, Archiwum ELFVILLE s.c., Archiwum Gminnego Centrum Kultury, Sportu i Turystyki w Radkowie, Archiwum Miasta Głuszycy, Archiwum Miasta Sopotu, Archiwum MRR, Archiwum Muzeum w Gliwicach, Archiwum PKFM Twierdza Gdańsk, Archiwum Polskiej Organizacji Turystycznej, Archiwum Teatru im. S. Jaracza, Archiwum Termy Mszczonów, Archiwum Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego, Archiwum Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego, Archiwum Urzędu Miasta Kościan, Archiwum Urzędu Miasta Ostróda, Archiwum Urzędu Miejskiego w Mieszkowicach, Mateusz Atroszko, Ewa Bielańczyk, Dariusz Bobak, Stefan Brajter, Daniel Brąszkiewicz, Iwona Budzanowska, Adam Brzoza.com, Centrum Nauki Kopernik, Piotr Chara, Marcin Czechowicz, Bogdan Dąbrowski, Krzysztof Deczyński/Muzeum Okręgowe w Toruniu, Bernadeta Galus, Jakub Gibowski, Marcin Gławdel, Gmina Karsin, Gmina Miasto Ostrów Wielkopolski, Jerzy Gontarz, Jacek Gut, Robert Ignaciuk, Jaka, Jura Park, Grzegorz Karnas, Wojciech Kasperczyk, Marek Klimek/Studio Corner, Krzysztof Koch, Helmut Kowaczek, Karol Kowalik, Wojciech Kozicz, Marian Kraczkowski, Piotr Krochmal, Konrad Królikowski, Władysław Krzak, Milena Kuleczka/Urząd Gminy Czerwonak, Marek Kupczyński, Piotr Lipowiecki, Piotr Maciuk, Maciej Marschall, Jan Maziejuk, Franek Mazur, Marzenna Mazur, Rafał Michałowski, Mieleński Ośrodek Sportu i Rekreacji, Muzeum Miejskie Wrocław, Tomasz Nowak, Sławomir Obst, Mariusz Olkowski, Agata Pacelt, Park Miniatur Świat Marzeń, Paweł Pawłowski/Żelazna Studio, Kamil Pieśniewski/Katarzyna Mach, Janusz Piwowarski, CC by 3.0 Przykuta, Adam Raszka, Agata Rokita, Marek Rokita, Stanisław Roziewski, Daniel Rumiancew, Robert Sawicki/Urząd Miasta Bydgoszczy, Rafał Sosin, K. Stelmasik, Suwalska Izba Rolniczo-Turystyczna, Z. Szmidt, Mariusz Szura, Emanuela i Dawid Tatarkiewiczowie/Odonata, Janusz Tatarkiewicz, Wojciech Trzcionka, Urząd Miejski w Żmigrodzie, Piotr Waniorek/Żelazna Studio, Marcin Wąsik, Tomasz Wiech, Wirtualne Muzeum Barokowych Fresków na Dolnym Śląsku, Piotr Wiśniewski, Województwo Śląskie, Romana Wrembel/Olandia, K. Wylegalski/Archiwum Starostwa Powiatowego w Gnieźnie, Maciej Zakrzewski, Barbara Zasowska, Marzena Zawal, Łukasz Zbieranowski, Wojciech Zdanowicz